

2. a. 1.

4.

3-6-707

1

Este libro es de la Libreria del Conv.
de Sn Ant.o de Padua
de
Granada.

N.o 2
6-

3
7-17

¿11802558

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: B
Estante: 1
Numero: 1

R. 14. 950

(1)

Biblioteca Universitaria
GRAZ
B
75
1

BIBLIA SACRA.

R. 14. 950

BIBLIA SACRA.

PRÆFATIO

AD LECTOREM.

IN multis, magniſque beneficiis, quæ per ſacram Tridentinam Synodum Eccleſiæ ſuæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quòd inter tot Latinas editiones Diuinarum Scripturarum, ſolam veterem ac vulgatam, quæ longo tot ſæculorum vſu in Eccleſia probata fuerat, grauiſſimo Decreto authenticam declarauit. Nam, vt illud omittamus, quòd ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreſes huius temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipſa certè tanta verſionum varietas, atque diuerſitas magnam in Eccleſia Dei confuſionem párere potuiſſet. Iam enim hac noſtra ætate illud ferè eueniſſe conſtat, quod ſanctus Hieronymus tempore ſuo accidiſſe teſtatus eſt, tot ſcilicet fuiſſe exemplaria, quot codices; cùm vnuſquiſque pro arbitrio ſuo adderet vel detraheret. Huius autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta ſemper fuit auctoritas, tamque excellens præſtantia, vt eam ceteris omnibus Latinis editionibus longè anteferendam eſſe, apud æquos iudices in dubium reuocari non poſſet. Qui namque in ea Libri continentur (vt à maioribus noſtris quaſi per manus traditum nobis eſt) partim ex ſancti Hieronymi tranſlatione, vel emendatione ſuſcepti ſunt; partim retenti ex antiquiſſima quadam editione Latina, quam ſanctus Hieronymus communem & Vulgatam, ſanctus Auguſtinus Italam, ſanctus Gregorius Veterem tranſlationem appellat. Ac de Veteris quidem huius, ſiue Italæ editionis ſinceritate atque præſtantia præclarum ſancti Auguſtini teſtimonium extat in ſecundo Libro de Doctrina Chriſtiana, vbi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam cenſuit, quòd eſſet, vt ipſe loquitur, verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ. De ſancto verò Hieronymo multa extant veterum Patrum egregia teſtimonia: eum enim ſanctus Auguſtinus hominem doctiſſimum, ac trium linguarum peritiſſimum vocat, atque eius tranſlationem ipſorum quoque Hebræorum teſtimonio veracem eſſe confirmat. Eundem ſanctus Gregorius ita prędicat, vt eius tranſlationem, quam nouam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta veriùs transfudiſſe dicat: atque idcirco digniſſimam eſſe, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Iſidorus non vno in loco Hie-

Præf. in Ioſue.

S. Hiero. in c. 49. Iſaiæ. S. Aug. Libro 2. Doctrin. Chriſtian. c. 15. S. Gregor. Epiſt. Dedicat. ad Leandrum c. 5. in fine. S. Aug. vbi ſuprà.

Lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 43.

Lib. 10. Moral. 24.

Lib 6. Etymol. cap. 5.

ronymianam verſionem ceteris omnibus anteponit, eamq; ab eccleſiis Chriſtianis communiter recipi ac probari affirmat, quòd ſit in verbis clarior, & veracior in ſententiis. Sophronius quoque, vir eruditiſſimus, ſancti Hieronymi tranſlationem non Latinis modò, ſed etiam Græcis valde probari animaduertens, tanti eam fecit, vt Pſalterium & Prophetas ex Hieronymi verſione in Græcum eleganti ſermone tranſtulerit. Porrò qui ſecuti ſunt, viri doctiſſimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anſelmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonauentura, ceteriq; omnes, qui his nongentis annis in Eccleſia floruerunt, ſancti Hieronymi verſione ita ſunt vſi, vt ceteræ, quæ penè innumerabiles erant, quaſi lapſæ de manibus Theologorum, penitus obſoleuerint. Quare non immeritò Catholica Eccleſia ſanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas ſacras interpretandas diuinitus excitatum ita celebrat, vt iam difficile non ſit illorum omnium damnare iudicium, qui vel tam eximij Doctoris lucubrationibus non acquieſcunt, vel etiam meliora, aut certè paria præſtare ſe poſſe confidunt. Ceterùm ne tam fidelis tranſlatio, tamque in omnes partes Eccleſiæ vtilis, vel iniuria temporum, vel impreſſorum incuria, vel temerè emendantium audacia, vlla ex parte corrumperetur, eadem ſacroſancta Synodus Tridentina illud Decreto ſuo ſapienter adiecit, vt hæc ipſa vetus ac vulgata Editio emendatiſſimè, quoad fieri poſſet, imprimeretur: neque vlli liceret eam ſine facultate & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto ſimul typographorum temeritati ac licentiæ modum impoſuit, & Paſtorum Eccleſiæ in tanto bono quàm diligentiſſimè retinendo, & conſeruando, vigilantiam, atque induſtriam excitauit. Et quamuis inſignium Academiarum Theologi in Editione vulgata priſtino ſuo nitori reſtituenda magna cum laude laborauerint; quia tamen in tanta re nulla poteſt eſſe nimia diligentia; & codices manuſcripti complures & vetuſtiores Summi Pontificis iuſſu conquiſiti, atque in Vrbem aduecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipſa Scripturarum integritas ac puritas ad curam Apoſtolicæ ſedis potiſſimùm pertinere cognoſcitur: ideo Pius IV. Pontifex Maximus pro ſua in omnes Eccleſiæ partes incredibili vigilantia, lectiſſimis aliquot ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, aliiſque tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritiſſimis viris, eam prouinciam demandauit, vt vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquiſſimis codicibus manuſcriptis, inſpectis quoque Hebraicis, Græciſque Bibliorum fontibus; conſultis denique veterum Pa-

Lib. 11. de Diuin. officio. 12.

trum

trum commentariis, accuratissimè castigarent. Quod itidem institutum Pius V. prosecutus est. Verùm Conuentum illum ob varias, grauissimasque Sedis Apostolicæ occupationes iamdudum intermissum, Sixtus V. diuina prouidentia ad summum Sacerdotium euocatus, ardentissimo studio reuocauit, & opus tandem confectum typis mandari iussit. Quod cùm iam esset excusum, & vt in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animaduertens non pauca in sacra Biblia prœli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem reuocandum censuit atque decreuit. Id verò cùm morte prœuentus præstare non potuisset, Gregorius XIIII. qui post Vrbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto successerat, eius animi intentionem executus perficere aggressus est, amplissimis aliquot Cardinalibus, aliisque doctissimis viris ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, & qui illi successit, Innocentio IX. breuissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII. qui nunc Ecclesiæ vniuersæ gubernacula tenet, opus, in quod Sixtus V. intenderat, Deo bene iuuante perfectum est. Accipe igitur Christiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia veterem ac vulgatam sacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quæ ad hanc vsque diem prodierunt, emendatiorem, purioremque esse, minimè dubitandum. Et verò quamuis in hac Bibliorum recognitione in codicibus manuscriptis, Hebræis, Græcisque fontibus, & ipsis veterum Patrum commentariis conferendis non mediocre studium adhibitum fuerit; in hac tamen peruulgata Lectione sicut nonnulla consultò mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consultò immutata relicta sunt; tum quòd ita faciendum esse ad offensionem populorum vitandam sanctus Hieronymus non semel admonuit: tum quòd facilè fieri posse credendum est, vt maiores nostri, qui ex Hebræis & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum & emendatiorum librorum habuerint, quàm ij, qui post illorum ætatem ad nos peruenerunt, qui fortasse tam longo tempore identidem describendo minùs puri, atque integri euaserunt; tum denique quia sacræ Congregationi Amplissimorum Cardinalium, aliisque eruditissimis viris ad hoc opus à Sede Apostolica delectis propositum non fuit, nouam aliquam editionem cudere, vel antiquum Interpretem vlla ex parte corrigere, vel emendare; sed ipsam veterem, ac vulgatam Editionem Latinam à mendis veterum librariorum, nec-

Epist. ad Sumiam & Fretellam. Præf. Euang. ad Damasum.

non prauarum emendationum erroribus repurgatam, ſuæ priſtinæ integritati, ac puritati, quoad eius fieri potuit, reſtituere; eaque reſtituta, vt quàm emendatiſſimè imprimeretur iuxta Concilij Oecumenici Decretum pro viribus operam dare. Porrò in hac Editione nihil non canonicum, nihil adſcititium, nihil extraneum apponere viſum eſt: atque ea cauſa fuit, cur Liber tertius & quartus Eſdræ inſcripti, quos inter Canonicos libros ſacra Tridentina Synodus non annumerauit, ipſa etiam Manaſſæ regis Oratio, quæ neque Hebraicè, neque Græcè quidem extat, neque in manuſcriptis antiquioribus inuenitur, neque pars eſt vllius Canonici libri, extra Canonicæ ſcripturæ ſeriem poſita ſint: & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ poſthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notę, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conſpiciantur. Sed ſicut Apoſtolica Sedes induſtriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes ſancti Hieronymi, & alia id genus in aliis editionibus inſeruerunt; ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipſa Vaticana editione eiuſmodi adiumenta pro ſtudioſorum commoditate, atque vtilitate in poſterum adiiciantur; ita tamen, vt lectiones variæ ad marginem ipſius Textus minimè annotentur.

DE

DE CANONICIS SCRIPTVRIS DECRETVM EX CONCILIO TRIDENTINO SESSIONE QVARTA.

SACROSANCTA Oecumenica, & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis Legatis, hoc sibi perpetuò ante oculos proponens, vt sublatis erroribus, puritas ipsa Euangelij in Ecclesia conseruetur. *Et infrà:*

Sacrorum verò librorum Indicem huic Decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quínam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt verò infrascripti: Testamenti veteris, Quinque Moysi, id est Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium: Iosue, Iudicum, Ruth: Quattuor Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Dauidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores, id est Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus, & secundus. Testamenti noui: Quattuor Euangelia, secundùm Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem: Actus Apostolorum à Luca Euangelista conscripti: Quattuordecim Epistolæ Pauli Apostoli: Ad Ro-

manos,

manos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apostoli duæ: Ioannis Apostoli tres: Iacobi Apostoli vna: Iudæ Apostoli vna: & Apocalypsis Ioannis Apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris, & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens, & prudens contempserit, anathema sit.

CLE-

CLEMENS PP. VIII.

DILECTO FILIO IOANNI MORETO TYPOGRAPHO ANTVERPIENSI.

ILECTE *fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Quæ de tua in imprimendis sacrorum præcipuè auctorum voluminibus fide, & diligentia, quotidie ad nos testimonia deferuntur, ea nos inducunt, vt te specialibus fauoribus & gratiis libenter prosequamur. Cùm itaque aliàs, Apostolica auctoritate, sub pœnis tunc expressis, cautum fuerit, ne sacrorum Bibliorum vulgatæ editionis iussu felicis recordationis Sixti Papæ Quinti prædecessoris nostri recognitorum textus, alibi, præterquam in Typographia Vaticana, imprimi posset, prout in literis Apostolicis desuper expeditis, & in ipso Bibliorum volumine impressis latiùs continetur: Cumq; ob locorum distantiam, & portorij onera, & ob alias graues difficultates, & impensas, sacrorum Bibliorum in dicta Typographia impressorum volumina, ad Germaniæ præsertim, & alias vltramontanas regiones deferri vix possint; Nos, tam commoditati Catholicorum illarum partium consulere, quàm Te specialibus fauoribus & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisq; Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, ac de dilectorum filiorum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Congregationis Typographiæ nostræ sententia, Tibi soli trans Alpes, vt durante decennio proximo, Biblia vulgatæ editionis huiusmodi iuxta exemplar in dicta Typographia impressum, & tibi traditum, quàm emendatissimè tamen, & summa cum fide, nullâque facta additione, aut imminutione imprimere valeas, auctoritate Apostolica, tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus, & indulgemus; Téque dicta sacra Biblia excudere, vendere, ac venalia exponere, licitè, ac sine vllo censurarum Ecclesiasticarum, aut aliarum pœnarum incursu, posse, nec desuper à quoquam quauis auctoritate impediri, molestari, vel perturbari, sicq; per quoscumque Iudices ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane, quidquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Typographiæ nostræ Vaticanæ statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis quibusuis personis in contrarium præmissorum quomodolibet*

concessis,

conceßis, confirmatis, approbatis, & innouatis; quibus omnibus, & ſingulis eorum tenoribus, præſentibus pro expreßis, & ad verbum inſertis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreßè derogamus, ceteriſq; contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die XI. *Martij,* M. D. XCVII. *Pontificatus noſtri anno* VI.

M. Veſtrius Barbianus.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI, ET PRINCIPVM BELGARVM.

PHILIPPVS Dei gratia Hiſpaniarum &c. Rex Catholicus, Diplomatibus ſuis ſanxit, Ne quis præter Ioannis Moreti, Typographi Antuerpienſis voluntatem, Biblia Sacra, tam Latina, quàm aliis linguis, prout correcta ea iampridem ſunt, aut in poſterum fortè corrigentur, vllo modo imprimat, aut alibi terrarum impreſſa, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaliáve habeat. Qui ſecus faxit, confiſcatione librorum, & alia graui pœna mulctabitur: vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ, XVI. Maij, M. D. XCI. iiſdemque confirmatis ac innouatis, XXV. Februarij, M. D. XCVIII.

Signat. *S. de Grimaldi.*

Et in Concilio Brab.

J. de Buſchere.

ALBERTVS & ISABELLA *Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Ser^mi Belgarum Principes, ſupradicta* REGIS CATHOLICI *æternæ memoriæ Parentis ſui Diplomata, Ioanni Moreto, Typographo Antuerpienſi conceſſa approbarunt & confirmarunt, litteris datis Bruxellæ,* XV. *Maij,* M. DCI.

Signat.

I. de Buſchere.

LIBER
GENESIS,
HEBRAICE BERESITH.

CAPVT PRIMVM.

IN PRINCIPIO creauit Deus cælum & terram. *Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi: & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. *Dixitque Deus: "Fiat lux. Et facta eſt lux. * Et vidit Deus lucem quòd eſſet bona: & diuiſit lucem à tenebris. * Appellauitque lucem Diem, & tenebras Noctem: factumque eſt veſpere & mane, dies vnus. * Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum: & diuidat aquas ab aquis. * Et fecit Deus firmamentum, diuiſitque aquas, quæ erant ſub firmamento, ab his, "quæ erant ſuper firmamentum. Et factum eſt ita. * Vocauitq; Deus firmamentum, Cælum: & factum eſt veſpere & mane, dies ſecundus. *Dixit verò Deus: Congregentur aquæ, quæ ſub cælo ſunt, in locum vnum: & appareat arida. Et factum eſt ita. * Et vocauit Deus aridam, Terram, congregationesque aquarum appellauit Maria. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et ait: Germinet terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit ſuper terram. Et factum eſt ita. * Et protulit terra herbam virentem, & facientem ſemen iuxta genus ſuum, lignumque faciens fructum, & habens vnumquodque ſementem ſecundùm ſpeciem ſuam. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et factum eſt veſpere & mane, dies tertius. * Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem ac noctem, & ſint "in ſigna & tempora, & dies & annos: * vt luceant in firmamento cæli, & illuminent terram. Et factum eſt ita. *Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præeſſet diei: & luminare minus, vt præeſſet nocti: & ſtellas. * Et poſuit eas in firmamento cæli, vt lucerent ſuper terram, * & præeſſent diei ac nocti, & diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et factum eſt veſpere & mane, dies quartus. * Dixit etiam Deus: Producant aquæ reptile animæ viuentis, & volatile ſuper terram ſub firmamento cæli. * Creauitque Deus Cete grandia, & omnem animam viuentem atq; motabilem, quam produxerant aquæ in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundùm genus ſuum. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. *Benedixitque eis, dicens: Creſcite, & multiplicamini, & replete aquas maris: aueſq; multiplicentur ſuper terram. * Et factum eſt veſpere & mane, dies quintus. * Dixit quoque Deus: Producat terra animam viuentem in genere ſuo, iumenta, & reptilia, & beſtias terræ ſecundùm ſpecies ſuas. Factumque eſt ita. * Et fecit Deus beſtias terræ iuxta ſpecies ſuas, & iumenta, & omne reptile terræ in genere ſuo. Et vidit Deus quòd eſſet bonum, * & ait: Faciamus Hominem ad "imaginem, & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus maris, & volatilibus cæli, & beſtiis, vniuerſæque terræ, omnique reptili, quod mouetur in terra. * Et creauit Deus hominem ad imaginem ſuam: ad imaginem Dei creauit illum, "maſculum & feminam creauit eos. *Benedixitq. illis Deus, & ait: Creſcite, & multiplicamini, & replete terram, & ſubiicite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus cæli, & vniuerſis animantibus, quæ mouentur ſuper terram. *Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſemen ſuper terram, & vniuerſa ligna quæ habent in ſemetipſis ſementem generis ſui, "vt ſint vobis in eſcam:

Act.14.c.15.17.f.24 Pſal.32.a.6.135.a.5. Eccl.18.a.1

"Heb.11.a.3

"Pſal.135.a.5 Ierem.10.b.12.51.b.15 Pſal.148.a.4

Pſal.32.b.7.88.b.12.135.a.6 Iob 38.a.4

"Pſal.135.b.7

"Col.3.b.10 Infrà 5.a.1.9.a.6 1.Cor.11.b.7

"Sap.1.c.22 Matth.19.a.4 Eccl.17.a.1 Inf.3.c.17.9.a.1

"Inf.9.a.3

* & cunctis animantibus terræ, omniq́ue 30
volucri cæli, & vniuersis quæ mouentur in
terra, & in quibus est anima viuens, vt
habeant ad vescendum. Et factum est ita.
**Eccl. 39. c. 21 Mar. 7. d. 37 **Viditq́ue Deus cuncta quæ fecerat: & 31
erant valde bona. Et factum est vespere &
mane, dies sextus.

CAP. II.

IGitur perfecti sunt cæli & terra, & om- 1
nis ornatus eorum. * Compleuitq́. Deus A
die septimo opus suum quod fecerat: & 2
**Exod. 20. b 11. 31. d. 17 Deut. 5. b. 14 Heb. 4. b. 4 **requieuit die septimo ab vniuerso opere
quod patrarat. * Et benedixit diei septi- 3
mo; & sanctificauit illum: quia in ipso
cessauerat ab omni opere suo quod creauit
Deus vt faceret. * Istæ sunt generationes 4
cæli & terræ, quando creata sunt, in die
quo fecit Dominus Deus cælum & ter-
ram: * Et omne virgultum agri antequam 5
oriretur in terra, omnemq́ue herbam re-
gionis priusquam germinaret: non enim
pluerat Dominus Deus super terrã, & ho-
mo non erat qui operaretur terram: * Sed 6
fons ascendebat è terra, irrigans vniuersam
superficiem terræ. * Formauit igitur Do- 7
minus Deus hominem de limo terræ, &
inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ,
**1. Cor. 15. f. 45 & **factus est homo in animam viuentem.
* Plantauerat autem Dominus Deus Para- 8
disum voluptatis à principio: in quo posuit B
hominem quem formauerat. * Produxit- 9
q́ue Dominus Deus de humo omne lignũ
pulchrum visu, & ad vescendum suaue: li-
gnum etiam vitæ in medio paradisi, li-
gnumq́ue scientiæ boni & mali. * Et flu- 10
uius egrediebatur de loco voluptatis ad ir-
rigandum paradisum, qui inde diuiditur
**Eccl. 24. c. 35 in quatuor capita. * Nomen vni **Phison: 11
ipse est qui circuit omnem terram Heui-
lath, vbi nascitur aurum: * Et aurum ter- 12
ræ illius optimum est: ibi inuenitur bdel-
lium, & lapis onychinus. * Et nomen fluuij 13
secundi Gehon: ipse est qui circumit om-
nem terram Æthiopiæ. * Nomen verò flu- 14
minis tertij, Tygris: ipse vadit contra As- C
syrios. Fluuius autem quartus, ipse est Eu-
phrates. * Tulit ergo Dominus Deus ho- 15
minem, & posuit eum in paradiso volu-
ptatis, vt operaretur, & custodiret illum:
* Præcepitq́ue ei dicens: Ex omni ligno pa- 16
radisi comede: * De ligno autem scientiæ 17
boni & mali ne comedas. in quocumque
enim die comederis ex eo, morte morieris.
* Dixit quoque Dominus Deus: Non est 18
bonum esse hominem solum: faciamus ei
19 adiutorium simile sibi. * Formatis igitur,
Dominus Deus, de humo cunctis ani-
mantibus terræ, & vniuersis volatilibus
cæli, adduxit ea ad Adam, vt videret quid
vocaret ea: omne enim quod vocauit
Adam animæ viuentis, ipsum est nomen
20 eius. * Appellauitq́ue Adam nominibus
D suis cuncta animantia, & vniuersa volati-
lia cæli, & omnes bestias terræ: Adæ verò
21 non inueniebatur adiutor similis eius. * Im-
misit ergo Dominus Deus soporem in A-
dam: cumq́ue obdormisset, tulit vnam de
22 costis eius, & repleuit carnem pro ea. * Et
ædificauit Dominus Deus costam, quam
tulerat de Adam, in mulierem: & addu-
23 xit eam ad Adam. * Dixitq́ue Adam: **Hoc **1. Cor. 11. b. 9 Matt. 19 Mar. 10. a. 7 Eph. 5. 8.
nunc, os ex ossibus meis, & caro de carne
mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de
24 viro sumpta est. * Quamobrem relinquet
homo patrem suum, & matrem, & adhæ-
rebit vxori suæ: **& erunt duo in carne **1. Cor. d. 16
25 vna. * Erat autem vterque nudus, Adam
scilicet & vxor eius: & non erubescebant.

CAP. III.

1 SEd & serpens erat callidior cunctis ani-
A mantibus terræ quæ fecerat Dominus
Deus. Qui dixit ad mulierem: Cur præce-
pit vobis Deus vt non comederetis de om-
2 ni ligno paradisi? * Cui respondit mulier:
De fructu lignorum, quæ sunt in paradiso,
3 vescimur: * de fructu verò ligni, quod est
in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne
comederemus: & ne tangeremus illud, ne
4 fortè moriamur. * Dixit autem serpens ad
mulierem: **Nequaquam morte morie- **1. Cor. 11. a. 3
5 mini. * Scit enim Deus quòd in quocum-
que die comederitis ex eo, aperientur ocu-
li vestri: & eritis sicut dij, scientes bonum
6 & malum. * Vidit igitur mulier quòd bo-
num esset lignum ad vescendum, & pul-
chrum oculis, aspectuq́ue delectabile: &
tulit de fructu illius, & **comedit: deditq́. **Eccl. 25. d. 33 1. Tim. 2. d. 14
7 viro suo, qui comedit. * Et aperti sunt o-
B culi amborum: cumq́ue cognouissent se
esse nudos, consuerunt folia ficus, & fece-
8 runt sibi perizomata. * Et cùm audissent
vocem Domini Dei deambulantis in para-
diso ad auram post meridiem, abscondit se
Adam & vxor eius à facie Domini Dei in
9 medio ligni paradisi. * Vocauitq́; Dominus
10 Deus Adam, & dixit ei: Vbi es? * Qui ait:
Vocem tuam audiui in paradiso: & timui,
eo quòd nudus essem, & abscondi me.
11 * Cui dixit: Quis enim indicauit tibi quòd
nudus esses, nisi quòd ex ligno de quo præ-

ceperam

ceperam tibi ne comederes, comedisti? *Dixitque Adam: Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. *Et dixit Dominus Deus ad mulierem: Quare hoc fecisti? Quæ respondit: Serpens decepit me, & comedi. * Et ait Dominus Deus ad serpentem: Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terræ: super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius: ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius. * Mulieri quoque dixit: Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, "& ipse dominabitur tui. * Adæ verò dixit: Quia audisti vocem vxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo, præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. * Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terræ. *In sudore vultus tui vescēris pane, donec reuertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reuerteris. * Et vocauit Adam nomen vxoris suæ, Heua: eo quòd mater esset cunctorum viuentium. *Fecit quoque Dominus Deus Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, & induit eos: *Et ait: Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum. *Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terrā, de qua sumptus est. * Eiecitque Adam: & collocauit ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

"1. Cor. 14. f. 34

CAP. IIII.

ADam verò cognouit vxorem suam Heuam: quę cōcepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum. *Rursumque peperit fratrem eius Abel. Fuit autem Abel pastor ouium, & Cain agricola. * Factum est autem post multos dies vt offerret Cain de fructibus terrę munera Domino. * Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum: & respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius. * Ad Cain verò, & ad munera illius non respexit: iratusque est Cain vehementer, & concidit vultus eius. * Dixitque Dominus ad eum: Quare iratus es? & cur concidit facies tua? * Nónne si benè egeris, recipies: sin autem malè, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius. * Dixitque Cain ad Abel fratrem suum: Egrediamur foras. Cumque essent in agro, consurrexit Cain aduersus fratrem suum Abel, & "interfecit eum. * Et ait Dominus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus? Qui respondit: Nescio: Num custos fratris mei sum ego? *Dixitque ad eum: Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. *Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. * Cùm operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus & profugus eris super terram. * Dixitque Cain ad Dominum: Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear. * Ecce eiicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero vagus & profugus in terra: omnis igitur qui inuenerit me, occidet me. * Dixitque ei Dominus: Nequaquam ita fiet: sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. Posuitque Dominus Cain signum, vt non interficeret eum omnis qui inuenisset eum. * Egressusq. Cain à facie Domini, habitauit profugus in terra ad orientalem plagam Eden. * Cognouit autem Cain vxorem suam, quæ concepit, & peperit Henoch: & ædificauit ciuitatem, vocauitque nomen eius ex nomine filij sui, Henoch. *Porrò Henoch genuit Irad, & Irad genuit Mauiael, & Mauiael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech. * Qui accepit duas vxores, nomen vni Ada, & nomen alteri Sella. * Genuitque Ada Iabel, qui fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum. * Et nomen fratris eius Iubal: ipse fuit pater canentium cithara & organo. * Sella quoque genuit Tubalcain, qui fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri. Soror verò Tubalcain, Noema. *Dixitque Lamech vxoribus suis Adæ & Sellæ: Audite vocem meam vxores Lamech, auscultate sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuorem meum. *Septuplum vltio dabitur de Cain: de Lamech verò septuagies septies. * Cognouit quoque adhuc Adam vxorem suam: & peperit filium, vocauitque nomen eius Seth, dicens: Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain. *Sed & Seth natus est filius, quem vocauit Enos: iste cœpit inuocare nomen Domini.

"Sap. 10. a. 3 Matt. 23. c. 35 1. Ioan. 3. b. 12 Iudæ 1. d. 11

Heb. 11. a 4

CAP. V.

HIc est liber generationis Adam. In die qua creauit Deus hominem, ‖ ad similitudinem Dei fecit illum. * Masculum & feminam creauit eos, & benedixit illis: & vocauit nomen eorum Adam, in die quo creati sunt. * Vixit autem Adam centum triginta annis: & genuit ad imaginem & similitudinem suam, vocauitque nomen eius Seth. * Et facti sunt dies ‖ Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni: genuitque filios & filias. * Et factum est omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta, & mortuus est. * Vixit quoque Seth centum quinque annis, & genuit Enos. * Vixitq; Seth postquam genuit Enos, octingentis septem annis, genuitque filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum, & mortuus est. * Vixit verò Enos nonaginta annis, & genuit Cainan. * Post cuius ortum vixit octingentis quindecim annis, & genuit filios & filias. * Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, & mortuus est. * Vixit quoque Cainan septuaginta annis, & genuit Malaleel. * Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitq; filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, & mortuus est. * Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annis, & genuit Iared. * Et vixit Malaleel postquam genuit Iared, octingentis triginta annis: & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, & mortuus est. * Vixitq; Iared centum sexaginta duobus annis, & genuit Henoch. * Et vixit Iared postquam genuit Henoch, octingentis annis, & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Iared nongenti sexaginta duo anni, & mortuus est. * Porrò Henoch vixit sexaginta quinque annis, & genuit Mathusalam. * Et ambulauit Henoch cum Deo: & vixit, postquam genuit Mathusalam, trecentis annis, & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni. * Ambulauitque cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus. * Vixit quoque Mathusala centum octoginta septem annis, & genuit Lamech. * Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus annis, & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta nouem anni, & mortuus est. * Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium: * vocauitque nomen eius Noe, dicens: Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. * Vixitq; Lamech, postquam genuit Noe, quingentis nonaginta quinque annis, & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Lamech, septingenti septuaginta septem anni, & mortuus est. Noe verò cùm quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, & Iapheth.

‖ Sap. 2. d. 24 Eccl. 17. a. 1 Sup. 1. d. 28 Inf 9. a. 6

‖ 1. Par. 1. a. 1

CAP. VI.

CVmque cœpissent homines multiplicari super terram, & filias procreassent, * Videntes filij Dei filias hominum quòd essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. * Dixitque Deus: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est: eruntque dies illius centum viginti annorum. * Gigantes autem erant super terram in diebus illis. postquam enim ingressi sunt filij Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, isti sunt potentes à sæculo viri famosi. * Videns autem Deus quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, * pœnituit eum quòd hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus, ‖ * Delebo, inquit, hominem, quem creaui, à facie terræ, ab homine vsque ad animantia, à reptili vsque ad volucres cæli. pœnitet enim me fecisse eos. * Noe verò inuenit gratiam coram Domino. * Hæ sunt generationes Noe: ‖ Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit. * Et genuit tres filios, Sem, Cham, & Iapheth. * Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate. * Cumq; vidisset Deus terram esse corruptam, (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram) * dixit ad Noe: Finis vniuersæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate à facie eorum, & ego disperdam eos cum terra. * Fac tibi arcam de lignis læuigatis: mansiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinsecus, & extrinsecus. * Et sic facies eam: Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo illius. * Fenestram in arca facies, & in cubito consummabis summitatem eius: ostium

‖ Inf. 8. d. 21 Matt. 15. d. 19

‖ Eccl. 44. c. 17

autem arcæ pones ex latere: deorsum, cœnacula, & tristega facies in ea. * Ecce ego adducam aquas diluuij super terram, vt interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cælum: Vniuersa quæ in terra sunt, consumentur. * Ponamque fœdus meum tecum: & ingredieris arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum. * Et ex cunctis animantibus vniuersæ carnis bina induces in arcam, vt viuant tecum: masculini sexus & feminini. * De volucribus iuxta genus suum, & de iumentis in genere suo, & ex omni reptili terræ secundùm genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum, vt possint viuere. *Tolles igitur tecum ex omnibus escis, quæ mandi possunt, & comportabis apud te: & erunt tam tibi, quàm illis in cibum. * Fecit igitur Noe omnia, quæ præceperat illi Deus.

Heb. 11. b. 7

CAP. VII.

DIxitque Dominus ad eum: Ingredere tu, & omnis domus tua in arcam: te enim vidi iustum coram me in generatione hac. * Ex omnibus animantibus mundis tolle septena & septena, masculum & feminam: de animantibus verò immundis duo & duo, masculũ & feminam. *Sed & de volatilibus cæli septena & septena, masculum & feminam: vt saluetur semen super faciem vniuersæ terræ. * Adhuc enim, & post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnem substantiam, quam feci, de superficie terræ. * Fecit ergo Noe omnia, quæ mandauerat ei Dominus. * Eratque sexcentorum annorum quando diluuij aquæ inundauerunt super terram. * Et \ingressus est Noe & filij eius, vxor eius & vxores filiorum eius cum eo in arcam propter aquas diluuij. * De animantibus quoque mundis & immundis, & de volucribus, & ex omni, quod mouetur super terram, * duo & duo ingressa sunt ad Noe in arcam, masculus & femina, sicut præceperat Dominus Noe. * Cumque transissent septem dies, aquæ diluuij inundauerunt super terram. * Anno sexcentesimo vitæ Noe, mense secundo, septimodecimo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cæli apertæ sunt: * & facta est pluuia super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. * In articulo diei illius ingressus est Noe, & Sem, & Cham, & Iapheth filij eius: vxor illius, & tres vxores filiorum eius cum eis in arcam: * ipsi & omne animal secundùm genus suum, vniuersaque iumenta in genere suo, & omne quod mouetur super terram in genere suo, cunctumque volatile secundùm genus suum, vniuersæ aues, omnesq; volucres * ingressæ sunt ad Noe in arcam, bina & bina ex omni carne, in qua erat spiritus vitę. * Et quę ingressa sunt, masculus & femina ex omni carne introierunt, sicut præceperat ei Deus: & inclusit eũ Dominus deforis. * Factumq; est diluuium quadraginta diebus super terram: & multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt arcam in sublime à terra. * Vehementer enim inundauerunt: & omnia repleuerunt in superficie terræ: porrò arca ferebatur super aquas. * Et aquæ præualuerunt nimis super terram: opertique sunt omnes montes excelsi sub vniuerso cælo. * Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes, quos operuerat. * \Consumptaque est omnis caro quæ mouebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium, quæ reptant super terram: vniuersi homines, * & cuncta, in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt. * Et deleuit omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine vsque ad pecus, tam reptile quàm volucres cæli: & deleta sunt de terra: remansit autem solus Noe, & qui cum eo erant in arca. * Obtinueruntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

2. Pet. 2. a. 5

\Matt 24. d 32. Luc. 17 f. 26. 1. Pet. 3. d. 20

\Sap. 10. a. 4. Eccl. 39. c. 28. 1. Pet. 3. d. 20

CAP. VIII.

REcordatus autem Deus Noe, cunctorumq; animantium, & omnium iumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, & imminutæ sunt aquæ. * Et clausi sunt fontes abyssi, & cataractæ cæli: & prohibitæ sunt pluuiæ de cælo. *Reuersæque sunt aquæ de terra euntes & redeuntes: & cœperunt minui post centum quinquaginta dies. * Requieuitq; arca mense septimo, vigesimo septimo die mensis super montes Armeniæ. *At verò aquæ ibant & decrescebant vsque ad decimum mensem: decimo enim mense, prima die mensis, apparuerunt cacumina montium. * Cumq; transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arcę, quam fecerat, dimisit coruum: *qui egrediebatur, & non reuertebatur, donec siccarentur aquæ super terram. *Emisit quoque columbam post eum, vt videret si iam ces-

sassent aquæ super faciem terræ. *Quæ cùm non inuenisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum in arcam : aquæ enim erant super vniuersam terram: extenditque manum, & apprehensam intulit in arcam. * Expectatis autem vltrà septem diebus aliis, rursum dimisit columbam ex arca. * At illa venit ad eum ad vesperam, portans ramum oliuæ virentibus foliis in ore suo. intellexit ergo Noe quòd cessassent aquæ super terram. * Expectauitque nihilominus septem alios dies : & emisit columbam, quæ non est reuersa vltrà ad eum. * Igitur sexcentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis imminutæ sunt aquæ super terram: & aperiens Noe tectum arcæ, aspexit, viditque quòd exiccata esset superficies terræ. * Mense secundo, septimo & vigesimo die mensis arefacta est terra. * Locutus est autem Deus ad Noe, dicens: *Egredere de arca, tu & vxor tua, filij tui, & vxores filiorum tuorum tecum. * Cuncta animantia quæ sunt apud te, ex omni carne, tam in volatilibus quàm in bestiis & vniuersis reptilibus, quæ reptant super terram, educ tecum, & ingredimini super terram: \"crescite & multiplicamini super eam. * Egressus est ergo Noe, & filij eius : vxor illius, & vxores filiorum eius cum eo. *Sed & omnia animantia, iumenta, & reptilia quæ reptant super terram secundùm genus suum, egressa sunt de arca. *Ædificauit autem Noe altare Domino: & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare. *Odoratusque est Dominus odorem suauitatis, & ait : Nequaquam vltrà maledicam terræ propter homines : \"sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua : non igitur vltrà percutiam omnem animam viuentem sicut feci. * Cunctis diebus terræ, sementis & messis, frigus & æstus, æstas & hiems, nox & dies non requiescent.

\"Sup.1.d.28 Infr.9.a.1

\"Sup.6.a.5 Matt.15.b.19

CAP. IX.

BEnedixitque Deus Noe & filiis eius. Et dixit ad eos: \"Crescite, & multiplicamini, & replete terram. * Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cæli, cum vniuersis quæ mouentur super terram : omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt. * Et omne, quod mouetur & viuit, erit vobis in cibũ : quasi olera virentia tradidi vobis omnia. *Excepto, quòd carnem cum sanguine non comedetis. * Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum : & de manu hominis, de manu viri, & fratris eius requiram animam hominis. *Quicumq; \"effuderit humanum sanguinẽ, fundetur sanguis illius: \"ad imaginem quippe Dei factus est homo. * \"Vos autem crescite & multiplicamini, & ingredimini super terram, & implete eam. *Hæc quoque dixit Deus ad Noe, & ad filios eius cum eo: *Ecce ego statuam pactum meum vobiscum, & cum semine vestro post vos: *& ad omnem animam viuentem, quæ est vobiscum, tam in volucribus quàm in iumentis & pecudibus terræ cunctis, quæ egressa sunt de arca, & vniuersis bestiis terræ. *\"Statuam pactum meum vobiscum, & nequaquam vltrà interficietur omnis caro aquis diluuij, neque erit deinceps diluuium dissipans terram. * Dixitque Deus: Hoc signum fœderis quod do inter me & vos, & ad omnem animam viuentem, quæ est vobiscum in generationes sempiternas: * Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram. *\"Cumq; obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus: * & recordabor fœderis mei vobiscum, & cum omni anima viuente quæ carnem vegetat: & non erunt vltrà aquæ diluuij ad delendum vniuersam carnem. * Eritq; arcus in nubibus, & videbo illum, & recordabor fœderis sempiterni quod pactum est inter Deum & omnem animam viuentem vniuersæ carnis quæ est super terram. * Dixitq; Deus ad Noe : Hoc erit signum fœderis, quod constitui inter me & omnem carnem super terram. *Erant ergo filij Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, & Iapheth: porrò Cham ipse est pater Chanaan. * Tres isti filij sunt Noe : & ab his disseminatum est omne genus hominũ super vniuersam terram. * Cœpitque Noe vir agricola exercere terrã, & plantauit vineam. *Bibensq; vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo. *Quod cùm vidisset Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nunciauit duobus fratribus suis foras. * At verò Sem & Iapheth pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris sui : facieq; eorum auersæ erant, & patris virilia non viderunt. *Euigilans autem Noe ex vino, cùm didicisset quæ fecerat ei filius suus minor, * ait: Maledictus Chanaan, seruus seruorum erit fratribus suis. * Dixitque: Benedictus Do-

\"Sup.1.c.22.8.c.17

Sup.1.g.29

Ierem.17.d.14

\"Matt.c.52 \"Apoc.c.19 \"Sup.1.28.8.c.

\"Isa.54.9

\"Eccl.b.12

minus Deus Sem, sit Chanaan seruus eius.
*Dilatet Deus Iapheth, & habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan seruus eius.
*Vixit autem Noe post diluuium trecentis quinquaginta annis. * Et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum: & mortuus est.

CAP. X.

1.Par.1. a.5 HÆ sunt generationes filiorum Noe, Sem, Cham, & Iapheth: natiq; sunt eis filij post diluuium. *Filij Iapheth: Gomer, & Magog, & Madai, & Iauan, & Thubal, & Mosoch, & Thiras. * Porrò filij Gomer: Ascenez & Riphath & Thogorma. * Filij autem Iauan: Elisa & Tharsis, Cetthim & Dodanim. *Ab his diuisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, vnusquisque secundùm linguam suam & familias suas in nationibus suis. *Filij autem Cham: Chus, & Mesraim, & Phuth, & Chanaan. *Filij Chus: Saba, & Heuila, & Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Filij Regma: Saba, & Dadan. *Porrò Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra, * & erat robustus venator coram Domino. Ob hoc exiuit prouerbium: Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. *Fuit autem principium regni eius Babylon, & Arach, & Achad, & Chalanne, in terra Sennaar. *De terra illa egressus est Assur, & ædificauit Niniuen, & plateas ciuitatis, & Chale. *Resen quoq; inter Niniuen & Chale: hæc est ciuitas magna. * At verò Mesraim genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, Nephtuim, * & Phetrusim, & Chasluim: de quibus egressi sunt Philisthiim & Caphtorim. *Chanaan autem genuit Sidonem primogenitũ suum, Hethæum, * & Iebusæum, & Amorrhæum, Gergesæum, *Heuæum, & Aracæum: Sinæum, *& Aradium, Samaræum, & Amathæum: & post hæc disseminati sunt populi Chananæorum. *Factique sunt termini Chanaan venientibus à Sidone Geraram vsq; Gazam, donec ingrediaris Sodomam & Gomorrham, & Adamam, & Seboim vsque Lesa. *Hi sunt filij Cham in cognationibus, & linguis, & generationibus, terrisq; & gentibus suis. *De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorũ Heber, fratre Iapheth maiore. *Filij Sem: Ælam & Assur, & Arphaxad, & Lud, & Aram. *Filij Aram: Vs, & Hul, & Gether, & Mes. * At verò Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber. * Natique sunt Heber filij duo: nomen vni Phaleg, eo quòd in diebus eius diuisa sit terra: & nomen fratris eius Iectan.
*Qui Iectan genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, Iare, * & Aduram, & Vzal, & Decla, * & Ebal, & Abimael, Saba, * & Ophir, & Heuila, & Iobab. omnes isti, filij Iectan. * Et facta est habitatio eorum de Mesa pergentibus vsque Sephar montem orientalem. * Isti filij Sem secundùm cognationes & linguas, & regiones in gentibus suis. * Hæ familiæ Noe iuxta populos & nationes suas. Ab his diuisæ sunt gentes in terra post diluuium.

1.Par.1. b.17

CAP. XI.

ERat autem terra labij vnius, & sermonum eorundem. * Cumque proficiscerentur de oriente, inuenerunt campum in terra Sennaar, & habitauerunt in eo. * Dixitq; alter ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habueruntq; lateres pro saxis, & bitumen pro cæmento: *& dixerũt: Venite, faciamus nobis ciuitatẽ & turrim, cuius culmen pertingat ad cælum: & celebremus nomen nostrum antequam diuidamur in vniuersas terras. *Descendit autem Dominus vt videret ciuitatem & turrim, quam ædificabant filij Adam, *& dixit: Ecce, vnus est populus, & vnum labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. *Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat vnusquisque vocem proximi sui. * Atque ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras, & cessauerunt ædificare ciuitatem. *Et idcirco vocatum est nomẽ eius Babel, quia ibi confusum est labium vniuersæ terræ: & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. * Hæ sunt generationes Sem: "Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluuium. *Vixitque Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: & genuit filios & filias. *Porrò Arphaxad vixit triginta quinque annis, & genuit Sale. *Vixitq; Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis: & genuit filios & filias. * Sale quoque vixit triginta annis, & genuit Heber. *Vixitq; Sale postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis: & genuit filios & filias. * Vixit autem Heber triginta quattuor annis, & genuit Phaleg. * Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis: & genuit filios & filias. *Vixit quoque Phaleg triginta annis,

Sap. 10. a.5

"1. Par.1. b.17

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

1.Par.1. b.19 & genuit Reu. * Vixitque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis nouem annis, & genuit filios & filias. * Vixit autem Reu triginta duobus annis, & genuit Sarug. * Vixit quoque Reu postquam genuit Sarug, ducentis septem annis: & genuit filios & filias. * Vixit verò Sarug triginta annis, & genuit Nachor. * Vixitq; Sarug postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias. * Vixit autem Nachor viginti nouem annis, & genuit Thare. * Vixitq; Nachor postquam genuit Thare, centum decem & nouem annis: & genuit filios & filias. * Vixitq; Thare septuaginta annis, & genuit Abram & Nachor, & Aran. * Hæ sunt autem generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran. Porrò Aran genuit Lot. * Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra natiuitatis suæ in Vr Chaldæorum. * Duxerunt autem Abram & Nachor vxores: nomen vxoris Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor, Melcha filia Aran patris Melchę, & patris Ieschæ. * Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos. * Tulit itaque Thare Abram filium suum, & Lot filiū Aran, filium filij sui, & Sarai nurum suam, vxorem Abram filij sui, & eduxit eos de Vr Chaldæorum, vt irent in terram Chanaan: veneruntque vsque Haran, & habitauerunt ibi. * Et facti sunt dies Thare ducētorum quinque annorum, & mortuus est in Haran.

1.Par.1. b.28 Ioſ.24.a.2 Ioſ.24.a.2 Nehem.9.b.7 Iudith.5.a.6 Act.7.a.2

CAP. XII.

Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrabo tibi. * Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. * Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque IN TE benedicentur vniuersę cognationes terræ. * Egressus est itaque Abram sicut prę-ceperat ei Dominus, & iuit cum eo Lot: septuaginta quinque annorum erat Abram cùm egrederetur de Haran. * Tulitque Sarai vxorem suam, & Lot filium fratris sui, vniuersamq; substantiam quam possederant, & animas quas fecerant in Haran: & egressi sunt vt irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, * pertransiuit Abram terram vsque ad locum Sichem, vsque ad conuallem illustrem: Chananæus autem tunc erat in terra. * Apparuit autem Dominus Abram, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificauit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. * Et inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, & ab oriente Hai: ædificauit quoque ibi altare Domino, & inuocauit nomē eius. * Perrexitq; Abram vadens, & vltrà progrediens ad meridiem. * Facta est autem fames in terra: descenditque Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi: præualuerat enim fames in terra. * Cumque propè esset vt ingrederetur Ægyptum, dixit Sarai vxori suæ: Noui quòd pulchra sis mulier: * & quòd cùm viderint te Ægyptij, dicturi sunt: Vxor ipsius est: & interficient me, & te reseruabunt. * Dic ergo, obsecro te, quòd soror mea sis: vt bene sit mihi propter te, & viuat anima mea ob gratiam tui. * Cùm itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem quòd esset pulchra nimis. * Et nunciauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eam apud illum: & sublata est mulier in domum Pharaonis. * Abram verò bene vsi sunt propter illam: fueruntque ei oues & boues, & asini, & serui & famulæ, & asinæ & cameli. * Flagellauit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum eius propter Sarai vxorem Abram. * Vocauitq; Pharao Abram, & dixit ei: Quídnam est hoc quod fecisti mihi? quare non indicasti quòd vxor tua esset? Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, vt tollerem eam mihi in vxorem? Nunc igitur ecce coniux tua, accipe eam, & vade. * Præcepitque Pharao super Abram viris: & deduxerunt eum, & vxorem illius, & omnia quæ habebat.

Gal.3.b.8 Inf.18.c.18 22.c.17 Heb.11.b.8 Inf.13.d.14 15.d.18 26.a.2 Deut.34.b.4 Inf.20.a.11

CAP. XIII.

Ascendit ergo Abram de Ægypto, ipse & vxor eius, & omnia quæ habebat, & Lot cum eo ad Australem plagam. * Erat autem diues valde in possessione auri & argenti. * Reuersusq; est per iter, quo venerat, à meridie in Bethel vsq; ad locum vbi priùs fixerat tabernaculum inter Bethel & Hai: * in loco altaris quod fecerat priùs, & inuocauit ibi nomen Domini. * Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt greges ouium, & armenta, & tabernacula. * Nec poterat eos capere terra, vt habitarent simul: erat quippe substantia eorum multa, & nequibant habitare communiter. * Vnde & facta est rixa inter pastores gregū Abram & Lot. Eo autem tempore Chananæus &

Sup.13.b.1 Inf.36.a.7

Phere-

Pherezæus habitabant in terra illa. * Dixit ergo Abram ad Lot: Ne quęso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos, & pastores tuos: fratres enim sumus. * Ecce vniuersa terra coram te est: recede à me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. * Eleuatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Iordanis, quæ vniuersa irrigabatur antequam subuerteret Dominus Sodomam & Gomorrham, sicut paradisus Domini, & sicut Ægyptus venientibus in Segor. * Elegitq; sibi Lot regionem circa Iordanem, & recessit ab Oriente: diuisiq́ue sunt alterutrum à fratre suo. * Abram habitauit in terra Chanaan: Lot verò moratus est in oppidis, quæ erant circa Iordanem, & habitauit in Sodomis. * Homines autem Sodomitæ pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. * Dixitq́ue Dominus ad Abram, postquam diuisus est ab eo Lot: ‖ Leua oculos tuos, & vide à loco, in quo nunc es, ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem. * Omnem terram, quam conspicis, tibi dabo, & semini tuo vsque in sempiternum. * Faciamq́; semen tuum sicut puluerem terræ: si quis potest hominum numerare puluerem terræ, semen quoque tuum numerare poterit. * Surge, & perambula terram in longitudine, & in latitudine sua: quia tibi daturus sum eam. * Mouens igitur tabernaculum suum Abram, venit & habitauit iuxta conuallem Mambre, quæ est in Hebron: ædificauitq́; ibi altare Domino.

‖ *Sup. 12. b 7 Inf. 15. c. 18. 26. a 4 Deut. 34. b. 4*

CAP. XIIII.

FActum est autem in illo tempore, vt Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex Ponti, & Chodorlahomor rex Elamitarum, & Thadal rex Gentium * inirent bellum contra Bara regem Sodomorum, & contra Bersa regem Gomorrhæ, & contra Sennaab regem Adamæ, & contra Semeber regem Seboim, contraq́; regem Balæ, ipsa est Segor. * Omnes hi conuenerunt in vallem Siluestrem, quę nunc est mare salis. * Duodecim enim annis seruierãt Chodorlahomor, & tertiodecimo anno recesserunt ab eo. * Igitur quartodecimo anno venit Chodorlahomor, & reges qui erant cum eo: percusseruntq́; Raphaim in Astarothcarnaim, & Zuzim cum eis, & Emim in Saue Cariathaim, * & Chorræos in montibus Seir, vsq; ad Campestria Pharan, quæ est in solitudine. * Reuersiq́; sunt, & venerunt ad fontem Misphat, ipsa est Cades: & percusserunt omnem regionem Amalecitarum, & Amorrhæum, qui habitabat in Asasonthamar. * Et egressi sunt rex Sodomorum, & rex Gomorrhæ, rexq́ue Adamæ, & rex Seboim, necnon & rex Balæ, quæ est Segor: & direxerunt aciem contra eos in valle Siluestri: * scilicet aduersus Chodorlahomor regem Elamitarum, & Thadal regem Gentium, & Amraphel regem Sennaar, & Arioch regem Ponti: quattuor reges aduersus quinque. * Vallis autem Siluestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, & Gomorrhę terga verterũt, ceciderunt́q; ibi: & qui remanserant, fugerunt ad montem. * Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum & Gomorrhæ, & vniuersa quæ ad cibum pertinent, & abierunt: * necnon & Lot & substantiam eius, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis. * Et ecce vnus qui euaserat, nunciauit Abram Hebræo, qui habitabat in conualle Mambre Amorrhæi fratris Escol, & fratris Aner: hi enim pepigerant fœdus cum Abram. * Quod cùm audisset Abram, captum videlicet Lot fratrem suum, numerauit expeditos vernaculos suos trecentos decem, & octo: & persecutus est vsque Dan. * Et diuisis sociis, irruit super eos nocte: percussitq́; eos, & persecutus est eos vsque Hoba, quæ est ad lęuam Damasci. * Reduxitq́ue omnem substantiam, & Lot fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque & populum. * Egressus est autem rex Sodomorum in occursum eius postquam reuersus est à cæde Chodorlahomor, & regum qui cum eo erant in valle Saue, quæ est vallis regis. * ‖ At verò Melchisedech rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Dei altissimi, * benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelso, qui creauit cælum & terram: * & benedictus Deus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. * Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cetera tolle tibi. * Qui respondit ei: Leuo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem cæli & terræ, * quòd à filo subtegminis vsque ad corigiam caligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua sunt, ne dicas: Ego ditaui Abram: * exceptis his, quæ comederunt iuuenes, & partibus virorum, qui venerunt mecum, Aner, Escol, & Mambre: isti accipient partes suas.

‖ *Hebr. 7. a 3*

CAP. XV.

HIs itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. *Dixitq; Abram: Domine Deus, quid dabis mihi? ego vadam absque liberis: & filius procuratoris domus meæ iste Damascus Eliezer. *Addiditq; Abram: Mihi autem non dedisti semen: & ecce vernaculus meus, heres meus erit. *Statimq; sermo Domini factus est ad eum, dicens: Non erit hic heres tuus: sed qui egredietur de vtero tuo, ipsum habebis heredem. *Eduxitque eum foras, & ait illi: \Suspice cælum, & numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuum. *\Credidit Abram Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. *Dixitque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæorum vt darem tibi terram istam, & possideres eam. *At ille ait: Domine Deus, vnde scire possum, quòd possessurus sim eam? *Et respondens Dominus: Sume, inquit, mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoq; & columbam. *Qui tollens vniuersa hæc, \diuisit ea per medium, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit: aues autem non diuisit. *Descenderuntque volucres super cadauera, & abigebat eas Abram. *Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. *Dictumque est ad eum: Scito prænoscens quòd \peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subiicient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. *Verumtamen gentem, cui seruituri sunt, ego iudicabo: & post hæc egredientur cum magna substantia. *Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. *Generatione autem quarta reuertētur huc: necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum vsq; ad præsens tempus. *Cùm ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. *In illo die \pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc à fluuio Ægypti vsque ad fluuium magnum Euphraten, *Cinæos, & Cenezæos, Cedmonæos, *& Hethæos, & Pherezæos, Raphaim quoque, *& Amorrhæos, & Chananæos, & Gergesæos, & Iebusæos.

\Rom.4. c.18

\Rom.4. a.3 Gal.3.a.6 Iac.2.a.6. d.23

\Ierem.34. d.18.

\Act.7.a.6

\Sup.12 b. 7.13.d.5 Inf.26.a.4 Deut.34 4 2.Par.9. f.26 1.Reg.4.20

CAP. XVI.

IGitur Sarai, vxor Abram, non genuerat liberos: sed habens ancillam Ægyptiam nomine Agar, *dixit marito suo: Ecce, conclusit me Dominus, ne parerem: ingredere ad ancillam meam, si fortè saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti, *tulit Agar Ægyptiam ancillam suam post annos decem quàm habitare cœperant in terra Chanaan: & dedit eam viro suo vxorem. *Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam. *Dixitque Sarai ad Abram: Iniquè agis contra me: ego dedi ancillam meam in sinum tuum, quæ videns quòd conceperit, despectui me habet. iudicet Dominus inter me & te. *Cui respondens Abram: Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, vtere ea vt libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. *Cumq; inuenisset eam angelus Domini iuxta fontem aquæ in solitudine, qui est in via Sur in deserto, *dixit ad illam: Agar ancilla Sarai, vnde venis? & quò vadis? quæ respondit: A facie Sarai dominæ meę ego fugio. *Dixitq; ei angelus Domini: Reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius. *Et rursum: Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, & non numerabitur præ multitudine. *Ac deinceps: Ecce, ait, concepisti, & paries filium: vocabisq; nomen eius Ismael, eo quòd audierit Dominus afflictionem tuam. *Hic erit ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum: & è regione vniuersorum fratrum suorum figet tabernacula. *Vocauit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profectò hîc vidi posteriora videntis me. *Propterea appellauit puteum illum, Puteum viuentis & videntis me. Ipse est inter Cades & Barad. *Peperitque Agar Abræ filium: qui vocauit nomen eius Ismael. *Octoginta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismaelem.

Inf. 24

CAP. XVII.

POstquam verò nonaginta & nouem annorum esse cœperat, apparuit ei Dominus: dixitq; ad eum: Ego Deus omnipotens: ambula coram me, & esto perfectus. *Ponamq; fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis. *Cecidit Abram pronus in faciem. *Dixitq; ei Deus: Ego sum, & pactū meum tecum,

\erisque

"Ezech.44. c.20 Rom.4.c.17 "erisque pater multarum gentium. * Nec 5
vltrà vocabitur nomen tuum Abram: sed
appellaberis Abraham: quia patrem mul-
tarum gentium constitui te. * Faciamque 6
te crescere vehementissimè, & ponam te
in gentibus, regesque ex te egredientur.
* Et statuam pactum meum inter me & te, 7
& inter semen tuum post te in generationi-
bus suis fœdere sempiterno: vt sim Deus
tuus, & seminis tui post te. * Daboque ti- 8
bi & semini tuo terram peregrinationis B
tuæ, omnem terram Chanaan in possessio-
nem æternam, eroque Deus eorum. * Di- 9
xit iterum Deus ad Abraham: "Et tu er-
"Act.7. a.8 go custodies pactum meum, & semen
tuum post te in generationibus suis. * Hoc 10
est pactum meum quod obseruabitis inter
me & vos, & semen tuum post te: Circum-
cidetur ex vobis omne masculinum: * & 11
circumcidetis carnem præputij vestri, vt sit
"Rom.4. b.11 Leu.12.a.3 Luc.2.c.22 "in signum fœderis inter me & vos. * In- 12
fans octo dierum circumcidetur in vobis,
omne masculinum in generationibus ve-
stris: tam vernaculus, quàm emptitius cir-
cumcidetur, & quicumque non fuerit de
stirpe vestra: * eritque pactum meum in 13
carne vestra in fœdus æternum. * Masculus, 14
cuius præputij caro circumcisa non fuerit,
delebitur anima illa de populo suo: quia
pactum meum irritum fecit. * Dixit quo- 15
que Deus ad Abraham: Sarai vxorem tuam C
non vocabis Sarai, sed Saram. * Et benedi- 16
cam ei, & ex illa dabo tibi filium cui bene-
dicturus sum, eritque in nationes, & reges
populorum orientur ex eo. * Cecidit A- 17
braham in faciem suam, & risit, dicens in
corde suo: Putásne centenario nascetur fi-
lius? & Sara nonagenaria pariet? * Dixitque 18
ad Deum: Vtinam Ismael viuat coram te.
"Inf.18.b. & 21.a.2 * Et ait Deus ad Abraham: "Sara vxor tua 19
pariet tibi filium, vocabisque nomen eius
Isaac, & constituam pactum meum illi in
fœdus sempiternum, & semini eius post
eum. * Super Ismael quoq; exaudiui te. ecce, 20
benedicam ei, & augebo, & multiplicabo
eum valde: duodecim duces generabit, &
faciam illum in gentem magnam. * Pactum 21
verò meum statuam ad Isaac, quem pariet D
tibi Sara tẽpore isto in anno altero. * Cum- 22
que finitus esset sermo loquentis cum eo,
ascendit Deus ab Abraham. * Tulit autem 23
Abraham Ismael filium suum, & omnes
vernaculos domus suæ: vniuersosque quos
emerat, cunctos mares ex omnibus viris
domus suæ: & circumcidit carnem præ-
putij eorum statim in ipsa die, sicut præ-
24 ceperat ei Deus. * Abraham nonaginta &
nouem erat annorum quando circumcidit
25 carnem præputij sui. * Et Ismael filius tre-
decim annos impleuerat tempore circum-
26 cisionis suæ. * Eadem die circumcisus est
27 Abraham & Ismael filius eius. * Et omnes
viri domus illius, tam vernaculi, quàm em-
ptitij & alienigenæ pariter circumcisi sunt.

CAP. XVIII.

1 APparuit autem ei Dominus in con- Heb.13. a.2
A ualle Mambre sedenti in ostio taber-
2 naculi sui in ipso feruore diei. * Cumque
eleuasset oculos, apparuerunt ei tres viri
stantes prope eum: quos cùm vidisset, cu-
currit in occursum eorum de ostio taber-
3 naculi, & adorauit in terram. * Et dixit: Do-
mine, si inueni gratiam in oculis tuis, ne
4 transeas seruum tuum: * sed afferam pau-
xillum aquæ, & lauate pedes vestros, & re-
5 quiescite sub arbore. * Ponamq; buccellam
panis, & confortate cor vestrum, postea
transibitis: idcirco enim declinastis ad ser-
uum vestrum. Qui dixerunt: Fac vt locu-
6 tus es. * Festinauit Abraham in taberna-
culum ad Saram, dixitq; ei: Accelera, tria
sata similæ commisce, & fac subcinericios
7 panes. * Ipse verò ad armentum cucurrit,
B & tulit inde vitulum tenerrimum & opti-
mum, deditque puero: qui festinauit &
8 coxit illum. * Tulit quoque butyrum &
lac; & vitulum quem coxerat, & posuit co-
ram eis: ipse verò stabat iuxta eos sub ar-
9 bore. * Cumque comedissent, dixerunt ad
eum: Vbi est Sara vxor tua? ille respondit:
10 Ecce in tabernaculo est. * Cui dixit: "Re- "Sup.17. c.19 Inf.21.a.1 Rom.9.b.9 1.Pet.3.a.6
uertens veniam ad te tempore isto, vita co-
mite, & habebit filium Sara vxor tua. Quo
audito, Sara risit post ostium tabernaculi.
11 * Erant autem ambo senes, prouectæq; æta-
12 tis, & desierant Saræ fieri muliebria. * Quæ
risit occultè, dicens: Postquam consenui, &
dominus meus vetulus est, voluptati ope-
13 ram dabo? * Dixit autẽ Dominus ad Abra-
ham: Quare risit Sara, dicens: Num verè
14 paritura sum anus? * Numquid Deo quid-
quam est difficile? iuxta condictum reuer-
tar ad te hoc eodem tempore, vita comite,
15 & habebit Sara filium. * Negauit Sara di-
cens, Non risi: timore perterrita. Dominus
16 autem: Non est, inquit, ita: sed risisti. * Cùm
ergo surrexissent inde viri, direxerunt ocu-
los contra Sodomam: & Abraham simul
17 gradiebatur, deducens eos. * Dixitque Do-
minus: Num celare potero Abraham quæ
18 gesturus sum: * cùm futurus sit in gentem

magnam,

magnam, ac robustissimam, & BENEDICENDAE sint in illo omnes nationes terræ? *Sup.12.a.3 Inf.32.d.17
* Scio enim quòd præcepturus sit filiis suis, 19 3
& domui suæ post se vt custodiant viam C
Domini, & faciant iudicium & iustitiam:
vt adducat Dominus propter Abraham 4
omnia quæ locutus est ad eum. *Dixit ita- 20
que Dominus: Clamor Sodomorum & 5
Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum
eorum aggrauatum est nimis. * Descen- 21
dam & videbo vtrum clamorem qui venit
ad me, opere compleuerint: an non est 6
ita, vt sciam. * Conuerteruntque se inde, 22 7
& abierunt Sodomam: Abraham verò 8
adhuc stabat coram Domino. * Et appro- 23 B
pinquans ait: Numquid perdes iustum
cum impio? * Si fuerint quinquaginta iusti 24
in ciuitate, peribunt simul? & non parces
loco illi propter quinquaginta iustos, si fue- 9
rint in eo? * Absit à te, vt rem hanc facias, 25
& occidas iustum cum impio, fiatq; iustus
sicut impius, non est hoc tuum: qui iudi-
cas omnem terram, nequaquam facies iu-
dicium hoc. *Dixitq; Dominus ad eum: Si 26
inuenero Sodomis quinquaginta iustos in
medio ciuitatis, dimittam omni loco pro-
pter eos. * Respondensque Abraham, ait: 27
Quia semel cœpi, loquar ad Dominum D
meum, cùm sim puluis & cinis. * Quid si 28
minùs quinquaginta iustis quinque fue-
rint? delebis, propter quadraginta quinque,
vniuersam vrbem? Et ait: Non delebo, si
inuenero ibi quadraginta quinque. *Rur- 29
sumq; locutus est ad eum: Sin autem qua-
draginta ibi inuenti fuerint, quid facies?
Ait: Non percutiam propter quadraginta.
*Ne quæso, inquit, indigneris Domine, si 30
loquar: Quid si ibi inuenti fuerint triginta?
Respondit: Non faciam, si inuenero ibi tri-
ginta. * Quia semel, ait, cœpi, loquar ad 31
Dominum meum: Quid si ibi inuenti fue-
rint viginti? Ait: Non interficiam propter
viginti. * Obsecro, inquit, ne irascaris Do- 32
mine, si loquar adhuc semel: Quid si in-
uenti fuerint ibi decem? Et dixit: Non de-
lebo propter decem. *Abiitque Dominus, 33
postquam cessauit loqui ad Abraham: &
ille reuersus est in locum suum.

CAP. XIX.

VEneruntque duo Angeli Sodomam 1 A
vespere, & sedente Lot in foribus ci-
uitatis. Qui cùm vidisset eos, surrexit, &
*Heb.13.a.2 iuit obuiam eis: adorauitque pronus in ter-
ram, * & dixit: Obsecro, domini, declinate 2
in domum pueri vestri, & manete ibi: la-
uate pedes vestros, & manè proficiscemini
in viam vestram. Qui dixerunt: Minimè,
sed in platea manebimus. * Compulit il- 3
los oppido vt diuerterent ad eum: ingres-
sisque domum illius fecit conuiuium, &
coxit azima: & comederunt. * Priùs autem 4
quàm irent cubitum, viri ciuitatis vallaue-
runt domum à puero vsque ad senem, om-
nis populus simul. * Vocaueruntque Lot, 5
& dixerunt ei: Vbi sunt viri qui introierunt
ad te nocte? educ illos huc, vt cognoscamus
eos. * Egressus ad eos Lot, post tergum 6
occludens ostium, ait: * Nolite, quæso, 7
fratres mei, nolite malum hoc facere. *Ha- 8
beo duas filias, quæ necdum cognouerunt B
virum: educam eas ad vos, & abutimi-
ni eis sicut vobis placuerit, dummodo
viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi
sunt sub vmbra culminis mei. * At illi di- 9
xerunt: Recede illuc. Et rursus: Ingres-
sus es, inquiunt, vt aduena; numquid vt iu-
dices? te ergo ipsum magis quàm hos af-
fligemus. "Vimque faciebant Lot vehe- "2.Pet.2.b.8
mentissimè: iamque propè erat vt effrin-
gerent fores. * Et ecce miserunt manum vi- 10
ri, & introduxerunt ad se Lot, clauseruntque ostium. *& eos, qui foris erant, "percus- 11 "Sap.19 cap.26
serunt cæcitate à minimo vsque ad maxi-
mum, ita vt ostium inuenire non possent.
* Dixerunt autem ad Lot: Habes hîc quem- 12
piam tuorum? generum, aut filios, aut fi- C
lias, omnes, qui tui sunt, educ de vrbe hac:
*delebimus enim locum istum, eo quòd in- 13
creuerit clamor eorum coram Domino,
qui misit nos vt perdamus illos. * Egressus 14
itaque Lot, locutus est ad generos suos qui
accepturi erant filias eius, & dixit: Surgite,
egredimini de loco isto: quia delebit Do-
minus ciuitatem hanc. Et visus est eis qua- 15
si ludens loqui. * Cumque esset manè, co-
gebant eum Angeli, dicentes: Surge, tolle
vxorem tuam, & duas filias quas habes: ne
& tu pariter pereas in scelere ciuitatis. *Dis- 16
simulante illo, apprehenderunt manum D
eius, & manum vxoris, ac duarum filia-
rum eius, eo quòd parceret Dominus illi.
* "Eduxeruntque eum, & posuerunt extra 17 "Sap.10 a.6
ciuitatem: ibique locuti sunt ad eum, di-
centes: Salua animam tuam: noli respicere
post tergum, nec stes in omni circà regio-
ne: sed in monte saluum te fac, ne & tu si- 18
mul pereas. * Dixitque Lot ad eos: Quæso
Domine mi, * quia inuenit seruus tuus gra- 19
tiam coram te, & magnificasti misericor-
diam tuam quam fecisti mecum, vt saluares animam meam, nec possum in monte sal-

uari, ne fortè apprehendat me malum, & moriar : * Est ciuitas hæc iuxtà, ad quam 20
posſum fugere, parua, & ſaluabor in ea: 1
numquid non modica eſt, & viuet anima A
mea? *Dixitq́ue ad eum: Ecce etiam in hoc 21 2
ſuſcepi preces tuas, vt non ſubuertam vr- E
bem pro qua locutus es. * "Festina & ſal- 22 3
uare ibi : quia non potero facere quid-
quam donec ingrediaris illuc. Idcirco vo-
catum eſt nomen vrbis illius Segor. * Sol 23 4
egreſſus eſt ſuper terram, & Lot ingreſſus
eſt Segor. * "Igitur Dominus pluit ſuper 24
Sodomam & Gomorrham ſulphur & ig- 5
nem à Domino de cælo: *& ſubuertit ciui- 25
tates has, & omnem circà regionem, vni-
uerſos habitatores vrbium, & cuncta terræ 6
virentia. * "Reſpicienſq́ue vxor eius poſt 26 B
ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis. *Abraham au- 27
tem conſurgens mane, vbi ſteterat priùs 7
cum Domino, *intuitus eſt Sodomam & 28
Gomorrham, & vniuerſam terram regio-
nis illius: viditq́ue aſcendentem fauillam
de terra quaſi fornacis fumum. * Cùm 29 8
enim ſubuerteret Deus ciuitates regionis F
illius, recordatus Abrahæ, liberauit Lot de
ſubuerſione vrbium in quibus habitauer-
rat. * Aſcenditq́ue Lot de Segor, & man- 30 9
ſit in monte, duæ quoque filiæ eius cum
eo (timuerat enim manere in Segor) &
manſit in ſpelunca ipſe, & duæ filiæ eius
cum eo. * Dixitq́ue maior ad minorem: 31
Pater noſter ſenex eſt, & nullus virorum
remanſit in terra qui poſſit ingredi ad nos
iuxta morem vniuerſæ terræ. * Veni, ine- 32
briemus eum vino, dormiamuſq́; cum eo,
vt ſeruare poſſimus ex patre noſtro ſemen.
* Dederunt itaque patri ſuo bibere vinum 33
nocte illa: Et ingreſſa eſt maior, dormiitit-
q́ue cum patre: at ille non ſenſit, nec quan-
do accubuit filia, nec quando ſurrexit. *Al- 34
tera quoque die dixit maior ad minorem: G
Ecce dormiui heri cum patre meo, demus
ei bibere vinum etiam hac nocte, & dor-
mies cum eo, vt ſaluemus ſemen de patre
noſtro. * Dederunt etiam & illa nocte pa- 35
tri ſuo bibere vinum, ingreſſaq́ue minor fi-
lia, dormiuit cum eo: & ne tunc quidem
ſenſit quando concubuerit, vel quando illa
ſurrexerit. *Conceperunt ergo duæ filiæ Lot 36
de patre ſuo. * Peperitq́ue maior filium, & 37
vocauit nomen eius Moab: ipſe eſt pater
Moabitarum vſque in præſentem diem.
* Minor quoque peperit filium, & vocauit 38
nomen eius Ammon, id eſt filius populi
mei : ipſe eſt pater Ammonitarum vſque
hodie.

\Sap. 10. a. 6

\Deut. 29 d. 23 Iſa. 13. d. 19 Ierem. 50. f. 40 Ezech. 16. f. 48 Oſe. 11. c. 8 Amos 4. d. 11 Luc. 17 f. 29 Iude 1. c. 7

\Luc. 17. g. 33

Sup. 18. a. 3

CAP. XX.

PRofectus inde Abraham in terram auſtralem, habitauit inter Cades, & Sur: & peregrinatus eſt in Geraris. *Dixitq́; de Sara vxore ſua, Soror mea eſt. Miſit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam. *Venit autem Deus ad Abimelech per ſomnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem quam tuliſti: habet enim virum. *Abimelech verò non tetigerat eam, & ait : Domine, num gentem ignorantem & iuſtam interficies? *Nónne ipſe dixit mihi: Soror mea eſt: & ipſa ait: Frater meus eſt? in ſimplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum feci hoc. * Dixitq́; ad eum Deus: Et ego ſcio quòd ſimplici corde feceris : & ideo cuſtodiui te ne peccares in me, & non dimiſi vt tangeres eam. * Nunc ergo redde viro ſuo vxorem, quia propheta eſt: & orabit pro te, & viues : ſi autem nolueris reddere, ſcito quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua ſunt. * Statimq́ue de nocte conſurgens Abimelech, vocauit omnes ſeruos ſuos : & locutus eſt vniuerſa verba hæc in auribus eorum, timueruntq́ue omnes viri valde. *Vocauit autem Abimelech C etiam Abraham, & dixit ei : Quid feciſti nobis? quid peccauimus in te, quia induxiſti ſuper me & ſuper regnum meum peccatum grande? quæ non debuiſti facere, fe- 10 ciſti nobis. * Rurſumq́ue expoſtulans, ait: 11 Quid vidiſti, vt hoc faceres? *Reſpondit Abraham: Cogitaui mecum, dicens: Forſitan non eſt timor Dei in loco iſto: & interficient me propter vxorem meam : * aliàs 12 autem & "verè ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eam in vxorem. * Poſtquam autem eduxit me 13 Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc miſericordiam facies mecum: In omni loco, ad quem ingrediemur, dices quòd frater tuus ſim. * Tulit igitur Abimelech 14 D oues & boues, & ſeruos & ancillas, & dedit Abraham: reddiditq́ue illi Saram vxorem ſuam, *& ait: Terra coràm vobis eſt, vbicum- 15 que tibi placuerit habita. * Saræ autem di- 16 xit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum ſunt, & quocumque perrexeris: mementoq́ue te deprehenſam. * Orante 17 autem Abraham, ſanauit Deus Abimelech & vxorem, ancillaſq́ue eius, & pepererunt: *concluſerat enim Dominus omnem vul- 18 uam domus Abimelech propter Saram vxorem Abrahæ.

\Supra 12. c. 13 Inf. 21. c.

CAP. XXI.

VIsitauit autem Dominus Saram sicut 1
\\promiserat: & impleuit quæ locutus A
est. * Concepitque & \\peperit filium in se- 2
nectute sua, tempore quo prædixerat ei
Deus. * Vocauitque Abraham nomen filij 3
sui, quem genuit ei Sara, Isaac: * & circum- 4
cidit eum octauo die, sicut \\præceperat ei
Deus, * cùm centum esset annorum: hac 5
quippe ætate patris, natus est Isaac. * Di- 6
xitque Sara: Risum fecit mihi Deus: qui-
cumque audierit, corridebit mihi. * Rur- 7
sumque ait: Quis auditurum crederet
Abraham quòd Sara lactaret filium, quem
peperit ei iam seni? * Creuit igitur puer, 8
& ablactatus est: fecitque Abraham gran-
de conuiuium in die ablactationis eius.
* Cumque vidisset Sara filium Agar Ægy- 9
ptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit
ad Abraham: * \\Eiice ancillam hanc, & fi- 10
lium eius: non enim erit heres filius ancil-
læ cum filio meo Isaac. * Durè accepit hoc 11
Abraham pro filio suo. * Cui dixit Deus: 12
Non tibi videatur asperum super puero, & B
super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi
Sara, audi vocem eius: quia \\in Isaac voca-
bitur tibi semen. * Sed & filium ancillæ fa- 13
ciam in gentem magnam, quia semen
tuum est. * Surrexit itaque Abraham ma- 14
nè, & tollens panem & vtrem aquæ, im-
posuit scapulæ eius, tradiditque puerum,
& dimisit eam. Quæ cùm abiisset, errabat
in solitudine Bersabee. * Cumque consum- 15
pta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter
vnam arborum, quæ ibi erant. * Et abiit, se- 16
ditque è regione procul quantum potest
arcus iácere. dixit enim: Non videbo mo-
rientem puerum: & sedens contrà, leuauit
vocem suam & fleuit. * Exaudiuit autem 17
Deus vocem pueri: vocauitq; Angelus Dei
Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? no-
li timere: exaudiuit enim Deus vocem pue-
ri de loco in quo est. * Surge, tolle puerum, 18
& tene manum illius: quia in gentem C
magnam faciam eum. * Aperuitque ocu- 19
los eius Deus: quæ videns puteum aquæ,
abiit, & impleuit vtrem, deditque puero
bibere. * Et fuit cum eo: qui creuit, & mo- 20
ratus est in solitudine, factusque est iuue-
nis sagittarius. * Habitauitque in deserto 21
Pharan, & accepit illi mater sua vxorem de
terra Ægypti. * Eodem tempore dixit Abi- 22
melech, & Phicol princeps exercitus eius
ad Abraham: Deus tecum est in vniuersis
quæ agis. * Iura ergo per Deum, ne noceas 23
mihi, & posteris meis, stirpique meæ: sed
iuxta misericordiam, \\quam feci tibi, fa- \\Sup. 20. d 13
cies mihi, & terræ in qua versatus es ad-
uena. * Dixitque Abraham: Ego iurabo. 24
* Et increpauit Abimelech propter puteum 25
aquæ quem vi abstulerant serui eius. * Re- 26
spondítque Abimelech: Nesciui quis fece-
rit hanc rem: sed & tu non indicasti mihi,
& ego non audiui præter hodie. * Tulit 27
itaque Abraham oues & boues, & dedit
D Abimelech: percusseruntque ambo fœ- 28
dus. * Et statuit Abraham septem agnas 29
gregis seorsum. * Cui dixit Abimelech:
Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas
30 stare fecisti seorsum? * At ille: Septem, in-
quit, agnas accipies de manu mea: vt sint
mihi in testimonium, quoniam ego fodi
31 puteum istum. * Idcirco vocatus est locus
32 ille Bersabee: quia ibi vterque iurauit. * Et
33 inierunt fœdus pro puteo iuramenti. * Sur-
rexit autem Abimelech, & Phicol princeps
exercitus eius, reuersique sunt in terram
Palæstinorum. Abraham verò plantauit
nemus in Bersabee, & inuocauit ibi nomen
34 Domini Dei æterni. * Et fuit colonus terræ
Palæstinorum diebus multis.

CAP. XXII.

1 QVæ postquam gesta sunt, \\tentauit \\Iudith 8.
A Deus Abraham, & dixit ad eum: c.22. Heb.11. d.17
Abraham, Abraham. At ille respondit:
2 Adsum. * Ait illi: Tolle filium tuum vni-
genitum, quem diligis, Isaac, & vade in ter-
ram visionis: atque ibi offeres eum in holo-
causum super vnum mõtium quem mon-
3 strauero tibi. * Igitur Abraham de nocte
consurgens, strauit asinum suum: ducens
secum duos iuuenes, & Isaac filium suum:
Cumq; concidisset ligna in holocaustum,
abiit ad locum quem præceperat ei Deus.
4 * Die autem tertio, eleuatis oculis, vidit lo-
5 cum procul: * dixitque ad pueros suos: Ex-
pectate hîc cum asino: ego & puer illuc vs-
que properantes, postquam adorauerimus,
6 reuertemur ad vos. * Tulit quoque ligna
B holocausti, & imposuit super Isaac filium
suum: ipse verò portabat in manibus ig-
nem & gladium. Cumque duo pergerent
7 simul, * dixit Isaac patri suo: Pater mi.
At ille respondit: Quid vis fili? Ecce, in-
quit, ignis & ligna: vbi est victima holo-
8 causti? * Dixit autem Abraham: Deus pro-
uidebit sibi victimam holocausti, fili mi.
9 Pergebant ergo pariter: * & venerunt ad lo-
cum quem ostenderat ei Deus, in quo ædi-
ficauit altare, & desuper ligna composuit:

cumque

cumque alligasset Isaac filium suum, posuit
Iac.2.d.21 eum in altare super struem lignorum. * Extenditque manum, & arripuit gladium, vt immolaret filium suum. * Et ecce Angelus Domini de cælo clamauit, dicens: Abraham, Abraham. Qui respondit: Adsum. * Dixitque ei: Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam: nunc cognoui quòd times Deum, & non pepercisti vnigenito filio tuo propter me. * Leuauit Abraham oculos suos, viditq; post tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. * Appellauitq; nomen loci illius, Dominus videt. Vnde vsque hodie dicitur: In monte Dominus videbit. * Vocauit autem Angelus Domini Abraham secundò de cælo, dicens: * \" Per memetipsum iuraui, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me: * benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, * & \" BENEDICENTVR in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ. * Reuersus est Abraham ad pueros suos, abieruntque Bersabee simul, & habitauit ibi. * His ita gestis, nunciatum est Abrahæ quòd Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri suo, * Hus primogenitum, & Buz fratrem eius, & Camuel patrem Syrorum, * & Cased, & Azau, Pheldas quoque & Iedlaph, * ac Bathuel, de quo nata est Rebecca: octo istos genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ. * Concubina verò illius, nomine Roma, peperit Tabee, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

\"Psal.104.a.9 Luc.1.g.73 Eccl.44.d.21 Heb.6.c.13 1 Mach.2.f.52 Luc.1.g.73

\"Sup.12.a.3.18.c.18 Inf.26.a.4 Act 3.d 25 Eccl 44 d.25

CAP. XXIII.

VIxit autem Sara centum vigintiseptem annis. * Et mortua est in ciuitate Arbee, quæ est Hebron, in terra Chanaan: venitq; Abraham vt plangeret, & fleret eam. * Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens: * Aduena sum & peregrinus apud vos: date mihi ius sepulchri vobiscum, vt sepeliam mortuum meum. * Responderunt filij Heth, dicentes: * Audi nos domine, princeps Dei es apud nos: in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. * Surrexit Abraham, & adorauit populum terræ, filios videlicet Heth: * dixitque ad eos: Si placet animę vestrę vt sepeliam mortuum meum, audite me, & intercedite pro me apud Ephron filium Seor: * vt det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia digna tradat eā mihi coram vobis in possessionem sepulchri. * Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Respondituq; Ephron ad Abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam ciuitatis illius, dicens: * Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loquor: Agrum trado tibi, & speluncam, quæ in eo est, præsentibus filiis populi mei, sepeli mortuū tuum. * Adorauit Abraham coram populo terræ. * Et locutus est ad Ephron circumstante plebe: Quæso, vt audias me: Dabo pecuniam pro agro: suscipe eam, & sic sepeliam mortuum meum in eo. * Respondit-que Ephron: * Domine mi, audi me: Terra, quam postulas, quadringentis siclis argenti valet: istud est pretium inter me & te: sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum. * Quod cùm audisset Abraham, appendit pecuniam, quam Ephron postulauerat, audientibus filiis Heth, quadringentos siclos argenti probatæ monetæ publicæ. * Confirmatusque est ager quondam Ephronis, in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambre, tam ipse, quàm spelunca, & omnes arbores eius in cunctis terminis eius per circuitum, * Abrahæ in possessionem, videntibus filiis Heth, & cunctis qui intrabant portam ciuitatis illius. * Atque ita sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca agri duplici, quæ respiciebat Mambre, Hæc est Hebron in terra Chanaan. * Et confirmatus est ager, & antrum, quod erat in eo, Abrahæ in possessionem monumenti à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

ERat autem Abraham senex, dierumque multorum: & Dominus in cunctis benedixerat ei. * Dixitq; ad seruum seniorem domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: \" Pone manum tuam subter femur meum, * vt adiurem te per Dominum, Deum cæli & terræ, vt non accipias vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito: * sed ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde accipias vxorem filio meo Isaac. * Respondit seruus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egressus es?

\"Inf.47.g.29

sus es ? * Dixitque Abraham : Caue ne- 6
quando reducas filium meum illuc. * Do- 7
minus Deus cæli, qui tulit me de domo pa-
tris mei, & de terra natiuitatis meæ, qui
locutus est mihi, & iurauit mihi, dicens:
"Su.12.b.7 13.l.5. & 15 d.18 Inf 26.a.2 "Semini tuo dabo terram hanc: ipse mit-
tet Angelum suum coram te, & accipies
inde vxorem filio meo: * sin autem mu- 8
lier noluerit sequi te, non teneberis iura-
mento: filium meum tantùm ne reducas
illuc. * Posuit ergo seruus manum sub fe- 9
more Abraham domini sui, & iurauit illi
super sermone hoc. * Tulitque decem came- 10
los de grege domini sui, & abiit, ex omni- B
bus bonis eius portans secum, profectusque
perrexit in Mesopotamiam ad vrbem Na-
chor. * Cumque camelos fecisset accumbe- 11
re extra oppidum iuxta puteum aquæ ve-
spere, tempore quo solent mulieres egredi
ad hauriendam aquam, dixit: * Domine 12
Deus domini mei Abraham, occurre, obse-
cro, mihi hodie, & fac misericordiam cum
domino meo Abraham. * Ecce ego sto pro- 13
pe fontem aquæ, & filiæ habitatorum hu-
ius ciuitatis egredientur ad hauriendam
aquam. * Igitur puella, cui ego dixero: In- 14
clina hydriam tuam vt bibam : & illa re-
sponderit, Bibe, quin & camelis tuis dabo
potum : ipsa est, quam præparasti seruo tuo
Isaac : & per hoc intelligam quòd feceris
misericordiam cum domino meo. * Nec- 15
dum intra se verba compleuerat, & ecce
Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filij
Melchæ vxoris Nachor fratris Abraham,
habens hydriam in scapula sua : * puella 16
decora nimis, virgoque pulcherrima, & in-
cognita viro : descenderat autem ad fon-
tem, & impleuerat hydriam, ac reuertebatur.
* Occurritque ei seruus, & ait: Pauxil- 17
lum aquæ mihi ad bibendum præbe de C
hydria tua. * Quæ respondit : Bibe domi- 18
ne mi. celeriterque deposuit hydriam super
vlnam suam, & dedit ei potum. * Cumque 19
ille bibisset, adiecit : Quin & camelis tuis
hauriam aquam, donec cuncti bibant.
* Effundensque hydriam in canalibus, re- 20
currit ad puteum vt hauriret aquam : &
haustam omnibus camelis dedit. * Ipse au- 21
tem contemplabatur eam tacitus, scire vo-
lens vtrum prosperum iter suum fecisset
Dominus, an non. * Postquam autem bi- 22
berunt cameli, protulit vir inaures aureas,
appendentes siclos duos, & armillas toti-
dem pondo siclorum decem. * Dixitq; ad 23
eam: Cuius es filia? indica mihi: est in domo
patris tui locus ad manendum? * Quæ re- 24

spondit: Filia sum Bathuelis, filij Melchæ,
25 quem peperit ipsi Nachor. * Et addidit, di-
cens: Palearum quoque & fœni plurimum
est apud nos, & locus spatiosus ad manen-
26 dum. * Inclinauit se homo, & adorauit
27 Dominum, * dicens: Benedictus Dominus
Deus domini mei Abraham, qui non abs-
tulit misericordiam & veritatem suam à
domino meo, & recto itinere me perduxit
28 in domum fratris domini mei. * Cucurrit
itaque puella, & nunciauit in domum ma-
29 tris suæ omnia quæ audierat. * Habebat
D autem Rebecca fratrem nomine Laban,
qui festinus egressus est ad hominem, vbi
30 erat fons. * Cumque vidisset inaures & ar-
millas in manibus sororis suæ, & audisset
cuncta verba referentis : Hæc locutus est
mihi homo: venit ad virum, qui stabat iu-
31 xta camelos, & prope fontem aquæ: * dixit-
que ad eũ : Ingredere, benedicte Domini:
cur foris stas ? præparaui domum, & locum
32 camelis. * Et introduxit eum in hospitium:
ac destrauit camelos, deditque paleas &
fœnum, & aquam ad lauandos pedes eius,
33 & virorum qui venerant cum eo. * Et ap-
positus est in conspectu eius panis. Qui
ait : Non comedam, donec loquar ser-
34 mones meos. Respondit ei : Loquere. * At
35 ille : Seruus, inquit, Abraham sum: * &
Dominus benedixit domino meo valde,
magnificatusque est : & dedit ei oues &
boues, argentum & aurum, seruos & an-
36 cillas, camelos & asinos. * Et peperit Sara
vxor domini mei filium domino meo in
senectute sua, deditque illi omnia quæ ha-
37 buerat. * Et adiurauit me dominus meus,
dicens : Non accipies vxorem filio meo de
filiabus Chananæorum, in quorum terra
38 habito : * sed ad domum patris mei per-
ges, & de cognatione mea accipies vxorem
39 filio meo : * ego verò respondi domino
meo: Quid si noluerit venire mecum mu-
40 lier? * Dominus, ait, in cuius conspectu am-
E bulo, mittet angelum suum tecum, & diri-
get viam tuam : accipiesque vxorem filio
meo de cognatione mea & de domo patris
41 mei. * Innocens eris à maledictione mea,
cùm veneris ad propinquos meos, & non
42 dederint tibi. * Veni ergo hodie ad fontem
aquæ, & dixi : Domine Deus domini mei
Abraham, si direxisti viam meam, in qua
43 nunc ambulo, * ecce sto iuxta fontem aquę;
& virgo, quæ egredietur ad hauriendam
aquam, audierit à me : Da mihi pauxillum
44 aquæ ad bibendum ex hydria tua : * & di-
xerit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis hau-

riam:

riam : ipſa eſt mulier quam præparauit Dominus filio domini mei. *Dumque hæc tacitus mecum voluerem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in ſcapula: deſcenditque ad fontem, & hauſit aquam. Et aio ad eam : Da mihi paululum bibere. * Quæ feſtinans depoſuit hydriam de humero, & dixit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum. Bibi, & adaquauit camelos. *Interrogauique eam, & dixi: Cuius es filia? Quæ reſpondit: Filia Bathuelis ſum, filij Nachor, quem peperit ei Melcha. Suſpendi itaque inaures ad ornandam faciem eius, & armillas poſui in manibus eius. *Pronuſq; adoraui Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, vt ſumerem filiam fratris domini mei filio eius. * Quamobrem ſi facitis miſericordiam & veritatem cum domino meo, indicate mihi : ſin autem aliud placet, & hoc dicite mihi, vt vadam ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram. * Reſponderuntque Laban & Bathuel : A Domino egreſſus eſt ſermo : non poſſumus extra placitum eius quidquam aliud loqui tecum. * En Rebecca coram te eſt, tolle eam, & proficiſcere, & ſit vxor filij domini tui, ſicut locutus eſt Dominus. * Quod cùm audiſſet puer Abraham, procidens adorauit in terram Dominum. *Prolatiſque vaſis argenteis, & aureis, ac veſtibus, dedit ea Rebeccæ pro munere, fratribus quoque eius, & matri dona obtulit. *Inito conuiuio, veſcentes pariter & bibentes manſerunt ibi. Surgens autem mane, locutus eſt puer: Dimittite me, vt vadam ad dominum meum. *Reſponderuntque fratres eius & mater : Maneat puella ſaltem decem dies apud nos, & poſtea proficiſcetur. * Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam : dimittite me vt pergam ad dominum meum. * Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus ipſius voluntatem. * Cumque vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt: Vis ire cum homine iſto? Quæ ait: Vadam. * Dimiſerunt ergo eam, & nutricem illius, ſeruumque Abraham, & comites eius, * imprecantes proſpera ſorori ſuæ, atque dicentes : Soror noſtra es, creſcas in mille millia, & poſſideat ſemen tuum portas inimicorum ſuorum. * Igitur Rebecca, & puellæ illius aſcenſis camelis, ſecutæ ſunt virum : qui feſtinus reuertebatur ad dominum ſuum : * eo autem tempore deambulabat Iſaac per viam quæ ducit ad Puteum, cuius nomen eſt Viuentis, & videntis: habitabat enim in terra auſtrali : * & egreſſus fuerat ad meditandum in agro, inclinata iam die : cumque eleuaſſet oculos, vidit camelos venientes procul. * Rebecca quoque, conſpecto Iſaac, deſcendit de camelo, * & ait ad puerum: Quis eſt ille homo qui venit per agrum in occurſum nobis? Dixitq; ei : Ipſe eſt dominus meus. At illa tollens citò pallium, operuit ſe. * Seruus autem cuncta, quæ geſſerat, narrauit Iſaac. * Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris ſuæ, & accepit eam vxorem: & in tantum dilexit eam, vt dolorem, qui ex morte matris eius acciderat, temperaret.

Sup. 16. d. 14

CAP. XXV.

ABraham verò aliam duxit vxorem nomine Ceturam : *quæ peperit ei Zamran & Iecſan, & Madan, & Madian, & Iesboc, & Sue. * Iecſan quoque genuit Saba, & Dadan. Filij Dadan fuerunt Aſſurim, & Latuſim, & Loomim. * At verò ex Madian ortus eſt Epha, & Opher, & Henoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filij Ceturæ. * Deditq; Abraham cuncta quæ poſſederat, Iſaac : *filiis autem concubinarum largitus eſt munera, & ſeparauit eos ab Iſaac filio ſuo, dum adhuc ipſe viueret, ad plagam orientalem. * Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, centum ſeptuaginta quinque anni. * Et deficiens mortuus eſt in ſenectute bona, prouectæque ætatis, & plenus dierum : congregatuſque eſt ad populum ſuum. * Et ſepelierunt eum Iſaac & Iſmael filij ſui in ſpelunca duplici, quæ ſita eſt in agro Ephron filij Seor Hethæi, è regione Mambre, *quem emerat à filiis Heth: ibi ſepultus eſt ipſe, & Sara vxor eius. * Et poſt obitum illius benedixit Deus Iſaac filio eius, qui habitabat iuxta puteum nomine Viuentis & videntis. * Hæ ſunt generationes Iſmael filij Abrahæ, quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ : & * hæc nomina filiorum eius in vocabulis & generationibus ſuis. "Primogenitus Iſmaelis Nabaioth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mabſam, * Maſma quoque, & Duma, & Maſſa, * Hadar, & Thema, & Iethur & Naphis, & Cedma. * Iſti ſunt filij Iſmaelis : & hæc nomina per caſtella & oppida eorum, duodecim principes tribuum ſuarum. * Et facti ſunt anni vitæ Iſmaelis centum triginta ſeptem, deficienſque mortuus eſt, & appoſitus ad populum ſuum. *Habitauit autem ab Heuila vſque Sur, quæ reſpicit

1.Par.1. c.32

1.Par.1. b.29

Ægyptum introcuntibus Assyrios. coram cunctis fratribus suis obiit. * Hæ quoque sunt generationes Isaac filij Abraham: Abraham genuit Isaac: *qui cùm quadraginta esset annorum, duxit vxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, sororem Laban. * Deprecatusque est Isaac Dominum pro vxore sua, eo quòd esset sterilis: qui exaudiuit eum, & dedit conceptum Rebeccæ. * Sed collidebantur in vtero eius paruuli; quæ ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitq; vt consuleret Dominum. *Qui respondens, ait: \\Duæ gentes sunt in vtero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur, populusq; populum superabit, & maior seruiet minori. * Iam tempus pariendi aduenerat, & ecce gemini in vtero eius reperti sunt. * \\Qui prior egressus est, rufus erat, & totus in morem pellis hispidus: vocatumque est nomen eius Esau. \\Protinus alter egrediens, plantam fratris tenebat manu: & idcirco appellauit eum Iacob. *Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei paruuli. * Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus venandi, & homo agricola: Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. *Isaac amabat Esau, eo quòd de venationibus illius vesceretur: & Rebecca diligebat Iacob. *Coxit autem Iacob pulmentum: ad quem cùm venisset Esau de agro lassus, * ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia oppidò lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius \\Edom. *Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita tua. * Ille respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita? *Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iurauit ei Esau, & vendidit primogenita. *Et sic accepto pane & lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit; paruipendens quòd primogenita vendidisset.

\\Rom. 9.a. 10 — \\Osee 12. a. 3 — \\Matt. 1. a. 2 — \\Heb. 1. c. 16 — Abd. 1. a

CAP. XXVI.

ORta autem fame super terram post eam sterilitatem, quæ acciderat in diebus Abraham, abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstinorum in Gerara. * Apparuitq; ei Dominus, & ait: Ne descendas in Ægyptum, sed quiesce in terra, quam dixero tibi. * Et peregrinare in ea, eroque tecum, & benedicam tibi: tibi enim & semini tuo dabo vniuersas regiones has, \\complens iuramentum quod spopondi Abraham patri tuo. * Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli: daboq; posteris tuis vniuersas regiones has: \\ & BENEDICENTUR in semine tuo omnes gentes terræ, *eo quòd obedierit Abraham voci meæ, & custodierit præcepta & mandata mea, & ceremonias legesque seruauerit. * Mansit itaque Isaac in Geraris. * Qui cùm interrogaretur à viris loci illius super vxore sua, respondit: Soror mea est. timuerat enim confiteri quòd sibi esset sociata coniugio, reputans ne fortè interficerent eum propter illius pulchritudinem. *Cumque pertransissent dies plurimi, & ibidem moraretur, prospiciens Abimelech rex Palæstinorum per fenestram, vidit eum iocantem cum Rebecca vxore sua. * Et accersito eo, ait: Perspicuum est quòd vxor tua sit: cur mentitus es eam sororem tuam esse? Respondit: Timui ne morerer propter eam. *Dixitque Abimelech: Quare imposuisti nobis? potuit coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Præcepitque omni populo, dicens: * Qui tetigerit hominis huius vxorem, morte morietur. *Seuit autem Isaac in terra illa, & inuenit in ipso anno centuplum: benedixitque ei Dominus. * Et locupletatus est homo, & ibat proficiens atque succrescens, donec magnus vehementer effectus est: *habuit quoque possessiones ouium & armentorum, & familiæ plurimum. Ob hoc inuidentes ei Palæstini, *omnes puteos, quos foderant serui patris illius Abraham, illo tempore obstruxerunt, implentes humo: *in tantum, vt ipse Abimelech diceret ad Isaac: Recede à nobis, quoniam potentior nobis factus es valde. * Et ille discedens, vt veniret ad torrentem Geraræ, habitaretque ibi: *rursum fodit alios puteos, quos foderant serui patris sui Abraham, & quos, illo mortuo, olim obstruxerant Philisthiim: appellauitq; eos eisdem nominibus quibus antè pater vocauerat. * Foderuntque in Torrente, & repererunt aquam viuam. * Sed & ibi iurgium fuit pastorum Geraræ aduersus pastores Isaac, dicentium: Nostra est aqua. quam ob rem nomen putei ex eo, quod acciderat, vocauit Calumniam. *Foderunt autem & alium: & pro illo quoque rixati sunt, appellauitque eum, Inimicitias. * Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt: itaque vocauit nomen eius, Latitudo, dicens: Nunc dilatauit nos Dominus, & fecit crescere super terram. * Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, * vbi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui, noli timere, quia ego

\\Sup. 12. b. 7. 1. 15. d. 18 — \\Sup. 12. a. 3. 13. c. 18. 22. d 17. 8. c. 19

tecum sum: benedicam tibi,& multiplicabo semen tuum propter seruum meum Abraham. *Itaque ædificauit ibi altare: & inuocato nomine Domini, extendit tabernaculum: præcepitque seruis suis vt foderent puteum. *Ad quem locum cùm venissent de Geraris Abimelech, & Ochozath amicus illius, & Phicol dux militum, *locutus est eis Isaac: Quid venistis ad me hominem quem odistis, & expulistis à vobis? *Qui responderunt: Vidimus tecum esse Dominum, & idcirco nos diximus: Sit iuramentum inter nos, & ineamus fœdus,* vt non facias nobis quidquam mali, sicut & nos nihil tuorum attigimus,nec fecimus quod te læderet:sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini.*Fecit ergo eis conuiuium, & post cibum & potum *surgentes manè, iurauerunt sibi mutuo: dimisitque eos Isaac pacificè in locum suum. *Ecce autem venerunt in ipso die serui Isaac annunciantes ei de puteo, quem foderant, atque dicentes: Inuenimus aquam. *Vnde appellauit eum, Abundantiam: & nomen vrbi impositum est Bersabee,vsque in præsentem diem. *Esau verò quadragenarius duxit vxores, Iudith filiam Beeri Hethæi, & Basemath filiam Elon eiusdem loci: *\quæ ambæ offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

\Infr. 27. 8.46

CAP. XXVII.

SEnuit autem Isaac, & caligauerunt oculi eius, & videre non poterat: vocauitque Esau filium suum maiorem,& dixit ei: Fili mi? Qui respondit: Adsum. *Cui pater: Vides,inquit,quòd senuerim, & ignorem diem mortis meæ. *Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis,*fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti, & affer vt comedam: & benedicat tibi anima mea antequam moriar. *Quod cùm audisset Rebecca, & ille abiisset in agrum vt iussionem patris impleret, *dixit filio suo Iacob: Audiui patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentem ei: *Affer mihi de venatione tua, & fac cibos vt comedam,& benedicam tibi coram Domino antequam moriar. *Nunc ergo fili mi, acquiesce consiliis meis: *& pergens ad gregem, affer mihi duos hœdos optimos, vt faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur: *quas cùm intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur. *Cui ille respondit: Nosti quòd Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis: *si attrectauerit me pater meus, & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, & inducam super me maledictionem pro benedictione. *Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantùm audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi. *Abiit, & attulit,deditque matri. Parauit illa cibos, sicut velle nouerat patrem illius. *Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum: *pelliculasq; hœdorum circumdedit manibus,& colli nuda protexit. *Deditque pulmentum, & panes, quos coxerat, tradidit. *Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi? *Dixitq; Iacob: Ego sum primogenitus tuus Esau: feci sicut præcepisti mihi: surge, sede, & comede de venatione mea, vt benedicat mihi anima tua. *Rursumque Isaac ad filium suum: Quo modo,inquit, tam citò inuenire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit vt citò occurreret mihi quod volebam. *Dixitque Isaac: Accede huc, vt tangam te fili mi, & probem vtrum tu sis filius meus Esau, an non. *Accessit ille ad patrem,& palpato eo, dixit Isaac: Vox quidem,vox Iacob est: sed manus,manus sunt Esau. *Et non cognouit eum, quia pilosæ manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi, *ait: Tu es filius meus Esau? Respondit, Ego sum. *At ille: Affer mihi,inquit,cibos de venatione tua, fili mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos cùm oblatos comedisset,obtulit ei etiam vinum. quo hausto, *dixit ad eum: Accede ad me, & da mihi osculum,fili mi. *Accessit, & osculatus est eum. Statimque vt sensit vestimentorum illius fragrantiam,benedicens illi,ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. *Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini. *Et seruiant tibi populi, & adorent te tribus: esto dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ. qui maledixerit tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur. *Vix Isaac sermonem impleuerat: & egresso Iacob foras, venit Esau, *coctosque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge pater mi, & comede de venatione filij tui: vt benedicat mihi anima tua. *Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. *Expauit

Isaac stupore vehementi : & vltrà quàm
credi potest, admirans, ait: Quis igitur il-
le est qui dudum captam venationem at-
tulit mihi, & comedi ex omnibus prius-
quam tu venires ? benedixique ei, & erit
benedictus. * Auditis Esau sermonibus pa- 34
tris, irrugiit clamore magno: & consterna-
tus, ait: Benedic etiam & mihi, pater mi.
*Qui ait: Venit germanus tuus fraudulen- 35
ter, & accepit benedictionem tuam. * At 36
ille subiunxit: Iustè vocatum est nomen F
eius Iacob: supplantauit enim me en alte-
ra vice: "primogenita mea antè tulit, & nũc
secundò surripuit benedictionem meam.
Rursumque ad patrem: Numquid non re-
seruasti, ait, & mihi benedictionem ? *Re- 37
spondit Isaac: Dominum tuum illum con-
stitui, & omnes fratres eius seruituti illius
subiugaui: frumento & vino stabiliui eum,
& tibi post hæc, fili mi, vltrà quid faciam?
* Cui Esau: Num vnam, inquit, tantùm 38
benedictionem habes, pater? mihi quoque
obsecro vt benedicas. Cumque eiulatu ma-
gno fleret, *motus Isaac, dixit ad eum: "In 39
pinguedine terræ, & in rore cæli desuper
* erit benedictio tua. Viues in gladio, & 40
fratri tuo seruies: tempusq; veniet, cùm ex-
cutias, & soluas iugum eius de ceruicibus
tuis. * Oderat ergo semper Esau Iacob pro 41
benedictione qua benedixerat ei pater: di- G
xitq; in corde suo: "Venient dies luctus pa-
tris mei, & occidam Iacob fratrem meũ.
* Nunciata sunt hæc Rebeccæ: quæ mit- 42
tens & vocans Iacob filium suum, dixit ad
eum: Ecce Esau frater tuus minatur vt oc-
cidat te. * Nunc ergo, fili mi, audi vocem 43
meam, & consurgens fuge ad Laban fra-
trem meum in Haran: * habitabisq; cum 44
eo dies paucos, donec requiescat furor fra-
tris tui, *& cesset indignatio eius, obliuisca- 45
turque eorum quæ fecisti in eum: postea
mittam, & adducam te inde huc. cur vtro-
que orbabor filio in vno die ? * Dixitque 46
Rebecca ad Isaac: Tędet me vitæ meæ pro-
pter filias Heth: si acceperit Iacob vxorem
de stirpe huius terræ, nolo viuere.

"Sup. 25. d. 35

"Heb. 11. d. 17

"Abd. 1. c. 10

Sup. 26. g. 35

CAP. XXVIII.

VOcauit itaque Isaac Iacob, & bene- 1
dixit eum, præcepitq; ei dicens: No- A
li accipere coniugem de genere Chanaan:
* sed vade, & proficiscere in Mesopota- 2
miam Syriæ, ad domum Bathuel patris
matris tuæ, & accipe tibi inde vxorem de
filiabus Laban auunculi tui. * Deus autem 3
omnipotens benedicat tibi, & crescere te
faciat, atque multiplicet: vt sis in turbas po-
4 pulorum. * Et det tibi benedictiones Abra-
hæ, & semini tuo post te: vt possideas ter-
ram peregrinationis tuæ, quam pollicitus
5 est auo tuo. "*Cumq; dimisisset eum Isaac, "Ose
profectus venit in Mesopotamiam Syriæ
ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Re-
6 beccæ matris suæ. * Videns autem Esau
B quòd benedixisset pater suus Iacob, & mi-
sisset eum in Mesopotamiam Syriæ, vt inde
vxorem duceret; & quòd post benedictio-
nem præcepisset ei, dicens: Nõ accipies vxo-
7 rem de filiabus Chanaan: *quodq; obediens
8 Iacob parentibus suis isset in Syriam: *pro-
bans quoque quòd non libenter aspiceret
9 filias Chanaan pater suus: *iuit ad Ismae-
lem, & duxit vxorem absque iis, quas priùs
habebat, Maheleth filiam Ismael filij Abra-
10 ham, sororem Nabaioth. * Igitur egressus
11 Iacob de Bersabee, pergebat Haran. *Cum-
que venisset ad quendam locum, & vellet
in eo requiescere post solis occubitum, tulit
de lapidibus qui iacebant, & supponens ca-
12 piti suo, dormiuit in eodem loco. *Viditq;
C in somnis scalam stantem super terram, &
cacumen illius tangens cælum: Angelos
quoque Dei ascendentes & descendentes
13 per eam, * & Dominum innixum scalæ di-
centem sibi: "Ego sum Dominus Deus A- "Inf. 1. 48
braham patris tui, & Deus Isaac: Terram,
in qua dormis, tibi dabo & semini tuo.
14 * Eritque semen tuum quasi puluis terræ:
"dilataberis ad Occidentem, & Orientem, "De c. 20 e. 14
& Septentrionem, & Meridiem: & "BE- "Su a. 4
NEDICENTVR IN TE & in semine tuo
15 cunctæ tribus terræ. * Et ero custos tuus
quocumque perrexeris, & reducam te in
terram hanc: nec dimittam nisi compleue-
16 ro vniuersa quæ dixi. * Cumque euigilasset
Iacob de somno, ait: Verè Dominus est in
17 loco isto, & ego nesciebam. * Pauensque,
Quàm terribilis est, inquit, locus iste! non Inf. 13
D est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæ-
18 li. *Surgens ergo Iacob mane, tulit lapidem
quem supposuerat capiti suo, & erexit in ti-
19 tulum, fundens oleum desuper. * Appella-
uitq; nomen vrbis Bethel, quæ priùs Luza
20 vocabatur. * Vouit etiam votum, dicens:
Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in
via, per quam ego ambulo, & dederit mihi
panem ad vescendum, & vestimentum ad
21 induendum, *reuersusq; fuero prosperè ad
domum patris mei: erit mihi Dominus in
22 Deum, * & lapis iste, quem erexi in titu-
lum, vocabitur Domus Dei: cunctorumq;
quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

PRofectus ergo Iacob venit in terram 1
Orientalem. *Et vidit puteum in agro, 2
tres quoque greges ouium accubantes iuxta A
eum: nam ex illo adaquabantur pecora, &
os eius grandi lapide claudebatur. * Moriſ- 3
que erat vt cunctis ouibus congregatis de-
uoluerent lapidem, & refectis gregibus
rurſum ſuper os putei ponerent. * Dixit- 4
que ad paſtores: Fratres, vnde eſtis? Qui
reſponderunt: De Haran. * Quos interro- 5
gans, Numquid, ait, noſtis Laban filium
Nachor? Dixerunt: Nouimus. * Sanúſne 6
eſt? inquit: Valet, inquiunt: & ecce Rachel
filia eius venit cum grege ſuo. * Dixitque 7
Iacob: Adhuc multum diei ſupereſt, nec
eſt tempus vt reducantur ad caulas greges:
date antè potum ouibus, & ſic eas ad pa-
ſtum reducite. * Qui reſponderunt: Non 8
poſſumus, donec omnia pecora congre- B
gentur, & amoueamus lapidem de ore pu-
tei, vt adaquemus greges. * Adhuc loque- 9
bantur, & ecce Rachel veniebat cum oui-
bus patris ſui: nam gregem ipſa paſcebat.
* Quam cùm vidiſſet Iacob, & ſciret con- 10
ſobrinam ſuam, oueſque Laban auunculi
ſui: amouit lapidem quo puteus claude-
batur. * Et adaquato grege, oſculatus eſt 11
eam: & eleuata voce fleuit, * & indicauit 12
ei quòd frater eſſet patris ſui, & filius Re-
beccæ: at illa feſtinans nunciauit patri ſuo.
* Qui cùm audiſſet veniſſe Iacob filium 13
ſororis ſuæ, cucurrit obuiam ei: comple-
xuſque eum, & in oſcula ruens, duxit in
domum ſuam. Auditis autem cauſis iti-
neris, * reſpondit: Os meum es, & caro 14
mea. Et poſtquam impleti ſunt dies men-
ſis vnius, * dixit ei: Num quia frater meus 15
es, gratis ſeruies mihi? dic quid mercedis
accipias. * Habebat verò duas filias, nomen 16
maioris Lia: minor verò appellabatur Ra-
chel. *Sed Lia lippis erat oculis: Rachel de- 17
cora facie, & venuſto aſpectu. * Quam dili- 18
gens Iacob, ait: Seruiam tibi pro Rachel fi- C
lia tua minore, ſeptem annis. * Reſpondit 19
Laban: Melius eſt vt tibi eam dem quàm
alteri viro, mane apud me. * Seruiuit ergo 20
Iacob pro Rachel ſeptem annis: & vide-
bantur illi pauci dies præ amoris magnitu-
dine. * Dixitque ad Laban: Da mihi vxo- 21
rem meam: quia iam tempus impletum
eſt, vt ingrediar ad illam. * Qui vocatis 22
multis amicorum turbis ad conuiuium, fe-
cit nuptias. * Et veſpere Liam filiã ſuam in- 23
troduxit ad eum, *dans ancillam filiæ, Zel- 24
pham nomine. Ad quam cùm ex more Ia-
cob ſuiſſet ingreſſus, facto mane vidit
Liam: * & dixit ad ſocerum ſuum: Quid 25
eſt quod facere voluiſti? nónne pro Rachel
ſeruiui tibi? quare impoſuiſti mihi? * Re- 26
ſpondit Laban: Non eſt in loco noſtro con-
ſuetudinis, vt minores antè tradamus ad
nuptias. * Imple hebdomadam dierum hu- 27
D ius copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro
opere quo ſeruiturus es mihi ſeptem annis
aliis. * Acquieuit placito: & hebdomada 28
tranſacta, Rachel duxit vxorem: * cui pater 29
ſeruam Balam tradiderat. * Tandemque 30
potitus optatis nuptiis, amorem ſequentis
priori prætulit, ſeruiens apud eum ſeptem
annis aliis. *Videns autem Dominus quòd 31
deſpiceret Liam, aperuit vuluam eius, ſoro-
re ſterili permanente. * Quæ conceptum 32
genuit filium, vocauitque nomen eius Ru-
ben, dicens: Vidit Dominus humilitatem
meam, nunc amabit me vir meus. * Rur- 33
E ſumque concepit & peperit filium, & ait:
Quoniam audiuit me Dominus haberi
contemptui, dedit etiam iſtum mihi. voca-
uitque nomen eius Simeon. *Concepitque 34
tertiò, & genuit alium filium: dixitque:
Nunc quoque copulabitur mihi maritus
meus, eo quòd peperierim ei tres filios: &
idcirco appellauit nomen eius, Leui. *Quar- 35
tò concepit, & peperit filium, & ait: Modò
confitebor Domino. ‖ & ob hoc vocauit ‖ Matth. 1.
eum, Iudam: ceſſauitque parere. a 2

CAP. XXX.

CErnens autem Rachel quòd infecun- 1
da eſſet, inuidit ſorori ſuæ, & ait ma- A
rito ſuo: Da mihi liberos, alioquin moriar.
* Cui iratus reſpondit Iacob: Num pro 2
Deo ego ſum, qui priuauit te fructu ven-
tris tui? * At illa: Habeo, inquit, famulam 3
Balam: ingredere ad illam, vt pariat ſuper
genua mea, & habeam ex illa filios. * De- 4
ditque illi Balam in coniugium: quæ, * in- 5
greſſo ad ſe viro, concepit, & peperit filium.
*Dixitque Rachel: Iudicauit mihi Domi- 6
nus, & exaudiuit vocem meam, dans mi-
hi filium. & idcirco appellauit nomen eius,
Dan. * Rurſumque Bala concipiens pepe- 7
rit alterum, *pro quo ait Rachel: Com- 8
parauit me Deus cum ſorore mea, & inualui:
vocauitque eum, Nephtali. * Sentiens 9
Lia quòd parere deſiiſſet, Zelpham ancil-
lam ſuam marito tradidit. *Qua poſt con- 10
ceptum edente filium, * dixit: Feliciter. & 11
idcirco vocauit nomen eius, Gad. * Peperit 12
quoque Zelpha alterum. * Dixitque Lia: 13

Hoc pro beatitudine mea: Beatam quippe me dicent mulieres. propterea appellauit eum, Aser. * Egressus autem Ruben tempore messis triticeæ in agrum, reperit mandragoras: quas matri Liæ detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem de mandragoris filij tui. * Illa respondit: Parúmne tibi videtur, quòd præripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. * Redeuntiq; ad vesperam Iacob de agro, egressa est in occursum eius Lia, & ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Dormiuitq; cum ea nocte illa. * Et exaudiuit Deus preces eius: concepitque & peperit filium quintum, * & ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo. appellauitq; nomen eius, Issachar. * Rursum Lia concipiens, peperit sextum filium, * & ait: Dotauit me Deus dote bona: etiam hac vice mecũ erit maritus meus, eò quòd genuerim ei sex filios: & idcirco appellauit nomen eius, Zabulon. * Post quem peperit filiam, nomine Dinam. * Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudiuit eam, & aperuit vuluam eius. * Quæ concepit & peperit filium, dicens: Abstulit Deus opprobrium meum. * Et vocauit nomen eius, Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. * Nato autem Ioseph, dixit Iacob socero suo: Dimitte me vt reuertar in patriam, & ad terram meam. * Da mihi vxores, & liberos meos, pro quibus seruiui tibi, vt abeam: tu nosti seruitutem qua seruiui tibi. * Ait illi Laban: Inueniam gratiam in conspectu tuo: experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te: * constitue mercedem tuam quam dem tibi. * At ille respondit: Tu nosti quomodo seruierim tibi, & quanta in manibus meis fuerit possessio tua. * Modicum habuisti antequam venirem ad te, & nunc dilues effectus es: benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Iustum est igitur vt aliquando prouideam etiam domui meæ. * Dixitque Laban: Quid tibi dabo? At ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod postulo, iterum pascam, & custodiam pecora tua. * Gyra omnes greges tuos, & separa cunctas oues varias, & sparso vellere: & quodcumque furuum, & maculosum, variumque fuerit, tam in ouibus quàm in capris, erit merces mea. * Respondebitq; mihi cras iustitia mea, quando placiti tempus aduenerit coram te: & omnia quæ non fuerint varia, & maculosa, & furua, tam in ouibus quàm in capris, furti me arguent. * Dixitque Laban: Gratum habeo quod petis. * Et separauit in die illa capras, & oues, & hircos, & arietes varios, atque maculosos: cunctum autem gregem vnicolorem, id est albi & nigri velleris, tradidit in manu filiorum suorum. * Et posuit spatium itineris trium dierum inter se & generum, qui pascebat reliquos greges eius. * Tollens ergo Iacob virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticauit eas: detractisque corticibus, in his, quæ spoliata fuerant, candor apparuit: illa verò quæ integra fuerant, viridia permanserunt: atque in hunc modum color effectus est varius. * Posuitque eas in canalibus, vbi effundebatur aqua: vt cùm venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, & in aspectu earum conciperent. * Factumq; est vt in ipso calore coitus, oues intuerentur virgas, & parerent maculosa, & varia, & diuerso colore respersa. * Diuisitq; gregem Iacob, & posuit virgas in canalibus ante oculos arietum: erant autem alba & nigra quæque, Laban: cetera verò, Iacob, separatis inter se gregibus. * Igitur quando primo tempore ascendebantur oues, ponebat Iacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum & ouium, vt in earum contemplatione conciperent: * quando verò serotina admissura erat, & conceptus extremus, non ponebat eas. Factaque sunt ea quæ erant serotina, Labã: & quæ primi temporis, Iacob. * Ditatusque est homo vltra modum, & habuit greges multos, ancillas & seruos, camelos & asinos.

CAP. XXXI.

POstquam autem audiuit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Iacob omnia quæ fuerunt patris nostri, & de illius facultate ditatus, factus est inclytus: * animaduertit quoque faciem Laban, quòd non esset erga se sicut heri & nudiustertius, * maximè dicente sibi Domino: Reuertere in terram patrum tuorum, & ad generationem tuam, eroque tecum. * Misit, & vocauit Rachel & Liam in agrum, vbi pascebat greges, * dixitque eis: Video faciem patris vestri quòd non sit erga me sicut heri & nudiustertius: Deus autẽ patris mei fuit mecum. * Et ipsæ nostis quòd totis viribus meis seruierim patri vestro. * Sed & pater vester circumuenit me, & mutauit mercedem

dem meam decem vicibus: & tamen non dimisit eum Deus vt noceret mihi. * Si quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ: pariebant omnes oues varios fœtus. quando verò è contrario ait: Alba quæque accipies pro mercede: omnes greges alba peperunt. * Tulitque Deus substantiam patris vestri, & dedit mihi. * Postquam enim conceptus ouium tempus aduenerat, leuaui oculos meos, & vidi in somnis ascendentes mares super feminas, varios & maculosos, & diuersorum colorum. * Dixitque Angelus Dei ad me in somnis: Iacob? Et ego respondi: Adsum. * Qui ait: Leua oculos tuos, & vide vniuersos masculos ascendentes super feminas, varios, maculosos, atque respersos. Vidi enim omnia quæ fecit tibi Laban. * Ego sum Deus Bethel, "vbi vnxisti lapidem, & votum vouisti mihi. Nunc ergo surge, & egredere de terra hac, reuertens in terram natiuitatis tuæ. * Responderuntque Rachel & Lia: Numquid habemus residui quidquam in facultatibus, & hereditate domus patris nostri? *Nónne quasi alienas reputauit nos, & vendidit, comeditque pretium nostrum? * Sed Deus tulit opes patris nostri, & eas tradidit nobis, ac filiis nostris: vnde omnia quæ præcepit tibi Deus, fac. * Surrexit itaque Iacob, & impositis liberis, ac coniugibus suis super camelos, abiit. * Tulitque omnem substantiam suam, & greges, & quidquid in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. * Eo tempore ierat Laban ad tondendas oues, & Rachel furata est idola patris sui. * Noluitq; Iacob confiteri socero suo quòd fugeret. * Cumque abiisset tam ipse quàm omnia quæ iuris sui erant, & amne transmisso pergeret contra Montem Galaad, * nunciatum est Laban die tertio quòd fugeret Iacob. *Qui, assumptis fratribus suis, persecutus est eum diebus septem: & comprehendit eum in Monte Galaad. *Viditque in somnis dicentem sibi Deum: Caue ne quidquam asperè loquaris contra Iacob. * Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum: cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem Monte Galaad fixit tentorium. * Et dixit ad Iacob: Quare ita egisti, vt clam me abigeres filias meas quasi captiuas gladio? * Cur ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi, vt prosequerer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, & citharis? * Non es passus vt osculares filios meos & filias: stulte operatus es: & nunc quidem *valet manus mea reddere tibi malum: sed Deus patris vestri heri dixit mihi: Caue ne loquaris contra Iacob quidquam durius. * Esto, ad tuos ire cupiebas, & desiderio erat tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos? * Respondit Iacob: Quòd inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. * Quòd autem furti me arguis: apud quemcumque inueneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris. scrutare, quidquid tuorum apud me inueneris, & aufer. hæc dicens, ignorabat quòd Rachel furata esset idola. * Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob & Liæ, & vtriusque famulæ, non inuenit. Cumq; intrasset tentorium Rachelis, * illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli, & sedit desuper: scrutantique omne tentorium, & nihil inuenienti, * ait: Ne irascatur dominus meus quòd coram te assurgere nequeo: quia iuxta consuetudinem feminarum nũc accidit mihi. sic delusa solicitudo quærentis est. *Tumensque Iacob, cum iurgio ait: Quam ob culpam meam, & ob quod peccatum meum sic exarsisti post me, *& scrutatus es omnem supellectilẽ meam? Quid inuenisti de cuncta substantia domus tuæ? pone hîc coram fratribus meis, & fratribus tuis, & iudicent inter me, & te. * Idcirco viginti annis fui tecum? oues tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi: * nec captum à bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam: quidquid furto peribat, à me exigebas: * die noctuque æstu vrebar, & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. *Sicq; per viginti annos in domo tua seruiui tibi, quattuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis: immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. * Nisi Deus patris mei Abraham, & timor Isaac affuisset mihi, forsitan modò nudum me dimisisses: afflictionem meam & laborem manuum mearum respexit Deus, & arguit te heri. *Respondit ei Laban: Filiæ meæ & filij, & greges tui, & omnia quæ cernis, mea sunt: quid possum facere filiis & nepotibus meis? * Veni ergo, & ineamus fœdus: vt sit in testimonium inter me & te. * Tulit itaque Iacob lapidem, & erexit illum in titulum: * dixitque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederuntque super eum: * quem vocauit Laban Tumulum testis: & Iacob, Aceruum testimonij, vterque iuxta proprietatem linguæ

suæ.

suæ. *Dixitque Laban : Tumulus iste erit 48
testis inter me & te hodie, & idcirco appel- G
latum est nomen eius Galaad, id est, Tu-
mulus testis. *Intueatur & iudicet Domi- 49
nus inter nos quando recesserimus à nobis,
*si afflixeris filias meas, & si introduxeris 50
alias vxores super eas : nullus sermonis no-
stri testis est absque Deo, qui præsens re-
spicit. *Dixitq; rursus ad Iacob: En tumu- 51
lus hic, & lapis quem erexi inter me & te,
*testis erit: tumulus, inquam, iste & lapis 52
sint in testimonium, si aut ego transiero il-
lum pergens ad te, aut tu præterieris, ma-
lum mihi cogitans. *Deus Abraham, & 53
Deus Nachor iudicet inter nos, Deus pa-
tris eorum. Iurauit ergo Iacob per timorem
patris sui Isaac: *immolatisque victimis in 54
monte, vocauit fratres suos vt ederent pa-
nem. Qui cùm comedissent, manserunt
ibi. *Laban verò de nocte consurgens, oscu- 55
latus est filios, & filias suas, & benedixit il-
lis: reuersusque est in locum suum.

CAP. XXXII.

*Inf 48. c. 16 IACOB quoque abiit itinere quo cœperat: 1
fueruntq; ei obuiam Angeli Dei. *Quos A
cùm vidisset, ait : Castra Dei sunt hæc. & 2
appellauit nomen loci illius Mahanaim,
id est, Castra. *Misit autem & nuncios an- 3
te se ad Esau fratrem suum in terram Seir,
in regionem Edom: *præcepitq; eis, dicens: 4
Sic loquimini domino meo Esau: Hæc dicit
frater tuus Iacob : Apud Laban peregrina-
tus sum, & fui vsque in præsentem diem.
*Habeo boues, & asinos, & oues, & seruos, 5
& ancillas : mittoque nunc legationem ad
dominum meum, vt inueniam gratiam in B
conspectu tuo. *Reuersique sunt nuncij ad 6
Iacob, dicentes: Venimus ad Esau fratrem
tuum, & ecce properat tibi in occursum
cum quadringentis viris. *Timuit Iacob 7
valde: & perterritus diuisit populum qui
secum erat, greges quoque & oues & boues,
& camelos in duas turmas, *dicens: Si ve- 8
nerit Esau ad vnam turmam, & percusserit
eam, alia turma, quæ reliqua est, saluabitur.
*Dixitq; Iacob: Deus patris mei Abraham, 9
& Deus patris mei Isaac: Domine qui dixi-
sti mihi: Reuertere in terram tuam, & in lo- C
cum natiuitatis tuæ, & benefaciã tibi: *mi- 10
nor sum cunctis miserationibus tuis, & ve-
ritate tua quam expleuisti seruo tuo. In ba-
culo meo transiui Iordanem istum: & nunc
cum duabus turmis regredior. *Erue me 11
de manu fratris mei Esau, quia valde eum
timeo: ne forte veniens percutiat matrem
cum filiis. *Tu locutus es quòd benefaceres 12
mihi, & dilatares semen meum sicut are-
nam maris, quæ præ multitudine numerari
non potest. *Cumq; dormisset ibi nocte il- 13
D la, separauit de his quæ habebat, munera
Esau fratri suo, *capras ducentas, hircos vi- 14
ginti, oues ducentas, & arietes viginti, *ca- 15
melos fœtas cum pullis suis triginta, vaccas
quadraginta, & tauros viginti, asinas vigin-
ti, & pullos earum decem. *Et misit per ma- 16
nus seruorum suorum singulos seorsum
greges, dixitque pueris suis: Antecedite me:
& sit spatium inter gregem & gregem. *Et 17
præcepit priori, dicens: Si obuium habueris
fratrem meum Esau : & interrogauerit te,
E Cuius es? aut, Quò vadis? aut, Cuius sunt
istа quæ sequeris? *respondebis : Serui tui 18
Iacob, munera misit domino meo Esau:
ipse quoque post nos venit. *Similiter de- 19
dit mandata secundo, & tertio, & cunctis
qui sequebantur greges, dicens: Iisdem ver-
bis loquimini ad Esau, cùm inueneritis
eum. *Et addetis: Ipse quoque seruus tuus 20
Iacob iter nostrum insequitur: dixit enim:
Placabo illum muneribus quæ præcedunt,
& postea videbo illum, forsitan propitiabi-
tur mihi. *Præcesserunt itaque munera an- 21
te eum, ipse verò mansit nocte illa in castris.
*Cumque maturè surrexisset, tulit duas 22
F vxores suas, & totidem famulas cum vn-
decim filiis, & transiuit vadũ Iaboc. *Tra- 23
ductisque omnibus quæ ad se pertinebant,
*mansit solus : & ecce vir luctabatur cum 24
eo vsque mane. *Qui cùm videret quòd 25
eum superare non posset, tetigit neruum fe-
moris eius, & statim emarcuit. *Dixitque 26
ad eum : Dimitte me, iam enim ascendit
aurora. Respondit: Non dimittam te, nisi
benedixeris mihi. *Ait ergo : Quod no- 27
men est tibi? Respondit: Iacob. *At ille, 28
Nequaquam, inquit, Iacob appellabitur
nomen tuum, sed Israel: quoniam si contra
Deum fortis fuisti, quanto magis contra
homines præualebis? *Interrogauit eum 29
G Iacob: Dic mihi, quo appellaris nomine?
Respondit : Cur quæris nomen meum? Et
benedixit ei in eodem loco. *Vocauitq; Ia- 30
cob nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi
Deum facie ad faciem, & salua facta est
anima mea. *Ortusq; est ei statim sol, post- 31
quam transgressus est Phanuel : ipse verò
claudicabat pede. *Quam ob causam non 32
comedunt neruum filij Israel, qui emarcuit
in femore Iacob, vsque in præsentem
diem : eò quòd tetigerit neruum femoris
eius, & obstupuerit.

CAP. XXXIII.

1 ELeuans autem Iacob oculos suos, vi-
A dit venientem Esau, & cum eo quadringentos viros: diuisitque filios Liæ &
2 Rachel, ambarúmque famularum: * & posuit vtramque ancillam, & liberos earum in principio: Liam verò, & filios eius in secundo loco: Rachel autem, & Ioseph nouissimos. * Et ipse progrediens adorauit
3 pronus in terram septies, donec appropinquaret frater eius. * Currens itaque Esau
4 obuiam fratri suo, amplexatus est eum: stringensq; collum eius, & osculans fleuit.
5 * Leuatisque oculis, vidit mulieres & paruulos earum, & ait: Quid sibi volunt isti? & si ad te pertinent? Respondit: Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo.
B 6 * Et appropinquãtes ancillæ & filij earum,
7 incuruati sunt. * Accessit quoque Lia cum pueris suis: & cùm similiter adorassent, extremi Ioseph & Rachel adorauerunt. * Di-
8 xitque Esau: Quænam sunt istæ turmæ quas obuiam habui? Respondit: Vt inuenirem gratiam coram domino meo. * At
9 ille ait: Habeo plurima, frater mi, sint tua
10 tibi. * Dixitque Iacob: Noli ita, obsecro:
C sed si inueni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis: sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vultum
11 Dei: esto mihi propitius, * & suscipe benedictionem quam attuli tibi, & quam donauit mihi Deus tribuens omnia. Vix fratre
12 compellente, suscipiens, * ait: Gradiamur
13 simul, eróque socius itineris tui. * Dixitque Iacob: Nosti domine mi quòd paruulos habeam teneros, & oues, & boues fœtas mecum: quas si plus in ambulando fecero laborare, morientur vna die cuncti greges.
14 * Præcedat dominus meus ante seruum suum: & ego sequar paulatim vestigia eius, sicut videro paruulos meos posse, donec
15 veniam ad dominum meum in Seir. * Respondit Esau: Oro te, vt de populo qui mecum est, saltem socij remaneant viæ tuæ. Non est, inquit, necesse: hoc vno tantùm indigeo, vt inueniam gratiam in conspectu
16 tuo domine mi. * Reuersus est itaque illo
17 die Esau itinere quo venerat in Seir. * Et Iacob venit in Socoth: vbi ædificata domo
D & fixis tentoriis appellauit nomen loci illius Socoth, id est, tabernacula. * Transiuit-
18 que in Salem vrbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan, postquam reuersus est de Mesopotamia Syriæ: & habitauit iuxta
19 oppidum. * Emitq; partẽ agri in qua fixerat
20 tabernacula, à filiis Hemor patris Sichem centum agnis. * Et erecto ibi altari, inuocauit super illud fortissimũ Deum Israel.

CAP. XXXIIII.

1 EGressa est autem Dina filia Liæ vt vi-
2 deret mulieres regionis illius. * Quam
A cùm vidisset Sichem filius Hemor Heuæi, princeps terræ illius, adamauit eam: & rapuit, & dormiuit cum illa, vi opprimens
3 virginem. * Et conglutinata est anima eius
4 cum ea, tristémque deliniuit blanditiis. * Et pergens ad Hemor patrem suum, Accipe, inquit, mihi puellam hanc coniugem.
5 * Quod cùm audisset Iacob, absentibus filiis, & in pastu pecorum occupatis, siluit
6 donec redirent. * Egressò autem Hemor
7 patre Sichem vt loqueretur ad Iacob, * ecce filij eius veniebant de agro: auditóque quod acciderat, irati sunt valdè, eò quòd fœdam rem operatus esset in Israel, & violata filia Iacob, rem illicitam perpetrasset.
8 * Locutus est itaque Hemor ad eos: Sichem filij mei adhæsit anima filiæ vestræ: date
9 eam illi vxorem: * & iungamus vicissim connubia: filias vestras tradite nobis, & fi-
10 lias nostras accipite. * Et habitate nobiscum: terra in potestate vestra est, exercete,
B 11 negotiamini, & possidete eam. * Sed & Sichem ad patrem & ad fratres eius ait: Inueniam gratiam coram vobis: & quæcumque statueritis, dabo: * augete dotem, &
12 munera postulate, & libenter tribuam quod petieritis: tantùm date mihi puellam
13 hanc vxorem. * Responderunt filij Iacob Sichem & patri eius in dolo, sæuientes ob
14 stuprum sororis: * Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso: quod illicitum & ne-
15 farium est apud nos. * Sed in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri, & circumcidatur in vobis omne masculini se-
16 xus; * tunc dabimus & accipiemus mutuo filias vestras, ac nostras: & habitabimus
17 vobiscum, erimusque vnus populus: * si
C autem circumcidi nolueritis, tollemus fi-
18 liam nostram, & recedemus. * Placuit oblatio eorum Hemor, & Sichem filio eius:
19 * nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret: amabat enim puellam valdè, & ipse erat inclytus in omni domo
20 patris sui. * Ingressique portam vrbis, locuti sunt ad populum: * Viri isti pacifici sunt,
21 & volunt habitare nobiscum: negotientur in terra, & exerceant eam, quæ spatiosa & lata cultoribus indiget: filias eorum acci-

piemus vxores, & noſtras illis dabimus
* Vnum eſt, quo differtur tantum bonum: 22
Si circumcidamus maſculos noſtros, ritum
gentis imitantes. * Et ſubſtantia eorum, & 23
pecora, & cuncta quæ poſſident, noſtra
erunt: tantùm in hoc acquieſcamus, & ha-
bitãtes ſimul, vnum efficiemus populum.
* Aſſenſiſque ſunt omnes, circumciſis cun- 24
ctis maribus. * Et ecce, die tertio quando 25
grauiſſimus vulnerum dolor eſt: arreptis, D
duo filij Iacob, Simeon & Leui fratres Di-
næ, gladiis, ingreſſi ſunt vrbem confiden-
ter: ‖ interfectiſq; omnibus maſculis,* He- 26
mor & Sichem pariter necauerunt, tollen-
tes Dinam de domo Sichem ſororẽ ſuam.
* Quibus egreſſis, irruerunt ſuper occiſos 27
ceteri filij Iacob: & depopulati ſunt vrbem
in vltionem ſtupri. * Oues eorum, & ar- 28
menta, & aſinos, cunctáque vaſtantes quæ
in domibus & in agris erant, * paruulos 29
quoque eorum & vxores duxerunt captiuas.
* Quibus patratis audacter, Iacob di- 30
xit ad Simeon & Leui: Turbaſtis me, &
odioſum feciſtis me Chananæis, & Phere-
zæis habitatoribus terræ huius. nos pauci
ſumus: illi congregati percutient me, &
delebor ego, & domus mea. * Reſponde- 31
runt: Numquid vt ſcorto abuti debuere
ſorore noſtra?

CAP. XXXV.

INterea locutus eſt Deus ad Iacob: Sur- 1
ge, & aſcende Bethel, & habita ibi, fac- A
que altare Deo qui ‖ apparuit tibi quando
fugiebas Eſau fratrem tuum. * Iacob verò 2
conuocata omni domo ſua, ait: Abiicite
deos alienos qui in medio veſtri ſunt, &
mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra.
* Surgite, & aſcendamus in Bethel, vt fa- 3
ciamus ibi altare Deo: qui exaudiuit me in
die tribulationis meæ, & ſocius fuit itineris
mei. * Dederunt ergo ei omnes deos alienos 4
quos habebant, & inaures quæ erant in au-
ribus eorum: at ille infodit ea ſubter tere-
binthum, quæ eſt poſt vrbem Sichem.
* Cúmque profecti eſſent, terror Dei inua- 5
ſit omnes per circuitum ciuitates, & non
ſunt auſi perſequi recedentes. * Venit igitur 6
Iacob Luzam, quæ eſt in terra Chanaan, B
cognomento Bethel: ipſe & omnis popu-
lus cum eo. * Ædificauítque ibi altare, & 7
appellauit nomen loci illius, Domus Dei:
ibi enim ‖ apparuit ei Deus cùm fugeret 8
fratrem ſuum. * Eodem tempore mortua
eſt Debora nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt A
ad radices Bethel ſubter quercum: voca-

tumque eſt nomen loci illius, Quercus fle- 9
tus. * Apparuit autem iterum Deus Iacob
poſtquam reuerſus eſt de Meſopotamia Sy- 10
riæ, benedixitque ei, * dicens: ‖ Non voca- ‖ Sup. 32.
beris vltrà Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuũ. f. 28
Et appellauit eum Iſrael, * dixitque ei: Ego 11
Deus omnipotens, creſce, & multiplicare:
gentes, & populi nationum ex te erunt, re-
ges de lumbis tuis egredientur. * Terram- 12
que quam dedi Abraham & Iſaac, dabo ti-
bi & ſemini tuo poſt te. * Et receſſit ab eo. 13
* Ille verò erexit titulum lapideum in loco 14
quo locutus fuerat ei Deus: libans ſuper C
eum libamina, & effundens oleum: * vo- 15
cansque nomen loci illius, Bethel. * Egreſ- 16
ſus autem inde, venit verno tempore ad
terram quæ ducit Ephratam: in qua cùm
parturiret Rachel, * ob difficultatem par- 17
tus periclitari cœpit. Dixítque ei obſtetrix:
Noli timere, quia & hunc habebis filium.
* Egrediente autem anima præ dolore, & 18
imminente iam morte, vocauit nomen fi-
lij ſui Benoni, id eſt filius doloris mei: pa-
ter verò appellauit eum Beniamin, id eſt
filius dextræ. * Mortua eſt ergo Rachel, & 19
ſepulta eſt in via quæ ducit Ephratam, hæc
eſt Bethlehem. * Erexitque Iacob titulum 20
ſuper ſepulchrum eius: ‖ Hic eſt titulus ‖ Inf. 48.
monumenti Rachel, vſque in præſentem b. 7
diem. * Egreſſus inde, fixit tabernaculum 21
trans Turrem gregis. * ‖ Cúmque habitaret ‖ Inf. 49.
in illa regione, abiit Ruben, & dormiuit D a. 1
cum Bala concubina patris ſui: quod il-
lum minimè latuit. Erant autem filij Iacob
duodecim. * Filij Liæ: primogenitus Ru- 23
ben, & Simeon, & Leui, & Iudas, & Iſſa-
char, & Zabulon. * Filij Rachel: Ioſeph 24
& Beniamin. * Filij Bale ancillæ Rachelis: 25
Dan & Nephthali. * Filij Zelphæ ancillæ 26
Liæ: Gad & Aſer: hi ſunt filij Iacob, qui
nati ſunt ei in Meſopotamia Syriæ. * Ve- 27
nit etiam ad Iſaac patrem ſuum in Mam-
bre, Ciuitatem Arbee, hæc eſt Hebron: in
qua peregrinatus eſt Abraham & Iſaac. * Et 28
completi ſunt dies Iſaac centum octoginta
annorum. * Conſumptúſque ætate mor- 29
tuus eſt: & appoſitus eſt populo ſuo ſenex
& plenus dierum: & ſepelierunt eum Eſau
& Iacob filij ſui.

CAP. XXXVI.

HÆ ſunt autem generationes Eſau, 1
ipſe eſt Edom. * Eſau accepit vxores 2
de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon He- A
thæi, & Oolibama filiam Anæ filię Sebeon
Heuęi: * Baſemath quoque filiã Iſmael ſo- 3

rorem

rorem Nabaioth. * " Peperit autem Ada, Eliphaz: Baſemath genuit Rahuel: * Oolibama genuit Iehus & Ihelon & Core. hi filij Eſau qui nati ſunt ei in terra Chanaan. * Tulit autem Eſau vxores ſuas & filios & filias, & omnem animam domus ſuæ, & ſubſtantiam, & pecora, & cuncta quæ habere poterat in terra Chanaan: & abiit in alteram regionem, receſſitque à fratre ſuo Iacob. * " Diuites enim erant valde, & ſimul habitare non poterant: nec ſuſtinebat eos terra peregrinationis eorum præ multitudine gregum. * " Habitauitque Eſau in monte Seir, ipſe eſt Edom. * Hę autem ſunt generationes Eſau patris Edom in monte Seir, * & hæc nomina filiorum eius: " Eliphaz filius Ada vxoris Eſau: Rahuel quoque filius Baſemath vxoris eius. * Fuerunt-que Eliphaz filij: Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez. * Erat autem Thamna, concubina Eliphaz filij Eſau: quæ peperit ei Amalech. hi ſunt filij Ada vxoris Eſau. * Filij autem Rahuel: Nahath & Zara, Samma & Meza. hi filij Baſemath vxoris Eſau. * Iſti quoque erant filij Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, vxoris Eſau, quos genuit ei Iehus & Ihelon & Core. * Hi duces filiorum Eſau: Filij Eliphaz primogeniti Eſau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez, * dux Core, dux Gatham, dux Amalech. hi filij Eliphaz in terra Edom, & hi filij Ada. * Hi quoque filij Rahuel filij Eſau: dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi autem duces Rahuel in Terra Edom: iſti filij Baſemath vxoris Eſau. * Hi autem filij Oolibama vxoris Eſau: dux Iehus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Oolibama filiæ Anæ vxoris Eſau. * Iſti ſunt filij Eſau, & hi duces eorum: ipſe eſt Edom. * " Iſti ſunt filij Seir Horręi, habitatores terræ: Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana, * & Diſon, & Eſer, & Diſan. hi duces Horræi, filij Seir in Terra Edom. * Facti ſunt autem filij Lotan: Hori & Heman. erat autem ſoror Lotan, Thamna. * Et iſti filij Sobal: Aluan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam. * Et hi filij Sebeon: Aia & Ana. Iſte eſt Ana qui inuenit aquas calidas in ſolitudine, cùm paſceret aſinos Sebeon patris ſui: * habuítque filium Diſon, & filiam Oolibama. * Et iſti filij Diſon: Hamdan, & Eſeban, & Iethram, & Charan. * Hi quoque filij Eſer: Balaan, & Zauan, & Acan. * Habuit autem filios Diſan: Hus, & Aram. * Hi duces Horræorum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon, dux Ana, * dux Diſon, dux Eſer, dux Diſan: iſti duces Horræorum qui imperauerunt in Terra Seir. * Reges autem qui regnauerunt in Terra Edom antequam haberent regem filij Iſrael, fuerunt hi: * Bela filius Beor, nomenque vrbis eius Denaba. * Mortuus eſt autem Bela, & regnauit pro eo Iobab filius Zaræ de Boſra. * Cúmque mortuus eſſet Iobab, regnauit pro eo Huſam de terra Themanorum. * Hoc quoque mortuo, regnauit pro eo Adad filius Badad, qui percuſſit Madian in regione Moab: & nomen vrbis eius Auith. * Cúmque mortuus eſſet Adad, regnauit pro eo Semla de Maſreca. * Hoc quoque mortuo regnauit pro eo Saul de fluuio Rohoboth. * Cúmque & hic obiiſſet, ſucceſſit in regnum Balanan filius Achobor. * Iſto quoque mortuo regnauit pro eo Ador, nomenque vrbis eius Phau: & appellabatur vxor eius Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab. * Hæc ergo nomina ducum Eſau in cognationibus, & locis, & vocabulis ſuis: dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth, * dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, * dux Cenez, dux Theman, dux Mabſar, * dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperij ſui, ipſe eſt Eſau pater Idumæorum.

CAP. XXXVII.

HAbitauit autem Iacob in terra Chanaan, in qua pater ſuus peregrinatus eſt. * Et hæ ſunt generationes eius: Ioſeph cùm ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphæ vxorum patris ſui: accuſauítque fratres ſuos apud patrem crimine peſſimo. * Iſrael autem diligebat Ioſeph ſuper omnes filios ſuos, eo quòd in ſenectute genuiſſet eum: fecítque ei tunicam polymitam. * Videntes autem fratres eius quòd à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui. * Accidit quoque vt viſum ſomnium referret fratribus ſuis: quę cauſa maioris odij ſeminarium fuit. * Dixitque ad eos: Audite ſomnium meũ quod vidi: * Putabam nos ligare manipulos in agro: & quaſi conſurgere manipulum meum, & ſtare, veſtróſque manipulos circumſtantes adorare manipulum meum. * Reſponderunt fratres eius: Numquid rex noſter eris? aut ſubiiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo cauſa ſomniorum atque ſermonum, inuidię & odij fomitem miniſtrauit. * Aliud quoque vidit ſomnium, quod nar-

rans fratribus,ait: Vidi per somnium,quasi solem,& lunam, & stellas vndecim adorare me. * Quod cùm patri suo, & fratribus retulisset,increpauit eum pater suus, & dixit: Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? num ego & mater tua, & fratres tui adorabimus te super terram? * Inuidebant ei igitur fratres sui: pater verò rem tacitus considerabat. * Cúmque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, * dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oues in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respondente, * Præsto sum, ait ei: Vade,& vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos, & pecora: & renuncia mihi quid agatur. Missus de Valle Hebron, venit in Sichem: * inuenítque eum vir errantem in agro, & interrogauit quid quæreret. * At ille respondit: Fratres meos quæro, indica mihi vbi pascant greges. * Dixítque ei vir: Recesserunt de loco isto: audiui autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Ioseph post fratres suos, & inuenit eos in Dothain. * Qui cùm vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitauerunt illum occidere: * & mutuo loquebantur: Ecce somniator venit: * venite, occidamus eum, & mittamus in cisternam veterem: dicemúsque, Fera pessima deuorauit eum: & tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. * ‖ Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum,& dicebat: * Non interficiatis animam eius, nec effundatis sanguinem: sed proiicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, manúsque vestras seruate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum, & reddere patri suo. * Confestim igitur vt peruenit ad fratres suos, nudauerunt eum tunica talari, & polymita: * miserúntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam. * Et sedentes vt comederent panem, viderunt Ismaëlitas viatores venire de Galaad,& camelos eorum portantes aromata, & resinam, & stacten in Aegyptum. * Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum,& celauerimus sanguinem ipsius? * Melius est vt venundetur Ismaëlitis, & manus nostræ non polluantur: frater enim, & caro nostra est. Acquieuerunt fratres sermonibus illius. * ‖ Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaëlitis, viginti argenteis: qui duxerunt eum in Aegyptum. * Reuersúsque Ruben ad cisternam, non inuenit puerum: * & scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, & ego quo ibo? * Tulerunt autem tunicam eius, & in sanguine hœdi, quem occiderant, tinxerunt: * mittentes qui ferrent ad patrem, & dicerent: Hanc inuenimus: vide vtrum tunica filij tui sit, an non. * Quam cùm agnouisset pater, ait: Tunica filij mei est, fera pessima comedit eum, bestia deuorauit Ioseph. * Scisísque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. * Congregatis autem cunctis liberis eius vt lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descédam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseuerante in fletu, * Madianitæ vendiderunt Ioseph in Aegypto Putiphari eunucho Pharaonis magistro militum.

CAP. XXXVIII.

EOdem tempore descendens Iudas à fratribus suis, diuertit ad Virũ Odollamitem, nomine Hiram. * ‖ Vidítque ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & accepta vxore, ingressus est ad eam. * Quæ concepit, & peperit filium,& vocauit nomen eius Her. * ‖ Rursúmque concepto fœtu, natum filium vocauit Onan. * Tertium quoque peperit: quem appellauit Sela. quo nato, parere vltrà cessauit. * Dedit autem Iudas vxorem primogenito suo Her, nomine Thamar. * ‖ Fuit quoque Her primogenitus Iudæ, nequam in conspectu Domini: & ab eo occisus est. * Dixit ergo Iudas ad Onan filium suum: Ingredere ad vxorem fratris tui, & sociare illi, vt suscites semen fratri tuo. * Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad vxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. * Et idcirco percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem faceret. * Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne & ipse moreretur, sicut fratres eius. Quæ abiit, & habitauit in domo patris sui. * Euolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue vxor Iudæ: qui post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores ouium suarum, ipse & Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas. * Nunciatúmque est Thamar quòd socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oues. * Quæ, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrũ: & mutato habitu,

sedit

‖ Inf. 42. v. 11

‖ Sap. 10. c. 13

‖ 1. Par. 2. 4

‖ Num. 26. b. 19

‖ Num. 6 c. 19

sedit in biuio itineris, quod ducit Thamnam: eo quòd creuisset Sela, & non eum accepisset maritum. * Quam cùm vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suũ, ne agnosceretur. * Ingrediénsque ad eam, ait: Dimitte me vt coëam tecum: nesciebat enim quòd nurus sua esset. Qua respondente: Quid dabis mihi vt fruaris cõcubitu meo? * dixit: Mittam tibi hœdum de gregibus. Rursúmque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris. * Ait Iudas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit: Annulum tuum, & armillam, & baculum quem manu tenes. Ad vnum igitur coitum mulier concepit, * & surgens abiit: depositóq; habitu, quẽ sumpserat, induta est viduitatis vestibus. * Misit autem Iudas hœdum per pastorẽ suum Odollamitem, vt reciperet pignus quod dederat mulieri: qui cùm non inuenisset eam, * interrogauit homines loci illius: Vbi est mulier quæ sedebat in biuio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix. * Reuersus est ad Iudam, & dixit ei: Non inueni eam: sed & homines loci illius dixerunt mihi; numquam sedisse ibi scortum. * Ait Iudas: Habeat sibi, certè mendacij arguere nos nõ potest, ego misi hœdum quẽ promiseram: & tu non inuenisti eam. * Ecce autem post tres menses nunciauerũt Iudæ, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua, & videtur vterus illius intumescere. Dixítque Iudas: Producite eam vt comburatur. * Quæ cùm duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum, dicens: De viro, cuius hæc sunt, concepi: cognosce cuius sit annulus, & armilla, & baculus. * Qui, agnitis muneribus, ait: Iustior me est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen vltrà non cognouit eam. * ‖ Instante autem partu, apparuerunt gemini in vtero: atque in ipsa effusione infantium vnus protulit manum, in qua obstetrix ligauit coccinum, dicens: * Iste egredietur prior. * Illo verò retrahente manum, egressus est alter: dixítque mulier: Quare diuisa est propter te maceria? & ob hanc causam vocauit nomen eius Phares. * ‖ Postea egressus est frater eius, in cuius manu erat coccinum: quem appellauit Zara.

‖ Mat. 1. a. 3

‖ 1. Par. 2. a. 4

CAP. XXXIX.

1 GItur Ioseph ductus est in Ægyptum, emitque eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, à quibus perductus erat. * Fuítque Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prosperè agens: habitauítque in domo domini sui, * qui optimè nouerat Dominum esse cum eo, & omnia, quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius. * Inuenitque Ioseph gratiam coram domino suo, & ministrabat ei, à quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi domum, & vniuersa quæ ei tradita fuerant: * benedixítque Dominus domui Ægyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus quàm in agris cunctam eius substantiam: * nec quidquam aliud nouerat, nisi panem quo vescebatur. Erat autem Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu. * Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in Ioseph, & ait: Dormi mecum. * Qui nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam: Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: * nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ vxor eius es: quo modo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? * Huiuscemodi verbis per singulos dies & mulier molesta erat adolescenti: & ille recusabat stuprum. * Accidit autem quadam die vt intraret Ioseph domum, & operis quippiam absque arbitris faceret: * & illa apprehensa lacinia vestimenti eius, diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit, & egressus est foras. * Cúmque vidisset mulier vestem in manibus suis, & se esse contemptam, * vocauit ad se homines domus suæ, & ait ad eos: En introduxit virum Hebræum, vt illuderet nobis: ingressus est ad me, vt coiret mecum: cumq; ego succlamassem, * & audisset vocem meã, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. * In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito reuertenti domum, * & ait: Ingressus est ad me seruus Hebræus quem adduxisti vt illuderet mihi: * cúmque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. * His auditis dominus, & nimium credulus verbis coniugis, iratus est valdè: * ‖ tradidítque Ioseph in carcerem, vbi vincti regis custodiebantur, & erat ibi clausus. * Fuit autem Dominus cum Ioseph, & misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. * Qui tradidit in manu illius vniuersos vinctos qui in custodia tenebantur: & quidquid fiebat, sub ipso erat. * Nec nouerat aliquid, cunctis ei creditis:

‖ Psal. 104. b. 18

ditis: Dominus enim erat cum illo, & omnia opera eius dirigebat.

CAP. XL.

HIs ita gestis, accidit vt peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & pistor, domino suo. * Iratúsque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus) * misit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus & Ioseph. * At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui & ministrabat eis: aliquantulum temporis fluxerat, & illi in custodia tenebantur. * Viderúntque ambo somnium nocte vna iuxta interpretationem congruam sibi: * ad quos cùm introisset Ioseph manè, & vidisset eos tristes, * scisitatus est eos dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra? * Qui responderunt: Somnium vidimus, & non est qui interpretetur nobis. Dixítque ad eos Ioseph: Numquid non Dei est interpretatio? referte mihi quid videritis. * Narrauit prior, præpositus pincernarum, somnium suum: Videbam coram me vitem, * in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores vuas matures cere: * calicémque Pharaonis in manu mea: tuli ergo vuas, & expressi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum Pharaoni. * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio somnij: Tres propagines, tres adhuc dies sunt: * post quos recordabitur Pharao ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum: dabísque ei calicem iuxta officium tuum, sicut antè facere consueueras. * Tantùm memento mei, cùm bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam: vt suggeras Pharaoni vt educat me de isto carcere: * quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, & hîc innocens in lacum missus sum. * Videns pistorum magister quòd prudenter somnium dissoluisset, ait: Et ego vidi somnium, Quòd tria canistra farinę haberem super caput meū: * & in vno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, auésque comedere ex eo. * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio somnij: Tria canistra, tres adhuc dies sunt: * post quos auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas. * Exinde die tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande conuiuium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, & pistorum principis. * Restituítque alterum in locum suum, vt porrigeret ei poculum: * alterum suspendit in patibulo, vt coniectoris veritas probaretur. * Et tamen succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAP. XLI.

POst duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluuium, * de quo ascendebant septem boues, pulchræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis palustribus. * Alię quoque septem emergebant de flumine, fœdæ, confectæque macie: & pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus: * deuorauerúntque eas, quarum mira species, & habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao, * rursum dormiuit, & vidit alterum somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo vno plenæ atque formosæ: * aliæ quoque totidem spicę tenues, & percussæ vredine oriebãtur, * deuorantes omnem priorum pulchritudinem. Euigilans Pharao post quietem, * & facto mane, pauore perterritus, misit ad omnes coniectores Ægypti, cunctósque sapientes: & accersitis narrauit somnium, nec erat qui interpretaretur. * Tunc demum reminiscens pincernarū magister, ait: Confiteor peccatum meum: * Iratus rex seruis suis, me & magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum: * vbi vna nocte vterque vidimus somnium prænostagum futurorum. * Erat ibi puer Hebræus, eiusdem ducis militum famulus: cui narrantes somnia, * audiuimus quidquid postea rei probauit euentus. ego enim redditus sum officio meo: & ille suspensus est in cruce. * Protinus ad regis imperium eductum de carcere Ioseph totonderūt: ac veste mutata, obtulerunt ei. * Cui ille ait: Vidi somnia, nec est qui ediserat: quæ audiui te sapientissimè coniicere. * Respondit Ioseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni. * Narrauit ergo Pharao quod viderat: Putabam me stare super ripam fluminis, * & septem boues de amne conscendere, pulchras nimis, & obesis carnibus: quæ in pastu paludis virecta carpebant. * & ecce, has sequebantur aliæ septem boues in tantum deformes & macilentæ, vt numquam tales in terra Aegypti viderim: * quæ, deuoratis & consumptis prioribus, * nullum saturitatis dedere vestigium: sed simili macie & squalore torpebant. Euigilãs, rursus sopore depressus, * vidi somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo vno

plenæ atque pulcherrimæ. * Aliæ quoque septem tenues & percussæ vredine, oriebantur è stipula: * quæ priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coniectoribus somnium, & nemo est qui ediſſerat. * Respondit Ioseph: Somnium regis vnum est: quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni. * Septem boues pulchræ, & septem spicæ plenæ: septem vbertatis anni sunt: eandémque vim somnij comprehendunt. * Septem quoque boues tenues atque macilentæ, quæ ascenderũt post eas, & septem spicæ tenues, & vento vrente percussæ: septem anni venturæ sunt famis. * Qui hoc ordine complebuntur: * Ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in vniuersa terra Ægypti: * quos sequentur septem anni alij tantæ sterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia: consumptura est enim fames omnem terram, * & vbertatis magnitudinem perditura est inopiæ magnitudo. * Quod autem vidisti secundo ad eãdem rem pertinens somnium: firmitatis indicium est, eo quòd fiat sermo Dei, & velocius impleatur. * Nunc ergo prouideat rex virum sapiẽtem & industrium, & præficiat eum Terræ Ægypti: * Qui constituat præpositos per cunctas regiones: & quintam partem fructuum per septẽ annos fertilitatis, * qui iam nunc futuri sunt, congreget in horrea: & omne frumentũ sub Pharaonis potestate condatur, seruetúrque in vrbibus. * Et præparetur futuræ septem annorũ fami, quæ oppressura est Ægyptum, & non consumetur terra inopia. * Placuit Pharaoni consilium & cunctis ministris eius: * locutúsque est ad eos: Num inuenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit? * Dixit ergo ad Ioseph: Quia ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapientiorem & consimilem tui inuenire potero? * " Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet: vno tantum regni solio te præcedam. * Dixítque rursus Pharao ad Ioseph: Ecce, constitui te super vniuersam terram Aegypti. * Tulítque annulum de manu sua, & dedit eum in manu eius: vestiuítq; eum stola byssina, & collo torquem auream circumposuit. * Fecitq; eum ascendere super currum suum secundũ, clamante præcone, vt omnes coram eo genu flecterent, & præpositum esse scirent vniuersę Terræ Aegypti. * Dixit quoque rex ad Ioseph: Ego sum Pharao: absque tuo imperio non mouebit quisquam manum aut pedem in omni terra Ægypti. * Vertítque nomen eius, & vocauit eum lingua Aegyptiaca, Saluatorem mundi. Deditque illi vxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Egressus est itaque Ioseph ad terram Aegypti (* triginta autem annorum erat quando stetit in conspectu regis Pharaonis) & circuiuit omnes regiones Ægypti. * Venitque fertilitas septem annorum: & in manipulos redactæ segetes congregatę sunt in horrea Aegypti. * Omnis etiam frugum abundantia in singulis vrbibus condita est. * tantáque fuit abundantia tritici, vt arenæ maris coæquaretur, & copia mensuram excederet. * " Nati sunt autem Ioseph filij duo antequam veniret fames: quos peperit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos. * Vocauítque nomen primogeniti, Manasses, dicens: Obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus patris mei. * Nomen quoque secundi appellauit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. * Igitur transactis septem vbertatis annis, qui fuerant in Aegypto: * cœperunt venire septem anni inopiæ: quos prædixerat Ioseph: & in vniuerso orbe fames prævaluit, in cuncta autem terra Aegypti panis erat. * Qua esuriente, clamauit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Ioseph: & quidquid ipse vobis dixerit, facite. * Crescebat autem quotidie fames in omni terra: aperuitq; Ioseph vniuersa horrea, & vendebat Ægyptiis: nam & illos oppresserat fames. * Omnésque prouinciæ veniebant in Aegyptum, vt emerent escas, & malum inopiæ temperarent.

" Psal. 104. b. 21 1. Mac. 2. f. 53 Act. 7. b. 2

" Inf. 48. c. 20. 49. a. 5

CAP. XLII.

AVdiens autem Iacob quòd alimenta venderentur in Aegypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? * audiui quòd triticum venundetur in Aegypto: descendite, & emite nobis necessaria, vt possimus viuere, & non consumamur inopia. * Descendentes igitur fratres Ioseph decem, vt emerent frumenta in Ægypto, * Beniamin domi retẽto à Iacob, qui dixerat fratribus eius: Ne fortè in itinere quidquam patiatur mali: * ingressi sunt terram Aegypti cum aliis qui pergebant ad emẽdum. Erat autem fames in terra Chanaan. * Et Ioseph erat princeps in terra Aegypti, atque ad eius nutum frumẽta populis vendebantur. Cumq; adorassent eum fratres sui, * & agnouisset eos, quasi ad alienos duriùs loquebatur, inter-

rogans eos: Vnde veniſtis? Qui reſponderunt: De terra Chanaan, vt emamus victui neceſſaria. * Et tamen fratres ipſe cognoſcens, non eſt cognitus ab eis. * Recordatúſque ſomniorum, quæ aliquando viderat, ait ad eos: Exploratores eſtis: vt videatis infirmiora terræ veniſtis. * Qui dixerunt: Non eſt ita, domine, ſed ſerui tui venerunt vt emerent cibos. * Omnes filij vnius viri ſumus: pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali. * Quibus ille reſpondit: Aliter eſt: immunita terræ huius conſiderare veniſtis. * At illi: Duodecim, inquiunt, ſerui tui, fratres ſumus, filij viri vnius in terra Chanaan: minimus cum patre noſtro eſt, alius non eſt ſuper. * Hoc eſt, ait, quod locutus ſum: Exploratores eſtis. * Iam nunc experimentum veſtri capiam: per ſalutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater veſter minimus. * Mittite ex vobis vnum, & adducat eum: vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixiſtis vtrum vera an falſa ſint: alioquin per ſalutem Pharaonis exploratores eſtis. * Tradidit ergo illos cuſtodiæ tribus diebus. * Die autem tertio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, & viuetis: Deum enim timeo. * Si pacifici eſtis, frater veſter vnus ligetur in carcere: vos autē abite, & ferte frumenta quę emiſtis, in domos veſtras, * " & fratrem veſtrum minimum ad me adducite, vt poſſim veſtros probare ſermones, & non moriamini. Fecerunt vt dixerat, * & locuti ſunt ad inuicem: Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum, videntes anguſtiam animę illius, dum deprecaretur nos, & non audiuimus: idcirco venit ſuper nos iſta tribulatio. * E quibus vnus Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: " Nolite peccare in puerum: & non audiſtis me? en ſanguis eius exquiritur. * Neſciebant autem quòd intelligeret Ioſeph: eo quòd per interpretem loqueretur ad eos. * Auertitque ſe parumper, & fleuit: & reuerſus locutus eſt ad eos. * Tollenſque Simeon, & ligans illis præſentibus, iuſſit miniſtris vt implerent eorum ſaccos tritico, & reponerent pecunias ſingulorum in ſacculis ſuis, datis ſupra cibariis in viam: qui fecerunt ita. * At illi portantes frumenta in aſinis ſuis, profecti ſunt. * Apertoque vnus ſacco, vt daret iumento pabulum in diuerſorio, contemplatus pecuniam in ore ſacculi, * dixit fratribus ſuis: Reddita eſt mihi pecunia, en habetur in ſacco. Et obſtupefacti, turbatiq; mutuo dixerūt: Quidnam eſt hoc quod fecit nobis Deus? * Veneruntq; ad Iacob patrem ſuum in terram Chanaan, & narrauerunt ei omnia quæ acciderant ſibi, dicentes: * Locutus eſt nobis dominus terræ durè, & putauit nos exploratores eſſe prouinciæ. * Cui reſpondimus: Pacifici ſumus, nec vllas molimur inſidias. * Duodecim fratres vno patre geniti ſumus: vnus non eſt ſuper, minimus cum patre noſtro eſt in terra Chanaan. * Qui ait nobis: Sic probabo quòd pacifici ſitis: Fratrem veſtrum vnum dimittite apud me, & cibaria domibus veſtris neceſſaria ſumite, & abite, * fratrémque veſtrum minimum adducite ad me, vt ſciam quòd non ſitis exploratores: & iſtum, qui tenetur in vinculis, recipere poſſitis: ac deinceps quæ vultis, emendi habeatis licentiam. * His dictis, cùm frumenta effunderent, ſinguli repererunt in ore ſaccorum ligatas pecunias: exterritíſque ſimul omnibus, * dixit pater Iacob: Abſque liberis me eſſe feciſtis, Ioſeph non eſt ſuper, Simeon tenetur in vinculis, & Beniamin auferetis: in me hæc omnia mala reciderunt. * Cui reſpondit Ruben: Duos filios meos interfice, ſi non reduxero illum tibi: trade illum in manu mea, & ego eum tibi reſtituam. At ille: Non deſcendet, inquit, filius meus vobiſcum: frater eius mortuus eſt, & ipſe ſolus remanſit: ſi quid ei aduerſi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

INterim fames omnem terram vehementer premebat. * Conſumptíſque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Iacob ad filios ſuos: Reuertimini, & emite nobis pauxillum eſcarum. * Reſpondit Iudas: Denunciauit nobis vir ille ſub atteſtatione iuriſiurandi, dicēs: Non videbitis faciem meam, niſi fratrem veſtrū minimum adduxeritis vobiſcum. * Si ergo vis eum mittere nobiſcum, pergemus pariter, & ememus tibi neceſſaria: * ſin autem non vis, non ibimus: vir enim, vt ſæpè diximus, denunciauit nobis, dicens: " Non videbitis faciem meam abſque fratre veſtro minimo. * Dixit eis Iſrael: In meam hoc feciſtis miſeriam, vt indicaretis ei & alium habere vos fratrem. * At illi reſponderunt: Interrogauit nos homo per ordinem noſtram progeniem: ſi pater viueret: ſi haberemus fratrem: & nos reſpondimus ei conſequenter iuxta id quod fuerat ſciſcitatus: numquid

" Inf. 43. a. 3

" Sup. 37. a. 22

" Sup. 42. d. 20

scire poteramus quòd dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobiscum? * Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, vt proficiscamur, & possimus viuere: ne moriamur nos & paruuli nostri. * ‖ Ego suscipio puerum: de manu mea require illum. nisi reduxero, & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tẽpore. * Si non interceſſisset dilatio, iam vice altera venissemus. * Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis: sumite de optimis terræ fructibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum resinæ, & mellis, & storacis, stactes, & terebinthi, & amygdalarum. * Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum: & illam, quam inuenistis in sacculis, reportate, ne fortè errore factum sit: * sed & fratrem vestrum tollite, & ite ad virum. * Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, & hunc Beniamin: ego autẽ quasi orbatus absque liberis ero. * Tulerunt ergo viri munera, & pecuniã duplicem, & Beniamin: descenderúntq; in Ægyptum, & steterunt coram Ioseph. * Quos cùm ille vidisset, & Beniamin simul, præcepit dispensatori domus suæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & instrue conuiuium: quoniam mecum sunt comesturi meridie. * Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum. * Ibíque exterriti, dixerũt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus priùs in saccis nostris, introducti sumus: vt deuoluat in nos calumniam, & violenter subiiciat seruituti & nos, & asinos nostros. * Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus * locuti sunt: Oramus domine vt audias nos. ‖ Iam ante descẽdimus vt emeremus escas: * quibus emptis, cùm venissemus ad diuersorium, aperuimus saccos nostros, & inuenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportauimus. * Sed & aliud attulimus argentum, vt emamus quæ nobis necessaria sunt: non est in nostra cõscientia quis posuerit eam in marsupiis nostris. * At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere: Deus vester, & Deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris. nam pecuniam, quam dedistis mihi, probatam ego habeo. Eduxítque ad eos Simeon. * Et introductis domum, attulit aquam, & lauerunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum. * Illi verò parabant munera, donec ingrederetur Ioseph meridie: audierant enim quòd ibi comesturi essent panem. * Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtulerúntque ei munera, tenentes in manibus suis: & adorauerunt proni in terram. * At ille, clementer resalutatis eis, interrogauit eos, dicens: Saluus ne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc viuit? * Qui responderunt: Sospes est seruus tuus pater noster, adhuc viuit. Et incuruati, adorauerunt eum. * Attollens autem Ioseph oculos, vidit Beniamin fratrem suum vterinum, & ait: Iste est frater vester paruulus, de quo dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. * Festinauítque quia commota fuerant viscera eius super fratre suo, & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum fleuit. * Rursúmque lota facie egressus, continuit se, & ait: Ponite panes. * Quibus appositis, seorsum Ioseph, & seorsum fratribus, Aegyptiis quoque qui vescebantur simul, seorsum (illicitum est enim Ægyptiis comedere cum Hebræis, & profanum putant huiuscemodi conuiuium) * sederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenita sua, & minimus iuxta ætatem suam. Et mirabantur nimis, * sumptis partibus quas ab eo acceperant: maiórq; pars venit Beniamin, ita vt quinque partibus excederet. Biberúntque & inebriati sunt cum eo.

CAP. XLIIII.

PRæcepit autem Ioseph dispensatori domus suæ, dicens: Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere: & pone pecuniam singulorum in summitate sacci. * Scyphum autem meum argenteum, & pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci iunioris. Factúmque est ita. * Et orto manè, dimissi sunt cum asinis suis. * Iamque vrbem exierant, & processerant paululum: tunc Ioseph accersito dispensatore domus, Surge, inquit, & persequere viros: & apprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono? * Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo augurari solet: pessimam rem fecistis. * Fecit ille vt iusserat. Et apprehensis per ordinem locutus est. * Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, vt serui tui tantum flagitij cõmiserint? * Pecuniam, quã inuenimus in summitate saccorũ, reportauimus ad te de terra Chanaan: & quo modo cõsequens est vt furati simus de domo domini tui aurum vel argentum?

‖ *Inf.* 44. 8. 32

‖ *Sup.* 42. a. 3

* Apud quemcumque fuerit inuentum seruorum tuorum quod quæris, moriatur, & nos erimus serui domini nostri. * Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcumque fuerit inuentum, ipse sit seruus meus, vos autem eritis innoxij. * Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. * Quos scrutatus, incipiens à maiore vsque ad minimum, inuenit scyphum in sacco Beniamin. * At illi, scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reuersi sunt in oppidum. * Primúsq; Iudas cum fratribus ingressus est ad Ioseph (necdum enim de loco abierat) omnésque ante eum pariter in terram corruerunt. * Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis quòd non sit similis mei in augurandi scientia? * Cui Iudas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? vel quid loquemur, aut iustè poterimus obtendere? Deus inuenit iniquitatem seruorum tuorum: en omnes serui sumus domini mei, & nos, & apud quem inuentus est scyphus. * Respondit Ioseph: Absit à me vt sic agam: qui furatus est scyphum, ipse sit seruus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum. * Accedens autem propiùs Iudas, confidenter ait: Oro domine mi, loquatur seruus tuus verbum in auribus tuis, & ne irascaris famulo tuo: tu es enim post Pharaonem * dominus meus. ‖ Interrogasti prius seruos tuos: Habetis patrem, aut fratrem? * & nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, & puer paruulus, qui in senectute illius natus est; cuius vterinus frater mortuus est: & ipsum solum habet mater sua, pater verò tenerè diligit eum. * Dixistique seruis tuis: Adducite eum ad me, & ponam oculos meos super illum. * Suggessimus domino meo: Non potest puer relinquere patrẽ suum: si enim illum dimiserit, morietur. * ‖ Et dixisti seruis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis ampliùs faciem meam. * Cùm ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narrauimus ei omnia quæ locutus est dominus meus. * Et dixit pater noster: Reuertimini, & emite nobis parum tritici. * Cui diximus: Ire non possumus: si frater noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul: alioquin illo absente, non audemus videre faciem viri. * Ad quæ ille respondit: ‖ Vos scitis quòd duos genuerit mihi vxor mea. * Egressus est vnus, & dixistis: Bestia deuorauit eum: & hucusque non comparet. * Si tuleritis & istum, & aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum mœrore ad inferos. * Igitur si intrauero ad seruum tuum patrem nostrum, & puer defuerit, (cùm anima illius ex huius anima pendeat) * viderítque eum non esse nobiscum, morietur, & deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. * Ego propriè seruus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem, & spopondi dicens: ‖ Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. * Manebo itaque seruus tuus pro puero in ministerio domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis. * Non enim possum redire ad patrem meum, absente puero: ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

CAP. XLV.

NOn se poterat vltrà cohibere Ioseph multis coràm astantibus: vnde præcepit vt egrederentur cuncti foras, & nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. * Eleuauitque vocem cum fletu: quam audierunt Ægyptij, omnísq; domus Pharaonis. * Et dixit fratribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc pater meus viuit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. * Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cùm accessissent propè, ‖ Ego sum, ait, Ioseph, frater vester, quem vendidistis in Ægyptum. * Nolite pauere, neque vobis durũ esse videatur quòd vendidistis me in his regionibus: ‖ pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum. * Biennium est enim quòd cœpit fames esse in terra: & adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec meti. * Præmisitque me Deus vt reseruemini super terram, & escas ad viuendum habere possitis. * Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum: qui fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum vniuersæ domus eius, ac principem in omni terra Ægypti. * Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Ioseph: Deus fecit me dominum vniuersæ terræ Ægypti: descende ad me, ne moreris, * & habitabis in terra Gessen: erísque iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oues tuæ, & armenta tua, & vniuersa quæ possides. * Ibíque te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne & tu pereas, & domus tua, & omnia quę possides. * En oculi vestri, & oculi fratris mei Beniamin vident quòd os meum loquatur

‖ Sup. 42. c. 11

‖ Sup. 43. a. 3. & 5

‖ Sup. p. 37. c. 2. g. 33

‖ Sup. 43. b. 9

‖ Act. 7. b. 13

‖ Inf. 50. c. 20

quatur ad vos. * Nunciate patri meo vniuersam gloriam meam, & cuncta quæ vidistis in Ægypto: festinate, & adducite eum ad me. * Cumque amplexatus recidisset in collum Beniamin fratris sui, fleuit: illo quoque similiter flente super collum eius. * Osculatúsque est Ioseph omnes fratres suos, & plorauit super singulos: post quæ ausi sunt loqui ad eum. * Auditumque est, & celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Ioseph: & gauisus est Pharao, atque omnis familia eius. * Dixitque ad Ioseph vt imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes iumenta, ite in terram Chanaan, * & tollite inde patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona Ægypti, vt comedatis medullam terræ. * Præcipe etiam vt tollant plaustra de terra Ægypti, ad subuectionem paruulorum suorum ac coniugum: & dicito: Tollite patrem vestrum, & properate quantociùs venientes. * Nec dimittatis quidquam de supellectili vestra: quia omnes opes Ægypti, vestræ erunt. * Fecerúntque filij Israel vt eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra, secundùm Pharaonis imperium: & cibaria in itinere. * Singulis quoque proferri iussit binas stolas: Beniamin verò dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis: * tantumdem pecuniæ & vestium mittens patri suo, addens & asinos decem, qui subuecherent ex omnibus diuitiis Aegypti: & totidem asinas, triticum in itinere, panésque portantes. * Dimisit ergo fratres suos, & proficiscentibus ait: Ne iracamini in via. * Qui ascendentes ex Aegypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob. * Et nunciauerunt ei, dicentes: Ioseph filius tuus viuit: & ipse dominatur in omni terra Ægypti. Quo audito Iacob, quasi de graui somno euigilans, tamen non credebat eis. * Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cúmque vidisset plaustra, & vniuersa quæ miserat, reuixit spiritus eius, * & ait: Sufficit mihi si adhuc Ioseph filius meus viuit: vadam, & videbo illum antequam moriar.

CAP. XLVI.

PRofectúsque Israel cum omnibus quę habebat, venit ad Puteum iuramenti. & mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, * audiuit eum per visionem noctis vocantem se, & dicentem sibi: Iacob, Iacob. cui respondit: Ecce adsum. * Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui: noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. * Ego descendam tecum illuc, & ego inde adducam te reuertentem: Ioseph quoque ponet manus suas super oculos tuos. * Surrexit autem Iacob à Puteo iuramenti: \\ tulerúntque eum filij cum paruulis & vxoribus suis in plaustris quę miserat Pharao ad portandum senem, * & omnia quæ possederat in Terra Chanaan: \\ venitq; in Ægyptum cum omni semine suo, * filij eius, & nepotes, filiæ, & cuncta simul progenies. * Hæc sunt autem nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum, ipse cum liberis suis. \\ Primogenitus Ruben. * Filij Ruben: Henoch & Phallu & Hesron & Charmi. * Filij Simeon: Iamuel & Iamin & Ahod, & Iachin & Sohar, & Saul filius Chanaanitidis. * Filij Leui: Gerson & Caath & Merari. * Filij Iuda: Her & Onan & Sela & Phares & Zara. mortui sunt autem Her & Onan in terra Chanaan. Natique sunt filij Phares: Hesron & Hamul. * Filij Issachar: Thola & Phua & Iob & Semron. * Filij Zabulon: Sared & Elon & Iahelel. * Hi filij Lia quos genuit in Mesopotamia Syriæ cum Dina filia sua. omnes animæ filiorum eius & filiarum, triginta tres. * Filij Gad: Sephion & Haggi & Suni & Esebon & Heri & Arodi & Areli. * \\ Filij Aser: Iamne & Iesua & Iessui & Beria, Sara quoque soror eorum. Filij Beria: Heber & Melchiel. * hi filij Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ. & hos genuit Iacob sedecim animas. * Filij Rachel vxoris Iacob: Ioseph & Beniamin. * \\ Natique sunt Ioseph filij in Terra Aegypti, quos genuit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos: Manasses & Ephraim. * Filij Beniamin: Bela & Bechor & Asbel & Gera & Naaman & Echi & Ros & Mophim & Ophim & Ared. * hi filij Rachel quos genuit Iacob: omnes animæ, quattuordecim. * Filij Dan: Husim. * Filij Nephthali: Iasiel & Guni & Ieser & Sallem. * Hi filij Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ suæ: & hos genuit Iacob: omnes animæ, septē. * Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Iacob in Aegyptum, & egressę sunt de femore illius, absque vxoribus filiorum eius, sexaginta sex. * Filij autem Ioseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animę duę. \\ Omnes animæ domus Iacob, quę ingressę sunt in Ægyptū, fuere septuaginta. * Misit autem Iudam ante se ad Ioseph, vt nūciaret ei, & occurreret in Gessen. * Quò cùm perueniisset, iuncto Ioseph curru suo, ascendit

\\ Act. 7. b. 15

\\ Ioſ. 24. a. 3 Pſal. 104. b. 22 Iſa. 52. a. 4

\\ Exod. 1. a. 26. b. 14 Num. 26. a. 5 1. Par. 5. a. 1. & 3 Exo. 6. c. 15 1. Par. 4. c. 24 1. Par. 6. a. 1 1. Par. 2. a. 3. 4. d. 21 1. Par. 7. a. 1

\\ 1. Par. 7. f. 30

\\ Sup. 41. f. 53 1. Par. 7. b. 6. 8. a. 1

\\ Deut. 10. d. 22

obuiam patri ſuo ad eundem locum: vidensque eum, irruit ſuper collum eius, & inter amplexus fleuit. * Dixitq; pater ad Ioſeph: Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, & ſuperſtitem te relinquo. * At ille locutus eſt ad fratres ſuos, & ad omnem domum patris ſui: Aſcendam & nunciabo Pharaoni, dicámque ei: Fratres mei, & domus patris mei, qui erant in Terra Chanaan, venerunt ad me: * & ſunt viri paſtores ouium, curámque habent alendorum gregum: pecora ſua, & armenta, & omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt ſecum. * Cumque vocauerit vos, & dixerit: Quod eſt opus veſtrum? * Reſpondebitis: Viri paſtores ſumus ſerui tui, ab infantia noſtra vſque in præſens, & nos & patres noſtri. Hæc autem dicetis, vt habitare poſſitis in Terra Geſſen: quia deteſtantur Ægyptij omnes paſtores ouium.

CAP. XLVII.

INgreſſus ergo Ioſeph nunciauit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres, oues eorum & armenta, & cuncta quæ poſſident, venerunt de Terra Chanaan: & ecce conſiſtunt in Terra Geſſen. * Extremos quoque fratrum ſuorum quinque viros conſtituit coram rege: * quos ille interrogauit: Quid habetis operis? Reſponderunt: Paſtores ouium ſumus ſerui tui, & nos, & patres noſtri. * Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non eſt herba gregibus ſeruorum tuorum, ingraueſcente fame in terra Chanaan: petimúſque vt eſſe nos iubeas ſeruos tuos in Terra Geſſen. * Dixit itaque rex ad Ioſeph: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. * Terra Ægypti in conſpectu tuo eſt: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis Terram Geſſen. Quòd ſi noſti in eis eſſe viros induſtrios, conſtitue illos magiſtros pecorum meorum. * Poſt hęc introduxit Ioſeph patrem ſuum ad Regem, & ſtatuit eum coram eo: qui benedicens illi, * & interrogatus ab eo: Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ? * Reſpondit: Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum ſunt, parui & mali, & non peruenerunt vſque ad dies patrum meorum quibus peregrinati ſunt. * Et benedicto rege, egreſſus eſt foras. * Ioſeph verò patri & fratribus ſuis dedit poſſeſſionem in Ægypto in optimo terræ loco, Rameſſes, vt præceperat Pharao. * Et alebat eos, omnémq; domum patris ſui, præbens cibaria ſingulis. * In toto enim orbe panis deerat, & oppreſſerat fames terram, maximè Ægypti & Chanaan. * E quibus omnem pecuniam congregauit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium regis. * Cumque defeciſſet emptoribus pretium, venit cuncta Ægyptus ad Ioſeph, dicens: Da nobis panes: quare morimur coram te, deficiente pecunia? * Quibus ille reſpondit: Adducite pecora veſtra, & dabo vobis pro eis cibos, ſi pretium non habetis. * Quæ cùm adduxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & bobus, & aſinis: ſuſtentauitque eos illo anno pro cõmutatione pecorum. * Venerunt quoque anno ſecundo, & dixerunt ei: Non celabimus dominum noſtrum quòd deficiente pecunia, pecora ſimul defecerunt: nec clam te eſt, quòd abſque corporibus & terra nihil habeamus. * Cur ergo moriemur te vidente? & nos & terra noſtra tui erimus: eme nos in ſeruitutem regiam, & præbe ſemina, ne pereunte cultore redigatur terra in ſolitudinem. * Emit igitur Ioſeph omnem Terram Ægypti, vendentibus ſingulis poſſeſſiones ſuas præ magnitudine famis. Subiecítque eam Pharaoni, * & cunctos populos eius à nouiſſimis terminis Ægypti vſque ad extremos fines eius, * præter terram ſacerdotum, quæ â rege tradita fuerat eis: quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non ſunt compulſi vendere poſſeſſiones ſuas. * Dixit ergo Ioſeph ad populos: En vt cernitis, & vos & terram veſtram Pharao poſſidet: accipite ſemina, & ſerite agros, * vt fruges habere poſſitis. Quintam partem regi dabitis: quattuor reliquas permitto vobis in ſementem, & in cibum familiis & liberis veſtris. * Qui reſponderunt: Salus noſtra in manu tua eſt: reſpiciat nos tantùm dominus noſter, & læti ſeruiemus regi. * Ex eo tempore vſque in præſentem diem in vniuerſa terra Ægypti regibus quinta pars ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem, abſque terra ſacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit. * Habitauit ergo Iſrael in Ægypto, id eſt, in Terra Geſſen, & poſſedit eam: auctúſque eſt, & multiplicatus nimis. * Et vixit in ea decem & ſeptem annis: factíque ſunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta ſeptem annorum. * Cumque appropinquare cerneret diem mortis ſuæ, vocauit filium ſuum Ioſeph, & dixit ad eum: Si inueni gratiam in conſpectu tuo, " pone manum tuam ſub femore meo: & facies mihi miſericordiam & veritatẽ, vt non ſepelias me in Ægypto:

" Sup. 24. 2

* ſed

*sed dormiam cum patribus meis, & au- 30
feras me de terra hac, condasq; in sepulchro
maiorum meorum. Cui respondit Ioseph:
Ego faciam quod iussisti. * Et ille: Iura er- 31
go, inquit, mihi. Quo iurante, adorauit
Israel Deum, conuersus ad lectuli caput.

CAP. XLVIII.

HIs ita transactis nunciatum est Io- 1
seph quòd ægrotaret pater suus: qui, A
assumptis duobus filiis Manasse & Eph-
raim, ire perrexit. * Dictumque est se- 2
ni: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. Qui
confortatus sedit in lectulo. *Et ingresso ad 3
se ait: Deus omnipotens ''apparuit mihi in
Luza, quæ est in Terra Chanaan: Benedi-
xitque mihi, *& ait: Ego te augebo & mul- 4
tiplicabo, & faciam te in turbas populo-
rum: daboque tibi terram hanc, & se-
mini tuo post te in possessionem sempiter-
nam. * Duo ergo filij tui, qui ''nati sunt tibi 5
in Terra Ægypti antequam huc venirem
ad te, mei erunt: ''Ephraim & Manasses,
sicut Ruben & Simeon reputabuntur mi-
hi. * Reliquos autem quos genueris post 6
eos, tui erunt, & nomine fratrum suo-
rum vocabuntur in possessionibus suis.
*Mihi enim, quando veniebam de Me- 7
sopotamia, '' mortua est Rachel in terra B
Chanaan in ipso itinere, eratque vernum
tempus: & ingrediebar Ephratam, & sepe-
liui eam iuxta viam Ephratæ, quæ alio no-
mine appellatur Bethlehem. * Videns au- 8
tem filios eius dixit ad eum: Qui sunt isti?
* Respondit: Filij mei sunt, quos donauit 9
mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos
ad me, vt benedicam illis. *Oculi enim Is- 10
rael caligabant præ nimia senectute, & cla-
rè videre non poterat. Applicitosque ad se,
deosculatus & circumplexus eos, * di- 11
xit ad filium suum: Non sum frauda-
tus aspectu tuo: insuper ostendit mihi Deus
semen tuum. * Cumque tulisset eos Ioseph 12
de gremio patris, adorauit pronus in ter-
ram. * Et posuit Ephraim ad dexteram 13
suam, id est, ad sinistram Israel: Manassen C
verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet
patris, applicuitque ambos ad eum. * Qui 14
extendens manum dexteram, posuit super
caput Ephraim minoris fratris: sinistram
autem super caput Manasse qui maior na-
tu erat, commutans manus. * ''Benedixit- 15
que Iacob filiis Ioseph, & ait: Deus, in cu-
ius conspectu ambulauerunt patres mei
Abraham, & Isaac, Deus qui pascit me ab
adolescentia mea vsq; in præsentem diem:

''Sup. 28. c. 13
''Sup. 41. f. 50
''Ios. 13. b. 7. d. 29
''Sup. 35. c. 11
''Heb. 11. d. 21

16 * ''Angelus, qui eruit me de cunctis malis,
benedicat pueris istis: & inuocetur super
eos nomen meum, nomina quoque patrum
meorum Abraham, & Isaac, & crescant in
17 multitudinem super terram. * Videns au-
tem Ioseph quòd posuisset pater suus dex-
teram manum super caput Ephraim, gra-
uiter accepit: & apprehensam manum pa-
D tris leuare conatus est de capite Ephraim, &
18 transferre super caput Manasse. * Dixitque
ad patrem: Non ita conuenit, pater: quia
hic est primogenitus, pone dexteram tuam
19 super caput eius. * Qui renuens, ait: Scio
fili mi, scio: & iste quidem erit in populos,
& multiplicabitur: sed frater eius minor,
maior erit illo: & semen illius crescet in
20 gentes. * Benedixitque eis in tempore illo,
dicens: In te benedicetur Israel, atque di-
cetur: Faciat tibi Deus sicut Ephraim, &
sicut Manasse. Constituitque Ephraim an-
21 te Manassen. *Et ait ad Ioseph filium suum:
En ego morior, & erit Deus vobiscum,
reducetque vos ad terram patrum vestro-
22 rum. * Do tibi ''partem vnam extra fratres
tuos, quam tuli de manu '' Amorrhæi in
gladio & arcu meo.

''Sup. 31. d. 29. 32. a. 2
Mat. 18 b. 10
''Ios. 15. b. 7. 16. a. 1
''Ios. 24. b. 1

CAP. XLIX.

1 VOcauit autem Iacob filios suos, & ait
A eis: Congregamini, vt annunciem
quæ ventura sunt vobis in diebus nouissi-
2 mis. * Congregamini, & audite filij Iacob,
3 audite Israel patrem vestrum: *Ruben pri-
mogenitus meus, tu fortitudo mea, & prin-
cipium doloris mei: prior in donis, maior
4 in imperio. * Effusus es sicut aqua, non
crescas: ''quia ascendisti cubile patris tui,
5 & maculasti stratum eius. *Simeon & Le-
6 ui fratres: vasa iniquitatis bellantia. * In
consilium eorum non veniat anima mea,
& in cœtu illorum non sit gloria mea:
''quia in furore suo occiderunt virum, &
in voluntate sua suffoderunt murum.
7 * Maledictus furor eorum, quia perti-
nax: & indignatio eorum, quia dura:
'' diuidam eos in Iacob, & dispergam eos
8 in Israel. * Iuda, te laudabunt fratres tui:
B manus tua in ceruicibus inimicorum tuo-
9 rum, adorabunt te filij patris tui. * ''Ca-
tulus leonis Iuda: ad prædam fili mi ascen-
disti: requiescens accubuisti vt leo, & qua-
10 si leæna, quis suscitabit eum? * ''NON
AVFERETVR sceptrum de Iuda, &
dux de femore eius, donec veniat qui mit-
tendus est, & ipse erit expectatio gentium.
11 * Ligans ad vineam pullum suum, & ad

Deut. 33. a. b
''Sup. 35. d. 22
1. Paral. 5. a. 1
''Sup. 34. d. 25
''Ios. 19. a. 1. 21. a. b
''1. Par. 5. a. 2
''Ioan. 1. f. 45
Mat. 2. a. 6

vitem, ô fili mi, asinam suam. Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium suum. * Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores. *Zabulon in littore maris habitabit, & in statione nauium pertingens vsque ad Sidonem. *Issachar asinus fortis accubans inter terminos. * Vidit requiem quòd esset bona: & terram quòd optima: & supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis seruiens. * Dan iudicabit populum suum sicut & alia tribus in Israel. * Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens vngulas equi, vt cadat ascensor eius retro. *SALVTARE tuum expectabo Domine. * Gad, accinctus præliabitur ante eum: & ipse accingetur retrorsum. * Aser, pinguis panis eius, & præbebit delicias regibus. Nephthali, ceruus emissus, & dans eloquia pulchritudinis. *\" Filius accrescens Ioseph, filius accrescens & decorus aspectu: filiæ discurrerunt super murum. * Sed exasperauerunt eum, & iurgati sunt, inuideruntque illi habentes iacula. * Sedit in forti arcus eius, & dissoluta sunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Iacob: inde pastor egressus est lapis Israel. * Deus patris tui erit adiutor tuus, & omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli desuper, benedictionibus abyssi iacentis deorsum, benedictionibus vberum & vuluæ. * Benedictiones patris tui confortatæ sunt benedictionibus patrum eius: donec veniret desiderium collium æternorum: fiant in capite Ioseph, & in vertice Nazaræi inter fratres suos. * Beniamin lupus rapax, manè comedet prædam, & vespere diuidet spolia. * Omnes hi in tribubus Israel duodecim: hæc locutus est eis pater suus, benedixitq; singulis, benedictionibus propriis. *Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici quę est in agro Ephron Hethæi, * contra Mambre in Terra Chanaan, \" quam emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in possessionem sepulchri. * Ibi sepelierunt eum, & Saram vxorem eius: ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua: ibi & Lia condita iacet. * Finitisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit: appositusq; est ad populum suum.

1. Par. 5. 1

Sup. 23. 2

CAP. L.

QVod cernens Ioseph, ruit super faciem patris flens & deosculans eum. *Præcepitque seruis suis medicis vt aromatibus condirent patrem. *Quibus iussa explentibus, transierunt quadraginta dies: iste quippe mos erat cadauerum conditorum. fleuitque eum Ægyptus septuaginta diebus. * Et expleto planctus tempore, locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inueni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis: *eò quòd pater meus adiurauerit me, dicens: En morior, in sepulchro meo \" quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, & sepeliam patrem meum, ac reuertar. *Dixitque ei Pharao: Ascende & sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. * Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique maiores natu Terræ Ægypti: * domus Ioseph cum fratribus suis, absque paruulis & gregibus, atque armentis quæ dereliquerant in Terra Gessen. *Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non modica. * Veneruntque ad Aream Atad, quæ sita est trans Iordanem: vbi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, impleuerunt septem dies. * Quod cùm vidissent habitatores Terræ Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. Et idcirco vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti. * Fecerunt ergo filij Iacob sicut præceperat eis: * Et portantes eum in Terram Chanaan, \" sepelierunt eum in spelunca duplici, \" quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre. * Reuersusq; est Ioseph in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre. * Quo mortuo, timentes fratres eius, & mutuò colloquentes: Ne fortè memor sit iniuriæ quam passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus, *mandauerunt ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, *vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos quoque oramus vt seruis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis fleuit Ioseph. *Veneruntq; ad eum fratres sui: & proni adorantes in terram dixerunt: Serui tui sumus. *Quibus ille respondit: Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati?

Act 7. b. 16 \" Sup. 23. d. 16

*\" Vos

**Sup. 45. b. 9 **Vos cogitastis de me malum: sed Deus 20
vertit illud in bonum, vt exaltaret me, sicut D
in præsentiarum cernitis, & saluos faceret
multos populos. *Nolite timere: ego **pascã 21
**Sup. 49. c. 12 vos & paruulos vestros. consolatusq́; est eos,
& blandè ac leniter est locutus. *Et habita- 22
uit in Ægypto cum omni domo patris sui:
vixitq́ue centum decem annis. Et vidit E-
phraim filios vsq; ad tertiam generationem.
**Num. 32. g. 39 **Filij quoq; Machir filij Manasse nati sunt
23 in genibus Ioseph. *Quibus transactis, **lo- **Heb 11. d. 12
cutus est fratribus suis: Post mortem meam
Deus visitabit vos, & ascendere vos faciet de
terra ista ad terram quam iurauit Abra-
24 ham, Isaac, & Iacob. *Cumq́; adiurasset eos
atque dixisset: Deus visitabit vos: **asporta- **Exod. 13. d. 19
25 te ossa mea vobiscum de loco isto: *mor- Ios. 24. g. 32
tuus est, expletis centum decem vitæ suæ
annis. Et conditus aromatibus, repositus
est in loculo in Ægypto.

LIBER EXODVS,

HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

CAPVT PRIMVM.

HÆC sunt nomina filio- 1
rum Israel qui ingressi A
Gen. 46. a. 8 sunt in Ægyptum cum Ia-
cob: singuli cum domi-
bus suis introierunt: *Ru- 2
ben, Simeon, Leui, Iudas,
*Issachar, Zabulon & Beniamin, *Dan, & 3
Nephthali, Gad, & Aser. *Erant igitur 4
omnes animæ eorum qui egressi sunt de fe- 5
more Iacob, septuaginta: Ioseph autem in
Ægypto erat. *Quo mortuo, & vniuersis 6
**Act. 7. c. 17 fratribus eius, omniq́ue cognatione illa, ***fi- 7
lij Israel creuerunt, & quasi germinantes
multiplicati sunt: ac roborati nimis, im-
pleuerunt terram. *Surrexit interea rex no- 8
uus super Ægyptum, qui ignorabat Io-
seph: *& ait ad populum suum: Ecce, po- 9
pulus filiorum Israel multus, & fortior no- B
bis est. *Venite, sapienter opprimamus 10
eum, ne fortè multiplicetur: & si ingrue-
rit contra nos bellum, addatur inimicis no-
stris, expugnatisq́; nobis egrediatur de ter-
ra. *Præposuit itaque eis magistros ope- 11
rum, vt affligerent eos oneribus: ædifica-
ueruntq́ue vrbes tabernaculorum Pharao-
ni, Phithom, & Ramesses. *Quantoq́ue op- 12
primebant eos, tanto magis multiplicaban-
tur, & crescebant: *oderantq́ue filios Is- 13
rael Ægyptij, & affligebant illudentes eis:
*atque ad amaritudinem perducebant vi- 14
tam eorum operibus duris luti, & lateris,
omniq́ue famulatu, quo in terræ operi- C
bus premebantur. *Dixit autem Rex 15
Ægypti obstetricibus Hebræorum: qua-
rum vna vocabatur Sephora, altera Phua,
16 *præcipiens eis: Quando obstetricabitis
Hebræas, & partus tempus aduenerit: si
masculus fuerit, interficite eum: si femina,
17 reseruate. *Timuerunt autem obstetrices
D Deum, & non fecerunt iuxta præceptum
regis Ægypti, sed conseruabant mares.
18 *Quibus ad se accersitis, rex ait: Quídnam
est hoc quod facere voluistis, vt pueros ser-
19 uaretis? *Quæ responderunt: Non sunt
Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres: ipsæ
enim obstetricandi habent scientiam, &
20 priusquam veniamus ad eas, pariunt. *Be-
ne ergo fecit Deus obstetricibus: & creuit
21 populus, confortatusq́ue est nimis. *Et
quia timuerunt obstetrices Deum, ædifica-
22 uit eis domos. *Præcepit ergo Pharao om-
ni populo suo, dicens: Quidquid masculi-
ni sexus natum fuerit, in flumen proiicite:
quidquid feminini, reseruate.

CAP. II.

1 EGressus est post hæc vir de domo Le-
A ui: **& accepit vxorem stirpis suæ. **Inf. 6. c. 20
2 *quæ concepit, & **peperit filium: & videns **Heb. 11. d. 23
eum elegantem, abscondit tribus mensi-
3 bus. *Cumq́ue iam celare non posset, sum-
psit fiscellam scirpeam, & liniuit eam bitu-
mine ac pice: posuitq́ue intus infantulum,
& exposuit eum in carecto ripæ fluminis,
4 *stante procul sorore eius, & considerante
5 euentum rei. **Ecce autem descendebat **Act. 7. c. 21
filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: & Heb. 11. d. 23
puellæ eius gradiebantur per crepidinem
aluei. Quæ cùm vidisset fiscellam in pa-
pyrione, misit vnam è famulabus suis: &

allatam *aperiens, cernensque in ea paruulum vagientem, miserta eius, ait: De infantibus Hebræorum est hic. *Cui soror pueri: Vis, inquit, vt vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire possit infantulum? *Respondit: Vade. Perrexit puella & vocauit matrem suam. *Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait, puerum istum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier, & nutriuit puerum: adultumque tradidit filiæ Pharaonis. *Quem illa adoptauit in locum filij, vocauitque nomen eius Moyses, dicens: Quia de aqua tuli eum. *In diebus illis postquam creuerat Moyses, \\egressus est ad fratres suos: viditque afflictionem eorum, & virum Aegyptium percutientem quendam de Hebræis fratribus suis. *Cumque circumspexisset huc atque illuc, & nullum adesse vidisset, percussum Aegyptium abscondit sabulo. *Et egressus die altero conspexit duos Hebræos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? *Qui respondit: Quis te constituit principem & iudicem super nos? num occidere me tu vis, sicut heri occidisti Aegyptium? Timuit Moyses, & ait: Quomodo palam factum est verbum istud? *Audiuitque Pharao sermonem hunc, & quærebat occidere Moysen: qui fugiens de conspectu eius, moratus est in Terra Madian, & sedit iuxta puteum. *Erant autem sacerdoti Madian septem filiæ, quæ venerunt ad hauriendam aquam: & impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. *Superuenere pastores, & eiecerunt eas: surrexitq; Moyses, & defensis puellis, adaquauit oues earum. *Quæ cùm reuertissent ad Raguel patrem suum, dixit ad eas: Cur velocius venistis solito? *Responderunt: Vir Aegyptius liberauit nos de manu pastorum: insuper & hausit aquam nobiscum, potumq; dedit ouibus. *At ille: Vbi est? inquit, Quare dimisistis hominem? vocate eum vt comedat panem. *Iurauit ergo Moyses quòd habitaret cum eo. \\Accepitque Sephoram filiam eius vxorem: *quæ peperit ei filium, quem vocauit Gersam, dicens: Aduena fui in terra aliena. Alterum verò peperit, quem vocauit Eliezer, dicens: Deus enim patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis. *Post multum verò temporis mortuus est rex Aegypti: & ingemiscentes filij Israel, propter opera vociferati sunt: ascenditque clamor eorum ad Deum ab operibus. *Et audiuit gemitum eorum, ac recordatus est fœderis quod pepigit cum Abraham, Isaac, & Iacob. *Et respexit Dominus filios Israel, & cognouit eos.

*Heb.11. c.24 \\Inf.18.a. 2.3 1.Par.23. v.15

CAP. III.

MOyses autem pascebat oues Iethro soceri sui sacerdotis Madian: cumque minasset gregem ad interiora deserti, venit ad montem Dei Horeb. *\\Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat quòd rubus arderet, & non combureretur. *Dixit ergo Moyses: Vadam, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. *Cernens autem Dominus quòd pergeret ad videndum, vocauit eum de medio rubi, & ait: Moyses, Moyses. Qui respondit: Adsum. *At ille: Ne appropies, inquit, huc: solue calceamētum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est. *Et ait: \\Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum. *Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem eius audiui propter duritiam eorum qui præsunt operibus: *& sciens dolorem eius, descendi vt liberem eum de manibus Aegyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam, & spatiosam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Heuæi, & Iebusæi. *Clamor ergo filiorum Israel venit ad me: vidique afflictionem eorum, qua ab Aegyptiis opprimuntur. *Sed veni, & mittam te ad Pharaonem, vt educas populum meum, filios Israel de Aegypto. *Dixitque Moyses ad Deum: Quis sum ego vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Ægypto? *Qui dixit ei: Ego ero tecum: & hoc habebis signū, quòd miserim te: Cùm eduxeris populum meum de Aegypto, immolabis Deo super montem istum. *Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi: Quod est nomen eius? quid dicam eis? *Dixit Deus ad Moysen: EGO SVM QVI SVM. Ait: Sic dices filiis Israel: QVI EST, misit me ad vos. *Dixitq; iterum Deus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale

*Act.7.c.20 *Mat.22. c.32 Marc.12. c.26 Luc.20.c. 37

meum

meum in generationem & generationem.
16 * Vade, & congrega seniores Israel, & dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, dicens: Visitans visitaui vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Aegypto: 17 *Et dixi vt educam vos de F afflictione Ægypti in terram Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Heuæi, & Iebusæi, ad terram fluentem lacte & melle. 18 * Et audient vocem tuam: ingredieriſque tu, & seniores Israel ad regem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocauit nos: ibimus viam trium dierum in solitudinem, vt immolemus Domino Deo nostro. 19 * Sed ego scio G quòd non dimittet vos rex Aegypti vt eatis nisi per manum validam. 20 *Extendam enim manum meam, & percutiam Aegyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus sum in medio eorum: post hæc dimittet vos. 21 *Daboq; gratiam populo huic coram Aegyptiis: ||Inf.11.a.2.& 12.c.35 & cùm egrediemini, non exibitis vacui: 22 * sed postulabit mulier à vicina sua, & ab hospita sua, vasa argentea & aurea, ac vestes: ponetisque eas super filios & filias vestras, & spoliabitis Ægyptum.

CAP. IIII.

1 REspondens Moyses, ait: Non credent A mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: Non apparuit tibi Dominus.
2 * Dixit ergo ad eum: Quid est quod tenes in manu tua? Respondit: Virga. 3 *Dixitque Dominus: Proiice eam in terram. Proiecit, & versa est in colubrum, ita vt fugeret Moyses. 4 * Dixitque Dominus: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. Extendit, & tenuit, versaque est in virgam.
5 * Vt credant, inquit, quòd apparuerit tibi Dominus Deus patrum suorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 6 *Dixitque Dominus rursum: Mitte manum B tuam in sinum tuum. Quam cùm misisset in sinum, protulit leprosam instar niuis.
7 * Retrahe, ait, manum tuam in sinum tuum. Retraxit, & protulit iterum, & erat similis carni reliquę. 8 * Si non crediderint, inquit, tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis.
9 * Quòd si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audierint vocem tuam: sume aquam fluminis, & effunde eam super aridam, & quidquid hauseris de fluuio, vertetur in sanguinem. 10 * Ait Moyses: Obsecro Domine, non sum eloquens ab heri, C & nudiustertius: & ex quo locutus es ad seruum tuum, impeditioris & tardioris linguæ sum. 11 * Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est mutum & surdum, videntem & cæcum? nónne ego? 12 *Perge igitur, ||& ego ero in ore tuo: doceboque te quid loquaris. ||Mat. 10. d. 10
13 * At ille: Obsecro, inquit, Domine, mitte quem missurus es. 14 * Iratus Dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus leuites, scio quòd eloquens sit: ecce ipse egreditur in occursum tuum, vidensque te lætabitur corde. 15 * Loquere ad eum, & pone verba mea D in ore eius: & ego erò in ore tuo, & in ore illius, ||& ostendam vobis quid agere debeatis. 16 * ipse loquetur pro te ad populum, & erit os tuum: tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinent. 17 * Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. 18 * Abiit Moyses, & reuersus est ad Iethro socerum suum, dixitque ei: Vadam & reuertar ad fratres meos in Aegyptum, vt videam si adhuc viuant. Cui ait Iethro: Vade in pace. 19 * Dixit ergo Dominus ad E Moysen in Madian: Vade, & reuertere in Aegyptum: Mortui sunt enim omnes qui quærebant animam tuam. 20 * Tulit ergo Moyses vxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum, reuersusque est in Aegyptum, portans virgam Dei in manu sua. 21 * Dixitque ei Dominus reuertenti in Aegyptum: Vide vt omnia ostenta quæ posui in manu tua, facias coram Pharaone: ego indurabo cor eius, & non dimittet populum. 22 * Dicesque ad eum: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israel. 23 * Dixi tibi: Dimitte filium F meum vt seruiat mihi; & noluisti dimittere eum: ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. 24 * Cumque esset in itinere, in diuersorio occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum. 25 * Tulit illico Sephora acutissimam petram, & circumcidit præputium filij sui, tetigitque pedes eius, & ait: Sponsus sanguinum tu mihi es. 26 * Et dimisit eum postquam dixerat: Sponsus sanguinum ob circumcisionem. 27 *Dixit autem G Dominus ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. Qui perrexit obuiam ei in Montem Dei, & osculatus est eum.
28 * Narrauitque Moyses Aaron omnia verba Domini quibus miserat eum, & signa quæ mandauerat. 29 * Veneruntque simul, & congregauerunt cunctos seniores filiorum Israel. 30 * Locutusque est Aaron omnia verba quæ dixerat Dominus ad Moysen: &

fecit signa coram populo, * & credidit po- 31
pulus. Audieruntq; quòd visitasset Domi- 19
nus filios Israel, & quòd respexisset afflic- D
tionem illorum: & proni adorauerunt.

CAP. V.

POst hæc ingressi sunt Moyses & Aa- 1
ron, & dixerunt Pharaoni: Hæc dicit A
Dominus Deus Israel: Dimitte populum
meum vt sacrificet mihi in deserto. * At ille 2
respondit: Quis est Dominus, vt audiam
vocem eius, & dimittam Israel? nescio Do-
minum, & Israel non dimittam. * Dixerunt- 3
que: Deus Hebræorum vocauit nos, vt ea-
mus viam trium dierum in solitudinem, &
sacrificemus Domino Deo nostro: ne fortè
accidat nobis pestis aut gladius. * Ait ad eos 4
rex Aegypti: Quare Moyses & Aaron soli-
citatis populum ab operibus suis? ite ad
onera vestra. * Dixitque Pharao: Mul- 5
tus est populus terræ: videtis quòd turba
succreuerit: quanto magis si dederitis eis
requiem ab operibus? * Præcepit ergo in 6
die illo præfectis operum & exactoribus B
populi, dicens: * Nequaquam vltrà dabitis 7
paleas populo ad conficiendos lateres, sicut
priùs: sed ipsi vadant, & colligant stipulas.
* Et mensuram laterum, quam priùs facie- 8
bant, imponetis super eos, nec minuetis
quidquam: vacant enim, & idcirco vocife-
rantur, dicentes: Eamus, & sacrificemus
Deo nostro. * Opprimantur operibus, & 9
expleant ea: vt non acquiescãt verbis men-
dacibus. * Igitur egressi præfecti operum 10
& exactores, ad populum dixerunt: Sic di-
cit Pharao: Non do vobis paleas: * ite, & 11
colligite sicubi inuenire poteritis, nec mi-
nuetur quidquam de opere vestro. * Dispersusque est populus per omnem Terram 12
Aegypti ad colligendas paleas. * Præfecti 13
quoque operum instabant, dicentes: Com- C
plete opus vestrum quotidie, vt priùs facere
solebatis quando dabantur vobis paleæ.
* Flagellatique sunt qui præerant operibus 14
filiorum Israel, ab exactoribus Pharaonis,
dicentibus: Quare non impletis mensu-
ram laterum sicut priùs, nec heri, nec ho-
die? * Veneruntque præpositi filiorum Is- 15
rael, & vociferati sunt ad Pharaonem,
dicentes: Cur ita agis contra seruos tuos?
* Paleæ non dantur nobis, & lateres si- 16
militer imperantur: en famuli tui flagellis
cædimur, & iniustè agitur contra populum
tuum. * Qui ait: Vacatis otio, & idcirco 17
dicitis: Eamus, & sacrificemus Domino.
* Ite ergo, & operamini: paleæ non da- 18
buntur vobis, & reddetis consuetum nu- 19
merum laterum. * Videbantque se præpo- D
siti filiorum Israel in malo, eo quòd dicere-
tur eis: Non minuetur quidquam de late-
ribus per singulos dies. * Occurreruntque 20
Moysi & Aaron, qui stabant ex aduerso,
egredientibus à Pharaone: * & dixerunt ad 21
eos: Videat Dominus & iudicet, quoniam
fœtere fecistis odorem nostrum coram
Pharaone & seruis eius, & præbuistis ei
gladium, vt occideret nos. * Reuersusque 22
est Moyses ad Dominum, & ait: Domine,
cur afflixisti populum istum? quare misi-
sti me? * Ex eo enim quo ingressus sum ad 23
Pharaonem vt loquerer in nomine tuo, af-
flixit populum tuum: & non liberasti eos.

CAP. VI.

DIxitque Dominus ad Moysen: Nunc 1
videbis quæ facturus sim Pharaoni: A
per manum enim fortem dimittet eos, &
in manu robusta eiiciet illos de terra sua.
* Locutusque est Dominus ad Moysen di- 2
cens: Ego Dominus * qui apparui Abra- 3
ham, Isaac, & Iacob in Deo omnipotente:
& nomen meum ADONAI non indicaui
eis. * Pepigique fœdus cum eis, vt darem eis 4
Terram Chanaan, terram peregrinationis
eorum, in qua fuerunt aduenæ. * Ego audi- 5
ui gemitum filiorum Israel, quo Ægyptij
oppressérunt eos: & recordatus sum pacti
mei. * Ideo dic filiis Israel: Ego Dominus 6
qui educam vos de ergastulo Aegyptio-
rum, & eruam de seruitute: ac redimam in
brachio excelso, & iudiciis magnis. * Et as- 7
sumam vos mihi in populum, & ero vester B
Deus: & scietis quòd ego sum Dominus
Deus vester qui eduxerim vos de ergastulo
Aegyptiorum: * & induxerim in terram, su- 8
per quam leuaui manum meam vt darem
eam Abraham, Isaac, & Iacob: daboque il-
lam vobis possidendam, ego Dominus.
* Narrauit ergo Moyses omnia filiis Israel: 9
qui non acquieuerunt ei propter angustiam
spiritus, & opus durissimum. * Locutusque 10
est Dominus ad Moysen, dicens: * Ingre- 11
dere, & loquere ad Pharaonem regem Æ-
gypti, vt dimittat filios Israel de terra sua.
* Respondit Moyses coram Domino: Ecce 12
filij Israel non audiunt me: & quo modo
audiet Pharao, præsertim cùm incircumci-
sus sim labiis? * Locutusque est Dominus 13
ad Moysen & Aaron, & dedit mandatum C
ad filios Israel, & ad Pharaonem regem
Ægypti vt educerent filios Israel de terra
Aegypti. * " Isti sunt principes domorum 14

" Gen. 46. b. 9 Num. 26. a. 5

per

per familias suas. Filij Ruben primogeniti
1.Par.5.a.1 Israelis: Henoch & Phallu, Hesron & Charmi. *hæ cognationes Ruben. \Filij Simeon: 15
\1.Par.4.d.24 Iamuel & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Soar, & Saul filius Chananitidis. hæ progenies Simeon. *Et hęc nomina filiorum Leui 16
per cognationes suas: Gerson & Caath & Merari. Anni autem vitæ Leui fuerunt centũ triginta septem. *\Filij Gerson: Lobni & 17
\1.Par.6.a.1.& 23.a.6 Semei, per cognationes suas. * \Filij Caath: 18
\Num.3.c.17 Amram, & Isaar, & Hebron & Oziel. anni
Num.26.§.57 quoque vitæ Caath, centum triginta tres.
1.Par.6.a.2.23.b.12 *Filij Merari: Moholi & Musi. hæ cognationes Leui per familias suas. * Accepit autem Amram vxorem Iochabed patruelem suam: quæ peperit ei Aaron & Moysen. D
Fueruntq; anni vitæ Amram, centum triginta septem. *Filij quoque Isaar: Core, & 21
Nepheg, & Zechri. *Filij quoque Oziel: Misael, & Elisaphan & Sethri. *Accepit autem 23
Aaron vxorem Elisabeth, filiam Aminadab, sororem Nahason, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar. * Filij 24
quoque Core: Aser, & Elcana, & Abiasaph.
hæ sunt cognationes Coritarum. *At verò 25
Eleazar filius Aaron accepit vxorem de filiabus Phutiel: quæ peperit ei Phinees. hi
sunt principes familiarum Leuiticarum per
cognationes suas. *Iste est Aaron & Moyses, 26
quibus præcepit Dominus vt educerent filios Israel de Terra Aegypti per turmas
suas. *Hi sunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem Aegypti, vt educant filios Israel 27
de Ægypto: iste est Moyses & Aaron, * in 28
die qua locutus est Dominus ad Moysen, in
Terra Ægypti. *Et locutus est Dominus ad 29
Moysen, dicens: Ego Dominus: loquere ad
Pharaonem regem Ægypti, omnia quę ego
loquor tibi. * Et ait Moyses coram Domino: En incircumcisus labiis sum, quo modo 30
audiet me Pharao?

Cap. VII.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce 1
constitui te Deum Pharaonis: & Aa- A
\Sup.4.d.15 ron frater tuus erit propheta tuus. *\Tu lo- 2
queris ei omnia quæ mando tibi: & ille loquetur ad Pharaonem, vt dimittat filios Israel de terra sua. *Sed ego indurabo cor eius, 3
& multiplicabo signa & ostẽta mea in Terra Aegypti, *& non audiet vos: immittamque manum meam super Aegyptum, & 4
educam exercitum & populum meum filios Israel de Terra Aegypti per iudicia maxima. * Et scient Aegyptij quia ego sum 5
Dominus qui extenderim manum meam super Aegyptum, & eduxerim filios Israel 6
de medio eorum. * Fecit itaque Moyses &
Aaron sicut præceperat Dominus: ita egerunt. * Erat autem Moyses octoginta an- 7
norum, & Aaron octoginta trium, quando locuti sunt ad Pharaonem. *Dixitque 8
Dominus ad Moysen & Aaron: *Cùm dixerit vobis Pharao, Ostendite signa: dices 9
ad Aaron: Tolle virgam tuam, & proiice
eam coram Pharaone, ac vertetur in colubrum. * Ingressi itaque Moyses & Aaron 10
B ad Pharaonem, fecerunt sicut præceperat
Dominus. tulitque Aaron virgam coram
Pharaone & seruis eius, quæ versa est in co- 11
lubrum. *\Vocauit autem Pharao sapien- \2.Tim.4.b.8
tes & maleficos: & fecerunt etiam ipsi per
incantationes Ægyptiacas & arcana quædam similiter. *Proieceruntq; singuli virgas 12
suas, quæ versæ sunt in dracones: sed deuorauit virga Aaron virgas eorum. * Indura- 13
tumq; est cor Pharaonis, & non audiuit eos,
sicut præceperat Dominus. * Dixit autem 14
Dominus ad Moysen: Ingrauatum est cor
Pharaonis, non vult dimittere populum.
* Vade ad eum manè, ecce egredietur ad 15
aquas: & stabis in occursum eius super ri-
C pam fluminis: & virgam, quæ conuersa est
in draconem, tolles in manu tua. * Dicesq; 16
ad eum: Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens: Dimitte populũ meum
vt sacrificet mihi in deserto: & vsque ad
præsens audire noluisti. * Hæc igitur dicit 17
Dominus: In hoc scies quòd sim Dominus:
ecce percutiam virga, quę in manu mea est,
aquam fluminis, & vertetur in sanguinem.
*Pisces quoque, qui sunt in fluuio, morien- 18
tur, & computrescent aquæ, & affligentur
Ægyptij bibentes aquam fluminis. * Dixit 19
quoq; Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron,
Tolle virgam tuam, & extende manum
tuam super aquas Ægypti, & super fluuios
eorum, & riuos ac paludes, & omnes lacus
aquarum, vt vertantur in sanguinem: & sit
cruor in omni Terra Ægypti, tam in ligneis
vasis quàm in saxeis. *Feceruntq; Moyses & 20
D Aaron sicut præceperat Dominus: \& eleuans virgam percussit aquam fluminis co- \Inf.17.b.5 Psal.77.e.49
ram Pharaone & seruis eius: quæ versa est
in sanguinem. *Et pisces, qui erant in flumine, mortui sunt: cõputruitq; fluuius, & non 21
poterant Ægyptij bibere aquam fluminis,
& fuit sanguis in tota Terra Ægypti. *\Fe- 22 \Sap.17.b.7
ceruntque similiter malefici Ægyptiorum
incantationibus suis; & induratum est cor
Pharaonis, nec audiuit eos, sicut præcepe- 23
rat Dominus. *Auertitq; se, & ingressus est

domum ſuam, nec appoſuit cor etiam hac vice. * Foderunt autem omnes Aegyptij per circuitum fluminis aquam vt biberent: non enim poterant bibere de aqua fluminis. *Impletiq́ue ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

DIxit quoque Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi: * ſin autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. *Et ebulliet fluuius ranas: quæ aſcendent, & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum tuum, & in domos ſeruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum: * & ad te, & ad populum tuum, & ad omnes ſeruos tuos intrabunt ranę. *Dixitq́; Dominus ad Moyſen: Dic ad Aaron: Extende manum tuam ſuper fluuios ac ſuper riuos & paludes, & educ ranas ſuper Terram Ægypti. *Et extendit Aaron manum ſuper aquas Ægypti, & aſcenderunt ranæ, operueruntq́; Terram Ægypti. * \"Fecerunt autem & malefici per incantationes ſuas ſimiliter, eduxeruntq́ue ranas ſuper Terram Ægypti. * Vocauit autem Pharao Moyſen & Aaron, & dixit eis: Orate Dominum vt auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum vt ſacrificet Domino. * Dixitq́ue Moyſes ad Pharaonem: Conſtitue mihi quando deprecer pro te, & pro ſeruis tuis, & pro populo tuo, vt abigantur ranæ à te & à domo tua & à ſeruis tuis & à populo tuo: & tantùm in flumine remaneant. *Qui reſpondit: Cras. At ille: Iuxta, inquit, verbum tuum faciam: vt ſcias quoniam non eſt ſicut Dominus Deus noſter. *Et recedent ranæ à te, & à domo tua, & à ſeruis tuis, & à populo tuo: & tantùm in flumine remanebunt. * Egreſſiq́ue ſunt Moyſes & Aaron à Pharaone: & clamauit Moyſes ad Dominum pro ſponſione ranarum quam condixerat Pharaoni. * Fecitq́ue Dominus iuxta verbum Moyſi: & mortuæ ſunt ranæ de domibus, & de villis, & de agris. * Congregaueruntq́ue eas in immenſos aggeres, & computruit terra. * Videns autem Pharao quòd data eſſet requies, ingrauauit cor ſuum, & non audiuit eos, ſicut præceperat Dominus. * Dixitq́ue Dominus ad Moyſen: Loquere ad Aaron: Extende virgam tuam, & percute puluerem terræ: & ſint ſciniphes in vniuerſa Terra Aegypti. * Feceruntq́ue ita. Et extendit Aaron manum, virgam tenens: percuſſitq́ue puluerem terræ, & facti ſunt ſciniphes in hominibus, & in iumentis: omnis puluis terræ verſus eſt in ſciniphes per totam Terram Ægypti. * Feceruntq́; ſimiliter malefici incantationibus ſuis, vt educerent ſciniphes, & non potuerunt: erantq́; ſciniphes tam in hominibus quàm in iumentis. * Et dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hic. induratumq́; eſt cor Pharaonis, & non audiuit eos ſicut præceperat Dominus. *Dixit quoque Dominus ad Moyſen: Conſurge diluculo, & ſta coram Pharaone: egredietur enim ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum vt ſacrificet mihi. *Quòd ſi non dimiſeris eum, ecce ego immittam in te, & in ſeruos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas omne genus muſcarum: & implebuntur domus Ægyptiorum muſcis diuerſi generis, & vniuerſa terra in qua fuerint. * Faciamq́ue mirabilem in die illa Terram Geſſen, in qua populus meus eſt, vt non ſint ibi muſcæ: & ſcias quoniam ego Dominus in medio terræ. * Ponamq́; diuiſionem inter populum meum, & populum tuum: cras erit ſignum iſtud. * Fecitq́ue Dominus ita. \"Et venit muſca grauiſſima in domos Pharaonis & ſeruorum eius, & in omnẽ Terram Ægypti: corruptaq́; eſt terra ab huiuſcemodi muſcis. *Vocauitq́; Pharao Moyſen & Aaron, & ait eis: Ite & ſacrificate Deo veſtro in terra hac. *Et ait Moyſes: Nõ poteſt ita fieri: abominationes enim Ægyptiorũ immolabimus Domino Deo noſtro. quòd ſi mactauerimus ea quæ colunt Aegyptij coram eis, lapidibus nos obruent. * Viam trium dierum pergemus in ſolitudinem: & ſacrificabimus Domino Deo noſtro, \"ſicut præcepit nobis. *Dixitq́; Pharao: Ego dimittam vos vt ſacrificetis Domino Deo veſtro in deſerto: verumtamen longiùs ne abeatis, rogate pro me. * Et ait Moyſes: Egreſſus à te, orabo Dominum: & recedet muſca à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à populo eius cras: verumtamen noli vltrà fallere, vt non dimittas populum ſacrificare Domino. * Egreſſuſq́ue Moyſes à Pharaone, orauit Dominum. * Qui fecit iuxta verbum illius: & abſtulit muſcas à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à populo eius: non ſuperfuit ne vna quidem. *Et ingrauatum eſt cor Pharaonis, ita vt nec hac quidem vice dimitteret populum.

\"Sap. 17. b. 7

\"Sap. 16. b. 9

\"Sap. 3. d. 18

CAP. IX.

DIxit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum vt sacrificet mihi. * Quòd si adhuc renuis, & retines eos; * ecce manus mea erit super agros tuos: & super equos, & asinos, & camelos, & boues, & oues, pestis valde grauis. * Et faciet Dominus mirabile inter possessiones Israel, & possessiones Aegyptiorum, vt nihil omnino pereat ex his quæ pertinent ad filios Israel. * Constituitque Dominus tempus, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra. * Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die: mortuaque sunt omnia animantia Aegyptiorum: de animalibus verò filiorum Israel nihil omnino periit. * Et misit Pharao ad videndum: nec erat quidquam mortuum de his quæ possidebat Israel. Ingrauatumque est cor Pharaonis, & non dimisit populum. * Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, & spargat illum Moyses in cælum coram Pharaone. * Sitq; puluis super omnem Terram Ægypti: erũt enim in hominibus, & iumentis vlcera, & vesicæ turgentes in vniuersa terra Aegypti. * Tuleruntque cinerem de camino, & steterunt coram Pharaone, & sparsit illum Moyses in cælum: factaq; sunt vlcera vesicarum turgentium in hominibus, & iumentis: * nec poterant malefici stare coram Moyse propter vlcera quæ in illis erant, & in omni Terra Aegypti: * Indurauitque Dominus cor Pharaonis, & non audiuit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen. * Dixitque Dominus ad Moysen: Manè consurge, & sta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum vt sacrificet mihi. * Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum, & super seruos tuos, & super populum tuum: vt scias quòd non sit similis mei in omni terra. * Nunc enim extendens manum percutiam te, & populum tuum peste, peribisque de terra. * \\ Idcirco autem posui te, vt ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. * Adhuc retines populum meum: & non vis dimittere eum? * En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in Aegypto à die qua fundata est, vsque in præsens tempus. * Mitte ergo iam nunc, & congrega iumenta tua, & omnia quæ habes in agro: homines enim, & iumenta, & vniuersa quæ inuenta fuerint foris, nec congregata de agris, cecideritque super ea grando, morientur. * Qui timuit verbum Domini de seruis Pharaonis, fecit confugere seruos suos, & iumenta in domos: * qui autem neglexit sermonem Domini, dimisit seruos suos, & iumenta in agris. * Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, vt fiat grando in vniuersa Terra Ægypti super homines, & super iumenta, & super omnem herbam agri in Terra Ægypti. * \\ Extenditq; Moyses virgam in cælum, & Dominus dedit tonitrua, & grandinem, ac discurrentia fulgura super terram: pluitq; Dominus grandinem super Terram Ægypti. * Et grando & ignis mista pariter ferebantur: tantæq; fuit magnitudinis, quanta antè numquam apparuit in vniuersa Terra Ægypti ex quo gens illa condita est. * Et percussit grando in omni Terra Ægypti cuncta quæ fuerunt in agris, ab homine vsque ad iumentum: cunctamq; herbam agri percussit grando, & omne lignum regionis confregit. * Tantùm in Terra Gessen, vbi erant filij Israel, grando non cecidit. * Misitq; Pharao, & vocauit Moysen & Aaron, dicens ad eos: Peccaui etiam nunc: Dominus iustus: ego & populus meus, impij. * Orate Dominum vt desinant tonitrua Dei, & grando: vt dimittam vos, & nequaquã hîc vltrà maneatis. * Ait Moyses: Cùm egressus fuero de vrbe, extendam palmas meas ad Dominum, & cessabunt tonitrua, & grando non erit: vt scias quia Domini est terra: * noui autem quòd & tu, & serui tui necdum timeatis Dominum Deum. * Linum ergo, & hordeum læsum est, eo quòd hordeum esset virens, & linum iam folliculos germinaret: * triticum autem & far non sunt læsa, quia serotina erant. * Egressusque Moyses à Pharaone ex vrbe, tetendit manus ad Dominum: & cessauerunt tonitrua & grando, nec vltrà stillauit pluuia super terram. * Videns autem Pharao quòd cessasset pluuia, & grando, & tonitrua, auxit peccatum: * & ingrauatum est cor eius, & seruorum illius, & induratum nimis: nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus per manum Moysi.

\\ Rom. 9. d. 17

\\ Sap. 16. c. 16. & 19. d. 19

CAP. X.

ET dixit Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonẽ: ego enim induraui cor eius, & seruorum illius: vt faciam signa

mea hæc in eo, * & narres in auribus filij tui, & nepotum tuorum, quoties contriuerim Aegyptios, & signa mea fecerim in eis: & sciatis quia ego Dominus. * Introierunt ergo Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Vsquequo non vis subiici mihi? dimitte populum meum, vt sacrificet mihi. * \\ Sin autem resistis, & non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines tuos: * quæ operiat superficiem terræ, ne quidquam eius appareat, sed comedatur quod residuum fuerit grandini. corrodet enim omnia ligna quæ germinant in agris. * Et implebunt domos tuas, & seruorum tuorum, & omnium Aegyptiorum: quantam non viderunt patres tui, & aui, ex quo orti sunt super terram, vsque in præsentem diem. Auertitq; se, & egressus est à Pharaone. * Dixerunt autem serui Pharaonis ad eum: Vsquequo patiemur hoc scandalum: dimitte homines, vt sacrificent Domino Deo suo. nónne vides quòd perierit Aegyptus? * Reuocaueruntq; Moysen, & Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis: Ite, sacrificate Domino Deo vestro: quinam sunt qui ituri sunt? * Ait Moyses: Cum paruulis nostris, & senioribus pergemus, cum filiis & filiabus, cum ouibus & armentis: est enim sollemnitas Domini Dei nostri. * Et respondit Pharao: Sic Dominus sit vobiscum, quo modo ego dimittam vos, & paruulos vestros. cui dubium est quòd pessimè cogitetis? * Non fiet ita, sed ite tantùm viri, & sacrificate Domino: hoc enim & ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu Pharaonis. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super Terram Aegypti ad locustam, vt ascendat super eam, & deuoret omnem herbam quæ residua fuerit grandini. * Et extendit Moyses virgam super terram Aegypti: & Dominus induxit ventum vrentem tota die illa, & nocte: & mane facto, ventus vrens leuauit locustas. * Quæ ascenderunt super vniuersam Terram Aegypti: & sederunt in cunctis finibus Aegyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant, nec postea futuræ sunt. * Operueruntq; vniuersam superficiem terræ, vastantes omnia. Deuorata est igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando demiserat: nihilq; omnino virens relictum est in lignis, & in herbis terræ, in cuncta Aegypto. * Quam ob rem festinus Pharao vocauit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccaui in Dominum Deum vestrum, & in vos. * Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice, & rogate Dominum Deum vestrum, vt auferat à me mortẽ istam. * Egressusq; Moyses de conspectu Pharaonis, orauit Dominum. * Qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum, & arreptam locustam proiecit in Mare rubrum: non remansit ne vna quidem in cunctis finibus Aegypti. * Et indurauit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum: & sint tenebræ super Terram Aegypti tam densæ, vt palpari queant. * Extenditque Moyses manum in cælum: & factæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa Terra Aegypti tribus diebus. * \\ Nemo vidit fratrem suum, nec mouit se de loco in quo erat: \\ vbicumque autem habitabant filij Israel, lux erat. * Vocauitque Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis: Ite, sacrificate Domino: oues tantùm vestræ, & armenta remaneant, paruuli vestri eant vobiscum. * Ait Moyses: Hostias quoque & holocausta dabis nobis, quæ offeramus Domino Deo nostro. * Cuncti greges pergent nobiscum: non remanebit ex eis vngula: quæ necessaria sunt in cultum Domini Dei nostri: præsertim cùm ignoremus quid debeat immolari, donec ad ipsum locum perueniamus. * Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos. * Dixitque Pharao ad Moysen: Recede à me, & caue ne vltrà videas faciem meam: quocumque die apparueris mihi, morieris. * Respondit Moyses: Ita fiet vt locutus es, nõ videbo vltrà faciem tuam.

\\ Sap. 16. b. 19

\\ Sap. 17. a. 2

\\ Sap. 18. a. 1

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc vna plaga tangam Pharaonem & Aegyptum, & post hæc dimittet vos, & exire compellet. * \\ Dices ergo omni plebi vt postulet vir ab amico suo, & mulier à vicina sua vasa argentea, & aurea. * Dabit autem Dominus gratiam populo suo coram Aegyptiis. \\ Fuitque Moyses vir magnus valde in Terra Aegypti coram seruis Pharaonis, & omni populo. * Et ait: Hæc dicit Dominus: Media nocte egrediar in Ægyptum: * & morietur omne primogenitum in Terra Aegyptiorum, à primogenito Pharaonis qui sedet in solio eius, vsque ad primogenitum ancillæ quæ est ad molam, & omnia primogenita iumentorum. * Eritq; clamor

\\ Sup. 3. g. 22 Infr. 12. c. 35

\\ Eccl. 45. a. 1

magnus in vniuersa Terra Ægypti, qualis nec antè fuit, nec postea futurus est. *Apud omnes autem filios Israel non mutiet canis ab homine vsque ad pecus: vt sciatis quanto miraculo diuidat Dominus Ægyptios & Israel. * Descendentque omnes serui tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui subiectus est tibi: post hæc egrediemur. *Et exiuit à Pharaone iratus nimis. Dixit autem Dominus ad Moysen: Non audiet vos Pharao vt multa signa fiant in Terra Aegypti. *Moyses autem & Aaron fecerunt omnia ostenta quæ scripta sunt, coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

DIxit quoque Dominus ad Moysen, & Aaron in Terra Aegypti: *Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni. * Loquimini ad vniuersum cœtum filiorum Israel, & dicite eis: Decima die mensis huius tollat vnusquisque agnum per familias & domos suas. *Sin autem minor est numerus vt sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum qui iunctus est domui suæ, iuxta numerum animarum quæ sufficere possunt ad esum agni. * Erit autem agnus absque macula, masculus, anniculus: iuxta quem ritum tolletis & hœdum. * Et seruabitis eum vsq; ad quartam decimam diem mensis huius: immolabitq; eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad vesperam. *Et sument de sanguine eius, ac ponent super vtrumque postem, & in superliminaribus domorum, in quibus comedent illum. *Et edent carnes nocte illa assas igni, & azymos panes cum lactucis agrestibus. * Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, sed tantùm assum igni: caput cum pedibus eius & intestinis vorabitis. * Nec remanebit quidquam ex eo vsque mane. si quid residuum fuerit, igne comburetis. * Sic autem comedetis illum: Renes vestros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis festinanter: est enim Phase (id est transitus) Domini. * Et transibo per Terram Aegypti nocte illa, percutiamque omne primogenitum in Terra Aegypti ab homine vsque ad pecus: & in cunctis diis Aegypti faciam iudicia, ego Dominus. * Erit autem sanguis vobis in signum in ædibus in quibus eritis: & videbo sanguinem, & transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens quando percussero Terram Aegypti. * Habebitis autem hunc diem in monumentum: & celebrabitis eam sollemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. * Septē diebus azyma comedetis: in die primo non erit fermentum in domibus vestris: quicumque comederit fermentatum, peribit anima illa de Israel, à primo die vsque ad diem septimum. *Dies prima erit sancta atque sollemnis, & dies septima eadem festiuitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his, quæ ad vescendum pertinent. * Et obseruabitis azyma: in eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de Terra Aegypti, & custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. * "Primo mense, quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma vsque ad diem vigesimam primam eiusdem mensis ad vesperam. *Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus vestris: qui comederit fermentatū, peribit anima eius de cœtu Israel, tam de aduenis quàm de indigenis terræ. * Omne fermentatum non comedetis: in cunctis habitaculis vestris edetis azyma. * Vocauit autem Moyses omnes seniores filiorū Israel, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias vestras, & immolate Phase. *Fasciculumque hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare, & vtrumque postem: nullus vestrûm egrediatur ostium domus suæ vsque manè. *Transibit enim Dominus percutiens Aegyptios: cumque viderit sanguinem in superliminari, & in vtroque poste, transcendet ostium domus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras & lædere. *Custodi verbum istud legitimum tibi & filiis tuis vsque in æternum. *Cumq; introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis vt pollicitus est, obseruabitis ceremonias istas. * Et cùm dixerint vobis filij vestri: Quæ est ista religio? *dicetis eis: Victima transitus Domini est, quando transiuit super domos filiorum Israel in Aegypto percutiens Aegyptios, & domos nostras liberans. Incuruatusque populus adorauit. *Et egressi filij Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron. *Factum est autem in noctis medio, percussit Dominus omne primogenitum in Terra Aegypti, à primogenito Pharaonis, qui in solio eius sedebat, "vsque ad primogenitum captiuæ quæ erat in carcere, & omne primo-

Heb. 11. *c.* 28

"*Sap.* 18. *b* 5. & 11. *b.* 15

genitum

"*Leui* 23. *a.* 5 *Num.* 28. *c.* 16

genitum iumentorum. * Surrexitq́; Pha- 30
rao nocte, & omnes serui eius, cunctaq́ue
Ægyptus: & ortus est clamor magnus in
Ægypto: neque enim erat domus in qua
non iaceret mortuus. * Vocatisq́ue Pharao, 31
Moyse, & Aaron nocte, ait: Surgite & egre-
dimini à populo meo, vos & filij Israel: ite,
immolate Domino sicut dicitis. * Oues ve- 32
stras & armenta assumite vt petieratis, &
abeuntes benedicite mihi. * Vrgebantq́; Æ- 33
gyptij populum de terra exire velociter, di-
centes: Omnes moriemur. * Tulit igitur po- 34
pulus conspersam farinam antequam fer-
mentaretur: & ligans in palliis, posuit su-
per humeros suos. * Feceruntq́ue filij Israel 35
\\Sup. 11. a. 1 \\sicut præceperat Moyses: & petierunt ab
Ægyptiis vasa argentea & aurea, vestem-
q́ue plurimam. * Dominus autem dedit 36
gratiam populo coram Ægyptiis vt com-
modarent eis: & spoliauerunt Ægyptios.
* Profectiq́; sunt filij Israel de Ramesse in 37
Socoth, sexcenta ferè millia peditum viro- F
rum, absque paruulis. * Sed & vulgus pro- 38
miscuum innumerabile ascendit cum eis,
oues & armenta & animantia diuersi ge-
neris multa nimis. * Coxeruntq́; farinam, 39
quam dudum de Ægypto conspersam tule-
rant: & fecerunt subcinericios panes azy-
mos: neque enim poterant fermentari co-
gentibus exire Ægyptiis, & nullam facere
sinentibus moram: nec pulmenti quid-
quam occurrerat præparare. * Habitatio au- 40
tem filiorum Israel qua manserunt in Æ-
gypto, fuit quadringentorum triginta an-
norum. * Quibus expletis, eadem die egres- 41
sus est omnis exercitus Domini de terra
Ægypti. * Nox ista est obseruabilis Domi- 42
ni, quando eduxit eos de Terra Ægypti:
hanc obseruare debent omnes filij Israel in
generationibus suis. * Dixitq́; Dominus ad 43
Moysen & Aaron: Hæc est religio Phase: G
Omnis alienigena nõ comedet ex eo. * Om- 44
nis autem seruus emptitius circumcidetur,
& sic comedet. * Aduena & mercenarius 45
\\Num. 9. b 12 non edent ex eo. * \\In vna domo comede- 46
\\Ioan. 29. f. 36 tur, nec efferetis de carnibus eius foras, \\nec
os illius confringetis. * Omnis cœtus filio- 47
rum Israel faciet illud. * Quòd si quis pere- 48
grinorum in vestram voluerit transire colo-
niam, & facere Phase Domini, circumci-
detur priùs omne masculinum eius, & tunc
ritè celebrabit: eritq́ue sicut indigena ter-
ræ: si quis autem circumcisus non fuerit,
non vescetur ex eo. * Eadem lex erit indi- 49
genæ & colono qui peregrinatur apud vos.
* Feceruntq́ue omnes filij Israel sicut præ- 50

51 ceperat Dominus Moysi & Aaron. * Et
eadem die eduxit Dominus filios Israel de
terra Ægypti per turmas suas.

CAP. XIII.

1 LOcutusq́ue est Dominus ad Moysen,
2 dicens: * \\Sanctifica mihi omne pri- \\Inf. 34. c. 9 Num. 8. 16 Luc. 2. d. Leu. 27. c. 26
A mogenitum quod aperit vuluam in filiis Is-
rael, tam de hominibus quàm de iumentis:
3 mea sunt enim omnia. * Et ait Moyses ad
populum: Mementote diei huius in qua
egressi estis de Ægypto & de domo serui-
tutis, quoniam in manu forti eduxit vos
Dominus de loco isto: vt non comedatis
4 fermentatum panem. * Hodie egredimini
5 mense nouarum frugum. * Cumq́; introdu-
xerit te Dominus in Terram Chananæi &
Hethæi & Amorrhæi & Heuæi & Iebusæi,
quam iurauit patribus tuis vt daret tibi, ter-
ram fluentem lacte & melle, celebrabis
6 hunc morem sacrorum mense isto. * Sep-
tem diebus vesceris azymis: & in die sep-
7 timo erit sollemnitas Domini. * Azyma
comedetis septem diebus: non apparebit
apud te aliquid fermentatum, nec in cun-
8 ctis finibus tuis. * Narrabisq́; filio tuo in die
B illo, dicens: Hoc est quod fecit mihi Domi-
9 nus quando egressus sum de Ægypto. * Et
erit quasi signum in manu tua, & quasi
monumentum ante oculos tuos: & vt lex
Domini semper sit in ore tuo, in manu
enim forti eduxit te Dominus de Ægypto.
10 * Custodies huiuscemodi cultum statuto
11 tempore à diebus in dies. * Cumq́; introdu-
xerit te Dominus in Terrã Chananæi, sic-
ut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit ti-
12 bi eam: * \\separabis omne quod aperit vul- \\Inf. 22. d. 29 & 34. c. 19 Eze. 44. 8. 30
uam Domino, & quod primitiuum est in
pecoribus tuis: quidquid habueris mas-
13 culini sexus, consecrabis Domino. * Primo-
genitum asini mutabis oue: quod si non
redemeris, interficies. Omne autem primo-
genitum hominis de filiis tuis, pretio redi-
14 mes. * Cumq́ue interrogauerit te filius tuus
C cras, dicens: Quid est hoc? respondebis ei:
In manu forti eduxit nos Dominus de ter-
15 ra Ægypti, de domo seruitutis. * Nam cùm
induratus esset Pharao, & nollet nos di-
mittere, occidit Dominus omne primo-
genitum in Terra Ægypti à primogenito
hominis vsque ad primogenitum iumento-
rum: idcirco immolo Domino omne quod
aperit vuluã masculini sexus, & omnia pri-
16 mogenita filiorum meorum redimo. * Erit
igitur quasi signũ in manu tua, & quasi ap-
pensum quid, ob recordationem, inter ocu-

los

los tuos: eo quòd in manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto.* Igitur cùm emisisset Pharao populum, non eos duxit Deus per viam Terrę Philisthiim quę vicina est: reputans ne fortè pœniteret eum, si vidisset aduersum se bella consurgere, & reuerteretur in Ægyptum.* Sed circũduxit per viam deserti, quæ est iuxta Mare rubrum: & armati ascenderunt filij Israel de Terra Ægypti. * Tulit quoque Moyses ossa Ioseph secum: eo quòd adiurasset filios Israel, dicẽs: "Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vobiscum.* Profectíq; de Socoth castrametati sunt in Etham in extremis finibus solitudinis.* "Dominus autem præcedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: vt dux esset itineris vtroque tẽpore.* Numquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, coram populo.

"Gen. 50. d. 15

"Num. 14. c. 21 1. Cor. 10. a. 1 Neh. 9. d. 19

CAP. XIIII.

LOcutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel: Reuersi castrametentur è regione Phihahiroth quæ est inter Magdalum & mare contra Beelsephon: in conspectu eius castra ponetis super mare. * Dicturúsque est Pharao super filiis Israel: Coarctati sunt in terra, concluſit eos desertum. * Et indurabo cor eius, ac persequetur vos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius. Scientq; Aegyptij quia ego sum Dominus. Fecerũtque ita. * Et nunciatum est regi Aegyptiorum quòd fugisset populus: immutatumq; est cor Pharaonis & seruorum eius super populo, & dixerunt: Quid voluimus facere vt dimitteremus Israel, ne seruiret nobis? * Iunxit ergo currum, & omnem populum suum assumpsit secum. * Tulítque sexcentos currus electos, & quidquid in Aegypto curruum fuit: & duces totius exercitus. * Indurauítque Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & persecutus est filios Israel: at illi egressi erant in manu excelsa.* "Cumque persequerentur Aegyptij vestigia præcedentium, repererunt eos in castris super mare: omnis equitatus & currus Pharaonis, & vniuersus exercitus erant in Phihahiroth contra Beelsephon. * Cúmque appropinquasset Pharao, leuantes filij Israel oculos, viderunt Aegyptios post se: & timuerunt valde: clamauerúntque ad Dominum, * & dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulchra in Aegypto, ideo tulisti nos vt moreremur in solitudine:

"1. Mac. 4. a. 9 Ios. 24. b. 6

quid hoc facere voluisti, vt educeres nos ex Ægypto? * Nónne iste est sermo, quem loquebamur ad te in Ægypto, dicentes: Recede à nobis, vt seruiamus Aegyptiis? multo enim melius erat seruire eis, quàm mori in solitudine. * Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: state, & videte magnalia Domini quæ facturus est hodie: Ægyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis vsque in sempiternum. * Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. * Dixítque Dominus ad Moysen: Quid clamas ad me? Loquere filiis Israel vt proficiscantur.* Tu autem eleua virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & diuide illud: vt gradiantur filij Israel in medio mari per siccum. * Ego autem indurabo cor Aegyptiorum vt persequantur vos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, & in curribus & in equitibus illius. * Et scient Aegyptij quia ego sum Dominus cùm glorificatus fuero in Pharaone, & in curribus atque in equitibus eius. * Tollénsque se angelus Dei, qui præcedebat castra Israel, abiit post eos: & cum eo pariter columna nubis, priora dimittens, post tergum * stetit, inter castra Aegyptiorum & castra Israel: & erat nubes tenebrosa, & illuminans noctem, ita vt ad se inuicem toto noctis tempore accedere non valerent. * Cúmque extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi & vrente tota nocte, & vertit in siccum: diuisáque est aqua. * "Et ingressi sunt filij Israel per medium sicci maris: erat enim aqua quasi murus à dextra eorum & læua. * Persequentésque Aegyptij ingressi sunt post eos, & omnis equitatus Pharaonis, currus eius & equites per medium maris. * Iamque aduenerat vigilia matutina, "& ecce respiciens Dominus super castra Ægyptiorum per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum: * & subuertit rotas curruum, ferebantúrque in profundum. Dixerunt ergo Aegyptij: Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos. * Et ait Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super mare, vt reuertantur aquæ ad Aegyptios super currus & equites eorum. * Cúmque extendisset Moyses manum contra mare, reuersum est primo diluculo ad priorem locum: fugientibúsque Ægyptiis occurrerunt aquæ, & inuoluit eos Dominus in mediis fluctibus. * Reuersæque sunt aquæ, & operue-

"Psal. 77. b. 13 & 104. d. 36 Psal. 113. a. 3 Heb. 11. d. 29

"Sap. 18. b. 15

runt currus & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare: nec vnus quidem superfuit ex eis.
*Filij autem Israel perrexerunt per medium sicci maris, & aquæ eis erant quasi pro muro à dextris & à sinistris: *liberauítque Dominus in die illa Israel de manu Aegyptiorum. * Et viderunt Aegyptios mortuos super littus maris, & manum magnam quam exercuerat Dominus contra eos: timuítque populus Dominum, & crediderunt Domino, & Moysi seruo eius.

CAP. XV.

TVnc cecinit Moyses & filij Israel carmen hoc Domino, & dixerunt:
Cãtemus Dño: gloriosè enim magnificatus est, equũ & ascensorem deiecit in mare.
*" Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem: iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.
* Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen eius.
*Currus Pharaonis & exercitum eius proiecit in mare: electi principes eius submersi sunt in Mari rubro.
* Abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis.
* Dextera tua Domine magnificata est in fortitudine: dextera tua, Domine, percussit inimicum.
* Et in multitudine gloriæ tuæ deposuisti aduersarios tuos: misisti iram tuam, quæ deuorauit eos sicut stipulam.
* Et in spiritu furoris tui congregatæ sunt aquæ: stetit vnda fluens, congregatæ sunt abyssi in medio mari.
* Dixit inimicus: Persequar & comprehendam, diuidam spolia, implebitur anima mea: euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.
* Flauit spiritus tuus, & operuit eos mare: submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.
*Quis similis tui in fortibus Domine? quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis atq; laudabilis, faciens mirabilia?
* Extendisti manum tuam, & deuorauit eos terra.
* Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti: & portasti eum in fortitudine tua, ad habitaculum sanctũ tuum.
* Ascenderunt populi, & irati sunt: dolores obtinuerunt habitatores Philisthiim.
* Tunc conturbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor: obrigueruntomnes habitatores Chanaan.
* Irruat super eos formido & pauor, in magnitudine brachij tui: fiant immobiles quasi lapis, donec pertranseat populus tuus Domine, donec pertranseat populus tuus iste, quem possedisti.
* Introduces eos, & plantabis in monte hereditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod operatus es Dñe: sanctuarium tuum Domine, quod firmauerunt manus tuæ.
* Dominus regnabit in æternum & vltra.
* Ingressus est enim eques Pharao cum curribus & equitibus eius in mare: & reduxit super eos Dominus aquas maris: filij autem Israel ambulauerunt per siccum in medio eius.
* Sumpsit ergo Maria prophetissa, soror Aaron, tympanum in manu sua: egressæq; sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris, * quibus præcinebat, dicens: Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem eius deiecit in mare. *Tulit autem Moyses Israel de mari rubro, & egressi sunt in desertum Sur: ambulauerúntque tribus diebus per solitudinem, & non inueniebant aquam.
* Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas de Mara, eo quòd essent amaræ: vnde & congruum loco nomen imposuit, vocans illum Mara, id est, amaritudinem. * Et murmurauit populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus? * At ille clamauit ad Dominum. qui ostendit ei lignum: quod cùm misisset in aquas, in dulcedinem versę sunt. "ibi constituit ei præcepta, atque iudicia, & ibi tentauit eum, *dicens: Si audieris vocẽ Domini Dei tui, & quod rectum est coram eo feceris, & obedieris mandatis eius, custodierisque omnia præcepta illius, cũctum languorẽ, quem posui in Ægypto, non inducã super te: ego enim Dñs sanator tuus. *"Venerũt autẽ in Elim filij Israel, vbi erãt duodecim fontes aquarũ, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt iuxta aquas.

CAP. XVI.

PRofectique sunt de Elim, & venit omnis multitudo filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Elim & Sinai: quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Ægypti. *Et murmurauit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen & Aaron in solitudine. * Dixeruntque filij Israel ad eos: Vtinam mortui essemus per manũ Domini in terra Ægypti,

" Sap. 10. d. 15 Isa. 12. a. 2 Psal. 117. c. 14

" Iudith c. 15 Eccl. 38. a. 3

" Num. b. 9

Sap. 11.

quando ſedebamus ſuper ollas carnium, & comedebamus panem in ſaturitate: cur eduxiſtis nos in deſertum iſtud, vt occideretis omnem multitudinem fame? * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ecce, ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, & colligat quæ ſufficiunt per ſingulos dies: vt tentem eum vtrum ambulet in lege mea, an non. * Die autem ſexto parent quod inferant: & ſit duplum quàm colligere ſolebant per ſingulos dies. * Dixerúntque Moyſes & Aaron ad omnes filios Iſrael: Veſperè ſcietis quòd Dominus eduxerit vos de terra Aegypti: * & manè videbitis gloriam Domini: audiuit enim murmur veſtrum contra Dominum: nos verò quid ſumus, quia muſſitaſtis contra nos? * Et ait Moyſes: Dabit vobis Dominus veſperè carnes edere, & manè panes in ſaturitate: eo quòd audierit murmurationes veſtras quibus murmurati eſtis contra eum, nos enim quid ſumus? nec contra nos eſt murmur veſtrum; ſed contra Dominum. * Dixit quoque Moyſes ad Aaron: Dic vniuerſæ congregationi filiorum Iſrael: Accedite coram Domino: audiuit enim murmur veſtrum. * Cumque loqueretur Aaron ad omnem cœtum filiorum Iſrael, reſpexerunt ad ſolitudinem: & ecce gloria Domini apparuit in nube. * Locutus eſt autē Dominus ad Moyſen, dicens: * "Audiui murmurationes filiorum Iſrael, loquere ad eos: Veſperè comedetis carnes, & manè ſaturabimini panibus: ſcietíſq; quòd ego ſum Dominus Deus veſter. * Factum eſt ergo veſpere, & aſcendens coturnix, cooperuit caſtra: manè quoque ros iacuit per circuitum caſtrorum. * Cumq; operuiſſet ſuperficiem terræ, "apparuit in ſolitudine minutum, & quaſi pilo tuſum in ſimilitudinem pruinæ ſuper terram. * Quod cùm vidiſſent filij Iſrael, dixerunt ad inuicem: Manhu? quod ſignificat: Quid eſt hoc? ignorabant enim quid eſſet. Quibus ait Moyſes: "Iſte eſt panis, quem Dominus dedit vobis ad veſcendum. * Hic eſt ſermo, quem præcepit Dominus: Colligat vnuſquiſque ex eo quantum ſufficit ad veſcendum: gomor per ſingula capita, iuxta numerum animarum veſtrarum quæ habitant in tabernaculo ſic tolletis. * Fecerúntque ita filij Iſrael: & collegerunt, alius plus, alius minus. * Et menſi ſunt ad menſuram gomor: "nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit minus: ſed ſinguli iuxta id quod edere poterant, congregauerunt.

* Dixitque Moyſes ad eos: Nullus relinquat ex eo in mane. * Qui non audierunt eum, ſed dimiſerunt quidam ex eis vſque mane, & ſcatere cœpit vermibus, atq; computruit. & iratus eſt contra eos Moyſes. * Colligebant autem mane ſinguli, quantum ſufficere poterat ad veſcendum: cumque incaluiſſet ſol, liquefiebat. * In die autem ſexta collegerunt cibos duplices, id eſt, duo gomor per ſingulos homines: venerūt autē omnes principes multitudinis, & narrauerunt Moyſi. * Qui ait eis: Hoc eſt quod locutus eſt Dominus: Requies ſabbati ſanctificata eſt Domino cras. quodcumque operandum eſt, facite: & quæ coquenda ſunt coquite: quidquid autem reliquū fuerit, reponite vſque in mane. * Feceruntque ita vt præceperat Moyſes, & non computruit, neque vermis inuentus eſt in eo. * Dixítq; Moyſes: Comedite illud hodie, quia ſabbatum eſt Domini: non inuenietur hodie in agro. * Sex diebus colligite: in die autem ſeptimo ſabbatum eſt Domini, idcirco non inuenietur. * Venítq; ſeptima dies: & egreſſi de populo vt colligerent, non inuenerunt. * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Vſquequo non vultis cuſtodire mandata mea, & legem meam? * Videte quòd Dominus dederit vobis ſabbatū, & propter hoc die ſexta tribuit vobis cibos duplices: maneat vnuſquiſq; apud ſemetipſum, nullus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo. * Et ſabbatizauit populus die ſeptimo. * Appellauítq; domus Iſrael nomē eius Man: quod erat quaſi ſemen coriandri album, guſtúſq; eius quaſi ſimilæ cum melle. * Dixit autem Moyſes: Iſte eſt ſermo, quem præcepit Dominus: Imple gomor ex eo, & cuſtodiatur in futuras retrò generationes: vt nouerint panem, quo alui vos in ſolitudine, quando educti eſtis de Terra Ægypti. * Dixítque Moyſes ad Aaron: Sume vas vnū, & mitte ibi Man, quantum poteſt capere gomor: & repone coram Domino ad ſeruandum in generationes veſtras, * ſicut præcepit Dominus Moyſi. Poſuítq; illud Aaron in tabernaculo reſeruandum. * "Filij autem Iſrael comederūt Man quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilē: hoc cibo aliti ſunt, vſquequo tangerēt fines terræ Chanaan. * Gomor autem decima pars eſt Ephi.

"Eccl.45. a.4

"Num.11. b.7 Pſal.77. c.24 Sup.16. c.20 Ioan.6. d.31

"1.Cor.10. a.3

"2.Cor.8. b.15

"Neh.9. d.13 Iudith 5. c.15

CAP. XVII.

IGitur profecta omnis multitudo filiorum Iſrael de deſerto Sin per manſiones ſuas, iuxta ſermonē Domini, caſtrametati

sunt in Raphidim, vbi non erat aqua ad bibendum populo. * \\ Qui iurgatus contra Moysen, ait: Da nobis aquam, vt bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid iurgamini contra me? cur tentatis Dominum? * Sitiuit ergo ibi populus præ aquæ penuria, & murmurauit contra Moysen, dicens: Cur fecisti nos exire de Ægypto, vt occideres nos, & liberos nostros, ac iumenta siti? * Clamauit autem Moyses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, & lapidabit me. * Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, & sume tecum de senioribus Israel: & virgam qua \\ percussisti fluuium, tolle in manu tua, & vade. * En ego stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percutiésque petram, & exibit ex ea aqua, vt bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel: * & vocauit nomen loci illius, Tentatio, propter iurgium filiorum Israel, & quia tentauerunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non? * \\ Venit autem Amalec, & pugnabat contra Israel in Raphidim. * Dixitque Moyses ad Iosue: Elige viros: & egressus, pugna contra Amalec: cras ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea. * Fecit Iosue vt locutus erat Moyses, & pugnauit contra Amalec: Moyses autem & Aaron, & Hur ascenderunt super verticem collis. * Cumque leuaret Moyses manus, vincebat Israel: sin autem paululum remisisset, superabat Amalec. * Manus autem Moysi erant graues: sumentes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in quo sedit: Aaron autem & Hur sustentabant manus eius ex vtraque parte. Et factum est vt manus illius non lassarentur vsque ad occasum solis. * Fugauítque Iosue Amalec, & populum eius in ore gladij. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ob monimentum in libro, & trade auribus Iosue: delebo enim memoriam Amalec sub cælo. * Ædificauítq; Moyses altare: & vocauit nomen eius, Dominus exaltatio mea, dicens: * Quia manus solij Domini, & bellum Domini erit contra Amalec, à generatione in generationem.

\\ Num. 20. a. 4
\\ Sup. 14. c. 20 Psal. 77. b. 15 1. Cor. 10. a. 4
\\ Iudith 4. d. 12 Sap. 11. a. 3 Deut. 25. d. 17

CAP. XVIII.

CVmque audisset Iethro, sacerdos Madian, cognatus Moysi, omnia quæ fecerat Deus Moysi, & Israeli populo suo, & quòd eduxisset Dominus Israel de Ægypto: * tulit Sephoram vxorẽ Moysi quam remiserat: * & duos filios eius, quorum vnus vocabatur Gersam, dicente patre: \\ Aduena fui in terra aliena. * Alter verò Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adiutor meus, & eruit me de gladio Pharaonis. * Venit ergo Iethro cognatus Moysi, & filij eius, & vxor eius ad Moysen in desertum, vbi erat castrametatus iuxta montem Dei. * Et mandauit Moysi, dicens: Ego Iethro cognatus tuus venio ad te, & vxor tua, & duo filij tui cũ ea. * Qui egressus in occursum cognati sui, adorauit, & osculatus est eum: salutauerúntque se mutuò verbis pacificis. Cúmque intrasset tabernaculum, * narrauit Moyses cognato suo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni, & Aegyptiis propter Israel: vniuersumque laborem, qui accidisset eis in itinere, & quòd liberauerat eos Dominus. * Lætatúsque est Iethro super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus Israeli, eo quòd eruisset eum de manu Ægyptiorum, * & ait: Benedictus Dominus, qui liberauit vos de manu Aegyptiorum, & de manu Pharaonis, qui eruit populum suum de manu Ægypti. * Nunc cognoui, quia magnus Dominus super omnes deos: eo quòd \\ superbè egerint contra illos. * Obtulit ergo Iethro cognatus Moysi holocausta & hostias Deo: veneruntque Aaron & omnes seniores Israel, vt comederent panem cum eo coram Deo. * Altera autem die sedit Moyses vt iudicaret populum, qui assistebat Moysi à mane vsque ad vesperam. * Quod cùm vidisset cognatus eius, omnia scilicet quæ agebat in populo, ait: Quid est hoc quod facis in plebe? cur solus sedes, & omnis populus præstolatur de mane vsque ad vesperam? * Cui respondit Moyses: Venit ad me populus quęrens sententiam Dei. * Cúmque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me vt iudicem inter eos, & ostendam præcepta Dei, & leges eius. * At ille: Non bonam, inquit, rem facis: * stulto labore consumeris & tu, & populus iste qui tecum est: vltra vires tuas est negotium, \\ solus illud non poteris sustinere. * Sed audi verba mea atque consilia, & erit Deus tecũ. Esto tu populo in his quę ad Deum pertinent, vt referas quæ dicuntur ad eum: * ostendásque populo ceremonias & ritum colendi, viámque per quam ingredi debeant, & opus quod facere debeant. * Prouide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos * qui iudicent

\\ Sup. 2. d. 22
\\ Sup. 1. b. 4. 10. c. 16. d. & 51. b. 7. d. 18. & 14. b. 8
\\ Deut. 1. b. 12

populum omni tempore: quidquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo iudicent: leuiúsque sit tibi, partito in alios onere. * Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta eius poteris sustentare: & omnis hic populus reuertetur ad loca sua cum pace. * Quibus auditis, Moyses fecit omnia quæ ille suggesserat. * Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos. * Qui iudicabant plebem omni tempore: quidquid autem grauius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. * Dimisitque cognatum suum: qui reuersus abiit in terram suam.

CAP. XIX.

Num.33. c.19

MEnse tertio egressionis Israel de Terra Aegypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. * Nam profecti de Raphidim, & peruenientes vsque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco, ibique Israel fixit tentoria è regione montis. * "Moyses autem ascendit ad Deum, vocauítque eum Dominus de monte, & ait: Hęc dices domui Iacob, & annunciabis filiis Israel: * Vos ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo modo portauerim vos super alas aquilarum, & assumpserim mihi. * "Si ergo audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis: "mea est enim omnis terra. * "Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. hæc sunt verba quæ loqueris ad filios Israel. * Venit Moyses: & conuocatis maioribus natu populi, exposuit omnes sermones quos mandauerat Dominus. * Respondítque omnis populus simul: Cuncta quæ locutus est Dominus, faciemus. Cúmque retulisset Moyses verba populi ad Dominum, * ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, vt audiat me populus loquentem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo Moyses verba populi ad Dominum. * Qui dixit ei: Vade ad populum, & sanctifica illos hodie, & cras, lauéntque vestimenta sua. * Et sint parati in diem tertium: in die enim tertia descédet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. * Constituesque terminos populo per circuitum, & dices ad eos: Cauete ne ascendatis in montem, "nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, morte morietur. * Manus non tanget eum, sed lapidibus oppri-

Act.7. c.28

Deut.29. a.2

Psal.23. a.1
1.Pet.2. b.9

Heb.12. a.18

metur, aut confodietur iaculis; siue iumentum fuerit, siue homo, non viuet. cùm cœperit clangere buccina, tunc ascendant in montem. * Descendítque Moyses de monte ad populum, & sanctificauit eum. Cumque lauissent vestimenta sua, * ait ad eos: Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis vxoribus vestris. * Iamque aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat: & ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangórque buccinę vehementiùs perstrepebat: & timuit populus qui erat in castris. * Cúmque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. * "Totus autem mons Sinai fumabat: eo quòd descendisset Dominus super eum in igne, & ascenderet fumus ex eo quasi de fornace: erátque omnis mons terribilis. * Et sonitus buccinæ paulatim crescebat in maius, & prolixiùs tendebatur: Moyses loquebatur, & Deus respondebat ei. * Descendítque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice, & vocauit Moysen in cacumen eius. Quò cùm ascendisset, * dixit ad eum: Descende, & contestare populum: ne fortè velit transcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. * Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos. * Dixítque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai: tu enim testificatus es, & iussisti, dicens: Pone terminos circa montem, & sanctifica illum. * Cui ait Dominus: Vade, descende: ascendésque tu, & Aaron tecum. sacerdotes autem & populus ne transeant terminos, nec ascendant ad Dominum, ne fortè interficiat illos. * Descendítque Moyses ad populum, & omnia narrauit eis.

Deut.4. b.11

CAP. XX.

LOcutúsque est Dominus cunctos sermones hos: * Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, de domo seruitutis. * Non habebis deos alienos coram me. * "Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quę est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. * Non adorabis ea, neq; coles: ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me: * & faciens misericordiam in millia

Deut.5. a.6
Psal.80.c. 11.96.b.7
Leuit.26. a.1
Deut.4. c.15
Ios.24. d.14

his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea. * Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. * Memento vt diem sabbati sanctifices. * Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. * Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est: non facies omne opus in eo, tu, & filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, iumentum tuum, & aduena qui est intra portas tuas. * Sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo, idcirco benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum. * Honora patrem tuum & matrem tuam, vt sis longæuus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi. * Non occides. * Non mœchaberis. * Non furtum facies. * Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. * Non concupisces domum proximi tui: nec desiderabis vxorem eius, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. * Cunctus autem populus videbat voces & lampades, & sonitum buccinæ, montemque fumantem: & perterriti ac pauore concussi, steterunt procul, * dicentes Moysi: Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. * Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: vt enim probaret vos venit Deus, & vt terror illius esset in vobis, & non peccaretis. * Stetitque populus de longè. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus. * Dixit præterea Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quòd de cælo locutus sim vobis. * Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. * Altare de terra facietis mihi, & offeretis super eo holocausta & pacifica vestra, oues vestras & boues in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei: veniam ad te, & benedicam tibi. * Quòd si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus: si enim leuaueris cultrum super eo, polluetur. * Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reueletur turpitudo tua.

* Deut. 5. b. 11 Leuit. 19. c. 12 Mat. 5. c. 27
* Ezech. 20. b. 12 Deut. 5. b. 13 Inf. 31. b. 14
* Gen. 2. a. 2
* Deut. 5. b. 16 Mat. 15. a. 4 Eph. 6. a. 2
* Matth. 5. c. 16
* Rom. 7. b 7. 13. c. 9
Heb. 12. c. 18 Deut. 18. c. 16
* Inf. 27. b 8. 38. a. 7
* Deut 27. a. 5 Ios. 8. f. 31

CAP. XXI.

Deut. 15. c. 12 Iere 34. c. 14

HÆc sunt iudicia quæ propones eis. * Si emeris seruum Hebræum, sex annis seruiet tibi: in septimo egredietur liber gratis. * Cum quali veste intrauerit, cum tali exeat: si habens vxorem, & vxor egredietur simul. * Sin autem dominus dederit illi vxorem, & pepererit filios & filias: mulier & liberi eius erũt domini sui, ipse verò exibit cum vestitu suo. * Quòd si dixerit seruus: Diligo dominum meum & vxorem ac liberos, non egrediar liber: * offeret eum dominus diis, & applicabitur ad ostium & postes, perforabítque aurem eius subula: & erit ei seruus in sæculum. * Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillæ exire consueuerunt. * Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerat, dimittet eam: populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreuerit eam. * Sin autem filio suo desponderit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. * Quòd si alteram ei acceperit, prouidebit puellæ nuptias, & vestimenta, & pretium pudicitiæ non negabit. * Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia. * Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. * Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius: constituam tibi locum in quem fugere debeat. * Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias: ab altari meo euelles eum, vt moriatur. * Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. * Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum, conuictus noxæ, morte moriatur. * Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur. * Si rixati fuerint viri, & percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo: * si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen vt operas eius, & impensas in medicos restituat. * Qui percusserit seruum suum, vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit. * Sin autem vno die vel duobus superuixerit, non subiacebit pœnæ, quia pecunia illius est. * Si rixati fuerint viri, & percusserit quis mulierem prægnantem, & abortiuum quidem fecerit, sed ipsa vixerit: subiacebit damno quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri iudicauerint. * Sin autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, * oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, * adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorem pro liuore. * Si percusserit quispiam oculum serui sui

* Leu. 24. c. 17 Deut. 19. a. 2
Leu. 20. b. 9 Prou. 20. c. 20 Mat. 15. a. 4 Mar. 7. b. 10
* Mat. 5. f. 33 Leu. 24. d. 20 Deut. 19 d. 20

aut ancillę, & luſcos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit. * Dentem quoque ſi excuſſerit ſeruo vel ancillæ ſuæ, ſimiliter dimittet eos liberos. * Si bos cornu percuſſerit virũ aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur: & non comedentur carnes eius, dominus quoque bouis innocens erit. * Quòd ſi bos cornupeta fuerit ab heri & nudiuſtertius, & conteſtati ſunt dominum eius, nec recluſerit eum, occideritque virum aut mulierem: & bos lapidibus obruetur, & dominum eius occident. * Quòd ſi pretium fuerit ei impoſitum, dabit pro anima ſua quidquid fuerit poſtulatus. * Filium quoque & filiam ſi cornu percuſſerit, ſimili ſententiæ ſubiacebit. * Si ſeruum, ancillamque inuaſerit, triginta ſiclos argenti domino dabit, bos verò lapidibus opprimetur. * Si quis aperuerit ciſternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos aut aſinus in eam, * reddet dominus ciſternæ pretium iumentorum: quod autem mortuum eſt, ipſius erit. * Si bos alienus bouem alterius vulnerauerit, & ille mortuus fuerit: vendent bouem viuum, & diuident pretium, cadauer autem mortui inter ſe diſpertient. * Sin autem ſciebat quòd bos cornupeta eſſet ab heri, & nudiuſtertius, & non cuſtodiuit eum dominus ſuus: reddet bouem pro boue, & cadauer integrum accipiet.

CAP. XXII.

SI quis furatus fuerit bouem, aut ouem, & occiderit vel vendiderit: quinque boues pro vno boue reſtituet, " & quattuor oues pro vna oue. * Si effringens fur domum ſiue ſuffodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percuſſor non erit reus ſanguinis. * Quòd ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetrauit, & ipſe morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipſe venundabitur. * Si inuentum fuerit apud eum quod furatus eſt, viuens, ſiue bos, ſiue aſinus, ſiue ouis: duplum reſtituet. * Si læſerit quiſpiam agrum vel vineam, & dimiſerit iumentum ſuum vt depaſcatur aliena: quidquid optimum habuerit in agro ſuo, vel in vinea, pro damni æſtimatione reſtituet. * Si egreſſus ignis inuenerit ſpinas, & comprehenderit aceruos frugum, ſiue ſtantes ſegetes in agris, reddet damnum qui ignem ſuccenderit. * Si quis commendauerit amico pecuniam, aut vas in cuſtodiam, & ab eo, qui ſuſceperat, furto ablata fuerint: ſi inuenitur fur, duplum reddet. * ſi latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, & iurabit quòd non extenderit manum in rem proximi ſui, * ad perpetrandam fraudem, tam in boue, quàm in aſino, & oue ac veſtimento, & quidquid damnum inferre poteſt: ad deos vtriuſque cauſa perueniet: & ſi illi iudicauerint, duplum reſtituet proximo ſuo. * Si quis commendauerit proximo ſuo aſinum, bouem, ouem, & omne iumentum ad cuſtodiam, & mortuum fuerit, aut debilitatum, vel captum ab hoſtibus, nullúſque hoc viderit: * iuſiurandum erit in medio, quòd non extenderit manum ad rem proximi ſui: " ſuſcipietque Dominus iuramentum, & ille reddere non cogetur. * Quòd ſi furto ablatũ fuerit, reſtituet damnum domino. * Si comeſtum à beſtia, deferat ad eum quod occiſum eſt, & non reſtituet. * Qui à proximo ſuo quidquam horum mutuo poſtulauerit, & debilitatum aut mortuum fuerit domino non præſente, reddere compelletur. * Quòd ſi impræſentiarum dominus fuerit, non reſtituet, maximè ſi conductum venerat pro mercede operis ſui. * " Si ſeduxerit quis virginem necdum deſponſatam, dormieritq; cum ea: dotabit eam, & habebit eam vxorem. * Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis, quam virgines accipere cõſueuerunt. * Maleficos non patieris viuere. * Qui coierit cum iumento, morte moriatur. * " Qui immolat diis, occidetur, præterquam Domino ſoli. * Aduenam non contriſtabis, neque affliges eum: aduenæ enim & ipſi fuiſtis in Terra Aegypti. * Viduæ & pupillo non nocebitis. * Si læſeritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum: * & indignabitur furor meus, percutiámque vos gladio, & erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli. * Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non vrgebis eum quaſi exactor, nec vſuris opprimes. * Si pignus à proximo tuo acceperis veſtimentum, ante ſolis occaſum reddes ei. * Ipſum enim eſt ſolum, quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat: ſi clamauerit ad me, exaudiam eum, quia miſericors ſum. * Diis non detrahes, & " principi populi tui non maledices. * Decimas tuas & primitias tuas non tardabis reddere, " primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. * De bobus quoque, & ouibus ſimiliter facies: ſeptem

" 2. Reg. 12. b. 6
" Gen. 31. f. 39
" Deut. 22. d. 29
" Leu. 19. a. 4
" Zach. 7. c. 10
" Act. 23. a. 5
" Leu. 22. b. 8
Ezech. 44. g. 30
Sup. 13. a. 2 & b. 12
Inf. 33. b. 19

diebus sit cum matre sua, die octaua reddes illum mihi. * Viri sancti eritis mihi: carnem, quæ à bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed proiicietis canibus.

CAP. XXIII.

NOn suscipies vocem mendacij: nec iunges manum tuam vt pro impio dicas falsum testimonium. * Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquiesce sententiæ, vt à vero deuies. * Pauperis quoque non misereberis in iudicio. * "Si occurreris boui inimici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. * Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed subleuabis cum eo. * Non declinabis in iudicium pauperis. * Mendacium fugies. Insontem & iustum non occides: quia auersor impium. * "Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum. * Peregrino molestus non eris. scitis enim aduenarum animas: quia & ipsi " peregrini fuistis in Terra Aegypti. * Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges eius. * Anno autem septimo dimittes eam, & requiescere facies, vt comedant pauperes populi tui: & quidquid reliquum fuerit, edant bestiæ agri: ita facies in vinea, & in oliueto tuo. * Sex diebus operaberis: septimo die cessabis, vt requiescat bos & asinus tuus: & refrigeretur filius ancillæ tuæ, & aduena. * Omnia quæ dixi vobis, custodite. Et per nomen externorum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore vestro. * Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. * Sollemnitatem azymorum custodies. Septem diebus comedes azyma, " sicut præcepi tibi, tempore mensis nouorum, quando egressus es de Aegypto: " non apparebis in conspectu meo vacuus. * Et sollemnitatem messis primitiuorum operis tui, quæcumque seminaueris in agro. sollemnitatem quoque in exitu anni, quando congregaueris omnes fruges tuas de agro. * Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo. * Non immolabis super fermento sanguinem victimæ meæ, nec remanebit adeps sollemnitatis meæ vsque mane. * Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui. Non coques hœdum in lacte matris suæ. * Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem paraui. * Obserua eum, & audi vocem eius, nec contemnendum putes: quia non dimittet cùm peccaueris, & est nomen meũ in illo. * Quòd si audieris vocem eius, & feceris omnia quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te. * "Præcedétque te Angelus meus, & introducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, Chananæúmque, & Heuæum, & Iebusæum, quos ego conteram. * Non adorabis deos eorum, nec coles eos: non facies opera eorũ, sed destrues eos, & confringes statuas eorum. * Seruietísque Domino Deo vestro, vt benedicam panibus tuis & aquis, & auferam infirmitatem de medio tui. * Non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua: numerum dierum tuorum implebo. * Terrorem meum mittam in prȩcursum tuum, & occidam omnem populum, ad quem ingredieris: cunctorúmque inimicorum tuorum coram te terga vertam: * emittens crabrones priùs, qui fugabunt Heuæum, & Chananæum, & Hethæum, antequam introeas. * Non eiiciam eos à facie tua anno vno: ne terra in solitudinem redigatur, & crescant contra te bestiæ. * Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis, & possideas Terram. * Ponam autem terminos tuos à Mari rubro vsque ad Mare Palæstinorum, & à deserto vsque ad fluuium: tradam in manibus vestris habitatores Terræ, & eiiciam eos de conspectu vestro. * Non inibis cum eis fœdus, nec cum diis eorum. * Non habitent in terra tua, ne fortè peccare te faciant in me, si seruieris diis eorum: quod tibi certè erit in scandalum.

CAP. XXIIII.

MOysi quoque dixit: Ascende ad Dominum tu, & Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta senes ex Israel, & adorabitis procul. * Solúsque Moyses ascendet ad Dominum, & illi non appropinquabunt: nec populus ascendet cum eo. * Venit ergo Moyses & narrauit plebi omnia verba Domini, atque iudicia: respondítque omnis populus vna voce: Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus. * Scripsit autẽ Moyses vniuersos sermones Domini: & manè consurgens ædificauit altare ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israel. * Misitque iuuenes de filiis Israel, & obtulerunt holocausta, immolauerúntque victimas pacificas Domino, vitulos. * Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in

crateras: partem autem reſiduam fudit ſuper altare. * Aſſuménſque volumen fœderis, legit audiente populo: qui dixerunt: Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus, & erimus obedientes. * Ille verò ſumptum ſanguinem reſperſit in populum, & ait: Hic eſt ſanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiſcum ſuper cunctis ſermonibus his. * Aſcenderúntque Moyſes & Aaron, Nadab & Abiu, & ſeptuaginta de ſenioribus Iſrael: * & viderunt Deum Iſrael: & ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſapphirini, & quaſi cælum, cùm ſerenum eſt. * Nec ſuper eos qui procul receſſerant de filiis Iſrael, miſit manum ſuam, viderunt-que Deum, & comederunt, ac biberunt. * Dixit autē Dominus ad Moyſen: Aſcende ad me in montem, & eſto ibi: dabóque tibi tabulas lapideas, & legem ac mandata quæ ſcripſi: vt doceas eos. * Surrexerunt Moyſes & Ioſue miniſter eius: aſcendénſque Moyſes in montem Dei, * ſenioribus ait: Expectate hîc donec reuertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiſcum: ſi quid natum fuerit quæſtionis, referetis ad eos. * Cúmque aſcendiſſet Moyſes, operuit nubes montem, * & habitauit gloria Domini ſuper Sinai, tegens illum nube ſex diebus: ſeptimo autem die vocauit eum de medio caliginis. * Erat autem ſpecies gloriæ Domini, quaſi ignis ardens ſuper verticem montis in conſpectu filiorum Iſrael. * Ingreſſuſque Moyſes medium nebulæ, aſcendit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

Heb.9.c.20

CAP. XXV.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis Iſrael, vt tollant mihi primitias ab \\ omni homine qui offeret vltroneus, accipietis eas. * Hæc ſunt autem quæ accipere debetis: Aurum, & argentum, & æs, * hyacinthum & purpuram, coccúmque bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum, * & pelles arietum rubricatas, pelléſque ianthinas, & ligna ſetim: * oleum ad luminaria concinnanda: aromata in vnguentum, & thymiamata boni odoris: * lapides onychinos, & gemmas ad ornandum ephod, ac rationale. * Faciéntque mihi ſanctuarium, & habitabo in medio eorum: * \\ iuxta omnem ſimilitudinem tabernaculi quod oſtendā tibi, & omnium vaſorum, in cultum eius: ſicque facietis illud: * Arcam de lignis ſetim compingite, cuius longitudo habeat duos & ſemis cubitos: latitudo, cubitum & dimidium: altitudo, cubitum ſimiliter ac ſemiſſem. * Et deaurabis eam auro mundiſſimo intus & foris: faciéſque ſupra, coronam auream per circuitum: * & quattuor circulos aureos, quos pones per quattuor arcæ angulos: duo circuli ſint in latere vno, & duo in altero. * Facies quoque vectes de lignis ſetim, & operies eos auro. * Inducéſque per circulos qui ſunt in arcę lateribus, vt portetur in eis: * qui ſemper erunt in circulis, nec vmquam extrahentur ab eis. * Ponéſq; in arca teſtificationem quam dabo tibi. * Facies & propitiatorium de auro mundiſſimo: duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius, & cubitum ac ſemiſſem latitudo. * Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies, ex vtraque parte oraculi. * Cherub vnus ſit in latere vno, & alter in altero. * Vtrumque latus propitiatorij tegant expandentes alas, & operientes oraculum, reſpiciántq; ſe mutuò verſis vultibus in propitiatorium quo operienda eſt arca, * in qua pones teſtimonium quod dabo tibi. * Inde præcipiam, & loquar ad te ſupra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper arcam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te filiis Iſrael. * Facies & menſam de lignis ſetim, habētem duos cubitos longitudinis, & in latitudine cubitum, & in altitudine cubitum ac ſemiſſem. * Et inaurabis eam auro puriſſimo: faciéſq; illi labium aureum per circuitum, * & ipſi labio coronam interraſilem altam quattuor digitis: & ſuper illam, alteram coronam aureolam. * Quattuor quoque circulos aureos præparabis, & pones eos in quattuor angulis eiuſdem menſæ per ſingulos pedes. * Subter coronam erunt circuli aurei, vt mittantur vectes per eos, & poſſit menſa portari. * Ipſos quoque vectes facies de lignis ſetim, & circumdabis auro ad ſubuehendam menſam. * Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula, & cyathos, in quibus offerenda ſunt libamina, ex auro puriſſimo. * Et pones ſuper menſam panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper. * Facies & candelabrum ductile de auro mundiſſimo, haſtile eius, & calamos, ſcyphos, & ſphærulas, ac lilia ex ipſo procedentia. * Sex calami egredientur de lateribus, trés ex vno latere, & tres ex altero. * Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per calamos ſingulos, ſphæruláque ſimul, & lilium: & tres ſimiliter ſcyphi inſtar nucis in calamo altero,

\\ Inf.35.a.5

\\ Heb.9.a.2

ſphæ-

sphæruláque simul & lilium. hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili: * in ipso autem candelabro erunt quattuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos, & lilia. * Sphærulæ sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fiunt procedentes de hastili vno. * Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, vniuersa ductilia de auro purissimo. * Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum, vt luceant ex aduerso. * Emunctoria quoque, & vbi quæ emuncta sunt extinguantur, fiant de auro purissimo. * Omne pondus candelabri cum vniuersis vasis suis habebit talentum auri purissimi. * " Inspice, & fac secundùm exemplar quod tibi in monte monstratum est.

" Heb. 8. b. 5 Act. 7. f. 44

CAP. XXVI.

TAbernaculum verò ita facies: Decem cortinas de byssо retorta, & hyacintho, ac purpura, coccóque bis tincto, variatas opere plumario facies. * Longitudo cortinæ vnius habebit vigintiocto cubitos: latitudo, quattuor cubitorum erit. Vnius mensuræ fient vniuersa tentoria. * Quinque cortinæ sibi iungentur mutuò, & aliæ quinque nexu simili cohærebunt. * Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, vt possint inuicem copulari. * Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraque parte, ita insertas, vt ansa contra ansam veniat, & altera alteri possit aptari. * Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt, vt vnum tabernaculum fiat. * Facies & saga cilicina vndecim, ad operiendum tectum tabernaculi. * Longitudo sagi vnius habebit triginta cubitos: & latitudo, quattuor: æqua erit mensura sagorum omnium. * E quibus quinque iunges seorsum, & sex sibi mutuo copulabis, ita vt sextum sagum in fronte tecti duplices. * Facies & quinquaginta ansas in ora sagi vnius, vt coniungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, vt cum altero copuletur. * Facies & quinquaginta fibulas æneas, quibus iungantur ansæ, vt vnum ex omnibus operimentum fiat. * Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est vnum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. * Et cubitus ex vna parte pendebit, & alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine, vtrumque latus tabernaculi protegens. * Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: & super hoc rursum aliud operimentum de ianthinis pellibus. * Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis setim, * quæ singulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine singulos ac semissem. * In lateribus tabulæ, duæ incastraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur. * Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad Austrum. * Quibus quadraginta bases argenteas fundes, vt binæ bases singulis tabulis per duos angulos subiiciantur. * In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad Aquilonem, viginti tabulæ erunt, * quadraginta habentes bases argenteas. binæ bases singulis tabulis supponentur. * Ad occidentalem verò plagam tabernaculi facies sex tabulas, * & rursum alias duas quæ in angulis erigantur post tergum tabernaculi. * Erúntque coniunctæ à deorsum vsque sursum, & vna omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quæ in angulis ponendæ sunt, similis iunctura seruabitur. * Et erunt simul tabulæ octo, bases earum argenteæ sedecim, duabus basibus per vnam tabulam supputatis. * Facies & vectes de lignis setim quinque ad continendas tabulas in vno latere tabernaculi, * & quinque alios in altero, & eiusdem numeri ad occidentalem plagam: * qui mittentur per medias tabulas à summo vsque ad summum. * Ipsas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos per quos vectes tabulata contineant: quos operies laminis aureis. * Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in " Monte monstratum est. * Facies & velum de hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byssо retorta, opere plumario & pulchra varietate contextum: * quod appendes ante quattuor columnas de lignis setim, quæ ipsæ quidem deauratæ erunt, & habebunt capita aurea, sed bases argenteas. * Inseretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam testimonij, quo & Sanctuarium, & Sanctuarij sanctuaria diuidentur. * Pones & propitiatorium super arcam testimonij in Sancto sanctorum: * mensamque extra velum: & contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano: mensa enim stabit in parte Aquilonis. * Facies & tentorium in introitu tabernaculi de

" sup. 4. c. 10

hyacintho,& purpura,coccóque bis tincto, & byſſo retorta,opere plumarij. * Et quinque columnas deaurabis lignorum ſetim, ante quas ducetur tentorium: quarum erũt capita aurea, & baſes æneæ.

CAP. XXVII.

Inf. 38.a.6 FAcies & altare de lignis ſetim, quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id eſt quadrum, & tres cubitos in altitudine. * Cornua autem per quattuor angulos ex ipſo erunt: & operies illud ære. * Faciéſque in vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes atque fuſcinulas, & ignium receptacula. omnia vaſa ex ære fabricabis. * Craticulamque in modum retis æneam: per cuius quattuor angulos erunt quattuor annuli ænei, * quos pones ſubter arulam altaris: eritque craticula vſque ad altaris medium. * Facies & vectes altaris de lignis ſetim duos, quos operies laminis æneis: * & inducesper circulos, eruntque ex vtroque latere altaris ad portandum. * Non ſolidum, ſed inane & cauum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in Monte monſtratum eſt. * Facies & atrium tabernaculi, in cuius auſtrali plaga contra meridiem erunt tentoria de byſſo retorta: centum cubitos vnum latus tenebit in longitudine. * Et columnas viginti cum baſibus totidem æneis, quæ capita cum cęlaturis ſuis habebunt argentea. * Similiter & in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnæ viginti, & baſes æneæ eiuſdem numeri, & capita earum cum cælaturis ſuis argentea. * In latitudine verò atrij, quod reſpicit ad occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, & columnæ decem, baſéſque totidem. * In ea quoque atrij latitudine, quæ reſpicit ad orientem, quinquaginta cubiti erunt. * in quibus quindecim cubitorum tentoria lateri vno deputabuntur, columnæque tres & baſes totidem: * & in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim, columnę tres, & baſes totidem. * In introitu verò atrij fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarij: columnas habebit quattuor, cum baſibus totidẽ. * Omnes columnæ atrij per circuitum veſtitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis, & baſibus æneis. * In longitudine occupabit atrium cubitos centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit. fiétque de byſſo retorta, & habebit baſes æneas. * Cuncta vaſa tabernaculi in omnes vſus & ceremonias, tam paxillos eius quàm atrij, ex ære facies. * Præcipe filiis Iſrael vt afferant tibi oleum de arboribus oliuarum puriſſimum, piloq; contuſum: vt ardeat lucerna ſemper * in tabernaculo teſtimonij, extra velum quod oppanſum eſt teſtimonio. Et collocabũt eam Aaron & filij eius, vt vſque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per ſucceſſiones eorum à filiis Iſrael.

CAP. XXVIII.

APplica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis ſuis de medio filiorum Iſrael, vt ſacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar. * Faciéſq; veſtem ſanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. * Et loquêris cunctis ſapientibus corde, quos repleui ſpiritu prudentiæ, vt faciant veſtes Aaron, in quibus ſanctificatus miniſtret mihi. * Hæc autem erunt veſtimenta quæ facient: Rationale, & ſuperhumerale, tunicam & lineam ſtrictam, cidarim & balteum. Facient veſtimenta ſancta fratri tuo Aaron & filiis eius, vt ſacerdotio fungantur mihi. * Accipiéntque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccúmq; bis tinctum, & byſſum. * Facient autem ſuperhumerale de auro & hyacintho & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta, opere polymito. * Duas oras iunctas habebit in vtroque latere ſummitatum, vt in vnum redeant. * Ipſa quoque textura & cuncta operis varietas erit ex auro & hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta. * Suméſque duos lapides onychinos, & ſculpes in eis nomina filiorum Iſrael: * ſex nomina in lapide vno, & ſex reliqua in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum. * Opere ſculptoris & cælatura gemmarij, ſculpes eos nominibus filiorum Iſrael, incluſos auro atque circumdatos: * & pones in vtroque latere ſuperhumeralis, memoriale filiis Iſrael. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino ſuper vtrumque humerum, ob recordationem. * Facies & vncinos ex auro, * & duas catenulas ex auro puriſſimo ſibi inuicem cohærentes, quas inſeres vncinis. * Rationale quoque iudicij facies opere polymito iuxta texturam ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta. * Quadrangulum erit & duplex: menſuram palmi habebit tam

in longitudine quàm in latitudine. * Ponéſque in eo quattuor ordines lapidum: in primo verſu erit lapis ſardius, & topazius, & ſmaragdus: * in ſecundo carbunculus, ſapphirus, & iaſpis: * in tertio ligurius, achates, & amethyſtus: * in quarto chryſolitus, onychinus, & beryllus. incluſi auro erunt per ordines ſuos. * Habebuntque nomina filiorum Iſrael: duodecim nominibus cælabuntur, ſinguli lapides nominibus ſingulorum per duodecim tribus. * Facies in rationali catenas ſibi inuicem cohærentes ex auro puriſſimo: * & duos annulos aureos, quos pones in vtraque rationalis ſummitate: * catenáſque aureas iunges annulis, qui ſunt in marginibus eius: * & ipſarum catenarum extrema duobus copulabis vncinis in vtroque latere ſuperhumeralis quod rationale reſpicit. * Facies & duos annulos aureos, quos pones in ſummitatibus rationalis, in oris, quæ è regione ſunt ſuperhumeralis, & poſteriora eius aſpiciunt. * Nec non & alios duos annulos aureos, qui ponendi ſunt in vtroque latere ſuperhumeralis deorſum, quod reſpicit contra faciem iuncturæ inferioris, vt aptari poſſit cum ſuperhumerali, * & ſtringatur rationale annulis ſuis cum annulis ſuperhumeralis vitta hyacinthina, vt maneat iunctura fabrefacta, & à ſe inuicem rationale & ſuperhumerale nequeant ſeparari. * Portabítque Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali iudicij ſuper pectus ſuum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum. * Pones autem in rationali iudicij Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: & geſtabit iudicium filiorum Iſrael in pectore ſuo, in conſpectu Domini ſemper. * Facies & tunicam ſuperhumeralis totam hyacinthinam, * in cuius medio ſupra erit capitium, & ora per gyrum eius textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtium partibus, ne facile rumpatur. * Deorſum verò, ad pedes eiuſdem tunicæ, per circuitum, quaſi mala punica facies, ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis, * ita vt tintinnabulum ſit aureum & malum punicum: rurſumque tintinnabulum aliud aureum & malum punicum. * \" Et veſtietur ea Aaron in officio miniſterij, vt audiatur ſonitus quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur. * Facies & laminam de auro puriſſimo: in qua ſculpes opere cælatoris, Sanctum Domino. * Ligabíſque eam vitta hyacinthina, & erit ſuper tiaram, * imminens fronti pontificis. Portabítque Aaron iniquitates eorum, quę obtulerunt & ſanctificauerunt filij Iſrael, in cunctis muneribus & donariis ſuis. Erit autem lamina ſemper in fronte eius, vt placatus ſit eis Dominus. * Stringéſque tunicam byſſo, & tiaram byſſinam facies, & balteum opere plumarij. * Porrò filiis Aaron tunicas lineas parabis & balteos ac tiaras in gloriam & decorem: * veſtiéſque his omnibus Aaron fratrem tuum & filios eius cum eo. Et cunctorum conſecrabis manus, ſanctificabíſque illos, vt ſacerdotio fungantur mihi. * Facies & feminalia linea, vt operiant carnem turpitudinis ſuæ, à renibus vſque ad femora: * & vtentur eis Aaron & filij eius quando ingredientur tabernaculum teſtimonij, vel quando appropinquant ad altare vt miniſtrent in ſanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum ſempiternum erit Aaron, & ſemini eius poſt eum.

CAP. XXIX.

SEd & hoc facies, vt mihi in ſacerdotio conſecrentur. Tolle vitulum de armento, & arietes duos immaculatos, * paneſque azymos, & cruſtulã abſque fermento, quæ conſperſa ſit oleo, lagana quoque azyma oleo lita: de ſimila triticea cũcta facies. * Et poſita in caniſtro offeres: vitulum autem & duos arietes. * Et Aaron, ac filios eius applicabis ad oſtium tabernaculi teſtimonij. Cúmque laueris patrem cum filiis ſuis aqua, * indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt, linea & tunica, & ſuperhumerali & rationali, quod conſtringes balteo. * Et pones tiaram in capite eius, & laminam ſanctam ſuper tiaram, * & oleum vnctionis fundes ſuper caput eius: atque hoc ritu conſecrabitur. * Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingéſque balteo, * Aaron ſcilicet & liberos eius, & impones eis mitras: erúntque ſacerdotes mihi religione perpetua. Poſtquam initiaueris manus eorum, * \" applicabis & vitulum coram tabernaculo teſtimonij. Imponéntque Aaron & filij eius manus ſuper caput illius, * & mactabis eum in conſpectu Domini, iuxta oſtium tabernaculi teſtimonij. * Sumptúmque de ſanguine vituli, pones ſuper cornua altaris digito tuo, reliquum autem ſanguinem fundes iuxta baſim eius. * \" Sumes & adipem totum qui operit inteſtina,

\" Eccl. 45. b. 11

\" Leuit. 9. a. 2

\" Leuit. 8. a. 3

\" Leuit. 8. a. 3

testina, & reticulum iecoris, ac duos renes, & adipem qui super eos est, & offeres incensum super altare: * carnes verò vituli & corium & fimum combures foris extra castra, eo quòd pro peccato sit. * Vnum quoque arietem sumes, super cuius caput ponent Aaron & filij eius manus. * Quem cùm mactaueris, tolles de sanguine eius, & fundes circa altare. * ipsum autem arietem secabis in frusta. lotáque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes, & super caput illius. * Et offeres totum arietem in incensum super altare: oblatio est Domino, odor suauissimus victimæ Domini. * Tolles quoque arietem alterum, super cuius caput Aaron & filij eius ponent manus. * Quem cùm immolaueris, sumes de sanguine eius, & pones super extremum auriculæ dextræ Aaron & filiorum eius, & super pollices manus eorum ac pedis dextri, fundésque sanguinem super altare per circuitum. * Cúmque tuleris de sanguine qui est super altare, & de oleo vnctionis, asperges Aaron & vestes eius, filios & vestimenta eorum. Consecratísque ipsis & vestibus, * tolles adipem de ariete, & caudam & aruinam, quæ operit vitalia, ac reticulum iecoris, & duos renes, atque adipem, qui super eos est, armúmq; dextrum, eo quòd sit aries consecrationis: * tortamque panis vnius, crustulam consperſam oleo, laganum de canistro azymorũ, quod positum est in conspectu Domini: * ponésque omnia super manus Aaron & filiorum eius, & sanctificabis eos eleuans coram Domino. * Suscipiésque vniuersa de manibus eorum: & incendes super altare in holocaustum, odorem suauissimum in conspectu Domini, quia oblatio eius est. * Sumes quoque pectusculum de ariete, quo initiatus est Aaron, sanctificabísque illud eleuatum coram Domino, & cedet in partem tuam. * Sanctificabísque & pectusculum consecratum, & armum quem de ariete separasti, * quo initiatus est Aaron & filij eius, cedéntque in partem Aaron & filiorum eius iure perpetuo à filiis Israel: quia primitiua sunt & initia de victimis eorum pacificis quæ offerunt Domino. * Vestem autem sanctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, & consecrentur manus eorum. * Septem diebus vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius, & qui ingredietur tabernaculum testimonij vt ministret in Sanctuario. * Arietem autem cõsecratio-

nis tolles, & coques carnes eius in loco sancto: * quibus vescetur Aaron & filij eius. \\ Panes quoque, qui sunt in canistro, in vestibulo tabernaculi testimonij comedent, * vt sit placabile sacrificium, & sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis, quia sancti sunt. * Quòd si remanserit de carnibus consecratis, siue de panibus vsque mane, combures reliquias igni: non comedentur, quia sanctificata sunt. * Omnia, quæ præcepi tibi, facies super Aaron & filiis eius. Septem diebus consecrabis manus eorum: * & vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabísque altare cùm immolaueris expiationis hostiam, & vnges illud in sanctificationem. * Septem diebus expiabis altare, & sanctificabis, & erit Sanctum sanctorum. omnis, qui tetigerit illud, sanctificabitur. * Hoc est quod facies in altari: \\ Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, * vnum agnum mane, & alterum vespere, * decimam partem similæ conspersæ oleo tuso, quod habeat mensuram quartam partem hin, & vinum ad libandum eiusdem mensuræ in agno vno. * Alterum verò agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matutinæ oblationis, & iuxta ea quæ diximus, in odorem suauitatis: * sacrificium est Domino, oblatione perpetua in generationes vestras, ad ostium tabernaculi testimonij coram Domino, vbi constituam vt loquar ad te. * Ibíque præcipiam filiis Israel, & sanctificabitur altare in gloria mea. * Sanctificabo & tabernaculum testimonij cum altari, & Aaron cum filiis suis, vt sacerdotio fungantur mihi. * Et habitabo in medio filiorum Israel, eróque eis Deus, * & scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de Terra Ægypti, vt manerem inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.

\\ *Leuit.8. f.31.24 b.9 Matth.12. a.4*

\\ *Num.26. a.6*

CAP. XXX.

FAcies quoque altare ad adolendum thymiama, de lignis setim, * habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id est, quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedent. * Vestiésque illud auro purissimo, tam craticulam eius, quàm parietes per circuitum, & cornua. Faciésque ei coronam aureolam per gyrum, * & duos annulos aureos sub corona per singula latera, vt mittantur in eos vectes, & altare portetur. * Ipsos quoque vectes facies de lignis setim, & inaurabis. * Ponésque altare contra velum, quod

ante arcam pendet teſtimonij coram propitiatorio quo tegitur teſtimonium, vbi loquar tibi. * Et adolebit incenſum ſuper eo 7
Aaron, ſuaue fragrans, manè. Quãdo componet lucernas, incendet illud: * & quando 8
collocabit eas ad veſperum, vret thymiama ſempiternum coram Domino in generationes veſtras. * Non offeretis ſuper eo thymia- 9
ma compoſitionis alterius, nec oblationem, & victimam, nec libabitis libamina. * Et 10
deprecabitur Aaron ſuper cornua eius ſemel per annum, in ſanguine quod oblatum B
eſt pro peccato, & placabit ſuper eo in generationibus veſtris. Sanctum ſanctorum
erit Domino. * Locutuſque eſt Dominus 11
ad Moyſen, dicens: * "Quando tuleris ſum- 12
mam filiorum Iſrael iuxta numerum, dabunt ſinguli pretium pro animabus ſuis
Domino, & non erit plaga in eis, cùm fuerint recenſiti. * Hoc autem dabit omnis qui 13
tranſit ad nomen, dimidium ſicli iuxta
menſuram templi. "Siclus viginti obolos
habet. Media pars ſicli offeretur Domino.
* Qui habetur in numero, à viginti annis 14
& ſupra, dabit pretium. * Diues non addet 15
ad medium ſicli, & pauper nihil minuet.
* Suſceptámque pecuniam, quæ collata eſt 16
à filiis Iſrael, trades in vſus tabernaculi teſtimonij, vt ſit monimentum eorum coram
Domino, & propitietur animabus eorum.
* Locutúſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 17
cens: * Facies & labrum æneum cum baſi 18
ſua ad lauandum: ponéſque illud inter ta- C
bernaculum teſtimonij & altare. Et miſſa
aqua, * lauabunt in ea Aaron, & filij eius 19
manus ſuas ac pedes, * quando ingreſſuri 20
ſunt tabernaculum teſtimonij, & quando
acceſſuri ſunt ad altare, vt offerãt in eo thymiama Domino, * ne fortè moriantur. le- 21
gitimum ſempiternum erit ipſi, & ſemini
eius per ſucceſſiones. * Locutúſq; eſt Domi- 22
nus ad Moyſen, * dicens: Sume tibi aroma- 23
ta, primæ myrrhæ & electæ quingentos ſiclos, & cinnamomi mediũ, id eſt, ducentos
quinquaginta ſiclos, calami ſimiliter ducẽtos quinquaginta, * caſiæ autem quingentos 24
ſiclos in pondere ſanctuarij, olei de oliuetis
menſuram hin: * faciéſq; vnctionis oleum 25
ſanctum, vnguentum compoſitum opere
vnguentarij, * & vnges ex eo tabernaculum 26
teſtimonij, & arcam teſtamenti, * menſam- 27
qúe cum vaſis ſuis, candelabrum, & vtenſilia eius, altaria thymiamatis, * & holo- 28
cauſti, & vniuerſam ſupellectilem quæ ad
cultum eorum pertinet. * Sanctificabíſque 29
omnia, & erunt Sancta ſanctorum: qui te- D

" *Num.* 1. *n.* 2

" *Leu.* 27. *c.* 25 *Num.* 3. *g* 27 *Ezech.* 45. *d.* 12

tigerit ea, ſanctificabitur. * Aaron & filios 30
eius vnges, ſanctificabíſque eos, vt ſacerdotio fungantur mihi. * Filiis quoque Iſrael 31
dices: Hoc oleum vnctionis ſanctum erit
mihi in generationes veſtras. * Caro homi- 32
nis non vngetur ex eo, & iuxta compoſitionem eius non facietis aliud, quia ſanctificatum eſt, & ſanctum erit vobis. * Homo 33
quicumque tale compoſuerit, & dederit ex
eo, alieno, exterminabitur de populo ſuo.
* Dixitque Dominus ad Moyſen: Sume ti- 34
bi aromata, ſtacten & onycha, galbanum
boni odoris, & thus lucidiſſimum, æqualis
ponderis erunt omnia: * faciéſque thymia- 35
ma compoſitum opere vnguentarij, mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione digniſſimum. * Cúmque in tenuiſſi- 36
mum puluerem vniuerſa contuderis, pones
ex eo coram tabernaculo teſtimonij, in
quo loco apparebo tibi. Sanctum ſanctorum erit vobis thymiama. * Talem com- 37
poſitionem non facietis in vſus veſtros, 38
quia ſanctum eſt Domino. * Homo qui-
cumque fecerit ſimile, vt odore illius perfruatur, peribit de populis ſuis.

CAP. XXXI.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: * Ecce, vocaui ex nomine 2
Beſeleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda, A
* & impleui eum ſpiritu Dei, ſapientia, 3
& intelligentia, & ſcientia in omni opere, * ad excogitandum quidquid fabre- 4
fieri poteſt ex auro, & argento, & ære,
* marmore, & gemmis, & diuerſitate li- 5
gnorum. * Dedíque ei ſocium Ooliab fi- 6
lium Achiſamech de tribu Dan. Et in cor- B
de omnis eruditi poſui ſapientiam: vt faciant cuncta quæ præcepi tibi, * taber- 7
naculum fœderis, & arcam teſtimonij, & propitiatorium, quod ſuper eam eſt, & cuncta
vaſa tabernaculi, * menſamqúe & vaſa eius, 8
candelabrum puriſſimum cum vaſis ſuis,
& altaria thymiamatis, * & holocauſti, & 9
omnia vaſa eorum, labrum cum baſi ſua,
* veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacer- 10
doti, & filiis eius, vt fungantur officio ſuo
in ſacris. * oleum vnctionis, & thymiama 11
aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient. * Et locutus eſt Domi- 12
nus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis Iſ- 13
rael, & dices ad eos: "Videte vt ſabbatum C
meum cuſtodiatis: quia ſignũ eſt inter me
& vos in generationibus veſtris: vt ſciatis 14
quia ego Dominus, qui ſanctifico vos. * Cuſtodite ſabbatum meum. ſanctum eſt enim

" *Sup.* 2 *b.* 8 *Ezech.* 2 *b.* 12

vobis:

vobis: qui polluerit illud, morte morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. * Sex diebus facietis opus: in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino. omnis qui fecerit opus in hac die, morietur. * Custodiant filij Israel Sabbatum, & celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum * inter me & filios Israel, signúmque perpetuum. " sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & in septimo ab opere cessauit. * Dedítque Dominus Moysi, completis huiusce modi sermonibus in monte Sinai, " duas tabulas testimonij lapideas, scriptas digito Dei.

"Gen. 1. d. 31

"Deut. 9. b. 10

CAP. XXXII.

VIdens autem populus quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, cõgregatus aduersus Aaron, dixit: "Surge, fac nobis deos, qui nos præcedant: Moysi enim huic viro, qui nos eduxit de Terra Ægypti, ignoramus quid acciderit. * Dixitque ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de vxorum, filiorúmque & filiarum vestrarum auribus, & afferte ad me. * Fecitque populus quæ iusserat, deferens inaures ad Aaron. * " Quas cùm ille accepisset, formauit opere fusorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem. dixerúntque: Hi sunt dij tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti. * Quod cùm vidisset Aaron, ædificauit altare coram eo, & præconis voce clamauit dicens: Cras sollemnitas Domini est. * Surgentésque mane, obtulerunt holocausta, & hostias pacificas, & " sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. * Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: " Vade, descende: peccauit populus tuus, quem eduxisti de Terra Ægypti. * Recesserunt cito de via, quam ostendisti eis: fecerúntque sibi vitulum conflatilem, & adorauerunt, atque immolantes ei hostias, dixerunt: " Isti sunt dij tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Aegypti. * Rursúmque ait Dominus ad Moysen: " Cerno quòd populus iste duræ ceruicis sit: * dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciámque te in gentem magnam. * Moyses autem orabat Dominum Deum suum, dicens: " Cur, Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de Terra Ægypti, in fortitudine magna, & in manu robusta? * Ne quęso dicant Ægyptij: Callidè eduxit eos, vt interficeret in montibus, & deleret è terra: quiescat ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui. * Recordare Abraham, Isaac & Israel seruorum tuorum, quibus iurasti per temetipsum, dicens: " Multiplicabo semen vestrum sicut stellas cæli: & vniuersam terrã hanc, de qua locutus sum, dabo semini vestro, & possidebitis eam semper. * Placatúsque est Dominus ne faceret malum quod locutus fuerat aduersus populum suum. * Et reuersus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonij in manu sua, scriptas ex vtraque parte, * & factas opere Dei: scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis. * Audiens autem Iosue tumultũ populi vociferantis, dixit ad Moysen: Vlulatus pugnæ auditur in castris. * Qui respondit: Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam: sed vocem cantantium ego audio. * Cúmque appropinquasset ad castra, vidit vitulum, & choros: iratúsque valde, proiecit de manu tabulas, & confregit eas ad radicem montis: * arripiénsq; vitulum quem fecerant, combussit, & contriuit vsque ad puluerem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Israel. * Dixitque ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, vt induceres super eum peccatum maximum? * Cui ille respondit: Ne indignetur dominus meus: tu enim nosti populum istum, quòd pronus sit ad malum: * dixerunt mihi: Fac nobis deos, qui nos præcedant: huic enim Moysi, qui nos eduxit de Terra Ægypti, nescimus quid acciderit. * Quibus ego dixi: Quis vestrum habet aurum? Tulerunt, & dederunt mihi: & proieci illud in ignem, egressúsque est hic vitulus. * Videns ergo Moyses populum quòd esset nudatus, (spoliauerat enim eum Aaron propter ignominiam sordis, & inter hostes nudum constituerat) * & stans in porta castrorum, ait: Si quis est Domini, iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filij Leui: * quibus ait: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ponat vir gladium super femur suum: ite, & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum. * Feceruntq; filij Leui iuxta sermonem Moysi, cecideruntque in die illa quasi viginti tria millia hominum. * Et ait Moyses: Consecrastis manus vestras hodie Domino, vnusquisque in filio, & in fratre suo, vt detur vobis benedictio. * Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum: Peccastis pec-

"Gen. 12. b 7. & 15. b. 7 & 48. c. 16

"Act. 7. c. 40

"Psal. 105. d. 29

"1. Cor. 10 b. 7

"Deut. 9. b. 12

"3. Reg. 12 g. 18

"Inf. 33. a. 3

"Deut. 9. c. 13 Psal. 105. b. 23 Num. 14. c. 13

catum maximum : ascendam ad Dominum, si quo modo quiuero eum deprecari pro scelere vestro.* Reuersusque ad Dominum, ait : Obsecro, peccauit populus iste peccatum maximum, fecerúntq; sibi deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam, * aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. * Cui respondit Dominus: Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo:* tu autem vade, & duc populum istũ quò locutus sum tibi : angelus meus præcedet te. Ego autẽ in die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum. * Percussit ergo Dñs populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen, dicens : Vade, ascende de loco isto tu, & populus tuus quem eduxisti de Terra Ægypti, in terram quam iuraui Abraham, Isaac, & Iacob, dicens : " Semini tuo dabo eam:* & mittam pręcursorem tui angelum, vt eiiciam Chananæum, & Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, & Heuæum, & Iebusæum,* & intres in terram fluentem lacte & melle. Non enim ascendam tecum, "quia populus durę ceruicis es: ne fortè disperdam te in via.* Audiensque populus sermonem hunc pessimum, luxit: & nullus ex more indutus est cultu suo.* Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere filiis Israel: Populus duræ ceruicis es, semel ascendam in medio tui, & delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, vt sciam quid faciam tibi. * Deposuerunt ergo filij Israel ornatum suum à monte Horeb.* Moyses quoque tollens tabernaculum, tetendit extra castra procul, vocauitque nomen eius, Tabernaculum fœderis. Et omnis populus, qui habebat aliquam quæstionem, egrediebatur ad Tabernaculum fœderis, extra castra. * Cumque egrederetur Moyses ad tabernaculum, surgebat vniuersa plebs, & stabat vnusquisque in ostio papilionis sui, aspiciebantque tergum Moysi, donec ingrederetur tentorium. * Ingresso autem illo tabernaculum fœderis, descẽdebat columna nubis, & stabat ad ostium, loquebaturq; cum Moyse, * cernentibus vniuersis quòd columna nubis staret ad ostium Tabernaculi. Stabántque ipsi, & adorabant per fores tabernaculorum suorum.* Loquebatur autem Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Cúmque ille reuerteretur in castra, minister eius Iosue filius Nun, puer, non recedebat de Tabernaculo. *Dixit autem Moyses ad Dominum : Præcipis vt educam populum istum : & non indicas mihi quem missurus es mecum, præsertim cùm dixeris: Noui te ex nomine, & inueneris gratiam coram me. * Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, vt sciam te, & inueniam gratiam ante oculos tuos: respice populum tuum gentem hanc. * Dixitque Dominus: Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi. * Et ait Moyses: Si non tuipse præcedas, ne educas nos de loco isto.* In quo enim scire poterimus ego & populus tuus inuenisse nos gratiam in conspectu tuo, nisi ambulaueris nobiscum, vt glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram? * Dixit autem Dominus ad Moysen: Et verbum istud, quod locutus es, faciam : inueneris enim gratiam coram me, & te ipsum noui ex nomine. * Qui ait : Ostende mihi gloriam tuam. * Respondit: Ego ostendam omne bonum tibi, & vocabo in nomine Domini coram te: & "miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. * Rursumque ait: Non poteris videre faciem meã : non enim videbit me homo, & viuet.* Et iterum: Ecce, inquit, est locus apud me, & stabis supra petram. * Cúmq; transibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegam dextera mea, donec transeam: * tollamque manum meam, & videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.

CAP. XXXIIII.

AC deinceps: Prœcide, ait, tibi duas tabulas lapideas instar priorum, & scribam super eas verba, quæ habuerunt tabulæ, quas fregisti. * Esto paratus mane, vt ascendas statim in montem Sinai, stabísq; mecum super verticem montis. * Nullus ascendat tecum, nec videatur quispiam per totum montem: boues quoque & oues non pascantur econtra. * Excidit ergo duas tabulas lapideas, quales antea fuerant: & de nocte consurgens ascendit in montem Sinai, sicut præceperat ei Dominus, portans secum tabulas.* Cumque descendisset Dominus per nubem, stetit Moyses cum eo, inuocans nomen Domini.* Quo transeunte coram eo, ait: Dominator Domine Deus, misericors & clemens, patiens & multę miserationis, ac verax, * qui "custodis misericordiam in millia : qui aufers iniquitatem, & scelera, atque peccata, nullúsque apud te per se innocens est. "Qui reddis iniquita-

\Gen.12. b.7 Sup.23. c.10 Ioſ.24. c.11 Deut.7. d.21

\Sup.32. b.9 Deut.9. c.13

\Rom. c.15

Deut.10 a.1

\Pſal. 2.2

\Iere c.18 Deut.

tem

tem patrum filiis, ac nepotibus in tertiam & quartam progeniem. Festinúsque Moyses, curuatus est pronus in terram, & adorans * ait: Si inueni gratiam in conspectu tuo Domine, obsecro vt gradiaris nobiscum (populus enim duræ ceruicis est) & auferas iniquitates nostras atque peccata, nósque possideas. * Respondit Dominus: Ego inibo pactum videntibus cunctis, signa faciam quæ numquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus: vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terribile quod facturus sum. * Obserua cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipse eiiciam ante faciem tuam Amorrhæum, & Chananæum, & Hethæum, Pherezæum quoque, & Heuæum, & Iebusæum. * Caue ne vmquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam: * sed aras eorum destrue, confringe statuas, lucósque succide: * noli adorare Deum alienum. Dominus zelotes nomen eius, Deus est æmulator. * Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum: ne, cùm fornicati fuerint cum diis suis, & adorauerint simulachra eorum, vocet te quispiam vt comedas de immolatis. * "Nec vxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis: ne, postquam ipsæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in deos suos. * Deos conflatiles non facies tibi. * Sollemnitatem azymorum custodies. Septem diebus vescêris azymis, sicut præcepi tibi, in tempore mensis nouorum: mense enim verni temporis egressus es de Ægypto. * "Omne, quod aperit vuluam generis masculini, meum erit. de cunctis animantibus tã de bobus, quàm de ouibus, meum erit. * Primogenitum asini redimes oue: sin autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primogenitum filiorum tuorũ redimes: nec apparebis in conspectu meo vacuus. * Sex diebus operaberis, die septimo cessabis arare & metere. * "Sollemnitatem hebdomadarum facies tibi in primitiis frugum messis tuæ triticeę, & sollemnitatem, quando redeunte anni tempore cuncta conduntur. * Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel. * Cùm enim tulero gentes à facie tua, & dilatauero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno. * "Non immolabis super fermento sanguinem hostiæ meæ: neque residebit mane de victima sollemnitatis Phase. * Primitias frugum terræ tuæ offeres in domo Domini Dei tui. "Non coques hœdum in lacte matris suæ. * Dixítque Dominus ad Moysen: Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum & cum Israel "pepigi fœdus. * Fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies & quadraginta noctes: panem non comedit, & aquam non bibit, & scripsit in tabulis "verba fœderis decem. * Cúmque descenderet Moyses de monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonij, & ignorabat quòd cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini. * Videntes autem Aaron & filij Israel cornutam Moysi faciem, timuerunt prope accedere. * Vocatíque ab eo, reuersi sunt tam Aaron quàm principes synagogæ. Et postquam locutus est ad eos, * venerunt ad eum etiam omnes filij Israel: quibus præcepit cũcta quæ audierat à Domino in monte Sinai. * Impletisque sermonibus, "posuit velamen super faciem suam. * Quod ingressus ad Dominum, & loquens cum eo, auferebat donec exiret, & tunc loquebatur ad filios Israel omnia quæ sibi fuerant imperata. * Qui videbant faciem egredientis Moysi esse cornutam, sed operiebat ille rursus faciem suam, si quando loquebatur ad eos.

CAP. XXXV.

IGitur congregata omni turba filiorum Israel, dixit ad eos: Hæc sunt quæ iussit Dominus fieri. * Sex diebus facietis opus: septimus dies erit vobis sanctus, sabbatum, & requies Domini: qui fecerit opus in eo, occidetur. * Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati. * Et ait Moyses ad omnem cateruam filiorum Israel: Iste est sermo quem præcepit Dominus, dicens: * Separate apud vos primitias Domino. "Omnis volũtarius & prono animo offerat eas Domino: aurum & argentum, & æs, * hyacinthũ & purpuram, coccúmq; bis tinctum, & byssum, pilos caprarum, * pellésque arietum rubricatas, & ianthinas, ligna setim, * & oleum ad luminaria concinnanda, & vt conficiatur vnguentum, & thymiama suauissimum, * lapides onychinos, & gemmas ad ornatũ superhumeralis & rationalis. * Quisquis vestrum sapiens est, veniat, & faciat quod Dominus imperauit: * Tabernaculum scilicet, & tectum eius, atq; operimentum, annulos, & tabulata cũ vectibus, paxillos & bases: * Arcam & vectes, propitiatoriũ, & velum, quod ante illud oppanditur: * Mensam cum

vectibus & vasis, & propositionis panibus:
* Candelabrum ad luminaria sustentanda, 14
vasa illius & lucernas, & oleum ad nutri-
menta ignium: * Altare thymiamatis, & ve- 15
ctes, & oleum vnctionis & thymiama ex
aromatibus: Tentorium ad ostiū taberna-
culi: * Altare holocausti, & craticulam eius 16
æneam cum vectibus & vasis suis: labrum
& basim eius: * Cortinas atrij cum colum- 17
nis & basibus, tentorium in foribus vesti-
buli, * paxillos tabernaculi & atrij cum fu- 18
niculis suis: * Vestimenta, quorum vsus est 19
in ministerio sanctuarij, vestes Aaron pon-
tificis ac filiorum eius, vt sacerdotio fun-
gantur mihi. * Egressaque omnis multitudo 20
filiorum Israel de conspectu Moysi, * obtu- 21
lerunt mente promptissima atque deuota C
primitias Domino, ad faciendum opus ta-
bernaculi testimonij. Quidquid ad cul-
tum & ad vestes sanctas necessarium erat,
* viri cum mulieribus præbuerunt, armil- 22
las & inaures, annulos & dextralia: omne
vas aureum in donaria Domini separatum
est. * Si quis habebat hyacinthum, & pur- 23
puram, coccúmque bis tinctum, byssum &
pilos caprarum, pelles arietum rubricatas,
& ianthinas, * argenti, æríque metalla ob- 24
tulerunt Domino, lignáque setim in varios
vsus. * Sed & mulieres doctæ, quæ neue- 25
rant, dederunt hyacinthum, purpuram, &
vermiculum, ac byssum, * & pilos capra- 26
rum, sponte propria cuncta tribuentes.
* Principes verò obtulerunt lapides onychi- 27
nos, & gemmas ad superhumerale & ratio-
nale, * aromatáque & oleum ad luminaria 28
concinnanda, & ad prę parandum vnguen-
tum, ac thymiama odoris suauissimi com-
ponendum. * Omnes viri & mulieres men- 29
te deuota obtulerunt donaria, vt fierent D
opera quæ iusserat Dominus per manum
Moysi. Cuncti filij Israel volūtaria Domi-
no dedicauerunt. * Dixítque Moyses ad fi- 30
lios Israel: " Ecce, vocauit Dominus ex no- "Sup. 31. a. 2
mine Beseleel filium Vri filij Hur de tribu
Iuda. * Impleuítq; eum spiritu Dei, sapien- 31
tia & intelligentia, & scientia & omni do-
ctrina * ad excogitandum, & faciendum 32
opus in auro & argento, & ære, * sculpen- 33
díque; lapidibus, & opere carpentario. quid-
quid fabre adinueniri potest, * dedit in cor- 34
de eius: Ooliab quoque filium Achisamech
de tribu Dan: * ambos erudiuit sapientia, 35
vt faciant opera abietarij, polymitarij, ac
plumarij de hyacintho ac purpura, cocco-
que bis tincto, & byssо, & texant omnia, ac
noua quæque reperiant.

CAP. XXXVI.

FEcit ergo Beseleel, & Ooliab, & omnis 1 Sup 26.a.
vir sapiens, quibus dedit Dominus sa- A
pientiam & intellectum, vt scirent fabrè
operari quæ in vsus Sanctuarij necessaria
sunt, & quæ præcepit Dominus. * Cum- 2 1. Par. 22. d. 29
que vocasset eos Moyses, & omnem erudi-
tum virum, cui dederat Dominus sapien-
tiam, & qui sponte sua obtulerant se ad fa-
ciendum opus, * tradidit eis vniuersa dona- 3
ria filiorum Israel. Qui cùm instarent ope-
ri, quotidie mane vota populus offerebat.
* Vnde artifices venire compulsi, * dixerunt 4 5
Moysi: Plus offert populus quàm necessa- 6
rium est. * Iussit ergo Moyses præconis vo-
ce cantari: Nec vir nec mulier quidquam
offerat vltra in opere Sanctuarij. Sícq; ces-
satum est à muneribus offerendis, * eo quòd 7 8
oblata sufficerent & superabundarent. * Fe-
cerúntq; omnes corde sapientes ad explen-
dum opus tabernaculi, cortinas decem de
byssо retorta, & hyacintho, & purpura, cocc-
cóque bis tincto, opere vario, & arte po- B
lymita: * quarum vna habebat in longitu- 9
dine viginti octo cubitos, & in latitudi-
ne quattuor. vna mensura erat omnium
cortinarum. * Coniunxítque cortinas quin- 10
que, alteram alteri, & alias quinque sibi in-
uicem copulauit. * Fecit & ansas hyacinthi- 11
nas in ora cortinæ vnius ex vtroque latere,
& in ora cortinæ alterius similiter, * vt con- 12
tra se inuicem venirent ansę, & mutuo iun-
gerentur. * vnde & quinquaginta fudit cir- 13
culos aureos, qui morderēt cortinarum an-
sas, & fieret vnum tabernaculum. * Fecit & 14
saga vndecim de pilis caprarū ad operien-
dum tectum tabernaculi: * vnum sagum 15
in longitudine habebat cubitos triginta, &
in latitudine cubitos quattuor: vnius men-
suræ erant omnia saga: * quorum quinque 16 17
iunxit seorsum, & sex alia separatim. * Fe-
citq; ansas quinquaginta in ora sagi vnius,
& quinquaginta in ora sagi alterius, vt sibi
inuicem iungerentur. * Et fibulas æneas 18
quinquaginta, quibus necteretur tectum,
vt vnum pallium ex omnibus sagis fieret.
* Fecit & opertorium tabernaculi de pelli- 19
bus arietum rubricatis: aliúdque desuper C
velamentum de pellibus ianthinis. * Fecit 20
& tabulas tabernaculi de lignis setim stan-
tes. * Decem cubitorum erat longitudo ta- 21
bulæ vnius: & vnum ac semis cubitum
latitudo retinebat. * Binæ incastraturæ e- 22
rant per singulas tabulas, vt altera alteri
iungeretur. Sic fecit in omnibus taberna-

culi

culi tabulis. * E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra Auſtrum, * cum quadraginta baſibus argenteis. Duæ baſes ſub vna tabula ponebantur ex vtraque parte angulorum, vbi incaſtraturæ laterum in angulis terminantur. * Ad plagam quoque tabernaculi, quæ reſpicit ad Aquilonem, fecit viginti tabulas, * cum quadraginta baſibus argenteis, duas baſes per ſingulas tabulas. * Contra occidentem verò, id eſt, ad eam partem tabernaculi, quæ mare reſpicit, fecit ſex tabulas, * & duas alias per ſingulos angulos tabernaculi retro: * quæ iunctæ erant à deorſum vſque ſurſum, & in vnam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex vtraque parte per angulos: * vt octo eſſent ſimul tabulæ, & haberent baſes argenteas ſedecim, binas ſcilicet baſes ſub ſingulis tabulis. * Fecit & vectes de lignis ſetim, quinque ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi, * & quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra hos, quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. * Fecit quoque vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo vſque ad angulum peruenire. * Ipſa autem tabulata deauravit, fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci poſſent: quos & ipſos laminis aureis operuit. * Fecit & velum de hyacintho, & purpura, vermiculo, ac byſſo retorta, opere polymitario, varium atque diſtinctum: * & quattuor columnas de lignis ſetim, quas cum capitibus deaurauit, fuſis baſibus earum argenteis. * Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, byſſoque retorta, opere plumarij: * & columnas quinque cum capitibus ſuis, quas operuit auro, baſeſque earum fudit æneas.

CAP. XXXVII.

FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis ſetim, habentem duos ſemis cubitos in longitudine, & cubitum ac ſemiſſem in latitudine, altitudo quoque vnius cubiti fuit & dimidij: veſtiuitque eam auro puriſſimo intus ac foris. * Et fecit illi coronam auream per gyrum, * conflans quattuor annulos aureos per quattuor angulos eius: duos annulos in latere vno, & duos in altero. * Vectes quoque fecit de lignis ſetim, quos veſtiuit auro, * & quos miſit in annulos, qui erant in lateribus arcæ ad portandum eam. * Fecit & propitiatorium, id eſt, oraculum, de auro mundiſſimo, duorum cubitorum & dimidij in longitudine, & cubiti ac ſemis in latitudine. * Duos etiam Cherubim ex auro ductili, quos poſuit ex vtraque parte propitiatorij: * Cherub vnum in ſummitate vnius partis, & Cherub alterum in ſummitate partis alterius: duos Cherubim in ſingulis ſummitatibus propitiatorij, * extendentes alas, & tegentes propitiatorium, ſeque mutuò & illud reſpicientes. * Fecit & menſam de lignis ſetim in longitudine duorum cubitorum, & in latitudine vnius cubiti, quæ habebat in altitudine cubitum ac ſemiſſem. * circumdeditq; eam auro mundiſſimo, & fecit illi labium aureum per gyrum, * ipſiq; labio coronam auream interraſilem quattuor digitorum, & ſuper eamdem, alteram coronam auream. * Fudit & quattuor circulos aureos, quos poſuit in quattuor angulis per ſingulos pedes menſæ * contra coronam: miſitque in eos vectes, vt poſſit menſa portari. * Ipſos quoque vectes fecit de lignis ſetim, & circumdedit eos auro. * Et vaſa ad diuerſos vſus menſæ, acetabula, phialas, & cyathos, & thuribula, ex auro puro, in quibus offerenda ſunt libamina. * Fecit & candelabrum ductile de auro mundiſſimo. De cuius vecte calami, ſcyphi, ſphærulæque ac lilia procedebant: * ſex in vtroque latere, tres calami ex parte vna, & tres ex altera: * tres ſcyphi in nucis modum per calamos ſingulos, ſphærulæq; ſimul & lilia: & tres ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphærulæq; ſimul & lilia. Æquum erat opus ſex calamorũ, qui procedebant de ſtipite candelabri. * In ipſo autem vecte erant quattuor ſcyphi in nucis modum, ſphærulæque per ſingulos ſimul & lilia: * & ſphærulę ſub duobus calamis per loca tria, qui ſimul ſex fiunt calami procedentes de vecte vno. * & ſphærulæ igitur, & calami ex ipſo erant, vniuerſa ductilia ex auro puriſſimo. * Fecit & lucernas ſeptem cum emunctoriis ſuis, & vaſa vbi ea quæ emuncta ſunt, extinguantur, de auro mundiſſimo. * Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vaſis ſuis. * Fecit & altare thymiamatis de lignis ſetim, per quadrum ſingulos habens cubitos, & in altitudine duos: è cuius angulis procedebant cornua. * Veſtiuitq; illud auro puriſſimo cum craticula ac parietibus & cornibus. * Fecitq; ei coronam aureolam per gyrum, & duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, vt mittantur in eos vectes, & poſſit altare

portari. * Ipsos autem vectes fecit de lignis 28
setim, & operuit laminis aureis. * Compo- 29
suit & oleum ad sanctificationis vnguentum, & thymiama de aromatibus mundissimis opere pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

2. Par. 1. b. 5 FEcit & altare holocausti de lignis se- 1
tim, quinque cubitorũ per quadrum, A
& trium in altitudine: * cuius cornua de 2
angulis procedebant, operuitque illud laminis æneis. * Et in vsus eius parauit ex ære 3
vasa diuersa, lebetes, forcipes, fuscinulas, vncinos, & ignium receptacula. * Craticulámque eius in modum retis fecit æneam, 4
& subter eam in altaris medio arulam, * fu- 5
sis quattuor annulis per totidem retiaculi summitates, ad immittẽdos vectes ad portandum: * quos & ipsos fecit de lignis se- 6
\\ Sup. 27. b. 8 tim, & operuit laminis æneis: * \\ induxitq; 7
in circulos, qui in lateribus altaris eminebant. Ipsum autem altare nõ erat solidum, sed cauum ex tabulis, & intus vacuum. * Fecit & labrum æneum cum basi sua de 8
speculis mulierũ, quæ excubabant in ostio tabernaculi. * Fecit & atrium, in cuius au- 9
strali plaga erant tentoria de byssо retorta, B
cubitorum centum, * columnæ æneæ vi- 10
ginti cũ basibus suis, capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea. * Æquè 11
ad septentrionalem plagam tentoria, columnæ, basésque & capita columnarum eiusdẽ mensuræ, & operis ac metalli, erant. * In ea verò plaga, quæ ad Occidentem re- 12
spicit, fuerunt tentoria cubitorũ quinquaginta, columnæ decem cum basibus suis æneæ, & capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea. * Porrò contra orien- 13
tem quinquaginta cubitorum parauit tentoria: * è quibus, quindecim cubitos colum- 14
narum trium, cum basibus suis vnum tenebat latus: * & in parte altera (quia inter 15
vtraque introitum tabernaculi fecit) quindecim æquè cubitorum erant tentoria, columnæque tres, & bases totidem. * Cuncta 16
atrij tentoria byssus retorta texuerat. * Bases columnarum fuere æneæ, capita autem 17 C
earum cum cunctis cælaturis suis argentea: sed & ipsas columnas atrij vestiuit argento. * Et in introitu eius opere plumario 18
fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byssо retorta, quod habebat viginti cubitos in longitudine, altitudo verò quinque cubitorum erat iuxta mensuram, quam cuncta atrij tentoria habebant. * Co- 19
lumnæ autem in ingressu fuere quattuor cum basibus æneis, capitáque earum & cę- 20
laturæ argenteæ. * Paxillos quoque taber- 21
naculi & atrij per gyrum fecit æneos. * Hæc sunt instrumenta tabernaculi testimonij, quæ enumerata sunt iuxta præceptũ Moysi in ceremoniis Leuitarum per manum 22
Ithamar filij Aaron sacerdotis: * quæ Beseleel filius Vri filij Hur de tribu Iuda, Domino per Moysen iubente, compleuerat, 23
* iuncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan: qui & ipse artifex lignorum egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, ver- 24
miculo & byssо. * Omne aurum quod expensum est in opere Sanctuarij, & quod D
oblatum est in donariis, viginti nouem talentorum fuit, & septingentorum triginta 25
siclorum ad mensuram Sanctuarij. * Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum à viginti annis & suprà, de sexcentis tribus millibus, & quingentis quin- 26
quaginta, armatorum. * Fuerunt præterea centum talenta argenti, è quibus conflatæ sunt bases Sanctuarij, & introitus vbi velum pendet. * Centum bases factæ sunt de 27
talentis centum, singulis talentis per bases singulas supputatis. * De mille autem se- 28
ptingentis, & septuaginta quinque fecit capita columnarum, quas & ipsas vestiuit argento. * Æris quoque oblata sunt talenta 29
septuaginta duo millia, & quadringenti suprà sicli, * ex quibus fusæ sunt bases in 30
introitu tabernaculi testimonij, & altare æneum cum craticula sua, omniaque vasa, 31
quæ ad vsum eius pertinent, * & bases atrij tam in circuitu quàm in ingressu eius, & paxilli tabernaculi atque atrij, per gyrum.

CAP. XXXIX.

DE hyacintho verò & purpura, ver- 1 Sup. 28.
miculo ac byssо fecit vestes, quibus A
indueretur Aaron quando ministrabat in sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi. 2
* Fecit igitur superhumerale de auro, hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & 3
byssо retorta, * opere polymitario, inciditque bracteas aureas, & extenuauit in fila, vt possent torqueri cum priorum colorum 4
subtegmine, * duasque oras sibi inuicem copulatas in vtroque latere summitatum, * & 5
balteum ex eisdem coloribus, sicut præceperat Dominus Moysi. * Parauit & duos lapides onychinos, astrictos & inclusos auro, & sculptos arte gemmaria, nominibus 6 B
filiorum Israel: * posuitque eos in lateribus superhumeralis in monimentum fi- 7

liorum

liorum Israel, sicut præceperat Dominus Moysi. * Fecit & rationale opere polymito iuxta opus superhumeralis, ex auro, hyacintho, purpura, coccóque bis tincto, & byssó retorta: * quadrangulum, duplex, mensuræ palmi. * Et posuit in eo gemmarum ordines quattuor. In primo versu erat sardius, topazius, smaragdus. * In secundo, carbunculus, sapphirus, & iaspis. * In tertio, ligurius, achates, & amethystus. * In quarto, chrysolithus, onychinus, & beryllus, circumdati & inclusi auro per ordines suos. * Ipsiq; lapides duodecim, sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum. * Fecerunt in rationali & catenulas sibi inuicem cohærentes, de auro purissimo: * & duos uncinos, totidemque annulos aureos. Porrò annulos posuerunt in utroque latere rationalis, * è quibus penderent duæ catenæ aureæ, quas inseruerunt uncinis, qui in superhumeralis angulis eminebant. * Hæc & antè & retrò ita conueniebant sibi, ut superhumerale & rationale mutuò necterentur, * stricta ad balteum & annulis fortiùs copulata, quos fungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluerent, & à se inuicem mouerentur, sicut præcepit Dominus Moysi. * Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam hyacinthinam, * & capitium in superiori parte contra medium, orámque per gyrum capitij textilem: * deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byssó retorta: * & tintinnabula de auro purissimo, quæ posuerunt inter malogranata in extrema parte tunicæ per gyrum: * tintinnabulum autem aureum, & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præceperat Dominus Moysi. * Fecerunt & tunicas byssinas opere textili Aaron & filiis eius: * & mitras cum coronulis suis ex byssó: * feminalia quoque linea, byssina: * cingulum verò de byssó retorta, hyacintho, purpura, ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut præceperat Dominus Moysi. * Fecerunt & laminam sacræ venerationis de auro purissimo, scripserúntq; in ea opere gemmario, Sanctum Domini: * & strinxerunt eam cũ mitra vitta hyacinthina, sicut præceperat Dominus Moysi. * Perfectum est igitur omne opus tabernaculi & tecti testimonij: fecerunntq; filij Israel cuncta quæ præceperat Dominus Moysi. * Et obtulerunt tabernaculum & tectum & vniuersam supellectilem, annulos, tabulas, vectes, columnas ac bases, * opertorium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de ianthinis pellibus, * velum: arcam, vectes, propitiatorium, * mensam cum vasis suis & propositionis panibus: * candelabrum, lucernas, & vtensilia earũ cum oleo: * altare aureum, & vnguentum, & thymiama ex aromatibus: * & tentorium in introitu tabernaculi: * altare æneum, retiaculum, vectes, & vasa eius omnia: labrum cum basi sua: tentoria atrij, & columnas cum basibus suis: * tentorium in introitu atrij, funiculósque illius & paxillos. Nihil ex vasis defuit, quæ in ministerium tabernaculi, & in tectum fœderis iussa sunt fieri. * Vestes quoque, quibus sacerdotes vtuntur in Sanctuario, Aaron scilicet & filij eius, * obtulerunt filij Israel, sicut præceperat Dominus. * Quæ postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

Cap. xl.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen, dicẽs: * Mense primo, prima die mensis, eriges tabernaculum testimonij, * & pones in eo arcam, demittésque ante illam velum: * & illata mensa, pones super eam quę ritè præcepta sunt. Candelabrũ stabit cum lucernis suis, * & altare aureum in quo adoletur incensum, coram arca testimonij. Tentorium in introitu tabernaculi pones, * & ante illud altare holocausti: * labrum inter altare & tabernaculum, quod implebis aqua. * Circumdabísque atrium tentoriis, & ingressum eius. * Et assumpto vnctionis oleo vnges tabernaculum cum vasis suis, vt sanctificentur: * altare holocausti & omnia vasa eius: * labrum cum basi sua: omnia vnctionis oleo consecrabis, vt sint Sancta sanctorum. * Applicabísque Aaron & filios eius ad fores tabernaculi testimonij, & lotos aqua * indues sanctis vestibus, vt ministrent mihi, & vnctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat. * Fecítque Moyses omnia quæ præceperat Dominus. * Igitur mense primo anni secundi, prima die mensis, collocatum est tabernaculum. * " Erexitque Moyses illud, & posuit tabulas ac bases & vectes, statuitque columnas, * & expandit tectum super tabernaculum, impósito desuper operimento, sicut Dominus imperauerat. * Posuit & testimonium in arca, subditis infrà vectibus, & oraculum desuper. * Cúmque intulisset arcam in tabernaculum, appendit ante eam velum vt expleret

" Num. 7. a. 7

pleret Domini iussionem. * Posuit & mensam in tabernaculo testimonij ad plagam Septentrionalem extra velum, * ordinatis coram propositionis panibus, sicut præceperat Dominus Moysi. * Posuit & candelabrum in tabernaculo testimonij è regione mensæ in parte australi, * locatis per ordinem lucernis, iuxta præceptum Domini. * Posuit & altare aureum sub tecto testimonij contra velum, * & adoleuit super eo incensum aromatum, sicut iusserat Dominus Moysi. * Posuit & tentorium in introitu tabernaculi testimonij, * & altare holocausti in vestibulo testimonij, offerens in eo holocaustum, & sacrificia, vt Dominus imperauerat. * Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonij & altare, implens illud aqua. * Lauerúntque Moyses & Aaron, ac filij eius manus suas & pedes, * cùm ingrederentur tectum fœderis, & accederent ad altare, sicut præceperat Dominus Moysi. * Erexit & atrium per gyrum tabernaculi & altaris, ducto in introitu eius tentorio. Postquam omnia perfecta sunt, *\" operuit nubes tabernaculum testimonij, & gloria Domini impleuit illud. * Nec poterat Moyses ingredi tectum fœderis, nube operiente omnia, & maiestate Domini coruscante, quia cuncta nubes operuerat. * Si quando nubes tabernaculum deserebat, proficiscebantur filij Israel per turmas suas: * si pendebat desuper, manebant in eodẽ loco. * Nubes quippe Domini incubabat per diem tabernaculo, & ignis in nocte, videntibus cunctis populis Israel per cunctas mansiones suas.

\"Num.9. c.15 3.Reg.8. b.10

LIBER LEVITICVS,

HEBRAICE VAICRA.

CAPVT PRIMVM.

VOCAVIT autem Moysen, & locutus est ei Dominus de tabernaculo testimonij, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Homo, qui obtulerit ex vobis hostiam Domino de pecoribus, id est, de bobus & ouibus offerens victimas, *\" si holocaustum fuerit eius oblatio, ac de armento; masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonij, ad placandum sibi Dominum: * ponétque manum super caput hostiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem eius proficiens. * immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem eius, fundentes per altaris circuitum, quod est ante ostium tabernaculi. * detractáque pelle hostiæ, artus in frusta concident, * & subiicient in altari ignem, strue lignorum antè composita: * & membra quæ sunt cęsa, desuper ordinantes, caput videlicet, & cuncta quæ adhærent iecori, * intestinis & pedibus lotis aqua: adolebítque ea sacerdos super altare in holocaustum & suauem odorem Domino. * Quòd si de pecoribus oblatio est, de ouibus siue de capris holocaustum, masculum absque macula offeret: * immolabítque ad latus altaris, quod respicit ad Aquilonẽ, coram Domino: sanguinem verò illius fundent super altare filij Aaron per circuitum: * diuidéntque membra, caput, & omnia quæ adhærent iecori: & ponent super ligna, quibus subiiciendus est ignis: * intestina verò & pedes lauabunt aqua. Et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum & odorem suauissimum Domino. * Si autem de auibus, holocausti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis columbæ, * offeret eam sacerdos ad altare: & retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco, decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris: * vesiculam verò gutturis, & plumas proiiciet prope altare ad orientalẽ plagam, in loco in quo cineres effundi solent, * confringétq; ascellas eius, & non secabit, neque ferro diuidet eam, & adolebit super altare, lignis igne supposito. Holocaustum est & oblatio suauissimi odoris Domino.

\"Exod.29. b.10

CAP. II.

ANima cùm obtulerit oblationem sacrificij Domino, similа erit eius oblatio. fundétq; super eam oleum, & ponet thus, * ac deferet ad filios Aaron sacerdotes:

quorum

quorum vnus tollet pugillum plenum ſi-
milæ & olei, ac totum thus, & ponet me-
moriale ſuper altare in odorẽ ſuauiſſimum
Domino.* ''quod autem reliquum fuerit de 3
ſacrificio, erit Aaron & filiorum eius, San-
ctum ſanctorum de oblationibus Domi-
ni. * Cùm autem obtuleris ſacrificium co- 4
ctum in clibano: de ſimila, panes ſcilicet B
abſque fermento, conſperſos oleo, & lagana
azyma oleo lita. * Si oblatio tua fuerit de 5
ſartagine, ſimilæ conſperſæ oleo & abſque
fermento,* diuides eam minutatim, & fun- 6
des ſuper eam oleum. * Sin autem de crati- 7
cula fuerit ſacrificium, æquè ſimila oleo
conſpergetur: * quam offerens Domino, 8
trades manibus ſacerdotis. * Qui cùm ob- 9
tulerit eam, tollet memoriale de ſacrificio, C
& adolebit ſuper altare in odorem ſuauita-
tis Domino, * quidquid autem reliquum 10
eſt, erit Aaron, & filiorum eius, Sanctum
ſanctorũ de oblationibus Domini. * Om- 11
nis oblatio, quæ offertur Domino, abſque
fermento fiet, nec quidquam fermenti ac
mellis adolebitur in ſacrificio Domino.
* Primitias tantùm eorum offeretis ac mu- 12
nera: ſuper altare verò non imponentur in
odorem ſuauitatis.* Quidquid obtuleris ſa- 13
crificij, ſale condies, nec auferes ſal fœderis D
Dei tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione
tua offeres ſal. * Si autem obtuleris munus 14
primarum frugum tuarũ Domino de ſpicis
adhuc virentibus, torrebis igni, & confrin-
ges in morem farris, & ſic offeres primitias
tuas Domino,* fundens ſuprà oleũ, & thus 15
imponens, quia oblatio Domini eſt. * de 16
qua adolebit ſacerdos in memoriam mune-
ris partem farris fracti, & olei, ac totũ thus.

''Eccl. 7. d. 34

Mar. 9. g. 49

CAP. III.

QVòd ſi hoſtia pacificorum fuerit eius 1
oblatio, & de bobus voluerit offerre, A
marem ſiue feminam, immaculata offeret
coram Domino.* Ponétque manum ſuper 2
caput victimæ ſuæ, quę immolabitur in in-
troitu tabernaculi teſtimonij, fundéntque
filij Aaron ſacerdotes, ſanguinem per alta-
ris circuitum.* Et offerent de hoſtia pacifi- 3
corum in oblationem Domino, ''adipẽ qui
operit vitalia, & quidquid pinguedinis eſt
intrinſecus:* duos renes cum adipe quo te- 4
guntur ilia, & reticulum iecoris cum re-
nunculis. * adolebúntque ea ſuper altare in 5
holocauſtum, lignis igne ſuppoſito: in ob- B
lationem ſuauiſſimi odoris Domino. * Si 6
verò de ouibus fuerit eius oblatio & pacifi-
corum hoſtia, ſiue maſculum obtulerit, ſiue
feminam, immaculata erunt. * Si agnum 7
obtulerit coram Domino, * ponet manum 8
ſuam ſuper caput victimæ ſuæ: quæ im-
molabitur in veſtibulo tabernaculi teſti-
monij: fundéntq; filij Aaron ſanguinẽ eius
per circuitum altaris.* Et offerent de pacifi- 9
corum hoſtia ſacrificium Domino: adipem
& caudam totam* cum renibus, & pingue- 10
dinem quæ operit ventrem atque vniuerſa C
vitalia, & vtrumque renunculum cum adi-
pe qui eſt iuxta ilia, reticulúmq; iecoris cum
renunculis. * & adolebit ea ſacerdos ſuper 11
altare in pabulum ignis & oblationis Do-
mini. * Si capra fuerit eius oblatio, & obtu- 12
lerit eam Domino, * ponet manum ſuam 13
ſuper caput eius: immolabítque eam in in-
troitu tabernaculi teſtimonij. Et fundẽt filij
Aaron ſanguinẽ eius per altaris circuitum. D
* Tolléntque ex ea in paſtum ignis Domi- 14
nici, adipem qui operit ventrem, & qui té-
git vniuerſa vitalia: * duos renunculos cum 15
reticulo, quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & ar-
uinam iecoris cum renunculis: * adolebit- 16
que ea ſuper altare ſacerdos in alimoniam
ignis, & ſuauiſſimi odoris. Omnis adeps,
Domini erit * iure perpetuo in generatio- 17
nibus, & cunctis habitaculis veſtris: nec
ſanguinẽ nec adipem omnino comedetis.

''Exod. 29. b. 19

CAP. IIII.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: * Loquere filiis Iſrael: Anima, 2
quæ peccauerit per ignorantiam, & de vni- A
uerſis mandatis Domini, quæ præcepit vt
non fierent, quippiam fecerit: * ſi ſacerdos, 3
qui vnctus eſt, peccauerit, delinquere fa-
ciens populum, offeret pro peccato ſuo vi-
tulum immaculatum Domino: * & addu- 4
cet illum ad oſtium tabernaculi teſtimonij
coram Domino, ponétque manum ſuper
caput eius, & immolabit eum Domino.
* Hauriet quoque de ſanguine vituli, infe- 5
rens illum in tabernaculum teſtimonij.
* Cúmq; intinxerit digitũ in ſanguine, aſper- 6
get eo ſepties coram Domino contra velum B
Sanctuarij. * ponétque de eodem ſanguine 7
ſuper cornua altaris thymiamatis gratiſſi-
mi Domino, quod eſt in tabernaculo teſti-
monij. omnem autẽ reliquum ſanguinem
fundet in baſim altaris holocauſti in intro-
itu tabernaculi. * Et adipem vituli auferet 8
pro peccato, tam eum qui vitalia operit
quàm omnia quæ intrinſecus ſunt: * duos 9
renunculos & reticulum quod eſt ſuper eos
iuxta ilia, & adipem iecoris cum renuncu-
lis, * ſicut aufertur de vitulo hoſtiæ paci- 10

ficorum:

ficorum: & adolebit ea super altare holocausti. * Pellem verò & omnes carnes cum capite & pedibus & intestinis & fimo, * & reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum, vbi cineres effundi solent: incendétque ea super lignorum struem, quæ in loco effusorum cinerum crematuntur. * Quòd si omnis turba Israel ignorauerit, & per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini est, * & postea intellexerit peccatum suum, offeret pro peccato suo vitulum, adducétque eum ad ostium tabernaculi. * Et ponent seniores populi manus super caput eius coram Domino. Immolatóque vitulo in conspectu Domini, * inferet sacerdos, qui vnctus est, de sanguine eius in tabernaculum testimonij, * tincto digito aspergens septies contra velum. * ponétque de eodem sanguine in cornibus altaris, quod est coram Domino in tabernaculo testimonij: reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio tabernaculi testimonij. * Omnemque eius adipem tollet, & adolebit super altare: * sic faciens & de hoc vitulo quo modo fecit & priùs: & rogante pro eis sacerdote, propitius erit eis Dominus. * Ipsum autem vitulum efferet extra castra, atq; comburet sicut & priorem vitulum: quia est pro peccato multitudinis. * Si peccauerit princeps, & fecerit vnum è pluribus per ignorãtiam, quod Domini lege prohibetur: * & postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam Domino, hircum de capris immaculatum. * Ponétq; manum suam super caput eius: cumque immolauerit eum in loco vbi solet mactari holocaustum coram Domino, quia pro peccato est, * tinget sacerdos digitum in sanguine hostiæ pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, & reliquum fundens ad basim eius. * Adipem verò adolebit supra, sicut in victimis pacificorum fieri solet: rogabítque pro eo sacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei. * Quòd si peccauerit anima per ignorantiam, de populo terræ, vt faciat quicquam de his, quæ Domini lege prohibentur, atque delinquat, * & cognouerit peccatum suum, offeret capram immaculatam. * Ponétque manum super caput hostiæ quæ pro peccato est, & immolabit eam in loco holocausti. * Tollétque sacerdos de sanguine in digito suo: & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. * Omnem autem adipem auferens, sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suauitatis Domino: rogabítque pro eo, & dimittetur ei. * Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ouem scilicet immaculatam; * ponet manum super caput eius, & immolabit eam in loco vbi solent cædi holocaustorum hostiæ. * Sumétque sacerdos de sanguine eius digito suo, & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. * Omnem quoque adipem auferens, sicut auferri solet adeps arietis, qui immolatur pro pacificis: cremabit super altare in incensum Domini: rogabítque pro eo, & pro peccato eius, & dimittetur ei.

CAP. V.

SI peccauerit anima, & audierit vocem iurantis, testísque fuerit quòd aut ipse vidit, aut conscius est: nisi indicauerit, portabit iniquitatem suam. * Anima, quæ tetigerit aliquid immundum, siue quod occisum à bestia est, aut per se mortuum, aut quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit immunditiæ suæ, rea est, & deliquit: * & si tetigerit quidquam de immunditia hominis iuxta omnem impuritatem, qua pollui solet, oblitáque cognouerit postea, subiacebit delicto. * Anima, quæ iurauerit, & protulerit labiis suis vt vel malè quid faceret, vel bene, & idipsum iuramento & sermone firmauerit, oblitáque postea intellexerit delictum suum, * agat pœnitentiam pro peccato, * & offerat de gregibus agnam siue capram, orabítque pro ea sacerdos & pro peccato eius: * sin autem non potuerit offerre pecus, offerat "duos turtures, vel duos pullos columbarum Domino, vnum pro peccato, & alterum in holocaustum, * dabítque eos sacerdoti: qui primum offerens pro peccato, retorquebit caput eius ad pennulas, ita vt collo hęreat, & non penitus abrumpatur. * Et asperget de sanguine eius parietem altaris. quidquid autem reliquum fuerit, faciet distillare ad fundamentum eius, quia pro peccato est. * Alterum verò adolebit in holocaustum, vt fieri solet: rogabítq; pro eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur ei. * Quòd si non quiuerit manus eius duos offerre turtures, aut duos pullos columbarum, offeret pro peccato suo similę partẽ ephi decimam. non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. * tradétque eam sacerdoti: qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit super altare in monimen-

"Inf. 12. d. 8 Luc. 2. d. 24

tum eius qui obtulerit, * rogans pro illo & expians, reliquam verò partem ipse habebit in munere. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Anima si præuaricans ceremonias, per errorem in his, quæ Domino sunt sanctificata, peccauerit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis, iuxta pondus Sanctuarij: * ipsumque quod intulit damni restituet, & quintam partem ponet suprà, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, & dimittetur ei. * Anima si peccauerit per ignorantiam, fecerítque vnum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem suam, * offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, iuxta mensurã, æstimationémque peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit: & dimittetur ei, * quia per errorem deliquit in Dominum.

CAP. VI.

LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Anima quæ peccauerit, & contempto Domino, negauerit proximo suo depositum quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam fecerit, * siue rem perditam inuenerit, & inficians insuper peierauerit, & quodlibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus solent peccare homines, * conuicta delicti, reddet * omnia quæ per fraudem voluit obtinere, integra, & quintam insuper partem domino cui damnum intulerat. * Pro peccato autem suo offeret aritẽ immaculatum de grege, & dabit eum sacerdoti, iuxta æstimationem, mensuramq; delicti: * qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ faciendo peccauit. * Locutúsq; est Dominus ad Moysen, dicens: * Præcipe Aaron & filiis eius: Hęc est lex holocausti: Cremabitur in altari tota nocte vsque manè: ignis ex eodem altari erit. * vestietur tunica sacerdos & feminalibus lineis: tollétque cineres, quos vorans ignis exussit, & ponens iuxta altare, * spoliabitur prioribus vestimentis, indutúsque aliis, efferet eos extra castra, & in loco mundissimo vsque ad fauillam consumi faciet. * Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiiciens ligna manè per singulos dies, & impósito holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum. * Ignis est iste perpetuus, qui numquam deficiet in altari. * Hæc est lex sacrificij & libamentorum, quæ offerent filij Aaron coram Domino, & coram altari. * Tollet sacerdos pugillum similæ, quæ consperſa est oleo, & totum thus, quod super similam positum est: adolebítque illud in altari in monimentum odoris suauissimi Domino: * reliquam autem partem similæ comedet Aaron cum filiis suis, absque fermento: & comedet in loco Sancto Atrij tabernaculi. * Ideo autem non fermentabitur, quia pars eius in Domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit, sicut pro peccato atque delicto. * Mares tantùm stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis Domini. omnis, qui tetigerit illa, sanctificabitur. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Hæc est oblatio Aaron, & filiorum eius, quam offerre debent Domino in die vnctionis suæ. Decimam partem ephi offerent similæ in sacrificio sempiterno, medium eius mane, & medium eius vespere: * quę in sartagine oleo consperſa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suauissimum Domino * sacerdos, qui iure patri succesſerit, & tota cremabitur in altari. * Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo. * Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere Aaron & filiis eius: Ista est lex hostiæ pro peccato: In loco vbi offertur holocaustum, immolabitur coram Domino. Sãctum sanctorum est. * Sacerdos qui offert, comedet eam in loco sancto, in atrio tabernaculi. * Quidquid tetigerit carnes eius, sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lauabitur in loco sancto. * Vas autem fictile, in quo cocta est, confringetur. quòd si vas æneum fuerit, defricabitur, & lauabitur aqua. * Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur de carnibus eius, quia Sanctum sanctorum est. * Hostia enim quæ cæditur pro peccato, " cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonij ad expiandum in Sanctuario, non comedetur, sed comburetur igni.

Num. 5. a. 6

" Heb. 13. b. 11 Sup. 4. a. 5

CAP. VII.

HÆc quoque lex hostiæ pro delicto, Sancta sanctorum est: * idcirco vbi immolabitur holocaustum, mactabitur & victima pro delicto: sanguis eius per gyrum altaris fundetur. * Offerent ex ea caudam & adipem qui operit vitalia: * Duos renunculos, & pinguedinem quæ iuxta ilia est, reticulúmque iecoris cum renunculis.

* & adolebit ea sacerdos super altare: incen- 5
sum est Domini pro delicto. * Omnis mas- 6
culus de sacerdotali genere, in loco sancto
vescetur his carnibus, quia Sanctum san- 30
ctorum est. * Sicut pro peccato offertur ho- 7 D
stia, ita & pro delicto: vtriusque hostiæ lex
vna erit: ad sacerdotem, qui eam obtulerit, 31
pertinebit. * Sacerdos qui offert holocausti 8
victimam, habebit pellem eius. * Et omne 9 32
sacrificium similæ, quod coquitur in clibano, & quidquid in craticula, vel in sartagine præparatur, eius erit sacerdotis à quo offertur: * siue oleo conspersa, siue arida fuerint, cunctis filiis Aaron mensura æqua per 10 B
singulos diuidetur. * Hæc est lex hostiæ pa- 11
cificorum quæ offertur Domino. * Si pro 12
gratiarum actione oblatio fuerit, offerent 35
panes absque fermento conspersos oleo, & lagana azyma vncta oleo, coctámque similam, & collyridas olei admistione conspersas: * panes quoque fermentatos cum ho- 13
stia gratiarum, quæ immolatur pro pacificis: * ex quibus vnus pro primitiis offeretur 14
Domino, & erit sacerdotis qui fundet hostiæ sanguinem. * cuius carnes eadem come- 15 38
dẽtur die, nec remanebit ex eis quidquam
vsque mane. * Si voto, vel sponte quispiam 16
obtulerit hostiam, eadem similiter edetur
die: sed & si quid in crastinum remanserit,
vesci licitum est: * quidquid autem tertius 17
inuenerit dies, ignis absumet. * si quis de 18 1
carnibus victimæ pacificorum die tertio 2
comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit A
offerenti: quin potius quæcumque anima
tali se edulio contaminauerit, præuarica- 3
tionis rea erit. * Caro, quæ aliquid tetige- 19 4
rit immundum, non comedetur, sed com- C
buretur igni: qui fuerit mundus, vescetur 5
ex ea. * Anima polluta quæ ederit de car- 20 6
nibus hostiæ pacificorum, quæ oblata est
Domino, peribit de populis suis. * Et quæ 21 7
tetigerit immunditiam hominis, vel iumenti, siue omnis rei, quæ polluere potest, & comederit de huiuscemodi carnibus, in- 8
teribit de populis suis. * Locutúsque est Do- 22
minus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis 23 9
Israel: Adipem ouis, & bouis, & capræ non B
comedetis. * Adipem cadaueris morticini, 24
& eius animalis, quod à bestia captum est, 10
habebitis in varios vsus. * Si quis adipem, 25
qui offerri debet in incensum Domini, 11
comederit, peribit de populo suo. * Sangui- 26
nem quoque omnis animalis non sumetis
in cibo, tam de auibus quàm de pecoribus.
* Omnis anima, quæ ederit sanguinẽ, peri- 27 12
bit de populis suis. * Locutúsque est Domi- 28 13
nus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Is- 29
rael, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat simul & sacrificium, id est, libamenta eius. * tenebit manibus adipem hostiæ, & pectusculũ: cumque ambo oblata Domino consecrauerit, 31
tradet sacerdoti, * qui adolebit adipem super altare, pectusculum autem erit Aaron, & filiorum eius. * armus quoque dexter de 32
pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis. * Qui obtulerit sanguinem & adi- 33
pem, filiorũ Aaron, ipse habebit & armum
dextrum in portione sua. * Pectusculum 34
enim eleuationis, & armum separationis tuli à filiis Israel de hostiis eorum pacificis, & dedi Aaron sacerdoti, & filiis eius lege perpetua, ab omni populo Israel. * Hæc est 35
vnctio Aaron & filiorum eius in ceremoniis Domini die qua obtulit eos Moyses, vt sacerdotio fungerentur, * & quæ præcepit 36
eis dari Dominus à filiis Israel religione perpetua in generationibus suis. * Ista est 37
lex holocausti, & sacrificij pro peccato atque delicto, & pro consecratione & pacificorum victimis: * quam constituit Dominus Moysi in monte Sinai, quando mandauit filiis Israel vt offerrent oblationes suas Domino in deserto Sinai.

CAP. VIII.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Tolle Aaron cum filiis suis, 2
vestes eorum, & vnctionis oleum, vitulum A
pro peccato, duos arietes, canistrum cum
azymis, * & congregabis omnem cœtum 3
ad ostium tabernaculi. * Fecit Moyses vt 4
Dominus imperauerat. Congregatáq; omni turba ante fores tabernaculi, * ait: Iste est 5
sermo, quem iussit Dominus fieri. * Statimque obtulit Aaron & filios eius. Cúmque 6
lauisset eos, * vestiuit pontificem subucula
linea, accingẽs eum balteo, & induens eum
tunica hyacinthina, & desuper humerale
imposuit, * quod astringens cingulo aptauit 8
rationali, in quo erat Doctrina & Veritas.
* Cidari quoque texit caput: & super eam, 9
contra frontem, posuit laminam auream B
consecratam in sanctificatione, sicut præ-
ceperat ei Dominus. * Tulit & vnctionis 10
oleum, quo liniuit tabernaculum cum
omni supellectili sua. * Cúmque sanctifi- 11
cans aspersisset altare septem vicibus, vnxit
illud, & omnia vasa eius, labrúmque cum
basi sua sanctificauit oleo. * Quod fundens 12 Eccl. 45 c. 18
super caput Aaron, vnxit eum, & consecra-
uit: * filios quoque eius oblatos vestiuit

tunicis

tunicis lineis,& cinxit balteis, impoſuítque mitras, vt iuſſerat Dominus. * Obtulit & vitulum pro peccato. cúmque ſuper caput eius poſuiſſet Aaron, & filij eius manus ſuas, * immolauit eum : hauriens ſanguinem, & tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum. quo expiato & ſanctificato,fudit reliquum ſanguinem ad fundamenta eius. * Adipem verò qui erat ſuper vitalia, & reticulum iecoris, duóſque renunculos, cum aruinulis ſuis adoleuit ſuper altare : * vitulum cum pelle & carnibus, & fimo, cremans extra caſtra, ſicut præceperat Dominus. * Obtulit & arietem in holocauſtum: ſuper cuius caput cùm impoſuiſſent Aaron & filij eius manus ſuas,* immolauit eum,& fudit ſanguinem eius per circuitum altaris. * Ipſumque arietem in fruſta concidens,caput eius, & artus, & adipem adoleuit igni, * lotis prius inteſtinis & pedibus. totúmque ſimul arietem incendit ſuper altare, eo quòd eſſet holocauſtum ſuauiſſimi odoris Domino, ſicut præceperat ei. * Obtulit & arietem ſecundum, in conſecratione ſacerdotum : poſueruntque ſuper caput eius Aaron & filij eius manus ſuas. * quem cùm immolaſſet Moyſes, ſumens de ſanguine eius, tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron,& pollicem manus eius dextræ, ſimiliter & pedis. * Obtulit & filios Aaron. cumque de ſanguine arietis immolati tetigiſſet extremum auriculæ ſingulorum dextræ, & pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit ſuper altare per circuitum : * adipem verò, & caudam, omnemque pinguedinem quæ operit inteſtina, reticulúmque iecoris,& duos renes cum adipibus ſuis,& armo dextro ſeparauit.* Tollens autem de caniſtro azymorum, quod erat coram Domino, panem abſque fermento, & collyridam conſperſam oleo, laganumque poſuit ſuper adipes, & armum dextrum, * tradens ſimul omnia Aaron & filiis eius. Qui poſtquam leuauerunt ea coram Domino, * rurſum ſuſcepta de manibus eorum, adoleuit ſuper altare holocauſti, eo quòd conſecrationis eſſet oblatio, in odorem ſuauitatis,ſacrificij Domino. * Tulítq; pectuſculum eleuans illud coram Domino, de ariete cõſecrationis in partem ſuam, ſicut præceperat ei Dominus.* Aſſuménſq; vnguentũ, & ſanguinem qui erat in altari, aſperſit ſuper Aaron & veſtimenta eius, & ſuper filios illius ac veſtes eorum. * Cúmq; ſanctificaſſet eos in veſtitu ſuo,præcepit eis, dicens : Coquite carnes ante fores tabernaculi,& ibi comedite eas.panes quoque conſecrationis edite, qui poſiti ſunt in caniſtro, ſicut præcepit mihi Dominus,dicens: \\Aaron & filij eius comedent eos: * quidquid autem reliquũ fuerit de carne & panibus, ignis abſumet. * De oſtio quoque tabernaculi non exibitis ſeptem diebus, vſque ad diem quo complebitur tempus cõſecrationis veſtræ.ſeptem enim diebus finitur conſecratio: * ſicut & impræſentiarum factum eſt, vt ritus ſacrificij compleretur. * Die ac nocte manebitis in tabernaculo obſeruantes cuſtodias Domini, ne moriamini : ſic enim mihi præceptum eſt. * Fecerúntque Aaron & filij eius cuncta quæ locutus eſt Dominus per manum Moyſi.

\\ Exod.29. f.32 Inf.29.b.9

CAP. IX.

FActo autem octauo die,vocauit Moyſes Aaron & filios eius, ac maiores natu Iſrael,dixítque ad Aaron: * \\Tolle de armento vitulum pro peccato, & arietem in holocauſtum, vtrumque immaculatum,& offer illos coram Domino. * Et ad filios Iſrael loquêris : Tollite hircum pro peccato, & vitulum,atque agnum anniculos,& ſine macula in holocauſtum, * bouem & arietem pro pacificis : & immolate eos coram Domino, in ſacrificio ſingulorum ſimilam conſperſam oleo offerentes. hodie enim Dominus apparebit vobis.* Tulerunt ergo cuncta quæ iuſſerat Moyſes ad oſtium tabernaculi: vbi cùm omnis multitudo aſtaret, * ait Moyſes:Iſte eſt ſermo,quem præcepit Dominus : facite, & apparebit vobis gloria eius. * Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, & immola pro peccato tuo:offer holocauſtum, & deprecare pro te & pro populo. cúmque mactaueris hoſtiam populi, ora pro eo,ſicut præcepit Dominus. * Statímque Aaron accedens ad altare, immolauit vitulum pro peccato ſuo : * cuius ſanguinem obtulerunt ei filij ſui: in quo tingens digitum,tetigit cornua altaris, & fudit reſiduum ad baſim eius. * Adipémque & renunculos, ac reticulum iecoris, quæ ſunt pro peccato,adoleuit ſuper altare,ſicut præceperat Dominus Moyſi : * carnes verò & pellem eius extra caſtra combuſſit igni. * Immolauit & holocauſti victimam : obtulerúntq; ei filij ſui ſanguinem eius,quem fudit per altaris circuitum. * ipſam etiam hoſtiam in fruſta conciſam, cum capite & membris ſingulis obtulerunt. quæ omnia ſuper altare cremauit igni,* lotis aqua prius inteſtinis & pedibus. * Et pro peccato po-

\\ Exod. 29. a.1

puli offerens, mactauit hircum: expiatoque altari, * fecit holocaustum, * addens in sacrificio libamenta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea super altare, absque ceremoniis holocausti matutini. * Immolauit & bouem atque arietem, hostias pacificas populi: obtulerúntque ei filij sui sanguinem, quem fudit super altare in circuitum. * Adipem autem bouis, & caudam arietis, renunculosque cum adipibus suis, & reticulum iecoris * posuerunt super pectora. cúmque cremati essent adipes super altare, * pectora eorum, & armos dextros separauit Aaron, eleuans coram Domino, sicut præceperat Moyses. * Et extendens manus ad populum, benedixit ei. Sícque completis hostiis pro peccato, & holocaustis, & pacificis, descendit. * Ingressi autem Moyses & Aaron in tabernaculum testimonij, & deinceps egressi benedixerunt populo. \\ Apparuítque gloria Domini omni multitudini: * & ecce egressus ignis à Domino, deuorauit holocaustum, & adipes qui erant super altare. Quod cùm vidissent turbæ, laudauerunt Dominum, ruentes in facies suas.

\\2.Mac.2.c.11

Cap. X.

ARreptísque Nadab, & Abiu filij Aaron thuribulis, \\ posuerunt ignem, & incensum desuper, offerentes coram Domino ignem alienum: quod eis præceptum non erat. * Egressúsque ignis à Domino, deuorauit eos, & mortui sunt coram Domino. * Dixítque Moyses ad Aaron: Hoc est quod locutus est Dominus: Sanctificabor in iis, qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit Aaron. * Vocatis autē Moyses Misaele, & Elisaphan filiis Oziel, patrui Aaron, ait ad eos: Ite & tollite fratres vestros de conspectu Sanctuarij, & asportate extra castra. * Confestímq; pergentes, tulerunt eos sicut iacebant, vestitos lineis tunicis, & eiecerunt foras, vt sibi fuerat imperatum. * Locutúsque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius: Capita vestra nolite nudare, & vestimenta nolite scindere, ne fortè moriamini, & super omnem cœtum oriatur indignatio. Fratres vestri, & omnis domus Israel plangant incendium quod Dominus suscitauit: * vos autem non egrediemini fores tabernaculi, alioquin peribitis: oleum quippe sanctæ vnctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta præceptum Moysi. * Dixit quoque Dominus ad Aaron: * Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis tu & filij tui, quando intratis in tabernaculum testimonij, ne moriamini: quia præceptum sempiternum est in generationes vestras. * Et vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum: * doceatísque filios Israel omnia legitima mea quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi. * Locutúsque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius, qui erant residui: Tollite sacrificium, quod remansit de oblatione Domini, & comedite illud absque fermento iuxta altare, quia Sanctum sanctorum est. * Comedetis autem in loco sancto: quod datum est tibi & filiis tuis de oblationibus Domini, sicut præceptum est mihi. * Pectusculū quoque quod oblatum est, & armum qui separatus est, edetis in loco mundissimo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum Israel: * eo quòd armum & pectus, & adipes qui cremantur in altari, eleuauerunt coram Domino, & pertineant ad te, & ad filios tuos lege perpetua, sicut præcepit Dominus. * \\ Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat pro peccato, cùm quæreret Moyses, exustum reperit: iratúsq; contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, qui remanserant, ait: * Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, quæ Sancta sanctorum est, & data vobis vt portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conspectu Domini, * præsertim cùm de sanguine illius non sit illatum intra sancta, & comedere debueritis eam in Sanctuario, sicut præceptum est mihi? * Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro peccato, & holocaustum coram Domino: mihi autem accidit quod vides. quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in ceremoniis mente lugubri? * Quod cùm audisset Moyses, recepit satisfactionem.

\\Num.3.a.4.26.g.26 1.Par.24.a.2

\\2.Mac.c.11

Cap. XI.

LOcutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Dicite filiis Israel: \\ Hæc sunt animalia quę comedere debetis de cunctis animātibus terræ: * Omne quod habet diuisam vngulam, & ruminat in pecoribus, comedetis. * Quidquid autem ruminat quidem, & habet vngulam, sed non diuidit eam, sicut camelus & cetera, non comedetis illud, & inter immunda reputabitis.

\\Deut.a.3

tabitis.* Chœrogryllus qui ruminat, vngulámque non diuidit, immundus est.* Lepus quoque: nam & ipse ruminat, sed vngulam non diuidit. * Et ‖ sus: qui cùm vngulam diuidat, non ruminat. * horum carnibus non vescemini, nec cadauera contingetis, quia immunda sunt vobis. * Hæc sunt quæ gignuntur in aquis, & vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, comedetis.* Quidquid autem pinnulas & squamas non habet eorum quæ in aquis mouentur & viuunt, abominabile vobis,* execrandumq; erit, carnes eorum non comedetis, & morticina vitabitis. * Cuncta quæ non habent pinnulas & squamas in aquis, polluta erunt.* Hæc sunt quæ de auibus comedere non debetis, & vitanda sunt vobis: Aquilam, & gryphem, & haliæetum,* & miluum ac vulturem iuxta genus suum, * & omne coruini generis in similitudinem suam,* struthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus suum: * bubonem, & mergulum, & ibin, * & cygnum, & onocrotalum, & porphyrionem,* herodionem & charadrion iuxta genus suum, vpupam quoque, & vespertilionem.* Omne de volucribus quod graditur super quattuor pedes, abominabile erit vobis. * Quidquid autem ambulat quidem super quattuor pedes, sed habet longiora retrò crura, per quæ salit super terram, * comedere debetis, vt est bruchus in genere suo, & attacus atque ophiomachus, ac locusta, singula iuxta genus suum.* Quidquid autem ex volucribus quattuor tàtùm habet pedes, execrabile erit vobis: * & quicumque morticina eorum tetigerit, polluetur, & erit immundus vsque ad vesperum: * & si necesse fuerit vt portet quippiam horum mortuum, lauabit vestimenta sua, & immundus erit vsque ad occasum solis. * Omne animal quod habet quidem vngulam, sed non diuidit eam, nec ruminat, immundum erit: & qui tetigerit illud, contaminabitur. * Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus, quæ incedunt quadrupedia, immundum erit: qui tetigerit morticina eorum, polluetur vsque ad vesperum. * Et qui portauerit huiuscemodi cadauera, lauabit vestimenta sua, & immundus erit vsque ad vesperum: quia omnia hæc immunda sunt vobis. * Hæc quoque inter polluta reputabuntur de his, quæ mouentur in terra, mustela & mus & crocodilus, singula iuxta genus suum, * mygale, & chamæleon, & stellio, & lacerta, & talpa: * omnia hæc immunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit vsque ad vesperum: * & super quod ceciderit quidquam de morticinis eorum, polluetur tam vas ligneum & vestimentum, quàm pelles & cilicia: & in quocumque fit opus, tingentur aqua, & polluta erunt vsque ad vesperum, & sic postea mundabuntur. * Vas autem fictile, in quod horum quidquam intro ceciderit, polluetur, & idcirco frangendum est.* Omnis cibus, quem comedetis, si fusa fuerit super eum aqua, immundus erit: & omne liquens quod bibitur de vniuerso vase, immundum erit. * Et quidquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super illud, immundum erit: siue clibani, siue chytropodes, destruentur, & immundi erunt. * Fontes verò & cisternæ, & omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur. * Si ceciderit super sementem, non polluet eam. * Si autem quispiam aqua sementem perfuderit, & postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. * Si mortuum fuerit animal, quod licet vobis comedere, qui cadauer eius tetigerit, immundus erit vsque ad vesperum: * & qui comederit ex eo quippiam, siue portauerit; lauabit vestimenta sua, & immundus erit vsque ad vesperum. * Omne quod reptat super terram, abominabile erit, nec assumetur in cibum. * Quidquid super pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, siue per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile est.* Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quidquam eorum, ne immundi sitis. * Ego enim sum Dominus Deus vester: ‖ sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod mouetur super terram. * Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de Terra Ægypti, vt essem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego sanctus sum.* Ista est lex animantium ac volucrum, & omnis animæ viuentis, quæ mouetur in aqua, & reptat in terra,* vt differentias noueritis mundi, & immundi, & sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.

‖ 2. Mac. 6. d. 18

‖ 1. Pet. 1. c. 15

CAP. XII.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: ‖ Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruæ. * ‖ Et

‖ Luc. 2. c. 12 Ioan. 7. c. 12 ‖ Luc. 2. c. 21

die octauo circumcidetur infantulus: * ipsa verò triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ. Omne sanctum non tãget, nec ingredietur in Sanctuarium, donec impleantur dies purificationis suæ. * Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suæ. * Cúmq; expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, siue pro filia, deferet agnum anniculum in holocaustum, & pullum colũbæ siue turturem pro peccato, ad ostium tabernaculi testimonij, & tradet sacerdoti * qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mundabitur à profluuio sanguinis sui. ista est lex parientis masculum aut feminam. Quòd si non inuenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet " duos turtures vel duos pullos columbarum, vnum in holocaustum, & alterum pro peccato. orabitque pro ea sacerdos, & sic mundabitur.

" Sup. 5. c. 11 Luc. 2. d. 24

CAP. XIII.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, & Aaron, dicens: * Homo, in cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color siue pustula, aut quasi lucens quippiam, id est plaga lepræ, adducetur ad Aaron sacerdotem, vel ad vnum quemlibet filiorum eius. * Qui cùm viderit lepram in cute, & pilos in album mutatos colorem, ipsamq; speciem lepræ humiliorem cute & carne reliqua; plaga lepræ est, & ad arbitrium eius separabitur. * Sin autem lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua, & pili coloris pristini, recludet eum sacerdos septem diebus, * & considerabit die septimo: & siquidem lepra vltrà non creuerit, nec transierit in cute priores terminos, rursum recludet eum septem diebus aliis. * Et die septimo contemplabitur: si obscurior fuerit lepra, & non creuerit in cute, mundabit eum, quia scabies est: lauabítque homo vestimenta sua, & mundus erit. * Quòd si postquam à sacerdote visus est, & redditus munditiæ, iterum lepra creuerit; adducetur ad eum, * & immũditiæ condemnabitur. * Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdõtem, * & videbit eum. Cumq; color albus in cute fuerit, & capillorum mutauerit aspectũ, ipsa quoque caro viua apparuerit: * lepra vetustissima iudicabitur, atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos, & non recludet, quia perspicuæ immunditiæ est. * Sin autem efloruerit discurrẽs lepra in cute, & operuerit omnem cutem à capite vsque ad pedes, quidquid sub aspectum oculorum cadit, * considerabit eum sacerdos, & teneri lepra mundissima iudicabit: eo quòd omnis in candorem versa sit, & idcirco homo mundus erit. * Quando verò caro viuens in eo apparuerit, * tunc sacerdotis iudicio polluetur, & inter immundos reputabitur. caro enim viua si lepra aspergitur, immunda est. * Quòd si rursum versa fuerit in alborem, & totum hominem operuerit, * considerabit eum sacerdos, & mundũ esse decernet. * Caro autem & cutis in qua vlcus natum est & sanatum, * & in loco vlceris cicatrix alba apparuerit, siue subrufa, adducetur homo ad sacerdotem: * qui cùm viderit locum leprę humiliorem carne reliqua, & pilos versos in candorem, contaminabit eum: plaga enim lepræ orta est in vlcere. * Quòd si pilus coloris est pristini, & cicatrix subobscura, & vicina carne non est humilior, recludet eum septem diebus. * & si quidem creuerit, adiudicabit eum lepræ. * sin autem steterit in loco suo, vlceris est cicatrix, & homo mundus erit. * Caro autem & cutis, quam ignis exusserit, & sanata albam siue rufam habuerit cicatricem, * considerabit eam sacerdos, & ecce versa est in alborẽ, & locus eius reliqua cute est humilior: contaminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta est. * Quòd si pilorum color nõ fuerit immutatus, nec humilior plaga carne reliqua, & ipsa lepræ species fuerit subobscura, recludet eum septem diebus, * & die septimo cõtemplabitur: si creuerit in cute lepra, contaminabit eum. * sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus, plaga combustionis est, & idcirco mundabitur, quia cicatrix est combustura. * Vir, siue mulier, in cuius capite vel barba germinauerit lepra, videbit eos sacerdos. * & siquidem humilior fuerit locus carne reliqua, & capillus flauus, solitoq; subtilior; contaminabit eos, quia lepra capitis ac barbę est. * Sin autẽ viderit locum maculæ æqualem vicinę carni, & capillũ nigrum: recludet eum septẽ diebus, * & die septimo intuebitur. Si non creuerit macula, & capillus sui coloris est, & locus plagæ carni reliquæ æqualis: * radetur homo absque loco maculæ, & includetur septẽ diebus aliis. * Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotisq; vestibus suis mundus erit. * Sin autẽ post emun-

datio-

dationem rursus creuerit macula in cute, 56
*non quæret amplius vtrum capillus in flauum colorem sit immutatus, quia apertè immundus est. * Porrò si steterit macula, & 57
capilli nigri fuerint, nouerit hominẽ sanatum esse, & confidenter eum pronunciet mundum. * Vir, siue mulier, in cuius cute 58
cãdor apparuerit,* intuebitur eos sacerdos. 59
si deprehenderit subobscurũ alborem lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi, & hominem mundum. * Vir, de cuius capite capilli fluunt, 60
caluus & mundus est: * & si à fronte ceciderint pili, recaluaster & mundus est. * Sin 61
autẽ in caluitio siue in recaluatione albus F
vel rufus color fuerit exortus, * & hoc sacer- 63
dos viderit, condemnabit eum haud dubiè 9
lepræ, quæ orta est in caluitio. * Quicũque 64
ergo maculatus fuerit lepra, & separatus est B
ad arbitriũ sacerdotis,* habebit vestimenta 65
dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit. 10
* Omni tempore, quo leprosus est, & im- 66
mundus, solus habitabit extra castra. * Ve- 67
stis lanea siue linea, quæ leprã habuerit * in 68
stamine atque subtegmine, aut certè pellis, 69
vel quidquid ex pelle confectũ est, * si alba 12
vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, ostenderurq; sacerdoti. * qui consideratam recludet septem diebus: * & die septi- 70
mo rursus aspiciens si deprehenderit creuisse, lepra perseuerans est: pollutum iudicabit 71
vestimentũ, & omne in quo fuerit inuenta: 72
* & idcirco comburetur flammis. * Quòd si 73
eam viderit non creuisse, * præcipiet, & la- 74
uabunt id, in quo lepra est, recludetq; illud 75
septem diebus aliis. * Et cùm viderit faciem 76
quidem pristinam non reuersam, nec ta- G
men creuisse lepram, immundũ iudicabit, 77
& igne comburet, eo quòd infusa sit in superficie vestimenti vel per totũ, lepra. * Sin 78
autem obscurior fuerit locus lepræ, post- C
quam vestis est lota, abrũpet eum, & à solido diuidet. * Quòd si vltrà apparuerit in his 79
locis, quę prius immaculata erant, lepra volatilis & vaga: debet igne comburi. * si ces- 80
sauerit, lauabit aqua ea, quæ pura sunt, secundò, & munda erunt. * Ista est lex lepræ 81
vestimenti lanei & linei, staminis, atq; subtegminis, omnisque supellectilis pelliceæ, quomodo mũdari debeat, vel cõtaminari.

CAP. XIIII.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Hic est ritus leprosi, quando 2
mũdandus est: \\ Adducetur ad sacerdotem: A
* qui egressus de castris, cùm inuenerit le- 3 Mar. 1. d. 40 Luc. 5. d. 12
pram esse mundatam, * præcipiet ei, qui 4
purificatur, vt offerat duos passeres viuos pro se, quibus vesci licitũ est, & lignum cedrinum, vermiculumque & hyssopum. * & 5
vnum ex passeribus immolari iubebit in vase fictili super aquas viuentes: * alium autem viuum cum ligno cedrino, & cocco & 6
hyssopo tinget in sanguine passeris immolati, * quo asperget illum, qui mundandus 7
est, septies, vt iure purgetur: & dimittet passerem viuum, vt in agrum auolet. * Cumq; 8
lauerit homo vestimenta sua, radet omnes pilos corporis, & lauabitur aqua: purificatusque ingredietur castra, ita dumtaxat
vt maneat extra tabernaculũ suum septem diebus, * & die septimo radet capillos capitis, barbamque & supercilia, ac totius corporis pilos. Et lotis rursum vestibus & cor- B
pore, * die octauo assumet duos agnos im- 10
maculatos, & ouem anniculam absque macula, & tres decimas similæ in sacrificium, quæ conspersa sit oleo, & seorsum olei sextarium. * Cumque sacerdos purificans ho- 11
minem, statuerit eum, & hæc omnia coram Domino in ostio tabernaculi testimonij, * tollet agnum, & offeret eum pro delicto, oleique sextarium. & oblatis ante Do- 12
minum omnibus, * immolabit agnum, vbi solet immolari hostia pro peccato, & holocaustum, id est, in loco sancto. Sicut enim
pro peccato, ita & pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia: Sancta sanctorum est. 13
* Assumensque sacerdos de sanguine hostiæ, quæ immolata est pro delicto, ponet
super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollices manus dextræ & pedis: * & de olei sextario mittet in ma- 14
num suam sinistram, * tingétque digitum 15
dextrum in eo, & asperget coram Domino septies. * quod autem reliquum est olei in 16
læua manu, fundet super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super C
pollices manus ac pedis dextri, & super sanguinem qui effusus est pro delicto, * & su- 17 18
per caput eius. * Rogabitque pro eo coram Domino, & faciet sacrificium pro peccato. 19
tunc immolabit holocaustum, * & ponet illud in altari cum libamentis suis, & homo 20
ritè mundabitur. * Quòd si pauper est, & 21
non potest manus eius inuenire quæ dicta sunt, pro delicto assumet agnum ad oblationem, vt roget pro eo sacerdos, decimamque partem similæ conspersæ oleo in sacri- 22
ficium, & olei sextarium, * \\ duosque tur- A
tures siue duos pullos columbæ, quorum

\\ Matth. 8. 4. 1

\\ Sup. c. 11. 12. d. 8 Luc. 2. d. 24

vnus sit pro peccato, & alter in holocaustum: * offeretque ea die octauo purificationis suæ sacerdoti, ad ostium tabernaculi testimonij coram Domino. *qui suscipiens agnum pro delicto & sextarium olei, leuabit simul: * immolatóq; agno, de sanguine eius ponet super extremum auriculæ dextræ illius qui mundatur, & super pollices manus eius ac pedis dextri: * olei verò partem mittet in manum suam sinistram, * in quo tingens digitum dextræ manus asperget septies coram Domino: *tangétq; extremum dextræ auriculæ illius qui mũdatur, & pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto: * reliquam autẽ partem olei, quæ est in sinistra manu, mittet super caput purificati, vt placet pro eo Dominũ: *& turturem siue pullum columbæ offeret, * vnũ pro delicto, & alterum in holocaustum cum libamentis suis. * Hoc est sacrificiũ leprosi, qui habere non potest omnia in emundationem sui. * Locutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Cùm ingressi fueritis Terram Chanaan, quã ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga lepræ in ædibus, * ibit cuius est domus, nuncians sacerdoti, & dicet: Quasi plaga lepræ videtur mihi esse in domo mea.* At ille præcipiet vt efferant vniuersa de domo, priusquam ingrediatur eam, & videat vtrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia quæ in domo sunt. Intrabítq; postea vt consideret lepram domus: * & cùm viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore siue rubore deformes, & humiliores superficie reliqua, *egredietur ostium domus, & statim claudet illam septem diebus.* Reuersúsque die septimo, considerabit eam. si inuenerit creuisse lepram, * iubebit erui lapides in quibus lepra est, & proiici eos extra ciuitatem in locum immundum: * domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitũ, & spargi puluerem rasuræ extra vrbem in locum immundum, * lapidésque alios reponi pro his qui ablati fuerint, & luto alio liniri domũ. *Sin autem postquam eruti sunt lapides, & puluis erasus, & alia terra lita, * ingressus sacerdos viderit reuersam lepram, & parietes respersos maculis, lepra est perseuerans, & immũda domus: * quam statim destruent, & lapides eius ac ligna, atq; vniuersum puluerem proiicient extra oppidum in locum immundum.* Qui intrauerit domũ quando clausa est, immundus erit vsque ad vesperum: * & qui dormierit in ea, & comederit quippiam, lauabit vestimenta sua. * Quòd si introiens sacerdos viderit lepram non creuisse in domo, postquam denuo lita fuerit, purificabit eam reddita sanitate: * & in purificationem eius sumet duos passeres, lignúmq; cedrinum, & vermiculum atque hyssopum: *& immolato vno passere in vase fictili super aquas viuas, * tollet lignum cedrinum, & hyssopum, & coccũ & passerem viuũ, & tinget omnia in sanguine passeris immolati, atq; in aquis viuentibus, & asperget domum septies, * purificabítq; eam tam in sanguine passeris quàm in aquis viuentibus, & in passere viuo, ligno-que cedrino & hyssopo atque vermiculo. * Cúmque dimiserit passerem auolare in agrũ liberè, orabit pro domo, & iure mundabitur. * Ista est lex omnis lepræ & percussuræ, * lepræ vestium & domorum, * cicatricis & erumpentiũ papularum, lucentis maculæ, & in varias species, coloribus immutatis, * vt possit sciri quo tempore mundum quid, vel immundum sit.

CAP. XV.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Loquimini filiis Israel, & dicite eis: Vir, qui patitur fluxum seminis, immundus erit. * Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere, cùm per singula momenta adhæserit carni eius, atque concreuerit fœdus humor. * Omne stratum, in quo dormierit, immundum erit, & vbicumque sederit. * Si quis hominum tetigerit lectum eius, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Si sederit vbi ille sederat, & ipse lauabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Qui tetigerit carnem eius, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Si saliuam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est, lauabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Sagma, super quo sederit, immundum erit: * & quidquid sub eo fuerit, qui fluxum seminis patitur, pollutum erit vsque ad vesperum. Qui portauerit horum aliquid, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Omnis, quem tetigerit qui talis est, non lotis ante manibus, lauabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lauabitur aqua.

* Si sana-

* Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, & lotis vestibus & toto corpore in aquis viuentibus, erit mundus. * Die autem octauo sumet duos turtures, aut duos pullos columbæ, & veniet in conspectum Domini ad ostium tabernaculi testimonij, dabítque eos sacerdoti. * qui faciet vnum pro peccato, & alterum in holocaustum: rogabítque pro eo coram Domino, vt emundetur à fluxu seminis sui. * Vir de quo egreditur semen coitus, lauabit aqua omne corpus suum: & immundus erit vsque ad vesperum. * Vestem & pellem, quam habuerit, lauabit aqua, & immunda erit vsque ad vesperum. * Mulier, cũ qua coierit, lauabitur aqua, & immunda erit vsque ad vesperum. * Mulier, quæ redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. * Omnis qui tetigerit eam, immundus erit vsque ad vesperum: * & in quo dormierit vel sederit diebus separationis suæ, polluetur. * Qui tetigerit lectum eius, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Omne vas, super quo illa sederit, quisquis attigerit, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, pollutus erit vsque ad vesperum. * Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus: & omne stratum, in quo dormierit, polluetur. * Mulier, quæ patitur multis diebus fluxũ sanguinis non in tempore menstruali, vel quæ post menstruum sanguinẽ fluere non cessat, quamdiu subiacet huic passioni, immunda erit quasi sit in tempore menstruo. * omne stratum, in quo dormierit, & vas in quo sederit, pollutum erit. * quicumque tetigerit ea, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum. * Si steterit sanguis, & fluere cessauerit, numerabit septem dies purificationis suæ: * & die octauo offeret pro se sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad ostium tabernaculi testimonij: * qui vnum faciet pro peccato, & alterum in holocaustum, rogabítque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ eius. * Docebitis ergo filios Israel vt caueant immunditiam, & non moriantur in sordibus suis, cùm polluerint tabernaculũ meum quod est inter eos. * Ista est lex eius, qui patitur fluxum seminis, & qui polluitur coitu, * & quæ menstruis temporibus separatur, vel quæ iugi fluit sanguine, & hominis, qui dormierit cum ea.

CAP. XVI.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen * post mortem duorum filiorum Aaron, quando offerentes ignem alienum interfecti sunt: * & præcepit ei, dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuũ, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca, vt non moriatur (quia in nube apparebo super oraculum) * nisi hæc antè fecerit: Vitulũ pro peccato offeret, & arietem in holocaustum. * Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verenda celabit: accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti: hæc enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis, cùm lotus fuerit, induetur. * Suscipiétque ab vniuersa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato, & vnũ arietem in holocaustum. * Cúmq; obtulerit vitulum, & orauerit pro se & pro domo sua, * duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi testimonij: * mitténsq; super vtrumque sortem, vnam Domino, & alteram capro emissario: * cuius exierit sors Domino, offeret illum pro peccato: * cuius autem in caprum emissarium, statuet eum viuum coram Domino, vt fundat preces super eo, & emittat eum in solitudinem. * His ritè celebratis, offeret vitulum, & rogans pro se & pro domo sua, immolabit eum: * assumptóq; thuribulo, quod de prunis altaris impleuerit, & hauriens manu compositum thymiama in incensum, vltra velum intrabit in Sancta: * vt positis super ignem aromatibus, nebula eorum & vapor operiat oraculum, quod est supra testimonium, & non moriatur. * Tollet quoque de sanguine vituli, & asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. * Cumque mactauerit hircũ pro peccato populi, inferet sanguinem eius intra velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, vt aspergat è regione oraculi, * & expiet Sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, & à præuaricationibus eorum, cunctísq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonij, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. * Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex Sanctuarium ingreditur, vt roget pro se & pro domo sua, & pro vniuerso cœtu Israel donec egrediatur. * Cùm autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret pro se, & sumptũ sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrũ: * aspergensque

* Sup. 10. a. 12

* Exod. 30. b. 10 Heb. 9. b. 7

* Luc. 1. a. 10

genſque digito ſepties, expiet, & ſanctificet illud ab immunditiis filiorum Iſrael. * Poſtquam emũdauerit Sanctuarium, & tabernaculum, & altare, tunc offerat hircum viuentem: * & poſita vtraque manu ſuper caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael, & vniuerſa delicta atq; peccata eorum: quæ imprecans capiti eius, emittet illum per hominem paratum, in deſertum. * Cúmque portauerit hircus omnes iniquitates eorum in terram ſolitariam, & dimiſſus fuerit in deſerto, * reuertetur Aaron in tabernaculum teſtimonij, & depoſitis veſtibus, quibus prius indutus erat cùm intraret Sanctuarium, relictíſque ibi, * lauabit carnem ſuam in loco ſancto, induetúrque veſtibus ſuis. Et poſtquam egreſſus obtulerit holocauſtum ſuum ac plebis, rogabit tam pro ſe quàm pro populo: * & adipem, qui oblatus eſt pro peccatis, adolebit ſuper altare. * Ille verò, qui dimiſerit caprum emiſſarium, lauabit veſtimenta ſua & corpus aqua, & ſic ingredietur in caſtra. * Vitulum autem & hircũ, qui pro peccato fuerant immolati, & quorum ſanguis illatus eſt in Sanctuarium vt expiatio compleretur, aſportabunt foras caſtra, \\ & comburent igni tam pelles quàm carnes eorum ac fimum: * & quicũque combuſſerit ea, lauabit veſtimenta ſua, & carnem aqua, & ſic ingredietur in caſtra. * Erítq; vobis hoc legitimum ſempiternũ: \\ Menſe ſeptimo, decima die menſis affligetis animas veſtras, nullúmq; opus facietis, ſiue indigena, ſiue aduena qui peregrinatur inter vos. * In hac die expiatio erit veſtri, atque mundatio ab omnibus peccatis veſtris: coram Domino mundabimini. * ſabbatum enim requietionis eſt, & affligetis animas veſtras religione perpetua. * Expiabit autem ſacerdos, qui vnctus fuerit, & cuius manus initiatæ ſunt vt ſacerdotio fungatur pro patre ſuo: induetúrque ſtola linea & veſtibus ſanctis, * & expiabit ſanctuarium & tabernaculum teſtimonij atq; altare, ſacerdotes quoque & vniuerſum populum. * Erítque vobis hoc legitimum ſempiternum, vt oretis pro filiis Iſrael, & pro cunctis peccatis eorum ſemel in anno. Fecit igitur ſicut præceperat Dominus Moyſi.

Heb.13. b.11

Inf.23. c.27

CAP. XVII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Loquere Aaron & filiis eius, & cunctis filiis Iſrael, dicens ad eos: Iſte eſt ſermo quem mandauit Dominus, dicens: * Homo quilibet de domo Iſrael, ſi occiderit bouem aut ouem, ſiue capram in caſtris vel extra caſtra, * & non obtulerit ad oſtium tabernaculi oblationem Domino, ſanguinis reus erit: quaſi ſi ſanguinem fuderit, ſic peribit de medio populi ſui. * Ideo ſacerdoti offerre debent filij Iſrael hoſtias ſuas, quas occident in agro, vt ſanctificẽtur Domino ante oſtium tabernaculi teſtimonij, & immolẽt eas hoſtias pacificas Domino. * Fundétq; ſacerdos ſanguinem ſuper altare Domini ad oſtium tabernaculi teſtimonij, & adolebit adipem in odorem ſuauitatis Domino: * & nequaquam vltrà immolabunt hoſtias ſuas dæmonibus, cum quibus fornicati ſunt. Legitimum ſempiternũ erit illis & poſteris eorũ. * Et ad ipſos dices: Homo de domo Iſrael, & de aduenis, qui peregrinãtur apud vos, qui obtulerit holocauſtum ſiue victimam, * & ad oſtiũ tabernaculi teſtimonij non adduxerit eam, vt offeratur Domino, interibit de populo ſuo. * Homo quilibet de domo Iſrael, & de aduenis qui peregrinãtur inter eos, ſi comederit ſanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & diſperdam eam de populo ſuo, * quia anima carnis in ſanguine eſt: & ego dedi illum vobis, vt ſuper altare in eo expietis pro animabus veſtris, & ſanguis pro animæ piaculo ſit. * Idcirco dixi filiis Iſrael: Omnis anima ex vobis non comedet ſanguinem, nec ex aduenis, qui peregrinantur apud vos. * Homo quicũque de filiis Iſrael, & de aduenis, qui peregrinantur apud vos, ſi venatione, atque aucupio ceperit feram vel auem, quibus veſci licitum eſt, fundat ſanguinem eius, & operiat illum terra. * \\ Anima enim omnis carnis in ſanguine eſt: vnde dixi filiis Iſrael: Sanguinem vniuerſæ carnis nõ comedetis, quia anima carnis in ſanguine eſt: & quicumque comederit illum, interibit. * Anima quæ comederit morticinũ, vel captum à beſtia, tam de indigenis, quàm de aduenis, lauabit veſtimẽta ſua & ſemetipſum aqua, & cõtaminatus erit vſque ad veſperũ: & hoc ordine mundus fiet. * Quòd ſi non lauerit veſtimenta ſua & corpus, portabit iniquitatem ſuam.

Gen.9. a.4 Sup.7.d.

CAP. XVIII.

LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Ego Dominus Deus veſter: * iuxta conſuetudinem Terræ Ægypti, in qua habitaſtis, non facietis: & iuxta morem Regionis Chanaan, ad quam ego introducturus ſum

vos, non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis. * Facietis iudicia mea, & præcepta mea seruabitis, & ambulabitis in eis. ego Dominus Deus vester. * "Custodite leges meas atque iudicia, quæ faciens homo, viuet in eis. Ego Dominus. * Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, vt reuelet turpitudinem eius. Ego Dominus. * Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est. non reuelabis turpitudinem eius. * Turpitudinem vxoris patris tui non discooperies: turpitudo enim patris tui est. * Turpitudinem sororis tuæ ex patre, siue ex matre, quæ domi vel foris genita est, non reuelabis. * Turpitudinem filiæ filij tui vel neptis ex filia non reuelabis: quia turpitudo tua est. * Turpitudinem filiæ vxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non reuelabis. * Turpitudinem sororis patris tui non discooperies: quia caro est patris tui. * Turpitudinem sororis matris tuæ non reuelabis, eo quòd caro sit matris tuæ. * Turpitudinem patrui tui non reuelabis, nec accedes ad vxorem eius, quæ tibi affinitate coniungitur. * Turpitudinem nurus tuæ non reuelabis, quia vxor filij tui est, nec discooperies ignominiam eius. * Turpitudinẽ vxoris fratris tui non reuelabis: quia turpitudo fratris tui est. * Turpitudinem vxoris tuæ & filiæ eius non reuelabis. Filiam filij eius, & filiam filiæ illius nõ sumes, vt reueles ignominiam eius: quia caro illius sunt, & talis coitus incestus est. * Sororem vxoris tuæ in pellicatum illius non accipies, nec reuelabis turpitudinem eius adhuc illa viuente. * Ad mulierem quæ patitur mẽstrua, non accedes, nec reuelabis fœditatem eius. * Cum vxore proximi tui non coibis, nec seminis cõmistione maculaberis. * "De semine tuo non dabis vt consecretur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. * Cum masculo non commiscearis coitu femineo, quia abominatio est. * Cum omni pecore non coibis, nec maculaberis cum eo. "Mulier non succumbet iumento, nec miscebitur ei: quia scelus est. * Nec polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ sunt vniuersæ gẽtes, quas ego eiiciam ante conspectum vestrum, * & quibus polluta est terra: cuius ego scelera visitabo, vt euomat habitatores suos. * Custodite legitima mea atque iudicia, & non faciatis ex omnibus abominationibus istis, tam indigena quàm colonus qui peregrinantur apud vos.

\Rom. 10. a. 5 Ezech. 20. b. 11 Gal. 3. b. 12

\Inf. 20. a. 2

\Inf. 20. c. 16

* Omnes enim execrationes istas fecerunt accolæ terræ, qui fuerunt ante vos, & polluerunt eam. * Cauete ergo ne & vos similiter euomat, cùm paria feceritis, sicut euomuit gentem, quæ fuit ante vos. * Omnis anima, quæ fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio populi sui. * Custodite mandata mea. Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere ad omnem cœtum filiorum Israel, & dices ad eos: "Sancti estote, quia ego sanctus sum, Dominus Deus vester. * Vnusquisque patrem suum, & matrem suam timeat. Sabbata mea custodite. Ego Dominus Deus vester. * Nolite conuerti ad idola, nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego Dominus Deus vester. * Si immolaueritis hostiam pacificorũ Domino, vt sit placabilis, * eo die quo fuerit immolata, comedetis eam, & die altero: quidquid autem residuum fuerit in diem tertium, igne comburetis. * si quis post biduum comederit ex ea, profanus erit, & impietatis reus: * portabitq; iniquitatem suã, quia sanctum Domini polluit, & peribit anima illa de populo suo. * "Cùm messueris segetes terræ tuæ, non tondebis vsque ad solum superficiem terræ: nec remanentes spicas colliges. * Neque in vinea tua racemos & grana decidentia congregabis, sed pauperibus & peregrinis carpenda dimittes. ego Dominus Deus vester. * Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiet vnusquisque proximum suum. * "Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui. ego Dominus. * "Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. "Non morabitur opus mercenarij tui apud te vsque mane. * Non maledices surdo, nec coram cæco pones offendiculum: sed timebis Dominum Deum tuum, quia ego sum Dominus. * Non facies quod iniquum est, nec iniustè iudicabis. "Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Iustè iudica proximo tuo. * Non eris criminator, nec susurro in populo. Non stabis contra sanguinem proximi tui. ego Dominus. * "Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publicè argue eum, ne habeas super illo peccatum. * "Non quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ

\1. Pet. 1. c. 16 Sup. 11. 8. 44

\Inf. 23. d. 22

\Exod. 20. b. 7

\Eccl. 10. a

\Deut. 24. c. 14 Tob. 4. c. 15

\Deut. 1. c. 17. & 16. d. 19

\2. Ioan. 2. b. 11. & 3. c. 15 Eccl 19. b. 13

\Luc. 17. a

ciuium tuorum. " Diliges amicum tuum sicut teipsum. ego Dominus.* Leges meas custodite. Iumentum tuum non facies coire cũ alterius generis animantibus. Agrum tuum non seres diuerso semine. Veste,quæ ex duobus texta est, non indueris. * Homo si dormierit cum muliere coitu seminis, quæ sit ancilla etiam nubilis , & tamen pretio non redempta, nec libertate donata : vapulabunt ambo, & non morientur, quia non fuit libera. * pro delicto autem suo offeret Domino ad ostium tabernaculi testimonij arietem: * orabítque pro eo sacerdos, & pro peccato eius coram Domino, & repropitiabitur ei, dimittetúrq; peccatum. * Quando ingressi fueritis terram, & plantaueritis in ea ligna pomifera , auferetis præputia eorũ: poma,quæ germinant, immunda erunt vobis, nec edetis ex eis. * Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino. * Quinto autem anno comedetis fructus, congregantes poma quæ proferũt. ego Dominus Deus vester. * Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini,nec obseruabitis somnia. * Neque in rotundum attondebitis comam : nec radetis barbam. * Et super mortuo non incidetis carnẽ vestram, neque figuras aliquas, aut stigmata facietis vobis.ego Dominus.* Ne prostituas filiam tuam, ne contaminetur terra, & impleatur piaculo. * Sabbata mea custodite, & Sanctuarium meum metuite. ego Dominus. * Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid scisciteminí, vt polluamini per eos. ego Dominus Deus vester. * Coram cano capite consurge,& honora personam senis: & time Dominum Deum tuum. ego sum Dominus. * " Si habitauerit aduena in terra vestra, & moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei : * sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eum quasi vosmetipsos: fuistis enim & vos aduenæ in Terra Ægypti. ego Dominus Deus vester. * Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. * Statera iusta, & æqua sint pondera,iustus modius,æquusq; sextarius. ego Dominus Deus vester , qui eduxi vos de Terra Ægypti. * Custodite omnia præcepta mea , & vniuersa iudicia, & facite ea. ego Dominus.

Matth.5. g.44.22. d.40 Rom.13. c.9 — *Exod.21. c.21*

CAP. XX.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens:* Hæc loquêris filiis Israel: Homo de filiis Israel, & de aduenis , qui habitant in Israel," si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur : populus terrę lapidabit eum.* Et ego ponam faciem meam contra illum : succidámque eum de medio populi sui , eo quòd dederit de semine suo Moloch, & contaminauerit Sanctuarium meum , ac polluerit nomen sanctum meum.* Quòd si negligens populus terræ , & quasi paruipendens imperium meum , dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch,nec voluerit eum occidere : * ponam faciem meam super hominem illum, & super cognationẽ eius, succidámq; & ipsum, & omnes qui consenserũt ei vt fornicaretur cum Moloch , de medio populi sui. * Anima , quæ declinauerit ad magos & ariolos , & fornicata fuerit cũ eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.* " Sanctificamini & estote sancti, quia ego sum Dominus Deus vester. * Custodite præcepta mea,& facite ea: Ego Dominus qui sanctifico vos. * " Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur: patri,matríque maledixit, sanguis eius sit super eum. * " Si mœchatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulterium perpetrauerit cum coniuge proximi sui, morte moriantur & mœchus & adultera. * Qui dormierit cum nouerca sua , & reuelauerit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo : sanguis eorum sit super eos. * Si quis dormierit cum nuru sua , vterque moriatur , quia scelus operati sunt : sanguis eorum sit super eos. * Qui dormierit cum masculo coitu femineo, vterque operatus est nefas , morte moriantur : sit sanguis eorum super eos. * Qui supra vxorem filiam , duxerit matrem eius, scelus operatus est : viuus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. * Qui cum iumento & pecore coierit, morte moriatur : pecus quoque occidite. * " Mulier , quæ succubuerit cuilibet iumento , simul interficietur cum eo : sanguis eorum sit super eos. * Qui acceperit sororem suam filiam patris sui , vel filiam matris suæ , & viderit turpitudinem eius , illáque conspexerit fratris ignominiam : nefariam rem operati sunt : occidentur in conspectu populi sui , eo quòd turpitudinem suam mutuò reuelauerint, & portabunt iniquitatem suam. * Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo , & reuelauerit turpitudinem eius , ipsáque aperuerit fontem sanguinis sui , interficientur ambo de medio populi sui.

Supra c.21 — *1.Pet.1. c.15* — *Exod. c.16 Mat.15 a.4 Mar.7. b.10* — *Ioan.8. a.5 Deut.22. d.22* — *Sap.14. d.23*

* Turpitudinem materteræ, & amitæ tuæ non discooperies: qui hoc fecerit, ignominiam carnis suæ nudauit, portabunt ambo iniquitatem suam. * Qui coierit cum vxore patrui, vel auunculi sui, & reuelauerit ignominiam cognationis suæ, portabũt ambo peccatum suum: absque liberis morientur. * Qui duxerit vxorem fratris sui, rem facit illicitam, turpitudinem fratris sui reuelauit: absque liberis erunt. * Custodite leges meas, atque iudicia, & facite ea: ne & vos euomat terra quam intraturi estis & habitaturi. * Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim hæc fecerunt, & abominatus sum eas. * Vobis autem loquor: Possidete terram eorum, quam dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte & melle. ego Dominus Deus vester, qui separaui vos à ceteris populis. * Separate ergo & vos iumentum mundũ ab immundo, & auem mundam ab immunda: ne polluatis animas vestras in pecore, & auibus, & cunctis quæ mouentur in terra, & quæ vobis ostendi esse polluta. *\\ Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus, & separaui vos à ceteris populis, vt essetis mei. *\\ Vir, siue mulier, in quibus pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur. lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit super illos.

\\ 1.Pet.1. c.15

\\ Deut.10. b.10 1.Reg.28. b.7

CAP. XXI.

DIxit quoque Dominus ad Moysen: Loquere ad sacerdotes filios Aaron, & dices ad eos: Ne contaminetur sacerdos in mortibus ciuium suorum, * nisi tantùm in cõsanguineis, ac propinquis, id est, super patre, & matre, & filio, & filia, fratre quoque, * & sorore virgine quæ non est nupta viro: * sed nec in principe populi sui contaminabitur. *\\ Non radent caput, nec barbam, neque in carnibus suis facient incisuras. * Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen eius: incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt. *\\ Scortum & vile prostibulum non ducent vxorem, nec eam, quæ repudiata est à marito: quia consecrati sunt Deo suo, * & panes propositionis offerunt. Sint ergo sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos. * Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro, & violauerit nomen patris sui, flammis exuretur. * Pontifex, id est, sacerdos maximus inter fratres suos, super cuius caput fusum est vnctionis oleum, & cuius manus in sacerdotio consecratæ sunt, vestituſque est sanctis vestibus, caput suum non discooperiet, vestimenta non scindet: * & ad omnem mortuum non ingredietur omnino. super patre quoque suo, & matre non contaminabitur. * Nec egredietur de sanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum sanctę vnctionis Dei sui super eum est. ego Dominus. *\\ Virginem ducet vxorem: * Viduam autem & repudiatam, & sordidam, atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo: * ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suæ: quia ego Dominus qui sanctifico eum. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, * nec accedet ad ministerium eius: si cæcus fuerit, si claudus, si paruo vel grandi, vel torto naso, * si fracto pede, si manu, * si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginẽ in corpore, vel hernio- sus. * Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo: * vescetur tamen panibus, qui offerũtur in Sanctuario, * ita dumtaxat, vt intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare nõ debet Sanctuarium meum. Ego Dominus qui sanctifico eos. * Locutus est ergo Moyses ad Aaron, & ad filios eius, & ad omnem Israel cuncta quæ fuerant sibi imperata.

\\ Ezec.44. f.22

\\ Sup.19. f.27 Ezech.44. f.20.

\\ Sup.19. f.19

CAP. XXII.

LOcutus quoq; est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere ad Aaron & ad filios eius, vt caueant ab his quæ consecrata sunt filiorum Israel, & non contaminent nomen sanctificatorum mihi, quæ ipsi offerunt. ego Dominus. * Dic ad eos, & ad posteros eorum: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quę cõsecrata sunt, & quæ obtulerunt filij Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino. ego sum Dominus. * Homo de semine Aaron, qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quæ sanctificata sunt mihi donec sanetur. Qui tetigerit immundum super mortuo, & ex quo egreditur semen quasi coitus, * & qui tangit reptile, & quodlibet immundum, cuius tactus est sordidus, * immundus erit vsque ad vesperum, & non vescetur his

quæ sanctificata sunt: sed cùm lauerit carnem suam aqua, * & occubuerit sol, tunc mundatus vescetur de sanctificatis, quia cibus illius est. * ‖ Morticinum & captum à bestia non comedent, nec polluentur in eis. ego sum Dominus. * Custodiant præcepta mea, vt non subiaceát peccato, & moriantur in Sanctuario, cùm polluerint illud. ego Dominus qui sanctifico eos. * Omnis alienigena nõ comedet de sanctificatis, inquilinus sacerdotis, & mercenarius non vescentur ex eis. * Quem autem sacerdos emerit, & qui vernaculus domus eius fuerit, hi comedent ex eis. * Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his quæ sanctificata sunt, & de primitiis nõ vescetur. * sin autem vidua, vel repudiata, & absque liberis reuersa fuerit ad domum patris sui: sicut puella cõsueuerat, aletur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. * Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam partem cum eo quod comedit, & dabit sacerdoti in Sanctuarium. * Nec contaminabũt sanctificata filiorũ Israel, quæ offerunt Domino: * ne fortè sustineant iniquitatem delicti sui, cùm sanctificata comederint. ego Dominus qui sanctifico eos. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere ad Aaron & filios eius & ad omnes filios Israel, dicésque ad eos: Homo de domo Israel, & de aduenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationem suam, vel vota soluens, vel sponte offerens, quidquid illud obtulerit in holocaustũ Domini, * vt offeratur per vos, masculus immaculatus erit ex bobus, & ouibus, & ex capris: * si maculam habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile. * ‖ Homo qui obtulerit victimam pacificorum Domino, vel vota soluens, vel sponte offerẽs, tam de bobus quàm de ouibus, immaculatum offeret, vt acceptabile sit: omnis macula non erit in eo. * Si cæcum fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas, aut scabiem, aut impetiginem: non offeretis ea Domino, nec adolebitis ex eis super altare Domini. * Bouem & ouem, aure & cauda amputatis, voluntariè offerre potes, votum autem ex eis solui non potest. * Omne animal, quod vel contritis vel tusis, vel sectis, ablatísque testiculis est, non offeretis Domino, & in terra vestra hoc omnino ne faciatis. * De manu alienigenæ non offeretis panes Deo vestro, & quidquid aliud dare voluerit: quia corrupta, & maculata sunt omnia: non suscipietis ea. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Bos, ouis, & capra cùm genita fuerint, septem diebus erunt sub vbere matris suæ: die autem octauo, & deinceps offerri poterunt Domino. * Siue illa bos, siue ouis, non immolabuntur vna die cum fœtibus suis. * Si immolaueritis hostiam pro gratiarũ actione Domino, vt possit esse placabilis, * eodem die comedetis eam, non remanebit quidquam in mane alterius diei. ego Dominus. * Custodite mandata mea, & facite ea. ego Dominus. * Ne polluatis nomen meum sanctum, vt sanctificer in medio filiorum Israel. Ego Dominus qui sanctifico vos, * & eduxi de Terra Ægypti, vt essem vobis in Deum. ego Dominus.

‖ Sap. 17. d. 15 Ezech. 44. g. 31 Deut. 14. t. 21

‖ Deut. 15. d. 20 Eccli. 35. b. 8

CAP. XXIII.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Hæ sunt feriæ Domini, quas vocabitis sanctas. * Sex diebus facietis opus: dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. omne opus non facietis in eo. sabbatum Domini est in cunctis habitationibus vestris. * Hæ sunt ergo feriæ Domini sanctæ, quas celebrare debetis temporibus suis. * ‖ Mense primo, quartadecima die mensis ad vesperum, Phase Domini est: * & quintadecima die mensis huius, solemnitas azymorum Domini est. Septẽ diebus azyma comedetis. * dies primus erit vobis celeberrimus, sanctúsque: omne opus seruile non facietis in eo: * sed offeretis sacrificium in igne Domino septem diebus. dies autem septimus erit celebrior & sanctior: nullúmque seruile opus facietis in eo. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, & messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ ad sacerdotem: * qui eleuabit fasciculum coram Domino, vt acceptabile sit pro vobis, altero die Sabbati, & sanctificabit illum. * Atque in eodem die quo manipulus consecratur, cædetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum Domini. * Et libamenta offerentur cum eo, duę decimæ similç consperſæ oleo in incensum Domini, odorémque suauissimum: liba quoque vini, quarta pars hin. * Panem, & polentam, & pultes non comedetis ex segete, vsque ad diem qua offeretis ex ea Deo vestro. Præceptum est sem-

‖ Exod. 12. t. 18 Num. 28. t. 16

piternum

piternum in generationibus, cunctísq; habitaculis vestris. * Numerabitis ergo ab altero die Sabbati, in quo obtulistis manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas,* vsque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id est quinquaginta dies: & sic offeretis sacrificium nouum Domino* ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similę fermentatę, quos coquetis in primitias Domini.* Offeretísq; cum panibus septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum de armento vnum, & arietes duos, & erunt in holocaustum cum libamentis suis, in odorem suauissimum Domino. * Facietis & hircum pro peccato, duósque agnos anniculos hostias pacificorũ.* Cúmque eleuauerit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in vsum eius. * Et vocabitis hunc diem celeberrimum, atque sanctissimum: omne opus seruile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis, & generationibus vestris. * Postquam autem messueritis segetem terræ vestræ, non secabitis eam vsque ad solum: nec remanentes spicas colligetis, sed pauperibus & peregrinis dimittetis eas. Ego sum Dominus Deus vester. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis sabbatum, memoriale, clangentibus tubis, & vocabitur sanctum: * omne opus seruile non facietis in eo, & offeretis holocaustum Domino. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Decimo die mensis huius septimi, dies expiationum erit celeberrimus, & vocabitur sanctus: affligetísque animas vestras in eo, & offeretis holocaustum Domino. * Omne opus seruile non facietis in tempore diei huius: quia dies propitiationis est, vt propitietur vobis Dominus Deus vester. * Omnis anima, quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de populis suis: * & quæ operis quippiam fecerit, delebo eam de populo suo. * Nihil ergo operis facietis in eo: legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus, & habitationibus vestris. * sabbatum requietionis est, & affligetis animas vestras die nono mensis: A vespera vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel: A quintodecimo die mensis huius septimi, erunt feriæ tabernaculorum septem diebus Domino. * Dies primus vocabitur celeberrimus atque sanctissimus: omne opus seruile non facietis in eo. * Et septem diebus offeretis holocausta Domino. dies quoque octauus erit celeberrimus atque sanctissimus, & offeretis holocaustum Domino: est enim cœtus atque collectæ: omne opus seruile non facietis in eo.* Hæ sunt feriæ Domini, quas vocabitis celeberrimas atque sanctissimas, offeretísque in eis oblationes Domino, holocausta & libamenta iuxta ritum vniuscuiusque diei: * exceptis sabbatis Domini, donísque vestris, & quæ offeretis ex voto, vel quæ sponte tribuetis Domino. * A quintodecimo ergo die mensis septimi, quando congregaueritis omnes fructus terræ vestræ, celebrabitis ferias Domini septem diebus. die primo & die octauo erit sabbatum, id est requies. * Sumetísque vobis die primo fructus arboris pulcherrimæ, spatulásq; palmarum, & ramos ligni densarum frondium, & salices de torrente, & lętabimini corã Domino Deo vestro. * celebrabitísque sollemnitatem eius septem diebus per annum. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Mense septimo festa celebrabitis, * & habitabitis in vmbraculis septem diebus. omnis, qui de genere est Israel, manebit in tabernaculis: * vt discant posteri vestri quòd in tabernaculis habitare fecerim filios Israel, cùm educerem eos de Terra Ægypti. ego Dominus Deus vester. * Locutúsque est Moyses super solemnitatibus Domini ad filios Israel.

* Deut. 16. b. 9 — * Sup. 19. b. 9 — * Num. 29. a. 7 — * Sup 16. b. 29 Num. 29. a. 7 — * Ioan. 7. f. 37

CAP. XXIIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Præcipe filiis Israel, vt afferant tibi oleum de oliuis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas iugiter,* extra velum testimonij in tabernaculo fœderis. Ponétque eas Aaron à vespere vsque ad mane coram Domino, cultu ritúque perpetuo in generationibus vestris. * Super candelabrum mundissimum ponentur semper in conspectu Domini.* Accipies quoque similam, & coques ex ea duodecim panes, qui singuli habebũt duas decimas: * quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram Domino statues: * & pones super eos thus lucidissimum, vt sit panis in monimentum oblationis Domini.* Per singula sabbata mutabuntur coram Domino suscepti à filiis Israel fœdere sempiterno: * crúntq; Aaron &

filiorum eius, vt comedant eos in loco sancto: quia Sanctum sanctorum est de sacrificiis Domini iure perpetuo. * Ecce autem egressus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro Aegyptio inter filios Israel iurgatus est in castris cum viro Israelita. * Cúmq; blasphemasset nomen, & maledixisset ei, adductus est ad Moysen. (Vocabatur autem mater eius Salumith, filia Dabri de tribu Dan.) * Miseruntque eum in carcere, donec nossent quid iuberet Dominus. * Qui locutus est ad Moysen, * dicens: Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes qui audierunt, manus suas super caput eius, & lapidet eum populus vniuersus. * Et ad filios Israel loquêris: Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum: * & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur.

\\ Exod. 21. b. 12 * \\ Qui percusserit, & occiderit hominem, morte moriatur. * Qui percusserit animal, reddet vicarium, id est animam pro anima. * Qui irrogauerit maculam cuilibet

\\ Mat. 5. f. 39 Exod. 21. c. 12 Deut. 19. d. 21 ciuium suorum: sicut fecit, sic fiet ei: * \\ fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente restituet. qualem inflixerit maculam, tale sustinere cogetur. * Qui percusserit iumentum, reddet aliud. Qui percusserit hominem, punietur. * Aequum iudicium sit inter vos, siue peregrinus, siue ciuis peccauerit: quia ego sum Dominus Deus vester. * Locutúsque est Moyses ad filios Israel: & eduxerunt eum, qui blasphemauerat, extra castra, ac lapidibus oppressérunt. Feceruntq; filij Israel sicut praeceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

LOcutusque est Dominus ad Moysen in monte Sinai, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, \\ sabbatizes sabbatum Domino. * Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, colligésq. fructus eius: * septimo autem anno sabbatū erit terræ, requietionis Domini: agrum nō seres, & vineam non putabis. * Quæ sponte gignet humus, non metes: & vuas primitiarum tuarū non colliges quasi vindemiam: annus enim requietionis terræ est: * sed erunt vobis in cibum, tibi & seruo tuo, ancillæ & mercenario tuo, & aduenæ qui peregrinantur apud te: * iumentis tuis & pecoribus omnia quæ nascuntur, præbebunt cibum. * Numerabis quoque tibi septē hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta nouem: * & clanges buccina mense septimo, decima die mensis, propitiationis tempore in vniuersa terra vestra. * Sanctificabísq; annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipse est enim iubileus. Reuertetur homo ad possessionem suā, & vnusquisq; rediet ad familiam pristinam: * quia iubileus est & quinquagesimus annus. Non seretis, neq; metetis sponte in agro nascentia, & primitias vindemiæ non colligetis, * ob sanctificationem iubilei, sed statim oblata comedetis. * Anno iubilei redient omnes ad possessiones suas. * quando vendes quippiam ciui tuo, vel emes ab eo, ne contristes fratrem tuum, sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo, * & iuxta supputationē frugum vendet tibi. * Quanto plures anni remanserint post iubileum, tanto crescet & pretium: & quanto minus temporis numeraueris, tanto minoris & emptio constabit. tempus enim frugum vendet tibi. * Nolite affligere contribules vestros, sed timeat vnusquisque Deum suum, quia ego Dominus Deus vester. * Facite præcepta mea, & iudicia custodite, & implete ea, vt habitare possitis in terra absque vllo pauore, * & gignat vobis humus fructus suos, quibus vescamini vsque ad saturitatē, nullius impetum formidantes. * Quòd si dixeritis: Quid comedemus anno septimo, si nō seuerimus, neque collegerimus fruges nostras? * Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & faciet fructus trium annorum: * seretísq; anno octauo, & comedetis veteres fruges vsque ad nonum annū: donec noua nascantur, edetis vetera. * Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est, & vos aduenæ & coloni mei estis. * vnde cuncta regio possessionis vestræ sub redemptionis conditione vendetur. * Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, & voluerit propinquus eius, potest redimere quod ille vendiderat. * sin autem non habuerit proximum, & ipse pretium ad redimendum potuerit inuenire: * computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit: & quod reliquum est, reddet emptori, sicq. recipiet possessionem suam. * quòd si non inuenerit manus eius vt reddat pretium, habebit emptor quod emerat, vsque

\\ Exod. 23. b. 12

ad an-

ad annum iubileum. In ipso enim omnis venditio redibit ad dominum, & ad possessorem pristinum. * Qui vendiderit domum intra vrbis muros, habebit licentiam redimendi, donec vnus impleatur annus. * si non redemerit, & anni circulus fuerit euolutus, emptor possidebit eam, & posteri eius in perpetuum, & redimi non poterit, etiam in iubileo. * Sin autē in villa fuerit domus, quæ muros non habet, agrorum iure vendetur. si ante redempta non fuerit, in iubileo reuertetur ad dominum. * Ædes Leuitarum, quæ in vrbibus sunt, semper possunt redimi: * si redemptæ non fuerint, in iubileo reuertētur ad dominos, quia domus vrbium Leuitarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. * Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna est. * Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & susceperis eum quasi aduenam, & peregrinum, & vixerit tecum, * ne accipias vsuras ab eo, nec amplius quàm dedisti. Time Deum tuum, vt viuere possit frater tuus apud te. * Pecuniam tuam non dabis ei ad vsuram, & frugum superabundātiam non exiges. * Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Aegypti, vt darē vobis Terram Chanaan, & essem vester Deus. * Si paupertate compulsus vēdiderit se tibi frater tuus, nō eum opprimes seruitute famulorum, * sed quasi mercenarius & colonus erit: vsque ad annum iubileū operabitur apud te, * & postea egredietur cum liberis suis, & reuertetur ad cognationem & ad possessionē patrum suorum. * mei enim serui sunt, & ego eduxi eos de Terra Aegypti. non veneant conditione seruorum: * ne affligas eum per potentiam, sed metuito Deum tuum. * Seruus & ancilla sint vobis de nationibus quę in circuitu vestro sunt. * Et de aduenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra, hos habebitis famulos: * & hereditario iure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum. fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. * Si inualuerit apud vos manus aduenę atque peregrini, & attenuatus frater tuus vēdiderit se ei, aut cuiquam de stirpe eius: * post vēditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis, redimet eum, * & patruus, & patruelis, & consanguineus, & affinis. Sin autem & ipse potuerit, redimet se, * supputatis dumtaxat annis à tempore venditionis suæ vsque ad annum iubileum: & pecunia, qua venditus fuerat, iuxta annorum numerum & rationem mercenarij supputata. * Si plures fuerint anni qui remanent vsque ad iubileum, secundùm hos reddet & pretium. * si pauci, ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum, & reddet emptori quod reliquum est annorum, * quibus antè seruiuit mercedibus imputatis: non affliget eum violenter in conspectu tuo. * Quòd si per hæc redimi non potuerit, anno iubileo egredietur cum liberis suis. * Mei enim sunt serui, filij Israel, quos eduxi de Terra Aegypti.

CAP. XXVI.

EGo Dominus Deus vester: \\ Non facietis vobis idolum & sculptile, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra, vt adoretis eum. ego enim sum Dominus Deus vester. * Custodite sabbata mea, & pauete ad Sanctuarium meum. ego Dominus. * \\ Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluuias temporibus suis, * & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur. * Apprehendet messiū tritura vindemiam, & vindemia occupabit sementem: & comedetis panem vestrum in saturitate, & absque pauore habitabitis in terra vestra. * Dabo pacem in finibus vestris: dormietis, & non erit qui exterreat. Auferam malas bestias: & gladius non transibit teminos vestros. * Persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis. * persequētur quinque de vestris centum alienos, & centum de vobis decem millia: cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro. * Respiciam vos, & crescere faciā: multiplicabimini, & firmabo pactum meū vobiscum. * Comedetis vetustissima veterum, & vetera nouis superuenientibus proijcietis. * Ponam tabernaculum meum in medio vestri, & non abijciet vos anima mea. * \\ Ambulabo inter vos, & ero Deus vester, vósq. eritis populus meus. * Ego Dominus Deus vester: qui eduxi vos de Terra Ægyptiorum, ne seruiretis eis, & qui confregi catenas ceruicum vestrarum, vt incederetis erecti. * \\ Quòd si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea, * si spreueritis leges meas, & iudicia mea cōtempseritis, vt non faciatis ea quæ à me constituta sunt, & ad irritum perducatis pactum meum: * ego quoque hæc faciam vobis: Visitabo vos velociter in egestate, & ardore, qui confi-

\ *Exod.20. a.4 Deut.5.a.8 Psal.96. b.7*

\ *Deut.28. a.1*

\ *1.Cor.10. f.16*

\ *Deut.28. b.15 Thren.2. f.17 Malac.2. a.12*

ciat oculos veſtros,& conſumat animas veſtras.Fruſtra ſeretis ſementem, quæ ab hoſtibus deuorabitur.* Ponam faciem meam 17
contra vos,& corruetis coram hoſtibus veſtris, & ſubijciemini his qui oderunt vos. fugietis, nemine perſequente. * Sin autem 18
nec ſic obedieritis mihi, addam correptiones veſtras ſeptuplum propter peccata veſtra, * & conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ. Dabóque vobis cælum deſuper ſicut 19
ferrum, & terram æneam. * Conſumetur 20
incaſſum labor veſter, non proferet terra D
germen, nec arbores poma præbebunt. * Si ambulaueritis ex aduerſo mihi,nec vo- 21
lueritis audire me,addam plagas veſtras in ſeptuplum propter peccata veſtra:* immit- 22
támque in vos beſtias agri,quę conſumant vos,& pecora veſtra,& ad paucitatem cuncta redigant, deſertæque fiant viæ veſtræ. * Quòd ſi nec ſic volueritis recipere diſci- 23
plinam, ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi:* ego quoque contra vos aduerſus incedam,& percutiam vos ſepties propter pec- 24
cata veſtra.* inducámq. ſuper vos gladium 25
vltorem fœderis mei. Cúmq. confugeritis in vrbes, mittam peſtilẽtiam in medio veſtri, & trademini in manibus hoſtium, * poſtquam confregero baculum panis ve- 26
ſtri : ita vt decem mulieres in vno clibano coquant panes,& reddãt eos ad pondus:& comedetis, & non ſaturabimini. * Sin au- 27
tem nec per hęc audieritis me,ſed ambulaueritis contra me: * & ego incedam aduer- 28
ſus vos in furore cõtrario, & corripiam vos E
ſeptem plagis propter peccata veſtra, * ita 29
vt comedatis carnes filiorum veſtrorum & filiarum veſtrarum. * deſtruam excelſa veſtra,& ſimulachra confringam.Cadetis in- 30
ter ruinas idolorum veſtrorum, & abominabitur vos anima mea, * in tantum vt vr- 31
bes veſtras redigam in ſolitudinem, & deſerta faciam Sãctuaria veſtra, nec recipiam vltrà odorem ſuauiſſimum. * Diſperdámque terram veſtram, & ſtupebunt ſuper ea 32
inimici veſtri, cùm habitatores illius fuerint. * vos autem diſpergam in Gentes, & 33
euaginabo poſt vos gladium, erítque terra veſtra deſerta, & ciuitates veſtræ dirutæ. * Tunc placebunt terrę ſabbata ſua cunctis 34
diebus ſolitudinis ſuæ: quando fueritis * in 35
terra hoſtili, ſabbatizabit, & requieſcet in ſabbatis ſolitudinis ſuæ, eò quòd non requieuerit in ſabbatis veſtris quando habitabatis in ea.* Et qui de vobis remanſerint, 36
dabo pauorem in cordibus eorum in re- F
gionibus hoſtium, terrebit eos ſonitus folij

volantis, & ita fugient quaſi gladium : ca- 37
dent, nullo perſequente, * & corruent ſinguli ſuper fratres ſuos quaſi bella fugientes, nemo veſtrum inimicis audebit reſiſtere.* peribitis inter Gentes,& hoſtilis vos 38
terra conſumet. * Quòd ſi & de iis aliqui 39
remanſerint, tabeſcét in iniquitatibus ſuis, in terra inimicorum ſuorum, & propter peccata patrum ſuorum & ſua affligentur: * donec confiteãtur iniquitates ſuas,& ma- 40
iorum ſuorum,quibus præuaricati ſunt in me, & ambulauerunt ex aduerſo mihi. * Ambulabo igitur & ego contra eos,& in- 41
ducam illos in terram hoſtilem,donec erubeſcat incircumciſa mens eorum : tũc orabunt pro impietatibus ſuis. * Et recorda- 42
bor fœderis mei quod pepigi cum Iacob, G
& Iſaac, & Abraham. Terræ quoque me-
mor ero: * quæ cùm relicta fuerit ab eis, 43
complacebit ſibi in ſabbatis ſuis, patiens ſolitudinem propter illos. Ipſi verò rogabunt pro peccatis ſuis, eò quòd abiecerint 44
iudicia mea,& leges meas deſpexerint.* Et tamẽ etiam cùm eſſent in terra hoſtili, non penitus abieci eos,neque ſic deſpexi vt conſumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim ſum Dominus 45
Deus eorum, * & recordabor fœderis mei priſtini, quando eduxi eos de Terra Aegypti in conſpectu Gentium, vt eſſem Deus eorum. ego Dominus. Hæc ſunt iudicia atque præcepta & leges, quas dedit Dominus inter ſe & filios Iſrael in monte Sinai per manum Moyſi.

CAP. XXVII.

LOcutúsque eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: * Loquere filiis Iſrael,& dices 2
ad eos : Homo qui votum fecerit, & ſpo- A
ponderit Deo animam ſuam, ſub æſtimatione dabit pretium. * Si fuerit maſculus à 3
vigeſimo anno vſque ad ſexageſimum annum, dabit quinquaginta ſiclos argenti ad 4
menſuram Sanctuarij: * ſi mulier, triginta. 5
*A quinto autẽ anno vſque ad vigeſimum, maſculus dabit viginti ſiclos: femina de- 6
cem.* Ab vno menſe vſque ad annũ quintum,pro maſculo dabuntur quinque ſicli: pro femina, tres. * Sexagenarius & vltra 7
maſculus dabit quindecim ſiclos: femina 8
decem.* Si pauper fuerit,& æſtimationem reddere non valebit,ſtabit coram ſacerdote: & quantum ille æſtimauerit, & viderit 9
eum poſſe reddere, tantum dabit. * Animal autem, quod immolari poteſt Domi- 10
no,ſi quis vouerit,ſanctum erit,* & mutari

non po-

non poterit, id est, nec melius malo, nec peius bono. quòd si mutauerit: & ipsum quod mutatum est, & illud pro quo mutatum est, consecratum erit Domino. * Animal immundum, quod immolari Domino non potest, si quis vouerit, adducetur ante sacerdotem. * qui iudicans vtrum bonum an malum sit, statuet pretium. * quod si dare voluerit is, qui offert, addet supra æstimationem quintam partem. * Homo si vouerit domum suam, & sanctificauerit Domino, cõsiderabit eam sacerdos vtrum bona an mala sit, & iuxta pretium, quod ab eo fuerit constitutum, venundabitur: * sin autem ille, qui vouerat, voluerit redimere eam, dabit quintam partem æstimationis supra, & habebit domum. * Quòd si agrum possessionis suæ vouerit, & consecrauerit Domino: iuxta mensuram sementis æstimabitur pretium. si triginta modiis hordei seritur terra, quinquaginta siclis venundetur argenti. * Si statim ab anno inci-
pientis iubilei vouerit agrum, quanto valere potest, tanto æstimabitur. * sin autem post aliquantum temporis: supputabit sacerdos pecuniam iuxta annorum, qui reliqui sunt, numerum vsque ad iubileum, & detrahetur ex pretio. * Quòd si voluerit redimere agrum ille, qui vouerat, addet
C quintam partem æstimatę pecuniæ, & possidebit eum. * Sin autem noluerit redimere, sed alteri cuilibet fuerit venundatus, vltra eum qui vouerat redimere non poterit: * quia cùm iubilei venerit dies, sanctificatus erit Domino, & possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. * Si ager emptus est, & non de possessione maiorum sanctificatus fuerit Domino, * supputabit sacerdos iuxta annorum numerũ vsque ad iubileum, pretium: & dabit ille qui vouerat eum, Domino. * in iubileo autẽ reuertetur ad priorem dominum, qui vẽdiderat eum, & habuerat in sorte possessionis suæ. * Omnis æstimatio sicli sanctuarij ponderabitur. \\ Siclus viginti obolos habet. * Primogenita, quæ ad Dominum pertinent, nemo sanctificare poterit & vouere: siue bos, siue ouis fuerit, Domini sunt. * Quòd si im-
D mundum est animal, redimet qui obtulit, iuxta æstimationem tuam, & addet quintam partem pretij. si redimere noluerit, vendetur alteri quantocumque à te fuerit æstimatum. * \\ Omne, quod Domino consecratur, siue homo fuerit, siue animal, siue ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino. * Et omnis consecratio, quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur. * Omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur. * Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum. * Omnium decimarum bouis & ouis & capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. * Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. si quis mutauerit: & quod mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, & non redimetur. * Hæc sunt præcepta, quæ mandauit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

\\ *Exod. 30. b. 13 Num. 3. g. 17 Eze. h. 45. d. 12*

\\ *Ioſ. 6. c. 17. d. 25*

LIBER NVMERI,

HEBRAICE VAIEDABBER.

CAPVT PRIMVM.

LOCVTVSQVE est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in tabernaculo fœderis, prima die mensis secũdi, anno altero egressionis eorum ex Aegypto dicens: * \\ Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israel per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quidquid sexus est masculini * à vigesimo anno & suprà, omnium virorum fortium ex Israel, & numerabitis eos per turmas suas, tu & Aaron. * Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis, * quorum ista sunt nomina: De Ruben, Elisur filius Sedeur. * de Simeon, Salamiel filius Surisaddai. * de Iuda Nahasson, filius Aminadab. * de Issachar,

\\ *Exod. 30. b. 12*

Nathanael filius Suar. * de Zabulon, Eliab filius Helon. * Filiorum autem Ioseph, de Ephraim, Elisama filius Ammiud. de Manasse, Gamaliel filius Phadassur. * De Beniamin, Abidan filius Gedeonis. * de Dan, Ahiezer filius Amisaddai. * de Aser, Phegiel filius Ochran. * de Gad, Eliasaph filius Duel. * de Nephthali, Ahira filius Enan. * Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus & cognationes suas, & capita exercitus Israel: * quos tulerunt Moyses & Aaron cum omni vulgi multitudine: * & congregauerunt primo die mensis secundi, recensentes eos per cognationes, & domos, ac familias, & capita, & nomina singulorum à vigesimo anno & supra, * sicut præceperat Dominus Moysi. Numeratíque sunt in C deserto Sinai. * De Ruben primogenito Israelis per generationes & familias ac domos suas, & nomina capitum singulorum, omne quod sexus est masculini à vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum, * quadraginta sex millia quingenti. * De filiis Simeon per generationes ac familias ac domos cognationum suarum recēsiti sunt per nomina & capita singulorum, omne quod sexus est masculini à vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum, * quinquaginta nouem millia trecenti. * De filiis Gad per generationes & familias ac domos cognationum suarum recēsiti sunt per nomina singulorum à viginti annis & supra, omnes qui ad bella procederent, * quadragintaquinque millia sexcenti quinquaginta. * De filiis Iuda per generationes & familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorū à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * recensiti sunt septuaginta quattuor millia sexcenti. * De filiis Issachar, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui ad bella procederent, * recensiti sunt quinquaginta quattuor millia quadringenti. * De filiis Zabulon per generationes, & familias, ac domos cognationum suarū recensiti sunt per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * quinquaginta septem millia quadringenti. * De filiis Ioseph, filiorum Ephraim per generationes, & familias, ac domos cognationum suarum recēsiti sunt per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * quadraginta millia quingenti.

* Porrò filiorum Manasse per generationes & familias ac domos cognationū suarum recensiti sunt per nomina singulorum à viginti annis & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * triginta duo millia ducenti. * De filijs Beniamin per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * triginta quinque millia quadringēti. * De filiis Dan per generationes, & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * sexaginta duo millia septingenti. * De filiis Aser per generationes & familias ac domos cognationū suarum recēsiti sunt F per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * quadraginta millia & mille quingenti. * De filiis Nephthali per generationes & familias ac domos cognationū suarum recensiti sunt nominibus singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * quinquaginta tria millia quadringenti. * Hi sunt, quos numerauerunt Moyses & Aaron, & duodecim principes Israel, singulos per domos cognationum suarum. * Fuerúntque omnis numerus filiorum Israel per domos & familias suas à vigesimo anno & supra, qui poterant ad bella procedere, * sexcenta tria millia virorum quingenti quinquaginta. * Leuitæ autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: * Tribum Leui noli numerare, neq; pones summam eorum cum filiis Israel: * sed constitue eos super tabernaculum testimonij & cuncta vasa eius, & quidquid ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum & omnia vtensilia eius: & erunt in ministerio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur. * Cùm proficiscendum fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum: cùm castrametandum, erigent. quisquis externorum accesserit, occidetur. * Metabuntur autem castra filij Israel vnusquisque per turmas & cuneos atque exercitum suum. * Porrò Leuitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel, & excubabunt in custodiis tabernaculi testimonij. * Fecerunt ergo filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi.

CAP.

CAP. II.

LOcutúsq; est Dominus ad Moysen & Aaron dicens:* Singuli per turmas, signa, atq; vexilla, & domos cognationũ suarum castrametabũtur filij Israel, per gyrum tabernaculi fœderis.* Ad Orietem Iudas figet tentoria per turmas exercitus sui: eritq; princeps filiorũ eius Nahasson filius Aminadab.* & omnis de stirpe eius summa pugnantium, septuaginta quattuor millia sexcenti. * Iuxta eũ castrametati sunt de tribu Issachar, quorum princeps fuit Nathanael filius Suar. * & omnis numerus pugnatorũ eius quinquaginta quattuor millia quadringenti.* In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon. * Omnis de stirpe eius exercitus pugnatorũ, quinquaginta septem millia quadringenti. * Vniuersi qui in castris Iudæ annumerati sunt, fuerũt centum octoginta sex millia quadringenti: & per turmas suas primi egredietur.* In castris filiorum Ruben ad meridianam plagã erit princeps Elisur filius Sedeur:* & cũctus exercitus pugnatorũ eius qui numerati sunt, quadraginta sex millia quingenti. * Iuxta eũ castrametati sunt de tribu Simeon: quorum princeps fuit Salamiel filius Surisaddai. * & cunctus exercitus pugnatorũ eius, qui numerati sunt, quinquaginta nouem millia trecenti.* In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Duel.* & cunctus exercitus pugnatorũ eius, qui numerati sunt, quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta.* Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, centum quinquaginta millia & mille quadringẽti quinquaginta per turmas suas: in secundo loco proficiscentur.* Leuabitur autem tabernaculum testimonij per officia Leuitarũ & turmas eorũ. quomodo erigetur, ita & deponetur. Singuli per loca & ordines suos proficiscẽtur.* Ad occidentalem plagam erunt castra filiorũ Ephraim, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiud. * cunctus exercitus pugnatorũ eius, qui numerati sunt, quadraginta millia quingenti. * Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorũ princeps fuit Gamaliel filius Phadassur. * cunctusq; exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, trigintaduo millia ducenti. * In tribu filiorum Beniamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis. * & cũctus exercitus pugnatorum eius, qui recensiti sunt, trigintaquinq; millia quadringenti. * Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, centum octo millia centũ per turmas suas: tertij proficiscentur.* Ad Aquilonis partem castrametati sunt filij Dan: quorũ princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. * cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, sexagintaduo millia septingẽti.* Iuxta eum fixere tentoria de tribu Aser: quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran. * cunctus exercitus pugnatorũ eius, qui numerati sunt, quadraginta millia & mille quingenti.* De tribu filiorũ Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan. * cunctus exercitus pugnatorum eius, quinquaginta tria millia quadringẽti.* Omnes, qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem millia sexcenti: & nouissimi proficiscentur.* Hic numerus filiorum Israel, per domos cognationum suarũ & turmas diuisi exercitus, sexcenta tria millia quingenti quinquaginta.* Leuitæ autem nõ sunt numerati inter filios Israel: sic enim præceperat Dominus Moysi.* Feceruntq. filij Israel iuxta omnia quæ mandauerat Dominus. Castrametati sunt per turmas suas, & profecti per familias ac domos patrũ suorum.

CAP. III.

HÆ sunt generationes Aaron & Moysi in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai. *\\ Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenitus eius Nadab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar. * Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui vncti sunt, & quorũ repletæ & consecratæ manus vt sacerdotio fungerentur.* \\ Mortui sunt enim Nadab & Abiu cùm offerrent ignẽ alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absq; liberis: functiq. sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre suo. * Locutusq. est Dominus ad Moysen, dicẽs:* Applica tribum Leui, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis vt ministrent ei, & excubent,* & obseruent quidquid ad cultum pertinet multitudinis corã tabernaculo testimonij, * & custodiant vasa tabernaculi, seruientes in ministerio eius. * Dabisque dono Leuitas * Aaron & filiis eius, quibus traditi sunt à filiis Israel. Aaron autẽ & filios eius constitues super cultũ sacerdotij. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur.* Locutusq. est Dominus ad Moysen, dicẽs:* Ego tuli Leuitas à filiis Israel pro omni primogenito, qui aperit vuluam in filiis Israel, erúntque Leuitæ mei. * \\ Meum est enim omne primogenitum: ex quo percussi primogenitos in Terra Ægypti: sanctificaui

\\ Exod. 6. d. 23

\\ Leui. 10. a. 2 1. Par. 24. a. 2

\\ Exod. 13. a. 2 Inf. 8. c. 16

mihi quidquid primum naſcitur in Iſrael ab homine vſque ad pecus, mei ſunt: ego Dominus. * Locutúſque eſt Dominus ad 14
Moyſen in deſerto Sinai, dicens: * Numera 15
filios Leui per domos patrum ſuorum & C
familias, omnem maſculum ab vno menſe, & ſupra. * Numerauit Moyſes, vt præ- 16
‖ Exod. 6. c. 26 ceperat Dominus, *‖ & inuenti ſunt filij 17
Leui per nomina ſua, Gerſon & Caath & Merari. * Filij Gerſon: Lebni & Semei. 18
* Filij Caath: Amram & Ieſaar, Hebron & 19
Oziel. * Filij Merari: Moholi & Muſi. * De 20
Gerſon fuere familię duæ, Lebnitica, & Se- 21
meitica: * quarum numeratus eſt populus 22
ſexus maſculini ab vno menſe & ſupra, ſe-
ptem millia quingenti. * Hi poſt taberna- 23
culum metabuntur ad Occidentem * ſub 24
principe Eliaſaph filio Lael. * Et habe- 25
bunt excubias in tabernaculo fœderis, * ip- 26
ſum tabernaculum & operimentum eius, D
tentorium quod trahitur ante fores tecti
fœderis, & cortinas atrij: tentorium quo-
que quod appenditur in introitu atrij ta-
bernaculi, & quidquid ad ritum altaris
pertinet, funes tabernaculi & omnia vten-
ſilia eius. * Cognatio Caath habebit po- 27
pulos Amramitas & Ieſaaritas & Hebro-
nitas & Ozielitas. Hæ ſunt familię Caathi-
tarum recenſitæ per nomina ſua: * omnes 28
generis maſculini ab vno menſe & ſupra,
octo millia ſexcenti habebunt excubias
Sanctuarij, * & caſtrametabuntur ad me- 29
ridianam plagam. * Princepsque eorum 30
erit Eliſaphan filius Oziel: * & cuſtodient 31
arcam, menſámque & candelabrum, alta- E
ria & vaſa Sanctuarij, in quibus miniſtra-
tur, & velum, cunctámq. huiuſcemodi ſu-
pellectilem. * Princeps autem principũ Le- 32
uitarũ Eleazar filius Aaron ſacerdotis, erit A
ſuper excubitores cuſtodię Sanctuarij. * At 33
verò de Merari erunt populi Moholitæ &
Muſitæ recenſiti per nomina ſua: * omnes 34
generis maſculini ab vno menſe & ſupra,
ſex millia ducenti. * Princeps eorum Suriel 35
filius Abihaiel: in plaga ſeptentrionali ca-
ſtrametabũtur. * Erunt ſub cuſtodia eorum 36
tabulæ tabernaculi & vectes, & columnæ
ac baſes earum, & omnia quæ ad cultum
huiuſcemodi pertinent: * columnæq. atrij 37
per circuitum cum baſibus ſuis, & paxilli
cum funibus. * Caſtrametabuntur ante ta- 38
bernaculũ fœderis, id eſt ad orietalem pla- F
gam, Moyſes & Aaron cũ filiis ſuis, haben-
tes cuſtodiã Sanctuarij in medio filiorum
Iſrael. quiſquis alienus acceſſerit, morietur. 39
* Omnes Leuitæ, quos numerauerunt

Moyſes & Aaron iuxta præceptum Do-
mini per familias ſuas in genere maſculino
à menſe vno & ſupra, fuerunt viginti duo
millia. * Et ait Dominus ad Moyſen: Nu- 40
mera primogenitos ſexus maſculini de fi-
liis Iſrael ab vno menſe & ſupra, & habebis
ſummam eorum. * Tollésque Leuitas mi- 41
hi pro omni primogenito filiorum Iſrael,
ego ſum Dominus: & pecora eorum pro
vniuerſis primogenitis pecorum filiorum
Iſrael. * Recenſuit Moyſes, ſicut præcepe- 42
rat Dominus, primogenitos filiorum Iſ-
rael. * & fuerunt maſculi per nomina ſua, 43
à menſe vno & ſupra, viginti duo millia G
ducenti ſeptuaginta tres. * Locutúsque eſt 44
Dominus ad Moyſen, dicens: * Tolle Le- 45
uitas pro primogenitis filiorum Iſrael, &
pecora Leuitarum pro pecoribus eorum,
erúntque Leuitæ mei. ego ſum Dominus.
* In pretio autem ducentorum ſeptuaginta 46
trium, qui excedunt numerum Leuitarum
de primogenitis filiorum Iſrael, * accipies 47
quinque ſiclos per ſingula capita ad men-
ſuram Sanctuarij. ‖ Siclus habet viginti 48
obolos. * Dabíſq. pecuniam Aaron & filiis 49
eius pretium eorum qui ſupra ſunt. * Tulit
igitur Moyſes pecuniam eorum, qui fue-
rant amplius, & quos redemerant à Leui-
tis * pro primogenitis filiorum Iſrael, mille 50
trecentorum ſexagintaquinque ſiclorum
iuxta pondus Sanctuarij, * & dedit eam 51
Aaron & filiis eius iuxta verbum quod
præceperat ſibi Dominus.

‖ Exod. 30. b. 13 Leuit. 27. e. 25 Ezech. 45. d. 12

CAP. IIII.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen 1
& Aaron, dicens: *‖ Tolle ſummam 2
filiorum Caath de medio Leuitarum per A
domos & familias ſuas, * à trigeſimo anno 3
& ſupra, vſque ad quinquageſimum an-
num, omnium qui ingrediuntur vt ſtent
& miniſtrent in tabernaculo fœderis. * Hic 4
eſt cultus filiorum Caath: Tabernaculum
fœderis, & Sanctum ſanctorum * ingre- 5
dientur Aaron & filij eius, quando mo-
uenda ſunt caſtra, & deponẽt velum quod
pendet ante fores, inuoluentque eo ar-
cam teſtimonij, * & operient rurſum vela- 6
mine ianthinarum pellium, extendéntque
deſuper pallium totum hyacinthinum, &
inducent vectes. * Menſam quoque propo- 7
ſitionis inuoluent hyacinthino pallio, &
ponent cum ea thuribula & mortariola,
cyathos & crateras ad liba fundenda: pa-
nes ſemper in ea erunt: * extendéntque 8
deſuper pallium coccineum, quod rurſum

‖ Num. 1. b. 15

operient

operient velamento ianthinarum pellium, & inducent vectes. * Sument & pallium hyacinthinum quo operient candelabrum cum lucernis & forcipibus suis & emunctoriis & cunctis vasis olei, quæ ad concinnandas lucernas necessaria sunt: * & super omnia ponent operimentum ianthinarum pellium, & inducent vectes. * Nec non & altare aureum inuoluent hyacinthino vestimento, & extendent desuper operimentum ianthinarum pellium, inducéntque vectes. * Omnia vasa, quibus ministratur in Sanctuario, inuoluent hyacinthino pallio, & extendent desuper operimẽtum ianthinarum pellium, inducéntque vectes. * Sed & altare mundabunt cinere, & inuoluent illud purpureo vestimento, * ponéntque cum eo omnia vasa, quibus in ministerio eius vtuntur, id est, ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, vncinos & batilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine ianthinarum pellium, & inducent vectes. * Cúmque inuoluerint Aaron & filij eius Sanctuarium & omnia vasa eius in commotione castrorum, tunc intrabunt filij Caath vt portent inuoluta: & non tangent vasa Sanctuarij, ne moriantur. Ista sunt onera filiorũ Caath in tabernaculo fœderis: * super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cuius curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compositionis incensum, & sacrificium, quod semper offertur, & oleum vnctionis, & quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniúmque vasorum, quę in Sanctuario sunt. * Locutúsque est Dominus ad Moysen, & Aaron, dicens: * Nolite perdere populum Cãath de medio Leuitarum: * sed hoc facite eis, vt viuant, & non moriantur, si tetigerint Sancta sanctorum. Aaron & filij eius intrabunt, ipsíque disponent opera singulorum, & diuident quid portare quis debeat. * Alij nulla curiositate videant quæ sunt in Sanctuario priusquam inuoluantur, alioquin morientur. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias & cognationes suas, * à triginta annis & supra, vsque ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & ministrant in tabernaculo fœderis. * Hoc est officium familiæ Gersonitarum, * vt portent cortinas tabernaculi & tectũ fœderis operimentum aliud, & super omnia velamen ianthinum tentoriúmque quod pendet in introitu tabernaculi fœderis, * cortinas atrij, & velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos, & vasa ministerij, * iubente Aaron & filiis eius, portabũt filij Gerson: & scient singuli cui debeant oneri mancipari. * Hic est cultus familiæ Gersonitarum in tabernaculo fœderis, erúntq. sub manu Ithamar filij Aaron sacerdotis. * Filios quoque Merari per familias & domos patrum suorum recensebis * à triginta annis & supra, vsque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerij sui & cultum fœderis testimonij. * Hæc sunt onera eorum: Portabunt tabulas tabernaculi & vectes eius, columnas ac bases earum, * columnas quoque atrij per circuitum cum basibus & paxillis & funibus suis. Omnia vasa & supellectilem ad numerum accipient, sicque portabunt. * Hoc est officium familiæ Meraritarum & ministerium in tabernaculo fœderis: erúntque sub manu Ithamar filij Aaron sacerdotis. * Recensuerunt igitur Moyses & Aaron & principes synagogæ filios Caath per cognationes & domos patrum suorum * à triginta annis & supra, vsque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fœderis: * & inuenti sunt duo millia septingenti quinquaginta. * Hic est numerus populi Caath qui intrãt tabernaculũ fœderis: hos numerauit Moyses & Aaron iuxta sermonem Domini per manum Moysi. * Numerati sunt & filij Gerson per cognationes & domos patrum suorum, * à triginta annis & supra, vsque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur vt ministrent in tabernaculo fœderis: * & inuenti sunt duo millia sexcenti triginta. * Hic est populus Gersonitarum, quos numerauerunt Moyses & Aaron iuxta verbum Domini. * Numerati sunt & filij Merari per cognationes & domos patrum suorum * à triginta annis & supra, vsque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis: * & inuenti sunt tria millia ducenti. * hic est numerus filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses & Aaron iuxta imperiũ Domini per manum Moysi. * Omnes qui recensiti sunt de Leuitis, & quos recẽseri fecit ad nomen Moyses & Aaron, & principes Israel per cognationes & domos patrum suorum * à triginta annis & supra, vsque ad annũ quinquagesimum, ingrediẽtes ad ministeriũ tabernaculi,

naculi,& onera portanda, * fuerunt simul octo millia quingenti octoginta. * Iuxta verbum Domini recensuit eos Moyses, vnumquemque iuxta officium & onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

CAP. V.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Præcipe filijs Israel, vt eijciant de castris omnem leprosum,& qui semine fluit, pollutusque est super mortuo: * tam masculum quàm feminam eiicite de castris, ne contaminent ea cùm habitauerim vobiscum. * Feceruntq; ita filij Israel, & eiecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi. * Locutusq; est Dominus ad Moysen,dicens: * Loquere ad filios Israel: Vir,siue mulier,cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, & per negligentiã transgressi fuerint mãdatum Domini, atque deliquerint, * confitebuntur peccatum suum,& reddet ipsum caput,quintamq.partem desuper ei, in quem peccauerint. * Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino,& erit sacerdotis,excepto ariete,qui offertur pro expiatione, vt sit placabilis hostia. * Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filij Israel, ad sacerdotem pertinent: * & quidquid in Sanctuarium offertur à singulis,& traditur manibus sacerdotis, ipsius erit. * Locutusque est Dominus ad Moysen,dicens: * Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Vir, cuius vxor errauerit,maritumque contemnens * dormierit cum altero viro, & hoc maritus deprehendere non quiuerit,sed latet adulterium, & testibus argui nõ potest, quia non est inuenta in stupro: * si spiritus zelotypiæ concitauerit virum contra vxorem suã, quæ vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur,* adducet eam ad sacerdotem,& offeret oblationẽ pro illa decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio inuestigans adulterium.* Offeret igitur eam sacerdos,& statuet corã Domino. * assumetque aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pauimẽto tabernaculi mittet in eam. * Cúmq; steterit mulier in conspectu Domini,discooperiet caput eius,& ponet super manus illius sacrificiũ recordationis,& oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit. * adiurabitq.eam,& dicet:Si non dormiuit vir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congessi. * Sin autem declinasti à viro tuo,atque polluta es,& cõcubuisti cum altero viro: * his maledictionibus subiacebis:Det te Dominus in maledictionem, exemplúmq; cunctorum in populo suo:putrescere faciat femur tuum, & tumens vterus tuus disrumpatur. * ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum,& vtero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier, Amen, amen. * Scribétque sacerdos in libello ista maledicta, & delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit,* & dabit ei bibere.Quas cùm exhãserit,* tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiæ,& eleuabit illud coram Domino, imponétque illud super altare: ita dumtaxat vt priùs, * pugillum sacrificij tollat de eo, quòd offertur,& incẽdat super altare: & sic potum det mulieri aquas amarissimas.* Quas cùm biberit,si polluta est,& contempto viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur: erítque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. * Quòd si polluta non fuerit, erit innoxia,& faciet liberos. * Ista est lex zelotypiæ. Si declinauerit mulier à viro suo, & si polluta fuerit, * maritúsq. zelotypiæ spiritu cõcitatus adduxerit eam in conspectu Domini,& fecerit ei sacerdos iuxta omnia quę scripta sunt: * maritus absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen, dicens:* Loquere ad filios Israel,& dices ad eos: Vir, siue mulier, cùm fecerint votum vt sanctificétur,& se voluerint Domino consecrare: * à vino, & omni, quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino,& ex qualibet alia potione, & quidquid de vua exprimitur, non bibent: vuas recentes siccásque non comedent * cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse potest, ab vua passa vsque ad acinũ non comedent.* Omni tempore separationis suę "nouacula non transibit per caput eius vsque ad completum diem, quo Domino consecratur. Sanctus erit,crescẽte cæsarie capitis eius.* Omni tempore consecrationis suæ super mortuum nõ ingredietur,* nec super patris quidem & matris & fratris sororísque funere

"Iudit. 16.5

contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est. * Omnibus diebus separationis suæ sanctus erit Domino. * Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput cõsecrationis eius: quod radet illico in eadem die purgationis suæ, & rursum septima. * in octaua autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ sacerdoti in introitu fœderis testimonij. * facietque sacerdos vnum pro peccato, & alterum in holocaustum, & deprecabitur pro eo, quia peccauit super mortuo: sanctificabitque caput eius in die illo: * & consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen vt dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio eius. * Ista est lex consecrationis. Cùm dies, quos ex voto decreuerat, complebuntur: adducet eum ad ostium tabernaculi fœderis, * & offeret oblationem eius Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, & ouem anniculam immaculatã pro peccato, & arietem immaculatum, hostiam pacificam, * canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sint oleo, & laganа absque fermento vncta oleo, ac libamina singulorum: * quæ offeret sacerdos coram Domino, & faciet tam pro peccato, quàm in holocaustum. * Arietem verò immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur. * \" Tunc radetur nazaræus ante ostium tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis suæ: tolletque capillos eius, & ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum. * Et armum coctum arietis, tortamque absque fermento vnam de canistro, & laganum azymum vnum, & tradet in manus nazaræi, postquam rasum fuerit caput eius. * Susceptaque rursum ab eo, eleuabit in conspectu Domini: & sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum, quod separari iussum est, & femur. post hæc potest bibere nazaræus vinum. * Ista est lex nazaræi, cùm vouerit oblationem suam Domino tempore consecrationis suæ, exceptis his, quæ inuenerit manus eius. iuxta quod mente deuouerat, ita faciet ad perfectionem sanctificationis suæ. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere Aaron & filiis eius: Sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis: * Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. * Ostendat Dominus faciem suam tibi, & miserea-

tur tui. * Conuertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem. * Inuocabuntque nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

FActum \" est autem in die qua compleuit Moyses tabernaculum, & erexit illud: vnxitque & sanctificauit cum omnibus vasis suis, altare similiter & omnia vasa eius. * Obtulerunt principes Israel & capita familiarum, qui erant per singulas tribus, præfectique eorum, qui numerati fuerant, * munera coram Domino sex plaustra tecta cũ duodecim bobus. Vnum plaustrum obtulere duo duces, & vnum bouem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. * Ait autem Dominus ad Moysen: * Suscipe ab eis vt seruiant in ministerio tabernaculi, & trades ea Leuitis iuxta ordinem ministerij sui. * Itaque cùm suscepisset Moyses plaustra & boues, tradidit eos Leuitis. * Duo plaustra & quattuor boues dedit filiis Gerson, iuxta id quod habebant necessarium. * quattuor alia plaustra, & octo boues dedit filiis Merari secundùm officia & cultum suum, sub manu Ithamar filij Aaron sacerdotis. * filiis autem Caath non dedit plaustra, & boues: quia in Sanctuario seruiunt, & onera propriis portant humeris. * Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua vnctum est, oblationem suam ante altare. * Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. * Primo die obtulit oblationem suam Nahasson filius Aminadab de tribu Iuda: * fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos iuxta põdus Sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: * mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso: * bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum: * hircumque pro peccato: * & in sacrificio pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Nahasson filij Aminadab. * Secundo die obtulit Nathanael filius Suar, dux de tribu Issachar, * acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, iuxta pondus Sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: * mortariolum

\" Exod. 40. b. 16

aureum habens decem ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem,& agnum anniculum in holocauſtum: * hircúmque pro peccato: * & in ſacrificio pacificorum boues duos,arietes quinque,hircos quinque,agnos anniculos quinque.hæc fuit oblatio Nathanael filij Suar. * Tertio die princeps filiorum Zabulon Eliab filius Helon, * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum: * hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque,agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Eliab filij Helon. * Die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos,phialam argẽteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocauſtum: * hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque,agnos anniculos quinque.hæc fuit oblatio Eliſur filij Sedeur. * Die quinto princeps filiorum Simeon Salamiel filius Suriſaddai * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos,phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem,& agnum anniculum in holocauſtum: * hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Salamiel filij Suriſaddai. * Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Duel * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila cõſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decẽ ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum: * hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Eliaſaph filij Duel. * Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, Eliſama filius Ammiud* obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:* hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Eliſama filij Ammiud. * Die octauo,princeps filiorũ Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſſur, * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos,phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem,& agnum anniculum in holocauſtum:* hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum boues duos,arietes quinque,hircos quinque,agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Gamaliel filij Phadaſſur. * Die nono princeps filiorum Beniamin, Abidan filius Gedeonis, * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos,phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * & mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento, & arietem, & agnum anniculũ in holocauſtum: * hircúmque pro peccato: * & in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque,agnos anniculos quinque.hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis. * Die decimo princeps filiorum Dan,Ahiezer filius Ammiſaddai* obtulit acetabulum argenteum appẽdens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij,vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo: * bouem de armento,& arietem, & agnum anniculum in holocauſtum: * hircúmque pro

peccato:* & in hostias pacificorũ boues duos,arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Ahiezer filij Ammisaddai . * Die vndecimo princeps filiorũ Aser,Phegiel filius Ochran * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos,phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: * mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: * bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum: * hircúmque pro peccato: * & in hostias pacificorum boues duos,arietes quinque,hircos quinque,agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Phegiel filij Ochran. *Die duodecimo,princeps filiorum Nephthali , Ahira filius Enan * obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarij, vtrumque plenum simila oleo conspersa in sacrificium:* mortariolum aureum appendens decem siclos , plenum incenso : * bouem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocaustum:* hircúmque pro peccato : * & in hostias pacificorum boues duos , arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque . hæc fuit oblatio Ahira filij Enan . * Hæc in dedicatione altaris oblata sunt à principibus Israel,in die qua consecratum est . acetabula argentea duodecim : phialæ argenteæ duodecim: mortariola aurea duodecim: * ita vt cẽtum triginta siclos argenti haberet vnum acetabulum , & septuaginta siclos haberet vna phiala:id est,in cõmune vasorum omnium ex argento sicli duo millia quadringenti, pondere Sanctuarij . * mortariola aurea duodecim plena incenso denos siclos appendentia pondere Sanctuarij:id est,simul auri sicli centum viginti : * boues de armento in holocaustum duodecim , arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & libamenta eorum : hirci duodecim pro peccato . * In hostias pacificorum, boues viginti quattuor,arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedicatione altaris , quando vnctum est . * Cúmque ingrederetur Moyses tabernaculum fœderis , vt consuleret oraculum , audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonij inter duos Cherubim , vnde & loquebatur ei.

71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89

CAP. VIII.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, 2 dicens : * Loquere Aaron , & dices ad A eum : Cùm posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur . Hoc igitur præcipe vt lucernæ contra boream è regione respiciant ad mensam panum propositionis,contra eam partem , quam candelabrum respicit, lucere debebunt . * Fecitque Aaron , & imposuit lucernas super candelabrum , vt præceperat Dominus 3 Moysi . * Hæc autem erat factura candelabri , ex auro ductili, tam medius stipes, quàm cuncta quæ ex vtroque calamorum latere nascebantur: iuxta exemplum quod ostendit Dominus Moysi, ita operatus est 4 candelabrum . * Et locutus est Dominus ad Moysen,dicens : * Tolle Leuitas de medio filiorum Israel,& purificabis eos* iuxta 5 6 7 B hunc ritum : Aspergantur aqua lustrationis,& radãt omnes pilos carnis suæ. Cumque lauerint vestimenta sua , & mundati C 8 fuerint, * tollent bouem de armentis, & libamentum eius similam oleo conspersam: bouem autem alterum de armento tu accipies pro peccato : * & applicabis Leuitas 9 coram tabernaculo fœderis, cõuocata omni multitudine filiorum Israel. * Cumque 10 Leuitæ fuerint coram Domino, ponent filij Israel manus suas super eos . * & offeret 11 Aaron Leuitas , munus in conspectu Domini à filiis Israel , vt seruiant in ministerio 12 eius . * Leuitæ quoque ponent manus suas super capita boum , è quibus vnum facies pro peccato , & alterum in holocaustum 13 Domini,vt depreceris pro eis. * Statuesque C Leuitas in conspectu Aaron & filiorum 14 eius,& consecrabis oblatos Domino , * ac separabis de medio filiorum Israel , vt sint 15 mei.* & postea ingredientur tabernaculum fœderis, vt seruiant mihi. Sicque purificabis & consecrabis eos in oblationem Domini : quoniam dono donati sunt mihi à 16 filiis Israel. * \ Pro primogenitis quæ aperiunt omnem vuluam in Israel, accepi eos. 17 * Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israel , tam ex hominibus quàm ex iumentis . Ex die quo percussi omne primogenitum in Terra Aegypti, sanctificaui eos mihi : * & tuli Leuitas pro cunctis 18 primogenitis filiorum Israel : * tradidique 19 eos dono Aaron & filiis eius de medio populi, vt seruiant mihi pro Israel in tabernaculo fœderis,& orent pro eis ne sit in populo plaga, si ausi fuerint accedere ad San-

\ *Sup. 3. b. 13 Exod. 13. a. 2 Luc. 2. d. 23*

ctuarium. * Fecerúntque Moyſes & Aaron & omnis multitudo filiorum Iſrael ſuper Leuitis quæ præceperat Dominus Moyſi: * purificatiq́ue ſunt, & lauerunt veſtimenta ſua. Eleuauitq́ue eos Aaron in conſpectu Domini, & orauit pro eis, * vt purificati ingrederentur ad officia ſua in tabernaculum fœderis coram Aaron & filiis eius. Sicut præceperat Dominus Moyſi de Leuitis, ita factum eſt. * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Hæc eſt lex Leuitarum, A viginti quinque annis & ſuprà, ingredientur vt miniſtrent in tabernaculo fœderis. * Cúmque quinquageſimum annum ætatis impleuerint, ſeruire ceſſabunt: * eruntq́ue miniſtri fratrum ſuorum in tabernaculo fœderis, vt cuſtodiant quæ ſibi fuerint commendata, opera autem ipſa non faciant. Sic diſpones Leuitis in cuſtodiis ſuis.

CAP. IX.

LOcutus eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai anno ſecundo, poſtquam egreſſi ſunt de Terra Aegypti, menſe primo dicens: * ‖ Faciant filij Iſrael Phaſe in tempore ſuo, * quartadecima die menſis huius ad veſperam, iuxta omnes ceremonias & iuſtificationes eius. * Præcepitq́ue Moyſes filiis Iſrael vt facerent Phaſe. * Qui fecerunt tempore ſuo: quartadecima die menſis ad veſperam in monte Sinai. Iuxta omnia quæ mandauerat Dominus Moyſi, fecerunt filij Iſrael. * Ecce autem quidam immundi ſuper anima hominis, qui non poterant facere Phaſe in die illo, accedentes ad Moyſen & Aaron, * dixerunt eis: immundi ſumus ſuper anima hominis. quare fraudamur vt non valeamus oblationem offerre Domino in tempore ſuo inter filios Iſrael? * Quibus reſpondit Moyſes: State vt conſulam quid præcipiat Dominus de vobis. * Locutuſq́ue eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis Iſrael: Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſiue in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino * in menſe ſecundo, quartadecima die menſis ad veſperam: cum azymis & lactucis agreſtibus comedent illud: * non relinquent ex eo quippiã vſque mane, ‖ & os eius non confringent, omnem ritum Phaſe obſeruabunt. * Si quis autem & mundus eſt, & in itinere non fuit, & tamen non fecit Phaſe, exterminabitur anima illa de populis ſuis, quia ſacrificium Domino non obtulit tempore ſuo: peccatum ſuum ipſe portabit. * Peregrinus quoque & aduena ſi fuerint apud vos, facient Phaſe Domino iuxta ceremonias & iuſtificationes eius. Præceptum idem erit apud vos tam aduenæ quàm indigenæ. * ‖ Igitur die qua erectum eſt tabernaculum, operuit illud nubes. A veſpere autem ſuper tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſque mane. * ſic fiebat iugiter: per diem operiebat illud nubes, & per noctem quaſi ſpecies ignis. * Cúmque ablata fuiſſet nubes, quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiſcebantur filij Iſrael: & in loco vbi ſteriſſet nubes, ibi caſtrametabantur. * Ad imperium Domini proficiſcebantur, & ad imperium illius figebant tabernaculum. ‖ Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernaculum, manebant in eodem loco: * & ſi eueniſſet vt multo tempore maneret ſuper illud, erant filij Iſrael in excubiis Domini, & non proficiſcebantur * quot diebus fuiſſet nubes ſuper tabernaculum. Ad imperium Domini erigebant tentoria, & ad imperium illius deponebant. * Si fuiſſet nubes à veſpere vſque mane, & ſtatim diluculo tabernaculum reliquiſſet, proficiſcebantur: &, ſi poſt diem & noctem receſſiſſet, diſſipabant tentoria. * Si verò biduo aut vno menſe vel longiori tempore fuiſſet ſuper tabernaculum, manebant filij Iſrael in eodem loco, & non proficiſcebantur: ſtatim autem vt receſſiſſet, mouebant caſtra. * Per verbum Domini figebant tẽtoria, & per verbum illius proficiſcebãtur: erantq́; in excubiis Domini iuxta imperium eius per manũ Moyſi.

CAP. X.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare poſſis multitudinem quando mouenda ſunt caſtra. * Cúmque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad oſtium tabernaculi fœderis. * Si ſemel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Iſrael. * Si autem prolixior atque conciſus clangor increpuerit, mouebunt caſtra primi qui ſunt ad orientalem plagam. * In ſecundo autem ſonitu & pari vlulatu tubæ, leuabunt tentoria qui habitant ad meridiem. & iuxta hunc modum reliqui facient, vlulantibus tubis in profectionem. * Quando autem congregandus eſt populus, ſimplex tubarum clangor erit, & non conciſè vlulabunt. * Filij autem Aaron

‖ Exod. 12. a. 2

‖ Exod. 12. g. 46 Ioan. 19. f. 37

‖ Exod. 40. b. 16

‖ 1. Cor. 10. a. 1

sacerdotes clangent tubis: eritq; hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. * Si exieritis ad bellum de terra vestra 9 B
contra hostes qui dimicant aduersum vos, clangetis vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum. * Si quando habebitis epulum, & dies 10
festos, & calendas, canetis tubis super holocaustis, & pacificis victimis, vt sint vobis in recordationem Dei vestri. ego Dominus Deus vester. * Anno secundo, mense secun- 11
do, vigesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo fœderis: * profectique sunt 12
filij Israel per turmas suas de deserto Sinai, & recubuit nubes in solitudine Pharan.
* Mouerúntque castra primi iuxta impe- 13
\Sup.1.a.7 rium Domini in manu Moysi. * \ Filij Iu- 14
da per turmas suas: quorum princeps erat Nahasson filius Aminadab. * In tribu fi- 15
liorum Issachar fuit princeps Nathanael filius Suar. * In tribu Zabulon erat princeps 16
Eliab filius Helon. * Depositúmque est ta- 17
bernaculum, quod portantes egressi sunt filij Gerson & Merari. * Profectique sunt 18
& filij Ruben, per turmas & ordinẽ suum: quorum princeps erat Helisur filius Se- C
deur. * In tribu autem filiorum Simeon, 19
princeps fuit Salamiel filius Surisaddai.
* Porrò in tribu Gad erat princeps Eliasaph 20
filius Duel. * Profectique sunt & Caathitæ 21
portantes Sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. * Mouerunt castra & filij 22
Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud.
* In tribu autem filiorum Manasse princeps 23
fuit Gamaliel filius Phadassur. * & in tribu 24
Beniamin erat dux Abidan filius Gedeonis. * Nouissimi castrorum omnium pro- 25
fecti sunt filij Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. * In tribu autem filiorum 26
Aser erat princeps Phegiel filius Ochran.
* Et in tribu filiorum Nephthali princeps 27
fuit Ahira filius Enan. * Hæc sunt castra, 28
& profectiones filiorum Israel per turmas suas quando egrediebantur. * Dixítque 29
Moyses Hobab filio Raguel Madianitæ, C
cognato suo: Proficiscimur ad locum, quem Dominus daturus est nobis: veni nobiscum, vt benefaciamus tibi: quia Do- D
minus bona promisit Israeli. * Cui ille re- 30
spondit: Non vadam tecum, sed reuertar in terram meam, in qua natus sum. * Et il- 31
le: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, & eris ductor noster.
* Cúmque nobiscum veneris, quidquid 32
optimum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi. * Profecti sunt ergo de Monte Domini viã trium 33
dierum, arcáque fœderis Domini præcedebat eos, per dies tres prouidens castrorum locum. * Nubes quoque Domini super eos 34
erat per diem cùm incederent. * Cúmque 35
eleuaretur arca, dicebat Moyses: \ Surge \Psal.67.
Domine, & dissipentur inimici tui, & fu- a.2
giant qui oderunt te, à facie tua. * Cùm autem deponeretur, aiebat: Reuertere Domine ad multitudinem exercitus Israel.

CAP. XI.

INterea ortum est \ murmur populi, 1 A \Psal.77.
quasi dolentium pro labore, contra Do- c.19
minum. Quod cùm audisset Dominus, iratus est. Et \ accensus in eos ignis \Psal.77.
Domini deuorauit extremam castrorum par- c.21
tem. * Cúmque clamasset populus ad 2
Moysen, orauit Moyses ad Dominum, & absorptus est ignis. * Vocauítque nomen 3
loci illius, Incensio: eò quòd incensus fuisset contra eos ignis Domini. * Vulgus quip- 4
pe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagrauit desiderio, sedens & flens, iunctis sibi pariter filiis Israel, & ait: \ Quis dabit \1.Cor.10.
nobis ad vescendum carnes? * Recorda- 5 B a.3
mur piscium quos comedebamus in Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porríque & cepe, & 6
allia. * Anima nostra arida est, nihil aliud 7
respiciunt oculi nostri nisi Man. * \ Erat \Exod.16.
autem Man quasi semen coriandri, coloris c.14
bdellij. * Circuibátque populus, & colli- Sap.16. 8
gens illud, frangebat mola, siue terebat in c.20
mortario, coquens in olla, & faciens ex Psal.77.
eo tortulas saporis quasi panis oleati. c.24
* Cúmque descenderet nocte super castra 9 Ioan.6.d.
ros, descendebat pariter & Man. * Au- 10 31
diuit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorij sui. Iratúsque est furor Domini valde: sed & 11
Moysi intoleranda res visa est. * & ait ad Dominum: Cur afflixisti seruum tuum? C
quare non inuenio gratiam coram te? & cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? * Numquid ego concepi 12
omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas mihi: Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terram, pro qua iurasti patribus eorum? * Vnde mihi carnes vt dem tan- 13

tæ multitudini? flent contra me, dicentes: Da nobis carnes vt comedamus. * Non 14
possum solus sustinere omnem hunc populum, quia grauis est mihi. * Sin aliter 15
tibi videtur, obsecro vt interficias me, & inueniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis. * Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti quòd senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, * vt descendam & loquar tibi: 17
& auferam de spiritu tuo, tradamque eis, D
vt sustentent tecum onus populi, & non tu solus graueris. * Populo quoque dices: Sanctificamini: cras comedetis carnes. ego 18
enim audiui vos dicere: Quis dabit nobis escas carnium? bene nobis erat in Aegypto. Vt det vobis Dominus carnes, & comedatis: * non vno die, nec duobus, vel 19
quinque aut decem, nec viginti quidem, * sed vsque ad mensem dierum, donec ex- 20
eat per nares vestras, & vertatur in nauseam, eo quòd repuleritis Dominum, qui in medio vestri est, & fleueritis coram eo, E
dicentes: Quare egressi sumus ex Aegypto? * Et ait Moyses: Sexcenta millia pedi- 21
tum huius populi sunt. & tu dicis: Dabo eis esum carnium mense integro? * \\ Num- 22
\\Ioan. 6.b. 10 quid ouium & boum multitudo cædetur, vt possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in vnum congregabuntur, vt
eos satient? * Cui respondit Dominus: 23
\\Isai. 59. a.1 \\ Numquid manus Domini inualida est? Iam nunc videbis vtrum meus sermo opere compleatur. * Venit igitur Moyses, & 24
narrauit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israel, F
quos stare fecit circa tabernaculum. * Descenditque Dominus per nubem, & locu- 25
tus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris. Cumque requieuisset in eis Spiritus, prophetauerunt, nec vltrà cessauerunt. * Remanse- 26
rant autè in castris duo viri, quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requieuit Spiritus. nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant ad tabernaculum. * Cúmque prophetarent in castris, cu- 27
currit puer, & nunciauit Moysi, dicens: Eldad & Medad prophetãt in castris. * Sta- 28
tim Iosue filius Nun, minister Moysi, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyses prohibe eos. * At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat vt omnis popu- 29
lus prophetet, & det eis Dominus Spiri- 30
tum suum? * Reuersusque est Moyses, & 31
maiores natu Israel in castra. * \\ Ventus G
\\Psal. 77. v.26 autem egrediens à Domino arreptãs transmare coturnices detulit, & demisit in castra itinere quantum vno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum, volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. * Surgens ergo 32
populus toto die illo, & nocte, ac die altero, congregauit coturnicum, qui parum, decem coros: & siccauerunt eas per gyrum castrorum. * \\ Adhuc carnes erant in den- 33
\\Psal. 77. d.30 tibus eorum, nec defecerat huiuscemodi cibus: & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. * Vocatúsque est ille locus, Sepulchra 34
concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desiderauerat. Egressi autem de Sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Haseroth, & manserunt ibi.

CAP. XII.

LOcutáque est Maria & Aaron contra Moysen propter vxorem eius Aethiopissam, * & dixerunt: Num per solum 1
Moysen locutus est Dominus? nónne & A
nobis similiter est locutus? Quod cùm audisset Dominus, (* Erat enim Moyses vir 2
mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra) * statim locutus est ad 3
eum, & ad Aaron & Mariam: egredimini B
vos tantùm tres ad tabernaculum fœderis. Cúmque fuissent egressi, * descẽdit Domi- 4
nus in columna nubis, & stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron & Mariam. Qui cùm issent, * dixit ad eos: Audite sermones 5
meos: Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. * At non talis seruus 6
meus Moyses, \\ qui in omni domo mea fi- 7
\\Heb.3. delissimus est: * \\ ore enim ad os loquor ei: 8
\\Exod. 33. v.11 & palam, & non per ænigmata & figuras C
Dominum videt. Quare ergo nõ timuistis detrahere seruo meo Moysi? * Iratúsq; con- 9
tra eos, abiit: * nubes quoque recessit quæ 10
erat super tabernaculum: & ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cúmq; respexisset eam Aaron, & vidisset perfusam lepra, * ait ad Moysen: Obsecro domine mi, 11
ne imponas nobis hoc peccatũ quod stultè commisimus, * ne fiat hæc quasi mortua, & 12
vt abortiuum quod proiicitur de vulua D
matris suæ. ecce iam medium carnis eius deuoratum est à lepra. * Clamauitque 13
Moyses ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam. * Cui respondit Dominus: 14

Si pater eius ſpuiſſet in faciem illius, nónne debuerat ſaltem ſeptem diebus rubore ſuffundi? Separetur ſeptem diebus extra caſtra,& poſtea reuocabitur.* Excluſa eſt itaque Maria extra caſtra ſeptem diebus: & populus non eſt motus de loco illo, donec reuocata eſt Maria.

CAP. XIII.

PRofectúſque eſt populus de Haſeroth fixis tentoriis in deſerto Pharan.* ibique locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Mitte viros,qui conſiderét Terram Chanaan, quam daturus ſum filiis Iſrael, ſingulos de ſingulis tribubus, ex principibus. * Fecit Moyſes quod Dominus imperauerat, de deſerto Pharan mittens principes viros,quorũ iſta ſunt nomina. * De tribu Ruben, Sammua filium Zechur. * De tribu Simeon,Saphat filium Huri.* De tribu Iuda,Caleb filium Iephone. * De tribu Iſſachar, Igal filium Ioſeph. * De tribu Ephraim,Oſee filium Nun.*De tribu Beniamin, Phalti filium Raphu.*De tribu Zabulon,Geddiel filium Sodi. * De tribu Ioſeph,ſceptri Manaſſe, Gaddi filiũ Suſi.* De tribu Dan, Ammiel filium Gemalli. * De tribu Aſer,Sthur filium Michael.*De tribu Nephthali,Nahabi filium Vapſi.*De tribu Gad,Guel filium Machi.* hæc ſunt nomina virorum, quos miſit Moyſes ad conſiderandam Terram: vocauitq; Oſee filium Nun,Ioſue.*miſit ergo eos Moyſes ad conſiderandam Terram Chanaan, & dixit ad eos: Aſcendite per meridianam plagam. Cúmque veneritis ad montes,*conſiderate Terram, qualis ſit: & populum qui habitator eſt eius, vtrum fortis ſit an infirmus: ſi pauci numero an plures: * ipſa terra, bona an mala: vrbes quales, muratæ an abſque muris: * humus, pinguis an ſterilis, nemoroſa an abſque arboribus. Confortamini, & afferte nobis de fructibus Terræ. Erat autem tempus quãdo iam præcoquæ vuæ veſci poſſunt.* Cúmque aſcendiſſent, explorauerunt Terram à deſerto Sin,vſque Rohob intrantibus Emath.*Aſcenderuntque ad meridiem, & venerunt in Hebron, vbi erant Achiman & Siſai & Tholmai filij Enac. nam Hebron ſeptem annis ante Tanim vrbem Aegypti condita eſt.* ᵘ Pergentéſque vſque ad Torrentem botri, abſciderunt palmitem cum vua ſua, quem portauerunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis & de ficis loci illius tulerunt:* qui appellatus eſt Neheleſcol,id eſt, Torrens botri, eò quòd botrum portaſſent inde filij Iſrael. * Reuerſíque exploratores Terræ poſt quadraginta dies, omni regione circuita,* venerũt ad Moyſen & Aaron & ad omnem cœtum filiorum Iſrael in deſertum Pharan, quod eſt in Cades. Locutíque eis & omni multitudini oſtenderunt fructus Terræ: * & narrauerunt, dicentes: Venimus in Terram,ad quam miſiſti nos, quæ re vera fluit lacte & melle, vt ex his fructibus cognoſci poteſt: * ſed cultores fortiſſimos habet, & vrbes grandes atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi.* Amalec habitat in meridie, Hethæus & Iebuſæus & Amorrhæus in montanis: Chananæus verò moratur iuxta mare & circa fluenta Iordanis.* Inter hæc Caleb compeſcens murmur populi,qui oriebatur contra Moyſen,ait: Aſcendamus,& poſſideamus Terram, quoniã poterimus obtinere eam. * Alij verò, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus aſcendere,quia fortior nobis eſt.* Detraxerúntque Terræ, quam inſpexerant, apud filios Iſrael,dicentes: Terra,quam luſtrauimus, deuorat habitatores ſuos: populus, quem aſpeximus,proceræ ſtaturæ eſt. * Ibi vidimus monſtra quædam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quaſi locuſtæ videbamur.

CAP. XIIII.

IGitur vociferans omnis turba fleuit nocte illa, * & murmurati ſunt contra Moyſen & Aaron cuncti filij Iſrael, dicentes: * Vtinam mortui eſſemus in Aegypto: & in hac vaſta ſolitudine vtinam pereamus, & non inducat nos Dominus in Terram iſtam, ne cadamus gladio, & vxores ac liberi noſtri ducantur captiui. Nónne melius eſt reuerti in Aegyptũ?*Dixerúntque alter ad alterum: Conſtituamus nobis ducem,& reuertamur in Aegyptum. * Quo audito Moyſes & Aaron ceciderũt proni in terram coram omni multitudine filiorum Iſrael.* ᵘ At verò Ioſue filius Nun, & Caleb filius Iephone, qui & ipſi luſtrauerant terram,ſciderunt veſtimẽta ſua,* & ad omnem multitudinem filiorum Iſrael locuti ſunt: Terra, quam circuiuimus,valde bona eſt. * ſi propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam,& tradet humum lacte & melle manantem. * Nolite rebelles eſſe contra Dominum: neque timeatis populum terræ huius, quia ſicut panem ita eos poſſumus deuorare. receſſit ab eis omne

ᵘ Deut. 1. d. 24

ᵘ Eccli. 46. b. 9 1. Mach. 2. f. 55. 56

præsidium: Dominus nobiscum est, noli-
te metuere. * Cumque clamaret omnis 10
multitudo, & lapidibus eos vellet oppri-
mere, apparuit gloria Domini super te-
ctum fœderis cunctis filiis Israel. * Et dixit 11
Dominus ad Moysen: Vsquequo detra-
het mihi populus iste? Quousque non cre-
dent mihi in omnibus signis, quæ feci co-
ram eis? * Feriam igitur eos pestilentia, at- 12
que consumam: te autem faciam princi-
pem super gentem magnam, & fortiorem
quàm hæc est. * Et ait Moyses ad Domi- 13
num: Vt audiãt Aegyptij, de quorum me- C
dio eduxisti populum istum, * & habita- 14
tores Terræ huius, qui audierunt quòd tu
Domine in populo isto sis, & facie videa-
ris ad faciem, " & nubes tua protegat illos, "Exod. 13. d.21
& in colũna nubis præcedas eos per diem,
& in columna ignis per noctem: * quòd 15
occideris tantam multitudinẽ quasi vnum
hominem, & dicant: * Non poterat intro- 16
ducere populum in Terram, pro qua iura-
uerat: " idcirco occidit eos in solitudine. "Exod. 32. f.28
* Magnificetur ergo fortitudo Domini sic- 17
ut iurasti, dicens: * " Dominus patiens & 18 "Psal. 102. b.8 Exod. 34. n.6
multæ misericordiæ, auferens iniquitatem
& scelera, nullúmque innoxium derelin-
quens, qui visitas peccata patrum in filios
in tertiam & quartam generationem. * Di- 19
mitte, obsecro, peccatum populi huius
secundùm magnitudinem misericordiæ D
tuæ, sicut propitius fuisti egredientibus de
Aegypto vsque ad locum istum. * Dixitq; 20
Dominus: Dimisi iuxta verbum tuum.
* Viuo ego: & implebitur gloria Domini 21
vniuersa terra. * Attamen omnes homines 22
qui viderunt maiestatem meam, & signa
quæ feci in Aegypto & in solitudine, &
tentauerunt me iam per decem vices, nec
obedierunt voci meæ, * " non videbunt 23 "Deut. 1. f.35
Terram pro qua iuraui patribus eorum,
nec quisquam ex illis qui detraxit mihi, in-
tuebitur eam. * " Seruum meum Caleb, 24 "Ios. 14. b.6
qui plenus alio spiritu secutus est me, in-
ducam in Terram hanc, quam circuiuit: &
semen eius possidebit eam. * Quoniam 25
Amalecites & Chananæus habitant in val- E
libus. Cras mouete castra, & reuertimini
in solitudinem per viam Maris rubri. * Lo- 26
cutusque est Dominus ad Moysen & Aa-
ron, dicens: * Vsquequo multitudo hæc 27
pessima murmurat contra me? querelas fi-
liorum Israel audiui. * Dic ergo eis: Viuo 28
ego, ait Dominus: sicut locuti estis audien-
te me, sic faciam vobis. * " In solitudine hac 29 "Psal. 105 d.26 Deut. 1. f.41
iacebunt cadauera vestra. Omnes qui nu-
merati estis à viginti annis & supra, & mur-
30 murastis contra me, * non intrabitis Ter-
ram, super quam leuaui manum meam vt
habitare vos facerem, præter Caleb filium
31 Iephone, & Iosue filium Nun. * Paruulos
autẽ vestros, de quibus dixistis quod præ-
dæ hostibus forent, introducam: vt videãt
32 Terram, quæ vobis displicuit. * Vestra ca-
33 dauera iacebunt in solitudine. * Filij vestri
erunt vagi in deserto annis quadraginta, &
portabunt fornicationem vestram, donec
consumantur cadauera patrum in deserto,
34 * iuxta numerũ quadraginta dierum, qui-
F bus considerastis Terram: " annus pro die "Ezech. b.6
imputabitur. " Et quadraginta annis reci- "Psal. b.10
pietis iniquitates vestras, & scietis vltio-
35 nem meam: * quoniam sicut locutus sum,
ita faciam omni multitudini huic pessimę,
quæ consurrexit aduersum me: in solitudi-
36 ne hac deficiet, & morietur. * " Igitur om- "Iudi. c.24 1. Cor. b.10 Heb. 3 Iuda
nes viri, quos miserat Moyses ad contem-
plãdam Terram, & qui reuersi murmura-
re fecerant contra eum omnem multitudi-
nem, detrahentes Terræ quòd esset mala,
37 * mortui sunt atque percussi in conspectu
38 Domini. * Iosue autem filius Nun, & Ca-
leb filius Iephone vixerunt ex omnibus,
qui perrexerant ad considerandã Terram.
39 * Locutusq; est Moyses vniuersa verba hæc
G ad omnes filios Israel, & luxit populus ni-
40 mis. * Et ecce manè primo surgentes ascen-
derunt verticem montis, atque dixerunt:
Parati sumus ascendere ad locum, de quo
Dominus locutus est: quia peccauimus.
41 * Quibus Moyses: Cur, inquit, transgredi-
mini verbum Domini, quod vobis non ce-
42 det in prosperum? * " Nolite ascendere: non "Deut. 3.42
enim est Dominus vobiscum: ne corruatis
43 coram inimicis vestris. * Amalecites &
Chananæus ante vos sunt, quorum gladio
corruetis, eò quòd nolueritis acquiescere
44 Domino, nec erit Dominus vobiscum. * At
illi contenebrati ascenderunt in verticem
montis. Arca autem testamenti Domini &
45 Moyses non recesserunt de castris. * Descen-
ditque Amalecites & Chananæus, qui ha-
bitabat in monte: & percutiens eos atque
concidẽs, persecutus est eos vsque Horma.

CAP. XV.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, di-
2 cens: * Loquere ad filios Israel, & di-
A ces ad eos: Cùm ingressi fueritis Terram
habitationis vestrę, quam ego dabo vobis,
3 * & feceritis oblationem Domino in holo-
caustum, aut victimam, vota soluentes,

vel

vel sponte offerétes munera, aut in sollemnitatibus vestris adolentes odorem suauitatis Domino, de bobus siue de ouibus: * offeret quicumque immolauerit victimam, sacrificium similæ, decimam partem ephi, conspersæ oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin: * & vinum ad liba fundenda eiusdem mensuræ dabit in holocaustum siue in victimam. Per agnos singulos * & arietes erit sacrificium similæ duarum decimarum, quæ cõsperſa sit oleo tertiæ partis hin: * & vinum ad libamentum tertiæ partis eiusdem mensuræ offeret in odoré suauitatis Domino. * Quando verò de bobus feceris holocaustum aut hostiam, vt impleas votum vel pacificas victimas, * dabis per singulos boues similæ tres decimas conspersæ oleo, quod habeat medium mensuræ hin: * & vinum ad liba fundenda eiusdem mensuræ in oblationem suauissimi odoris Domino. * Sic facies * per singulos boues & arietes & agnos & hœdos. * Tam indigenæ quã peregrini * eodem ritu offerent sacrificia. * Vnum præceptum erit atq; iudicium tam vobis quàm aduenis terræ. * Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: * Cùm veneritis in terram, quam dabo vobis, * & comederitis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domino * de cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis, * ita & de pulmentis dabitis primitiua Domino. * Quòd si per ignorantiam præterieritis quidquam horum, quæ locutus est Dominus ad Moysen, * & mandauit per eum ad vos, à die qua cœpit iubere & vltrà, * oblitáque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocaustum in odorem suauissimum Domino, & sacrificium eius ac liba, vt ceremoniæ postulant, hircúmque pro peccato: * & rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel: & dimittetur eis, quoniam non sponte peccauerunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se & pro peccato atque errore suo: * & dimittetur vniuersæ plebi filiorum Israel, & aduenis, qui peregrinantur inter eos: quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. * Quòd si anima vna nesciens peccauerit, offeret capram anniculam pro peccato suo: * & deprecabitur pro ea sacerdos, quòd inscia peccauerit coram Domino: impetrabitque ei veniam, & dimittetur illi. * Tam indigenis quàm aduenis vna lex erit omnium, qui peccauerint ignorantes. * Anima verò, quæ per superbiam aliquid commiserit, siue ciuis sit ille, siue peregrinus, (quoniam aduersus Dominum rebellis fuit) peribit de populo suo: * verbum enim Domini cõtempsit, & præceptum illius fecit irritum: idcirco delebitur, & portabit iniquitatem suam. * Factum est autem, cùm essent filij Israel in solitudine, & inuenissent hominem colligentem ligna in die Sabbati, * obtulerunt eum Moysi & Aaron & vniuersæ multitudini. * Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent. * Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. * Cúmque eduxissent eum foras, obruerunt lapidibus, & mortuus est sicut præceperat Dominus. * Dixit quoque Dominus ad Moysen: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos \\ vt faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: * quas cùm viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas & oculos per res varias fornicantes, * sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, sintque sancti Deo suo. * Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Aegypti, vt essem Deus vester.

\\ Deut. 22. b. 12 Mat 23. a. 5

CAP. XVI.

ECce autem Core filius Isaar, filij Caath, filij Leui, & Dathan atque Abiron filij Eliab, Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben, * surrexerunt contra Moysen, aliiq; filiorum Israel ducẽti quinquaginta viri proceres synagogæ, & qui tempore concilij per nomina vocabantur. * \\ Cúmque stetissent aduersum Moysen & Aaron, dixerũt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus: Cur eleuamini super populum Domini? * Quod cùm audisset Moyses, cecidit pronus in faciẽ: * locutusq; ad Core & ad omnem multitudinem: Mane, inquit, notum faciet Dominus qui ad se pertineãt, & sanctos applicabit sibi: & quos elegerit, appropinquabunt ei. * Hoc igitur facite: Tollat vnusquisq; thuribula sua, tu Core, & omne concilium tuum: * & hausto cras igne, ponite desuper thymiama coram Domino: & quemcumque elegerit, ipse erit sanctus: multum erigimini filij Leui. * Dixitque rursum ad Core: Audite filij Leui: * Num parum vobis est quòd separauit vos Deus Israel ab omni populo, & iunxit sibi,

\\ Eccl. 45. c. 22 Iudæ 1. c. 12 1. Cor. 10. b. 10

vt seruiretis ei in cultu tabernaculi, & staretis coram frequentia populi, & ministraretis ei? * idcirco ad se fecit accedere te & omnes fratres tuos filios Leui, vt vobis etiam sacerdotium vendicetis; * & omnis globus tuus stet contra Dominum? quid est enim Aaron vt murmuretis cõtra eum? *Misit ergo Moyses vt vocaret Dathan & Abiron filios Eliab. Qui responderunt: Non venimus. * numquid parum est tibi quòd eduxisti nos de terra, quæ lacte & melle manabat, vt occideres in deserto, nisi & dominatus fueris nostri? * Reuera induxisti nos in terram, quæ fluit riuis lactis & mellis, & dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum. an & oculos nostros vis eruere? non venimus. * Iratusque Moyses valde, ait ad Dominum: Ne respicias sacrificia eorum: tu scis quòd ne asellum quidem vmquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum. * Dixitque ad Core: Tu, & omnis congregatio tua state seorsum coram Domino, & Aaron die crastino separatim. * Tollite singuli thuribula vestra, & ponite super ea incensum, offerentes Domino ducẽta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum suum. * Quod cùm fecissent, stantibus Moyse & Aaron, * & coaceruassent aduersum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini. * Locutusque Dominus ad Moysen & Aaron, ait: * Separamini de medio congregationis huius, vt eos repentè disperdam. *Qui ceciderunt proni in faciem, atque dixerũt: Fortissime Deus spirituum vniuersæ carnis, num vno peccante, contra omnes ira tua desæuiet? *Et ait Dominus ad Moysen: * Præcipe vniuerso populo vt separetur à tabernaculis Core, & Dathan & Abiron. * Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan & Abiron: & sequentibus eum senioribus Israel, * dixit ad turbam: Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum. * Cumque recessissent à tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum vxoribus & liberis, omnique frequentia. * Et ait Moyses: In hoc scietis, quòd Dominus miserit me vt facerem vniuersa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim: * Si consueta hominum morte interierint, & visitauerit eos plaga, qua & ceteri visitari solent, non misit me Dominus: * sin autem nouam rem fecerit Dominus, vt aperiens terra os suum deglutiat eos & omnia quæ ad illos pertinent, descenderintque viuentes in infernum, scietis quòd blasphemauerint Dominum. * "Confestim igitur vt cessauit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum: * & aperiens os suum, deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substantia eorum. * descenderuntque viui in infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis. * At verò omnis Israel, qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne fortè & nos terra deglutiat. * Sed & ignis egressus à Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti vt tollat thuribula quæ iacent in incendio, & ignem huc illucque dispergat: quoniam sanctificata sunt * in mortibus peccatorum: producãtque ea in laminas, & affigat altari, eo quòd oblatum sit in eis incensum Domino, & sanctificata sint, vt cernant ea pro signo & monimento filij Israel. * Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula ænea, in quibus obtulerant hi quos incendium deuorauit, & produxit ea in laminas, affigens altari: * vt haberent postea filij Israel, quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, & qui non est de semine Aaron ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, & omnis congregatio eius, loquente Domino ad Moysen. * Murmurauit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. * Cumque oriretur seditio, & tumultus incresceret, * Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod, postquam ingressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini. * Dixitque Dominus ad Moysen: * Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, * dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, & hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens cito ad populum vt roges pro eis: " iam enim egressa est ira à Domino, & plaga desæuit. * Quod cùm fecisset Aaron, & cucurrisset ad mediã multitudinem, quam iam vastabat incendium, obtulit thymiama: * & stans inter mortuos ac viuentes, pro populo deprecatus est, & plaga cessauit. * Fuerunt autem qui percussi sunt,

quat-

quattuordecim millia hominum, & septingenti, absque his qui perierant in seditione Core. * Reuersusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi fœderis postquam quieuit interitus.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere ad filios Israel, & accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, à cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, & vniuscuiusque nomen superscribes virgæ suæ. * nomen autem Aaron erit in tribu Leui, & vna virga cuncta seorsum familias continebit: * ponésque eas in tabernaculo fœderis coram testimonio, vbi loquar ad te. * quem ex his elegero, germinabit virga eius: & cohibebo à me querimonias filiorũ Israel, quibus contra vos murmurant. * Locutusque est Moyses ad filios Israel: & dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fuerũtque virgæ duodecim absque virga Aaron. * Quas cùm posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonij: * sequenti die regressus inuenit germinasse virgã Aaron in domo Leui: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt. * Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: viderúntque & receperunt singuli virgas suas. * Dixitq; Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonij, \\ vt seruetur ibi in signum rebellium filiorum Israel, & quiescant querelæ eorum à me, ne moriantur. * Fecitque Moyses sicut præceperat Dominus. * Dixerunt autem filij Israel ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes periuimus. * quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. num vsque ad internecionem cuncti delendi sumus?

\\ Heb. 9. a. 4

CAP. XVIII.

DIxitque Dominus ad Aaron: Tu, & filij tui, & domus patris tui tecum portabitis iniquitatem Sanctuarij: & tu & filij tui simul sustinebitis peccata sacerdotij vestri. * sed & fratres tuos de tribu Leui, & sceptrum patris tui sume tecum, præstoque sint, & ministrẽt tibi: tu autem & filij tui ministrabitis in tabernaculo testimonij. * Excubabúntque Leuitæ ad præcepta tua, & ad cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat, vt ad vasa Sanctuarij & ad altare non accedant, ne & illi moriantur, & vos pereatis simul. * sint autem tecum, & excubent in custodiis tabernaculi, & in omnibus ceremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. * Excubate in custodia Sanctuarij, & in ministerio altaris: ne oriatur indignatio super filios Israel. * Ego dedi vobis fratres vestros Leuitas de medio filiorum Israel, & tradidi donum Domino, vt seruiãt in ministeriis tabernaculi eius. * Tu autem & filij tui custodite sacerdotium vestrum: & omnia quæ ad cultum altaris pertinent, & intra velum sunt, per sacerdotes administrabũtur. si quis externus accesserit, occidetur. * Locutúsque est Dominus ad Aaron: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tradidi tibi & filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. * Hæc ergo accipies de his, quæ sanctificantur & oblata sunt Domino. Omnis oblatio, & sacrificium, & quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi, & cedit in Sancta sanctorum, tuum erit, & filiorum tuorum. * In Sanctuario comedes illud: mares tantùm edent ex eo, quia consecratum est tibi. * Primitias autem, quas vouerint & obtulerint filij Israel, tibi dedi, & filiis tuis, ac filiabus tuis iure perpetuo. qui mundus est in domo tua, vescetur eis. * Omnẽm medullam olei, & vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi. * Vniuersa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in vsus tuos: qui mũdus est in domo tua, vescetur eis. * Omne quod ex voto reddiderint filij Israel, tuum erit. * Quidquid primum erumpit è vulua cũctæ carnis, quam offerunt Domino, siue ex hominibus, siue de pecoribus fuerit, tui iuris erit: ita dumtaxat, vt pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immũdum est, redimi facias, * cuius redemptio erit post vnũ mensem, siclis argenti quinque, ponderе Sanctuarij. \\ Siclus viginti obolos habet. * Primogenitum autem bouis & ouis & capræ nõ facies redimi, quia sanctificata sunt Domino. sanguinem tantùm eorum fundes super altare, & adipes adolebis in suauissimum odorem Domino. * Carnes verò in vsum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum, & armus dexter, tua erunt. * Omnes primitias Sanctuarij, quas offerunt filij Israel Domino, tibi dedi & filiis, ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum corã Domino, tibi ac filiis tuis. * Dixitq; Dominus ad Aaron: In terra

\\ Sup. 3. 5.48 Exod. 30. 6.13 Leui. 27. 5.25 Ezech. 45. 1.12

eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israel. * Filiis autem Leui dedi omnes decimas Israëlis in possessionem pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis: * vt non accedant vltra filij Israel ad tabernaculum, nec committant peccatum mortiferum, * solis filiis Leui mihi in tabernaculo seruientibus, & portãtibus peccata populi. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris.

\\ Deut. 18. a. 1 \\ Nihil aliud possidebunt, * decimarum oblatione contenti, quas in vsus eorum & necessaria separaui. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Præcipe Leuitis, atque denuncia: Cùm acceperitis à filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earũ offerte Domino, id est, decimam partem decimæ, * vt reputetur vobis in oblationẽ primitiuorum, tam de areis quàm de torcularibus: * & vniuersis quorum accipitis primitias, offerte Domino, & date Aaron sacerdoti. * Omnia quæ offeretis ex decimis, & in donaria Domini separabitis, optima & electa erunt. * Dicésque ad eos: Si præclara & meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area & torcularí dederitis primitias: * & comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quàm familiæ vestræ: quia pretium est pro ministerio, quo seruitis in tabernaculo testimonij. * Et nõ peccabitis super hoc, egregia vobis & pinguia reseruãtes ne polluatis oblationes filiorum Israel, & moriamini.

CAP. XIX.

LOcutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron dicens: * Ista est religio victimæ quam constituit Dominus. Præcipe filiis Israel, vt adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portauerit iugum: * tradetísque eam Eleazaro sacerdoti. \\ qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: * & tingẽs digitum in sanguine eius, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, * comburétq; eam cunctis videntibus, tam pelle & carnibus eius quàm sanguine & fimo flammæ traditis. * Lignum quoque cedrinum, & hyssopum, coccúmque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quæ vaccam vorat. * Et tunc demum, lotis vestibus & corpore suo, ingredietur in castra, commaculatúsq; erit vsque ad vesperum. * Sed & ille, qui combusserit eam, lauabit vestimenta sua, & corpus, & immundus erit vsque

\\ Heb. 13. b. 11

9 ad vesperum. * Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, & effundet eos extra castra in loco purissimo, vt sint multitudini filiorum Israel in custodiam, & in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est. * Cumque lauerit qui vaccæ portauerat cineres, vestimenta sua, immundus erit vsque ad vesperum. Habebunt hoc filij Israel & aduenæ, qui habitant inter eos, 11 sanctum iure perpetuo. * Qui tetigerit cadauer hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus: * aspergetur ex hac 12 C aqua die tertio & septimo, & sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. * Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, & aspersus hac commistione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, & peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, & manebit spurcitia eius super eum. * Ista est lex hominis qui moritur 14 in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & vniuersa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. * Vas, 15 quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. * Si quis in 16 agro tetigerit cadauer occisi hominis, aut per se mortui, siue os illius, vel sepulchrum, 17 immundus erit septem diebus. * Tollentque de cineribus combustionis atque peccati, & mittent aquas viuas super eos in 18 vas. * in quibus cùm homo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tento- D rium, & cunctam supellectilem, & homines huiuscemodi contagione pollutos: * atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio & septimo die. expiatusque die septimo, lauabit & se & vestimenta sua, & 20 immundus erit vsque ad vesperum. * Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, & non est aqua 21 lustrationis aspersus. * erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lauabit vestimẽta sua: Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit vsque ad vesperum. * Quidquid 22 tetigerit immundus, immundum faciet: & anima, quæ horum quippiam tetigerit, immunda erit vsque ad vesperum.

CAP. XX.

VEnerúntque filij Israel, & omnis multitudo in desertum Sin, mense primo: & mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, & sepulta in eodẽ loco.

* Cum-

*Cumq; indigeret aqua populus, conuenerunt aduersum Moysen & Aaron: * & versi in seditionem, dixerunt: Vtinam periissemus inter fratres nostros coram Domino. * \"Cur eduxistis Ecclesiam Domini in solitudinem, vt & nos & nostra iumenta moriamur? * Quare nos fecistis ascendere de Ægypto, & adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper & aquam non habet ad bibendum? * Ingressusque Moyses & Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum fœderis, corruerunt proni in terram, clamaueruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus audi clamorem huius populi, & aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ viuæ, vt satiati, cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. *Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: *Tolle virgam, & congrega populum, tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo & iumenta eius. *\"Tulit igitur Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, sicut præceperat ei, *congregata multitudine ante petram, dixitque eis: Audite rebelles & increduli: \"Num de petra hac vobis aquam poterimus eiicere? * Cumq; eleuasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita vt populus biberet & iumenta. *Dixitq; Dominus ad Moysen & Aaron: \"Quia non credidistis mihi, vt sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. *Hęc est aqua contradictionis, vbi iurgati sunt filij Israel contra Dominum, & sanctificatus est in eis. * Misit interea nuncios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat frater tuus Israel: Nosti omnem laborem, qui apprehendit nos, * quo modo descenderint patres nostri in Ægyptum, & habitauerimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Aegyptij, & patres nostros: *& quo modo clamauerimus ad Dominum, & exaudierit nos, miseritq; angelum, qui eduxerit nos de Aegypto. Ecce in vrbe Cades, quæ est in extremis finibus tuis, positi, *obsecramus vt nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. * Cui respondit Edom: Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. * Dixeruntque filij Israel: Per tritam gradiemur viam: & si biberimus aquas tuas nos & pecora nostra, dabimus quod iustum est: nulla erit in pretio difficultas, tantùm velociter transeamus. *At ille respondit: Non transibis. Statimque egressus est obuius, cum infinita multitudine, & manu forti, * nec voluit acquiescere deprecanti, vt concederet transitum per fines suos. quam ob rem diuertit ab eo Israel. * Cumque castra mouissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terrę Edom: *vbi locutus est Dominus ad Moysen: * Pergat, inquit, Aaron ad populos suos: non enim intrabit Terram, quam dedi filiis Israel, eo quòd incredulus fuerit ori meo, ad Aquas contradictionis. * \"Tolle Aaron & filium eius cum eo, & duces eos in montem Hor. *Cumq; nudaueris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium eius: Aaron colligetur, & morietur ibi. * Fecit Moyses vt præceperat Dominus: & ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. * Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium eius. *Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. * Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

\"Exod. 17. b. 3.
\"Exod. 17. b. 5. 6 Sap. 11. a. 4
\"Psal. 77. b. 23 1. Cor. 10. a. 4
\"Deut. 1. f. 37
\"Inf. 33. e. 38 Deut. 32. g. 50

CAP. XXI.

QVod cùm audisset Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israel per exploratorũ viam, pugnauit contra illum, & victor existens, duxit ex eo prædam. *At Israel voto se Domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo vrbes eius. * Exaudiuitque Dominus preces Israel, & tradidit Chananæum, quem ille interfecit subuersis vrbibus eius: & vocauit nomen loci illius Horma, id est, anathema. *Profecti sunt autem & de monte Hor, per viam, quæ ducit ad Mare rubrum, vt circumirent terram Edom. Et tædere cœpit populum itineris ac laboris: *locutusque contra Deum & Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Aegypto, vt moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ: anima nostra iam nauseat super cibo isto leuissimo. * \"Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimorum, *venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccauimus, quia locuti

\"Sap. 16. a. 5 1. Cor. 10. b. 9 Iudith 8. c. 21

sumus contra Dominum & te: ora vt tollat à nobis serpentes. Orauitque Moyses pro populo, * & locutus est Dominus ad eum: Fac serpentem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, viuet. *\\Fecit ergo Moyses SERPENTEM AENEVM, & posuit eum pro signo: quem cùm percussi aspicerent, sanabantur. * Profectique filij Israel castrametati sunt in Oboth. * Vnde egressi fixere tentoria in Ieabarim, in solitudine, quæ respicit Moab contra orientalem plagam. * Et inde mouentes, venerunt ad Torrentem Zared. * Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, quæ est in deserto, & prominet in finibus Amorrhæi. \\siquidem Arnon terminus est Moab, diuidens Moabitas & Amorrhæos. * Vnde dicitur in libro bellorum Domini: Sicut fecit in Mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. * Scopuli torrentium inclinati sunt, vt requiescerent in Ar, & recumberent in finibus Moabitarum. * Ex eo loco apparuit puteus, super quo locutus est Dominus ad Moysen: Congrega populum, & dabo ei aquam. * Tunc cecinit Israel carmen istud: Ascendat puteus. Concinebant: * Puteus, quem foderunt principes, & parauerunt duces multitudinis in datore legis, & in baculis suis. De solitudine, Matthana. * De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel in Bamoth. * De Bamoth, vallis est in regione Moab, in vertice Phasga, quod respicit contra desertum. * \\Misit autem Israel nuncios ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens: * Obsecro vt transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos. * Qui concedere noluit vt transiret Israel per fines suos: quin potiùs exercitu congregato, egressus est obuiam in desertum, & venit in Iasa, pugnauitque contra eum. * \\A quo percussus est in ore gladij, & possessa est terra eius ab Arnon vsque Ieboc, & filios Ammon: quia forti præsidio tenebantur termini Ammonitarum. * Tulit ergo Israel omnes ciuitates eius, & habitauit in vrbibus Amorrhei, in Hesebon scilicet, & viculis eius. * Vrbs Hesebon fuit Sehon regis Amorrhæi, qui pugnauit contra regem Moab: & tulit omnem terram, quę ditionis illius fuerat, vsque Arnon. * Idcirco dicitur in Prouerbio: Venite in Hesebon, ædificetur, & construatur ciuitas Sehon: * Ignis egressus est de Hesebon, flamma de oppido Sehon, & deuorauit Ar Moabitarum, & habitatores excelsorum Arnon. * \\Væ tibi Moab, periisti populе Chamos. Dedit filios eius in fugam, & filias in captiuitatem regi Amorrhæorum Sehon. * Iugum ipsorum disperiit ab Hesebon vsque Dibon, lassi peruenerunt in Nophe, & vsque Medaba. * Habitauit itaque Israel in Terra Amorrhæi. * Misitq; Moyses qui explorarent Iazer: cuius ceperunt viculos, & possederunt habitatores. * \\Verteruntque se, & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo, pugnaturus in Edrai. * Dixitque Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum, & omnem populum, ac terram eius: faciesque illi sicut feciſti Sehon regi Amorrhæorum habitatori Hesebon. * Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis, vniuersumque populum eius vsque ad internecionem, & possederunt terram illius.

\\Ioan. 3. b. 14

\\Iudic. 11. c. 18

\\Deut. 2. c. 26 Iudic. 11. d. 20

\\Amos 2. c. 9 Psal. 134. c. 10

CAP. * XXII.

PRofectique castrametati sunt in campestribus Moab, vbi trans Iordanem Iericho sita est. * Videns autem Balac filius Sephor omnia quæ fecerat Israel Amorrhæo, * & quòd pertimuissent eum Moabitæ, & impetum eius ferre non possent, * dixit ad maiores natu Madian: Ita delebit hic populus omnes, qui in nostris finibus commorantur, quo modo solet bos herbas vsque ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in Moab. * \\Misit ergo nuncios ad Balaam filium Beor ariolum, qui habitabat super flumen terræ filiorum Ammon, vt vocarent eum, & dicerent: Ecce egressus est populus ex Aegypto, qui operuit superficiem terræ, sedens contra me. * Veni igitur, & maledic populo huic, quia fortior me est: si quo modo possim percutere & eiicere eum de terra mea. noui enim quòd benedictus sit cui benedixeris, & maledictus in quem maledicta congesseris. * Perrexeruntque seniores Moab, & maiores natu Madian, habentes diuinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad Balaam, & narrassent ei omnia verba Balac: * ille respondit: Manete hic nocte, & respondebo quidquid mihi dixerit Dominus. Manentibus illis apud Balaam, venit Deus, & ait ad eum: * Quid sibi volunt homines isti apud te? * Respondit: Balac filius Sephor rex Moabitarum misit ad me, * dicens: Ecce populus qui egressus est de Ægypto, operuit superficiem terræ: veni, &

\\Iosue 13. b. 9

male-

maledicei, ſiquo modo poſſim pugnans abigere eum. *Dixitq́ue Deus ad Balaam: Noli ire cum eis, neque maledicas populo: quia benedictus eſt. * Qui mane conſurgens dixit ad principes: Ite in terram veſtram, quia prohibuit me Dominus venire vobiſcum. * Reuerſi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaam venire nobiſcum. * Rurſum ille multò plures & nobiliores quàm antè miſerat, miſit. * Qui cùm veniſſent ad Balaam, dixerunt: Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cunctẽris venire ad me: *paratus ſum honorare te, & quidquid volueris dabo tibi: veni, & maledic populo iſti. * Reſpondit Balaam: "Si dederit mihi Balac plenam domum ſuam argenti & auri, non potero immutare verbum Domini Dei mei, vt vel plus, vel minus loquar. *Obſecro vt hic maneatis etiam hac nocte, & ſcire queam quid mihi rurſum reſpondeat Dominus. *Venit ergo Deus ad Balaam nocte, & ait ei: Si vocare te venerunt homines iſti, ſurge, & vade cum eis: ita dumtaxat, vt quod tibi præcepero, facias. * Surrexit Balaam manè, & ſtrata aſina ſua profectus eſt cum eis. *"Et iratus eſt Deus. Stetitq́; angelus Domini in via contra Balaam, qui inſidebat aſinę, & duos pueros habebat ſecum. *Cernens aſina angelum ſtantem in via, euaginato gladio, auertit ſe de itinere, & ibat per agrum. Quam cùm verberaret Balaam, & vellet ad ſemitam reducere, *ſtetit angelus in anguſtiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur. *Quem videns aſina, iunxit ſe parieti, & attriuit ſedentis pedem. At ille iterum verberabat eam: * & nihilominus angelus ad locum anguſtum tranſiens, vbi nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram poterat deuiare, obuius ſtetit. *Cumq́ue vidiſſet aſina ſtantem angelum, concidit ſub pedibus ſedentis. qui iratus, vehementiùs cædebat fuſte latera eius. *Aperuitq́; Dominus os aſinę, & locuta eſt: Quid feci tibi? cur percutis me? ecce iam tertiò? *Reſpondit Balaam: Quia commeruiſti, & illuſiſti mihi: vtinam haberem gladium, vt te percuterem. * Dixit aſina: Nónne animal tuũ ſum, cui ſemper ſedere conſueuiſti vſque in præſentem diem? dic quid ſimile vmquam fecerim tibi. At ille ait: Nũquam. *Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit angelum ſtantem in via euaginato gladio, adorauitq́ue eum pronus in terram. * Cui angelus: Cur, inquit, tertiò verberas aſinam tuam? Ego veni vt aduerſarer tibi, quia peruerſa eſt via tua, mihiq́ue contraria: *& niſi aſina declinaſſet de via, dans locum reſiſtenti, te occidiſſem, & illa viueret. *Dixit Balaam: Peccaui, neſciens quòd tu ſtares contra me: & nunc ſi diſplicet tibi vt vadam, reuertar. * Ait angelus: Vade cũ iſtis, & caue ne aliud quàm præcepero tibi loquaris. Iuit igitur cum principibus. * Quod cùm audiſſet Balac, egreſſus eſt in occurſum eius in oppido Moabitarum, quod ſitum eſt in extremis finibus Arnon. *Dixitq́ue ad Balaam: Miſi nuncios vt vocarem te, cur non ſtatim veniſti ad me? an quia mercedem aduentui tuo reddere nequeo? *Cui ille reſpondit: Ecce adſum: numquid loqui potero aliud, niſi quod Deus poſuerit in ore meo? * Perrexerunt ergo ſimul, & venerunt in vrbem, quę in extremis regni eius finibus erat. *Cumq́; occidiſſet Balac boues & oues, miſit ad Balaam, & principes qui cum eo erant, munera. * Manè autem facto duxit eum ad excelſa Baal, & intuitus eſt extremam partem populi.

"Inf. 24. c. 13

"2. Pet. 2. c. 15

CAP. XXIII.

DIxitq́ue Balaam ad Balac: Ædifica mihi hîc ſeptem aras, & para totidem vitulos, eiuſdemq́; numeri arietes. * Cumque feciſſet iuxta ſermonem Balaam, impoſuerunt ſimul vitulum & arietem ſuper aram. *Dixitq́ue Balaam ad Balac: Sta pauliſper iuxta holocauſtum tuum, donec vadam, ſi fortè occurrat mihi Dominus, & quodcumque imperauerit, loquar tibi. *Cumq́; abiiſſet velociter, occurrit illi Deus. Locutuſq́ue ad eum Balaam: Septem, inquit, aras erexi, & impoſui vitulum & arietem deſuper. *Dominus autem poſuit verbum in ore eius, & ait: Reuertere ad Balac, & hæc loquêris. * Reuerſus inuenit ſtantem Balac iuxta holocauſtum ſuum, & omnes principes Moabitarum: *aſſumptaque parabola ſua, dixit: De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum, de montibus Orientis: Veni, inquit, & maledic Iacob: propera, & deteſtare Iſrael. *Quo modo maledicam, cui non maledixit Deus? Qua ratione deteſter, quem Dominus non deteſtatur? *De ſummis ſilicibus videbo eum, & de collibus conſiderabo illum. Populus ſolus habitabit, & inter gentes non reputabitur. * Quis dinumerare poſſit puluerem Iacob, & noſſe numerum ſtirpis Iſrael? Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia. * Dixitq́ue Balac ad Balaam: Quid eſt hoc quod agis? Vt ma-

lediceres inimicis meis vocaui te : & tu
econtrario benedicis eis. *Cui ille respõdit: 12
Num aliud possum loqui, nisi quod iusse-
rit Dominus ? *Dixit ergo Balac: Veni me- 13
cum in alterum locum vnde partem Israel
videas, & totum videre non possis, inde
maledicito ei. * Cumq; duxisset eum in lo- 14
cum sublimem , super verticem montis
Phasga, ædificauit Balaam septem aras, &
impositis suprà vitulo atque ariete, * dixit 15 C
ad Balac: Sta hîc iuxta holocaustum tuum,
donec ego obuius pergam. * Cui cùm Do- 16
minus occurrisset, posuissetque verbum in
ore eius, ait: Reuertere ad Balac, & hæc lo-
quêris ei. * Reuersus inuenit eum stantem 17
iuxta holocaustum suum , & principes
Moabitarũ cum eo. Ad quem Balac: Quid,
inquit, locutus est Dominus ? * At ille as- 18
sumpta parabola sua, ait: Sta Balac, & au-
sculta, audi fili Sephor: *Non est Deus qua- 19
si homo, vt mentiatur : nec vt filius homi-
nis , vt mutetur. Dixit ergo, & non faciet?
locutus est, & non implebit? * Ad benedi- 20
cendum adductus sum , benedictionem
prohibere non valeo. * Non est idolum in 21
Iacob, nec videtur simulachrum in Israel.
Dominus Deus eius cum eo est, & clangor
victoriæ regis in illo. * " Deus eduxit illum 22 D
de Ægypto, cuius fortitudo similis est rhi-
nocerotis. *Non est augurium in Iacob, nec 23
diuinatio in Israel. Temporibus suis dice-
tur Iacob & Israeli quid operatus sit Deus.
* Ecce populus vt leæna consurget, & quasi 24
leo erigetur : non accubabit donec deuoret
prędam, & occisorum sanguinẽ bibat. *Di- 25
xitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei,
nec benedicas. * Et ille ait: Nónne dixi tibi 26
quòd quidquid mihi Deus imperaret, hoc
facerem? *Et ait Balac ad eum: Veni, & du- 27
cam te ad alium locum: si fortè placeat Deo
vt inde maledicas eis. * Cumque duxisset 28
eum super verticem montis Phogor, qui
respicit solitudinem, *dixit ei Balaam : Æ- 29
difica mihi hîc septem aras, & para totidem
vitulos, eiusdemque numeri arietes. * Fecit 30
Balac vt Balaam dixerat: imposuitque vi-
tulos & arietes per singulas aras.

"Inf. 24. b.8

CAP. XXIIII.

CVmque vidisset Balaam quòd place- 1 A
ret Domino vt benediceret Israeli,
nequaquam abiit vt antè perrexerat, vt au-
gurium quæreret : sed dirigens contra de-
sertum vultum suum, * & eleuans oculos, 2
vidit Israel in tentoriis commorantem per
tribus suas : & irruente in se spiritu Dei, 3
* assumpta parabola ait: Dixit Balaam fi-
lius Beor : dixit homo, cuius obturatus est
oculus: *dixit auditor sermonum Dei, qui 4
visionem Omnipotentis intuitus est, qui
cadit, & sic aperiuntur oculi eius: * Quàm 5
pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria
tua Israel! * vt valles nemorosæ, vt horti iu- 6
xta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fixit
Dominus, quasi cedri prope aquas. * Fluet 7
aqua de situla eius , & semen illius erit in
aquas multas. Tolletur propter Agag, rex 8 B
eius, & auferetur regnum illius. * Deus
eduxit illum de Ægypto, "cuius fortitudo "Sup. d.22
similis est rhinocerotis. Deuorabunt gentes
hostes illius, ossaque eorum confringent, &
perforabunt sagittis. * Accubans dormiuit 9
vt leo, & quasi leæna, quam suscitare nullus
audebit. Qui benedixerit tibi, erit & ipse
benedictus: qui maledixerit, in maledictio-
ne reputabitur. *Iratusque Balac contra Ba- 10
laam, complosis manibus ait: Ad maledi-
cendum inimicis meis vocaui te, quibus
econtrario tertiò benedixisti: * reuertere ad 11
locum tuum. Decreueram quidem magni-
ficè honorare te, sed Dominus priuauit te
honore disposito. * Respondit Balaam ad 12 C
Balac: Nónne nunciis tuis, quos misisti ad
me, dixi: * " Si dederit mihi Balac plenam 13 "Sup. d.11
domum suam argenti & auri, non potero
præterire sermonem Domini Dei mei, vt
vel boni quid , vel mali proferam ex cor-
de meo : sed quidquid Dominus dixerit,
hoc loquar ? * Verumtamen pergens ad 14
populum meum, dabo consilium , quid
populus tuus populo huic faciat extremo
tempore. * Sumpta igitur parabola, rursum 15
ait: Dixit Balaam filius Beor: dixit homo,
cuius obturatus est oculus: * dixit auditor 16
sermonum Dei, qui nouit doctrinam Altis-
simi, & visiones Omnipotentis videt, qui
cadens apertos habet oculos. *Videbo eum, 17
sed non modò : intuebor illum , sed non
propè. " ORIETVR STELLA ex Iacob, & "Mat. 2.2
consurget virga de Israel: & percutiet du-
ces Moab, vastabitque omnes filios Seth.
* Et erit Idumæa possessio eius : hereditas 18 D
Seir cedet inimicis suis : Israel verò fortiter
aget. * De Iacob erit qui dominetur, & per- 19
dat reliquias ciuitatis. * Cumque vidisset 20
Amalec, assumens parabolam, ait: Princi-
pium Gentium Amalec, cuius extrema per-
dentur. * Vidit quoque Cinæum : & as- 21
sumpta parabola, ait: Robustum quidem
est habitaculum tuum : sed si in petra po-
sueris nidum tuum, * & fueris electus de 22
stirpe Cin, quamdiu poteris permanere?

Assur enim capiet te. * Assumptaque para- 23
bola iterum locutus est: Heu, quis victurus
\\Dan. 11. c.13 est, quando ista faciet Deus? * \\ Venient in 24 1
trieribus de Italia, superabunt Assyrios, va- A
stabuntq; Hebræos, & ad extremum etiam 2
ipsi peribunt. * Surrexitque Balaam, & re- 25
uersus est in locum suum : Balac quoque
via, qua venerat, rediit.

CAP. XXV.

MOrabatur autem eo tempore Israel 1
in Settim, & fornicatus est populus A 4
cum filiabus Moab, * quæ vocauerunt eos 2
ad sacrificia sua. At illi comederunt & ad- 5
\\Ios.22. d.17 orauerunt deos earum. * \\ Initiatusque est Is- 3
\\Deut.4. a.3 rael Beelphegor: & iratus Dominus, * ait 4
ad Moysen: \\ Tolle cunctos principes po- 6
puli, & suspende eos contra solem in pati-
bulis: vt auertatur furor meus ab Israel.
\\Exod. 32. f.27 * Dixitque Moyses ad Iudices Israel: \\ Occi- 5
dat vnusquisque proximos suos, qui initia- B
ti sunt Beelphegor. * Et ecce vnus de filiis 6
Israel intrauit coram fratribus suis ad scor- 8
tum Madianitidem, vidente Moyse, & 9
omni turba filiorum Israel, qui flebant an-
te fores tabernaculi. * \\ Quod cùm vidisset 7 B
\\1. Mac.2. c.26 Psal.105. c.30 1.Cor.10. b.8 Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdo- 10
tis, surrexit de medio multitudinis, & ar-
repto pugione, * ingressus est post virum Is- 8
raelitem in lupanar, & perfodit ambos si-
mul, virum scilicet & mulierem in locis
genitalibus. Cessauitque plaga à filiis Israel: C
* & occisi sunt vigintiquattuor millia ho- 9
minum. * Dixitque Dominus ad Moysen: 10
* Phinees filius Eleazari filij Aaron sacer- 11
dotis auertit iram meam à filiis Israel: quia
zelo meo commotus est contra eos, vt non
ipse delerem filios Israel in zelo meo. * id cir- 12
\\Eccli. 45. d.28 1.Mac.2. f.54 co loquere ad eum. \\ Ecce do ei pacem fœ-
deris mei, * & erit tam ipsi quàm semini 13
eius pactum sacerdotij sempiternum, quia
zelatus est pro Deo suo, & expiauit scelus
filiorum Israel. * Erat autem nomen viri Is- 14
raelitæ, qui occisus est cum Madianitide,
Zambri filius Salu, dux de cognatione & D
tribu Simeonis. * Porrò mulier Madianitis, 15
quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi
filia Sur principis nobilissimi Madianita-
rum. * Locutusque est Dominus ad Moy- 16
\\Inf. 31. a.2 sen, dicens: * \\ Hostes vos sentiant Madiani- 17
tæ, & percutite eos: * quia & ipsi hostiliter 18
egerunt contra vos, & decepêre insidiis per
idolum Phogor, & Cozbi filiam ducis Ma-
dian sororem suam, quæ percussa est in die
plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

POstquam noxiorum sanguis effusus
est, dixit Dominus ad Moysen & E-
leazarum filium Aaron sacerdotem: * \\ Nu- \\Sup.1.a. 2.3
merate omnem summam filiorum Israel à
viginti annis & suprà, per domos & cogna-
tiones suas, cunctos, qui possunt ad bella
procedere. * Locuti sunt itaque Moyses & 3
Eleazar sacerdos in campestribus Moab su-
per Iordanem contra Iericho, ad eos, qui
erant * à viginti annis & suprà, sicut Do- A 4
minus imperauerat, quorum iste est nu-
merus: * Ruben primogenitus Israel. \\ hu- 5 \\Gen.46. a.9 Exod.6. b.14 1.Par.5.a.3
ius filius, Henoch, à quo familia Heno-
chitarum : & Phallu, à quo familia Phal- 6
luitarum : * & Hesron, à quo familia Hes-
ronitarum: & Charmi, à quo familia Char-
mitarum. * hæ sunt familiæ de stirpe Ru- 7
ben: quarum numerus inuentus est quadra-
ginta tria millia, & septingenti triginta.
* Filius Phallu, Eliab. * huius filij, Namuel 8 9
& Dathan & Abiron. isti sunt Dathan &
Abiron principes populi, \\ qui surrexerunt \\Sup.16. a.1
contra Moysen & Aaron in seditione Co- B
re, quando aduersus Dominum rebellaue- 10
runt: * & aperiens terra os suum deuorauit
Core, morientibus plurimis, quando com-
bussit ignis ducentos quinquaginta viros.
Et factum est grande miraculum, * vt, Co- 11
re pereunte, filij illius non perirent. * Filij 12
Simeon per cognationes suas: Namuel, ab
hoc familia Namuelitarum : Iamin, ab
hoc familia Iaminitarum : Iachin, ab hoc
familia Iachinitarum : * Zare, ab hoc fami- 13
lia Zareitarum : Saul, ab hoc familia Sau-
litarum. * hæ sunt familiæ de stirpe Si- 14
meon, quarum omnis numerus fuit vigin-
ti duo millia ducenti. * Filij Gad per cog- 15
nationes suas: Sephon, ab hoc familia Se-
phonitarum : Aggi, ab hoc familia Aggita-
rum: Suni, ab hoc familia Sunitarum: * Oz- 16
ni, ab hoc familia Oznitarum : Her, ab hoc
familia Heritarum : * Arod, ab hoc familia 17
Aroditarum : Ariel, ab hoc familia Arie-
litarum. * istæ sunt familiæ Gad, quarum 18
omnis numerus fuit quadraginta millia
quingenti. * \\ Filij Iuda, Her, & Onan, qui 19 \\Gen.38. a.3
ambo mortui sunt in Terra Chanaan. * Fue- 20
runtque filij Iuda, per cognationes suas: Se- C
la, à quo familia Selaitarum : Phares, à quo
familia Pharesitarum : Zare, à quo fami-
lia Zareitarum. * Porrò filij Phares : Hes- 21
ron, à quo familia Hesronitarum : & Ha-
mul, à quo familia Hamulitarum. * Istæ 22
sunt familiæ Iuda, quarum omnis nu-

merus fuit ſeptuaginta ſex millia quingenti. *Filij Iſſachar, per cognationes ſuas: Thola, à quo familia Tholaitarum: Phua, à quo familia Phuaitarum: * Iaſub, à quo familia Iaſubitarum: Semran, à quo familia Semranitarum. * hæ ſunt cognationes Iſſachar, quarum numerus fuit ſexaginta quattuor millia trecenti. * Filij Zabulon per cognationes ſuas: Sared, à quo familia Sareditarum: Elon, à quo familia Elonitarum: Ialel, à quo familia Ialelitarum. * hæ ſunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit ſexaginta millia quingenti. * Filij Ioſeph per cognationes ſuas, Manaſſe & Ephraim. * De Manaſſe ortus eſt Machir, à quo familia Machiritarum. \\ Machir genuit Galaad, à quo familia Galaaditarum. *Galaad habuit filios: Iezer, à quo familia Iezeritarum: & Helec, à quo familia Helecitarum: * & Aſriel, à quo familia Aſrielitarum: & Sechem, à quo familia Sechemitarum: * & Semida, à quo familia Semidaitarum: \\& Hepher, à quo familia Hepheritarum. *Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat, ſed tantùm filias, quarum iſta ſunt nomina: \\ Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Therſa. * hæ ſunt familiæ Manaſſe, & numerus earum, quinquaginta duo millia ſeptingenti. * Filij autem Ephraim per cognationes ſuas, fuerunt hi: Suthala, à quo familia Suthalaitarum: Becher, à quo familia Becheritarum: Thehen, à quo familia Thehenitarum. * porrò filius Suthala fuit Heran, à quo familia Heranitarum. *hæ ſunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit triginta duo millia quingenti. * Iſti ſunt filij Ioſeph per familias ſuas. Filij Beniamin in cognationibus ſuis: Bela, à quo familia Belaitarum: Asbel, à quo familia Asbelitarum: Ahiram, à quo familia Ahiramitarum: * Supham, à quo familia Suphamitarum: Hupham, à quo familia Huphamitarũ. *Filij Bela: Hered, & Noeman. De Hered, familia Heraditarũ: de Noeman, familia Noemanitarum. * hi ſunt filij Beniamin per cognationes ſuas, quorum numerus fuit quadraginta quinque millia ſexcenti. *Filij Dan per cognationes ſuas: Suham, à quo familia Suhamitarum. hæ ſunt cognationes Dan per familias ſuas. *omnes fuere Suamitę, quorum numerus erat ſexaginta quattuor millia quadringenti. * Filij Aſer per cognationes ſuas: Iemna, à quo familia Iemnaitarum: Ieſſui, à quo familia Ieſſuitarum: Brie, à quo familia Brieitarum. * Filij Brie: Heber, à quo familia Heberitarum: & Melchiel, à quo familia Melchielitarum. * Nomen autem filiæ Aſer, fuit Sara. * hæ cognationes filiorum Aſer, & numerus eorum quinquaginta tria millia quadringenti. * Filij Nephthali per cognationes ſuas: Ieſiel, à quo familia Ieſielitarum: Guni, à quo familia Gunitarum: * Ieſer, à quo familia Ieſeritarum: Sellem, à quo familia Sellemitarum. *hæ ſunt cognationes filiorum Nephthali per familias ſuas: quorum numerus quadraginta quinque millia quadringenti. *Iſta eſt ſumma filiorum Iſrael, qui recenſiti ſunt, ſexcenta millia, & mille ſeptingenti triginta. *Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Iſtis diuidetur terra iuxta numerum vocabulorum in poſſeſſiones ſuas. * Pluribus maiorem partem dabis, & paucioribus minorem: ſingulis, ſicut nunc recenſiti ſunt, tradetur poſſeſſio: * ita dumtaxat vt ſors Terram tribubus diuidat & familiis. * Quidquid ſorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores. * \\Hic quoque eſt numerus filiorum Leui per familias ſuas: Gerſon, à quo familia Gerſonitarum: Caath, à quo familia Caathitarum: Merari, à quo familia Meraritarum. * hæ ſunt familiæ Leui: Familia Lobni, familia Hebroni, familia Moholi, familia Muſi, familia Core. At verò Caath genuit Amram: *qui habuit vxorem Iochabed filiam Leui, quæ nata eſt ei in Ægypto. hæc genuit Amran viro ſuo filios, Aaron & Moyſen, & Mariam ſororem eorum. * De Aaron orti ſunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar: * \\ quorum Nadab & Abiu mortui ſunt, cùm obtuliſſent ignem alienum coram Domino. *Fueruntq; omnes, qui numerati ſunt, viginti tria millia generis maſculini ab vno menſe & ſuprà: quia non ſunt recenſiti inter filios Iſrael, nec eis cum ceteris data poſſeſſio eſt. * Hic eſt numerus filiorum Iſrael, qui deſcripti ſunt à Moyſe & Eleazaro ſacerdote, in campeſtribus Moab ſupra Iordanem contra Iericho. * \\ inter quos nullus fuit eorum, qui antè numerati ſunt à Moyſe & Aaron in deſerto Sinai. * \\Prædixerat enim Dominus, quòd omnes morerentur in ſolitudine. Nulluſq; remanſit ex eis, niſi Caleb filius Iephone, & Ioſue filius Nun.

CAP. XXVII.

ACceſſerunt \\autem filiæ Salphaad, filij Hepher, filij Galaad, filij Machir, filij Manaſſe, qui fuit filius Ioſeph: quarum

ſunt

\\Ioſ. 17. a. 1

\\Infrà 27. a. 1

\\Infr. 27. a. 1

\\Exod. c. 17

\\Sup. Leuit. a. 1 1. Par. a. 2

\\1. Cor. a. 5

\\Sup. d. 23. 2

\\Sup. d. 32 Inf. 36 Ioſ. 17

sunt nomina, Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Thersa. * Steteruntque coram Moyse & Eleazaro sacerdote, & cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi fœderis, atque dixerunt: * Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione, quæ ‖ concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. * Retulitq; Moyses causam earum ad iudicium Domini. *Qui dixit ad eum: *Iustam rem postulant filiæ Salphaad: da eis possessionem inter cognatos patris sui, & ei in hereditatem succedant. *Ad filios autem Israel loquêris hæc: * Homo cùm mortuus fuerit absque filio, ad filiam eius transibit hereditas. *Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. * quòd si & fratres non fuerint, dabitis hereditatem fratribus patris eius. * Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his, qui ei proximi sunt. eritque hoc filiis Israel sanctum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Moysi. *Dixit quoque Dominus ad Moysen: ‖ Ascende in montem istum Abarim, & contemplare inde Terram, quam daturus sum filiis Israel. * cumque videris eam, ibis & tu ad populum tuum, sicut iuit frater tuus Aaron: * quia offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. hæ sunt aquæ contradictionis in Cades deserti Sin. * Cui respondit Moyses: * Prouideat Dominus Deus spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc: * & possit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere: ne sit populus Domini sicut oues absque pastore. * Dixitque Dominus ad eum: ‖ Tolle Iosue filium Nun virum in quo est Spiritus, & pone manum tuam super eum. * Qui stabit coram Eleazaro sacerdote & omni multitudine: * & dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, vt audiat eum omnis synagoga filiorum Israel. * Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulet Dominum. Ad verbum eius egredietur & ingredietur ipse, & omnes filij Israel cum eo, & cetera multitudo. * Fecit Moyses vt præceperat Dominus. Cumque tulisset Iosue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote & omni frequentia populi. * Et impositis capiti eius manibus, cuncta replicauit quæ mandauerat Dominus.

‖ *Sup. 16. a. 1*

‖ *Deut. 32. g. 51 Sup. 20. b. 12*

‖ *Deut. 3. d. 21*

CAP. XXVIII.

DIxit quoque Dominus ad Moysen: *Præcipe filiis Israel, & dices ad eos: Oblationem meam & panes, & incensum odoris suauissimi offerte per tempora sua. * Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis: Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum: *vnum offeretis manè, & alterum ad vesperum: * decimam partem ephi similæ, quæ conspersa sit oleo purissimo, & habeat quartam partem hin. * holocaustum iuge est quod obtulistis in monte Sinai in odorem suauissimum incensi Domini. * & libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in Sanctuario Domini. *Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificij matutini, & libamentorum eius, oblationem suauissimi odoris Domino. * ‖ Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio, & liba * quæ ritè funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum. *In calendis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem vnum, agnos anniculos septem immaculatos, * & tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: & duas decimas similæ oleo conspersæ per singulos arietes: * & decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos. holocaustum suauissimi odoris atque incensi est Domino. * Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt. * Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. *‖ Mense autem primo, quartadecima die mensis Phase Domini erit, * & quintadecima die sollemnitas: septem diebus vescentur azymis. * Quarum dies prima venerabilis & sancta erit: omne opus seruile non facietis in ea. * Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem: * & sacrificia singulorum ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, & duas decimas per arietem, * & decimam decimæ per agnos singulos: id est, per septem agnos.

‖ *Matt. 12. a. 5*

‖ *Exod. 12. d. 18 Leuit. 23. a. 5*

*Et hircum pro peccato vnum, vt expietur 22
pro vobis, *præter holocaustum matutinum 23 12
num quod semper offeretis. *Ita facietis per 24
singulos dies septem dierum in fomitem D
ignis, & in odorem suauissimum Domino, qui surget de holocausto, & de libationibus singulorum. * Dies quoque 25
septimus celeberrimus & sanctus erit vobis: omne opus seruile non facietis in eo. *Dies 26
etiam primitiuorum quando offeretis nouas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis & sancta erit: omne opus seruile non facietis in ea. * Offeretisque 27
holocaustum in odorem suauissimum Domino, vitulos de armento duos, arietem
vnum, & agnos anniculos immaculatos septem: *atque in sacrificiis eorum similæ 28
oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas, * per agnos decimam decimæ, qui simul sunt agni septem. 29
hircum quoque *qui mactatur pro expiatione: præter holocaustum sempiternum & liba eius. * Immaculata offeretis omnia 30 31
cum libationibus suis.

CAP. XXIX.

MEnsis etiam septimi prima dies venerabilis & sancta erit vobis. omne 1 A
opus seruile non facietis in ea, quia dies clangoris est & tubarum. * Offeretisq; holocaustum in odorem suauissimum Domino, vitulum de armento vnum, arietem
vnum, & agnos anniculos immaculatos septem: *& in sacrificiis eorum similæ oleo 2 3
conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, *vnam decimam 4
per agnum, qui simul sunt agni septem: *& 5
hircum pro peccato, qui offertur in expiationem populi, *præter holocaustum calen- 6
darum cum sacrificiis suis, & holocaustum sempiternum cum libationibus solitis. eisdem ceremoniis offeretis in odorem suauissimum incensum Domino. *"Decima 7
quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis, & affligetis animas vestras: omne opus seruile non facietis in ea. * Offeretisq; holocaustum Domino in odorem suauissimum, vitulum de 8
armento vnum, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem: * & in sacrificiis eorum similæ oleo conspersæ tres de- 9 B
cimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, * decimam decimæ per agnos 10
singulos, qui sunt simul agni septē: * & hir- 11
cum pro peccato, absque his quę offerri pro delicto solent in expiationem, & holocaustum sempiternum, cum sacrificio & libaminibus eorum. * Quintadecima verò die
mensis septimi, quæ vobis sancta erit atque venerabilis, omne opus seruile non facietis in ea, sed celebrabitis sollemnitatem Domino septem diebus. *offeretisq; holocaustum in odorem suauissimum Domino, 13
vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim: * & in libamentis eorum similæ oleo 14
conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim: & duas decimas arieti vno, id est, simul arietibus
duobus, *& decimam decimæ agnis singu- 15
lis, qui sunt simul agni quattuordecim: *& 16 C
hircū pro peccato, absque holocausto sempiterno, & sacrificio, & libamine eius. * In 17
die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim: *sacrificiaq; & liba- 18
mina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: *& hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioq; & libamine eius. * Die tertio offeretis 19 20
vitulos vndecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim: *sacrificiaque & libamina singulorum per vitu- 21
los & arietes & agnos ritè celebrabitis: * & 22
hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque & libamine eius.
* Die quarto offeretis vitulos decem, arietes 23
duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim: *sacrificiaque & libamina sin- 24
gulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: * & hircum pro peccato, 25
absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius & libamine. * Die quinto offeretis 26
vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim: sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos 27
& arietes & agnos ritè celebrabitis: *& hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius & libamine. 28
* Die sexto offeretis vitulos octo, arietes 29 D
duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim: *sacrificiaque & libamina sin- 30
gulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: * & hircum pro peccato, 31
absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius & libamine. * Die septimo offeretis vitulos septem, & arietes duos, agnos 32
anniculos immaculatos quattuordecim: * sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: 33
* & hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius & liba- 34

mine.

"Leu. 16. & 23. 24

mine. * Die octauo, qui est celeberrimus, omne opus seruile non facietis, * offerentes holocaustum in odorem suauissimum Domino, vitulum vnum, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem: *sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: * & hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius & libamine. *Hæc offeretis Domino in sollemnitatibus vestris: præter vota & oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine, & in hostiis pacificis.

CAP. XXX.

NArrauitq; Moyses filiis Israel omnia quæ ei Dominus imperarat: * & locutus est ad principes tribuum filiorum Israel: Iste est sermo quē præcepit Dominus: * Si quis virorum votum Domino vouerit, aut se constrinxerit iuramento: non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit. *Mulier si quippiam vouerit, & se constrinxerit iuramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari: si cognouerit pater votum quod pollicita est, & iuramentum quo obligauit animam suam, & tacuerit, voti rea erit: * quidquid pollicita est & iurauit, opere complebit. *sin autem statim vt audierit, contradixerit pater: & vota & iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quòd contradixerit pater. * Si maritum habuerit, & vouerit aliquid, & semel de ore eius verbum egrediens animam eius obligauerit iuramento: * quo die audierit vir, & non contradixerit, voti rea erit, reddetq; quodcumque promiserat. *sin autem audiēs statim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes eius, verbaque quibus obstrinxerat animam suam: propitius erit ei Dominus. * Vidua & repudiata quidquid vouerint, reddent. * Vxor in domo viri cùm se voto constrinxerit & iuramento, * si audierit vir, & tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. * sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea: quia maritus contradixit, & Dominus ei propitius erit. * Si vouerit, & iuramento se constrinxerit, vt per ieiunium, vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit vt faciat, siue non faciat. * quod si audiens vir tacuerit, & in alteram diem distulerit sententiam: quidquid vouerat atque promiserat, reddet: quia statim vt audiuit, tacuit. * sin autem contradixerit postquam resciuit, portabit ipse iniquitatem eius. * Istæ sunt leges, quas constituit Dominus Moysi inter virum & vxorem, inter patrem & filiam, quæ in puellari adhuc ætate est, vel quæ manet in parentis domo.

CAP. XXXI.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: *Vlciscere priùs filios Israel de Madianitis, & sic colligêris ad populum tuum. * Statimq; Moyses, "Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint vltionem Domini expetere de Madianitis. *mille viri de singulis tribubus eligantur ex Israel qui mittantur ad bellum. *Dederuntque millenos de singulis tribubus, id est, duodecim milliaexpeditorum ad pugnam: *quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta, & tubas ad clangendum tradidit ei. * Cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, * " & reges eorum Eui, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe, quinque principes gentis: Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. *Ceperuntque mulieres eorum, & paruulos, omniaque pecora, & cunctam supellectilem: quidquid habere potuerant depopulati sunt: *tam vrbes quàm viculos & castella flamma consumpsit. *Et tulerunt prędam, & vniuersa quæ ceperant tam ex hominibus quàm ex iumentis, * & adduxerunt ad Moysen, & Eleazarum sacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum Israel. reliqua autem vtensilia portauerunt ad castra in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho. * Egressi sunt autem Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes synagogæ in occursum eorum extra castra. * Iratusq; Moyses principibus exercitus, tribunis, & centurionibus qui venerant de bello, * ait: Cur feminas reseruastis? * " Nonne istæ sunt, quæ deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, & præuaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, vnde & percussus est populus? *" Ergo cunctos interficite quidquid est generis masculini, etiam in paruulis: & mulieres, quæ nouerunt viros in coitu, iugulate: *puellas autem & omnes feminas virgines reseruate vobis: * & manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo. * Et de omni præda, siue vestimentum fuerit, siue vas, & aliquid

in vten-

in vtensilia præparatum, de caprarum pellibus, & pilis, & ligno expiabitur. * Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus, qui pugnauerant, sic locutus est: Hoc est præceptum legis, "quod mandauit Dominus Moysi: * Aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum, * & omne, quod potest transire per flammas, igne purgabitur. quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur: * & lauabitis vestimenta vestra die septimo, & purificati postea castra intrabitis. * Dixit quoque Dominus ad Moysen: * Tollite summam eorum, quæ capta sunt ab homine vsque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos & principes vulgi: * diuidesque ex æquo prædam inter eos, qui pugnauerunt, egressiq; sunt ad bellum, & inter omnem reliquam multitudinem. * & separabis partem Domino ab his, qui pugnauerunt & fuerunt in bello, vnam animam de quingentis tam ex hominibus quàm ex bobus & asinis & ouibus, * & dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt. * Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum, & boum, & asinorum, & ouium, cunctorum animantium, & dabis ea Leuitis, qui excubant in custodiis tabernaculi Domini. * Feceruntque Moyses, & Eleazar, sicut præceperat Dominus. * Fuit autem præda, quam exercitus ceperat, ouium sexcēta septuaginta quinque millia, * boum septuaginta duo millia, * asinorum sexaginta millia & mille: * animæ hominum sexus feminei, quæ non cognouerant viros, triginta duo millia. * Dataq; est media pars his, qui in prælio fuerant, ouium trecenta triginta septem millia quingentæ: * è quibus in partem Domini supputatæ sunt oues sexcentæ septuaginta quinque. * Et de bobus triginta sex millibus, boues septuaginta & duo: * de asinis triginta millibus quingentis, asini sexaginta vnus: * de animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Domini triginta duæ animæ. * Tradiditque Moyses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum, * ex media parte filiorum Israel, quam separauerat his, qui in prælio fuerant. * De media verò parte, quæ contigerat reliquæ multitudini, id est, de ouibus trecentis triginta septem millibus quingentis, * & de bobus triginta sex millibus, * & de asinis triginta millibus quingentis, * & de hominibus sedecim millibus, * tulit Moyses quinquagesimum caput, & dedit Leuitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus. * Cumq; accessissent principes exercitus ad Moysen, & tribuni, centurionesque dixerunt: * Nos serui tui recensuimus numerum pugnatorum, quos habuimus sub manu nostra: & ne vnus quidem defuit. * Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli quod in præda auri potuimus inuenire, periscelides & armillas, annulos & dextralia, ac murænulas, vt depreceris pro nobis Dominum. * Susceperuntq; Moyses, & Eleazar sacerdos omne aurum in diuersis speciebus, * pondo sedecim millia, septingentos quinquaginta siclos à tribunis & centurionibus. * Vnusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat. * Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonij, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

Leu. 6. 28. & 11. 33. & 15. 11

CAP. XXXII.

FIlij autem Ruben & Gad habebant pecora multa, & erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent Iazer, & Galaad aptas animalibus alendis terras, * venerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & principes multitudinis, atque dixerunt: * Ataroth, & Dibon, & Iazer, & Nemra, Hesebon, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Beon, * terra, quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israel, regio vberrima est ad pastum animalium: & nos serui tui habemus iumenta plurima: * precamurq; si inuenimus gratiam coram te, vt des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire Iordanem. * Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sedebitis? * Cur subuertitis mentes filiorum Israel, ne transire audeant in locum, quem eis daturus est Dominus? * nonne ita egerunt patres vestri, quando misi de Cadesbarne ad explorandam Terram? * "Cumque venissent vsque ad Vallem botri, lustrata omni regione, subuerterunt cor filiorum Israel, vt non intrarent fines, quos eis Dominus dedit. * Qui iratus iurauit, dicens: * Si videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Aegypto à viginti annis & supra, Terram, quam sub iuramento pollicitus sum Abraham, Isaac, & Iacob: & noluerunt sequi me, * præter Caleb filium Iephone Cenezæum, & Iosue filium Nun: isti impleuerunt voluntatem meam. * Iratusque Dominus aduersum Israel, circumduxit

"supra d. 24

duxit eum per desertum quadraginta annis, donec consumeretur vniuersa generatio, quæ fecerat malum in conspectu eius. * Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patribus vestris, incrementa, & alumni hominum peccatorum, vt augeretis furorem Domini contra Israel. * Quòd si nolueritis sequi eum, in solitudine populum derelinquet, & vos causa eritis necis omnium. *At illi propè accedentes, dixerunt: Caulas ouium fabricabimus, & stabula iumentorum, paruulis quoque nostris vrbes munitas: * nos autem ipsi armati & accincti pergemus ad prælium ante filios Israel, donec introducamus eos ad loca sua. Paruuli nostri, & quidquid habere possumus, erunt in vrbibus muratis, propter habitatorum insidias. * Non reuertemur in domos nostras, vsque dum possideant filij Israel hereditatē suam: *nec quidquam quęremus trans Iordanem, quia iam habemus nostram possessionem in orientali eius plaga. *Quibus Moyses ait: "Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram Domino ad pugnam: * & omnis vir bellator armatus Iordanem transeat, donec subuertat Dominus inimicos suos, *& subiiciatur ei omnis Terra: tunc eritis inculpabiles apud Dominum & apud Israel, & obtinebitis regiones, quas vultis coram Domino. *Sin autem quod dicitis, non feceritis, nulli dubium est quin peccetis in Deum: & scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. * Ædificate ergo vrbes paruulis vestris, & caulas, & stabula ouibus ac iumentis: & quod polliciti estis implete. *"Dixeruntque filij Gad & Ruben ad Moysen: Serui tui sumus, faciemus quod iubet dominus noster. * Paruulos nostros, & mulieres, & pecora, ac iumenta relinquemus in vrbibus Galaad: *nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu domine loqueris. * Præcepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti, & Iosue filio Nun, & principibus familiarum per tribus Israel, & dixit ad eos: * "Si transierint filij Gad, & filij Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram Domino, & vobis fuerit Terra subiecta: date eis Galaad in possessionem. *Sin autem noluerint trāsire armati vobiscum in Terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. *Responderuntque filij Gad, & filij Ruben: Sicut locutus est dominus seruis suis, ita faciemus: * ipsi armati pergemus coram Domino in Terram Chanaan, & possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem. * "Dedit itaque Moyses filiis Gad & Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filij Ioseph regnum Sehon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Basan, & terram eorum cum vrbibus suis per circuitum. * Igitur extruxerunt filij Gad, Dibon, & Ataroth, & Aroer, *& Etroth, & Sophan, & Iazer, & Iegbaa, *& Bethnemra, & Betharan, vrbes munitas, & caulas pecoribus suis. * Filij verò Ruben ædificauerunt Hesebon, & Eleale, & Cariathaim, * & Nabo, & Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque: imponentes vocabula vrbibus, quas extruxerant. * "Porrò filij Machir, filij Manasse perrexerunt in Galaad, & vastauerunt eam interfecto Amorrhæo habitatore eius. * Dedit ergo Moyses Terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitauit in ea. * Iair autem filius Manasse abiit & occupauit vicos eius, quos appellauit Hauoth Iair, id est, Villas Iair. * Nobe quoque perrexit, & apprehendit Chanath cum viculis suis: vocauitque eam ex nomine suo Nobe.

"Iosue 1. c. 13

"Iosue 4. c. 12

"Iosue 13. b. 8. & 22. a. 4. Deut. 3. b. 12

"Iosue 22. a. 4

"Gen. 50. d. 22

CAP. XXXIII.

HÆ sunt mansiones filiorum Israel, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysi & Aaron, * quas descripsit Moyses iuxta castrorum loca, quæ Domini iussione mutabant. *Profecti igitur de Rameste mense primo, quintadecima die mensis primi, altera die Phase filij Israel in manu excelsa videntibus cunctis Ægyptiis, *& sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus (nam & in diis eorum exercuerat vltionem) *castrametati sunt in Soccoth. * Et de Soccoth venerunt in Etham, quæ est in extremis finibus solitudinis. * "Inde egressi venerunt contra Phihahiroth, quæ respicit Beelsephon, & castrametati sunt ante Magdalum. *Profectique de Phihahiroth, transierunt per medium mare in solitudinem: & ambulantes tribus diebus per desertum Etham, castrametati sunt in Mara. * "Profectiq; de Mara venerunt in Elim, vbi erant duodecim fontes aquarum, & palmæ septuaginta: ibique castrametati sunt. * Sed & inde egressi, fixerunt tentoria super Mare rubrum. Profectique de Mari rubro, *castrametati sunt in deserto Sin. * Vnde egressi, venerunt in Daphca. * Profectique de Daphca, castrametati sunt in Alus. * Egressique de Alus, in Raphidim fixere tentoria, "vbi populo defuit aqua ad bibendum. * Profectiq; de

"Exod. 14. a. 2

"Exod. 15. g. 27

"Exod. 17 a. 1

Raphidim, castrametati sunt in deserto Si-
\\Exod. 19. a.1 nai.*Sed & de solitudine\\Sinai egressi, vene- 16
\\Sup.11. g.35 runt ad sepulchra concupiscentiæ. *\\Profe- 17
ctique de sepulchris concupiscentię, castra-
\\Sup. 13. a.1 metati sunt in Haseroth. *\\Et de Haseroth 18
venerunt in Rethma. *Profectiq; de Reth- 19
ma, castrametati sunt in Remmomphares.
*Vnde egressi venerunt in Lebna.*De Leb- 20
na castrametati sunt in Ressa.*Egressique de 21
Ressa, venerũt in Ceelatha. *Vnde profecti 22
castrametati sunt in monte Sepher.*Egressi 23
de monte Sepher, venerunt in Arada.*Inde 24
proficiscentes, castrametati sunt in Mace- 25
loth.*Profectiq; de Maceloth, venerunt in 26
Thahath.*De Thahath castrametati sunt in 27
Thare. *Vnde egressi, fixere tentoria in 28
Methca. *Et de Methca castrametati sunt 29
in Hesmona.*Profectique de Hesmona, ve- D
nerunt in Moseroth. *Et de Moseroth ca- 30
Deut. 10. b.6 strametati sunt in Beneiaacan.*Profectique 31
de Beneiaacan, venerunt in montem Gad- 32
gad. *Vnde profecti, castrametati sunt in 33
Ietebatha. *Et de Ietebatha venerunt in 34
Hebrona. *Egressique de Hebrona, castra- 35
\\Sup. 20. a.1 metati sunt in Asiongaber.*\\Inde profecti, 36
venerunt in desertum Sin, hæc est Cades.
*Egressique de Cades, castrametati sunt in 37
monte Hor, in extremis finibus Terræ E- E
\\Sup. 20. b.8 d.25 Deut 32. g.50 dom.*\\Ascenditq; Aaron sacerdos in mon- 38
tem Hor iubente Domino: & ibi mortuus
est anno quadragesimo egressionis filio-
rum Israel ex Aegypto, mense quinto, pri-
ma die mensis, *cùm esset annorum cen- 39
tum viginti trium. *Audiuitque Chana- 40
næus rex Arad, qui habitabat ad meridiem,
in Terram Chanaan venisse filios Israel.*Et 41
profecti de monte Hor, castrametati sunt
in Salmona. *Vnde egressi, venerunt in 42
Phunon. *Profectique de Phunon, castra- 43
metati sunt in Oboth. *Et de Oboth, ve- 44
nerunt in Iieabarim, quæ est in finibus F
Moabitarum. *Profectique de Iieabarim, 45
fixere tentoria in Dibongad.*Vnde egressi, 46
castrametati sunt in Helmondeblathaim.
*Egressiq; de Helmondeblathaim, venerunt 47
ad montes Abarim contra Nabo. *Profe- 48
ctiq; de montibus Abarim, transierunt ad
campestria Moab, supra Iordanem contra
Iericho.*Ibiq; castrametati sunt de Bethsi- 49
moth vsque ad Abelsatim in planioribus
locis Moabitarum, *vbi locutus est Do- 50
minus ad Moysen: *Præcipe filiis Israel, & 51
dic ad eos: Quando transieritis Iordanem,
Deut.7. a.5 Iudic.2 a.2 intrantes Terram Chanaan, *disperdite 52
cunctos habitatores Terræ illius: confringi- G
te titulos, & statuas comminuite, atq; om-

53 nia excelsa vastate, *mundantes terram, &
habitantes in ea. ego enim dedi vobis illam
54 in possessionem, *quam diuidetis vobis sor-
te. Pluribus dabitis latiorem, & paucis an-
gustiorem. Singulis vt sors ceciderit, ita tri-
buetur hereditas. Per tribus & familias pos-
55 sessio diuidetur.*Sin autem nolueritis inter-
ficere habitatores Terræ: qui remanserint,
erunt vobis quasi claui in oculis, & lanceæ
in lateribus, & aduersabuntur vobis in Ter-
56 ra habitationis vestræ: *& quidquid illis
cogitaueram facere, vobis faciam.

CAP. XXXIIII.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen,
2 dicens: *Præcipe filiis Israel, & dices
A ad eos: Cùm ingressi fueritis Terram Cha-
naan, & in possessionem vobis sorte ceci-
3 derit, his finibus terminabitur. *\\Pars meri- \\Ios. 1. a.1
diana incipiet à solitudine Sin, quę est iuxta
Edom: & habebit terminos contra Orien-
4 tem mare salsissimum.*qui circuibunt au-
stralem plagam per ascensum Scorpionis,
ita vt transeant in Senna, & perueniant à
meridie vsque ad Cadesbarne, vnde egre-
dientur confinia ad villam nomine Adar,
5 & tendent vsque ad Asemona.*ibitque per
B gyrum terminus ab Asemona vsque ad
Torrentem Ægypti, & maris magni litto-
6 re finietur. *Plaga autem occidentalis à
mari magno incipiet, & ipso fine claudetur.
7 *Porrò ad septentrionalem plagam à mari
magno termini incipient, peruenientes vs-
8 que ad montem altissimum,*à quo venient
9 in Emath vsq; ad terminos Sedada:*ibunt-
que confinia vsque ad Zephrona, & villam
Enan. hi erunt termini in parte Aquilonis.
10 *Inde metabuntur fines contra orientalem
11 plagam de villa Enan vsque Sephama, *&
de Sephama descendent termini in Rebla
contra fontem Daphnim: inde peruenient
12 contra Orientem ad mare Cenereth, *&
C tendent vsque ad Iordanem, & ad vlti-
mum salsissimo claudentur mari. Hanc ha-
bebitis Terram per fines suos in circuitu.
13 *Præcepitque Moyses filiis Israel, dicens:
Hæc erit Terra, quam possidebitis sorte, &
quam iussit Dominus dari nouem tribu-
14 bus, & dimidiæ tribui. *Tribus enim filio-
rum Ruben per familias suas, & tribus fi-
liorum Gad iuxta cognationũ numerum,
15 media quoque tribus Manasse, *id est, duæ
semis tribus, acceperunt partem suam trans
Iordanem contra Iericho ad orientalem
16 plagam.*Et ait Dominus ad Moysen:*\\Hęc \\Ios. a.2
17 sunt nomina virorum, qui Terram vobis

diuident,

diuident, Eleazar sacerdos, & Iosue filius Nun,* & singuli principes de tribubus singulis,* quorum ista sunt vocabula: De tribu Iuda, Caleb filius Iephone. * De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud.* De tribu Beniamin, Elidad filius Chaselon. * De tribu filiorũ Dan, Bocci filius Iogli.* Filiorum Ioseph de tribu Manasse, Hanniel filius Ephod. * De tribu Ephraim, Camuel filius Sephthan. * De tribu Zabulon, Elisaphan filius Pharnach. * De tribu Issachar, dux Phaltiel filius Ozan. * De tribu Aser, Ahiud filius Salomi.* De tribu Nephthali, Phedael filius Ammiud. * Hi sunt, quibus præcepit Dominus vt diuiderent filiis Israel Terram Chanaan.

CAP. XXXV.

HAec quoque locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab supra Iordanem, contra Iericho:* Præcipe filiis Israel vt dent Leuitis de possessionibus suis * vrbes ad habitandum, & suburbana earum per circuitum: vt ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac iumentis:* quæ à muris ciuitatum forinsecus, per circuitum, mille passuum spatio tendentur. * contra Orientem duo millia erunt cubiti, & contra Meridiem similiter erunt duo millia: ad mare quoque, quod respicit ad Occidentem, eadem mensura erit, & septentrionalis plaga æquali termino finietur. eruntque vrbes in medio, & foris suburbana.* De ipsis autem oppidis, quæ Leuitis dabitis, sex erunt in fugitiuorum auxilia separata, vt fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: & exceptis his, alia quadraginta duo oppida, * id est, simul quadraginta octo cum suburbanis suis.* Ipsæque vrbes, quæ dabuntur de possessionibus filiorum Israel, ab his, qui plus habent, plures auferentur: & qui minus, pauciores. singuli iuxta mensuram hereditatis suæ dabunt oppida Leuitis. * Ait Dominus ad Moysen: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quãdo transgressi fueritis Iordanem in Terram Chanaan, * decernite quæ vrbes esse debeant in præsidia fugitiuorum, qui nolentes sanguinem fuderint: * in quibus cùm fuerit profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, & causa illius iudicetur.* De ipsis autem vrbibus, quæ ad fugitiuorum subsidia separantur, * tres erunt trans Iordanem, & tres in Terra Chanaan, * tam filiis Israel quàm aduenis atque peregrinis, vt confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. * Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit qui percussus est: reus erit homicidij, & ipse morietur.* Si lapidem iecerit, & ictus occubuerit: similiter punietur.* Si ligno percussus interierit: percussoris sanguine vindicabitur.* Propinquus occisi, homicidam interficiet, statim vt apprehenderit eum, interficiet. * Si per odium quis homine impulerit, vel iecerit quippiam in eum per insidias: * aut cùm esset inimicus, manu percusserit, & ille mortuus fuerit: percussor, homicidij reus erit. cognatus occisi statim vt inuenerit eum, iugulabit. * Quòd si fortuitu, & absque odio, * & inimicitiis quidquam horum fecerit, * & hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorẽ & propinquum sanguinis quæstio ventilata: * liberabitur innocens de vltoris manu, & reducetur per sententiam in vrbem, ad quam confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto vnctus est, moriatur. * Si interfector extra fines vrbium, quæ exulibus deputatæ sunt, * fuerit inuentus, & percussus ab eo qui vltor est sanguinis: absque noxa erit qui eum occiderit. * debuerat enim profugus vsque ad mortem Pontificis in vrbe residere. postquam autem ille obierit, homicida reuertetur in terram suam.* Hæc sempiterna erunt, & legitima in cunctis habitationibus vestris. * Homicida sub testibus punietur: ad vnius testimonium nullus condemnabitur. * Non accipietis pretium ab eo, qui reus est sanguinis, statim & ipse morietur.* Exules & profugi ante mortem Pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt:* ne polluatis terram habitationis vestræ, quæ insontium cruore maculatur: nec aliter expiari potest, nisi per eius sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit. * Atque ita immundabitur vestra possessio, me commorante vobiscum. ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israel.

CAP. XXXVI.

ACcesserunt autem & principes familiarum Galaad filij Machir, filij Manasse de stirpe filiorum Ioseph: locutique sunt Moysi coram principibus Israel, atque dixerunt:* Tibi domino nostro, præcepit Dominus vt Terram sorte diuideres filiis Israel, & vt filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri: * quas si alterius tribus homines vxores acceperint, sequetur possessio sua, & translata

L ad aliam

ad aliam tribum de nostra hereditate mi-
nuetur. * atque ita fiet, vt cùm iubileus, id 4
est quinquagesimus annus remissionis ad-
uenerit, confundatur sortiũ distributio, &
aliorũ possessio ad alios transeat. * Respon- 5
dit Moyses filiis Israel, & Domino præci-
piente, ait: Rectè tribus filiorũ Ioseph locu-
ta est. * & hæc lex super filiabus Salphaad à 6
Tob. 7. 14 Domino promulgata est: " Nubant quibus C
volunt, tantũ vt suæ tribus hominibus: * ne 7
commisceatur possessio filiorũ Israel de tri-
bu in tribum. Omnes enim viri ducẽt vxo-
res de tribu & cognatione sua: * & cunctæ 8
feminæ de eadem tribu maritos accipient:
9 vt hereditas permaneat in familiis, * nec si-
10 bi misceantur tribus, sed ita maneant * vt à
Domino separatæ sunt. Fecerúntque filiæ
11 Salphaad, vt fuerat imperatum: * & nupse-
D runt Maala, & Thersa, & Hegla, & Melcha,
12 & Noa filiis patrui sui * de familia Manas-
se, qui fuit filius Ioseph: & possessio, quæ
illis fuerat attributa, mansit in tribu & fa-
13 milia patris earum. * Hæc sunt mandata at-
que iudicia, quæ mandauit Dominus per
manũ Moysi ad filios Israel, in campestri-
bus Moab supra Iordanem contra Iericho.

LIBER DEVTERONOMII,

HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

CAPVT PRIMVM.

HAec sunt verba, quæ locu- 1
tus est Moyses ad omnem A
Israel trans Iordanem in
solitudine campestri, con-
tra Mare rubrum, inter
Pharan & Thophel & La-
ban & Haseroth, vbi auri est plurimum:
* vndecim diebus de Horeb per viã mon- 2
tis Seir vsque ad Cadesbarne. * Quadrage- 3
simo anno, vndecimo mense, prima die
mensis locutus est Moyses ad filios Israel
omnia quæ præceperat illi Dominus, vt di-
" Num. 21. c. 24 ceret eis: * " postquam percussit Sehon re- 4
gem Amorrhæorũ, qui habitabat in Hese-
bon: & Og regẽ Basan, qui mansit in Asta-
roth, & in Edrái, * trans Iordanem in Ter- 5
ra Moab. Cœpítque Moyses explanare le- B
gem, & dicere: * Dominus Deus noster lo- 6
cutus est ad nos in Horeb, dicens: Sufficit
vobis quòd in hoc monte mansistis: * re- 7
uertimini, & venite ad montem Amor-
rhæorum, & ad cetera quæ ei proxima sunt
campestria atque montana & humiliora
loca contra Meridiem, & iuxta littus maris,
Terram Chananæorum, & Libani vsque
ad flumen magnum Euphraten. * En, in- 8
quit, tradidi vobis: ingredimini & possidete
eam, super qua iurauit Dominus patribus
vestris Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret
illam eis, & semini eorum post eos. * Di- 9
" Exod. 18. c. 18 xíque vobis illo in tempore: * " Non pos- 10
sum solus sustinere vos: quia Dominus
Deus vester multiplicauit vos, & estis ho-
11 die sicut stellæ cæli, plurimi. (* Dominus
Deus patrum vestrorum addat ad hunc
C numerum multa millia, & benedicat vo-
12 bis sicut locutus est.) * Non valeo solus ne-
gotia vestra sustinere, & pondus ac iurgia.
13 * Date ex vobis viros sapientes & gnaros, &
quorum cõuersatio sit probata in tribubus
14 vestris, vt ponã eos vobis principes. * Tunc
respondistis mihi: Bona res est, quam vis
15 facere. * Tulíque de tribubus vestris viros
sapientes & nobiles, & constitui eos prin-
cipes, tribunos, & centuriones, & quinqua-
genarios ac decanos, qui docerent vos sin-
16 gula. * Præcepíque eis, dicens: Audite illos,
& " quod iustum est iudicate: siue ciuis sit " Ioan. 7. d. 24
17 ille, siue peregrinus. * " Nulla erit distantia " Inf. 16. d. 19
personarũ, ita paruũ audietis vt magnum: Leuit. 19. c. 15
nec accipietis cuiusquam personam, quia Prou. 24. c. 23
Dei iudicium est. Quòd si difficile vobis Eccli. 42. a. 1
D visum aliquid fuerit, referte ad me, & ego Iacobi 2. a. 1
18 audiam. * Præcepíque omnia quæ facere
19 deberetis. * Profecti autem de Horeb, trans-
iuimus per eremum terribilem & maxi-
mam, quam vidistis, per viã montis Amor-
rhæi, sicut præceperat Dominus Deus no-
ster nobis. Cúmque venissemus in Cades-
20 barne, * dixi vobis: Venistis ad montem
Amorrhæi, quem Dominus Deus noster
21 daturus est nobis. * Vide Terrã, quam Do-
minus Deus tuus dat tibi: ascende & possi-
de eam, sicut locutus est Dominus Deus

noſter patribus tuis: noli timere, nec quidquam paueas. ‖ Num. 13. d. 4 Et acceſſiſtis ad me omnes, atque dixiſtis: Mittamus viros qui conſiderent Terram: & renuncient per quod iter debeamus aſcendere, & ad quas pergere ciuitates. * Cumque mihi ſermo placuiſſet, miſi ex vobis duodecim viros, ſingulos de tribubus ſuis. * Qui cùm perrexiſſent, & aſcendiſſent in montana, venerũt vſque ad Vallem botri: & conſiderata terra, * ſumentes de fructibus eius, vt oſtenderent vbertatem, attulerunt ad nos, atque dixerunt: Bona eſt terra, quam Dominus Deus noſter daturus eſt nobis. * Et noluiſtis aſcendere, ſed increduli ad ſermonẽ Domini Dei noſtri * murmuraſtis in tabernaculis veſtris, atque dixiſtis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit nos de Terra Aegypti, vt traderet nos in manũ Amorrhæi, atq; deleret. * Quo aſcendemus? nuncij terruerũt cor noſtrum, dicentes: Maxima multitudo eſt, & nobis ſtatura procerior: vrbes magnæ, & ad cælum vſque munitæ, filios Enacim vidimus ibi. * Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos: * Dominus Deus, qui ductor eſt veſter, pro vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in Aegypto cunctis videntibus. * Et in ſolitudine (ipſe vidiſti) portauit te Dominus Deus tuus, vt ſolet homo geſtare paruulum filium ſuum, in omni via, per quam ambulaſtis, donec veniretis ad locum iſtum. * Et nec ſic quidem credidiſtis Domino Deo veſtro, ‖ qui præceſſit vos in via, & metatus eſt locum, in quo tentoria figere deberetis, nocte oſtendẽs vobis iter per ignem, & die per columnam nubis. * Cumque audiſſet Dominus vocem ſermonũ veſtrorum, iratus iurauit & ait: ‖ Non videbit quiſpiam de hominibus generationis huius peſſimæ Terram bonam, quam ſub iuramento pollicitus ſum patribus veſtris: * præter Caleb filium Iephone. ipſe enim videbit eam, & ipſi dabo Terram, quam calcauit, & filiis eius, quia ſecutus eſt Dominum. * Nec miranda indignatio in populum, cùm mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc: * ſed Ioſue filius Nun miniſter tuus, ipſe intrabit pro te. hunc exhortare & robora, & ipſe ſorte Terram diuidet Iſraeli. * Paruuli veſtri, de quibus dixiſtis quòd captiui ducerentur, & filij qui hodie boni ac mali ignorant diſtantiã, ipſi ingredientur: & ipſis dabo Terram, & poſſidebunt eam. * Vos autem reuertimini & abite in ſolitudinem per viam Maris rubri. * ‖ Et reſpondiſtis mihi: Peccauimus Domino: aſcendemus & pugnabimus, ſicut præcepit Dominus Deus noſter. Cumq; inſtructi armis pergeretis in montem, * ait mihi Dominus: Dic ad eos: ‖ Nolite aſcendere, neque pugnetis, non enim ſum vobiſcum: ne cadatis coram inimicis veſtris. * Locutus ſum, & non audiſtis: ſed aduerſantes imperio Domini, & tumentes ſuperbia aſcendiſtis in montem. * Itaque egreſſus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obuiam veniens perſecutus eſt vos, ſicut ſolent apes perſequi: & cecidit de Seir vſque Horma. * Cumque reuerſi ploraretis coram Domino, nõ audiuit vos, nec voci veſtræ voluit acquieſcere. * Sediſtis ergo in Cadesbarne multo tempore.

‖ Num. 14. f. 42

‖ Exod. 13. d. 21 Num. 14. c. 14

‖ Num. 14. d. 22 Pſal. 94. c. 11

‖ Num. 14. f. 40

CAP. II.

PRofectiq́ue inde venimus in ſolitudinem, quæ ducit ad Mare rubrum, ſicut mihi dixerat Dominus: & circuiuimus montem Seir longo tempore. * Dixitq́; Dominus ad me: * Sufficit vobis circuire montem iſtum: ite contra Aquilonem: * & populo præcipe, dicens: Tranſibitis per terminos fratrum veſtrorum filiorum Eſau, qui habitant in Seir, & timebunt vos. * Videte ergo diligenter ne moueamini contra eos. neq; enim dabo vobis de terra eorũ quantum poteſt vnius pedis calcare veſtigium, quia in poſſeſſionem Eſau dedi montem Seir. * Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis: aquam emptam haurietis, & bibetis. * Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: nouit iter tuum, quomodo tranſieris ſolitudinẽ hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit. * Cumque tranſiſſemus fratres noſtros filios Eſau, qui habitabant in Seir, per viam campeſtrem de Elath, & de Aſiongaber, venimus ad iter, quod ducit in deſertum Moab. * Dixitq́; Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas, nec ineas aduerſus eos prælium: non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Loth tradidi Ar in poſſeſſionem. * Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus, & validus, & tam excelſus vt de Enacim ſtirpe, * quaſi gigantes crederentur, & eſſent ſimiles filiorum Enacim. Deniq; Moabitæ appellant eos Emim. * In Seir autem prius habitauerũt Horrhæi: quibus expulſis atq; deletis, habitauerunt filij Eſau, ſicut fecit Iſrael in terra poſſeſſionis ſuæ, quã dedit illi Dominus. * Surgẽtes ergo vt tranſiremus

Torrentem Zared, venimus ad eum. *Tempus autem, quo ambulauimus de Cadesbarne vsque ad transitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit: donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorũ de castris, sicut iurauerat Dominus: * cuius manus fuit aduersum eos, vt interirent de castrorũ medio. * Postquam autem vniuersi ceciderunt pugnatores, * locutus est Dominus ad me, dicens: * Tu transibis hodie terminos Moab, vrbem nomine Ar: * & accedens in vicina filiorum Ammon, caue ne pugnes contra eos, nec mouearis ad prælium: nõ enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Loth dedi eam in possessionem. * Terra gigãtum reputata est: & in ipsa olim habitauerunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzommim, * populus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos deleuit Dominus à facie eorum: & fecit illos habitare pro eis, * sicut fecerat filiis Esau, qui habitãt in Seir, delens Horrhæos, & terram eorum illis tradens, quam possident vsq; in præsens. * Heuæos quoque, qui habitabant in Haserim vsque Gazan, Cappadoces expulerunt: qui egressi de Cappadocia deleuerunt eos, & habitauerunt pro illis. * Surgite, & transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regẽ Hesebon Amorrhæum, & terram eius incipe possidere, & committe aduersus eum prælium. * Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cælo: vt audito nómine tuo paueant, & in morem parturientium contremiscant, & dolore teneantur. * ‖ Misi ergo nuncios de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis, dicens: * Transibimus per terram tuam, publica gradiemur via: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad sinistram. * Alimenta pretio vende nobis, vt vescamur: aquam pecunia tribue, & sic bibemus. Tantum est vt nobis concedas transitum, * sicut fecerunt filij Esau, qui habitant in Seir, & Moabitæ, qui morantur in Ar: donec veniamus ad Iordanem, & transeamus ad Terram, quam Dominus Deus noster daturus est nobis. * Noluitq; Sehon rex Hesebon dare nobis transitum: quia indurauerat Dominus Deus tuus spiritum eius, & obfirmauerat cor illius, vt traderetur in manus tuas, sicut nunc vides. * Dixitque Dominus ad me: ‖ Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terram eius, incipe possidere eam. * Egressusque est Sehon obuiam nobis cum omni populo suo ad prælium in Iasa. * Et tradidit eum Dominus Deus noster nobis: percussimusque eum cũ filiis suis & omni populo suo. * Cunctasq; vrbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum, viris ac mulieribus & paruulis. non reliquimus in eis quidquam. * Absq; iumentis, quę in partem venere prędantium: & spoliis vrbium, quas cepimus * ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, vsque Galaad. Non fuit vicus & ciuitas, quę nostras effugeret manus: omnes tradidit Dominus Deus noster nobis. * Absq; terra filiorum Ammon, ad quam non accessimus: & cunctis quæ adiacẽt torrenti Ieboc, & vrbibus mõtanis, vniuersisq; locis, à quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

Num.21. c.21

Amos 2. c.9

CAP. III.

ITaque conuersi ascendimus per iter Basan: ‖ egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edrái. * Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum: quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua: faciesq; ei ‖ sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum, qui habitauit in Hesebon. * ‖ Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan, & vniuersum populum eius: percussimusque eos vsque ad internecionem, * vastantes cunctas ciuitates illius vno tempore. non fuit oppidum, quod nos effugeret: sexaginta vrbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan. * Cunctæ vrbes erant munitæ muris altissimis, portisq; & vectibus, absque oppidis innumeris, quæ non habebant muros. * Et deleuimus eos, sicut feceramus Sehon regi Hesebon, disperdentes omnem ciuitatem, viros q; ac mulieres & paruulos: * iumenta autem & spolia vrbium diripuimus. * Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem: à torrẽte Arnon vsque ad montem Hermon, * quem Sidonij Sarion vocant, & Amorrhæi Sanir: * omnes ciuitates, quæ sitæ sunt in planitie, & vniuersam Terram Galaad & Basan vsque ad Selcha, & Edrái ciuitates regni Og in Basan. * Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantũ. Monstratur lectus eius ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon, nouem cubitos habẽs longitudinis, & quattuor latitudinis ad mẽsuram cubiti virilis manus. * Terramque possedimus tempore illo ab

Inf. 29. 7. 7 Num. 21. 33

Num. 21. 21 ‖ Num. 21. 33

Aroer,quæ est super ripam torrētis Arnon, vsque ad mediam partē montis Galaad:& ciuitates illius dedi Ruben & Gad.* Reliquam autem partem Galaad, & omnem Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regionem Argob : cunctaq; Basan vocatur Terra gigātum.* Iair filius Manasse possedit omnē regionem Argob vsque ad terminos Gessuri,& Machati. Vocauitq; ex nomine suo Basan,Hauoth Iair, id est,Villas Iair,vsque in præsentem diem. * Machir quoq; dedi Galaad.* Et tribubus Ruben & Gad dedi de Terra Galaad vsque ad Torrentē Arnon medium torrentis, & confinium vsque ad torrentē Ieboc,qui est terminus filiorū Ammon:* & planitiē solitudinis, atq; Iordanem,& terminos Cenereth vsque ad mare deserti,quod est salsissimū, ad radices mōtis Phasga contra orientem.* Præcepiq́ue vobis in tempore illo,dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatē, expediti prēcedite fratres vestros filios Israel omnes viri robusti:* absque vxoribus, & paruulis atque iumentis. Noui enim quòd plura habeatis pecora,& in vrbibus remanere debebūt,quas tradidi vobis,* donec requiē tribuat Dominus fratribus vestris,sicut vobis tribuit: & possideant ipsi etiam Terrā, quam daturus est eis trans Iordanē: tunc reuertetur vnusquisque in possessionem suam, quam dedi vobis.* Iosue quoque in tempore illo præcepi, dicens : Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus: sic faciet omnibus regnis, ad quæ transiturus es.* Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis.* Precatusq́; sum Dominum in tempore illo,dicens:* Domine Deus tu cœpisti ostēdere seruo tuo magnitudinem tuam,manumq́; fortissimam. neq; enim est alius Deus vel in cælo, vel in terra,qui possit facere opera tua,& comparari fortitudini tuæ.* Transibo igitur,& videbo Terram hanc optimam trans Iordanem,& montem istum egregium,& Libanum.* Iratusq́ue est Dominus mihi propter vos,nec exaudiuit me,sed dixit mihi: Sufficit tibi: nequaquam vltra loquaris de hac re ad me.* Ascende cacumē Phasgæ,& oculos tuos circūfer ad occidentem,& ad aquilonem, austrumq́ue & orientem, & aspice. nec enim transibis Iordanem istum.* Præcipe Iosue,& corrobora eum atque confortа: quia ipse præcedet populū istum, & diuidet eis Terram quam visurus es.* Mansimusq́ue in valle contra fanum Phogor.

CAP. IIII.

ET nunc Israel audi præcepta & iudicia,quæ ego doceo te: vt faciens ea,viuas,& ingrediens possideas Terram,quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis.* Non addetis ad verbū,quod vobis loquor,nec auferetis ex eo: custodite mandata Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis.* Oculi vestri viderunt omnia quę fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriuerit omnes cultores eius de medio vestri.* Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, viuitis vniuersi vsq; in præsentem diem.* Scitis quòd docuerim vos præcepta atque iustitias, sicut mandauit mihi Dominus Deus meus: sic facietis ea in Terra, quam possessuri estis:* & obseruabitis & implebitis opere. Hęc est enim vestra sapiētia,& intellectus coram populis,vt audientes vniuersa præcepta hæc, dicant : En populus sapiens & intelligens, gens magna.* Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi,sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.* Quæ est enim alia gens sic inclyta vt habeat ceremonias, iustaq́ue iudicia,& vniuersam legē, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?* Custodi igitur temetipsum,& animam tuam solicitè. Ne obliuiscaris verborum, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos,* à die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb,quando Dominus locutus est mihi dicēs: Congrega ad me populum, vt audiant sermones meos,& discant timere me omni tempore quo viuunt in terra, doceantq́; filios suos.* Et accessistis ad radices montis,qui ardebat vsque ad cælum : erantq́ue in eo tenebræ,& nubes,& caligo.* Locutusq́; est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis,& formam penitus nō vidistis.* Et ostendit vobis pactū suum, quod prēcepit vt faceretis,& decem verba, quæ scripsit in duabus tabulis lapideis.* Mihiq́; mandauit in illo tempore vt docerem vos ceremonias & iudicia,quæ facere deberetis in Terra,quam possessuri estis.* Custodite igitur solicitè animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinē in die, qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis:* ne fortè decepti faciatis vobis sculptam similitudinem,aut imaginem masculi vel feminæ,* similitudinem

omnium iumentorum, quæ sunt super terram, vel auium sub cælo volantium, *atque 18
reptilium, quæ mouentur in terra, siue pi- F
scium qui sub terra morantur in aquis: * ne 19
fortè eleuatis oculis ad cælum, videas Solem & Lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea & colas quæ creauit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cælo sunt. * Vos au- 20
tē tulit Dominus, & eduxit de fornace ferrea Aegypti, vt haberet populum hereditarium, sicut est in præsenti die. *" Iratusq; est 21
Dominus contra me propter sermones vestros, & iurauit vt non transirem Iordanem, nec ingrederer Terram optimam, quā daturus est vobis. * Ecce morior in hac humo, 22
non transibo Iordanem: vos transibitis, & D
possidebitis terram egregiam. * Caue ne 23
quando obliuiscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecū: & facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit: *" quia Dominus Deus tuus ignis 24
consumens est, Deus æmulator. Si genueritis filios ac nepotes, & morati fueritis in 25
Terra, deceptiq; feceritis vobis aliquam similitudinem, patrantes malum coram Domino Deo vestro, vt eum ad iracundiam prouocetis: * testes inuoco hodie cælum & 26
terrā, cito perituros vos esse de Terra, quam transito Iordane possessuri estis. non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus, *atque disperget in omnes gētes, 27
& remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos ducturus est Dominus. * Ibiq; seruietis 28
diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno & lapidi qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur. * Cumque 29
quæsieris ibi Dominum Deum tuum, inuenies eum: si tamen toto corde quæsieris, E
& tota tribulatione animę tuæ. * Postquam 30
te inuenerint omnia quę prædicta sunt, nouissimo tempore reuertêris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem eius. * Quia 31
Deus misericors Dominus Deus tuus est: nō dimittet te, nec omnino delebit, neq; obliuiscetur pacti, in quo iurauit patribus tuis. * Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt 32
ante te ex die quo creauit Deus hominem super terram, à summo cælo vsque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res, aut vmquam cognitum est, * vt 33
audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti & vixisti: * si 34
fecit Deus vt ingrederetur, & tolleret sibi Gentem de medio nationum, per tentationes, signa, atque portenta, per pugnam, &

robustam manum, extentumq; brachium, & horribiles visiones iuxta omnia, quæ fe- F
cit pro vobis Dominus Deus vester in Ae- 35
gypto, videntibus oculis tuis: * vt scires quoniam Dominus ipse est Deus, & non 36
est alius præter eum. * De cælo te fecit audire vocem suam, vt doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum maximum, & 37
audisti verba illius de medio ignis, * quia dilexit patres tuos, & elegit semen eorum post eos. " Eduxitque te præcedens in vir- " Exod. 13. d. 21.
tute sua magna ex Aegypto, * vt deleret na- 38
tiones maximas & fortiores te in introitu tuo: & introduceret te, daretque tibi terram earum in possessionem, sicut cernis in 39
præsenti die. * Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo quòd Dominus ipse sit Deus in cælo sursum, & in terra deorsum, & non 40
sit alius. * Custodi præcepta eius atq; mandata, quæ ego præcipio tibi: vt bene sit tibi, & filiis tuis post te, & permaneas multo tempore super Terram, quam Dominus 41
Deus tuus daturus est tibi. * " Tunc sepa- " Num. 35. a. 6
rauit Moyses tres ciuitates trans Iordanem G
ad Orientalem plagam, * vt confugiat ad 42
eas qui occiderit nolens proximum suum, nec sibi fuerit inimicus ante vnum & alterum diem, & ad harum aliquam vrbium 43
possit euadere: * " Bosor in solitudine, quæ " Ios. 20. c. 8
sita est in terra campestri de tribu Ruben: & Ramoth in Galaad, quæ est in tribu Gad: & Golan in Basan, quæ est in tribu 44
Manasse. * Ista est lex, quam proposuit 45
Moyses coram filiis Israel, * & hæc testimonia & ceremoniæ atque iudicia, quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi 46
sunt de Aegypto, * trans Iordanem in valle contra fanum Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitauit in Hesebon, quem percussit Moyses. Filij quoque Israel 47
egressi ex Aegypto * possederunt terrā eius, & terram Og regis Basan, duorum regum Amorrhæorū, qui erant trans Iordanem ad 48
solis ortū: * Ab Aroer, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, vsq; ad mōtem Sion, 49
qui est & Hermon, * omnem planitiē trans Iordanē ad Orientalē plagam, vsq; ad mare solitudinis, & vsq; ad radices mōtis Phasga.

CAP. V.

1 VOcauitq; Moyses omnem Israelem, A
& dixit ad eum: Audi Israel ceremonias atque iudicia, quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea, & opere com- 2
plete. * Dominus Deus noster pegigit no- 3
biscum fœdus in Horeb. * Non cum patri-

bus no-

bus noſtris iniit pactum, ſed nobiſcum qui
in præſentiarum ſumus, & viuimus. * Facie 4
ad faciem locutus eſt nobis in monte de
medio ignis. * Ego ſequeſter & medius fui 5
inter Dominum & vos in tempore illo, vt
annunciarem vobis verba eius. timuiſtis
enim ignem, & non aſcẽdiſtis in montem,
& ait: *" Ego Dominus Deus tuus, qui edu- 6
xi te de Terra Aegypti de domo ſeruitutis.
*" Non habebis deos alienos in conſpectu 7
meo. *" Non facies tibi ſculptile, nec ſimi- 8
litudinem omnium, quę in cælo ſunt deſu-
per, & quę in terra deorſum, & quę verſan-
tur in aquis ſub terra. *" Non adorabis ea, 9
& nõ coles. Ego enim ſum Dominus Deus
tuus: Deus æmulator, reddens iniquitatem
patrum ſuper filios in tertiam & quartam
generationem his qui oderunt me, * & fa- 10
ciens miſericordiam in multa millia dili-
gentibus me, & cuſtodientibus præcepta
mea. *" Non vſurpabis nomen Domini Dei 11
tui fruſtra: quia non erit impunitus qui ſu- B
per re vana nomen eius aſſumpſerit. * Ob- 12
ſerua diem Sabbati, vt ſanctifices eum, ſic-
ut præcepit tibi Dominus Deus tuus. * Sex 13
diebus operaberis, & facies omnia opera
tua. *" Septimus dies Sabbati eſt, id eſt, re- 14
quies Domini Dei tui. Non facies in eo
quidquam operis tu, & filius tuus, & filia,
ſeruus & ancilla, & bos, & aſinus, & omne
iumentũ tuum, & peregrinus qui eſt intra
portas tuas: vt requieſcat ſeruus tuus, & an-
cilla tua, ſicut & tu. * Meméto quòd & ipſe 15
ſeruieris in Aegypto, & eduxerit te inde
Dominus Deus tuus in manu forti, & bra-
chio extento. Idcirco præcepit tibi vt obſer-
uares diẽ Sabbati. *" Honora patrem tuum 16
& matrem, ſicut præcepit tibi Dominus
Deus tuus, vt longo viuas tempore, & bene
ſit tibi in Terra, quam Dominus Deus tuus C
daturus eſt tibi. * Non occides. * Neq; mœ- 17
chaberis. * Furtumque non facies. * Nec lo- 18
quêris contra proximum tuum falſum te-
ſtimonium. *" Non concupiſces vxorem 20
proximi tui: non domum, non agrum, 21
non ſeruum, non ancillam, non bouem,
non aſinum, & vniuerſa quæ illius ſunt.
* Hæc verba locutus eſt Dominus ad om- 22
nem multitudinem veſtram in monte de
medio ignis & nubis, & caliginis, voce ma-
gna, nihil addens ampliùs: & ſcripſit ea in
duabus tabulis lapideis, quas tradidit mi-
hi. * Vos autem poſtquam audiſtis vocem 23
de medio tenebrarum, & montem ardere
vidiſtis, acceſſiſtis ad me omnes principes
tribuum, & maiores natu, atque dixiſtis:

*" Exod. 20. a.2 Leu. 26. a.1 Pſal. 80. b.8
*" Exod. 20. a.3 Pſa. 80. b.7
*" Leui. 26. a.1 Pſa. 96. b.7 Exod. 20. a.4
*" Exod. 34. c.14
*" Exod. 20. b.7 Leui. 19. c.12 Mat. 5. c. 33
*" Exod. 20. b.10 Gen. 2. a.2 Heb. 4. b.4
*" Exod. 20 c.12 Eccli. 3. b.9 Matt. 15. a.4 Marc. 7. b.10 Eph. 6. a.1
*" Math. 5. d.28 Rom. 7. b.7

24 * Ecce oſtendit nobis Dominus Deus no-
ſter maieſtatem & magnitudinem ſuam.
vocem eius audiuimus de medio ignis, &
probauimus hodie quòd loquente Deo
25 cum homine, vixerit homo. * Cur ergo mo-
riemur, & deuorabit nos ignis hic maxi-
mus? Si enim audierimus vltrà vocem
26 Domini Dei noſtri, moriemur. * Quid eſt
D omnis caro, vt audiat vocem Dei viuentis,
qui de medio ignis loquitur ſicut nos au-
27 diuimus, & poſſit viuere? * Tu magis ac-
cede: & audi cuncta quæ dixerit Dominus
Deus noſter tibi: loquêriſque ad nos, & nos
28 audientes faciemus ea. * Quod cùm au-
diſſet Dominus, ait ad me: Audiui vocem
verborum populi huius quę locuti ſunt ti-
bi: bene omnia ſunt locuti. * Quis det ta-
29 lem eos habere mentem, vt timeant me,
& cuſtodiant vniuerſa mandata mea in
omni tempore, vt bene ſit eis & filiis eo-
30 rum in ſempiternum? * Vade & dic eis:
31 Reuertimini in tentoria veſtra. * Tu verò
hîc ſta mecum, & loquar tibi omnia man-
data mea, & ceremonias atque iudicia:
quæ docebis eos, vt faciãt ea in Terra, quam
32 dabo illis in poſſeſſionem. * Cuſtodite igi-
tur & facite quæ præcepit Dominus Deus
vobis: non declinabitis neque ad dexte-
33 ram, neque ad ſiniſtram: * ſed per viam,
quam præcepit Dominus Deus veſter, am-
bulabitis, vt viuatis, & bene ſit vobis, &
protelẽtur dies in terra poſſeſſionis veſtræ.

CAP. VI.

1 HAec ſunt præcepta, & ceremoniæ,
A atque iudicia, quę mandauit Domi-
nus Deus veſter vt docerem vos, & faciatis
ea in Terra, ad quam tranſgredimini poſ-
2 ſidendam: * vt timeas Dominum Deum
tuum, & cuſtodias omnia mandata & præ-
cepta eius, quæ ego præcipio tibi, & filiis,
ac nepotibus tuis, cunctis diebus vitæ tuæ,
3 vt prolongentur dies tui. * Audi Iſrael, &
obſerua vt facias quæ præcepit tibi Domi-
nus, & bene ſit tibi, & multipliceris am-
plius, ſicut pollicitus eſt Dominus Deus
4 patrũ tuorum tibi terrã lacte & melle ma-
5 nantem. * Audi Iſrael, Dominus Deus no-
ſter, Dominus vnus eſt. *" Diliges Domi- *" Matt. 22.
B num Deũ tuũ ex toto corde tuo, & ex tota l. 36 Marc. 12.
6 anima tua, & ex tota fortitudine tua. * Erũt- c. 30 Luc. 10. c.
que verba hæc, quæ ego præcipio tibi ho- 27 Inf. 11.
7 die, in corde tuo: * & narrabis ea filiis tuis, b. 13
& meditaberis in eis ſedens in domo tua,
& ambulans in itinere, dormiens atque
8 conſurgens. * Et ligabis ea quaſi ſignum

in manu tua, eruntque & mouebuntur inter oculos tuos,* scribéſque ea in limine,& oſtiis domus tuæ.* Cúmque introduxerit te Dominus Deus tuus in Terram,pro qua iurauit patribus tuis Abraham,Iſaac,& Iacob:& dederit tibi ciuitates magnas & optimas, quas non ædificaſti,* domos plenas cunctarum opum, quas non extruxiſti,ciſternas,quas non fodiſti, vineta & oliueta, quæ non plantaſti,* & comederis,& ſaturatus fueris:* caue diligenter,ne obliuiſcaris Domini, qui eduxit te de Terra Aegypti,de domo ſeruitutis.\ Dominum Deum tuum timebis,& illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis.* Non ibitis poſt deos alienos cunctarum Gentium, quæ in circuitu veſtro ſunt:* quoniam Deus æmulator Dominus Deus tuus in medio tui: nequando iraſcatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de ſuperficie terræ.* Non tentabis Dominum Deum tuum, ſicut tentaſti in loco tentationis.* Cuſtodi præcepta Domini Dei tui,ac teſtimonia & ceremonias, quas præcepit tibi:* & fac quod placitum eſt & bonum in conſpectu Domini,vt bene ſit tibi:& ingreſſus poſſideas terram optimam, de qua iurauit Dominus patribus tuis,* vt deleret omnes inimicos tuos coram te, ſicut locutus eſt.* Cúmque interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quid ſibi volunt teſtimonia hæc, & ceremoniæ, atque iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noſter nobis?* dices ei: Serui eramus Pharaonis in Aegypto,& eduxit nos Dominus de Aegypto in manu forti:* fecítque ſigna atque prodigia magna & peſſima in Agypto contra Pharaonem, & omnem domum illius in conſpectu noſtro,* & eduxit nos inde,vt introductis daret Terram,ſuper qua iurauit patribus noſtris.* Præcepitque nobis Dominus, vt faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum noſtrũ,vt bene ſit nobis cunctis diebus vitæ noſtræ,ſicut eſt hodie.* Eritq; noſtri miſericors, ſi cuſtodierimus & fecerimus omnia præcepta eius coram Domino Deo noſtro, ſicut mãdauit nobis.

Matt. 4 7 uc.4.b.12 ſſra 10. 20

CAP. VII.

CVm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam poſſeſſurus ingrederis,& deleuerit Gentes multas coram te,\ Hethæum, & Gergezæum,& Amorrhæum, Chananæum, & Pherezæum, & Heuæum, & Iebuſæum, ſeptem Gentes multo maioris numeri quàm tu es, & robuſtiores te:* tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas vſque ad internecionẽ.\ Non inibis cum eis fœdus,nec miſereberis earum,* neque ſociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo:* quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat diis alienis. iraſceturq; furor Domini, & delebit te citò.* Quin potiùs hæc facietis eis:\ Aras eorum ſubuertite,& confringite ſtatuas, lucoſque ſuccidite, & ſculptilia comburite.*\ Quia populus ſanctus es Domino Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus, vt ſis ei populus peculiaris de cunctis populis, qui ſunt ſuper terram.* Non quia cunctas gentes numero vincebatis, vobis iunctus eſt Dominus,& elegit vos,cùm omnibus ſitis populis pauciores:* ſed quia dilexit vos Dominus,& cuſtodiuit iuramentum,quod iurauit patribus veſtris: eduxitque vos in manu forti,& redemit de domo ſeruitutis, de manu Pharaonis regis Aegypti.* Et ſcies, quia Dominus Deus tuus, ipſe eſt Deus fortis & fidelis,cuſtodiens pactum & miſericordiã diligentibus ſe,& his qui cuſtodiunt præcepta eius in mille generationes:* & reddens odientibus ſe ſtatim,ita vt diſperdat eos,& vltrà non differat, protinus eis reſtituens quod merentur.* Cuſtodi ergo præcepta & ceremonias atque iudicia,quæ ego mando tibi hodie vt facias.* Si poſtquam audieris hæc iudicia,cuſtodieris ea & feceris,cuſtodiet & Dominus Deus tuus pactum tibi, & miſericordiam quam iurauit patribus tuis:* & diliget te ac multiplicabit,benedicetque fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo, atque vindemiæ, oleo, & armentis,gregibus ouium tuarum ſuper Terrã, pro qua iurauit patribus tuis vt daret eam tibi.* Benedictus eris inter omnes populos.\ Non erit apud te ſterilis vtriuſq; ſexus,tam in hominibus quàm in gregibus tuis.* Auferet Dominus à te omnem languorem: & infirmitates Aegypti peſſimas, quas nouiſti, non inferet tibi, ſed cunctis hoſtibus tuis.* Deuorabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus daturus eſt tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec ſeruies diis eorum,ne ſint in ruinam tui.* Si dixeris in corde tuo: Plures ſunt gẽtes iſtæ quàm ego, quo modo potero delere eas?* noli metuere,ſed recordare quę fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Aegyptiis,* plagas maximas,quas viderunt oculi tui,& ſigna atque portenta,manumq; robuſtam,

Exod. 23. 23.& 33. 2

Exod. 34. 12. Deut. 7. 5. Exod. 23. 24. & 34. 13. Iſa. 27. 9. Exod. 34. 16. Exod. 26

& ex-

& extentum brachium, vt educeret te Dominus Deus tuus. sic faciet cunctis populis, quos metuis.* Insuper & crabrones mittet Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes atq; disperdat qui te fugerint, & latere potuerint.* Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus magnus & terribilis:* ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te bestiæ terræ.* Dabitq; eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: & interficiet illos donec penitus deleantur.* Tradetq; reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub cælo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos.* Sculptilia eorum igne combures: non concupisces argẽtum & aurum, de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quidquã, ne offendas, propterea quia abominatio est Domini Dei tui.* Nec inferes quippiam ex idolo in domũ tuam, ne fias anathema, sicut & illud est. Quasi spurcitiã detestaberis, & velut inquinamentũ ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

* Exod. 23. 33. a. 2 Ios. 24. c. 12

* 2. Mac. 12 g. 40

CAP. VIII.

OMne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, caue diligenter vt facias: vt possitis viuere, & multiplicemini, ingressique possideatis Terrã, pro qua iurauit Dominus patribus vestris.* Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, vt affligeret te, atque tentaret, & nota fierent quæ in tuo animo versabantur, vtrum custodires mandata illius, an non.* Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu & patres tui: vt ostenderet tibi quòd non * in solo pane viuat homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei.* Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus, en quadragesimus annus est.* Vt recogites in corde tuo, quia sicut erudit filiũ suum homo, sic Dominus Deus tuus erudiuit te,* vt custodias mãdata Domini Dei tui, & ambules in viis eius, & timeas eum.* Dominus enim Deus tuus introducet te in terrã bonam, terram riuorum aquarumq; & fontium: in cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum abyssi:* terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus, & malogranata, & oliueta nascuntur: terram olei ac mellis.* Vbi absq; vlla penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia perfruêris: cuius lapides ferrum sunt, & de montibus eius æris metalla fodiuntur:* vt cùm comederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi.* Obserua, & caue nequando obliuiscaris Domini Dei tui, & negligas mandata eius atque iudicia & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie:* ne postquam comederis & satiatus fueris, domos pulchras ædificaueris, & habitaueris in eis,* habuerisque armenta boum & ouium greges, argenti & auri, cunctarumque rerum copiam,* eleuetur cor tuum, & non reminiscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo seruitutis:* & ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili, * in qua erat serpens flatu adurens, & scorpio ac dipsas, & nullæ omnino aquæ: qui eduxit riuos de petra durissima,* & cibauit te Manna in solitudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam afflixit ac probauit, ad extremum misertus est tui,* ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, & robur manus meæ, hæc mihi omnia præstiterunt.* Sed recorderis Domini Dei tui, quòd ipse vires tibi præbuerit, vt impleret pactum suum, super quo iurauit patribus tuis, sicut præsens indicat dies.* Sin autem oblitus Domini Dei tui, secutus fueris deos alienos, coluerisq; illos & adoraueris: ecce nunc prædico tibi quòd omnino disperearis.* Sicut Gentes, quas deleuit Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis, si inobedientes fueritis voci Domini Dei vestri.

* Num. 20. b. 9 21 b. 6 Exod. 16. c. 30. & 17. b. 6

CAP. IX.

AVdi Israel: Tu transgredieris hodie Iordanem, vt possideas nationes maximas & fortiores te, ciuitates ingentes, & ad cælum vsque muratas,* populum magnum atq; sublimem, filios Enacim, quos ipse vidisti, & audisti, quibus nullus potest ex aduerso resistere.* Scies ergo hodie quòd Dominus Deus tuus ipse transibit ante te, ignis deuorans atque consumens, qui conterat eos & deleat atque disperdat ante faciem tuam velociter, sicut locutus est tibi.* Ne dicas in corde tuo, cùm deleuerit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: Propter iustitiam meam introduxit me Dominus vt terram hanc possiderem, cùm propter impietates suas istæ deletæ sint nationes.* Neque enim propter iustitias tuas, & æquitatem cordis tui ingredieris vt possideas terras earũ: sed quia

* Matt. 4. a. 4 Luc. 4. a. 4

illæ egerunt impiè, introeũte te deletæ sunt: & vt compleret verbum suum Dominus, quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob. * Scito ergo quòd non propter iustitias tuas Dominus Deus tuus dederit tibi terrã hanc optimam in possessionem, cùm duríssimæ ceruicis sis populus *Memento, & ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris Dominum Deum tuum in solitudine. Ex eo die, quo egressus es ex Aegypto vsq; ad locum istum, semper aduersum Dominum contendisti. * ¶ Nam & in Horeb prouocasti eũ, & iratus delere te voluit, *quando ascẽdi in montẽ, vt acciperẽ tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit vobiscũ Dominus: & perseueraui in mõte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens, & aquam non bibens. * Deditq; mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas digito Dei, & continentes omnia verba quę vobis locutus est in monte de medio ignis, quando concio populi congregata est. * Cumque transissent quadraginta dies, & totidem noctes, dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas fœderis, * dixitque mihi: ¶ Surge, & descende hinc cito: quia populus tuus, quem eduxisti de Aegypto, deseruerunt velociter viam, quam demonstrasti eis, feceruntque sibi conflatile. * Rursumque ait Dominus ad me: Cerno quòd populus iste duræ ceruicis sit: * dimitte me vt conteram eum, & deleam nomen eius de sub cælo, & constituam te super Gentem, quæ hac maior & fortior sit. * Cumque de monte ardente descenderem, & duas tabulas fœderis vtraq; tenerem manu, * vidissemque vos peccasse Domino Deo vestro, & fecisse vobis vitulum conflatilẽ, ac deseruisse velociter viam eius, quam vobis ostenderat: * proieci tabulas de manibus meis, confregiq; eas in conspectu vestro. * Et procidi ante Dominum sicut priùs, quadraginta diebus & noctibus panem non comedens, & aquam non bibens propter omnia peccata vestra quę gessistis contra Dominum, & eum ad iracundiam prouocastis: * timui enim indignationem & iram illius, qua aduersum vos concitatus, delere vos voluit. Et exaudiuit me Dominus etiam hac vice. * Aduersum Aaron quoque vehementer iratus, voluit eum conterere, & pro illo similiter deprecatus sum. * Peccatum autem vestrum quod feceratis, id est vitulum, arripiens, igne combussi, & in frusta comminuens, omninoque in puluerem redigens, proieci in torrentem, qui de monte descendit. * ¶ In incendio quoque & in tentatione, & in Sepulchris concupiscentiæ prouocastis Dominum: * & quando misit vos de Cadesbarne, dicens: Ascendite, & possidete Terram, quam dedi vobis, & contempsistis imperium Domini Dei vestri, & non credidistis ei, neque vocem eius audire voluistis: * sed semper fuistis rebelles à die qua nosse vos cœpi. * Et iacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos vt fuerat comminatus: * & orans dixi: Domine Deus, ne disperdas populum tuum, & hereditatem tuam, quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti de Aegypto in manu forti. * Recordare seruorum tuorũ Abraham, Isaac, & Iacob: ne aspicias duritiam populi huius, & impietatem atq; peccatũ: * ne fortè dicant habitatores terræ, de qua eduxisti nos: Nõ poterat Dominus introducere eos in Terrã, quã pollicitus est eis, & oderat illos: idcirco eduxit, vt interficeret eos in solitudine. * qui sunt populus tuus & hereditas tua, quos eduxisti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extẽto.

Exod. 17. 6. 19 a 3. 1.d.18. 2.d.15

Exod. 32. 7

CAP. X.

IN ¶ tempore illo dixit Dominus ad me: Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut priores fuerunt, & ascende ad me in montem: facieſque arcam ligneam, * & scribam in tabulis verba quæ fuerunt in his, quas antè confregisti, ponesque eas in arca. * Feci igitur arcam de lignis settim. Cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum, ascendi in montem, habens eas in manibus. * Scripsitque in tabulis iuxta id, quod priùs scripserat, verba decem, quæ locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus est: & dedit eas mihi. * Reuersusque de monte, descendi, & posui tabulas in arcam, quam feceram, quæ hucusque ibi sunt, sicut mihi præcepit Dominus. * ¶ Filij autem Israel mouerunt castra ex Beroth filiorum Iacan in Mosera, vbi ¶ Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo, sacerdotio functus est Eleazar filius eius. * Inde venerunt in Gadgad: de quo loco profecti, castrametati sunt in Ietebatha, in Terra aquarum atque torrentium. * Eo tempore separauit tribum Leui, vt portaret arcam fœderis Domini, & staret coram eo in ministerio, ac benediceret in nomine illius vsque in præsentem diem. * Quam ob rem non habuit Leui partem,

¶ Exod. 34. a. 1

¶ Num. 33. d. 31

¶ Num. 20. d. 28

neque

neque possessionē cum fratribus suis: quia ipse Dominus possessio eius est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus. * Ego autem steti in monte, sicut priùs, quadraginta diebus ac noctibus: exaudiuitque me Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit. * Dixitque mihi: Vade, & præcede populum, vt ingrediatur, & possideat Terram, quam iuraui patribus eorum vt traderem eis. * Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius, & diligas eum, ac seruias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua: * custodiasque mandata Domini, & ceremonias eius, quas ego hodie præcipio tibi, vt bene sit tibi? * En Domini Dei tui cælum est, & cælum cæli, terra & omnia, quæ in ea sunt: * & tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, & amauit eos, elegitq; semen eorum post eos, id est vos, de cunctis Gētibus, sicut hodie comprobatur. * Circumcidite igitur præputium cordis vestri, & ceruicem vestrā ne induretis amplius: * quia Dominus Deus vester ipse est Deus deorum, & Dominus dominantium, Deus magnus & potens, & terribilis, qui " personam non accipit, nec munera. * Facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinum, & dat ei victum atq; vestitum. * & vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ in Terra Aegypti. * " Dominum Deum tuum timebis, & ei soli seruies: ipsi adhærebis, iurabisq; in nomine illius. * Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ viderunt oculi tui. * " In septuaginta animabus descēderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicauit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli.

"Act. 10. b. 34. 2. Par. 19. c. 7. Iob. 34. b. 19. Sap. 6. b. 9. Eccli. 35. c. 15. Rom. 2. b. 11. Gal. 2. b. 6.

"Sup. 6. c. 13. Mat. 4. b. 10. Luc. 4. b. 8.

"Gen 46. c. 27. Exod. 1. a. 5.

CAP. XI.

AMa itaque Dominum Deum tuum, & obserua præcepta eius & ceremonias, iudicia atque mādata omni tempore. * Cognoscite hodie quæ ignorāt filij vestri, qui non viderūt disciplinam Domini Dei vestri, magnalia eius & robustam manū, extentúmq; brachium, * signa & opera quæ fecit in medio Aegypti Pharaoni regi, & vniuersæ terræ eius, * omnique exercitui Aegyptiorum, & equis ac curribus: quo modo operuerint eos aquæ maris rubri, cùm vos persequerentur, & deleuerit eos Dominus vsque in præsentem diem: * vobísque quæ fecerit in solitudine donec veniretis ad hūc locum: * & " Dathan atque Abiron filiis Eliab, qui fuit filius Ruben: quos " aperto ore suo terra absorbuit cum domibus & tabernaculis, & vniuersa substantia eorum, quam habebant in medio Israel. * Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit, * vt custodiatis vniuersa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, & possitis introire, & possidere Terram, ad quam ingredimini, * multóque in ea viuatis tempore: quam sub iuramento pollicitus est Dominus patribus vestris, & semini eorum, lacte & melle manantem. * Terra enim, ad quam ingrederis possidendam, non est sicut Terra Aegypti, de qua existi, vbi iacto semine in hortorum morē aquæ ducuntur irriguæ: * sed montuosa est & campestris, de cælo expectans pluuias. * quam Dominus Deus tuus semper inuisit, & oculi illius in ea sunt à principio anni vsque ad finem eius. * " Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & seruiatis ei in toto corde vestro, & in tota anima vestra: * dabit pluuiam terræ vestræ temporaneam & serotinam, vt colligatis frumentū, & vinum, & oleum, * fœnúmque ex agris ad pascenda iumenta, & vt ipsi comedatis ac saturemini. * Cauete ne forte decipiatur cor vestrum, & recedatis à Domino, seruiatísque diis alienis, & adoretis eos: * iratúsque Dominus claudat cælum, & pluuiæ non descendant, nec terra det germen suum, pereatísque velociter de terra optima, quam Dominus daturus est vobis. * " Ponite hæc verba mea in cordibus & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocate. * Docete filios vestros vt illa meditētur, quando sederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris atq; surrexeris. * Scribes ea super postes & ianuas domus tuæ: * vt multiplicentur dies tui, & filiorum tuorum in Terra, quā iurauit Dominus patribus tuis, vt daret eis quàmdiu cælum imminet terræ. * Si enim custodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis eius, adhærentes ei, * disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas, quæ maiores & fortiores vobis sunt. * " Omnis locus, quem calcauerit pes vester, vester erit. A deserto, & à Libano, à flumine magno Eufrate vsque ad mare occidentale erunt termini vestri. * Nullus stabit contra vos: terrorem vestrum & formidinem

"Num. 16. c. 32.

"Sup. 10. c. 12.

"Sup. 6. b. 6.

"Ioſ. 1. a. 3.

"Num. 16. a. 1.

midinem dabit Dominus Deus vester su- D
per omnem terram quam calcaturi estis, si-
cut locutus est vobis. * En propono in con- 26
spectu vestro hodie benedictionem & ma-
ledictionem: * benedictionem, si obedieri- 27
tis mandatis Domini Dei vestri, quæ ego
hodie præcipio vobis: * maledictionem, si 28
non obedieritis mandatis Domini Dei ve-
stri, sed recesseritis de via, quam ego nunc
ostendo vobis, & ambulaueritis post deos
alienos, quos ignoratis. * Cùm verò intro- 29
duxerit te Dominus Deus tuus in Terram
ad quam pergis habitandam, pones bene-
dictionem super montem Garizim, male-
dictionem super montem Hebal: * qui sunt 30
trans Iordanem post viam, quæ vergit ad
solis occubitum in Terra Chananæi, qui
habitat in campestribus contra Galgalam,
quæ est iuxta vallem tendentem & intran-
tem procul. * Vos enim transibitis Iorda- 31
nem, vt possideatis Terram, quam Domi-
nus Deus vester daturus est vobis, vt ha-
beatis & possideatis illam. * Videte ergo 32
vt impleatis ceremonias atque iudicia, quæ
ego hodie ponam in conspectu vestro.

CAP. XII.

HÆc sunt pręcepta atque iudicia, quæ 1
facere debetis in Terra, quam Do- A
minus Deus patrum tuorum daturus est ti-
bi, vt possideas eam cunctis diebus, quibus
super humum gradiêris. * Subuertite om- 2
nia loca, in quibus coluerunt gentes, quas
possessuri estis, deos suos super montes ex-
celsos, & colles, & subter omne lignum
frondosum. * ‖ Dissipate aras eorum, & 3
confringite statuas, lucos igne comburite,
& idola comminuite: disperdite nomina
eorum de locis illis. * Non facietis ita Do- 4
mino Deo vestro: * sed ad locum, quem 5
elegerit Dominus Deus vester de cunctis
tribubus vestris, vt ponat nomẽ suum ibi,
& habitet in eo, venietis: * & offeretis in 6
loco illo holocausta & victimas vestras, de-
cimas & primitias manuum vestrarum, &
vota atque donaria, primogenita boum &
ouium. * Et comedetis ibi in conspectu 7
Domini Dei vestri: ac lætabimini in cun-
ctis, ad quæ miseritis manum vos & do-
mus vestræ, in quibus benedixerit vobis
Dominus Deus vester. * Non facietis ibi 8
quæ nos hic facimus hodie, singuli quod
sibi rectum videtur. * Neque enim vsque 9
in præsens tempus venistis ad requiem, &
possessionem, quam Dominus Deus vester
daturus est vobis. * Transibitis Iordanem, 10

‖ Su p. 7. d. 25 2. Mac. 12 g. 40

B & habitabitis in Terra, quam Dominus
Deus vester daturus est vobis, vt requiesca-
tis à cunctis hostibus per circuitũ: & abs-
11 que vllo timore habitetis * in loco quem
elegerit Dominus Deus vester, vt sit no-
men eius in eo. illuc omnia, quæ præcipio,
conferetis, holocausta, & hostias, ac deci-
mas, & primitias manuum vestrarum: &
quidquid præcipuum est in muneribus,
12 quæ vouebitis Domino. * Ibi epulabimini
coram Domino Deo vestro, vos & filij ac
filiæ vestræ, famuli & famulæ atque Leui-
tes, qui in vrbibus vestris commoratur. ne-
que enim habet aliam partem & possessio-
13 nem inter vos. * Caue ne offeras holocau-
14 sta tua in omni loco, quem videris: * sed in
eo, quem elegerit Dominus, in vna tri-
buum tuarũ offeres hostias, & facies quæ-
15 cumque præcipio tibi. * Sin autem come-
dere volueris, & te esus carnium delecta-
uerit, occide, & comede iuxta benedictio-
nem Domini Dei tui, quam dedit tibi in
vrbibus tuis: siue immundum fuerit, hoc
est, maculatum & debile: siue mundum,
hoc est, integrum & sine macula, quod of-
ferri licet, sicut capream & ceruum, come-
16 des, * absque esu dumtaxat sanguinis, quem
C super terram quasi aquam effundes. * Non
17 poteris comedere in oppidis tuis decimam
frumenti, & vini, & olei tui, primogenita
armentorum & pecorum, & omnia quæ
voueris, & sponte offerre volueris, & pri-
18 mitias manuum tuarum: * sed coram Do-
mino Deo tuo comedes ea in loco, quem
elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius
tuus & filia tua, & seruus & famula, atque
Leuites, qui manet in vrbibus tuis: & læta-
beris & reficieris coram Domino Deo tuo
in cunctis, ad quæ extenderis manũ tuam.
19 * Caue ne derelinquas Leuitem in omni
20 tempore quo versaris in terra. * ‖ Quando
dilatauerit Dominus Deus tuus terminos
tuos, ‖ sicut locutus est tibi, & volueris ve-
21 sci carnibus, quas desiderat anima tua: * lo-
cus autem, quem elegerit Dominus Deus
tuus vt sit nomen eius ibi, si procul fuerit,
occides de armentis & pecoribus, quæ ha-
bueris, sicut præcepi tibi, & comedes in op-
22 pidis tuis, vt tibi placet. * Sicut comeditur
caprea & ceruus, ita vescêris eis: & mundus
23 & immundus in commune vescẽtur. * Hoc
solum caue, ne sanguinem comedas. san-
guis enim eorum pro anima est: & idcirco
non debes animam comedere cum carni-
24 bus: * sed super terrã fundes quasi aquam,
25 * vt bene sit tibi & filiis tuis post te, cùm

‖ Gen. 2 c. 14
‖ Inf. 1 b. 8 Exod. 1 e. 24

feceris quod placet in conſpectu Domini. D 9
* Quæ autem ſanctificaueris, & voueris 26
Domino, tolles, & venies ad locum, quem
elegerit Dominus: * & offeres oblationes 27
tuas carnem & ſanguinem ſuper altare Do-
mini Dei tui: ſanguinem hoſtiarum fun-
des in altari: carnibus autem ipſe veſcêris.
* Obſerua & audi omnia quæ ego præci- 28
pio tibi, vt bene ſit tibi & filiis tuis poſt te
in ſempiternum, cùm feceris quod bonum
eſt & placitum in conſpectu Domini Dei
tui. * \\ Quando diſperdiderit Dominus 29
\\ Inf. 19. a. 1 Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad
quas ingrediêris poſſidendas, & poſſederis
eas, atque habitaueris in terra earum: * ca- 30
ue ne imiteris eas, poſtquam te fuerint in-
trocunte ſubuerſæ, & requiras ceremonias
earum, dicens: Sicut coluerunt gentes iſtæ
deos ſuos, ita & ego colam. * Non facies 31
ſimiliter Domino Deo tuo. Omnes enim
abominationes, quas auerſatur Dominus,
fecerunt diis ſuis, offerentes filios & filias,
& comburentes igni. * Quod præcipio 32
tibi, hoc tantùm facito Domino: nec addas
quidquam, nec minuas.

CAP. XIII.

SI ſurrexerit in medio tui prophetes, aut 1
qui ſomnium vidiſſe ſe dicat, & præ- A
dixerit ſignum atque portentum, * & eue- 2
nerit quod locutus eſt, & dixerit tibi: Ea-
mus, & ſequamur deos alienos quos igno-
ras, & ſeruiamus eis: * non audies verba 3
prophetæ illius aut ſomniatoris: quia ten-
tat vos Dominus Deus veſter, vt palam
fiat vtrum diligatis eum an non, in toto
corde, & in tota anima veſtra. * Dominum 4
Deum veſtrum ſequimini, & ipſum time-
te, & mandata illius cuſtodite, & audite
vocem eius: ipſi ſeruietis, & ipſi adhærebi-
tis. * Propheta autem ille aut fictor ſom- 5
niorum interficietur: quia locutus eſt vt B
vos auerteret à Domino Deo veſtro, qui
eduxit vos de Terra Aegypti, & redemit
vos de domo ſeruitutis: vt errare te faceret
de via, quam tibi præcepit Dominus Deus
tuus: & auferes malum de medio tui. * Si 6
tibi voluerit perſuadere frater tuus filius
matris tuæ, aut filius tuus vel filia, ſiue vxor
quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus, quem dili-
gis vt animam tuam, clam dicens: Eamus,
& ſeruiamus diis alienis, quos ignoras tu,
& patres tui, * cunctarum in circuitu gen- 7
tium, quæ iuxta vel procul ſunt, ab initio B
vſque ad finem terræ, * non acquieſcas ei, 8
nec audias, neque parcat ei oculus tuus vt 9
miſerearis & occultes eum, * ſed ſtatim in-
terficies. \\ ſit primùm manus tua ſuper eum, \\ Infrà 17. b. 7
& poſtea omnis populus mittat manum.
* Lapidibus obrutus necabitur: quia vo- 10
luit te abſtrahere à Domino Deo tuo, qui C
eduxit te de Terra Aegypti de domo ſerui- 11
tutis: * vt omnis Iſrael audiens timeat, &
nequaquam vltra faciat quippiam huius
rei ſimile. * Si audieris in vna vrbium tua- 12
rum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi
ad habitandum, dicentes aliquos: * Egreſſi 13
ſunt filij Belial de medio tui, & auerterunt
habitatores vrbis ſuæ, atque dixerunt: Ea-
mus, & ſeruiamus diis alienis quos ignora-
tis: * quære ſolicitè & diligenter, rei veri- 14
tate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe quod
dicitur, & abominationem hãc opere per-
petratam, * ſtatim percuties habitatores vr- 15
bis illius in ore gladij, & delebis eam ac D
omnia, quæ in illa ſunt, vſque ad pecora.
* quidquid etiam ſupellectilis fuerit, con- 16
gregabis in medio platearum eius, & cum
ipſa ciuitate ſuccendes, ita vt vniuerſa con-
ſumas Domino Deo tuo, & ſit tumulus
ſempiternus. non ædificabitur amplius, * & 17
non adhærebit de illo anathemate quid-
quam in manu tua: vt auertatur Dominus
ab ira furoris ſui, & miſereatur tui, multi-
plicetque te ſicut iurauit patribus tuis,
* quando audieris vocem Domini Dei tui, 18
cuſtodiens omnia præcepta eius, quæ ego
præcipio tibi hodie, vt facias quod placi-
tum eſt in conſpectu Domini Dei tui.

CAP. XIIII.

FIlij eſtote Domini Dei veſtri: non vos 1
incidetis, nec facietis caluitium ſuper A
mortuo. * \\ quoniã populus ſanctus es Do- 2
mino Deo tuo: & te elegit vt ſis ei in popu-
lum peculiarem de cunctis gentibus, quæ
ſunt ſuper terrã. * \\ Ne comedatis quæ im- 3
\\ Leuit. 11. a. 4 munda ſunt. * Hoc eſt animal, quod come- 4
dere debetis, Bouem, & ouem, & capram,
* ceruum & capream, bubalum, tragela- 5
phum, pygargum, orygem, camelopardа-
lum. * Omne animal, quod in duas partes 6
findit vngulam, & ruminat, comedetis. * De 7
his autem, quæ ruminant, & vngulam non
findunt, comedere nõ debetis, vt camelum,
leporem, chœrogryllum: hęc quia ruminãt,
& non diuidunt vngulam, immũda erunt
vobis. * Sus quoque quoniam diuidit vn- 8
gulam, & non ruminat, immunda erit. car-
nibus eorum non veſcemini, & cadauera B
non tangetis. * Hæc comedetis ex omnibus 9
quæ morantur in aquis: Quæ habent pin-

nulas & ſquamas, comedite: * quæ abſque pinnulis & ſquamis ſunt, ne comedatis, quia immunda ſunt. * Omnes aues mũdas comedite. * Immundas ne comedatis: aquilã ſcilicet, & gryphem, & haliætum, * ixion, & vulturem ac miluum iuxta genus ſuum: * & omne coruini generis, * & ſtruthionẽ, ac noctuam, & larum, atque accipitrem iuxta genus ſuũ: * herodium ac cygnum, & ibin, * ac mergulum, porphyrionem, & nycticoracem, * onocrotalum, & charadrium, ſingula in genere ſuo: vpupam quoque & veſpertilionem. * Et omne quod reptat & pennulas habet, immundũ erit, & non comedetur. * Omne quod mundũ eſt, comedite. * Quidquid autem morticinum eſt, ne veſcamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas eſt, da vt comedat, aut vẽde ei: quia tu populus ſanctus Domini Dei tui es. ‖ Non coques hœdum in lacte matris ſuæ. * Decimam partem ſeparabis de cunctis fructibus tuis qui naſcuntur in terra per annos ſingulos, * & comedes in conſpectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, vt in eo nomen illius inuocetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ouibus tuis: vt diſcas timere Dominum Deum tuũ omni tempore. * Cùm autem longior fuerit via, & locus quem elegerit Dominus Deus tuus, tibiq́ benedixerit, nec potueris ad eum hæc cuncta portare, * vendes omnia, & in pretium rediges, portabiſq́ manu tua, & proficiſcẽris ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus: * & emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, ſiue ex armentis, ſiue ex ouibus, vinum quoque & ſiceram, & omne quod deſiderat anima tua: & comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu & domus tua: * & Leuites qui intra portas tuas eſt, caue ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in poſſeſſione tua. * Anno tertio ſeparabis aliam decimam ex omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore: & repones intra ianuas tuas. * Venietq́ Leuites qui aliam non habet partem nec poſſeſſionem tecum, & peregrinus ac pupillus & vidua, qui intra portas tuas ſunt, & comedent & ſaturabuntur: vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

Exod. 23. 19. 34. 16

CAP. XV.

SEptimo anno facies remiſſionem, * quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre ſuo, repetere non poterit, quia annus remiſſionis eſt Domini. * A peregrino & aduena exiges: ciuem & propinquum repetendi non habebis poteſtatem. * Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos: vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus eſt tibi in poſſeſſionem. * Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & cuſtodieris vniuerſa quæ iuſſit, & quæ ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, vt pollicitus eſt. * Fœnerabis gentibus multis, & ipſe à nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis, & tui nemo dominabitur. * Si vnus de fratribus tuis, qui morantur intra portas ciuitatis tuæ in terra, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, * ſed aperies eam pauperi, ‖ & dabis mutuum, quo eum indigere perſpexeris. * Caue ne fortè ſubrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat ſeptimus annus remiſſionis; & auertas oculos tuos à paupere fratre tuo, nolens ei quod poſtulat mutuum commodare: ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatum. * Sed dabis ei: nec ages quippiã callidè in eius neceſſitatibus ſubleuandis: vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore, & in cunctis ad quæ manum miſeris. * ‖ Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: idcirco ego præcipio tibi vt aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum verſatur in terra. * ‖ Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & ſex annis ſeruierit tibi, in ſeptimo anno dimittes eum liberum: * & quem libertate donaueris, nequaquam vacuum abire patiẽris: * ſed dabis viaticum de gregibus, & de area, & torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus benedixerit tibi. * Memento quòd & ipſe ſeruieris in Terra Aegypti, & liberauerit te Dominus Deus tuus, & idcirco ego nunc præcipio tibi. * Sin autem dixerit: Nolo egredi: eo quòd diligat te, & domũ tuam, & bene ſibi apud te eſſe ſentiat: * aſſumes ſubulam, & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & ſeruiet tibi vſq; in æternum. ancillæ quoque ſimiliter facies. * Non auertas ab eis oculos tuos, quando dimiſeris eos liberos: quoniam iuxta mercedem mercenarij per ſex annos ſeruiuit tibi: vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus quæ agis. * De primogenitis, quæ naſcuntur in armentis, & in ouibus tuis,

‖ Matth. 5. 42. Luc. 6. 34.

‖ Matth. 26. 11. Marc. 14. 7. Ioan. 12. 8.

‖ Exod. 21. 2. Ier. 34. 14.

quidquid est sexus masculini, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bouis, & non tondebis primogenita ouium. * In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos in loco, quem elegerit Dominus, tu & domus tua. * ‖ Sin autem habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo. * sed intra portas vrbis tuæ comedes illud: tam mundus quàm immundus similiter vescétur eis quasi caprea, & ceruo. * Hoc solum obseruabis, vt sanguinem eorum non comedas, sed effundes in terram quasi aquam.

‖ Leuit. 22. c. 20 Eccli. 35. b. 14

CAP. XVI.

OBserua mensem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Phase Domino Deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Aegypto nocte. * Immolabisque Phase Domino Deo tuo de ouibus, & de bobus in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi. * Non comedes in eo panem fermentatum: Septem diebus comedes absque fermento, afflictionis panem, quoniam in pauore egressus es de Aegypto: vt memineris diei egressionis tuæ de Agypto, omnibus diebus vitæ tuæ. * Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, & non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo vsque mane. * Non poteris immolare Phase in qualibet vrbium tuarum, quas Dominus Deus tuus daturus est tibi; * sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomẽ eius ibi: immolabis Phase vespere ad solis occasum, quando egressus es de Aegypto. * Et coques, & comedes in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, maneque consurgens vades in tabernacula tua. * Sex diebus comedes azyma: & in die septima, quia collecta est Domini Dei tui, non facies opus. * Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris. * & celebrabis diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationem spõtaneam manus tuæ, quam offeres iuxta benedictionẽ Domini Dei tui: * & epulaberis coram Domino Deo tuo, tu, filius tuus, & filia tua, seruus tuus, & ancilla tua, & Leuites qui est intra portas tuas, aduena ac pupillus & vidua, qui morantur vobiscum: in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi: * & recordaberis quoniam seruus fueris in Aegypto: custodiesque ac facies quæ præcepta sunt. * Sollemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies, quando collegeris de area & torculari fruges tuas: * & epulaberis in festiuitate tua, tu, filius tuus, & filia, seruus tuus & ancilla, Leuites quoque & aduena, pupillus ac vidua qui intra portas tuas sunt. * Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis in loco, quem elegerit Dominus: benedicetque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis, & in omni opere manuum tuarum, eriscq; in lætitia. * Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuũ in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit: in sollemnitate azymorum, in sollemnitate hebdomadarum, & in sollẽnitate tabernaculorum. ‖ Nõ apparebit ante Dominũ vacuus: * Sed offeret vnusquisque secundùm quod habuerit iuxta benedictionẽ Domini Dei sui, quam dederit ei. * Iudices & magistros cõstitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, per singulas tribus tuas: vt iudicent populum iusto iudicio, * nec in alteram partẽ declinent. ‖ Non accipies personam, nec munera: quia munera excæcant oculos sapientum, & mutãt verba iustorum. * Iustè quod iustum est persequêris: vt viuas & possideas Terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. * Non plãtabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini Dei tui. * Nec facies tibi, neque constitues statuam: quæ odit Dominus Deus tuus.

‖ Exod. 23. c. 15. 34. c. 20 Eccli. 35. d. 6.

‖ Sup. 1. c. 17 Leuit. 19. c. 15 Exod. 23. b. 8 Eccli. 20. d. 31

CAP. XVII.

NOn immolabis Domino Deo tuo ouem, & bouem, in quo est macula, aut quippiam vitij: quia abominatio est Domino Deo tuo. * Cùm reperti fuerint apud te intra vnam portarũ tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in conspectu Domini Dei tui, & transgrediantur pactum illius, * vt vadant & seruiant diis alienis, & adorent eos, solem & lunam, & omnem militiam cæli, quæ non præcepi: * & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter, & verum esse repereris, & abominatio facta est in Israel: * educes virum ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portas ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur. * ‖ In ore duorum, aut trium testium peribit qui interficietur.

‖ Infrà 19. d. 15 Matt. 18. b. 16 2. Cor. 13. a. 1 Sup. 13. c. 9

Nemo occidatur, vno contra se dicente te-
stimonium.*Manus testium prima interfi- 7
ciet eum,& manus reliqui populi extrema B
mittetur : vt auferas malum de medio tui.
* Si difficile & ambiguũ apud te iudicium 8
esse perspexeris inter sanguinem & sangui-
nem,causam & causam,lepram & lepram:
& iudicum intra portas tuas videris verba
variari: surge,& ascende ad locũ,quem ele-
gerit Dominus Deus tuus.*\\Veniesq́; ad sa- 9
cerdotes Leuitici generis,& ad iudicem,qui
fuerit illo tempore:quęresq́ue ab eis,qui in-
dicabunt tibi iudicij veritatem. * Et facies 10
quodcumque dixerint qui præsunt loco,
quem elegerit Dominus, & docuerint te
* iuxta legem eius; sequêrisq́ue sententiam 11
eorum.nec declinabis ad dexteram neq; ad
sinistram. * Qui autem superbierit, nolens 12
obedire sacerdotis imperio, qui eo tempo- C
re ministrat Domino Deo tuo, & decreto
iudicis,morietur homo ille, & auferes ma-
lum de Israel:* cunctusq́; populus audiens 13
timebit, vt nullus deinceps intumescat su-
perbia.* Cùm ingressus fueris Terrã, quam 14
Dominus Deus tuus dabit tibi, & possede-
ris eam, habitauerisq́ue in illa, & dixeris:
Constituam super me regem, sicut habent
omnes per circuitum nationes: * eum con- 15
stitues, quem Dominus Deus tuus elegerit
de numero fratrum tuorum. Non poteris
alterius gentis hominem regem facere, qui
non sit frater tuus. * Cumq́ue fuerit con- 16
stitutus, non multiplicabit sibi equos, nec
reducet populum in Aegyptum, equitatus D
numero subleuatus, præsertim cùm Do-
minus præceperit vobis vt nequaquam
amplius per eandem viam reuertamini.
* Non habebit vxores plurimas, quæ alli- 17
ciant animum eius, neque argenti & auri
immensa pondera. * Postquam autem se- 18
derit in solio regni sui,describet sibi Deute-
ronomium legis huius in volumine acci-
piens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ
tribus, * & habebit secum, legetq́ue illud 19
omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere
Dominum Deum suum,& custodire ver-
ba & ceremonias eius, quæ in lege præce-
pta sunt. * Nec eleuetur cor eius in super- 20
biam super fratres suos, neque declinet in
partem dexteram vel sinistrã, vt longo tem-
pore regnet ipse, & filij eius super Israel.

\\2. Par. 19 c. 10

CAP. XVIII.

NOn \\ habebunt sacerdotes & Leui- 1
tæ, & omnes qui de eadem tribu A
sunt, partem & hereditatem cum reliquo
Israel,quia sacrificia Domini,& oblationes
eius comedent,* & nihil aliud accipient de 2
possessione fratrum suorũ: Dominus enim
ipse est hereditas eorum, sicut locutus est
illis. * Hoc erit iudicium sacerdotum à po- 3
pulo, & ab his qui offerunt victimas: siue
bouem, siue ouẽ immolauerint, dabunt sa-
cerdoti armum ac vẽtriculum:*\\ primitias 4
frumenti, vini, & olei, & lanarum partem
ex ouium tõsione.* Ipsum enim elegit Do- 5
minus Deus tuus de cunctis tribubus tuis,
vt stet,& ministret nomini Domini ipse,&
filij eius in sempiternum.*Si exierit Leuites 6
ex vna vrbium tuarũ ex omni Israel in qua B
habitat,& voluerit venire,desiderãs locum
quem elegerit Dominus, * ministrabit in 7
nomine Domini Dei sui, sicut omnes fra-
tres eius Leuitæ, qui stabunt eo tempore
coram Domino. * Partẽ ciborum eamdem 8
accipiet,quam & ceteri: excepto eo, quod
in vrbe sua ex paterna ei successione debe-
tur.*Quãdo ingressus fueris Terram,quam 9
Dominus Deus tuus dabit tibi, caue ne
imitari velis abominationes illarum gen-
tium. * \\nec inueniatur in te qui lustret fi- 10
lium suum, aut filiam, ducens per ignem:
aut qui ariolos sciscitetur,& obseruet som-
nia atque auguria, nec sit maleficus, * nec 11
incantator, nec qui pythones consulat, nec
diuinos, \\aut quærat à mortuis veritatem.
* omnia enim hæc abominatur Dominus, 12
& propter istiusmodi scelera delebit eos in C
introitu tuo. * perfectus eris, & absque ma- 13
cula cum Domino Deo tuo. * Gentes istæ, 14
quarum possidebis terram,augures & diui-
nos audiunt: tu autem à Domino Deo tuo
aliter institutus es. *\\ PROPHETAM de 15
gente tua & de fratribus tuis sicut me,susci-
tabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum au-
dies,*vt petisti à Domino Deo tuo *in Ho- 16
reb,quando concio congregata est, atq; di-
xisti: Vltra non audiã vocem Domini Dei
mei,& ignem hũc maximum amplius non
videbo,ne moriar. *Et ait Dominus mihi: 17
Bene omnia sunt locuti. *\\ Prophetam sus- 18
citabo eis de medio fratrum suorum simi- D
lem tui: & ponam verba mea in ore eius,
loqueturq́; ad eos omnia quę præcepero il-
li. * qui autem verba eius, quæ loquetur in 19
nomine meo,audire noluerit,ego vltor exi-
stam.*Propheta autẽ qui arrogantia depra- 20
uatus voluerit loqui in nomine meo, quæ
ego non pręcepi illi vt diceret,aut ex nomi-
ne alienorum deorum,interficietur.*Quòd 21
si tacita cogitatione responderis: Quo
modo possum intelligere verbum, quod

\\Sup. 10. b. 9 Num. 18. c. 20 1. Cor. 9. b. 13

\\Num. 18. c. 21

\\Leuit. 20. d. 27

\\1. Reg. 28. a. 7

\\Ioan. 1. g. 45 Act. 3. d. 22

\\Exod. 20. d. 21

\\Ioan. 2. g. 45

Domi-

Dominus non est locutus? * hoc habebis 22
signum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non euenerit: hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit: & idcirco non timebis eum.

CAP. XIX.

CVm disperdiderit Dominus Deus 1
tuus gẽtes, quarum tibi traditurus est A
terram, & possederis eam, habitaueriſq; in
vrbibus eius & in ædibus: * \\ tres ciuitates 2
separabis tibi in medio Terræ, quã Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem,
* sternens diligenter viam: & in tres æqua- 3
liter partes totam Terræ tuæ prouinciam diuides: vt habeat è vicino qui propter homicidium profugus est, quò possit euadere. * Hæc erit lex homicidæ fugientis, cu- 4
ius vita seruanda est: Qui percusserit proximum suum nescíens, & qui heri & nudiustertius nullum contra eũ odium habuisse comprobatur: * sed abiisse cum eo simpli- 5
citer in siluam ad ligna cædenda, & in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumq; lapsum de manubrio amicum eius percusserit, & occiderit: hic ad vnam supra- B
dictarum vrbium confugiet, & viuet: * ne 6
forsitã proximus eius, cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus, persequatur, & apprehendat eum si longior via fuerit, & percutiat animam eius, qui non est reus mortis: quia nullum cõtra eum, qui occisus est, odium priùs habuisse monstratur. * Idcirco 7
præcipio tibi, vt tres ciuitates æquales inter se spatij diuidas. * \\ Cùm autem dilatauerit 8
Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iurauit patribus tuis, & dederit tibi cunctam Terram, quã eis pollicitus est, * (si tamen custodieris mãdata eius, & feceris quę 9
hodie præcipio tibi, vt diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius omni tempore) addes tibi tres alias ciuitates, & supradictarum trium vrbium numerum duplicabis: * vt non effundatur sanguis in- 10
noxius in medio Terræ, quam Dominus C
Deus tuus dabit tibi possidendam, ne sis sanguinis reus. * \\ Si quis autem odio ha- 11
bens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ eius, surgensq; percusserit illum, & mortuus fuerit, fugeritq; ad vnam de supradictis vrbibus, * mittẽt seniores ciuitatis illius, 12
& arripient eum de loco effugij, tradentq; in manu proximi, cuius sanguis effusus est, & morietur. * Non misereberis eius, & au- 13
feres innoxium sanguinem de Israel, vt be- 9
ne sit tibi. * Non assumes, & transferes ter- 14
minos proximi tui, quos fixerunt priores in possessione tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Terra, quam acceperis possidẽdam. * \\ Non stabit testis vnus contra ali- 15
quem, quidquid illud peccati, & facinoris D
fuerit: sed in ore duorum aut trium testium 16
stabit omne verbum. * Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum præuaricationis, * stabunt ambo, quorum causa est, ante Dominum in conspectu sacer- 17
dotum & iudicũ qui fuerint in diebus illis. * \\ Cumq; diligentissimè perscrutantes, in- 18
uenerint falsum testẽ dixisse contra fratrem
suum mendacium: * reddent ei sicut fratri 19
suo facere cogitauit, & auferes malum de medio tui: * vt audientes ceteri timorẽ habeant, & nequaquam talia audeant facere. 20
* Non misereberis eius, \\ sed animã pro ani- 21
ma, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedẽ pro pede exiges.

CAP. XX.

SI exieris ad bellum contra hostes tuos, 1
& videris equitatus & currus, & maiorem quàm tu habeas aduersarij exercitus A
multitudinem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus tecum est, qui eduxit te de Terra Aegypti. * Appropinquãte autem 2
iam prælio, stabit sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum: * Audi Israel, vos 3
hodie contra inimicos vestros pugnã committitis, non pertimescat cor vestrũ, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: 4
* quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo. * Duces quo- 5
que per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt: \\ Quis est homo, qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit eam? vadat, & reuertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius dedicet eam. * Quis est homo qui plãtauit vineam, 6
& necdum fecit eam esse communem, de B
qua vesci omnibus liceat? vadat, & reuertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello, & alius homo eius fungatur officio. 7
* Quis est homo, qui despondit vxorem, & non accepit eam? vadat, & reuertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo accipiat eam. * His dictis add- 8
dent reliqua, & loquentur ad populum: \\ Quis est homo formidolosus, & corde pauido? vadat, & reuertatur in domum suam, ne pauere faciat corda fratrũ suorum, sicut ipse timore perterritus est. * Cumque

\\ Num. 35. b. 10 Ios. 20. a. 2

\\ Gen. 28. c. 14 Sup. 12. c. 20 Exod. 34. c. 24

\\ Num. 35. c. 20

\\ Sup. 17. a. 6 Mat. 18. b. 16 2. Cor. 13. a. 1 Sup. 13. c. 9

\\ Dan. 13. g. 62

\\ Exod. 21. e. 23. 24 Leu. 24. c. 19 Matth. 5. f. 39

\\ 1. Mach. 3. g. 56

\\ Iudic. 7. a. 3

siluerint duces exercitus, & finem loquendi C
fecerint, vnusquisque suos ad bellandum
cuneos pręparabit. * Si quando accesseris ad 10
expugnãdam ciuitatem, offeres ei primùm
pacem. * Si receperit, & aperuerit tibi por- 11
tas, cunctus populus, qui in ea est, saluabi-
tur, & seruiet tibi sub tributo. * Sin autem 12
fœdus inire noluerit, & cœperit contra te
bellum, oppugnabis eam. * Cumq; tradide- 13
rit Dominus Deus tuus illam in manu tua,
percuties omne quod in ea generis mascu-
lini est, in ore gladij, * absque mulieribus & 14
infantibus, iumentis & ceteris, quæ in ciui-
tate sunt. Omnem prædam exercitui diui-
des, & comedes de spoliis hostiũ tuorum,
quæ Dominus Deus tuus dederit tibi. * Sic 15
facies cunctis ciuitatibus, quæ à te procul
valde sunt, & non sunt de his vrbibus, quas
in possessionem accepturus es. * De his au- 16
tem ciuitatibus, quæ dabuntur tibi, nullum D
omnino permittes viuere: * sed interficies 17
in ore gladij, Hethæum videlicet, & Amor-
rhæum, & Chananæum, Pherezæum, &
Heuæum, & Iebusæum, sicut præcepit tibi
Dominus Deus tuus: * ne forte doceant vos 18
facere cunctas abominationes, quas ipsi
operati sunt diis suis: & peccetis in Domi-
num Deum vestrum. * Quando obsederis 19
ciuitatem multo tempore, & munitionibus
circumdederis vt expugnes eam, non suc-
cîdes arbores, de quibus vesci potest, nec
securibus per circuitum debes vastare re-
gionem: quoniam lignum est, & non ho-
mo, nec potest bellantium contra te auge-
re numerum. * Si qua autem ligna non sunt 20
pomifera, sed agrestia, & in ceteros apta
vsus, succîde, & instrue machinas, donec
capias ciuitatem, quæ contra te dimicat.

CAP. XXI.

QVando inuentũ fuerit in terra, quam 1
Dominus Deus tuus daturus est ti- A
bi, hominis cadauer occisi, & ignorabitur
cædis reus, * egredientur maiores natu, & 2
iudices tui, & metientur à loco cadaueris
singularum per circuitũ spatia ciuitatum:
* & quam viciniorem ceteris esse perspexe- 3
rint, seniores ciuitatis illius tollent vitulam
de armento, quæ non traxit iugum, nec ter-
ram scidit vomere, * & ducent eam ad val- 4
lem asperam atque saxosam, quæ num-
quam arata est, nec sementem recepit: &
cædent in ea ceruices vitulæ: * accedentq́ue 5
sacerdotes filij Leui, quos elegerit Domi-
nus Deus tuus vt ministrent ei, & benedi-
cant in nomine eius, & ad verbum eorum,
omne negotium, & quidquid mundum,
6 vel immundum est, iudicetur. * Et venient
B maiores natu ciuitatis illius ad interfe-
ctum, lauabuntq́ue manus suas super vitu-
7 lam, quæ in valle percussa est, * & dicent:
Manus nostræ non effuderunt sanguinem
8 hunc, nec oculi viderunt. * propitius esto
populo tuo Israel, quem redemisti Domi-
ne, & ne reputes sanguinem innocentem in
medio populi tui Israel. Et auferetur ab eis
9 reatus sanguinis: * tu autem alienus eris ab
innocentis cruore, qui fusus est, cùm fece-
10 ris quod præcepit Dominus. * Si egressus
fueris ad pugnam contra inimicos tuos,
& tradiderit eos Dominus Deus tuus in
11 manu tua, captiuosq́ue duxeris, * & videris
in numero captiuorum mulierẽ pulchram,
& adamaueris eam, volueris q́; habere vxo-
12 rem, * introduces eam in domum tuam:
quæ radet cæsariem, & circũcidet vngues,
13 * & deponet vestem, in qua capta est: sedens-
q́ue in domo tua, flebit patrem & matrem
C suam vno mẽse: & postea intrabis ad eam,
14 dormiesq́; cum illa, & erit vxor tua. * Si au-
tem postea non sederit animo tuo, dimittes
eam liberam, nec vendere poteris pecunia,
nec opprimere per potentiã: quia humilia-
15 sti eam. * Si habuerit homo vxores duas,
vnam dilectam, & alterã odiosam, genue-
rintq́; ex eo liberos, & fuerit filius odiosæ
16 primogenitus, * volueritq́; substantiam in-
ter filios suos diuidere: non poterit filium
dilectæ facere primogenitum, & præferre
17 filio odiosæ, * ^ sed filium odiosæ agnoscet ^ 1. Par. a. 1
primogenitum, dabitq́ue ei de his quæ ha-
buerit cuncta duplicia: iste est enim princi-
pium liberorũ eius, & huic debẽtur primo-
18 genita. * Si genuerit homo filiũ cõtumacem
D & proteruũ, qui non audiat patris aut ma-
tris imperium, & coercitus obedire contem-
19 pserit: * apprehendent eum, & ducẽt ad se-
niores ciuitatis illius, & ad portam iudicij,
20 * dicentq́; ad eos: Filius noster iste proteruus
& contumax est, monita nostra audire con-
temnit, comessationibus vacat, & luxuriæ
21 atq; conuiuiis: * lapidibus eũ obruet popu-
lus ciuitatis: & morietur, vt auferatis ma-
lum de medio vestri, & vniuersus Israel au-
22 diens pertimescat. * Quando peccauerit ho-
mo quod morte plectendum est, & adiudi-
catus morti appensus fuerit in patibulo:
23 * non permanebit cadauer eius in ligno, sed
in eadem die sepelietur: quia ^ maledictus à ^ Gal. 3 b. 13
Deo est qui pendet in ligno: & nequaquam
contaminabis Terram tuam, quam Domi-
nus Deus tuus dederit tibi in possessionem.

CAP. XXII.

1 NOn ^\^ videbis bouem fratris tui, aut
A ouem errantem, & pręteribis: sed re-
2 duces fratri tuo, * etiamsi nõ est propinquus
frater tuus, nec nosti eum: duces in domum
tuam, & erunt apud te quamdiu quærat ea
3 frater tuus, & recipiat. * Similiter facies de
asino, & de vestimento, & de omni re fra-
tris tui, quæ perierit: si inueneris eam, ne ne-
4 gligas quasi alienam. * Si videris asinum fra-
tris tui aut bouem cecidisse in via, non de-
5 spicies, sed subleuabis cum eo. * Non indue-
tur mulier veste virili, nec vir vtetur veste
feminea: abominabilis enim apud Deum
6 est qui facit hæc. * Si ambulans per viam, in
arbore vel in terra nidum auis inueneris, &
matrem pullis vel ouis desuper incuban-
7 tem: non tenebis eam cum filiis: * sed abire
patiêris, captos tenẽs filios: vt bene sit tibi,
8 & longo viuas tempore. * Cùm ædificaue-
ris domum nouam, facies murum tecti per
circuitum: ne effundatur sanguis in domo
B tua, & sis reus labente alio, & in præceps
9 ruente. * Non seres vineam tuam altero se-
mine: ne & sementis quam seuisti, & quæ
nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur.
10 * Non arabis in boue simul & asino. * Non
11 induêris vestimento, quod ex lana linoque
12 contextum est. * ^\^ Funiculos in fimbriis fa-
cies per quattuor angulos pallij tui, quo
13 operiêris. * Si duxerit vir vxorem, & postea
14 odio habuerit eam, * quæsieritque occasio-
nes quibus dimittat eam, obiiciens ei no-
men pessimum, & dixerit: Vxorẽ hanc ac-
cepi, & ingressus ad eam non inueni virgi-
15 nem: * tollent eam pater & mater eius, &
ferẽt secum signa virginitatis eius ad senio-
16 res vrbis qui in porta sunt: * & dicet pater:
Filiam meam dedi huic vxorẽ: quam quia
17 odit, * imponit ei nomen pessimum, vt di-
C cat: Non inueni filiam tuam virginem: &
ecce hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ.
expandent vestimentum coram senioribus
18 ciuitatis: * apprehendentq; senes vrbis illius
19 virum, & verberabunt illum, * cõdemnan-
tes insuper cẽtum siclis argenti, quos dabit
patri puellæ: quoniam diffamauit nomen
pessimum super virginem Israel: habebitq;
eam vxorem, & non poterit dimittere eam
20 omnibus diebus vitæ suæ. * Quòd si verum
est quod obiicit, & non est in puella inuen-
21 ta virginitas: * eiicient eam extra fores do-
mus patris sui, & lapidibus obruent viri ci-
uitatis illius, & morietur: quoniam fecit
nefas in Israel, vt fornicaretur in domo pa-
22 tris sui: & auferes malum de medio tui. * ^\^ Si
dormierit vir cum vxore alterius, vterque
morietur, id est, adulter & adultera: & au-
23 feres malum de Israel. * Si puellã virginem
desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in
24 ciuitate, & cõcubuerit cũ ea, * educes vtrum-
D que ad portã ciuitatis illius, & lapidibus ob-
ruentur: puella, quia non clamauit, cùm es-
set in ciuitate: vir, quia humiliauit vxorem
proximi sui. & auferes malũ de medio tui.
25 * Sin autem in agro repererit vir puellã, quæ
desponsata est, & apprehendẽs concubue-
26 rit cum ea, ipse morietur solus: * puella nihil
patietur, nec est rea mortis: quoniam sicut
latro consurgit contra fratrem suũ, & occi-
dit animam eius, ita & puella perpessa est.
27 * sola erat in agro: clamauit, & nullus affuit
28 qui liberaret eam. * Si inuenerit vir puellam
virginem, quæ non habet sponsum, & ap-
prehendens concubuerit cum illa, & res ad
29 iudicium venerit: * ^\^ dabit qui dormiuit
cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos
argenti, & habebit eam vxorem, quia hu-
miliauit illam: non poterit dimittere eam
30 cunctis diebus vitæ suæ. * Non accipiet
homo vxorem patris sui, nec reuelabit
operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 NOn intrabit eunuchus attritis vel
A amputatis testiculis & abscisso ve-
2 retro, ecclesiam Domini. * Non ingredietur
mamzer, hoc est, de scorto natus in eccle-
siam Domini, vsque ad decimam genera-
3 tionem. * ^\^ Ammonites & Moabites etiam
post decimam generationem non intrabũt
4 ecclesiam Domini, in æternum: * quia no-
luerunt vobis occurrere cum pane & aqua
in via quando egressi estis de Ægypto: &
quia conduxerunt contra te Balaam filium
Beor de Mesopotamia Syriæ, vt maledice-
5 ret tibi: * & noluit Dominus Deus tuus au-
B dire Balaam, vertitque maledictionem eius
in benedictionem tuam, eo quòd diligeret
6 te. * Non facies cum eis pacem, nec quæras
eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempi-
7 ternum. * Non abominaberis Idumæum,
quia frater tuus est: nec Ægyptium, quia ad-
8 uena fuisti in terra eius. * Qui nati fuerint ex
eis, tertia generatione intrabũt in ecclesiam
9 Domini. * Quando egressus fueris aduer-
sus hostes tuos in pugnam, custodies te ab
10 omni re mala. * Si fuerit inter vos homo,
qui nocturno pollutus sit somnio, egredie-
11 tur extra castra, * & non reuertetur, prius-
quam ad vesperam lauetur aqua: & post

^\^ Exod. 23. a. 4
^\^ Num. 15. d. 38
^\^ Leuit. 20. b. 11
^\^ Exod. 22. c. 17
^\^ Neh. 13. a. 2 Num. 22. a. 5

solis occasum regredietur in castra.* Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ, * gerens paxillum in balteo. cumque sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies * quo releuatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, vt eruat te, & tradat tibi inimicos tuos) & sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fœditatis ne derelinquat te.* Non trades seruum Domino suo, qui ad te confugerit. * habitabit tecum in loco, qui ei placuerit, & in vna vrbium tuarum requiescet: ne contristes eum. * Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel. * Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voueris: quia abominatio est vtrumque apud Dominum Deum tuum.* Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem: * sed alieno. Fratri autem tuo absque vsura id, quo indiget, commodabis: vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in Terra, ad quam ingrediêris possidendam.* Cùm votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. * Si nolueris polliceri, absque peccato eris. * Quod autem semel egressum est de labiis tuis, obseruabis, & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es.* Ingressus vineam proximi tui, comede vuas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum. * Si intraueris in segetem amici tui, franges spicas, & manu conteres: falce autem non metes.

CAP. XXIIII.

SI " acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fœditatẽ: scribet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua.* Cumq; egressa alterum maritum duxerit, * & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiserit de domo sua, vel certè mortuus fuerit:* non poterit prior maritus recipere eam in vxorem: quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino: ne peccare facias Terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi possidẽdam. * Cùm acceperit homo nuper vxorem, non procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicæ, sed vacabit absque culpa domi suæ, vt vno anno lætetur cum vxore sua. * Non accipies loco pignoris inferiorem, & superiorem molam: quia animam suam opposuit tibi. * Si deprehensus fuerit homo solicitans fratrem suum de filiis Israel, & vendito eo acceperit pretium, interficietur, & auferes malum de medio tui. * Obserua diligenter ne incurras plagam lepræ, sed facies quæcumque docuerint te sacerdotes Leuitici generis iuxta id, quod præcepi eis, & imple solicitè.* " Mementote quæ fecerit Dominus Deus vester Mariæ in via cùm egrederemini de Aegypto.* Cùm repetes à proximo tuo rem aliquam, quam debet tibi, non ingredièris domum eius vt pignus auferas: * sed stabis foris, & ille tibi proferet quod habuerit. * sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus, * sed statim reddes ei ante solis occasum: vt dormiens in vestimento suo, benedicat tibi, & habeas iustitiam coram Domino Deo tuo.* " Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, siue aduenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est:* sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum. * " Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus, sed vnusquisque pro peccato suo morietur. * Non peruertes iudicium aduenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ vestimentum. * Memento quòd seruieris in Aegypto, & eruerit te Dominus Deus tuus inde. Idcirco præcipio tibi vt facias hanc rem. * Quando messueris segetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non reuertêris vt tollas illum: sed aduenam, & pupillum, & viduam auferre patiêris, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum. * Si fruges collegeris oliuarum, quidquid remanserit in arboribus, nõ reuertêris vt colligas: sed relinques aduenæ, pupillo, ac viduæ.* Si vindemiaueris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in vsus aduenæ, pupilli, ac viduæ.* Memento quòd & tu seruieris in Aegypto, & idcirco præcipio tibi vt facias hanc rem.

CAP. XXV.

SI fuerit causa inter aliquos, & interpellauerint iudices: quem iustum esse perspexerint, illi iustitiæ palmam dabunt: quem impium, cõdemnabunt impietatis.

*Sin

Math. 5. 32. 19. 7 Marc. 10. 4

Num. c. 10

Leuit. c. 15 Tob. 4.

4. Reg. 14. b. 6 2. Paral. 25. a. 4 Ezech. 18. d. 20

* Sin autem eum, qui peccauit, dignum viderint plagis: prosternent, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus: * ita dumtaxat, ‖ vt quadragenarium numerum non excedant: ne fœdè laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. *‖ Non ligabis os bouis terentis in area fruges tuas. *‖ Quando habitauerint fratres simul, & vnus ex eis absque liberis mortuus fuerit, vxor defuncti nō nubet alteri: sed accipiet eam frater eius, & suscitabit semen fratris sui: * & primogenitum ex ea filiū nomine illius appellabit, vt non deleatur nomen eius ex Israel. * Sin autem noluerit accipere vxorem fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores natu, dicetque: ‖ Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel: nec me in coniugem sumere. * Statimque accersiri eum facient, & interrogabunt. Si responderit: Nolo eam vxorem accipere: * accedet mulier ad eum coram senioribus, & tollet calceamentum de pede eius, spuetque in faciem illius, & dicet: Sic fiet homini, qui non ædificat domum fratris sui. * Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalceati. * Si habuerint inter se iurgium viri duo, & vnus contra alterum rixari cœperit, volensque vxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum, & apprehenderit verenda eius: * abscides manum illius, nec flectêris super eam vlla misericordia. * Non habebis in sacculo diuersa pondera, maius & minus: * nec erit in domo tua modius maior & minor. * pondus habebis iustum & verum, & modius æqualis & verus erit tibi: vt multo viuas tempore super Terram, quā Dominus Deus tuus dederit tibi. * abominatur enim Dominus Deus tuus eū, qui facit hæc, & auersatur omnem iniustitiam. * ‖ Memento quæ fecerit tibi Amalec in via quando egrediebaris ex Aegypto: * quomodo occurrerit tibi: & extremos agminis tui, qui lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame & labore confectus, & non timuerit Deum. * Cùm ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiē, & subiecerit cunctas per circuitum nationes in Terra, quam tibi pollicitus est: delebis nomen eius sub cælo. Caue ne obliuiscaris.

‖ 2. Cor. 11. f. 24
‖ 1. Cor. 9 b. 9 1. Tim. 5. c. 18
‖ Matt. 22 c. 24 Marc. 12. b. 19 Luc. 20. d. 28
‖ Ruth 4 b. 5
‖ Exod. 17 c. 8

CAP. XXVI.

CVmque intraueris Terram, quam Dominus Deus tuus tibi daturus est possidendam, & obtinueris eam, atque habitaueris in ea: * tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, vt ibi inuocetur nomen eius: * accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie coram Domino Deo tuo, quòd ingressus sum in Terram, pro qua iurauit patribus nostris, vt daret eam nobis. * Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua, ponet ante altare Domini Dei tui: * & loquêris in conspectu Domini Dei tui: Syrus persequebatur patrem meum, qui descendit in Aegyptū, & ibi peregrinatus est in pauciſſimo numero: creuitque in gētem magnam ac robustam & infinitæ multitudinis. * Afflixeruntque nos Aegyptij, & persecuti sunt imponentes onera grauissima: * & clamauimus ad Dominum Deum patrum nostrorum: qui exaudiuit nos, & respexit humilitatē nostram, & laborem, atque angustiam: * & eduxit nos de Aegypto in manu forti, & brachio extento, in ingēti pauore, in signis atque portētis: * & introduxit ad locum istum, & tradidit nobis terram lacte & melle manantem. * Et ideirco nunc offero primitias frugum Terræ, quam Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui, & adorato Domino Deo tuo. * Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi, & domui tuæ, tu & Leuites, & aduena qui tecum est. * Quando compleueris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio dabis Leuitæ, & aduenæ, & pupillo & viduæ, vt comedant intra portas tuas, & saturentur: * loquêrisque in cōspectu Domini Dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, & ‖ dedi illud Leuitæ & aduenæ, & pupillo ac viduæ, sicut iussisti mihi: non prēteriui mandata tua, nec sum oblitus imperij tui. * Non comedi ex eis in luctu meo, nec separaui ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam in re funebri. Obediui voci Domini Dei mei, & feci omnia sicut præcepisti mihi. *‖ Respice de sanctuario tuo, & de excelso cælorum habitaculo, & benedic populo tuo Israel, & Terræ, quam dedisti nobis, sicut iurasti patribus nostris, terræ lacte & melle mananti. * Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias mandata hæc atque iudicia: & custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. *‖ Dominū elegisti hodie, vt sit tibi Deus, & ambules in viis eius, & custodias ceremonias illius, & mandata atque iudicia, & obedias

‖ Sup. 14. d. 29
‖ Isai. 63. d. 15 Baruc. 2. d. 16
‖ Sup. 7. a. 6

eius imperio. * & Dominus elegit te ho- 18
die vt sis ei populus peculiaris, sicut locu-
tus est tibi, & custodias omnia præcepta il-
lius: * & faciat te excelsiorem cunctis gen- 19
tibus quas creauit, in laudem, & nomen, &
gloriam suam: vt sis populus sanctus Do-
mini Dei tui, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

PRæcepit autem Moyses & seniores Is- 1
rael, populo dicentes: Custodite omne A
mandatum quod præcipio vobis hodie.
* Cumq; transieritis Iordanem in Terram, 2
quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eri-
ges ingentes lapides, & calce leuigabis eos,
* vt possis in eis scribere omnia verba legis 3
huius, Iordane transmisso: vt introeas Ter-
ram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi,
terram lacte & melle manantem, sicut iu-
rauit patribus tuis. *" Quando ergo transie- 4
ritis Iordanem, erigite lapides, quos ego ho-
die præcipio vobis in mõte Hebal, & leui-
gabis eos calce: * & ædificabis ibi altare 5
Domino Deo tuo de lapidibus, quos fer- B
rum non tetigit, * & de saxis informibus & 6
impolitis: & offeres super eo holocausta
Domino Deo tuo, * & immolabis hostias 7
pacificas, comedesque ibi, & epulaberis co-
ram Domino Deo tuo. * Et scribes super la- 8
pides omnia verba legis huius planè & lu-
cidè. * Dixeruntque Moyses & sacerdotes 9
Leuitici generis ad omnem Israelem: At-
tende, & audi Israel: hodie factus es popu-
lus Domini Dei tui: * audies vocem eius, 10
& facies mandata atque iustitias, quas ego
præcipio tibi. * Præcepitque Moyses popu- 11
lo in die illo, dicens: * Hi stabunt ad bene- 12
dicẽdum populo super montem Garizim,
Iordane transmisso: Simeon, Leui, Iudas,
Issachar, Ioseph, & Beniamin. * Et è regio- 13
ne isti stabunt ad maledicendum in mon- C
te Hebal: Ruben, Gad, & Aser, & Zabulon,
Dan & Nephthali. *" Et pronunciabunt 14
Leuitæ, dicentque ad omnes viros Israel ex-
celsa voce: * Maledictus homo, qui facit 15
sculptile & conflatile, abominationem Do-
mini, opus manuum artificum, ponetque
illud in abscondito. & respondebit omnis
populus, & dicet: Amen. * Maledictus qui 16
non honorat patrem suum, & matrem. &
dicet omnis populus: Amen. * Maledictus 17
qui transfert terminos proximi sui. & dicet
omnis populus: Amen. * Maledictus qui 18
errare facit cęcum in itinere. & dicet omnis
populus: Amen. * Maledictus qui peruertit 19
iudicium aduenæ, pupilli, & viduæ. & di-

" Exod. 20. d. 25 Ios. 8. f 31

" Dan. 9. c. 11

20 cet omnis populus: Amen. * Maledictus qui
D dormit cum vxore patris sui, & reuelat ope-
rimentum lectuli eius. & dicet omnis po-
21 pulus: Amẽ. * Maledictus qui dormit cum
omni iumento. & dicet omnis populus:
22 Amen. * Maledictus qui dormit cum soro-
re sua, filia patris sui, vel matris suæ. & dicet
23 omnis populus: Amen. * Maledictus qui
dormit cum socru sua. & dicet omnis po-
24 pulus: Amen. * Maledictus qui clàm per-
cusserit proximum suum. & dicet omnis
25 populus: Amen. * Maledictus qui acci-
pit munera, vt percutiat animam sangui-
nis innocentis. & dicet omnis populus:
26 Amen. * Maledictus qui non permanet
in sermonibus legis huius, nec eos opere
perficit. & dicet omnis populus: Amen.

CAP. XXVIII.

1 SI autem audieris vocem Domini Dei
A tui, vt facias atque custodias omnia
mandata eius, quę ego præcipio tibi hodie,
faciet te Dominus Deus tuus excelsiorem
cunctis gentibus, quæ versantur in terra.
2 * Venientque super te vniuersę benedictio-
nes istæ, & apprehendent te: si tamen præ-
3 cepta eius audieris. * Benedictus tu in ciui-
4 tate, & benedictus in agro. * Benedictus fru-
ctus ventris tui, & fructus terræ tuæ, fru-
ctusque iumentorum tuorum, greges ar-
mentorum tuorũ, & caulę ouium tuarum.
5 * Benedicta horrea tua, & benedictæ reli-
6 quiæ tuæ. * Benedictus eris tu ingrediens &
7 egrediens. * Dabit Dominus inimicos tuos,
qui consurgunt aduersum te, corruentes in
conspectu tuo: per vnam viam veniẽt con-
8 tra te, & per septẽ fugient à facie tua. * Emit-
tet Dominus benedictionem super cellaria
tua, & super omnia opera manuum tua-
rum: benedicetq; tibi in terra, quã acceperis.
9 * Suscitabit te Dominus sibi in populum
sanctũ, sicut iurauit tibi: si custodieris man-
data Domini Dei tui, & ambulaueris in viis
10 eius. * Videbuntque omnes terrarum po-
B puli quòd nomen Domini inuocatum sit
11 super te, & timebunt te. * Abundare te fa-
ciet Dominus omnibus bonis, fructu vteri
tui, & fructu iumentorum tuorum, fructu
terræ tuæ, quam iurauit Dominus patri-
12 bus tuis vt daret tibi. * Aperiet Dominus
thesaurum suum optimum, cælum, vt tri-
buat pluuiã terræ tuæ in tempore suo: be-
nedicetq; cunctis operibus manuum tua-
rum. Et fœnerabis gẽtibus multis, & ipse à
13 nullo fœnus accipies. * Constituet te Domi-
nus in caput, & non in caudam: & eris sem-

per su-

per ſuprà, & non ſubter: ſi tamen audieris
mandata Domini Dei tui quæ ego præci-
pio tibi hodie, & cuſtodieris & feceris, * ac 14
non declinaueris ab eis nec ad dexteram,
nec ad ſiniſtram, nec ſecutus fueris deos
alienos, neque colueris eos. * ‖ Quòd 15
ſi audire nolueris vocem Domini Dei tui,
vt cuſtodias, & facias omnia mandata eius
& ceremonias, quas ego præcipio tibi ho-
die, venient ſuper te omnes maledictiones
iſtæ, & apprehendent te. * Maledictus eris 16
in ciuitate, maledictus in agro. * Maledi- 17
ctum horreum tuum, & maledictæ reli-
quiæ tuæ. * Maledictus fructus ventris tui, 18
& fructus terræ tuæ, armenta boum tuo-
rum, & greges ouium tuarũ. * Maledictus 19
eris ingrediens, & maledictus egrediens.
* Mittet Dominus ſuper te famem & eſu- 20
riem, & increpationẽ in omnia opera tua,
quæ tu facies: donec conterat te, & perdat C
velociter, propter adinuentiones tuas peſſi-
mas in quibus reliquiſti me. * Adiungat tibi 21
Dominus peſtilentiam, donec conſumat
te de terra, ad quam ingredieris poſſiden-
dam. * Percutiat te Dominus egeſtate, febri 22
& frigore, ardore & æſtu, & aëre corrupto
ac rubigine, & perſequatur donec pereas.
* Sit cælum, quod ſupra te eſt, æneum: & 23
terra, quam calcas, ferrea. * Det Dominus 24
imbrem terræ tuæ puluerem, & de cęlo de-
ſcendat ſuper te cinis, donec conteraris.
* Tradat te Dominus corruentem ante ho- 25
ſtes tuos. per vnam viam egrediaris contra
eos, & per ſeptem fugias, & diſpergaris per
omnia regna terræ. * ſitque cadauer tuum 26
in eſcam cunctis volatilibus cæli, & beſtiis
terræ, & non ſit qui abigat. * Percutiat te 27
Dominus vlcere Aegypti, & partem cor-
poris, per quam ſtercora egeruntur, ſcabie
quoque & prurigine: ita vt curari nequeas.
* Percutiat te Dominus amentia & cæcitate 28
ac furore mẽtis, * & palpes in meridie ſicut 29
palpare ſolet cæcus in tenebris, & non diri-
gas vias tuas. Omnique tempore calum-
niam ſuſtineas, & opprimaris violentia,
nec habeas qui liberet te. * Vxorem accí- 30
pias, & alius dormiat cum ea. Domum
ædifices, & non habites in ea. Plantes vi-
neam, & nõ vindemies eam. * Bos tuus im- 31
moletur coram te, & non comedas ex eo.
Aſinus tuus rapiatur in conſpectu tuo, & D
non reddatur tibi. Oues tuæ dentur inimi-
cis tuis, & non ſit qui te adiuuet. * Filij tui 32
& filiæ tuæ tradantur alteri populo, viden-
tibus oculis tuis, & deficientibus ad con-
ſpectum eorum tota die, & non ſit fortitu-

do in manu tua. * Fructus terræ tuæ, & om- 33
nes labores tuos comedat populus, quem
ignoras: & ſis ſemper calumniam ſuſtinẽs, 34
& oppreſſus cunctis diebus, * & ſtupens ad
terrorem eorum quæ videbunt oculi tui.
* Percutiat te Dominus vlcere peſſimo in 35
genibus & in ſuris, ſanariq; non poſſis à
planta pedis vſq; ad verticem tuum. * Du- 36
cet te Dominus, & regem tuum, quem
conſtitueris ſuper te, in gẽtem, quam igno-
ras tu & patres tui: & ſeruies ibi diis alienis,
ligno, & lapidi. * Et eris perditus in prouer- 37
bium ac fabulam omnibus populis, ad
quos te introduxerit Dominus. * ‖ Semen- 38
tem multam iacies in terram, & modicum
congregabis: quia locuſtę deuorabunt om-
nia. * Vineam plantabis, & fodies: & vi- 39
num nõ bibes, nec colliges ex ea quippiam:
quoniam vaſtabitur vermibus. * Oliuas ha- 40
bebis in omnibus terminis tuis, & non vn-
gẽris oleo: quia defluent, & peribunt. * Fi- 41
lios generabis & filias, & non fruẽris eis:
quoniam ducentur in captiuitatem. * Om- 42
nes arbores tuas & fruges terræ tuæ rubigo E
conſumet. * Aduena, qui tecum verſatur in 43
terra, aſcendet ſuper te, eritque ſublimior:
tu autem deſcendes, & eris inferior. * Ipſe 44
fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis ei. Ipſe
erit in caput, & tu eris in caudam. * Et ve- 45
nient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, &
perſequentes apprehendent te, donec in-
tereas: quia non audiſti vocem Domini
Dei tui, nec ſeruaſti mandata eius & cere-
monias, quas præcepit tibi. * Et erunt in te 46
ſigna atque prodigia, & in ſemine tuo vſ-
que in ſempiternum: * eo quòd non ſeruie- 47
ris Domino Deo tuo in gaudio, cordiſque
lætitia, propter rerum omnium abundan-
tiam: * ſeruies inimico tuo, quem immit- 48
tet tibi Dominus, in fame, & ſiti, & nu-
ditate, & omni penuria: & ponet iugum fer-
reum ſuper ceruicẽ tuam, donec te cõterat.
* Adducet Dominus ſuper te Gentem de 49
longinquo, & de extremis terræ finibus in
ſimilitudinẽ aquilæ volantis cum impetu:
cuius linguã intelligere nõ poſſis: * Gentem 50
procaciſſimã, quæ non deferat ſeni, nec mi-
ſereatur paruuli, * & deuoret fructum iu- 51
mentorum tuorũ, ac fruges Terræ tuæ: do-
nec intereas, & non relinquat tibi triticum,
vinum, & oleum, armenta boum, & greges
ouium: donec te diſperdat, * & conterat in 52
cunctis vrbibus tuis, & deſtruantur muri
tui firmi atq; ſublimes, in quibus habebas
fiduciam in omni Terra tua. ‖ Obſideberis
intra portas tuas in omni Terra tua, quam F

dabit

‖ Leui. 26. b. 14 Thren. 2. f. 17 Malac. 2. a. 2 Baruc. 1. d. 20

‖ Mich. 6. d. 15 Aggæi 1. b. 6

‖ Baruc. 2. c. 2 Thren. 4. b. 10

dabit tibi Dominus Deus tuus: * & comedes fructum vteri tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas dederit tibi Dominus Deus tuus, in angustia & vastitate qua opprimet te hostis tuus. * Homo delicatus in te, & luxuriosus valde, inuidebit fratri suo, & vxori, quæ cubat in sinu suo, * ne det eis de carnibus filiorum suorum, quas comedet: eo quòd nihil aliud habeat in obsidione & penuria, qua vastauerint te inimici tui intra omnes portas tuas. * Tenera mulier & delicata, quæ super terram ingredi non valebat, nec pedis vestigium figere propter mollitiem & teneritudinem nimiam, inuidebit viro suo, qui cubat in sinu eius, super filij & filiæ carnibus, * & illuuie secúdarum, quæ egrediuntur de medio feminum eius, & super liberis qui eadem hora nati sunt. comedent enim eos clàm propter rerum omnium penuriam in obsidione & vastitate, qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. * Nisi custodieris & feceris omnia verba legis huius, quæ scripta sunt in hoc volumine, & timueris nomen eius glorioſum & terribile, hoc est, Dominum Deum tuum: * augebit Dominus plagas tuas, & plagas seminis tui, plagas magnas & perseuerantes, infirmitates pessimas & perpetuas. * & conuertet in te omnes afflictiones Aegypti, quas timuisti, & adhærebunt tibi: * Insuper & vniuersos lãguores, & plagas, quæ non sunt scriptæ in volumine legis huius, inducet Dominus super te, donec te conterat: * & remanebitis pauci numero, qui priùs eratis sicut astra cæli præ multitudine, quoniam non audisti vocem Domini Dei tui. * Et sicut antè lætatus est Dominus super vos, bene vobis faciens, vosque multiplicans: sic lætabitur disperdens vos atque subuertens, vt auferamini de Terra, ad quã ingredieris possidendam. * Disperget te Dominus in omnes populos à summitate terræ vsque ad terminos eius: & seruies ibi diis alienis, quos & tu ignoras & patres tui, lignis & lapidibus. * In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pauidum, & deficientes oculos, & animam consumptam mœrore: * Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ. * Manè dices: Quis mihi det vesperum? & vespere: Quis mihi det mane? propter cordis tui formidinem, qua terrebetis, & propter ea, quæ tuis videbis oculis.

53 68 * Reducet tè Dominus classibus in Aegyptum per viam, de qua dixit tibi vt eam amplius non videres. Ibi vendêris inimicis tuis in seruos & ancillas, & non erit qui emat.

CAP. XXIX.

1 A HAec sunt verba fœderis quod præcepit Dominus Moysi vt feriret cum filiis Israel in Terra Moab: præter illud fœdus, quod cum eis pepigit in Horeb. 2 * Vocauitque Moyses omnem Israel, & dixit ad eos: " Vos vidistis vniuersa, quæ fecit Dominus coram vobis in Terra Aegypti Pharaoni, & omnibus seruis eius, vniuersæque terræ illius, 3 * tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa, portentaque ingentia, 4 * & non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possunt audire, vsque in præsentem diem. 5 * " Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. 6 * Panem nõ comedistis, vinum & siceram non bibistis: vt sciretis quia ego sum Dominus Deus vester. 7 * Et venistis ad hunc locum: " egressusque est Sehon rex Hesebon, & Og rex Basan, occurrentes nobis ad pugnam. 8 Et percussimus eos, * & tulimus terram eorum, ac tradidimus possidendam Ruben & Gad, & dimidiæ tribui Manasse. 9 * Custodite ergo verba pacti huius, & implete ea: vt intelligatis vniuersa quæ facitis. 10 * Vos statis hodie cuncti corã Domino Deo vestro, principes vestri, & tribus, ac maiores natu, atque doctores, omnis populus Israel, 11 * liberi & vxores vestræ, & aduena qui tecum moratur in castris, exceptis lignorum cæsoribus, & his, qui comportant aquas: 12 * vt trãseas in fœdere Domini Dei tui, & in iureiurando quod hodie Dominus Deus 13 tuus percutit tecum: * vt suscitet te sibi in populum, & ipse sit Deus tuus sicut locutus est tibi, & sicut iurauit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Iacob. 14 * Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, & hæc iuramenta confirmo, 15 * sed cũctis præsentibus & absentibus. 16 * Vos enim nostis quo modo habitauerimus in Terra Aegypti, & quo modo transierimus per medium nationum, quas trãseuntes C 17 * vidistis abominationes & sordes, id est, idola eorum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ colebant. 18 * Ne fortè sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cuius cor auersum est hodie à Do-

" Exod. 4.4

" Supr. 4.2

" Supr.

mino Deo noſtro: vt vadat & ſeruiat diis illarum Gentium: & ſit inter vos radix germinans fel & amaritudinem. * Cumq; audierit verba iuramenti huius, benedicat ſibi in corde ſuo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in prauitate cordis mei: & abſumat ebria ſitientem, * & Dominus non ignoſcat ei: ſed tunc quàm maximè furor eius fumet, & zelus contra hominem illum, & ſedeant ſuper eum omnia maledicta, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine: & deleat Dominus nomen eius ſub cælo, * & conſumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Iſrael, iuxta maledictiones, quæ in Libro legis huius ac fœderis continentur. * Dicetque ſequens generatio, & filij qui naſcentur deinceps, & peregrini, qui de longè venerint, videntes plagas Terræ illius, & infirmitates, quibus eam afflixerit Dominus, * ſulphure & ſalis ardore comburens, ita vt vltrà non ſeratur, nec virens quippiam germinet, in exemplum ‖ ſubuerſionis Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quas ſubuertit Dominus in ira & furore ſuo. * Et dicent omnes Gentes: ‖ Quare ſic fecit Dominus Terræ huic? quæ eſt hæc ira furoris eius immenſa? * Et reſpondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de Terra Ægypti: * & ſeruierunt diis alienis, & adorauerunt eos, quos neſciebant, & quibus non fuerant attributi: * idcirco iratus eſt furor Domini contra Terram iſtam, vt induceret ſuper eam omnia maledicta, quæ in hoc volumine ſcripta ſunt: * & eiecit eos de terra ſua in ira & in furore, & in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, ſicut hodie comprobatur. * Abſcondita, Domino Deo noſtro: quæ manifeſta ſunt, nobis & filiis noſtris vſq; in ſempiternum, vt faciamus vniuerſa verba legis huius.

‖ Gen. 19. d.24

‖ 3. Reg. 9. b.8 Ier 22. b.5

CAP. XXX.

CVm ergo venerint ſuper te omnes ſermones iſti, benedictio, ſiue maledictio, quam propoſui in conſpectu tuo: & ductus pœnitudine cordis tui in vniuerſis gentibus, in quas diſperſerit te Dominus Deus tuus, * & reuerſus fueris ad eum, & obedieris eius imperiis, ſicut ego hodie præcipio tibi, cum filiis tuis, in toto corde tuo, & in tota anima tua: * reducet Dominus Deus tuus captiuitatem tuam, ac miſerebitur tui, & rurſum congregabit te de cunctis populis, in quos te antè diſperſit. * Si ad cardines cæli fueris diſſipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus, * & ‖ aſſumet, atque introducet in Terram, quam poſſederunt patres tui, & obtinebis eam: & benedicens tibi, maioris numeri te eſſe faciet quàm fuerunt patres tui. * Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum, & cor ſeminis tui: vt diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, vt poſſis viuere. * Omnes autem maledictiones has conuertet ſuper inimicos tuos, & eos, qui oderunt te & perſequuntur. * Tu autem reuertêris, & audies vocem Domini Dei tui: faciéſque vniuerſa mandata quæ ego præcipio tibi hodie: * & abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in ſobole vteri tui, & in fructu iumentorum tuorum, in vbertate terræ tuæ, & in rerum omnium largitate. Reuertetur enim Dominus, vt gaudeat ſuper te in omnibus bonis, ſicut gauiſus eſt in patribus tuis: * ſi tamen audieris vocem Domini Dei tui, & cuſtodieris præcepta eius & ceremonias, quæ in hac lege concripta ſunt: & reuertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua. * Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum, * nec in cælo ſitum, vt poſſis dicere: ‖ Quis noſtrum valet ad cælum aſcendere, vt deferat illud ad nos, & audiamus atque opere compleamus? * Neque trans mare poſitum: vt cauſeris, & dicas: Quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vſque deferre: vt poſſimus audire & facere quod præceptum eſt? * Sed iuxta te eſt ſermo valde, in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illum. * Conſidera quòd hodie propoſuerim in conſpectu tuo vitam & bonum, & econtrario mortem & malum: * vt diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius, & cuſtodias mandata illius ac ceremonias atque iudicia: & viuas, atque multiplicet te, benedicatque tibi in Terra, ad quam ingrediêris poſſidendam. * Si autem auerſum fuerit cor tuum, & audire nolueris, atque errore deceptus adoraueris deos alienos, & ſeruieris eis: * prædîco tibi hodie quòd pereas, & paruo tempore morêris in Terra, ad quam, Iordane tranſmiſſo, ingredieris poſſidendam. * Teſtes inuoco hodie cælum & terram, quòd propoſuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionẽ. Elige ergo vitam, vt & tu viuas, & ſemen tuum: * & diligas Dominum

‖ 2. Mach. 1. f. 29

‖ Rom. 10. b 6.

Deum tuum, atque obedias voci eius, & illi adhæreas (ipse est enim vita tua, & longitudo dierum tuorum) vt habites in Terra, pro qua iurauit Dominus patribus tuis, Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis.

CAP. XXXI.

ABiit itaque Moyses, & locutus est omnia verba hæc ad vniuersum Israel, * & dixit ad eos: Cētum viginti annorum sum hodie, non possum vltrà egredi, & ingredi, præsertim cùm & Dominus dixerit mihi: ‖ Non trāsibis Iordanem istum. * Dominus ergo Deus tuus trāsibit ante te: ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo, & possidebis eas: & Iosue iste transibit ante te, sicut locutus est Dominus. * Facietque Dominus eis ‖ sicut fecit Sehon & Og regibus Amorrhæorum, & terræ eorum, delebitque eos. * Cùm ergo & hos tradiderit vobis, similiter facietis eis sicut præcepi vobis. * ‖ Viriliter agite, & confortamini: nolite timere, nec paueatis ad conspectum eorum: quia Dominus Deus tuus ipse est ductor tuus, & non dimittet, nec derelinquet te. * Vocauitque Moyses Iosue, & dixit ei coram omni Israel: ‖ Confortare, & esto robustus: tu enim introduces populum istum in Terram, quam daturum se patribus eorum iurauit Dominus, & tu eam sorte diuides. * Et Dominus qui ductor est vester, ipse erit tecum: nō dimittet, nec derelinquet te: noli timere, nec paueas. * Scripsit itaque Moyses legem hanc, & tradidit eam sacerdotibus filiis Leui, qui portabāt arcam fœderis Domini, & cunctis senioribus Israel. * Præcepitque eis, dicens: Post septem annos, anno remissionis, in sollemnitate tabernaculorum, * conuenientibus cunctis ex Israel, vt appareant in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit Dominus, leges verba legis huius coram omni Israel, audientibus eis, * & in vnum omni populo congregato, tam viris quàm mulieribus, paruulis, & aduenis, qui sunt intra portas tuas: vt audientes discant, & timeant Dominum Deum vestrum, & custodiant, impleantque omnes sermones legis huius. * filij quoque eorum qui nunc ignorant; vt audire possint, & timeant Dominum Deum suum cunctis diebus quibus versantur in Terra, ad quam vos, Iordane transmisso, pergitis obtinendam. * Et ait Dominus ad Moysen: Ecce propè sunt dies mortis tuæ: voca Iosue, & state in tabernaculo testimonij, vt præcipiam ei. Abierunt ergo Moyses & Iosue, & steterunt in tabernaculo testimonij: * apparuitque Dominus ibi in columna nubis, quæ stetit in introitu tabernaculi. * Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iste cōsurgens fornicabitur post deos alienos in Terra, ad quam ingreditur vt habitet in ea: ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod pepigi cum eo. * Et irascetur furor meus contra eum in die illo: & derelinquam eum, & abscondam faciem meam ab eo, & erit in deuorationem: inuenient eum omnia mala & afflictiones, ita vt dicat in illo die: Verè quia non est Deus mecum, inuenerunt me hæc mala. * Ego autem abscondam, & celabo faciem meam in die illo propter omnia mala, quæ fecit, quia secutus est deos alienos. * Nunc itaque scribite vobis canticum istud, & docete filios Israel: vt memoriter teneant, & ore decantent, & sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Israel. * Introducam enim eum in Terram, pro qua iurauī patribus eius, lacte & melle manantem. Cumque comederint, & saturati, crassique fuerint, auertentur ad deos alienos, & seruient eis: detrahentque mihi, & irritum facient pactum meum. * Postquam inuenerint eum mala multa & afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio, quod nulla delebit obliuio ex ore seminis sui. Scio enim cogitationes eius, quæ facturus sit hodie, antequam introducam eum in Terram, quam ei pollicitus sum. * Scripsit ergo Moyses canticum, & docuit filios Israel. * Præcepitque Dominus Iosue filio Nun, & ait: Confortare, & esto robustus: tu enim introduces filios Israel in Terram, quam pollicitus sum, & ego ero tecum. * Postquam ergo scripsit Moyses verba legis huius in volumine, atque compleuit: * præcepit Leuitis, qui portabant arcam fœderis Domini, dicens: * Tollite librum istum, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei vestri: vt sit ibi contra te in testimonium. * Ego enim scio contentionem tuam, & ceruicem tuam durissimam. Adhuc viuente me & ingrediente vobiscum, semper contentiosè egistis contra Dominum: quanto magis cùm mortuus fuero? * Congregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras, atque doctores, & loquar audientibus eis sermones istos, & inuocabo contra eos cælum & terram. * Noui enim quòd post mortem

‖ *Sup. 3. d. 21. Num. 27. c. 13*

‖ *Num. 21. c. 24*

‖ *Sup. 7. a. 2*

‖ *Ios. 1. b. 6 3. Reg. 2. a. 2*

meam

meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via, quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conſpectu Domini, vt irritetis eum per opera manuum veſtrarum.
30 * Locutus eſt ergo Moyſes, audiente vniuerſo cœtu Iſrael, verba carminis huius, & ad finem vſque compleuit.

CAP. XXXII.

1 AVdite cæli quæ loquor, audiat terra verba oris mei.
A * Cõcreſcat vt pluuia doctrina mea, fluat
2 vt ros eloquium meum, quaſi imber ſuper herbam, & quaſi ſtillæ ſuper gramina.
3 * Quia nomen Domini inuocabo: date magnificentiam Deo noſtro.
4 * Dei perfecta ſunt opera, & omnes viæ eius iudicia: Deus fidelis, & abſque vlla iniquitate, iuſtus & rectus.
5 * Peccauerunt ei, & non filij eius in ſordibus: generatio praua atque peruerſa.
6 * Hæccine reddis Domino populo ſtulte & inſipiens? nũquid non ipſe eſt pater tuus, qui poſſedit te, & fecit, & creauit te?
\\Iob 8. b. 8 7 * \\Memento dierum antiquorum, cogita generationes ſingulas: interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi.
8 * Quando diuidebat Altiſſimus gentes: quando ſeparabat filios Adam, conſtituit
B terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſrael.
9 * Pars autem Domini, populus eius: Iacob funiculus hereditatis eius.
10 * Inuenit eum in terra deſerta, in loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis: circumduxit eum, & docuit: & cuſtodiuit quaſi pupillam oculi ſui.
11 * Sicut aquila prouocans ad volandum pullos ſuos, & ſuper eos volitans, expandit alas ſuas, & aſſumpſit eum, atque portauit in humeris ſuis.
12 * Dominus ſolus dux eius fuit: & non erat
E cum eo Deus alienus.
13 * Conſtituit eum ſuper excelſam terram: vt comederet fructus agrorum, vt ſugeret mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo.
14 * Butyrum de armento, & lac de ouibus cum adipe agnorum, & arietum filiorum
C Baſan: & hircos cum medulla tritici, & ſanguinem vuæ biberet meraciſſimum.
15 * Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitrauit: incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à Deo ſalutari ſuo.
16 * Prouocauerunt eum in diis alienis, & in abominationibus ad iracundiam concitauerunt.
17 * Immolauerunt dæmoniis & non Deo, diis, quos ignorabant: noui recenteſq; venerunt, quos non coluerunt patres eorum.
18 * Deum, qui te genuit dereliquiſti, & oblitus es Domini creatoris tui.
19 * Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus eſt: quia prouocauerunt eum filij ſui & filiæ.
20 A * Et ait: Abſcondam faciem meam ab eis, & conſiderabo nouiſſima eorum: generatio enim peruerſa eſt, & infideles filij.
21 * Ipſi me prouocauerunt in eo, qui non erat Deus, & irritauerunt in vanitatibus ſuis: & \\ego prouocabo eos in eo, qui non eſt populus, & in gente ſtulta irritabo illos. \\Rom. 10. d. 19 Ierem. 15. d. 14
22 D * Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad inferni nouiſſima: deuorabitque terram cum germine ſuo, & montium fundamenta comburet.
23 * Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas complebo in eis.
24 * Conſumentur fame, & deuorabunt eos aues morſu amariſſimo: dentes beſtiarum immittam in eos, cum furore trahentium ſuper terram, atque ſerpentium.
25 * Foris vaſtabit eos gladius, & intus pauor, iuuenem ſimul ac virginem, lactentem cum homine ſene.
26 * Dixi: Vbinam ſunt? ceſſare faciam ex hominibus memoriam eorum.
27 * Sed propter iram inimicorum diſtuli: ne fortè ſuperbirent hoſtes eorum, & dicerent: Manus noſtra excelſa, & non Dominus, fecit hæc omnia.
28 * Gens abſq; conſilio eſt, & ſine prudẽtia.
29 * \\Vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent. \\Ierem. 9 c. 12
30 * Quo modo perſequatur vnus mille, & duo fugent decem millia? nonne ideo, quia Deus ſuus vendidit eos, & Dominus concluſit illos?
31 E * Non enim eſt Deus noſter vt dij eorum: & inimici noſtri ſunt iudices.
32 * De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de ſuburbanis Gomorrhæ: vua eorum vua fellis, & botri amariſſimi.
33 * Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile.
34 * Nonne hæc condita ſunt apud me, & ſignata in theſauris meis?
35 * \\Mea eſt vltio, & ego retribuam in tempore, vt labatur pes eorum: iuxta eſt dies perditionis, & adeſſe feſtinant tempora. \\Eccli. 28. d. 1 Rom. 12. d. 19 Heb. 10. f. 30

* Iudicabit Dominus populum suum, & 36
in seruis suis miserebitur: videbit quòd in-
firmata sit manus, & clausi quoque defece-
runt, residuique consumpti sunt.
* Et dicet: "Vbi sunt dij eorum, in quibus 37
habebant fiduciam?
* De quorum victimis comedebant adi- 38
pes, & bibebant vinum libaminum: sur-
gant, & opitulentur vobis, & in necessitate
vos protegant. F
* "Videte quòd ego sim solus, & non sit 39
alius Deus præter me: ego occidam, & ego
viuere faciam: percutiam, & ego sanabo,
"& non est qui de manu mea possit eruere.
* Leuabo ad cælum manum meam, & 40
dicam: Viuo ego in æternum.
* Si acuero vt fulgur gladium meum, & 41
arripuerit iudicium manus mea: reddam
vltionem hostibus meis, & his qui oderunt
me retribuam.
* Inebriabo sagittas meas sanguine, & gla- 42
dius meus deuorabit carnes, de cruore oc-
cisorum, & de captiuitate, nudati inimico-
rum capitis.
* "Laudate gẽtes populum eius, quia san- 43
guinem seruorum suorum vlciscetur: &
vindictam retribuet in hostes eorum, &
propitius erit terræ populi sui.
*Venit ergo Moyses, & locutus est omnia 44
verba cantici huius in auribus populi, ipse G
& Iosue filius Nun.
* Compleuitque omnes sermones istos, 45
loquens ad vniuersum Israel. * & dixit ad 46
eos: Ponite corda vestra in omnia verba,
quæ ego testificor vobis hodie: vt mande-
tis ea filiis vestris custodire & facere, & im-
plere vniuersa quæ scripta sunt legis huius:
* quia non incassum præcepta sunt vobis, 47
sed vt singuli in eis viuerent: quæ facientes
longo perseueretis tempore in Terra, ad
quam, Iordane trãsmisso, ingredimini pos-
sidendam. * Locutusque est Dominus ad 48
Moysen in eadem die, dicens: * Ascen- 49
de in montem istum Abarim, id est, trans-
ituum, in montem Nebo, qui est in Terra
Moab cõtra Iericho: & vide Terram Cha-
naan, quam ego tradam filiis Israel obti-
nendam, & morere in monte. *Quem con- 50
scendens iungêris populis tuis, "sicut mor-
tuus est Aaron frater tuus in monte Hor,
& appositus populis suis: * "quia præuari- 51
cati estis contra me in medio filiorum Is-
rael ad Aquas contradictionis in Cades de-
serti Sin: & nõ sanctificastis me inter filios
Israel. * Econtra videbis terram, & non in- 52
grediêris in eam, quã ego dabo filiis Israel.

* Ierem. 2 .28
"1. Reg. 2. a 6 Tob. 13. a. 2 Sap. 16. b. 13
"Iob 10. b. 7
"2. Mac. 7. b. 6
"Num. 27 c. 13 & 20 d. 26
"Num. 20. a. 4. & 27. c. 14

CAP. XXXIII.

1 HÆc est benedictio, qua benedixit
A Moyses, homo Dei, filiis Israel ante
mortem suam.
2 * Et ait: Dominus de Sinai venit, & de
Seir ortus est nobis: apparuit de mõte Pha-
ran, & cum eo sanctorum millia. In dexte-
ra eius ignea lex.
3 * Dilexit populos, "omnes sancti in ma- "Sap. 3. a.
nu illius sunt: & qui appropinquant pedi-
bus eius, accipient de doctrina illius.
4 * Legem præcepit nobis Moyses, heredi-
tatem multitudinis Iacob.
5 * Erit apud rectissimum rex, congre-
gatis principibus populi cum tribubus
Israel.
6 * Viuat Ruben, & non moriatur, & sit
paruus in numero.
7 *Hæc est Iudæ benedictio: Audi Do-
B mine vocem Iudæ, & ad populum suum
introduc eum: manus eius pugnabunt
pro eo, & adiutor illius contra aduersarios
eius erit.
8 * Leui quoque ait: Perfectio tua, & do-
ctrina tua viro sancto tuo, quem probasti
in tentatione, & iudicasti ad Aquas con-
9 tradictionis. * Qui dixit patri suo, & ma-
tri suæ: Nescio vos; & fratribus suis: Igno-
ro vos: & nescierunt filios suos. Hi custo-
dierunt eloquium tuum, & pactum tuum
10 seruauerunt, * iudicia tua ô Iacob, & legem
tuam ô Israel: ponent thymiama in furore
tuo, & holocaustum super altare tuum.
11 * Benedic Domine fortitudini eius, &
opera manuum illius suscipe. Percute dor-
sa inimicorum eius: & qui oderunt eum,
non consurgant.
12 * Et Beniamin ait: Amantissimus Do-
mini habitabit confidenter in eo: quasi in
thalamo tota die morabitur, & inter hu-
meros illius requiescet.
13 *Ioseph quoque ait: De benedictione
C Domini terra eius, de pomis cæli, & rore,
14 atque abysso subiacente. * De pomis fru-
15 ctuum solis ac lunæ. * de vertice antiquo-
rum montium, de pomis collium æterno-
16 rum: * & de frugibus terræ, & de pleni-
tudine eius. Benedictio illius, "qui ap- "Exod. 3. a. 2
paruit in rubo, veniat super caput Ioseph,
& super verticem nazaræi inter fratres suos.
17 * Quasi primogeniti tauri pulchritudo
eius, cornua rhinocerotis cornua illius: in
ipsis ventilabit Gentes vsque ad terminos
terræ. hæ sunt multitudines Ephraim: &
hæc millia Manasse.

* Et Za-

*Et Zabulon, ait: Lætare Zabulon in exitu tuo, & Issachar in tabernaculis tuis. 18
*Populos vocabunt ad montem: ibi immolabunt victimas iustitiæ. Qui inundationem maris quasi lac sugent, & thesauros absconditos arenarum. 19
*Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad: quasi leo requieuit, cepitq; brachium & verticem. 20
*Et vidit principatum suum, quòd in parte sua doctor esset repositus: qui fuit cũ principibus populi, & fecit iustitias Domini, & iudicium suum cum Israel. 21
*Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet largiter de Basan. 22
*Et Nephthali dixit: Nephthali abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini: mare & meridiem possidebit. 23
*Aser quoque ait: Benedictus in filiis Aser, sit placens fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum. *Ferrum & æs calceamentum eius. Sicut dies iuuentutis tuæ, ita & senectus tua. 24 25
*Non est Deus alius vt Deus rectissimi: ascensor cæli auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes, *habitaculum eius sursum, & subter brachia sempiterna: eiiciet à facie tua inimicum, dicetque: Conterere. 26 27
*Habitabit Israel confidenter, & solus. Oculus Iacob in terra frumenti & vini, cæliq́ue caligabunt rore. 28
*Beatus es tu Israel: quis similis tui populo, qui saluaris in Domino? scutum auxilij tui, & gladius gloriæ tuæ: negabunt te inimici tui, & tu eorum colla calcabis. 29

CAP. XXXIIII.

ASCendit "ergo Moyses de cãpestribus Moab super Montem Nebo, in verticem Phasga contra Iericho: ostenditq; ei Dominus omnem Terrã Galaad vsq; Dan, *& vniuersum Nephthali, terramq; Ephraim & Manasse, & omnẽ terram Iuda vsq; ad mare nouissimum, *& australẽ partem, & latitudinem campi Iericho ciuitatis palmarum vsque Segor. *Dixitq; Dominus ad eũ: "Hęc est terra, pro qua iuraui Abraham, Isaac, & Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, & nõ transibis ad illam. *Mortuusq; est ibi Moyses seruus Domini, in terra Moab, iubente Domino: *& sepeliuit eum in valle Terrę Moab contra Phogor: & non cognouit homo sepulchrum eius vsq; in præsentem diẽ. *Moyses centum & viginti annorum erat quando mortuus est: non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti sunt. *Fleueruntq; eum filij Israel in cãpestribus Moab triginta diebus: & completi sunt dies planctus lugentium Moysen. *Iosue verò filius Nun repletus est Spiritu sapiẽtiæ, quia Moyses posuit super eum manus suas. Et obedierũt ei filij Israel, feceruntq; sicut præcepit Dominus Moysi. *Et non surrexit vltrà propheta in Israel sicut Moyses, quem nosset Dominus facie ad faciem, *in omnibus signis atque portentis, quæ misit per eum, vt faceret in Terra Ægypti Pharaoni, & omnibus seruis eius, vniuersæq; terræ illius, *& cunctam manum robustam, magnaq; mirabilia, quę fecit Moyses coram vniuerso Israel.

"2. Mach. 2. a. 4 Sup. 3. d. 26

"Gen 12. b. 7. & 15. d. 18

LIBER IOSVE,

HEBRAICE IEHOSVA.

CAPVT PRIMVM.

ET factum est post mortem Moysi serui Domini, vt loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun, ministrum Moysi, & diceret ei: *Moyses seruus meus mortuus est: surge, & transi Iordanẽ istum tu & omnis populus tecum, in Terram, quam ego dabo filiis Israel. *"Omnem locum, quem calcauerit vestigium pedis vestri, vobis tradam, sicut locutus sum Moysi. *A deserto & Libano vsque ad fluuium magnum Euphraten, omnis terra Hethęorum vsque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. *Nullus poterit vobis resistere cũctis diebus vitæ tuæ: "sicut fui cum Moyse, ita ero tecum: non dimittam, nec derelinquam te. *"Confortare, & esto robustus: tu enim sorte diuides populo huic Terram, pro qua iuraui

"Deut. 11. c. 14

"Heb. 13. a. 6 Ioſ. 3. b. 7 "Deut. 31. b. 6 f. 23 3. Reg. 2. a. 2

patribus ſuis, vt traderem eam illis. * Confortare igitur,& eſto robuſtus valde:vt cuſtodias,& facias omnem legem,quam præcepit tibi Moyſes ſeruus meus: ne declines ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtram,vt intelligas cuncta quæ agis. * Non recedat volumen legis huius ab ore tuo:ſed meditaberis in eo diebus ac noctibus, vt cuſtodias & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo: tunc diriges viam tuam,& intelliges eam. * Ecce præcipio tibi, confortare, & eſto robuſtus. Noli metuere,& noli timere: quoniam tecum eſt Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcumque perrexeris. * Præcepitque Ioſue principibus populi, dicens: Tranſite per medium caſtrorum,& imperate populo,ac dicite:* Præparate vobis cibaria:quoniam poſt diem tertium tranſibitis Iordanem, & intrabitis ad poſſidēdam Terram, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.* Rubenitis quoque & Gaditis,& dimidiæ tribui Manaſſe ait:* Mementote ſermonis,quem prȩcepit vobis Moyſes famulus Domini,dicens: Dominus Deus veſter dedit vobis requiem, & omnem terram. *\\ Vxores veſtræ, & filij,ac iumenta manebunt in Terra, quā tradidit vobis Moyſes trans Iordanem:vos autem tranſite armati ante fratres veſtros, omnes fortes manu,& pugnate pro eis,* donec det Dominus requiem fratribus veſtris ſicut & vobis dedit, & poſſideant ipſi quoque Terram, quam Dominus Deus veſter daturus eſt eis: & ſic reuertemini in Terram poſſeſſionis veſtræ,& habitabitis in ea,quam vobis dedit Moyſes famulus Domini trans Iordanem contra ſolis ortum. * Reſponderuntque ad Ioſue,atq; dixerūt:Omnia, quæ præcepiſti nobis,faciemus:& quocumque miſeris,ibimus.* Sicut obediuimus in cunctis Moyſi, ita obediemus & tibi:tantum ſit Dominus Deus tuus tecum, ſicut fuit cum Moyſe. * Qui contradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis ſermonibus,quos præceperis ei, moriatur.tu tantū cōfortare,& viriliter age.

Num. 32. d. 20

CAP. II.

MIſit igitur Ioſue filius Nun de Setim duos viros exploratores in abſcondito:& dixit eis:Ite,& conſiderate Terram, vrbemque Iericho.\\ Qui pergentes ingreſſi ſunt domum mulieris meretricis, nomine Rahab,& quieuerunt apud eam.* Nunciatumque eſt regi Iericho,& dictum:Ecce viri ingreſſi ſunt huc per noctem de filiis Iſrael,vt explorarent Terram. * Miſitque rex Iericho ad Rahab dicens: Educ viros, qui venerunt ad te, & ingreſſi ſunt domum tuam:exploratores quippe ſunt,& omnem Terram conſiderare venerunt.*\\ Tollenſq; mulier viros, abſcondit, & ait: Fateor, venerunt ad me, ſed neſciebam vnde eſſent: * cumque porta clauderetur in tenebris, & illi pariter exierunt, neſcio quò abierunt: perſequimini citò, & comprehendetis eos. * Ipſa autem fecit aſcendere viros in ſolarium domus ſuæ, operuitque eos ſtipulalini, quæ ibi erat.* Hi autem,qui miſſi fuerant,ſecuti ſunt eos per viam,quæ ducit ad vadum Iordanis: illiſque egreſſis ſtatim porta clauſa eſt. * Necdum obdormierant qui latebant,& ecce mulier aſcendit ad eos, & ait:* Noui quòd Dominus tradiderit vobis Terram: etenim irruit in nos terror veſter, & elanguerūt omnes habitatores Terræ. * Audiuimus quòd\\ ſiccauerit Dominus aquas Maris rubri ad veſtrum introitum, quando egreſſi eſtis ex Ægypto:\\ & quæ feceritis duobus Amorrhæorum regibus,qui erant trās Iordanem:Sehon & Og, quos interfeciſtis. * Et hæc audientes pertimuimus, & elanguit cor noſtrum, nec remanſit in nobis ſpiritus ad introitum veſtrum: Dominus enim Deus veſter ipſe eſt Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum. *\\ Nunc ergo iurate mihi per Dominum, vt quomodo ego miſericordiam feci vobiſcum, ita & vos faciatis cum domo patris mei: detiſque mihi verum ſignum,* vt ſaluetis patrem meum & matrem, fratres ac ſorores meas, & omnia quæ illorum ſunt, & eruatis animas noſtras à morte. * Qui reſponderunt ei: Anima noſtra ſit pro vobis in mortem, ſi tamen non prodideris nos. cumque tradiderit nobis Dominus terram,faciemus in te miſericordiam & veritatem. * Demiſit ergo eos per funem de feneſtra: domus enim eius hærebat muro. *Dixitque ad eos: Ad montana conſcendite,ne fortè occurrāt vobis reuertentes: ibique latitate tribus diebus, donec redeant, & ſic ibitis per viam veſtram. * Qui dixerunt ad eam: Innoxij erimus à iuramento hoc, quo adiuraſti nos: * ſi ingredientibus nobis Terram, ſignum fuerit funiculus iſte coccineus,& ligaueris eum in feneſtra, per quam demiſiſti nos: & patrem tuum ac matrem, fratreſque & omnem cognationem tuam cōgregaueris in domum tuam. * Qui oſtium domus tuæ egreſſus fuerit, ſanguis ipſius erit in caput eius, & nos erimus alieni. Cunctorum autem ſanguis,

\\ Inf. c. 17

\\ Exod. c. 21

\\ Num. c. 24

\\ Infra d. 22

\\ Iac. 2. d. 25 Heb. 11. f. 31

qui

qui tecum in domo fuerint, redundabit in caput nostrũ, si eos aliquis tetigerit. * Quòd si nos prodere volueris, & sermonẽ istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento, quo adiurasti nos. * Et illa respondit: Sicut locuti estis, ita fiat. dimittensque eos vt pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra. * Illi verò ambulantes peruenerunt ad montana, & manserunt ibi tres dies, donec reuerterentur qui fuerant persecuti: quærentes enim per omnem viam, non repererunt eos. * Quibus vrbem ingressis, reuersi sunt, & descenderunt exploratores de monte: & transmisso Iordane, venerunt ad Iosue filium Nun, narrauerunteque ei omnia quæ acciderant sibi, * atque dixerunt: Tradidit Dominus omnem terram hanc in manus nostras, & timore prostrati sunt cuncti habitatores eius.

CAP. III.

IGitur Iosue de nocte consurgens mouit castra: egredientesq; de Setim, venerunt ad Iordanem ipse, & omnes filij Israel, & morati sunt ibi tres dies. * Quibus euolutis, transierunt præcones per castrorum medium, * & clamare cœperunt: Quando videritis arcam fœderis Domini Dei vestri, & sacerdotes stirpis Leuiticæ portãtes eam, vos quoque consurgite, & sequimini præcedentes: * sitque inter vos & arcam spatium cubitorum duum millium: vt procul videre possitis, & nosse per quam viam ingrediamini: quia prius non ambulastis per eam: & cauete ne appropinquetis ad arcam. * Dixitque Iosue ad populum: Sanctificamini: cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia. * Et ait ad sacerdotes: Tollite arcam fœderis, & præcedite populum. Qui iussa complentes, tulerunt, & ambulauerunt ante eos. * Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel: vt sciant quòd sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim. * Tu autem præcipe sacerdotibus, qui portant arcam fœderis, & dic eis: Cùm ingressi fueritis partem aquæ Iordanis, state in ea. * Dixitque Iosue ad filios Israel: Accedite huc, & audite verbum Domini Dei vestri. * Et rursum: In hoc, inquit, scietis quòd Dominus Deus viuens in medio vestri est, & diſperdet in conspectu vestro Chananæum & Hethæum, Heuæum & Pherezęum, Gergesæum quoque & Iebusæum, & Amorrhæum. * " Ecce, arca fœderis Domini omnis terræ antecedet vos per Iordanem. * Parate duodecim viros de tribubus Israel, singulos per singulas tribus. * Et cùm posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui portant arcam Domini Dei vniuersæ terræ in aquis Iordanis, aquæ, quæ inferiores sunt, decurrent atque deficient: quæ autem desuper veniunt, in vna mole consistent. * Igitur egressus est populus de tabernaculis suis, vt transiret Iordanem: & sacerdotes, qui portabant arcam fœderis, pergebant ante eum. * Ingressisque eis Iordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis (Iordanis autem ripas aluei sui tempore messis impleuerat) * steterunt aquæ descendentes in loco vno, & ad instar montis intumescentes apparebant procul ab vrbe, quæ vocatur Adom vsque ad locum Sarthan: quæ autem inferiores erant, in Mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descenderunt, vsquequo omnino deficerent. * Populus autem incedebat contra Iericho: & sacerdotes, qui portabant arcam fœderis Domini, stabant super siccam humũ in medio Iordanis accincti, omnisq; populus per arentem alueum transibat.

CAP. IIII.

QVibus transgressis, dixit Dominus ad Iosue: * Elige duodecim viros singulos per singulas tribus: * & præcipe eis vt tollant de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria. * Vocauitque Iosue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israel, singulos de singulis tribubus, * & ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Iordanis medium, & portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris, iuxta numerum filiorum Israel, * vt sit signum inter vos: & quando interrogauerint vos filij vestri cras, dicentes: Quid sibi volunt isti lapides? * respondebitis eis: Defecerunt aquæ Iordanis ante arcam fœderis Domini, cùm transiret eum: idcirco positi sunt lapides isti in monumentum filiorum Israel vsq; in æternũ. * Fecerunt ergo filij Israel sicut præcepit eis Iosue, portantes de medio Iordanis alueo duodecim lapides, vt Dominus ei imperarat, iuxta numerum filiorũ Israel, vsq; ad locum, in quo castrametati sunt, ibiq; posuerunt eos. * Alios quoque duodecim lapides posuit Iosue in medio Iordanis alueo, vbi steterunt sacerdotes, qui portabant arcam fœderis: & sunt ibi vsq; in præsentem diem. * Sacerdotes au-

" Act. 7. f. 45 Eccli. 24. c. 36

tes autem, qui portabant arcam, ſtabant in Iordanis medio, donec omnia complerentur, quæ Ioſue, vt loqueretur ad populum, præceperat Dominus, & dixerat ei Moyſes. Feſtinauitq; populus, & tranſiit. * Cumque tranſiſſent omnes, tranſiuit & arca Domini, ſacerdoteſque pergebant ante populum. * Filij quoque Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, armati præcedebant filios Iſrael, ‖ ſicut eis præceperat Moyſes: * & quadraginta pugnatorum millia per turmas, & cuneos, incedebant per plana atque campeſtria vrbis Iericho. * In die illo magnificauit Dominus Ioſue coram omni Iſrael, vt timerẽt eum, ſicut timuerant Moyſen, dum aduiueret. * Dixitque ad eum: * Præcipe ſacerdotibus, qui portant arcam fœderis, vt aſcendant de Iordane. * Qui præcepit eis, dicens: Aſcendite de Iordane. * Cumque aſcendiſſent portantes arcam fœderis Domini, & ſiccam humum calcare cœpiſſent, reuerſæ ſunt aquæ in alueum ſuum, & fluebant ſicut ante conſueuerant. * Populus autem aſcendit de Iordane, decimo die menſis primi, & caſtrametati ſunt in Galgalis contra Orientalem plagam vrbis Iericho. * Duodecim quoque lapides, quos de Iordanis alueo ſumpſerant, poſuit Ioſue in Galgalis, * & dixit ad filios Iſrael: Quãdo interrogauerint filij veſtri cras patres ſuos, & dixerint eis: Quid ſibi volunt lapides iſti? * docebitis eos, atque dicetis: Per arentem alueum tranſiuit Iſrael Iordanem iſtum, * ſiccante Domino Deo veſtro aquas eius in conſpectu veſtro, donec tranſiretis: * ‖ ſicut fecerat prius in mari rubro, quod ſiccauit donec tranſiremus: * vt diſcant omnes terrarũ populi fortiſſimam Domini manum, vt & vos timeatis Dominum Deum veſtrum omni tempore.

‖ Num. 32. c. 28

‖ Exod. 14. c. 21

CAP. V.

POſtquam ergo audierunt omnes reges Amorrhæorum, qui habitabant trans Iordanem ad Occidentalem plagam, & cuncti reges Chanaan, qui propinqua poſſidebant magni maris loca, quòd ſiccaſſet Dominus fluenta Iordanis coram filiis Iſrael donec tranſirent, diſſolutum eſt cor eorum, & non remanſit in eis ſpiritus, timentium introitum filiorum Iſrael. * Eo tempore ait Dominus ad Ioſue: Fac tibi cultros lapideos, & circumcide ſecundò filios Iſrael. * Fecit quod iuſſerat Dominus, & circumcidit filios Iſrael in colle præputiorum. * Hæc autem cauſa eſt ſecundæ circumciſionis: Omnis populus, qui egreſſus eſt de Ægypto generis maſculini, vniuerſi bellatores viri, mortui ſunt in deſerto per longiſſimos viæ circuitus, * qui omnes circumciſi erant. Populus autem qui natus eſt in deſerto, * per quadraginta annos itineris latiſſimę ſolitudinis incircumciſus fuit: donec conſumerentur qui non audierant vocem Domini, & quibus ante iurauerat vt non oſtenderet eis terram lacte & melle manantem. * Horum filij in locum ſucceſſerunt patrum, & circumciſi ſunt à Ioſue: quia ſicut nati fuerant, in pręputio erãt, nec eos in via aliquis circũciderat. * Poſtquam autem omnes circumciſi ſunt, mãſerunt in eodem caſtrorum loco, donec ſanarentur. * Dixitq; Dominus ad Ioſue: Hodie abſtuli opprobrium Ægypti à vobis. Vocatumq; eſt nomen loci illius Galgala, vſque in prę-ſentem diem. * Manſeruntque filij Iſrael in Galgalis, & fecerunt Phaſe, quartadecima die menſis ad veſperum in cãpeſtribus Iericho: * & comederũt de frugibus Terræ die altero, azymos panes, & polentam eiuſdem anni. * Defecitque manna poſtquam comederunt de frugibus Terræ, nec vſi ſunt vltra cibo illo filij Iſrael, ſed comederunt de frugibus præſentis anni Terræ Chanaan. * Cùm autem eſſet Ioſue in agro vrbis Iericho, leuauit oculos, & vidit virum ſtantem contra ſe, euaginatum tenentem gladium, perrexitque ad eum, & ait: Noſter es, an aduerſariorum? * Qui reſpondit: Nequaquam: ſed ſum princeps exercitus Domini, & nunc venio. * Cecidit Ioſue pronus in terram. Et adorans ait: Quid Dominus meus loquitur ad ſeruum ſuum? * ‖ Solue, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim, in quo ſtas, ſanctus eſt. Fecitque Ioſue vt ſibi fuerat imperatum.

‖ Exod. 3. 5 Act. 7.

CAP. VI.

IEricho autem clauſa erat atque munita, timore filiorum Iſrael, & nullus egredi audebat aut ingredi. * Dixitque Dominus ad Ioſue: Ecce dedi in manu tua Iericho, & regem eius, omneſque fortes viros. * Circuite vrbem cuncti bellatores ſemel per diem: ſic facietis ſex diebus. * Septimo autem die ſacerdotes tollãt ſeptem buccinas, quarum vſus eſt in iubileo, & præcedant arcam fœderis: ſeptieſque circuibitis ciuitatem, & ſacerdotes clangent buccinis. * Cumque inſonuerit vox tubæ longior atque conciſior, & in auribus veſtris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, &

muri

muri funditus corruent ciuitatis, ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. * Vocauit ergo Iosue filius Nun sacerdotes, & dixit ad eos: Tollite arcam fœderis: & septem alij sacerdotes tollant septem iubileorum buccinas, & incedant ante arcam Domini. * Ad populum quoque ait: Ite, & circuite ciuitatem, armati, præcedentes arcam Domini. * Cumque Iosue verba finisset, & septem sacerdotes septem buccinis clangerent ante arcam fœderis Domini, * omnisque præcederet armatus exercitus, reliquum vulgus arcam sequebatur, ac buccinis omnia concrepabant. * Præceperat autem Iosue populo, dicens: Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neq; vllus sermo ex ore vestro egredietur: donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate, & vociferamini. * Circuiuit ergo arca Domini ciuitatem semel per diem, & reuersa in castra, mansit ibi. * Igitur Iosue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes arcam Domini, * & septem ex eis septem buccinas, quarum in iubileo vsus est: præcedebantq; arcam Domini ambulantes atq; clangentes: & armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur arcam, & buccinis personabat. * Circuieruntq; ciuitatem secundo die semel, & reuersi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. * Die autem septimo, diluculo consurgentes, circuierunt vrbem, sicut dispositum erat, septies. * Cumq; septimo circuitu clangerent buccinis sacerdotes, dixit Iosue ad omnem Israel: Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus ciuitatem: * sitque ciuitas hæc anathema: & omnia quæ in ea sunt, Domino. sola Rahab meretrix viuat cum vniuersis, qui cum ea in domo sunt: \\ abscondit enim nuncios quos direximus. * Vos autem cauete ne de his, quæ præcepta sunt, quippiam contingatis, & sitis præuaricationis rei, & omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur. * Quidquid autem auri & argenti fuerit, & vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius. * \\ Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt: & ascendit vnusquisque per locum, qui contra se erat: \\ ceperuntque ciuitatem, * & interfecerunt omnia quæ erant in ea, à viro vsque ad mulierem, ab infante vsque ad senem. Boues quoque & oues & asinos in ore gladij percusserunt. * Duobus autem viris, \\ qui exploratores missi fuerant, dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, & producite eam, & omnia quæ illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. * \\ Ingressique iuuenes, eduxerunt Rahab, & parentes eius, fratres quoque, & cunctam supellectilem ac cognationem illius, & extra castra Israel manere fecerunt. * \\ Vrbem autem, & omnia, quæ erant in ea, succenderunt; absque auro & argento, & vasis æneis, ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrarunt. * Rahab verò meretricem, & domum patris eius, & omnia quæ habebat, fecit Iosue viuere, & habitauerunt in medio Israel vsque in præsentem diem: eo quòd absconderit nuncios, quos miserat vt explorarent Iericho. In tempore illo, imprecatus est Iosue, dicens: * \\ Maledictus vir coram Domino, qui susciterit & ædificauerit ciuitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, & in nouissimo liberorum ponat portas eius. * Fuit ergo Dominus cum Iosue, & nomen eius vulgatum est in omni terra.

\\ Heb. 11. f. 31

\\ Infrà 8. a. 2

\\ 3. Reg. 16. g. 34

CAP. VII.

FIlij \\ autem Israel præuaricati sunt mandatum, & vsurpauerunt de anathemate. \\ Nam Achan filius Charmi, filij Zabdi, filij Zare de tribu Iuda, tulit aliquid de anathemate: iratusq; est Dominus contra filios Israel. * Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai, quæ est iuxta Bethauen, ad Orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite, & explorate Terram. Qui præcepta complentes exploraverunt Hai. * Et reuersi dixerũt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria millia virorum pergãt, & deleant ciuitatem: quare omnis populus frustra vexabitur cõtra hostes pauciſſimos? * Ascenderunt ergo tria millia pugnatorũ. Qui statim terga vertentes, * percussi sunt à viris vrbis Hai, & corruerũt ex eis triginta sex homines: persecutique sunt eos aduersarij de porta vsque ad Sabarim, & ceciderunt per prona fugiẽtes: pertimuitque cor populi, & instar aquæ liquefactum est. * Iosue verò scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini vsque ad vesperam, tam ipse quàm omnes senes Israel: miseruntque puluerem super capita sua, * & dixit Iosue: Heu Domine Deus, quid voluisti traducere populum istum Iordanem fluuium, vt traderes nos in manus Amorrhæi, & perderes? vtinam vt cœpimus, mansissemus trans

\\ Inf. 22. d. 16

\\ 1. Paral. 2 a. 7

\\ Sup. 2. b. 7

\\ Heb. 11. f. 31

\\ Heb. 11. f. 30

\\ 2. Mac. 12 c. 15

\\ Sup. 2. b. 7

Iorda-

Iordanem. *Mi Domine Deus quid dicam, videns Israelem hostibus suis terga vertentem? * Audient Chananæi, & omnes habitatores Terræ, & pariter conglobati circumdabunt nos, atque delebunt nomen nostrum de terra: & quid facies magno nomini tuo? * Dixitque Dominus ad Iosue: Surge, cur iaces pronus in terra? * Peccauit Israel, & prævaricatus est pactum meum: tuleruntque de anathemate, & furati sunt atque mentiti, & abscónderunt inter vasa sua. * Nec poterit Israel stare ante hostes suos, eosq; fugiet: quia pollutus est anathemate. non ero vltra vobiscum, donec conteratis eum, qui huius sceleris reus est. *Surge, sanctifica populum, & dic eis: "Sanctificamini in crastinum: hæc enim dicit Dominus Deus Israel: Anathema in medio tui est Israel: non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere. * Accedetisque mane singuli per tribus vestras: & quamcumque tribum sors inuenerit, accedet per cognationes suas, & cognatio per domos, domusque per viros. * Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cum omni substantia sua: quoniam prævaricatus est pactum Domini, & fecit nefas in Israel. * Surgens itaque Iosue mane, applicuit Israel per tribus suas, & inuenta est tribus Iuda. * Quæ cùm iuxta familias suas esset oblata, inuenta est familia Zare. Illam quoque per domos offerens, reperit Zabdi: * cuius domum in singulos diuidens viros, inuenit Achan filium Charmi, filij Zabdi: filij Zare de tribu Iuda. * Et ait Iosue ad Achan: Fili mi, da gloriam Domino Deo Israel, & confitere, atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. * Respondítque Achan Iosue, & dixit ei: Verè ego peccaui Domino Deo Israel, & sic & sic feci. * vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum: & concupiscens abstuli, & abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. * Misit ergo Iosue ministros: qui currentes ad tabernaculum illius, repererunt cuncta abscondita in eodem loco, & argentum simul. * Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Iosue, & ad omnes filios Israel, proieceruntque ante Dominum. "Tollens itaque Iosue Achan filium Zare, argentumque & pallium, & auream regulã, filios quoque & filias eius, boues & asinos, & oues, ipsumq; tabernaculum, & cũctam supellectilem: (& omnis Israel cum eo) duxerũt eos ad Vallẽ Achor: * vbi dixit Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac. Lapidauitque eum omnis Israel: & cuncta quæ illius erãt, igne consumpta sunt. * Congregaueruntq; super eum aceruum magnũ lapidum, qui permanet vsq; in præsentem diem. Et auersus est furor Domini ab eis. Vocatumq; est nomen loci illius, Vallis Achor, vsq; hodie.

CAP. VIII.

DIxit autem Dominus ad Iosue: Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinẽ pugnatorum, & consurgens ascende in oppidum Hai. ecce tradidi in manu tua regem eius, & populum, vrbemque & terram. * Facieſque vrbi Hai, & regi eius, "sicut feciſti Iericho, & regi illius: prædam verò, & omnia animantia diripietis vobis: pone insidias vrbi post eam. *Surrexitque Iosue, & omnis exercitus bellatorum cum eo, vt ascenderent in Hai: & electa triginta millia virorum fortium misit nocte, * præcepitque eis, dicens: Ponite insidias post ciuitatem: nec longiùs recedatis: & eritis omnes parati. *"ego autem, & reliqua multitudo, quæ mecum est, accedemus ex aduerso contra vrbem. Cumque exierint contra nos, sicut ante fecimus, fugiemus, & terga vertemus: * donec persequentes ab vrbe longiùs protrahantur: putabunt enim nos fugere sicut prius. *Nobis ergo fugientibus, & illis persequentibus, consurgetis de insidiis, & vastabitis ciuitatem: tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras. * Cumque ceperitis, succendite eam, & sic omnia facietis, vt iussi. * Dimisitq; eos, & perrexerunt ad locum insidiarum, sederuntq; inter Bethel, & Hai, ad Occidentalem plagam vrbis Hai: Iosue autem nocte illa in medio mansit populi, *surgensq; diluculo recẽsuit socios, & ascendit cum senioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum. * Cumq; venissent & ascendissent ex aduerso ciuitatis, steterunt ad Septentrionalem vrbis plagam, inter quam & eos erat vallis media. *Quinque autem millia viros elegerat, & posuerat in insidiis inter Bethel & Hai ex occidentali parte eiusdem ciuitatis: *omnis verò reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita vt nouissimi illius multitudinis Occidentalẽ plagam vrbis attingerẽt. Abiit ergo Iosue nocte illa, & stetit in vallis medio.

Sup. 3. 5 Deuit. 20. 18 Num. 11. 18 1. Reg. 16. 5

2. Reg. 18. d. 17

" Sup. 6. d. 24

" Sup. 7. p. 4

*Quod cùm vidisset rex Hai, festinauit mane, & egressus est cum omni exercitu ciuitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quòd post tergum laterent insidiæ. * Iosue verò, & omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum, & fugientes per solitudinis viam.* At illi vociferates pariter, & se mutuo cohortantes, persecuti sunt eos. Cumque recessissent à ciuitate, * & ne vnus quidem in vrbe Hai & Bethel remansisset qui non persequeretur Israel (sicut eruperant aperta oppida relinquentes,) * dixit Dominus ad Iosue: Leua clypeum, qui in manu tua est, contra vrbem Hai, quoniam tibi tradam eam. * Cumque eleuasset clypeum ex aduerso ciuitatis, insidiæ, quæ latebant, surrexerunt confestim: & pergentes ad ciuitatem, ceperũt, & succenderunt eam. * Viri autem ciuitatis, qui persequebantur Iosue, respicientes & videntes fumum vrbis ad cælum vsq; conscendere, non potuerunt vltra huc illucq; diffugere: præsertim cùm hi, qui simulauerant fugam, & tendebant ad solitudinem, contra persequentes fortissimè restitissent. * Videnséque Iosue & omnis Israel quòd capta esset ciuitas, & fumus vrbis ascẽderet, reuersus percussit viros Hai. * Siquidem & illi qui ceperant & succenderant ciuitatem, egressi ex vrbe contra suos, medios hostium ferire cœperunt. Cùm ergo ex vtraque parte aduersarij cæderentur, ita vt nullus de tanta multitudine saluaretur,* regem quoque vrbis Hai apprehenderunt viuentem, & obtulerunt Iosue. * Igitur omnibus interfectis, qui Israelem ad deserta tendentem fuerant persecuti, & in eodem loco gladio corruentibus, reuersi filij Israel percusserunt ciuitatem. * Erant autem qui in eodem die conciderant à viro vsque ad mulierem, duodecim millia hominum, omnes vrbis Hai. * Iosue verò non contraxit manum, quam in sublime porrexerat, tenens clypeum donec interficerentur omnes habitatores Hai. * Iumenta autem & prædam ciuitatis diuiserunt sibi filij Israel, sicut præceperat Dominus Iosue.* Qui succendit vrbem, & fecit eam tumulum sempiternum: * regem quoque eius suspendit in patibulo vsque ad vesperam & solis occasum. Præcepitque Iosue, & deposuerunt cadauer eius de cruce: proieceruntque in ipso introitu ciuitatis, congesto super eum magno aceruo lapidum, qui permanet vsque in præsentem diem. * Tunc ædificauit Iosue altare Domino Deo Israel in monte Hebal: * ‖ sicut præceperat Moyses famulus Domini filiis Israel, & scriptum est in volumine legis Moysi: Altare verò de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit: & obtulit super eo holocausta Domino, immolauitque pacificas victimas. * Et scripsit super lapides Deuteronomium legis Moysi, quod ille digesserat coram filiis Israel. * Omnis autem populus, & maiores natu, ducesque ac iudices stabant ex vtraque parte arcæ, in conspectu sacerdotum qui portabãt arcam fœderis Domini, vt aduena ita & indigena. Media pars eorum iuxta montem Garizim, & media iuxta montem Hebal, sicut præceperat Moyses famulus Domini. Et primùm quidem benedixit populo Israel. * Post hæc legit omnia verba benedictionis & maledictionis, & cuncta quæ scripta erant in legis volumine. * Nihil ex his, quę Moyses iusserat, reliquit intactum, sed vniuersa replicauit coram omni multitudine Israel, mulieribus ac paruulis & aduenis, qui inter eos morabantur.

CAP. IX.

QVibus auditis, cuncti reges trans Iordanem, qui versabantur in montanis & campestribus, in maritimis ac littore magni maris, hi quoque qui habitabant iuxta Libanum, Hethæus & Amorrhæus, Chananæus, Pherezæus, & Heuæus, & Iebusæus * congregati sunt pariter, vt pugnarent contra Iosue & Israel vno animo, eademque sententia. * At hi, qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Iosue, Iericho & Hai: * & callidè cogitantes tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes, & vtres vinarios scissos atque consutos, * calceamentaque perantiqua quæ ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant, induti veteribus vestimentis: panes quoque, quos portabant ob viaticum, duri erant, & in frusta comminuti: * perrexeruntque ad Iosue, qui tunc morabatur in castris Galgalæ, & dixerunt ei, atque simul omni Israeli: De terra longinqua venimus, pacem vobiscum facere cupientes. Respõderuntque viri Israel ad eos, atque dixerunt: * Ne fortè in terra, quæ nobis sorte debetur, habitetis, & non possimus fœdus inire vobiscum. * At illi ad Iosue, Serui, inquiunt, tui sumus. Quibus Iosue ait: Qui nam estis vos? & vnde venistis?* Respondederunt: De terra lõginqua valde venerũt serui tui in nomine Domini Dei tui. Audiuimus enim famam potẽtiæ eius, cũcta quę fecit in Ægypto, * ‖ & duobus regibus Amorrhęorũ

‖ Exod. 20. d. 25 Deut. 27. c. 4

‖ Num. 21. c. 13

qui fuerũt trans Iordanem, Sehon regi He-
sebon, & Og regi Basan, qui erat in Asta-
roth: * dixeruntq́ue nobis seniores, & om- 11
nes habitatores Terræ nostræ: Tollite in
manibus cibaria ob longissimam viam, &
occurrite eis, & dicite: Serui vestri sumus,
fœdus inite nobiscum. * En, panes quando 12 A
egressi sumus de domibus nostris, vt veni-
remus ad vos, calidos sumpsimus, nunc sic-
ci facti sunt, & vetustate nimia comminu-
ti. * vtres vini nouos impleuimus, nunc ru- 13
pti sunt & soluti. vestes & calceamenta
quibus induimur, & quæ habemus in pe-
dibus, ob longitudinem longioris viæ tri-
ta sunt, & penè consumpta. * Susceperunt 14
igitur de cibariis eorum, & os Domini non C
interrogauerunt. * " Fecitq́ue Iosue cum eis 15
pacem, & inito fœdere pollicitus est quòd
non occiderentur: principes quoque mul-
titudinis iurauerunt eis. * Post dies autem 16
tres initi fœderis, audierunt quòd in vicino
habitarent, & inter eos futuri essent. * Mo- 17
ueruntq́ue castra filij Israel, & venerunt in
ciuitates eorum die tertio, quarum hæc vo-
cabula sunt, Gabaon, & Caphira, & Be-
roth, & Cariathiarim. * Et non percusserunt 18
eos, eo quòd iurassent eis principes multitu-
dinis in nomine Domini Dei Israel. Mur-
murauit itaque omne vulgus contra prin-
cipes. * Qui responderunt eis: Iurauimus il- 19
lis in nomine Domini Dei Israel, & idcirco
non possumus eos contingere. * Sed hoc fa- 20
ciemus eis: Reseruentur quidem vt viuant,
ne contra nos ira Domini concitetur, si pe-
ierauerimus: * sed sic viuant, vt in vsus vni- 21
uersæ multitudinis ligna cædant, aquasq́ue D
comportent. Quibus hęc loquentibus: * vo- 22
cauit Gabaonitas Iosue, & dixit eis: Cur
nos decipere fraude voluistis, vt diceretis:
Procul valde habitamus à vobis, cùm in
medio nostri sitis? * Itaq; sub maledictione 23
eritis, & non deficiet de stirpe vestra ligna
cædens, aquasq́ue comportans in domum
Dei mei. * Qui responderunt: Nunciatum 24
est nobis seruis tuis, quòd promisisset Do-
minus Deus tuus Moysi seruo suo vt tra-
deret vobis omnem Terram, & disperde-
ret cunctos habitatores eius. Timuimus
igitur valde, & prouidimus animabus no-
stris, vestro terrore compulsi, & hoc con-
silium iniuimus. * Nunc autem in manu 25
tua sumus: quod tibi bonum & rectum
videtur, fac nobis. * Fecit ergo Iosue vt di- 26
xerat, & liberauit eos de manu filiorum Is-
rael, vt non occiderentur. * Decreuitq́ue 27
in illo die eos esse in ministerio cuncti po-

puli, & altaris Domini, cædentes ligna, &
aquas comportantes, vsque in pręsens tem-
pus, in loco, quem Dominus elegisset.

CAP. X.

1 QVæ cùm audisset Adonisedec rex Ie-
A rusalem, quòd scilicet cepisset Iosue
Hai, & subuertisset eam (sicut enim fecerat
Iericho & regi eius, sic fecit Hai, & regi il-
lius) & quòd transfugissent Gabaonitæ ad
2 Israel, & essent fœderati eorum, * timuit
valde. Vrbs enim magna erat Gabaon, &
vna ciuitatum regalium, & maior oppido
Hai, omnesq́ue bellatores eius fortissimi.
3 * Misit ergo Adonisedec rex Ierusalem ad
Oham regem Hebron, & ad Pharam re-
gem Ierimoth, ad Iaphia quoque regem
Lachis, & ad Dabir regem Eglon, dicens:
4 * Ad me ascendite, & ferte præsidium, vt
expugnemus Gabaon, quare transfugerit
5 ad Iosue, & ad filios Israel. * Congregati
igitur ascenderunt quinque reges Amor-
rhæorum: rex Ierusalem, rex Hebron, rex
Ierimoth, rex Lachis, rex Eglon, simul cum
exercitibus suis, & castrametati sunt circa
6 Gabaon, oppugnantes eam. * Habitatores
B autem Gabaon vrbis obsessæ miserunt ad
Iosue, qui tunc morabatur in castris apud
Galgalam, & dixerunt ei: Ne retrahas ma-
nus tuas ab auxilio seruorum tuorum:
ascende citò, & libera nos, ferq́; præsidium:
conuenerunt enim aduersum nos omnes
reges Amorrhęorum, qui habitant in mon-
7 tanis. * Ascenditq́; Iosue de Galgalis, & om-
nis exercitus bellatorum cum eo, viri fortis-
8 simi. * Dixitq́ue Dominus ad Iosue: Ne ti-
meas eos: in manus enim tuas tradidi illos:
9 nullus ex eis tibi resistere poterit. * Irruit ita-
que Iosue super eos repẽtè, tota nocte ascen-
10 dens de Galgalis: * Et conturbauit eos Do-
minus à facie Israel: contriuitq́ue plaga ma-
gna in Gabaon, ac persecutus est eos per
viam ascensus Beth horon, & percussit vs-
11 que Azeca & Maceda. * Cumq́ue fugerent
C filios Israel, & essent in descẽsu Beth horon,
Dominus misit super eos lapides magnos
de cælo vsq; ad Azeca: & mortui sunt mul-
to plures lapidibus grandinis, quàm quos
12 gladio percusserant filij Israel. * Tunc locu-
tus est Iosue Domino in die, qua tradidit
Amorrhæum in conspectu filiorum Israel,
dixitq́; coram eis: Sol cõtra Gabaon ne mo-
13 uearis, & Luna contra vallem Aialon. * Ste-
teruntq́; " Sol & Luna, donec vlcisceretur se
gens de inimicis suis. Nónne scriptum est
hoc in libro iustorum? Stetit itaque Sol in

2. Reg. 21. 2

" Isai. 28. f. 21 Eccli. 46. a. 5

medio

medio cæli, & non festinauit occumbere
spatio vnius diei. *Non fuit antea nec post- 14
ea tam longa dies, obediente Domino voci
hominis, & pugnante pro Israel. * Reuer- 15
súsque est Iosue cum omni Israel in castra
Galgalæ. * Fugerant enim quinque reges, & 16
se absconderant in spelunca vrbis Maceda.
* Nunciatumq; est Iosue quòd inuenti es- 17
sent quinque reges latentes in spelunca vr-
bis Maceda. * Qui præcepit sociis, & ait: 18 D
Voluite saxa ingẽtia ad os speluncæ, & po-
nite viros industrios, qui clausos custodiãt:
* vos autem nolite stare, sed persequimini 19
hostes, & extremos quosque fugientium
cædite: nec dimittatis eos vrbium suarum
intrare præsidia, quos tradidit Dominus
Deus in manus vestras. * Cæsis ergo aduer- 20
sariis plaga magna, & vsque ad internecio-
nem penè consumptis, hi, qui Israel effuge-
re potuerunt, ingressi sunt ciuitates muni-
tas. * Reuersúsque est omnis exercitus ad 21 G
Iosue in Maceda, vbi tunc erant castra, sani
& integro numero: nullúsque contra filios
Israel mutire ausus est. * Præcepítque Iosue, 22
dicens: Aperite os speluncæ, & producite
ad me quinque reges, qui in ea latitant.
* Fecerúntque ministri vt sibi fuerat im- 23
peratum: & eduxerunt ad eum quinque
reges de spelunca, regem Ierusalem, regem
Hebron, regem Ierimoth, regem Lachis,
regem Eglon. * Cúmque educti essent ad 24
eum, vocauit omnes viros Israel, & ait ad E
principes exercitus qui secum erant: Ite, &
ponite pedes super colla regum istorũ. Qui
cùm perrexissent, & subiectorum colla pe-
dibus calcarent, * rursum ait ad eos: Nolite 25
timere, nec paueatis, confortamini & esto-
te robusti: sic enim faciet Dominus cun-
ctis hostibus vestris, aduersum quos dimi-
catis. * Percussítque Iosue, & interfecit eos, 26
atque suspendit super quinque stipites:
fuerúntque suspensi vsque ad vesperum.
\\ Deut. 21. d. 23 * \\ Cúmque occumberet sol, præcepit so- 27
ciis vt deponerent eos de patibulis. Qui
depositos proiecerunt in speluncam, in qua
latuerant, & posuerunt super os eius saxa
ingentia, quæ permanent vsque in præsens.
* Eodem quoque die Macedam cepit Io- 28
sue, & percussit eam in ore gladij, regém-
que illius interfecit, & omnes habitatores
eius: non dimisit in ea saltem paruas reli-
quias. Fecítque regi Maceda, sicut fece- F
rat regi Iericho. * Transiuit autem cum 29
omni Israel de Maceda in Lebna, & pugna-
bat contra eam: * quam tradidit Dominus 30
cum rege suo in manus Israel: percusse-
rúntque vrbem in ore gladij, & omnes ha-
bitatores eius. non dimiserunt in ea vllas
reliquias. Fecerúntque regi Lebna, \\ sicut \\ Sup. 6. 4. 2
fecerant regi Iericho. * De Lebna transiuit 31
in Lachis cum omni Israel: & exercitu per
gyrum dispositio oppugnabat eam. * Tra- 32
didítque Dominus Lachis in manus Israel,
& cepit eam die altero, atque percussit in
ore gladij, omnémque animam, quæ fue-
rat in ea, sicut fecerat Lebna. * Eo tempo- 33
re ascendit Horam rex Gazer, vt auxiliare-
tur Lachis: quem percussit Iosue cum om-
ni populo eius vsque ad internecionem.
* Transiuítque de Lachis in Eglon, & cir- 34
cumdedit, * atque expugnauit eam eadem 35
die: percussítque in ore gladij omnes ani-
mas, quæ erant in ea iuxta omnia quæ fece-
rat Lachis. * Ascendit quoque cum omni 36
Israel de Eglon in Hebron, & pugnauit
contra eam: * cepit eam, & percussit in ore 37
gladij, regem quoque eius, & omnia oppi-
da regionis illius, vniuersásq; animas, quæ
in ea fuerant commoratæ: non reliquit in
ea vllas reliquias: sicut fecerat Eglon, sic fe-
cit & Hebron, cũcta quæ in ea reperit con-
sũmens gladio. * Inde reuersus in Dabir, 38
* cepit eam atque vastauit: regem quoque 39
eius atque omnia per circuitũ oppida per-
cussit in ore gladij: non dimisit in ea vllas
reliquias: sicut fecerat Hebron & Lebna &
regibus earum, sic fecit Dabir & regi illius.
* Percussit itaque Iosue omnem Terram 40
montanam & meridianam atque campe-
strem, & Asedoth cum regibus suis: nõ di-
misit in ea vllas reliquias, sed omne quod
spirare poterat interfecit, sicut præceperat
ei Dominus Deus Israel, * à Cadesbarne 41
vsque Gazam. Omnem Terram Gosen vs-
que Gabaon, * vniuersosque reges, & regio- 42
nes eorum vno impetu cepit atq; vastauit:
Dominus enim Deus Israel pugnauit pro
eo. * reuersúsque est cum omni Israel ad lo- 43
cum castrorum in Galgala.

CAP. XI.

QVæ cùm audisset Iabin rex Asor, 1
misit ad Iobab regem Madon, & A
ad regem Semeron, atq; ad regẽ Achsaph:
* ad reges quoque Aquilonis, qui habita- 2
bant in montanis & in planitie contra me-
ridiem Ceneroth, in campestribus quoque
& in regionibus Dor iuxta mare: * Chana- 3
næum quoque ab Oriente & Occidente, &
Amorrhæum atque Hethæum ac Phere-
zæum & Iebusęum in montanis: Heuæum
quoque qui habitabat ad radices Hermon

in Terra Maſpha. * Egreſſíque ſunt omnes cum turmis ſuis, populus multus nimis ſicut arena, quę eſt in littore maris, equi quoque & currus immenſæ multitudinis. * conuenerúntq. omnes reges iſti in vnum ad Aquas Merom, vt pugnarent contra Iſrael. * Dixítque Dominus ad Ioſue: Ne timeas eos: cras enim hac eadẽ hora ego tradam omnes iſtos vulnerandos in cõſpectu Iſrael: equos eorum ſubneruabis, & currus igne combures. * Venítque Ioſue, & omnis exercitus cum eo aduerſus illos ad Aquas Merom ſubito, & irruerũt ſuper eos, * tradidítq. illos Dominus in manus Iſrael. Qui percuſſerunt eos, & perſecuti ſunt vſque ad Sidonem magnã, & Aquas Maſerephoth, campúmq. Maſphe, qui eſt ad Orientalem illius partem. Ita percuſſit omnes, vt nullas dimitteret ex eis reliquias: * fecítque ſicut præceperat ei Dominus, equos eorum ſubneruauit, currúſq. combuſſit igni. * Reuerſúſq. ſtatim cepit Aſor: & regem eius percuſſit gladio. Aſor enim antiquitus inter omnia regna hæc principatum tenebat. * Percuſſitque omnes animas, quæ ibidem morabantur: non dimiſit in ea vllas reliquias, ſed vſque ad internecionem vniuerſa vaſtauit, ipſámq. vrbem peremit incendio. * Et omnes per circuitum ciuitates, regéſq. earum cepit, percuſſit atque deleuit, ‖ ſicut præceperat ei Moyſes famulus Domini. * Abſque vrbibus, quæ erant in collibus, & in tumulis ſitæ, ceteras ſuccendit Iſrael: vnam tantùm Aſor munitiſſimam flamma conſumpſit. * Omnémq. prędam iſtarum vrbium ac iumenta diuiſerunt ſibi filij Iſrael, cunctis hominibus interfectis. * ‖ Sicut præceperat Dominus Moyſi ſeruo ſuo, ita præcepit Moyſes Ioſue, & ille vniuerſa compleuit: non præteriit de vniuerſis mandatis, nec vnum quidem verbũ quod iuſſerat Dominus Moyſi. * Cepit itaque Ioſue omnem Terram montanam, & meridianam, terrámq. Goſen, & planitiem, & Occidentalem plagam, montémq. Iſrael, & campeſtria eius: * & partem montis quæ aſcendit Seir vſque Baalgad per planitiem Libani ſubter mõtem Hermon: omnes reges eorum cepit, percuſſit, & occidit. * Multo tempore pugnauit Ioſue contra reges iſtos. * Non fuit ciuitas quæ ſe traderet filiis Iſrael, prẽter Heuæum, qui habitabat in Gabaaon: omnes enim belládo cepit. * Domini enim ſententia fuerat, vt indurarentur corda eorum, & pugnarent cõtra Iſrael & caderent, & non mererentur vllam clementiam, ac perirent, ſicut præceperat Dominus Moyſi. * In illo tempore venit Ioſue, & interfecit Enacim de montanis, Hebron, & Dabir, & Anab, & de omni monte Iuda & Iſrael, vrbésque eorum deleuit. * Non reliquit vllum de ſtirpe Enacim, in Terra filiorum Iſrael: abſque ciuitatibus Gaza, & Geth, & Azoto, in quibus ſolis relicti ſunt. * Cepit ergo Ioſue omnem Terram, ſicut locutus eſt Dominus ad Moyſen, & tradidit eam in poſſeſſionem filiis Iſrael ſecundùm partes & tribus ſuas. quieuítque Terra à præliis.

‖ Deut. 7. a. 2

‖ Exod. 34. b. 11 Deut. 7. a. 1

CAP. XII.

HI ſunt reges, quos percuſſerunt filij Iſrael, & poſſederunt Terram eorum trans Iordanem ad ſolis ortum, à torrente Arnon vſque ad montem Hermon, & omnem Orientalem plagam, quę reſpicit ſolitudinem. * Sehon rex Amorrhæorum, qui habitauit in Heſebon, dominatus eſt ab Aroer, quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon, & mediæ partis in valle, dimidiæque Galaad, vſque ad torrentem Iaboc, qui eſt terminus filiorum Ammon. * & à ſolitudine vſque ad mare Ceneroth contra Orientem, & vſque ad Mare deſerti, quod eſt mare ſalſiſſimum, ad Orientalẽ plagam per viam quæ ducit Bethſimoth: & ab auſtrali parte, quæ ſubiacet Aſedoth, Phaſga. * Terminus Og regis Baſan, de reliquiis Raphaim, qui habitauit in Aſtaroth, & in Edrai, & dominatus eſt in monte Hermon, & in Salecha, atque in vniuerſa Baſan, vſque ad terminos * Geſſuri, & Machati, & dimidiæ partis Galaad: terminos Sehon regis Heſebon. * Moyſes famulus Domini, & filij Iſrael percuſſerunt eos, tradidítque Terram eorum Moyſes in poſſeſſionẽ Rubenitis, & Gaditis, & dimidiæ tribui Manaſſe. * Hi ſunt reges Terræ, quos percuſſit Ioſue & filij Iſrael trans Iordanem ad Occidentalem plagam, à Baalgad in campo Libani, vſque ad montem, cuius pars aſcendit in Seir: tradidítque eam Ioſue in poſſeſſionem tribubus Iſrael, ſingulis partes ſuas, * tam in montanis quàm in planis atque campeſtribus. In Aſedoth, & in ſolitudine, ac in meridie Hethæus fuit & Amorrhæus, Chananæus & Pherezæus, Heuæus & Iebuſæus. * Rex Iericho vnus: rex Hai, quæ eſt ex latere Bethel, vnus: * rex Ieruſalem vnus, rex Hebron vnus: * rex Ierimoth vnus, rex Lachis vnus, * rex Eglon vnus, rex Gazer vnus, * rex Dabir

vnus, rex Gader vnus, * rex Herma vnus, 14
rex Hered vnus, * rex Lebna vnus, rex 15
Odullam vnus, * rex Maceda vnus, rex 16
Bethel vnus, * rex Taphua vnus, rex Opher 17
vnus, * rex Aphec vnus, rex Saron vnus, 18
* rex Madon vnus, rex Asor vnus, * rex Se- 19 20
meron vnus, rex Achsaph vnus, * rex The- 21
nac vnus, rex Mageddo vnus, * rex Cades 22
vnus, rex Iachanan Carmeli vnus, * rex 23
Dor, & prouinciæ Dor vnus, rex Gen-
tium Galgal vnus, * rex Thersa vnus: om- 24
nes reges triginta vnus.

CAP. XIII.

IOsue senex, prouectæque ætatis erat, & 1
dixit Dominus ad eum: Senuisti, & lon- A
gæuus es, terraque latissima derelicta est,
quæ necdum sorte diuisa est: * omnis vide- 2
licet Galilæa, Philisthiim, & vniuersa Ges-
suri. * A fluuio turbido, qui irrigat Ægy- 3
ptum, vsque ad terminos Accaron contra
Aquilonem: Terra Chanaan, quæ in quin-
que regulos Philisthiim diuiditur, Gazęos,
& Azotios, Ascalonitas, Gethæos, & Acca-
ronitas. * Ad meridiem verò sunt Heuæi, 4
omnis Terra Chanaan, & Maara Sidonio-
rum vsque Apheca & terminos Amorrhęi,
* eiusq. confinia, Libani quoque regio con- 5
tra Orientem à Baalgad sub monte Her-
mon, donec ingrediaris Emath. * Omnium 6
qui habitant in monte à Libano vsque ad
Aquas Maserephoth, vniuersique Sidonij.
Ego sum qui delebo eos à facie filiorum Is-
rael. Veniat ergo in partem hereditatis Is-
rael, sicut præcepi tibi. * Et nunc diuide ter- 7
ram in possessionem nouem tribubus, & B
dimidiæ tribui Manasse, * cum qua Ruben 8
& Gad possederunt terram, " quam tradi-
dit eis Moyses famulus Domini trãs fluen-
ta Iordanis, ad orientalem plagam. * Ab 9
Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Arnon,
& in vallis medio, vniuersaque campestria
Medaba, vsque Dibon. * & cunctas ciuita- 10
tes Sehon, regis Amorrhæi: qui regnauit in
Hesebon vsque ad terminos filiorũ Am-
mon. * & Galaad, ac terminum Gessuri & 11
Machati, & omnem montem Hermon, &
vniuersam Basan, vsque ad Salecha, * omne 12
regnũ Og in Basan, qui regnauit in Asta-
roth & Edrai, ipse fuit de reliquiis Ra-
phaim: percussitque eos Moyses, atque de-
leuit. * Noluerunt que disperdere filij Israel 13
Gessuri & Machati: & habitauerunt in me-
dio Israel vsque in præsentem diem. * " Tri- 14
bui autem Leui non dedit possessionem:
sed sacrificia & victimę Domini Dei Israel,
ipsa est eius hereditas, sicut locutus est illi.
* Dedit ergo Moyses possessionem tribui 15
filiorum Ruben iuxta cognationes suas.
* Fuitque terminus eorum ab Aroer, quæ 16
sita est in ripa torrentis Arnon, & in valle C
eiusdem torrentis media: vniuersam pla-
nitiem, quæ ducit Medaba, * & Hesebon, 17
cunctosq. viculos earũ, qui sunt in campe-
stribus: Dibon quoque, & Bamothbaal, &
oppidũ Baalmaon, * & Iassa, & Cedimoth, 18
& Mephaath, * & Cariathaim, & Sabama,
& Sarathasar in monte cõuallis. * Bethpho- 19
gor & Asedoth, Phasga & Bethiesimoth,
* & omnes vrbes campestres, vniuersaque 20
regna Sehon regis Amorrhæi, qui regnauit
in Hesebon, " quem percussit Moyses cum " Num. 31.
principibus Madian: Heuæum, & Recem, t. 8
& Sur, & Hur, & Rebe duces Sehon ha- 21
bitatores Terræ. * Et Balaam filium Beor 22
ariolum occiderunt filij Israel gladio cum
ceteris interfectis. * Factusque est terminus 23
filiorum Ruben Iordanis fluuius. Hæc est
possessio Rubenitarum per cognationes
suas vrbium & viculorum. * Dedítque 24
Moyses tribui Gad & filiis eius per cogna-
tiones suas possessionem, cuius hæc diui-
sio est. * Terminus Iaser, & omnes ciuita- 25
tes Galaad, & dimidiam partem terræ fi- D
liorum Ammon, vsque ad Aroer, quæ est
contra Rabba. * & ab Hesebon vsque Ra- 26
moth, Masphe & Betonim: & à Manaim
vsque ad terminos Dabir. * in valle quo- 27
que Betharan, & Bethnemra, & Socoth,
& Saphon reliquam partem regni Sehon
regis Hesebon: huius quoque finis, Ior-
danis est vsque ad extremam partem ma-
ris Cenereth trans Iordanem ad orienta-
lem plagam. * hæc est possessio filiorum 28
Gad per familias suas, ciuitates, & villæ
earum. * Dedit & dimidiæ tribui Manas- 29
se, filiisque eius iuxta cognationes suas pos-
sessionem, * cuius hoc principium est: à 30
Manaim vniuersam Basan, & cuncta re-
gna Og regis Basan, omnesque vicos Iair,
qui sunt in Basan, sexaginta oppida. * & 31
dimidiam partem Galaad, & Astaroth,
& Edrai vrbes regni Og in Basan: filiis
Machir, filij Manasse dimidiæ parti filio-
rum Machir iuxta cognationes suas.
* Hanc possessionem diuisit Moyses in 32
campestribus Moab trans Iordanem con-
tra Iericho ad Orientalem plagam. * " Tri- 33 " Num. 18
bui autem Leui non dedit possessionem: b. 8
quoniam Dominus Deus Israel ipse est
possessio eius, vt locutus est illi.

" Num. 32. f. 31

" Num. 18. a. 1

CAP. XIIII.

HOc est, quod possederunt filij Israel in Terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos, & Iosue filius Nun, & principes familiarũ per tribus Israel: * sorte omnia diuidẽtes, ‖ sicut præceperat Dominus in manu Moysi, nouem tribubus, & dimidię tribui. * Duabus enim tribubus, & dimidiæ dederat Moyses trans Iordanem possessionem: absque Leuitis, qui nihil terrę acceperunt inter fratres suos: * sed in eorum successerunt locum filij Ioseph in duas diuisi tribus, Manasse & Ephraim: nec acceperunt Leuitæ aliam in Terra partem, nisi vrbes ad habitãdum, & suburbana earum ad alenda iumenta & pecora sua. * Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel, & diuiserunt Terram. * Accesserunt itaq; filij Iuda ad Iosue in Galgala, locutúsque est ad eũm Caleb filius Iephone Cenezæus: ‖ Nosti quid locutus sit Dominus ad Moysen hominem Dei de me & te in Cadesbarne. * Quadraginta annorũ eram quando misit me Moyses famulus Domini de Cadesbarne, vt cõsiderarem Terram, nunciauíq. ei quod mihi verum videbatur. * Fratres autẽ mei, qui ascenderant mecum, dissoluerunt cor populi: & nihilominus ego secutus sum Dominum Deum meũ. * Iurauítque Moyses in die illo, dicens: Terra, quam calcauit pes tuus, erit possessio tua, & filiorum tuorum in æternum: quia secutus es Dominum Deum meum. * Concessit ergo Dominus vitã mihi, sicut pollicitus est vsque in præsentem diem. Quadraginta & quinque anni sunt, ex quo locutus est Dominus verbum istud ad Moysen, quando ambulabat Israel per solitudinem: hodie octoginta quinque annorum sum * sic valens, vt eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum: ‖ illius in me temporis fortitudo vsque hodie perseuerat, tam ad bellandum quàm ad gradiendum. * Da ergo mihi montem istum, quem pollicitus est Dominus, te quoque audiente, in quo Enacim sunt, & vrbes magnæ atque munitæ: si fortè sit Dominus mecum, & potuero delere eos: sicut promisit mihi. * Benedixítq. ei Iosue: & tradidit ei Hebron in possessionem. * atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Iephone Cenezęo vsque in præsentem diem: quia secutus est Dominum Deũ Israel. * Nomen Hebron antè vocabatur Cariath Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim situs est: & Terra cessauit à prœliis.

‖ Num. 34. 6. 13.

‖ Num. 14. 6. 22.

‖ Eccli. 46. 6. 11.

CAP. XV.

IGitur ‖ sors filiorum Iudę per cognationes suas ista fuit: A termino Edom, desertum Sin cõtra Meridiem, & vsque ad extremam partem australis plagæ. * initium eius à summitate maris salsissimi, & à lingua eius, quæ respicit Meridiem. * Egrediturq. contra Ascensum Scorpionis, & pertransit in Sina: ascendítque in Cadesbarne, & peruenit in Esron, ascendens ad Addar, & circuiens Carcaa, * atq; inde pertransiens in Asemona, & peruenies ad Torrentem Aegypti: eruntque termini eius mare magnum. hic erit finis meridianæ plagæ. * Ab Oriẽte verò erit initium, mare salsissimum vsque ad extrema Iordanis: & ea quę respiciunt ad Aquilonem à lingua maris vsque ad eundem Iordanis fluuium. * ascendítque terminus in Beth Hagla, & transit ab Aquilone in Beth Araba: ascendens ad lapidem Boën filij Ruben. * & tendens vsque ad terminos Debera de Valle Achor, contra Aquilonem respiciens Galgala, quæ est ex aduerso Ascensionis Adommim, ab australi parte torrentis: transítq. aquas, quę vocantur Fons solis: & erunt exitus eius ad Fontem Rogel. * ascendítq. per conuallem filij Ennom ex latere Iebusęi ad Meridiem, hæc est Ierusalem: & inde se erigens ad verticem montis, qui est contra Geennom ad Occidentem in summitate vallis Raphaim contra Aquilonem. * pertransítque à vertice montis vsque ad fontẽ aquæ Nephtoa: & peruenit vsque ad vicos montis Ephron: inclinatúrque in Baala, quæ est Cariathiarim, id est, vrbs siluarum. * & circuit de Baala contra Occidentem, vsque ad montem Seir: transítque iuxta latus montis Iarim ad Aquilonem in Chesalon: & descendit in Bethsames, transítque in Thamna. * & peruenit contra Aquilonem partis Accaron ex latere: inclinatúrque Sechrona, & transit montem Baala: peruenítq; in Iebneel, & magni maris contra occidentem fine concluditur. * hi sunt termini filiorum Iuda per circuitum in cognationibus suis. * Caleb verò filio Iephone dedit partem in medio filiorum Iuda, sicut præceperat ei Dominus: Cariath Arbe patris Enac, ipsa est Hebron. * ‖ Deleuitq. ex ea Caleb tres filios Enac, Sesai & Ahiman, & Tholmai de stirpe Enac. * Atque inde conscendẽs venit ad habitatores Dabir, quæ priùs vocabatur Cariath Sepher, id est, ciuitas litterarũ. * Dixitque Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher,

‖ Iud. 1. 10.

pher,& ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam vxorem.* Cepitq. eam Othoniel filius Cenez frater Caleb iunior:deditque ei Axam filiam suam vxorē.* Quæ,cùm pergerent simul, suasa est à viro suo vt peteret à patre suo agrū, suspirauitq; vt sedebat in asino.Cui Caleb: Quid habes, inquit?* At illa respondit:Da mihi benedictionē:Terram australem & arentē dedisti mihi, iunge & irriguam. Dedit itaque ei Caleb irriguū superius & inferius.* Hæc est possessio tribus filiorum Iuda per cognationes suas.
* Erantq; ciuitates ab extremis partibus filiorum Iuda iuxta terminos Edom à Meridie: Cabseel & Eder & Iagur, * & Cina & Dimona & Adada, * & Cades, & Asor, & Iethnam,* Ziph & Telem & Baloth,* Asor noua & Carioth,Hesron,hęc est Asor.* Amam, Sama, & Molada,* & Asergadda & Hassemon & Bethphelet, * & Hasersual & Bersabee & Baziothia * & Baala & Iim & Esem,* & Eltholad & Cesil & Harma,* & Siceleg & Medemena & Sensenna, * Lebaoth & Selim & Aën & Remon. omnes ciuitates vigintinouem,& villæ earum.* In campestribus verò: Estaol & Sarea & Asena,* & Zanoe & Ænganim & Taphua & Enaim,* & Ierimoth & Adullam,Socho & Azeca,* & Saraim & Adithaim & Gedera & Gederothaim: vrbes quattuordecim, & villę earum.* Sanan & Hadasa & Magdalgad,* Delean & Masepha & Iecthel, * Lachis & Bascath & Eglon,* Chebbon & Leheman & Cethlis * & Gideroth & Bethdagon & Naama & Maceda: ciuitates sedecim, & villæ earum. * Labana & Ether & Asan,* Iephtha & Esna & Nesib,* & Ceila & Achzib & Maresa:ciuitates nouē,& villæ earum.* Accaron cū vicis & villulis suis.
* Ab Accaron vsque ad mare: omnia quæ vergunt ad Azotum & viculos eius.* Azotus cum vicis & villulis suis. Gaza cū vicis & villulis suis, vsque ad torrentē Ægypti, & mare magnū terminus eius.* Et in monte:Samir & Iether & Socoth * & Danna & Cariathsenna,hęc est Dabir:* Anab & Istemo & Anim,* Gosen & Olon & Gilo:ciuitates vndecim & villę earum.* Arab & Ruma & Esaan, * & Ianum & Beththaphua & Apheca,* Athmatha & Cariatharbe,hęc est Hebron,& Sior:ciuitates nouem,& villæ earum.* Maon & Carmel & Ziph & Iota,* Iezrael & Iucadam & Zanoë,* Accain, Gabaa & Thamna:ciuitates decem,& villæ earum. * Halhul, & Bessur, & Gedor, * Mareth,& Bethanoth, & Eltecon: ciuitates sex & villæ earum.* Cariathbaal,hęc est Cariathiarim vrbs siluarum,& Arebba:ciuitates duæ,& villæ earum.* In deserto Betharaba, Meddin, & Sachacha * & Nebsan,& ciuitas salis,& Engaddi:ciuitates sex, & villæ earum.* Iebusæum autem habitatorem Ierusalem non potuerunt filij Iuda delere: habitauitq; Iebusæus cum filiis Iuda in Ierusalem vsque in præsentem diem.

CAP. XVI.

CEcidit quoque sors filiorum Ioseph ab Iordane contra Iericho & aquas eius ab Oriente: solitudo quæ ascendit de Iericho ad montem Bethel: * & egreditur de Bethel Luza: transitque terminum Archi,Atharoth.* & descēdit ad Occidentem iuxta terminum Iephleti, vsque ad terminos Beth horon inferioris,& Gazer:finiunturque regiones eius mari magno: * possederuntq. filij Ioseph Manasses & Ephraim.
* Et factus est terminus filiorum Ephraim per cognationes suas: & possessio eorum contra Orientem Ataroth addar vsque Beth horon superiorem.* Egrediunturque confinia in mare: Machmethath verò Aquilonem respicit,& circuit terminos contra Orientem in Thanathselo: & pertransit ab Oriente Ianoë.* descenditq. de Ianoë in Ataroth & Naaratha: & peruenit in Iericho,egredituręque ad Iordanem.* De Taphua pertransit contra mare in Vallem arundineti, suntque egressus eius in mare salsissimum. hæc est possessio tribus filiorum Ephraim per familias suas.* Vrbesq; separatę sunt filiis Ephraim in medio possessionis filiorum Manasse,& villæ earum.
* Et non interfecerunt filij Ephraim Chananæum, qui habitabat in Gazer: habitauitque Chananæus in medio Ephraim vsque in diem hanc tributarius.

CAP. XVII.

CEcidit autem sors tribui Manasse: (ipse enim est primogenitus Ioseph) Machir primogenito Manasse patri Galaad,qui fuit vir pugnator, habuitque possessionem Galaad & Basan:* \\ & reliquis filiorum Manasse iuxta familias suas, filiis Abiezer,& filiis Helec, & filiis Esriel, & filiis Sechem,& filiis Hepher, & filiis Semida. isti sunt filij Manasse filij Ioseph,mares, per cognationes suas.* \\ Salphaad verò filio Hepher filij Galaad filij Machir filij Manasse non erant filij,sed solæ filiæ: quarum ista sunt nomina, Maala & Noa & Hegla

\\ *Num.26. d.30*

\\ *Num.27. a.1. & 36. d.11*

& Melcha & Therſa. * Veneruntque in conſpectu Eleazari ſacerdotis, & Ioſue filij Nun, & principum dicentes: Dominus præcepit per manum Moyſi, vt daretur nobis poſſeſſio in medio fratrum noſtrorum. Deditque eis iuxta imperium Domini poſſeſſionem in medio fratrum patris earum. * Et ceciderunt funiculi Manaſſe, decem, abſque Terra Galaad & Baſan trans Iordanem. * Filiæ enim Manaſſe poſſederunt hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem Galaad cecidit in ſortem filiorum Manaſſe qui reliqui erant. * Fuitque terminus Manaſſe ab Aſer, Machmethath quæ reſpicit Sichem: & egreditur ad dextram iuxta habitatores Fontis Taphuę. * Etenim in ſorte Manaſſe ceciderat Terra Taphuæ, quę eſt iuxta terminos Manaſſe filiorum Ephraim. * Deſcenditq. terminus Vallis arundineti in meridiem torrentis ciuitatum Ephraim, quæ in medio ſunt vrbium Manaſſe: terminus Manaſſe ab Aquilone torrentis, & exitus eius pergit ad mare: * ita vt poſſeſſio Ephraim ſit ab Auſtro, & ab Aquilone Manaſſe, & vtramque claudat mare, & coniungantur ſibi in tribu Aſer ab Aquilone, & in tribu Iſſachar ab Oriente. * Fuitq; hereditas Manaſſe in Iſſachar & in Aſer, Bethſan & viculi eius, & Ieblaam cũ viculis ſuis, & habitatores Dor cũ oppidis ſuis, habitatores quoque Endor cum viculis ſuis: ſimiliterq; habitatores Thenac cum viculis ſuis, & habitatores Mageddo cum viculis ſuis, & tertia pars vrbis Nopheth. * Nec potuerunt filij Manaſſe has ciuitates ſubuertere, ſed cœpit Chananæus habitare in terra ſua. * Poſtquam autẽ conualuerunt filij Iſrael, ſubiecerunt Chananæos, & fecerunt ſibi tributarios, nec interfecerunt eos. * Locutiq; ſunt filij Ioſeph ad Ioſue, & dixerunt: Quare dediſti mihi poſſeſſionem ſortis & funiculi vnius, cùm ſim tãtæ multitudinis, & benedixerit mihi Dominus? * Ad quos Ioſue ait: Si populus multus es, aſcende in ſiluam, & ſuccide tibi ſpatia in Terra Pherezæi & Raphaim: quia anguſta eſt tibi poſſeſſio montis Ephraim. * Cui reſponderunt filij Ioſeph: Non poterimus ad montana conſcendere, cùm ferreis curribus vtantur Chananęi, qui habitant in terra campeſtri, in qua ſitæ ſunt Bethſan cum viculis ſuis, & Iezrael mediam poſſidens vallem. * Dixitque Ioſue ad domum Ioſeph, Ephraim & Manaſſe: Populus multus es, & magnæ fortitudinis, non habebis ſortem vnam, * ſed tranſibis ad montem, & ſuccides tibi, atque purgabis ad habitandum ſpatia: & poteris vltra procedere cùm ſubuerteris Chananæum, quem dicis ferreos habere currus, & eſſe fortiſſimum.

CAP. XVIII.

COngregatiq́ue ſunt omnes filij Iſrael in Silo, ibiq; fixerunt tabernaculum teſtimonij, & fuit eis Terra ſubiecta. * Remanſerant autem filiorum Iſrael ſeptem tribus, quæ necdum acceperãt poſſeſſiones ſuas. * Ad quos Ioſue ait: Vſquequo marcetis ignauia, & non intratis ad poſſidendam Terram, quam Dominus Deus patrum veſtrorum dedit vobis? * Eligite de ſingulis tribubus ternos viros, vt mittã eos, & pergant atque circumeant Terram, & deſcribant eam iuxta numerum vniuſcuiuſque multitudinis: referántque ad me quod deſcripſerint. * Diuidite vobis Terram in ſeptem partes: Iudas ſit in terminis ſuis ab auſtrali plaga, & domus Ioſeph ab Aquilone. * mediam inter hos Terram in ſeptem partes deſcribite: & huc venietis ad me, vt coram Domino Deo veſtro mittam vobis hîc ſortem: * quia non eſt inter vos pars Leuitarum, ſed ſacerdotium Domini eſt eorum hereditas. Gad autem & Ruben, & dimidia tribus Manaſſe iam acceperant poſſeſſiones ſuas trans Iordanem ad Orientalem plagam: quas dedit eis Moyſes famulus Domini. * Cumque ſurrexiſſent viri, vt pergerent ad deſcribendam terram, præcepit eis Ioſue, dicens: Circuite Terram, & deſcribite eã, ac reuertimini ad me: vt hîc coram Domino, in Silo mittam vobis ſortem. * Itaque perrexerunt: & luſtrantes eam, in ſeptem partes diuiſerunt, ſcribentes in volumine. Reuerſiq́ue ſunt ad Ioſue in caſtra Silo. * Qui miſit ſortes coram Domino in Silo, diuiſitque Terram filiis Iſrael in ſeptem partes. * Et aſcendit ſors prima filiorũ Beniamin per familias ſuas, vt poſſiderent Terram inter filios Iuda & filios Ioſeph. * Fuitque terminus eorum contra Aquilonem à Iordane: pergens iuxta latus Iericho ſeptentrionalis plagæ, & inde contra Occidentem ad montana conſcendens, & perueniens ad ſolitudinẽ Bethauen, * atque pertranſiens iuxta " Luzam ad Meridiem, ipſa eſt Bethel: deſcenditq; in Ataroth addar in montem, qui eſt ad Meridiem Beth horon inferioris: * Et inclinatur circuiens cõtra mare ad Meridiẽ montis qui reſpicit Beth horon cõtra Africum:

" Gen. 28. d. 19

ſuntque exitus eius in Cariath baal, quę vocatur & Cariathiarim, vrbem filiorum Iuda. hæc eſt plaga contra mare, ad Occidentem. * A Meridie autē ex parte Cariathiarim egreditur terminus cōtra mare, & peruenit vſque ad fontem aquarum Nephtoa. * Deſcenditq. in partem mōtis, qui reſpicit Vallem filiorum Ennom: & eſt contra ſeptentrionalē plagam in extrema parte Vallis Raphaim. Deſcenditq. in Geennom (id eſt, Vallem Ennōm) iuxta latus Iebuſæi ad Auſtrum: & peruenit ad Fontem Rogel, * tranſiens ad Aquilonem, & egrediens ad Enſemes, id eſt fontem ſolis: * & pertranſit vſq; ad tumulos, qui ſunt è regione Aſcenſus Adommim: deſcenditq; ad Abenboen, id eſt, lapidē Boen filij Ruben: & pertranſit ex latere Aquilonis ad campeſtria: deſcenditq; in planitiem, * & prætergreditur contra Aquilonem Beth hagla: ſuntque exitus eius contra linguam maris ſalſiſſimi ab Aquilone in fine Iordanis ad auſtralem plagam: * qui eſt terminus illius ab Oriente. hæc eſt poſſeſſio filiorū Beniamin per terminos ſuos in circuitu, & familias ſuas. * Fueruntque ciuitates eius, Iericho & Beth hagla & Vallis Caſis, * Beth Araba & Samaraim & Bethel * & Auim & Aphara & Ophera, * Villa Emona & Ophni & Gabee: ciuitates duodecim, & villę earū. * Gabaon & Rama & Beroth, * & Meſphe & Caphara, & Amoſa * & Recem, Iarephel & Tharela, * & Sela, Eleph, & Iebus, quæ eſt Ieruſalem, Gabaath & Cariath: ciuitates quattuordecim, & villę earum. Hęc eſt poſſeſſio filiorum Beniamin iuxta familias ſuas.

CAP. XIX.

ET egreſſa eſt ſors ſecunda filiorum Simeon per cognationes ſuas: fuitque hereditas * eorum in medio poſſeſſionis filiorum Iuda: Berſabee & Sabee & Molada * & Haſerſual, Bala & Aſem * & Eltholad, Bethul & Harma * & Siceleg & Bethmarchaboth & Haſerſuſa * & Bethlebaoth & Sarohen: ciuitates tredecim, & villæ earum. * Ain & Remmon & Athar & Aſan: ciuitates quattuor, & villæ earum: * omnes viculi per circuitum vrbiū iſtarum vſque ad Baalath Beer Ramath contra auſtralem plagam. Hęc eſt hereditas filiorum Simeon iuxta cognationes ſuas, * in poſſeſſione & funiculo filiorum Iuda: quia maior erat. & idcirco filij Simeon poſſederunt in medio hereditatis eorum. * Cecidítque ſors tertia filiorum Zabulon per cognationes ſuas: & factus eſt terminus poſſeſſionis eorum vſque Sarid. * Aſcenditque de Mari & Merala, & peruenit in Debbaſeth, vſque ad torrentem qui eſt contra Ieconam. * Et reuertitur de Sared contra Orientem in fines Ceſeleththabor: & egreditur ad Dabereth, aſcenditque contra Iaphie. * Et inde pertranſit vſque ad orientalem plagam Gethhepher & Thacaſin: & egreditur in Remmon, Amthar & Noa. * Et circuit ad Aquilonem Hanathon: ſuntque egreſſus eius Vallis Iephtahel, * & Cateth & Naalol & Semeron & Iedala & Bethlehem: ciuitates duodecim, & villæ earum. * Hæc eſt hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes ſuas, vrbes & viculi earum. * Iſſachar egreſſa eſt ſors quarta per cognationes ſuas. * fuitq; eius hereditas Iezrael & Caſaloth & Sunem * & Hapharaim & Seon, & Anaharath * & Rabboth & Ceſion, Abes, * & Rameth, & Engānim, & Enhadda & Bethpheſes. * Et peruenit terminus eius vſque Thabor & Seheſima & Bethſames: eruntque exitus eius Iordanis: ciuitates ſedecim, & villæ earum. * Hæc eſt poſſeſſio filiorum Iſſachar per cognationes ſuas, vrbes, & viculi earum. * Cecidítque ſors quinta tribui filiorum Aſer per cognationes ſuas: * fuitq; terminus eorum Halcath & Chali & Beten & Axaph * & Elmelech & Amaad & Meſſal: & peruenit vſque ad Carmelum maris & Sihor & Labanath. * Ac reuertitur contra orientem Bethdagon: & pertranſit vſque Zabulon & Vallē Iephthael contra Aquilonem in Bethemec & Nehiel. Egrediturque ad læuam Cabul, * & Abran & Rohob & Hamon & Cana, vſque ad Sidonem magnam. * reuertitúrque in Horma vſque ad ciuitatem munitiſſimam Tyrum, & vſque Hoſa: eruntque exitus eius in mare de funiculo Achziba: * & Amma & Aphec & Rohob. ciuitates viginti duæ, & villæ earum. * Hæc eſt poſſeſſio filiorum Aſer per cognationes ſuas, vrbéſque & viculi earum. * Filiorum Nephthali ſexta ſors cecidit per familias ſuas: * & cœpit terminus de Heleph & Elon in Saananim, & Adami, quę eſt Neceb, & Iebnael vſque Lecum: & egreſſus eorum vſque ad Iordanem: * reuertiturque terminus contra Occidentem in Azanotthabor, atque inde egreditur in Hucuca, & pertrāſit in Zabulon contra Meridiem, & in Aſer contra Occidentem, & in Iuda ad Iordanem contra ortum ſolis. * ciuitates munitiſſimæ, Aſſedim, Ser, & Emath, & Reccath & Cene-

reth, * & Edema & Arama, Asor * & Ce- 36
des & Edrai, Enhasor * & Ieron & Magda- 37
lel, Horem & Bethanath & Bethsames: 38
ciuitates decem & nouem, & villæ earum.
* Hæc est possessio tribus filiorum Neph- 39
thali per cognationes suas, vrbes & viculi
earum. * Tribui filiorum Dan per familias 40
suas egressa est sors septima: * & fuit ter- 41
minus possessionis eius Sara & Esthaol, D
& Hirsemes, id est ciuitas solis. * Selebin & 42
Aialon & Iethela, * Elon & Themna & 43
Acron, * Elthece, Gebbethon & Balaath, 44
* & Iud & Bane & Barach & Gethremmon: * & 45
Meiarcon & Arecon, cum termino qui respicit Ioppen, * & ipso fine con- 46 47
cluditur. Ascēderuntq; filij Dan, & pugnauerunt contra Lesem, ceperuntque eam: & percussérunt eam in ore gladij, & possederunt, & habitauerunt in ea, vocantes nomen eius Lesem Dan, ex nomine Dan patris sui. * Hæc est possessio tribus filiorum 48
Dan, per cognationes suas, vrbes & viculi
earum. * Cumque complesset sorte diuidere Terram singulis per tribus suas, dede- 49
runt filij Israel possessionē Iosue filio Nun
in medio sui, * iuxta præceptum Domini, 50
vrbem quam postulauit, Thamnath Saraa
in mōte Ephraim: & ædificauit ciuitatem,
habitauitque in ea. * Hæ sunt possessiones, 51
quas sorte diuiserunt Eleazar sacerdos, &
Iosue filius Nun, & principes familiarum,
ac tribuum filiorum Israel in Silo, coram
Domino ad ostium tabernaculi testimonij, partitique sunt Terram.

Cap. xx.

ET locutus est Dominus ad Iosue, di- 1
cens: Loquere filiis Israel, & dic eis: A
\\ Num. 35. a. 9 Deut. 19. a. 2 * Separate vrbes fugitiuorum, \\ de quibus 2
locutus sum ad vos per manum Moysi; * vt 3
confugiat ad eas quicumque animam percusserit nescius: & possit euadere iram proximi, qui vltor est sanguinis: * cùm ad vnā 4
harum confugerit ciuitatū, stabit ante portam ciuitatis, & loquetur senioribus vrbis B
illius ea, quæ se comprobent innocentem:
sicque suscipient eum, & dabunt ei locum
ad habitandum. * Cumque vltor sanguinis 5
eum fuerit persecutus, non tradent in manus eius: quia ignorās percussit proximum
eius, nec ante biduū, triduúmve eius probatur inimicus. * Et habitabit in ciuitate 6
illa, donec stet ante iudicium causam reddens facti sui, & moriatur sacerdos magnus, qui fuerit in illo tempore: tūc reuertetur homicida, & ingredietur ciuitatem 7
& domum suam de qua fugerat. * Decreueruntque Cedes in Galilæa mōtis Nephthali, & Sichem in monte Ephraim, & Cariatharbe, ipsa est Hebron in monte Iuda.
* Et trans Iordanem contra Orientalem 8
plagam Iericho, \\ statuerunt Bosor, quæ si- D
ta est in campestri solitudine de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in Basan de tribu Manasse. * Hæ 9
ciuitates constitutæ sunt cunctis filiis Israel, & aduenis, qui habitabant inter eos: vt fugeret ad eas qui animam nescius percussisset, & non moreretur in manu proximi, effusum sanguinem vindicare cupientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

Cap. xxi.

ACcesseruntq; principes familiarum 1
Leui ad Eleazarum sacerdotem, & A
Iosue filiū Nun, & ad duces cognationum
per singulas tribus filiorum Israel: * locu- 2
tique sunt ad eos in Silo Terræ Chanaan,
atque dixerunt: \\ Dominus præcepit per
manum Moysi, vt darentur nobis vrbes ad
habitandum, & suburbana earum ad alenda iumenta. * Dederuntque filij Israel de 3
possessionibus suis iuxta imperium Domini, ciuitates & suburbana earum. * Egressaq; 4
est sors in familiam Caath filiorum Aaron
sacerdotis de tribubus Iuda, & Simeon, &
Beniamin, ciuitates tredecim: * Et reliquis 5
filiorum Caath, id est Leuitis, qui superfuerant de tribubus Ephraim, & Dan, & dimidia tribu Manasse, ciuitates decem.
* Porrò filiis Gerson egressa est sors, vt ac- 6
ciperent de tribubus Issachar & Aser & Nephthali, dimidiaque tribu Manasse in Basan ciuitates numero tredecim. * Et filiis 7
Merari per cognationes suas de tribubus Ruben & Gad & Zabulon vrbes duodecim. * Dederuntq. filij Israel Leuitis ciuitates & suburbana earum, sicut præcepit Dominus per manum Moysi, singulis sorte tribuentes. * De tribubus filiorum Iuda & 8 9
Simeon dedit Iosue ciuitates: \\ quarum ista 10
sunt nomina, * filiis Aaron per familias
Caath Leuitici generis (prima enim sors illis egressa est) * Cariatharbe patris Enac, quę 11
vocatur Hebron, in monte Iuda, & suburbana eius per circuitum. * \\ Agros verò, & 12
villas eius dederat Caleb filio Iephone ad
possidendum. * Dedit ergo filiis Aaron sa- 13
cerdotis Hebron confugij ciuitatem, ac
suburbana eius: & Lobnam cum suburbanis suis: * & Iether, & Estemo, * & 14 15

Holon,

Holon,& Dabir, * & Ain, & Ieta, & Beth- 16
ſames, cum ſuburbanis ſuis: ciuitates no-
uem de tribubus, vt dictum eſt, duabus. 43
* De tribu autem filiorum Beniamin, Ga- 17
baon, & Gabae, * & Anathoth & Almon, 18
cum ſuburbanis ſuis: ciuitates quattuor.
*Omnes ſimul ciuitates filiorum Aaron ſa- 19
cerdotis, tredecim, cum ſuburbanis ſuis.
*Reliquis verò per familias filiorum Caath 20 1
Leuitici generis hæc eſt data poſſeſſio. * De 21 A
tribu Ephraim vrbes cõfugij, Sichem cum 2
ſuburbanis ſuis in monte Ephraim, & Ga-
zer * & Cibſaim & Beth horon, cum ſub- 22
urbanis ſuis, ciuitates quattuor. * De tribu 23 3
quoque Dan, Eltheco & Gabathon, * & 24
Aialon & Gethremmon, cum ſuburbanis C 4
ſuis, ciuitates quattuor. * Porrò de dimi- 25
dia tribu Manaſſe, Thanach & Gethrem-
mon, cum ſuburbanis ſuis ciuitates duæ.
* Omnes ciuitates decem, & ſuburbana ea- 26
rum, datæ ſunt filiis Caath inferioris gra-
dus. * Filiis quoque Gerſon Leuitici gene- 27 5
ris dedit de dimidia tribu Manaſſe confu-
gij ciuitates, Gaulon in Baſan, & Boſram,
cum ſuburbanis ſuis, ciuitates duas. * Porrò 28
de tribu Iſſachar, Ceſion, & Dabereth,
* & Iaramoth, & Engannim, cum ſubur- 29
banis ſuis, ciuitates quattuor. * De tribu 30 B
autem Aſer, Maſal & Abdon, * & Helcath, 31 6
& Rohob, cum ſuburbanis ſuis, ciuitates
quattuor. * De tribu quoque Nephthali ci- 32 7
uitates confugij, Cedes in Galilęa, & Ham-
moth Dor, & Carthan, cum ſuburbanis
ſuis, ciuitates tres. * Omnes vrbes familia- 33
rum Gerſon, tredecim, cum ſuburbanis
ſuis. * Filiis autem Merari Leuitis inferio- 34
ris gradus per familias ſuas data eſt de tri-
bu Zabulon, Iecnam & Cartha * & Dam- 35
na & Naalol, ciuitates quattuor cũ ſubur-
banis ſuis. * De tribu Ruben vltra Iorda- 36
nem contra Iericho ciuitates refugij, Boſor D 9
in ſolitudine, Miſor & Iaſer & Iehtſon &
Mephaath, ciuitates quattuor cum ſubur-
banis ſuis. * De tribu Gad ciuitates confu- 37
gij, Ramoth in Galaad, & Manaim & He-
ſebon & Iazer, ciuitates quattuor cum ſub-
urbanis ſuis. * Omnes vrbes filiorum Me- 38 10
rari per familias & cognationes ſuas, duo- C
decim. * Itaque ciuitates vniuerſæ Leuita- 39
rum in medio poſſeſſionis filiorum Iſrael 11
fuerunt quadraginta octo * cum ſuburba- 40
nis ſuis, ſingulæ per familias diſtributæ.
* Deditque Dominus Deus Iſraeli omnem 41
Terram, quam traditurũ ſe patribus eorum
iurauerat: & poſſederunt illã, atque habita-
uerunt in ea. * Dataq. eſt ab eo pax in om- 42 12 13
nes per circuitum nationes: nullusque eis
hoſtium reſiſtere auſus eſt, ſed cuncti in
eorum ditionem redacti ſunt. * Ne vnum
quidem verbum, quod illis præſtiturum
ſe eſſe promiſerat, irritum fuit, ſed rebus
expleta ſunt omnia.

CAP. XXII.

EOdem tempore vocauit Ioſue Rube-
nitas, & Gaditas, & dimidiam tribum
Manaſſe, * dixitque ad eos: Feciſtis omnia
quæ præcepit vobis Moyſes famulus Do-
mini: mihi quoque in omnibus obediſtis,
* nec reliquiſtis fratres veſtros longo tem-
pore, vſque in præſentem diem, cuſtodien-
tes imperium Domini Dei veſtri. * Quia
igitur dedit Dominus Deus veſter fratri-
bus veſtris quietem & pacem, ſicut pollici-
tus eſt: reuertimini, & ite in tabernacula ve-
ſtra, & in terram poſſeſſionis, \\ quam tradi- \\ Num. 32.
dit vobis Moyſes famulus Domini trans f. 31
Iordanem: * ita dumtaxat, vt cuſtodiatis at- Sup. 13.
tentè, & opere compleatis mandatum & b. 8.
legem quam præcepit vobis Moyſes famu-
lus Domini, vt diligatis Dominum Deum
veſtrũ, & ambuletis in omnibus viis eius,
& obſeruetis mandata illius, adhęreatiſque
ei, ac ſeruiatis in omni corde, & in omni
anima veſtra. * Benedixítque eis Ioſue, &
dimiſit eos. Qui reuerſi ſunt in tabernacu-
la ſua. * Dimidiæ autem tribui Manaſſe
poſſeſſionem Moyſes dederat in Baſan: &
idcirco mediæ, quæ ſuperfuit, dedit Ioſue
ſortem inter ceteros fratres ſuos trans Ior-
danem ad Occidentalem plagam. Cumq;
dimitteret eos in tabernacula ſua, & bene-
dixiſſet eis, * dixit ad eos: In multa ſubſtan-
tia atque diuitiis reuertimini ad ſedes ve-
ſtras, cum argento & auro, ære ac ferro, &
veſte multiplici: diuidite prędam hoſtium
cum fratribus veſtris. * Reuerſique ſunt,
& abierunt filij Ruben, & filij Gad, & di-
midia tribus Manaſſe à filiis Iſrael de Silo,
quæ ſita eſt in Chanaan, vt intrarent Ga-
laad Terram poſſeſſionis ſuæ, quam obti-
nuerant iuxta imperium Domini in manu
Moyſi. * Cumque veniſſent ad tumulos 10
Iordanis in Terram Chanaan, ædificaue- C
runt iuxta Iordanem altare infinitæ ma-
gnitudinis. * Quod cùm audiſſent filij Iſ- 11
rael, & ad eos certi nuncij detuliſſent ædi-
ficaſſe filios Ruben, & Gad, & dimidię tri-
bus Manaſſe altare in Terra Chanaan, ſu-
per Iordanis tumulos, contra filios Iſrael:
* conuenerunt omnes in Silo, vt aſcẽderent 12
& dimicarent contra eos. * Et interim mi- 13

ſerunt ad illos in Terram Galaad Phinees filium Eleazari ſacerdotis, * & decem principes cum eo, ſingulos de ſingulis tribubus. * Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe in Terram Galaad, dixeruntq. ad eos: * Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ eſt iſta trāſgreſſio? Cur reliquiſtis Dominum Deum Iſrael, ædificantes altare ſacrilegum, & à cultu illius recedentes? * An parum vobis eſt
\\ Num. 25. a. 4 Deut. 4. a. 3
\\ quod peccaſtis in Beelphegor, & vſque in preſentem diē macula huius ſceleris in nobis permanet? multique de populo corruerunt. * Et vos hodie reliquiſtis Dominum, & cras in vniuerſum Iſrael ira eius deſeuiet. * Quòd ſi putatis immundam eſſe terram poſſeſſionis veſtræ, tranſite ad Terram, in qua tabernaculum Domini eſt, & habitate inter nos: tantùm vt à Domino, & à noſtro confortio nō recedatis, ædificato altari præter altare Domini Dei noſtri. *
\\ Sup. 7. a. 1
\\ Nónne Achan filius Zare præteriit mandatū Domini, & ſuper omnem populum Iſrael ira eius incubuit? Et ille erat vnus homo, atque vtinā ſolus periiſſet in ſcelere ſuo. * Reſponderuntque filij Ruben & Gad, & dimidia tribus Manaſſe principibus legationis Iſrael: * Fortiſſimus Deus Dominus, Fortiſſimus Deus Dominus, ipſe nouit, & Iſrael ſimul intelliget: ſi præuaricationis animo, hoc altare conſtruximus, nō cuſtodiat nos, ſed puniat nos in præſenti: * & ſi ea mente fecimus vt holocauſta, & ſacrificiū, & pacificas victimas ſuper eo imponeremus, ipſe quærat & iudicet: * & non ea magis cogitatione atq; tractatu, vt diceremus: Cras dicent filij veſtri filiis noſtris: Quid vobis & Domino Deo Iſrael? * terminū poſuit Dominus inter nos & vos, ô filij Ruben, & filij Gad, Iordanem fluuium: & idcirco partem non habetis in Domino. Et per hanc occaſionem auertent filij veſtri filios noſtros à timore Domini. Putauimus itaque melius, * & diximus: Extruamus nobis altare, non in holocauſta, neque ad victimas offerendas, * ſed in teſtimonium inter nos & vos, & ſobolē noſtram veſtramq. progeniem, vt ſeruiamus Domino, & iuris noſtri ſit offerre & holocauſta, & victimas, & pacificas hoſtias: & nequaquam dicant cras filij veſtri filiis noſtris: Non eſt vobis pars in Domino. * Quòd ſi voluerint dicere, reſpondebunt eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt patres noſtri, non in holocauſta, neque in ſacrificium, ſed in teſtimoniū noſtrum ac veſtrum. * Abſit à nobis hoc ſcelus vt recedamus à Domino, & eius veſtigia relinquamus extructo altari ad holocauſta, & ſacrificia, & victimas offerendas, præter altare Domini Dei noſtri, quod extructum eſt ante tabernaculum eius. * Quibus auditis, Phinees ſacerdos, & principes legationis Iſrael, qui erant cum eo, placati ſunt: & verba filiorum Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe, libentiſſimè ſuſceperunt. * Dixitque Phinees filius Eleazari ſacerdos ad eos: Nunc ſcimus quòd nobiſcum ſit Dominus, quoniam alieni eſtis à præuaricatione hac, & liberaſtis filios Iſrael de manu Domini. * Reuerſusq. eſt cum principibus à filiis Ruben & Gad de Terra Galaad, finium Chanaan ad filios Iſrael, & retulit eis. * Placuitq. ſermo cunctis audientibus. Et laudauerūt Deum filij Iſrael, & nequaquam vltra dixerunt, vt aſcenderent contra eos, atque pugnarent, & delerent Terram poſſeſſionis eorum. * Vocaueruntq. filij Ruben, & filij Gad altare, quod extruxerant, Teſtimonium noſtrum, quòd Dominus ipſe ſit Deus.

CAP. XXIII.

EVoluto autem multo tempore, poſtquam pacem dederat Dominus Iſraeli, ſubiectis in gyro nationibus vniuerſis, & Ioſue iam longæuo, & perſenilis ætatis: * vocauit Ioſue omnem Iſraelem, maioresq. natu, & principes ac duces, & magiſtros, dixitq. ad eos: Ego ſenui, & progreſſioris ætatis ſum: * vosque cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus veſter cunctis per circuitum nationibus, quo modo pro vobis ipſe pugnauerit: * & nunc quia vobis ſorte diuiſit omnem Terram, ab Orientali parte Iordanis vſque ad mare magnū, multæque adhuc ſuperſunt nationes: * Dominus Deus veſter diſperdet eas & auferet à facie veſtra, & poſſidebitis Terram, ſicut vobis pollicitus eſt. * tantùm confortamini, & eſtote ſoliciti, vt cuſtodiatis cuncta quæ ſcripta ſunt in volumine legis Moyſi: & non declinetis ab eis neque ad dexterā neque ad ſiniſtram: * ne poſtquam intraueritis ad Gentes, quæ inter vos futurę ſunt, iuretis in nomine deorum earum, & ſeruiatis eis, & adoretis illos: * ſed adhęreatis Domino Deo veſtro: quod feciſtis vſque in diem hanc. * Et tunc auferet Dominus Deus in conſpectu veſtro gentes magnas & robuſtiſſimas, & nullus vobis reſiſtere poterit. * Vnus è vobis perſequetur hoſtium mille viros: quia Dominus Deus veſter pro vobis

ipse pugnabit, sicut pollicitus est.* Hoc tantùm diligentissimè præcauete, vt diligatis Dominum Deum vestrum. * Quòd si volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miscere connubia, atque amicitias copulare: * iam nunc scitote quòd Dominus Deus vester non eas deleat ante faciem vestram, sed sint vobis in foueam ac laqueum, & offendiculũ ex latere vestro, & fudes in oculis vestris, donec vos auferat atq; disperdat de Terra hac optima, quam tradidit vobis. * \\ En ego hodie ingredior viam vniuersæ terræ, & toto animo cognoscetis quòd de omnibus verbis, quæ se Dominus præstiturum vobis esse pollicitus est, vnum non præterierit incassum. * Sicut ergo impleuit opere quod promisit, & prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quidquid malorum cõminatus est, donec vos auferat atq; disperdat de Terra hac optima, quam tradidit vobis, * eò quòd præterieritis pactum Domini Dei vestri, quod pepigit vobiscum, & seruieritis diis alienis, & adoraueritis eos: citò atque velociter consurget in vos furor Domini, & auferemini ab hac Terra optima, quam tradidit vobis.

\\ 3. Reg. 2. a. 2

CAP. XXIIII.

COngregauitque Iosue omnes tribus Israel in Sichem, & vocauit maiores natu, ac principes, & iudices, & magistros: steterúntq. in conspectu Domini: * & ad populum sic locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Trans fluuium habitauerunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham, & Nachor: seruieruntque diis alienis. * \\ Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiæ finibus: & adduxi eum in Terram Chanaan: multiplicauiq; semẽ eius, * \\ & dedi ei Isaac: \\ Illíq. rursum dedi Iacob & Esau. \\ E quibus, Esau dedi montem Seir ad possidendũ: \\ Iacob verò, & filij eius descenderunt in Ægyptũ. * \\ Misíque Moysen & Aaron, & percussi Ægyptum multis signis atque portentis. * Eduxíque vos & patres vestros de Ægypto, & venistis ad mare: persecutíq. sunt Ægyptij patres vestros cum curribus & equitatu, vsque ad Mare rubrum. * Clamauerũt autem ad Dominum filij Israel: \\ qui posuit tenebras inter vos & Aegyptios, & adduxit super eos mare, & operuit eos. Viderunt oculi vestri cuncta quæ in Aegypto fecerim, & habitastis in solitudine multo tẽpore: * & introduxi vos in Terram Amorrhæi, qui habitabat trans Iordanem. \\ Cúmque pugnarent cõtra vos, tradidi eos in manus vestras, & possedistis Terram eorum, atque interfeciſtis eos. * \\ Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab, & pugnauit contra Israelem. Misitq; & vocauit Balaam filium Beor, vt malediceret vobis: * & ego nolui audire eum, sed econtrario pet illum benedixi vobis, & liberaui vos de manu eius. * \\ Transistisq. Iordanem, & venistis ad Iericho. Pugnauerúntq. cõtra vos viri ciuitatis eius, Amorrhæus, & Pherezæus, & Chananæus, & Hethæus, & Gergesæus, & Heuæus, & Iebusæus: & tradidi illos in manus vestras. * \\ Misiq. ante vos crabrones: & eieci eos de locis suis, duos reges Amorrhæorum, non in gladio nec in arcu tuo. * Dedique vobis Terram, in qua nõ laborastis, & vrbes quas non ędificastis, vt habitaretis in eis: vineas & oliueta, quæ non plantastis. * \\ Nunc ergo timete Dominũ, & seruite ei perfecto corde atque verissimo: & auferte deos, quibus seruierũt patres vestri in Mesopotamia & in Aegypto, ac seruite Domino. * Sin autem malum vobis videtur vt Domino seruiatis, optio vobis datur: eligite hodie quod placet, cui seruire potissimũ debeatis, vtrum diis, quibus seruierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorum, in quorum Terra habitatis: ego autem & domus mea seruiemus Domino. * Respondítq. populus, & ait: Absit à nobis vt relinquamus Dominũ, & seruiamus diis alienis. * Dominus Deus noster ipse eduxit nos, & patres nostros de Terra Aegypti, de domo seruitutis: fecítque videntibus nobis signa ingentia, & custodiuit nos in omni via, per quam ambulauimus, & in cunctis populis, per quos trãsiuimus. * Et eiecit vniuersas gentes, Amorrhęum habitatorẽ Terræ, quam nos intrauimus. Seruiemus igitur Domino, quia ipse est Deus noster. * Dixítque Iosue ad populum: nõ poteritis seruire Domino: Deus enim sanctus, & fortis æmulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. * Si dimiseritis Dominum, & seruieritis diis alienis, conuertet se, & affliget vos, atq; subuertet postquã vobis præstiterit bona. * Dixítque populus ad Iosue: Nequaquã ita vt loqueris, erit, sed Domino seruiemus. * Et Iosue ad populũ, Testes, inquit, vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum vt seruiatis ei. Respõderúntque: Testes. * Nũc ergo, ait, auferte deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominũ Deum Israel. * Dixítq. populus

\\ Num. 21 e. 29

\\ Num. 22. a. 5

\\ Sup. 3. d 14 & 6. a. 1. & 11. a. 3

\\ Sup. 11. d. 20 Exod. 23. f. 28 Deut. 7. c. 20

\\ 1. Reg. 7. a. 5 Tob. 14. c. 10

\\ Gen. 11. d. 26

\\ Gen. 21. a. 2 \\ Gen. 25. d. 26 \\ Gen. 36. a. 8 \\ Gen. 46. a. 6 \\ Exod. 3. c. 10 & 12. f. 37

\\ Exod. 14. b. 9

ad Iosue:

ad Ioſue: Domino Deo noſtro ſeruiemus, & obedientes erimus præceptis eius. * Percuſſit ergo Ioſue in die illo fœdus, & propoſuit populo præcepta atque iudicia in Sichem. * Scripſit quoque omnia verba hæc in volumine legis Domini: & tulit lapidem pergrandem, poſuítque eum ſubter quercum, quæ erat in Sanctuario Domini: * & dixit ad omnem populum: En lapis iſte erit vobis in teſtimonium quòd audierit omnia verba Domini, quæ locutus eſt vobis: ne fortè poſtea negare velitis, & mentiri Domino Deo veſtro. * Dimiſitque populum, ſingulos in poſſeſſionem ſuam. * Et poſt hæc mortuus eſt Ioſue filius Nun ſeruus Domini, centum & decem annorum: * ſepelierúntque eum in finibus poſſeſſionis ſuæ in Thamnathſare, quæ eſt ſita in monte Ephraim, à Septẽtrionali parte montis Gaas. * Seruiuítque Iſrael Domino cunctis diebus Ioſue & ſeniorum, qui longo vixerunt tempore poſt Ioſue, & qui nouerunt omnia opera Domini quæ fecerat in Iſrael. * ⁂ Oſſa quoque Ioſeph, quæ tulerant filij Iſrael de Aegypto, ſepelierunt in Sichem, in parte agri, ⁂ quem emerat Iacob à filiis Hemor patris Sichem, centum nouellis ouibus, & fuit in poſſeſſionem filiorum Ioſeph. * Eleazar quoque filius Aaron mortuus eſt: & ſepelierunt eum in Gabaath Phinees filij eius, quæ data eſt ei in monte Ephraim.

LIBER IVDICVM, HEBRAICE SOPHETIM.

CAPVT PRIMVM.

POST mortem Ioſue conſuluerunt filij Iſrael Dominum, dicentes: Quis aſcendet ante nos contra Chananæum, & erit dux belli? * Dixítque Dominus: Iudas aſcendet: ecce tradidi Terram in manus eius. * Et ait Iudas Simeoni fratri ſuo: Aſcende mecum in ſortem meam, & pugna contra Chananęum, vt & ego pergam tecum in ſortem tuam. Et abiit cum eo Simeon. * Aſcendítque Iudas, & tradidit Dominus Chananæum, ac Pherezæum in manus eorum: & percuſſerũt in Bezec decem millia virorum. * Inuenerúntq. Adonibezec in Bezec, & pugnauerunt contra eum, ac percuſſerunt Chananęum, & Pherezæum. * Fugit autem Adonibezec: quem perſecuti comprehenderunt, cæſis ſummitatibus manuum eius ac pedum. * Dixitq; Adonibezec: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum ſummitatibus colligebant ſub menſa mea ciborum reliquias: ſicut feci, ita reddidit mihi Deus. Adduxeruntq. eum in Ieruſalẽ, & ibi mortuus eſt. * Oppugnantes ergo filij Iuda Ieruſalem, ceperunt eam, & percuſſerunt in ore gladij, tradentes cunctam incendio ciuitatem. * Et poſtea deſcendentes pugnauerunt contra Chananęum, qui habitabat in montanis, & ad meridiem, & in cãpeſtribus. * ⁂ Pergenſque Iudas contra Chananęum, qui habitabat in Hebron, (cuius nomen fuit antiquitus Cariath Arbe) percuſſit Seſai, & Ahiman, & Tholmai: * atq. inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cuius nomen vetus erat Cariath Sepher, id eſt, ciuitas litterarũ. * Dixitq. Caleb: Qui percuſſerit Cariath Sepher, & vaſtauerit eã, dabo ei Axam filiam meam vxorẽ. * Cúmq. cepiſſet eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam ſuam coniugem. * Quam pergentẽ in itinere monuit vir ſuus vt peteret à patre ſuo agrũ. Quæ cùm ſuſpiraſſet ſedens in aſino, dixit ei Caleb: Quid habes? * At illa reſpõdit: Da mihi benedictionem, quia terram arentẽ dediſti mihi: da & irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum ſuperius, & irriguũ inferius. * Filij autẽ Cinæi cognati Moyſi aſcenderunt de ciuitate palmarum, cũ filiis Iuda in deſertum ſortis eius, quod eſt ad meridiem Arad, & habitauerunt cum eo. * Abiit autem Iudas cum Simeone fratre ſuo, & percuſſerunt ſimul Chananęum qui habitabat in Sephaath, & interfecerunt eum. Vocatúmq. eſt nomen vrbis, Horma, id eſt, anathema. * Cepítque Iudas Gazam cũ finibus ſuis, & Aſcalonẽ,

atque Accaron cum terminis suis. *Fuitq; 19
Dominus cum Iuda, & montana possedit: E
nec potuit delere habitatores vallis, quia
falcatis curribus abundabant. *Dederuntq; 20
Caleb Hebron, ''sicut dixerat Moyses qui
deleuit ex ea tres filios Enac. *Iebusæum au- 21
tem habitatorem Ierusalem non deleuerunt
filij Beniamin: habitauitque Iebusæus cum
filiis Beniamin in Ierusalem, vsque in præ-
sentem diem. *Domus quoq; Ioseph ascen- 22
dit in Bethel, fuitque Dominus cum eis.
*Nam cùm obsiderent vrbem, quæ priùs 23
Luza vocabatur, *viderunt hominem egre- 24
dientem de ciuitate, dixeruntque ad eum:
Ostende nobis introitum ciuitatis, & facie-
mus tecum misericordiam. * Qui cùm 25
ostendisset eis, percusserunt vrbem in ore
gladij: hominem autem illum, & omnem
cognationem eius dimiserunt. *Qui dimis- 26
sus, abiit in Terram Hetthim, & ædificauit F
ibi ciuitatem, vocauitque eam Luzam: quæ
ita appellatur vsque in præsentem diem.
* Manasses quoque non deleuit Bethsan, & 27
Thanac cum viculis suis, & habitatores
Dor, & Ieblaam, & Mageddo cum viculis
suis, cœpitque Chananæus habitare cum
eis. *Postquam autem confortatus est Israel, 28
fecit eos tributarios, & delere noluit. *Eph- 29
raim etiam non interfecit Chananæum,
qui habitabat in Gazer, sed habitauit cum
eo. * Zabulon non deleuit habitatores Ce- 30
tron, & Naalol: sed habitauit Chananæus
in medio eius, factusque est ei tributarius.
*Aser quoque non deleuit habitatores Ac- 31
cho, & Sidonis, Ahalab, & Achazib, & Hel- G
ba, & Aphec, & Rohob: * habitauitque in 32
medio Chananæi habitatoris illius terræ,
nec interfecit eum. *Nephthali quoque non 33
deleuit habitatores Bethsames, & Betha-
nath: & habitauit inter Chananæum habi-
tatorem Terræ, fueruntque ei Bethsamitæ
& Bethanitæ tributarij. * Arctauitque A- 34
morrhæus filios Dan in monte, nec dedit
eis locum vt ad planiora descenderent: *ha- 35
bitauitque in monte Hares, quod interpre-
tatur testaceo, in Aialon & Salebim. Et ag-
grauata est manus domus Ioseph, factus-
que est ei tributarius. * Fuit autem termi- 36
nus Amorrhæi ab Ascensu Scorpionis, pe-
tra, & superiora loca.

''Num. 14 d. 24 Ios. 15. c. 14

CAP. II.

ASceditque Angelus Domini de Gal- 1
galis ad Locum flentium, & ait: Edu- A
xi vos de Ægypto, & introduxi in Terram,
pro qua iuraui patribus vestris: & pollici-
tus sum, vt non facerem irritum pactum
meum vobiscum in sempiternum: * ita 2
dumtaxat vt non feriretis fœdus cum habi-
tatoribus Terræ huius, sed aras eorum sub-
uerteretis: & noluistis audire vocē meam:
cur hoc fecistis? *Quam ob rem nolui de- 3
lere eos à facie vestra: vt habeatis hostes, &
dij eorum sint vobis in ruinam. * Cumque 4
loqueretur Angelus Domini hæc verba ad
omnes filios Israel: eleuauerunt ipsi vocem
suam, & fleuerunt. *Et vocatum est nomen 5
loci illius: Locus flentium, siue lacryma- B
rum: immolaueruntque ibi hostias Do-
mino. * ''Dimisit ergo Iosue populum, & 6
abierunt filij Israel vnusquisque in posses- 7
sionem suam, vt obtinerent eam: *seruie-
runtq; Domino cunctis diebus eius, & se-
niorum, qui longo post eum vixerunt tem-
pore, & nouerant omnia opera Domini,
quæ fecerat cum Israel. *Mortuus est autem 8
Iosue filius Nun, famulus Domini, centum
& decem annorum, *& sepelierunt eum in 9
finibus possessionis suæ in Thamnathsare
in monte Ephraim, à Septentrionali plaga
montis Gaas. * Omnisque illa generatio 10
congregata est ad patres suos: & surrexe-
runt alij, qui non nouerant Dominum, &
opera quæ fecerat cum Israel. *Feceruntque 11
filij Israel malum in conspectu Domini, &
seruierunt Baalim. * Ac dimiserunt Domi- 12
num Deum patrum suorum, qui eduxerat C
eos de Terra Ægypti: & secuti sunt deos
alienos, deosq; populorum, qui habitabant
in circuitu eorum, & adorauerunt eos: & ad
iracundiam concitauerunt Dominum, *di- 13
mittentes eum, & seruientes Baal & Asta-
roth. * Iratusque Dominus contra Israel, 14
tradidit eos in manus diripientium: qui ce-
perunt eos, & vendiderunt hostibus, qui
habitabant per gyrum: nec potuerunt re-
sistere aduersariis suis: * sed quocumque 15
pergere voluissent, manus Domini super
eos erat, sicut locutus est, & iurauit eis: &
vehementer afflicti sunt. * Suscitauitque 16
Dominus iudices, qui liberarent eos de va-
stantium manibus: sed nec eos audire vo-
luerunt, * fornicantes cum diis alienis, & 17
adorantes eos. Citò deseruerunt viam, per
quam ingressi fuerant patres eorum: &
audientes mandata Domini, omnia fecere
contraria. * Cumque Dominus iudices sus- 18
citaret, in diebus eorum flectebatur mise- D
ricordia, & audiebat afflictorum gemitus,
& liberabat eos de cæde vastantium. *Post- 19
quam autem mortuus esset iudex, reuerte-
bantur, & multo faciebant peiora quàm fe-

''Ios. 24 g. 28

cerant patres eorum, sequentes deos alienos, seruientes eis, & adorantes illos. Non dimiserunt adinuentiones suas, & viam durissimam, per quam ambulare consueuerunt. *Iratusq; est furor Domini in Israel, & ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam audire contempsit: * & ego non delebo gentes, quas dimisit Iosue, & mortuus est: *vt in ipsis experiar Israel, vtrum custodiãt viam Domini, & ambulent in ea, sicut custodierunt patres eorum, an non. *Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, & citò subuertere noluit, nec tradidit in manus Iosue.

CAP. III.

HÆ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israelem, & omnes, qui non nouerant bella Chananæorum: * vt postea discerent filij eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi: * quinque satrapas Philisthinorum, omnemq; Chananæum, & Sidonium, atque Heuæum, qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon vsque ad introitum Emath. *Dimisitq; eos, vt in ipsis experiretur Israelem, vtrum audiret mandata Domini quæ præceperat patribus eorum per manum Moysi, an non. *Itaque filij Israel habitauerunt in medio Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Heuæi, & Iebusæi: * & duxerunt vxores filias eorum, ipsiq; filias suas filiis eorum tradiderunt, & seruierunt diis eorum. * Feceruntq; malum in conspectu Domini, & obliti sunt Dei sui, seruientes Baalim & Astaroth. * Iratusq; contra Israel Dominus, tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ, seruieruntq; ei octo annis. * Et clamauerunt ad Dominum: qui suscitauit eis saluatorem, & liberauit eos, Othoniel videlicet filium Cenez, fratrem Caleb minorem: * fuitq; in eo Spiritus Domini, & iudicauit Israel. Egressusque est ad pugnam, & tradidit Dominus in manus eius Chusan Rasathaim regem Syriæ, & oppressit eum. * Quieuitq; terra quadraginta annis, & mortuus est Othoniel filius Cenez. * Addiderunt autem filij Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortauit aduersum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in conspectu eius. *Et copulauit ei filios Ammon, & Amalec: abiitq; & percussit Israel, atque possedit Vrbem palmarum. *Seruieruntq; filij Israel Eglon regi Moab decem & octo annis: *& postea clamauerunt ad Dominum: qui suscitauit eis saluatorẽ vocabulo Aod, filium Gera, filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera vtebatur. Miseruntq; filij Israel per illum munera Eglon regi Moab. * Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmę manus, & accinctus est eo subter sagum in dextro femore. *Obtulitq; munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis. * Cumq; obtulisset ei munera, prosecutus est socios, qui cum eo venerant. * Et reuersus de Galgalis, vbi erant idola, dixit ad Regem: Verbum secretum habeo ad te ô Rex. Et ille imperauit silentium: egressisq; omnibus, qui circa eum erant, *ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in æstiuo cœnaculo solus, dixitq; : Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. * Extenditq; Aod sinistram manum, & tulit sicam de dextero femore suo, infixitq; eam in ventre eius * tam validè, vt capulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita vt percusserat, reliquit in corpore: statimq; per secreta naturæ alui stercora proruperunt. * Aod autem clausis diligentissimè ostiis cœnaculi, & obfirmatis sera, * per posticum egressus est. Seruiq; regis ingressi viderunt clausas fores cœnaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat aluum in æstiuo cubiculo. * Expectantesque diu donec erubescerent, & videntes quòd nullus aperiret, tulerunt clauem: & aperientes inuenerunt dominum suum in terra iacentem mortuum. *Aod autem, dum illi turbarentur, effugit, & pertransiit Locum idolorum, vnde reuersus fuerat. Venitq; in Seirath: * & statim insonuit buccina in monte Ephraim: descenderuntq; cum eo filij Israel, ipso in fronte gradiente. * Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntq; post eum, & occupauerunt vada Iordanis quæ transmittunt in Moab: & non dimiserunt transire quemquam: *sed percusserunt Moabitas in tempore illo, circiter decem millia, omnes robustos & fortes viros. nullus eorum euadere potuit. * Humiliatusque est Moab in die illo sub manu Israel: & quieuit Terra octoginta annis. * Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philisthiim sexcentos viros vomere: & ipse quoque defendit Israel.

CAP. IIII.

ADdideruntque filij Israel facere malum in conspectu Domini post mortem Aod, *\" & tradidit illos Dominus in manus Iabin regis Chanaan, qui regnauit in Asor: habuitq; ducem exercitus sui nomine Siſaram, ipse autem habitabat in Haroſeth gentium. *Clamaueruntq; filij Israel ad Dominum: nongẽtos enim habebat falcatos currus, & per viginti annos vehementer oppreſſerat eos. * Erat autem Debbora prophetis vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore. * Et ſedebat ſub palma, quæ nomine illius vocabatur, inter Rama & Bethel in mõte Ephraim: aſcendebantq; ad eam filij Israel in omne iudicium. * Quæ miſit & vocauit Barac filium Abinoem de Cedes Nephthali: dixitq; ad eum: Præcepit tibi Dominus Deus Israel, vade, & duc exercitum in montem Thabor, tolleſq; tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephthali, & de filiis Zabulon: *ego autem adducam ad te in loco torrentis Ciſon, Siſaram principem exercitus Iabin, & currus eius, atque omnem multitudinem, & tradam eos in manu tua. *Dixitq; ad eam Barac: Si venis mecum, vadam: ſi nolueris venire mecũ, non pergam. *Quę dixit ad eum: Ibo quidem tecum, ſed in hac vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Siſara. Surrexit itaque Debbora, & perrexit cum Barac in Cedes. *Qui, accitis Zabulon & Nephthali, aſcendit cum decem millibus pugnatorum, habens Debboram in comitatu ſuo. *Haber autem Cinęus receſſerat quondam à ceteris Cinæis fratribus ſuis filiis Hobab, cognati Moyſi: & tetenderat tabernacula vſque ad vallem, quæ vocatur Sennim, & erat iuxta Cedes. *Nunciatumq; eſt Siſaræ quòd aſcendiſſet Barac filius Abinoem, in montem Thabor: * & congregauit nongentos falcatos currus, & omnem exercitum de Haroſeth gentium ad torrentem Ciſon. *Dixitq; Debbora ad Barac: Surge, hæc eſt enim dies, in qua tradidit Dominus Siſaram in manus tuas: en ipſe ductor eſt tuus. Deſcendit itaque Barac de montẽ Thabor, & decem millia pugnatorum cum eo. *\"Perterruitq; Dominus Siſaram, & omnes currus eius, vniuerſamque multitudinem in ore gladij ad conſpectum Barac: in tantum, vt Siſara de curru deſiliens, pedibus fugeret, *& Barac perſequeretur fugientes currus, & exercitum vſque ad Haroſeth gentium, & omnis hoſtium multitudo vſque ad internecionem caderet. * Siſara autem fugiens peruenit ad tentorium Iahel vxoris Haber Cinæi. Erat enim pax inter Iabin regem Azor, & domum Haber Cinæi. *Egreſſa igitur Iahel in occurſum Siſaræ, dixit ad eum: Intra ad me domine mi: intra, ne timeas. Qui ingreſſus tabernaculum eius, & opertus ab ea pallio, *dixit ad eam: Da mihi, obſecro, paululum aquæ, quia ſitio valde. Quæ aperuit vtrem lactis, & dedit ei bibere, & operuit illum. * Dixitque Siſara ad eam: Sta ante oſtium tabernaculi: & cùm venerit aliquis interrogans te, & dicens: Numquid hîc eſt aliquis? Reſpondebis: Nullus eſt. *Tulit itaque Iahel vxor Haber clauum tabernaculi, aſſumens pariter & malleum: & ingreſſa abſconditè, & cum ſilentio poſuit ſupra tempus capitis eius clauum, percuſſumque malleo defixit in cerebrum vſque ad terram: qui ſoporem morti conſocians defecit, & mortuus eſt. * Et ecce Barac ſequens Siſaram veniebat: egreſſaque Iahel in occurſum eius, dixit ei: Veni, & oſtendam tibi virum, quem quæris. Qui cùm intraſſet ad eam, vidit Siſaram iacentem mortuum, & clauum infixum in tempore eius. * Humiliauit ergo Deus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel: *qui creſcebant quotidie, & forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan, donec delerent eum.

CAP. V.

CEcineruntque Debbora & Barac filius Abinoem in illo die, dicentes:

* Qui ſponte obtuliſtis de Israel animas veſtras ad periculum, benedicite Domino.

* Audite reges, auribus percipite principes: Ego ſum, ego ſum quæ Domino canam, pſallam Domino Deo Israel.

* Domine cùm exires de Seir, & tranſires per regiones Edom, terra mota eſt, cælique ac nubes diſtillauerunt aquis.

* Montes fluxerunt à facie Domini, & Sinai à facie Domini Dei Israel.

* In diebus Samgar filij Anath, in diebus Iahel quieuerunt ſemitæ: & qui ingrediebantur per eas, ambulauerunt per calles deuios.

* Ceſſauerunt fortes in Israel, & quieuerunt: donec ſurgeret Debbora, ſurgeret mater in Israel.

* Noua bella elegit Dominus, & portas hoſtium ipſe ſubuertit: clypeus & haſta ſi apparuerint in quadraginta millibus Israel.

\"1.Reg.12. b.9

\"Pſal.82. e.10

* Cor meum diligit principes Israel: qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino. 9 B
* Qui ascenditis super nitentes asinos, & sedetis in iudicio, & ambulatis in via, loquimini. 10
* Vbi collisi sunt currus, & hostium suffocatus est exercitus, ibi narrentur iustitiæ Domini & clementia in fortes Israel: tunc descendit populus Domini ad portas, & obtinuit principatum. 11
* Surge, surge Debbora, surge, surge, & loquere canticum: surge Barac, & apprehende captiuos tuos fili Abinoem. 12
* Saluatæ sunt reliquiæ populi, Dominus in fortibus dimicauit. 13
* Ex Ephraim deleuit eos in Amalec, & post eum ex Beniamin in populos tuos ô Amalec: de Machir principes descenderunt, & de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. 14
* Duces Issachar fuere cum Debbora, & Barac vestigia sunt secuti, qui quasi in præceps ac barathrum se discrimini dedit: diuiso contra se Ruben, magnanimorum reperta est contentio. 15
* Quare habitas inter duos terminos, vt audias sibilos gregum? diuiso contra se Ruben, magnanimorum reperta est contentio. 16 C
* Galaad trans Iordanem quiescebat, & Dan vacabat nauibus: Aser habitabat in littore maris, & in portubus morabatur. 17
* Zabulon verò & Nephthali obtulerunt animas suas morti in regione Merome. 18
* Venerunt reges & pugnauerunt, pugnauerunt reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddo, & tamen nihil tulere prædantes. 19
* De cælo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine & cursu suo, aduersus Sisaram pugnauerunt. 20
* Torrens Cison traxit cadauera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison: conculca anima mea robustos. 21
* Vngulæ equorum ceciderunt, fugientibus impetu, & per præceps ruentibus fortissimis hostium. 22
* Maledicite terræ Meroz, dixit Angelus Domini: maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adiutorium fortissimorum eius. 23
* Benedicta inter mulieres Iahel vxor Haber Cinæi, & benedicatur in tabernaculo suo. 24 D
* Aquam petenti lac dedit, & in phiala principum obtulit butyrum. 25
* Sinistram manum misit ad clauum, & dexteram ad fabrorum malleos, percussitque Sisaram quærens in capite vulneri locum, & tempus validè perforans. 26
* Inter pedes eius ruit: defecit, & mortuus est: voluebatur ante pedes eius, & iacebat exanimis & miserabilis. 27
* Per fenestram respiciens, vlulabat mater eius: & de cœnaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus eius? quare tardauerunt pedes quadrigarum illius? 28
* Vna sapientior ceteris vxoribus eius, hæc socrui verba respondit: 29
* Forsitan nunc diuidit spolia, & pulcherrima feminarum eligitur ei: vestes diuersorum colorum Sisaræ traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur. 30
* Sic pereant omnes inimici tui Domine: qui autem diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. 31
* Quieuitque Terra per quadraginta annos. 32

CAP. VI.

FEcerunt autem filij Israel malum in conspectu Domini: qui tradidit illos in manu Madian septem annis, * & oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra & speluncas in montibus, & munitissima ad repugnandum loca. * Cumque seuisset Israel, ascendebat Madian & Amalec, cetericque Orientalium nationum: * & apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis cuncta vastabant vsque ad introitum Gazæ: nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oues, non boues, non asinos. * Ipsi enim & vniuersi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, & instar locustarum vniuersa complebant, innumera multitudo hominum, & camelorum, quidquid tetigerant deuastantes. * Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian. * Et clamauit ad Dominum postulans auxiliū contra Madianitas. * Qui misit ad eos virum prophetam, & locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Ægypto, & eduxi vos de domo seruitutis, * & liberaui de manu Ægyptiorum, & omnium inimicorum, qui affligebant vos: eiecique eos ad introitum vestrum, & tradidi vobis Terram eorum. * Et dixi: Ego Dominus Deus vester, ne timeatis deos Amorrhæorum, in quorum terra habitatis. Et noluistis audire

vocem meam. *Venit autem Angelus Domini, & sedit sub quercu, quæ erat in Ephra, & pertinebat ad Ioas patrem familiæ Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari, vt fugeret Madian, * apparuit ei Angelus Domini, & ait: Dominus tecum virorum fortissime. * Dixitque ei Gedeon: Obsecro mi domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hæc omnia? vbi sunt mirabilia eius, quæ narrauerunt patres nostri, atque dixerunt: De Aegypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos Dominus & tradidit in manu Madian. *Respexitque ad eum Dominus, & ait: "Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu Madian: scito quòd miserim te. *Qui respondens ait: Obsecro, mi domine, in quo liberabo Israel? ecce familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei. * Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum: & percuties Madian quasi vnum virum. *Et ille, Si inueni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quòd tu sis qui loqueris ad me. *Nec recedas hinc, donec reuertar ad te, portans sacrificium, & offerens tibi. Qui respondit: Ego præstolabor aduentum tuum. *Ingressus est itaque Gedeon & coxit hœdum, & de farinæ modio azymos panes: carnesque ponens in caniſtro, & ius carnium mittens in ollam, tulit omnia sub quercu, & obtulit ei. * Cui dixit Angelus Domini: Tolle carnes & azymos panes, & pone supra petram illam, & ius desuper funde. Cumque fecisset ita, * extendit Angelus Domini summitatem virgæ, quam tenebat in manu, & tetigit carnes & panes azymos: ascenditque ignis de petra, & carnes, azymosque panes consumpsit: Angelus autem Domini euanuit ex oculis eius. *Videnscq; Gedeon quòd esset Angelus Domini, ait: Heu mi Domine Deus: quia vidi Angelum Domini facie ad faciem. *Dixitque ei Dominus: Pax tecum: ne timeas, non morieris. *Ædificauit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocauitque illud, Domini pax, vsque in præsentem diem. Cumque adhuc esset in Ephra, quæ est familiæ Ezri, *nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle taurum patris tui, & alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal, quę est patris tui: & nemus, quod circa aram est, succide: *& ædificabis altare Domino Deo tuo in summitate petræ huius, super quam antè sacrificium posuisti: tollesque taurum secundum, & offeres holocaustum super struem lignorum, quæ de nemore succideris. *Assumptis ergo Gedeon decem viris de seruis suis, fecit sicut præceperat ei Dominus. Timens autem domum patris sui, & homines illius ciuitatis, per diem noluit id facere, sed omnia nocte compleuit. *Cumque surrexissent viri oppidi eius manè, viderunt destructam aram Baal, lucumque succisum, & taurum alterum impositum super altare, quod tunc ædificatum erat. *Dixeruntque ad inuicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Ioas fecit hęc omnia. * Et dixerunt ad Ioas: Produc filium tuum huc, vt moriatur: quia destruxit aram Baal, & succidit nemus. * Quibus ille respondit: Numquid vltores estis Baal, vt pugnetis pro eo? qui aduersarius est eius, moriatur antequam lux crastina veniat: si Deus est, vindicet se de eo, qui suffodit aram eius. * Ex illo die vocatus est Gedeon, Ierobaal, eo quòd dixisset Ioas: Vlciscatur se de eo Baal, qui suffodit aram eius. * Igitur omnis Madian, & Amalec, & Orientales populi congregati sunt simul. & transeuntes Iordanem, castrametati sunt in valle Iezrael. * Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens buccina conuocauit domum Abiezer, vt sequeretur se. * Misitq; nuncios in vniuersum Manassen, qui & ipse secutus est eum: & alios nuncios in Aser & Zabulon & Nephthali, qui occurrerunt ei. * Dixitque Gedeon ad Deum: Si saluum facis per manum meam Israel, sicut locutus es, *ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quòd per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel. *Factumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere, concham rore impleuit. *Dixitque rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel tentauero, signum quærens in vellere. Oro vt solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens. * Fecitque Deus nocte illa vt postulauerat: & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra.

1.Reg.12. c.11

CAP. VII.

1 A IGitur Ierobaal qui & Gedeon, de nocte consurgens, & omnis populus cum eo, venit ad fontem qui vocatur Harad. erant autem castra Madian in valle ad Septentrionalem plagam collis excelsi. * Dixitque Dominus ad Gedeon: Multus tecum est

populus, nec tradetur Madian in manus eius: ne glorietur contra me Israel, & dicat: Meis viribus liberatus sum. * Loquere ad populum, & cunctis audientibus prædica: "Qui formidolosus & timidus est, reuertatur. Recesseruntque de monte Galaad, & reuersi sunt. De populo viginti duo millia virorum, & tantùm decem millia remanserunt. * Dixitque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est, duc eos ad aquas, & ibi probabo illos: & de quo dixero tibi vt tecum vadat, ipse pergat: quem ire prohibuero, reuertatur. * Cumque descendisset populus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: Qui lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curuatis genibus biberint, in altera parte erunt. * Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proiiciente, lambuerant aquas, trecenti viri: omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. * Et ait Dominus ad Gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam in manu tua Madian: omnis autem reliqua multitudo reuertatur in locum suum. * Sumptis itaque pro numero cibariis & tubis, omnem reliquam multitudinem abire præcepit ad tabernacula sua: & ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem Madian erant subter in valle. * Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Surge, & descende in castra: quia tradidi eos in manu tua. * Sin autem solus ire formidas, descendat tecum Phara puer tuus. * Et cùm audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tuæ, & securior ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse & Phara puer eius in partem castrorum, vbi erant armatorum vigiliæ. * Madian autē & Amalec, & omnes Orientales populi fusi iacebant in valle, vt locustarum multitudo: cameli quoque innumerabiles erant, sicut arena quæ iacet in littore maris. * Cumque veniisset Gedeon, narrabat aliquis somnium proximo suo: & in hunc modum referebat quod viderat: Vidi somnium, & videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo volui, & in castra Madian descendere: cumque peruenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subuertit, & terræ funditus coæquauit. * Respondit is, cui loquebatur: Nō est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis filij Ioas viri Israelitæ: tradidit enim Dominus in manus eius Madian, & omnia castra eius. * Cumq; audisset Gedeon somnium, & interpretationem eius, adorauit: & reuersus est ad castra Israel, & ait: Surgite, tradidit enim Dominus in manus nostras castra Madian. * Diuisitq; trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum. * Et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite: ingrediar partem castrorum, & quod fecero sectamini. * Quando personuerit tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum clangite & conclamate, Domino & Gedeoni. * Ingressusque est Gedeon, & trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum, incipientibus vigiliis noctis mediæ, & custodibus suscitatis, cœperunt buccinis clangere, & complodere inter se lagenas. * Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis, & hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades, & dextris sonantes tubas, clamaueruntque: Gladius Domini & Gedeonis: * stantes singuli in loco suo per circuitum castrorū hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt, & vociferantes, vlulantesq; fugerunt: * & nihilominus insistebant trecenti viri buccinis personantes. "Immisitque Dominus gladium in omnibus castris, & mutua se cæde truncabant, * fugientes vsque ad Bethsetta, & crepidinem Abelmehula in Tebbath. Conclamantes autem viri Israel de Nephthali, & Aser, & omni Manasse persequebantur Madian. * Misitque Gedeon nuncios in omnem montem Ephraim, dicens: Descendite in occursum Madian, & occupate aquas vsque Bethbera atque Iordanem. Clamauitque omnis Ephraim, & præoccupauit aquas atque Iordanem vsque Bethbera. * "Apprehensosque duos viros Madian, Oreb, & Zeb, interfecit Oreb in Petra Oreb, Zeb verò in Torculari Zeb. Et persecuti sunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

"Deut. 20. b. 8
1. Mach 3. & 56

"Psal. c. 10

"Psal. c. 11 Isa. 10. 26

CAP. VIII.

DIxeruntque ad eum viri Ephraim: Quid est hoc quod facere voluisti, vt nos non vocares, cùm ad pugnam pergeres contra Madian? iurgantes fortiter, & propè vim inferentes. * Quibus ille respondit: Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? nónne melior est racemus Ephraim, vindemiis Abiezer? * In manus vestras Dominus tradidit principes Madian, Oreb, & Zeb: quid tale facere potui, quale vos fecistis? Quod cùm locutus esset, requieuit spi-

ritus eorum, quo tumebant contra eum.
* Cumque veniſſet Gedeon ad Iordanem, 4
tranſiuit eum cum trecentis viris, qui ſecum
erant: & præ laſſitudine, fugientes perſequi
non poterant. * Dixitque ad viros Soc- 5
coth: Date, obſecro, panes populo, qui me- B
cum eſt, quia valdè defecerunt: vt poſſimus
perſequi Zebee, & Salmana reges Madian.
* Reſponderunt principes Soccoth: Forſi- 6
tan palmæ manuum Zebee & Salmana in
manu tua ſunt, & idcirco poſtulas vt de-
mus exercitui tuo panes. * Quibus ille ait: 7
Cùm ergo tradiderit Dominus Zebee &
Salmana in manus meas, conteram car-
nes veſtras cum ſpinis, tribuliſque deſerti.
* Et inde conſcendens, venit in Phanuel: lo- 8
cutuſque eſt ad viros loci illius ſimilia.
Cui & illi reſponderunt, ſicut reſponderant
viri Soccoth. * Dixit itaque & eis: Cùm re- 9
uerſus fuero victor in pace, deſtruam tur-
rim hanc. * Zebee autem & Salmana re- 10
quieſcebant cum omni exercitu ſuo. Quin- C
decim enim millia viri remanſerant ex om-
nibus turmis Orientalium populorum, cę-
ſis centum viginti millibus bellatorum
educentium gladium. * ‖ Aſcendenſque 11
Oſe.10. d.14 Gedeon per viam eorum, qui in tabernacu-
lis morabantur, ad Orientalem partem No-
be, & Iegbaa, percuſſit caſtra hoſtium, qui
ſecuri erant, & nihil aduerſi ſuſpicabantur.
* Fugeruntque Zebee & Salmana, quos 12
perſequens Gedeon comprehendit, turbato
omni exercitu eorum. * Reuertenſque de 13
bello ante ſolis ortum, * apprehendit pue- 14
rum de viris Soccoth: interrogauitq; eum
nomina principum & ſeniorum Soccoth, &
deſcripſit ſeptuaginta ſeptē viros. * Venitq; 15
ad Soccoth, & dixit eis: En Zebee, & Sal-
mana ſuper quibus exprobraſtis mihi, di-
centes: Forſitan manus Zebee & Salma-
na in manibus tuis ſunt, & idcirco poſtu-
las vt demus viris qui laſſi ſunt, & defece- D
runt panes. * Tulit ergo ſeniores ciuitatis 16
& ſpinas deſerti ac tribulos, & contriuit
cum eis, atque comminuit viros Soccoth.
* Turrim quoque Phanuel ſubuertit, occiſis 17
habitatoribus ciuitatis. * Dixitque ad Ze- 18
bee & Salmana: Quales fuerunt viri, quos
occidiſtis in Thabor? Qui reſponderunt:
Similes tui, & vnus ex eis quaſi filius regis.
* Quibus ille reſpondit: Fratres mei fue- 19
runt, filij matris meæ. viuit Dominus, quia
ſi ſeruaſſetis eos, non vos occiderem. * Di- 20
xitque Iether primogenito ſuo: Surge, & in- E
terfice eos. Qui non eduxit gladium: time-
bat enim, quia adhuc puer erat. * Dixerunt- 21
que Zebee & Salmana: Tu ſurge, & irrue
in nos: quia iuxta ætatem robur eſt homi-
nis. Surrexit Gedeon, ‖ & interfecit Zebee Pſal.82.
& Salmana: & tulit ornamenta ac bullas, c.12
quibus colla regalium camelorum decora-
ri ſolent. * Dixeruntque omnes viri Iſrael 22
ad Gedeon: Dominare noſtri tu, & filius
tuus, & filius filij tui: quia liberaſti nos
de manu Madian. * Quibus ille ait: Non 23
dominabor veſtri, nec dominabitur in vos
filius meus, ſed dominabitur vobis Domi-
nus. * Dixitque ad eos: Vnam petitionem 24
poſtulo à vobis: Date mihi inaures ex præ-
da veſtra. Inaures enim aureas Iſmaelitæ
habere conſueuerant. * Qui reſponderunt: 25
Libentiſſimè dabimus. Expandenteſque
F ſuper terram pallium, proiecerunt in eo in-
aures de præda: * & fuit pondus poſtulata- 26
rum inaurium, mille ſeptingenti auri ſicli,
abſque ornamentis, & monilibus, & ve-
ſte purpurea, quibus reges Madian vti ſo-
liti erant, & præter torques aureas came-
lorum. * Fecitque ex eo Gedeon Ephod, & 27
poſuit illud in ciuitate ſua Ephra. Fornica-
tuſque eſt omnis Iſrael in eo, & factum eſt
Gedeoni & omni domui eius in ruinam.
* Humiliatus eſt autem Madian coram fi- 28
liis Iſrael, nec potuerunt vltrà ceruices eleuare: ſed quieuit terra per quadraginta an-
nos, quibus Gedeon præfuit. * Abiit itaque 29
Ierobaal filius Ioas, & habitauit in domo
ſua: * habuitq; ſeptuaginta filios, qui egreſſi 30
ſunt de femore eius: eo quòd plures habe-
ret vxores. * Concubina autem illius, quam 31
G habebat in Sichem, genuit ei filium nomi-
ne Abimelech. * Mortuuſq; eſt Gedeon fi- 32
lius Ioas in ſenectute bona, & ſepultus eſt
in ſepulchro Ioas patris ſui in Ephra de fa-
milia Ezri. * Poſtquam autem mortuus eſt 33
Gedeon, auerſi ſunt filij Iſrael, & fornicati
ſunt cum Baalim. Percuſſeruntque cum
Baal fœdus, vt eſſet eis in deum: * nec recor- 34
dati ſunt Domini Dei ſui, qui eruit eos de
manibus inimicorum ſuorum omnium
per circuitum: * nec fecerunt miſericordiam 35
cum domo Ierobaal Gedeon iuxta omnia
bona, quæ fecerat Iſraeli.

CAP. IX.

1 ABiit autem Abimelech filius Ierobaal
A in Sichem ad fratres matris ſuæ, &
locutus eſt ad eos, & ad omnem cognatio-
2 nem domus patris matris ſuæ, dicens: * Lo-
E quimini ad omnes viros Sichem: Quid vo-
bis eſt melius, vt dominentur veſtri ſeptua-
ginta viri omnes filij Ierobaal, an vt domi-

netur vnus vir? ſimulque conſiderate quòd os veſtrum,& caro veſtra ſum. * Locutique ſunt fratres matris eius de eo ad omnes viros Sichem vniuerſos ſermones iſtos , & inclinauerunt cor eorum poſt Abimelech, dicentes : Frater noſter eſt. * Dederuntque illi ſeptuaginta pondo argẽti de fano Baalberit. Qui conduxit ſibi ex eo viros inopes & vagos , ſecutique ſunt eum. * Et venit in domum patris ſui in Ephra, & occidit fratres ſuos filios Ierobaal ſeptuaginta viros, ſuper lapidem vnum : remanſitque Ioatham filius Ierobaal minimus, & abſconditus eſt. * Congregati ſunt autem omnes viri Sichem , & vniuerſæ familiæ vrbis Mello:abieruntque & conſtituerunt regem Abimelech iuxta quercum , quæ ſtabat in Sichem. * Quod cùm nunciatum eſſet Ioatham, iuit, & ſtetit in vertice montis Garizim:eleuataq; voce,clamauit,& dixit : Audite me viri Sichem , ita audiat vos Deus. * Ierunt ligna , vt vngerent ſuper ſe regem: dixeruntque oliuæ : Impera nobis. * Quæ reſpondit: Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam,qua & dij vtuntur,& homines , & venire vt inter ligna promouear? * Dixeruntque ligna ad arborem ficum : Veni,& ſuper nos regnum accipe. * Quæ reſpondit eis : Numquid poſſum deſerere dulcedinem meam, fructuſq; ſuauiſſimos, & ire vt inter cetera ligna promouear? *Locutaque ſunt ligna ad vitem : Veni,& impera nobis. * Quæ reſpondit eis:Numquid poſſum deſerere vinum meum, quod lætificat Deum & homines , & inter ligna cetera promoueri?*Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum : Veni , & impera ſuper nos. *Quæ reſpondit eis : Si verè me regem vobis conſtituitis , venite, & ſub vmbra mea requieſcite. ſi autem non vultis,egrediatur ignis de rhamno,& deuoret cedros Libani. * Nunc igitur , ſi rectè , & abſque peccato conſtituiſtis ſuper vos regem Abimelech , & bene egiſtis cum Ierobaal, & cum domo eius , & reddidiſtis vicem beneficiis eius, qui pugnauit pro vobis, * & animam ſuam dedit periculis , vt erueret vos de manu Madian , * qui nunc ſurrexiſtis contra domum patris mei , & interfeciſtis filios eius ſeptuaginta viros ſuper vnum lapidem , & conſtituiſtis regem Abimelech filium ancillę eius ſuper habitatores Sichem, eo quòd frater veſter ſit: * ſi ergo rectè , & abſque vitio egiſtis cum Ierobaal , & domo eius, hodie lætamini in Abimelech , & ille lætetur in vobis. *Sin autem peruersè:egrediatur ignis ex eo, & conſumat habitatores Sichem,& oppidum Mello:egrediaturque ignis de viris Sichem , & de oppido Mello, & deuoret Abimelech. *Quæ cùm dixiſſet, fugit, & abiit in Bera : habitauitque ibi ob metũ Abimelech fratris ſui. *Regnauit itaque Abimelech ſuper Iſrael tribus annis. * Miſitq; Dominus ſpiritum peſſimum inter Abimelech & habitatores Sichem : qui cœperunt eum deteſtari, * & ſcelus interfectionis ſeptuaginta filiorum Ierobaal, & effuſionem ſanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem ſuum , & in ceteros Sichimorum principes,qui eum adiuuerãt. *Poſueruntq; inſidias aduerſus eum in ſummitate montium : & dum illius præſtolabantur aduentum,exercebant latrocinia, agentes prædas de prætereuntibus. nunciatumque eſt Abimelech. * Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus ſuis,& tranſiuit in Sichimam. Ad cuius aduentum erecti habitatores Sichem , * egreſſi ſunt in agros vaſtantes vineas, vuaſque calcantes : & factis cantantium choris, ingreſſi ſunt fanum Dei ſui, & inter epulas & pocula maledicebant Abimelech, * clamante Gaal filio Obed : Quis eſt Abimelech , & quæ eſt Sichem,vt ſeruiamus ei? numquid non eſt filius Ierobaal,& conſtituit principem Zebul ſeruum ſuum ſuper viros Emor patris Sichem?Cur ergo ſeruiemus ei?*vtinam daret aliquis populum iſtum ſub manu mea, vt auferrem de medio Abimelech. Dictumq; eſt Abimelech: Congrega exercitus multitudinem,& veni. *Zebul enim princeps ciuitatis auditis ſermonibus Gaal filij Obed, iratus eſt valde, * & miſit clam ad Abimelech nuncios,dicens: Ecce,Gaal filius Obed venit in Sichimam cum fratribus ſuis , & oppugnat aduerſum te ciuitatem. * Surge itaque nocte cum populo, qui tecum eſt, & latita in agro: * & primo mane oriente ſole, irrue ſuper ciuitatem. illo autem egrediente aduerſum te cum populo ſuo , fac ei quod potueris. *Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu ſuo nocte , & tetendit inſidias iuxta Sichimam in quattuor locis. * Egreſſuſque eſt Gaal filius Obed , & ſtetit in introitu portæ ciuitatis. Surrexit autem Abimelech , & omnis exercitus cum eo de inſidiarum loco. * Cumque vidiſſet populum Gaal, dixit ad Zebul : Ecce de montibus multitudo deſcendit. Cui ille reſpondit: Vmbras montium vides quaſi capita hominum , & hoc errore deciperis. * Rurſumque Gaal ait : Ecce populus de

vmbilico terræ descendit, & vnus cuneus venit per viam, quæ respicit quercum. *Cui dixit Zebul: Vbi est nunc os tuum, quo loquebaris? Quis est Abimelech vt seruiamus ei? Nónne hic populus est, quem despiciebas? Egredere, & pugna contra eum. *Abiit ergo Gaal, spectante Sichimorum populo, & pugnauit contra Abimelech, *qui persecutus est eum fugientem, & in vrbem compulit: ceciderunt q́ue ex parte eius plurimi, vsque ad portam ciuitatis: *& Abimelech sedit in Ruma: Zebul autem, F Gaal, & socios eius expulit de vrbe, nec in ea passus est commorari. *Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cùm nunciatum esset Abimelech, *tulit exercitum suum, & diuisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Videns q́ue quòd egrederetur populus de ciuitate, surrexit, & irruit in eos *cum cuneo suo, oppugnans, & obsidens ciuitatem: duæ autem turmæ palantes per campum aduersarios persequebantur. *Porrò Abimelech omni die illo oppugnabat vrbem: quam cepit, interfectis habitatoribus eius, ipsaq́; destructa, ita vt sal in ea dispergeret. *Quod cùm audissent qui habitabant in turre Sichimorum, ingressi sunt fanum dei sui Berith, vbi fœdus cum eo pepigerant, & ex eo locus nomen acceperat, qui erat munitus valde. *Abimelech quoque audiens viros turris Sichimorum pariter conglobatos, *ascendit in montem Selmon cum omni populo suo: & arrepta securi, præcidit arboris ramum, impositumq́; ferens humero, dixit ad socios: Quod me videtis facere, citò facite. *Igitur G certatim ramos de arboribus præcidentes, sequebantur ducem. Qui circumdátes præsidium, succenderunt: atq; ita factum est, vt fumo & igne mille homines necarentur, viri pariter & mulieres, habitatorum turris Sichem. *Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitu. *Erat autem turris excelsa in media ciuitate, ad quam confugerant simul viri ac mulieres, & omnes principes ciuitatis, clausa firmissimè ianua, & super turris tectum stantes per propugnacula. *Accedens q́ue Abimelech iuxta turrim, pugnabat fortiter: & appropinquans ostio, ignem supponere nitebatur: *\" & ecce vna mulier fragmen molæ desuper iaciens, illisit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius. *\" Qui vocauit citò armigerum suum, & ait ad eum: Euagina gladium tuum, & percute me: ne fortè dicatur quòd à femina interfectus sim. Qui iussa perficiens, interfecit eum. *Illoq́; mortuo, omnes qui cum eo erant de Israel, reuersi sunt in sedes suas: *& reddidit Deus malum, quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis. *Sichimitis quoque quod operati erant, retributum est, & venit super eos maledictio Ioatham filij Ierobaal.

\" 2. Reg. 11. d. 21

\" 1. Reg. 31. b. 4 1. Par. 10. a. 4

CAP. X.

POst Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habitauit in Samir montis Ephraim: *& iudicauit Israelem viginti & tribus annis, mortuusq́; est, ac sepultus in Samir. *Huic successit Iair Galaadites, qui iudicauit Israelem per viginti & duos annos, *habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum, & principes triginta ciuitatum, quæ ex nomine eius sunt appellatæ Hauoth Iair, id est, oppida Iair, vsque in præsentem diem in Terra Galaad. *Mortuusq́; est Iair; ac sepultus in loco cui est vocabulum Camon. *Filij autem Israel peccatis veteribus iungentes noua, fecerunt malum in conspectu Domini, & seruierunt idolis, Baalim & Astaroth, & diis Syriæ ac Sidonis & Moab & filiorum Ammon & Philisthiim: dimiseruntq́ue Dominum, & non coluerunt eum. *Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philisthiim & filiorum Ammon. *Afflictiq́ue sunt, & vehementer oppressi per annos decem & octo, omnes qui habitabant trans Iordanem in Terra Amorrhæi, qui est in Galaad: *in tantum, vt filij Ammon, Iordane transmisso, vastarent Iudam & Beniamin & Ephraim: afflictusq́ue est Israel nimis. *Et clamantes ad Dominum, dixerunt: Peccauimus tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum, & seruiuimus Baalim. *Quibus locutus est Dominus: Numquid non Ægyptij & Amorrhæi, filiiq́ue Ammon & Philisthiim, *Sidonij quoq; & Amalec & Chanaan oppresserunt vos, & clamastis ad me, & erui vos de manu eorum? *Et tamen reliquistis me, & coluistis deos alienos: idcirco non addam vt vltrà vos liberem: *ite, & inuocate deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiæ. *Dixeruntq́ue filij Israel ad Dominum: Peccauimus, redde tu nobis quidquid tibi placet: tantùm nunc libera nos. *Quæ dicentes, omnia de finibus suis alienorum deorum idola proie-

cerunt,

cerunt, & seruierunt Domino Deo: qui doluit super miseriis eorum. * Itaque filij 17
Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria: contra quos congregati filij Israel, in Maspha castrametati sunt. * Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus ex nobis contra filios Ammon cœperit dimicare, erit dux populi Galaad. 18

CAP. XI.

FVit illo tempore Iephte Galaadites 1
vir fortissimus atque pugnator, filius A
mulieris meretricis, qui natus est de Ga-
laad. * Habuit autem Galaad vxorem, de 2
qua suscepit filios: qui postquam creuerant,
eiecerunt Iephte, dicentes: Heres in domo
patris nostri esse non poteris, quia de alte-
ra matre natus es. * Quos ille fugiens atque 3
deuitans, habitauit in Terra Tob: congre-
gatique sunt ad eum viri inopes, & latroci-
nantes, & quasi principem sequebantur. * In 4
illis diebus pugnabant filij Ammon contra
Israel. * Quibus acriter instantibus perrexe- 5
runt maiores natu de Galaad, vt tollerent
in auxilium sui Iephte de Terra Tob: * di- 6
xeruntque ad eum: Veni & esto princeps
noster, & pugna contra filios Ammon.
\\Gen.26. f.27 * Quibus ille respondit: \\Nónne vos estis, 7
qui odistis me, & eiecistis de domo patris B
mei, & nunc venistis ad me necessitate
compulsi? * Dixeruntq; principes Galaad ad 8
Iephte: Ob hanc igitur causam nunc ad te
venimus, vt proficiscaris nobiscum, & pu-
gnes contra filios Ammon, fisque dux om-
nium qui habitant in Galaad. * Iephte quo- 9
que dixit eis: Si verè venistis ad me, vt pu-
gnem pro vobis contra filios Ammon, tra-
derideritq; eos Dominus in manus meas, ego
ero vester princeps? * Qui responderunt ei: 10
Dominus, qui hæc audit, ipse mediator ac
testis est quòd nostra promissa faciemus.
* Abiit itaque Iephte cum principibus Ga- 11
laad, fecitq; eum omnis populus principem
sui. Locutusque est Iephte omnes sermo-
nes suos coram Domino in Maspha. * Et 12
misit nuncios ad regem filiorum Ammon,
qui ex persona sua dicerent: Quid mihi &
tibi est, quia venisti contra me, vt vastares
terram meam? * Quibus ille respondit: 13
\\Num. 21. c.13 \\Quia tulit Israel terram meam, quando C
ascendit de Ægypto à finibus Arnon vsque
Iaboc atque Iordanem: nunc ergo cum pa-
ce redde mihi eam. * Per quos rursum man- 14
dauit Iephte, & imperauit eis vt dicerent re-
gi Ammon: * Hæc dicit Iephte: Non tulit 15
Israel Terram Moab, nec Terram filiorum 16
Ammon: * sed quando de Ægypto con-
scenderunt, ambulauit per solitudinem vs-
que ad Mare rubrum, & venit in Cades.
\\Num. c.14 * \\Misitq; nuncios ad regem Edom, dicens: 17
Dimitte me vt transeam per terram tuam.
Qui noluit acquiescere precibus eius. Mi-
sit quoque ad regem Moab, qui & ipse
transitum præbere contempsit. Mansit ita-
que in Cades, * & circuiuit ex latere Terram 18
Edom, & Terram Moab: venitque contra
Orientalem plagam Terræ Moab, & ca-
strametatus est trans Arnon\\: nec voluit in-
\\Num. c.13 trare terminos Moab: Arnon quippe con- D
finium est Terræ Moab. * Misit itaque Is- 19
rael nuncios ad Sehon regem Amorrhæo-
rum, qui habitabat in Hesebon, & dixe-
runt ei: Dimitte vt transeam per terram
tuam vsque ad fluuium. * Qui & ipse Is- 20
rael verba despiciens, non dimisit eum
transire per terminos suos: sed infinita mul-
titudine congregata, egressus est contra
eum in Iasa, & fortiter resistebat. * Tradidit- 21
que eum Dominus in manus Israel cum
omni exercitu suo, qui percussit eum, &
possedit omnem Terram Amorrhæi habi-
tatoris regionis illius, * & vniuersos fines 22
eius de Arnon vsque Iaboc, & de solitudi-
ne vsque ad Iordanem. * Dominus ergo 23
Deus Israel subuertit Amorrhæum, pu-
gnante contra illum populo suo Israel, &
tu nunc vis possidere terram eius? * Nonne 24
ea quæ possidet Chamos Deus tuus, tibi iu-
re debentur? Quæ autem Dominus Deus
noster victor obtinuit, in nostram cedent
possessionem: * \\nisi fortè melior es Balac \\Num. c.22 25
E filio Sephor rege Moab: aut docere potes,
quòd iurgatus sit contra Israel, & pugnaue-
rit contra eum, * quando habitauit in Hese- 26
bon, & viculis eius, & in Aroër, & villis il-
lius, vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iorda-
nem, per trecentos annos. Quare tanto tem-
pore nihil super hac repetitione tentastis?
* Igitur non ego pecco in te, sed tu contra me 27
malè agis, indicens mihi bella non iusta.
Iudicet Dominus arbiter huius diei inter
Israel, & inter filios Ammon. * Noluitque 28
acquiescere rex filiorum Ammon verbis
Iephte, quæ per nuncios mandauerat. * Fa- 29
ctus est ergo super Iephte Spiritus Domi-
ni, & circuiens Galaad, & Manasse, Mas-
pha quoque Galaad, & inde transiens ad
filios Ammon, * votum vouit Domino, 30
F dicens: Si tradideris filios Ammon in ma-
nus meas, * quicumque primus fuerit e- 31
gressus de foribus domus meæ, mihique

occur-

occurrerit reuertenti cum pace à filiis Ammon, eum holocaustum offeram Domino.
* Transiuitque Iephte ad filios Ammon, vt pugnaret contra eos: quos tradidit Dominus in manus eius. * Percussitque ab Aroer vsque dum venias in Mennith, viginti ciuitates, & vsque ad Abel, quæ est vineis consita, plaga magna nimis. humiliatique sunt filij Ammon à filiis Israel. * Reuertente autem Iephte in Maspha domum suam, occurrit ei vnigenita filia sua cum tympanis & choris. non enim habebat alios liberos.
* Qua visa, scidit vestimenta sua, & ait: Heu me filia mea decepisti me, & ipsa decepta es: aperui enim os meum ad Dominum, & aliud facere non potero. * Cui illa respondit: Pater mi, si aperuisti os tuum ad Dominum, fac mihi quodcumque pollicitus es, concessa tibi vltione atque victoria de hostibus tuis. * Dixitque ad patrem: Hoc solum mihi præsta quod deprecor: Dimitte me vt duobus mensibus circumeam montes, & plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. * Cui ille respondit: Vade. Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abiisset cum sociis ac sodalibus suis, flebat virginitatem suam in montibus.
* Expletisque duobus mensibus, reuersa est ad patrem suum, & fecit ei sicut vouerat, quæ ignorabat virum. Exinde mos increbruit in Israel, & consuetudo seruata est:
* vt post anni circulum conueniant in vnum filiæ Israel, & plangant filiam Iephte Galaaditæ diebus quattuor.

CAP. XII.

ECce autem in Ephraim orta est seditio. nam transeuntes contra aquilonem, dixerunt ad Iephte: Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon, vocare nos noluisti, vt pergeremus tecum? Igitur incendemus domum tuam. * Quibus ille respondit: Disceptatio erat mihi & populo meo contra filios Ammon vehemens: vocauique vos, vt præberetis mihi auxilium, & facere noluistis. * Quod cernens posui animam meam in manibus meis, transiuique ad filios Ammon, & tradidit eos Dominus in manus meas. Quid commerui, vt aduersum me consurgatis in prælium?
* Vocatis itaque ad se cunctis viris Galaad, pugnabat contra Ephraim: percusseruntque viri Galaad Ephraim, quia dixerat: Fugitiuus est Galaad de Ephraim, & habitat in medio Ephraim & Manasse. * Occupaueruntque Galaaditæ vada Iordanis, per quæ Ephraim reuersurus erat. Cumque venisset ad ea de Ephraim numero, fugiens, atque dixisset: Obsecro vt me transire permittatis: dicebant ei Galaaditæ: Numquid Ephrathæus es? quo dicente: Non sum: * interrogabant eum: Dic ergo Scibboleth, quod interpretatur Spica. Qui respondebat, Sibboleth: eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo millia. * Iudicauit itaq; Iephte Galaadites Israel sex annis: & mortuus est, ac sepultus in ciuitate sua Galaad. * Post hunc iudicauit Israel Abesan de Bethlehem: * qui habuit triginta filios, & totidem filias, quas emittens foras, maritis dedit, & eiusdem numeri filiis suis accepit vxores, introducens in domum suam. Qui septem annis iudicauit Israel. * mortuusque est, ac sepultus in Bethlehem. * Cui successit Ahialon Zabulonites: & iudicauit Israel decem annis: * mortuusque est, ac sepultus in Zabulon. * Post hunc iudicauit Israel Abdon, filius Illel Pharathonites: * qui habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes, ascendentes super septuaginta pullos asinarum, & iudicauit Israel octo annis:
* mortuusque est, ac sepultus in Pharathon terræ Ephraim, in monte Amalec.

CAP. XIII.

RVrsumque " filij Israel fecerunt malum in conspectu Domini: qui tradidit eos in manus Philisthinorum quadraginta annis. * Erat autem quidam vir de Saraa, & de stirpe Dan, nomine Manue, habens vxorem sterilem. * Cui apparuit Angelus Domini, & dixit ad eam: Sterilis es & absque liberis: " sed concipies & paries filium: * caue ergo ne bibas vinum ac siceram, nec immundum quidquam comedas:
* quia concipies, & paries filium, cuius non tanget caput nouacula: erit enim nazaræus Dei ab infantia sua, & ex matris vtero, & ipse incipiet liberare Israel de manu Philisthinorum. * Quæ cùm venisset ad maritum suum, dixit ei: Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cùm interrogassem, quis esset, & vnde venisset, & quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere: * sed hoc respondit: Ecce concipies & paries filium: caue ne vinũ bibas, nec siceram, & ne aliquo vescaris immundo: erit enim puer nazareus Dei ab infantia sua, ex vtero matris suę vsque ad diem

" *Sup. 10. b. 6*

" *1. Reg. 1. c. 20 Gen. 16. c. 11 Luc. 1. c. 31*

Num. 6. 34

mortis suæ. * Orauit itaque Manue Dominum, & ait: Obsecro Domine, vt vir Dei, quem misisti, veniat iterum, & doceat nos quid debeamus facere de puero, qui nasciturus est. * Exaudiuitque Dominus deprecantem Manue, & apparuit rursum Angelus Dei vxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Quæ cùm vidisset Angelum, * festinauit, & cucurrit ad virum suum: nunciauitque ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem antè videram. * Qui surrexit, & secutus est vxorem suam: veniensque ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum. * Cui Manue: Quando, inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis vt faciat puer? aut à quo se obseruare debebit? * Dixitq; Angelus Domini ad Manue: Ab omnibus, quæ locutus sum vxori tuæ, abstineat se: * & quidquid ex vinea nascitur, non comedat: vinum & siceram non bibat, nullo vescatur immundo: & quod ei præcepi, impleat atque custodiat. * Dixitque Manue ad Angelum Domini: Obsecro te vt acquiescas precibus meis, & faciamus tibi hœdum de capris. * Cui respondit Angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos: si autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Et nesciebat Manue quòd Angelus Domini esset. * Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, vt, si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te? * Cui ille respondit: " Cur quæris nomen meum, quod est mirabile? * Tulit itaque Manue hœdum de capris, & libamenta, & posuit super petram, offerens Domino, qui facit mirabilia: ipse autem & vxor eius intuebantur. * Cumque ascenderet flamma altaris in cælum, Angelus Domini pariter in flamma ascendit. Quod cùm vidissent Manue & vxor eius, proni ceciderunt in terram, * & vltrà eis non apparuit Angelus Domini. Statimque intellexit Manue Angelum Domini esse, * & dixit ad vxorem suam: Morte moriemur, quia vidimus Deum. * Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holocaustum & libamenta non suscepisset, nec ostendisset nobis hæc omnia, neque ea, quæ sunt ventura, dixisset. * Peperit itaque filium, & vocauit nomen eius Samson. Creuitque puer, & benedixit ei Dominus. * Cœpitque Spiritus Domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa & Esthaol.

" Gen. 32. g. 29

CAP. XIIII.

DEscendit ergo Samson in Thamnatha. vidensque ibi mulierem de filiabus Philisthiim, * ascendit, & nunciauit patri suo, & matri suæ, dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus Philisthinorum: quam quæso vt mihi accipiatis vxorem. * Cui dixerunt pater & mater sua: Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo meo, quia vis accipere vxorem de Philisthiim, qui incircumcisi sunt? Dixitq; Samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe: quia placuit oculis meis. * Parentes autem eius nesciebant quòd res à Domino fieret, & quæreret occasionem contra Philisthiim. eo enim tempore Philisthiim dominabantur Israeli. * Descendit itaque Samson cum patre suo & matre in Thamnatha. Cumq; venissent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis sæuus, & rugiens, & occurrit ei. * Irruit autem Spiritus Domini in Samson, & dilacerauit leonem, quasi hœdum in frusta discerpens, nihil omnino habens in manu: & hoc patri & matri noluit indicare. * Descenditque & locutus est mulieri, quæ placuerat oculis eius. * Et post aliquot dies reuertens vt acciperet eam, declinauit vt videret cadauer leonis, & ecce examen apum in ore leonis erat ac fauus mellis. * Quem cùm sumpsisset in manibus, comedebat in via: veniensque ad patrem suum & matrem, dedit eis partem, qui & ipsi comederunt: nec tamen eis voluit indicare quòd mel de corpore leonis assumpserat. * Descendit itaque pater eius ad mulierem, & fecit filio suo Samson conuiuium. sic enim iuuenes facere consueuerant. * Cùm ergo ciues loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales triginta vt essent cum eo. * Quibus locutus est Samson: Proponam vobis problema: quod si solueritis mihi intra septem dies conuiuij, dabo vobis triginta sindones, & totidem tunicas: * sin autem non potueritis soluere, vos dabitis mihi triginta sindones, & eiusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei: Propone problema, vt audiamus. * Dixitq; eis: De comedente exiuit cibus, & de forti egressa est dulcedo. nec potuerunt per tres dies propositionem soluere. * Cumq; adesset dies septimus, dixerunt ad vxorem Samson: Blandire viro tuo, & suade ei vt indicet tibi quid significet problema. quod si facere nolueris, incendemus te, & domum patris tui. an idcirco vocastis nos ad nuptias

vt spo-

vt spoliaretis? * Quæ fundebat apud Samson lacrymas,& querebatur dicens: Odisti me, & non diligis: idcirco problema,quod proposuisti filiis populi mei, non vis mihi exponere. At ille respondit: Patri meo & matri nolui dicere: & tibi indicare potero? * Septem igitur diebus conuiuij flebat ante eum: tandemque die septimo cùm ei esset molesta, exposuit. Quæ statim indicauit ciuibus suis. *Et illi dixerunt ei die septimo ante solis occubitum: Quid dulcius melle, & quid fortius leone? Qui ait ad eos: Si non arassetis in vitula mea,non inuenissetis propositionem meam. * Irruit itaque in eum Spiritus Domini,descenditque Ascalonem, & percussit ibi triginta viros.quorum ablatas vestes dedit iis, qui problema soluerant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui: * vxor autem eius accepit maritum vnum de amicis eius & pronubis.

Cap. xv.

POst aliquantulum autem temporis, cùm dies triticeæ messis instarēt, venit Samson, inuisere volens vxorem suam, & attulit ei hœdum de capris. Cumque cubiculum eius solito vellet intrare,prohibuit eum pater illius, dicens: *Putaui quòd odisses eam, & ideo tradidi illam amico tuo: sed habet sororem, quæ iunior & pulchrior illa est,sit tibi pro ea vxor. *Cui Samson respondit: Ab hac die non erit culpa in me contra Philisthęos: faciam enim vobis mala. *Perrexitq; & cepit trecentas vulpes,caudasque earum iunxit ad caudas, & faces ligauit in medio: * quas igne succendens,dimisit,vt huc illucq; discurrerent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philisthinorum. Quibus succensis, & comportatæ iam fruges,& adhuc stantes in stipula, concrematæ sunt,in tantum, vt vineas quoque & oliueta flamma consumeret. *Dixeruntque Philisthiim: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Samson gener Thamnathæi: quia tulit vxorem eius, & alteri tradidit, hæc operatus est. Ascenderuntque Philisthiim: & combusserunt tam mulierem quàm patrē eius. Quibus ait Samson: Licet hæc feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam vltionem, & tunc quiescam. * Percussitque eos ingenti plaga,ita vt stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitauit in spelunca petræ Etam. * Igitur ascendentes Philisthiim in Terram Iuda castrametati sunt in loco, qui postea vocatus est Lechi,id est,maxilla,vbi eorum effusus est exercitus. *Dixeruntque ad eos de tribu Iuda: Cur ascendistis aduersum nos? Qui respondērūt: Vt ligemus Samson,venimus,& reddamus ei quæ in nos operatus est. *Descenderunt ergo tria millia virorum de Iuda, ad specum silicis Etam,dixeruntque ad Samson: Nescis quòd Philisthiim imperent nobis? quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi, sic feci eis. *Ligare,inquiunt, te venimus, & tradere in manus Philisthinorum. Quibus Samson, Iurate,ait,& spondete mihi quòd non occidatis me. *Dixerunt: Non te occidemus,sed vinctum trademus. Ligaueruntque eum duobus nouis funibus, & tulerunt eum de petra Etam. * Qui cùm venisset ad locum Maxillæ,& Philisthiim vociferantes occurrissent ei,irruit Spiritus Domini in eum: & sicut solent ad odorem ignis lina consumi, ita vincula quibus ligatus erat, dissipata sunt & soluta. *Inuentamque maxillam,id est, mandibulam asini, quæ iacebat, arripiens,interfecit in ea mille viros,* & ait: In maxilla asini,in mandibula pulli asinarum deleui eos,& percussi mille viros. * Cumq; hęc verba canens complesset,proiecit mandibulam de manu, & vocauit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur eleuatio maxillæ. *Sitienseque valde,clamauit ad Dominum, & ait: Tu dedisti in manu serui tui salutem hanc maximam atque victoriam: en siti morior, incidamq; in manus incircumcisorū. * Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ. Quibus haustis, refocillauit spiritum,& vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius, Fons inuocantis de maxilla, vsque in præsentem diem. * Iudicauitque Israel in diebus Philisthiim viginti annis.

Cap. xvi.

ABiit quoque in Gazam, & vidit ibi mulierem meretricem, ingressusque est ad eam. * Quod cùm audissent Philisthiim,& percrebruisset apud eos,intrasse vrbem Samson,circumdederunt eum, positis in porta ciuitatis custodibus: & ibi tota nocte cum silentio præstolātes,vt facto mane exeuntē occiderent. *Dormiuit autem Samson vsque ad medium noctis: & inde consurgens apprehendit ambas portæ fores cum postibus suis, & sera, impositaq; humeris suis portauit ad verticem montis,qui respicit Hebron. * Post hæc amauit mulierem,quę habitabat in Valle Sorec, & vocabatur

batur Dalila. * Veneruntq; ad eam principes Philisthinorum, atque dixerunt: Decipe eum, & disce ab illo, in quo habeat tantam fortitudinem, & quo modo eum superare valeamus, & vinctum affligere. quod si feceris, dabimus tibi singuli mille, & centum argenteos. * Locuta est ergo Dalila ad Samson: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, & quid sit quo ligatus erumpere nequeas? * Cui respondit Samson: Si septē neruiceis funibus necdum siccis, & adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero vt ceteri homines. * Attuleruntque ad eam satrapæ Philisthinorum septem funes, vt dixerat: quibus vinxit eum, * latentibus apud se insidiis, & in cubiculo finem rei expectantibus, clamauitq; ad eum: Philisthiim super te Samson. Qui rupit vincula, quo modo si rumpat quis filum de stuppæ tortum putamine, cùm odorem ignis acceperit: & non est cognitum in quo esset fortitudo eius. * Dixitq; ad eum Dalila: Ecce illusisti mihi, & falsum locutus es: saltem nunc indica mihi quo ligari debeas. * Cui ille respondit: Si ligatus fuero nouis funibus, qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorum hominum similis. * Quibus rursum Dalila vinxit eum, & clamauit: Philisthiim super te Samson, in cubiculo insidiis præparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarū. * Dixitq; Dalila rursum ad eum: Vsquequo decipis me, & falsum loqueris? ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si septem crines capitis mei cum licio plexueris, & clauum his circumligatum terræ fixeris, infirmus ero. * Quod cùm feciſſet Dalila, dixit ad eum: Philisthiim super te Samson. Qui consurgens de somno extraxit clauum cum crinibus & licio. * Dixitq; ad eum Dalila: Quo modo dicis quòd amas me, cùm animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, & noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. * Cumq; molesta esset ei, & per multos dies iugiter adhæreret, spatium ad quietem non tribuens, defecit anima eius, & ad mortem vsque lassata est. * Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum numquam ascendit super caput meum, quia nazaræus, id est, consecratus Deo sum de vtero matris meæ: si rasum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eroque sicut ceteri homines. * Videnſq; illa quòd confessus ei esset omnem animum suum, misit ad principes Philisthinorum ac mandauit: Ascendite adhuc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia, quam promiserant. * At illa dormire eum fecit super genua sua, & in sinu suo reclinare caput. Vocauitque tonsorem, & rasit septem crines eius, & cœpit abigere eum, & à se repellere: statim enim abeo fortitudo discessit: * dixitque: Philisthiim super te Samson. Qui de somno consurgens, dixit in animo suo: Egrediar sicut antè feci, & me excutiam, nesciens quòd recessisset ab eo Dominus. * Quem cùm apprehendissent Philisthiim, statim eruerunt oculos eius, & duxerunt Gazam vinctum catenis, & clausum in carcere molere fecerunt. * Iamque capilli eius renasci cœperant, * & principes Philisthinorum conuenerunt in vnum vt immolarent hostias magnificas Dagon deo suo, & epularentur, dicentes: Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras. * Quod etiam populus videns, laudabat deum suum, eademque dicebat: Tradidit deus noster aduersarium nostrum in manus nostras, qui deleuit terram nostram, & occidit plurimos. * Lætanteſque per conuiuia, sumptis iam epulis, præceperunt vt vocaretur Samson, & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum stare inter duas columnas. * Qui dixit puero regenti gressus suos: Dimitte me, vt tangam columnas, quibus omnis imminet domus, & recliner super eas, & paululum requiescam. * Domus autem erat plena virorum ac mulierum, & erant ibi omnes principes Philisthinorum, ac de tecto & solario circiter tria millia vtriusque sexus spectantes ludentem Samson. * At ille inuocato Domino ait: Domine Deus, memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam Deus meus, vt vlciscar me de hostibus meis, & pro amissione duorum luminum vnam vltionem recipiam. * Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur domus, alteramque earum dextera, & alteram læua tenens, * ait: Moriatur anima mea cum Philisthiim. concussisque fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & ceteram multitudinem, quæ ibi erat: multoque plures interfecit moriens, quàm antè viuus occiderat. * Descendentes autem fratres eius & vniuersa cognatio tulerunt corpus eius, & sepelierunt inter Saraa & Esthaol in sepulchro patris sui Manue: iudicauitque Israel viginti annis.

CAP.

CAP. XVII.

FVit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas, * qui dixit matri suæ: Mille & centum argenteos, quos separaueras tibi, & super quibus me audiente iuraueras, ecce ego habeo, & apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino. * Reddidit ergo eos matri suæ, quæ dixerat ei: Consecraui & voui hoc argentum Domino, vt de manu mea suscipiat filius meus, & faciat sculptile atque conflatile: & nunc trado illud tibi. *Reddidit igitur eos matri suæ: quæ tulit ducentos argenteos, & dedit eos argentario, vt faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo Michæ. * Qui ædiculam quoque in ea Deo separauit, & fecit ephod, & theraphim, id est, vestem sacerdotalem, & idola: impleuitque vnius filiorum suorum manum, & factus est ei sacerdos. * In diebus illis non erat rex in Israel, sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat. *Fuit quoque alter adolescens de Bethlehem Iuda, ex cognatione eius: eratq; ipse Leuites, & habitabat ibi. * Egressusque de ciuitate Bethlehem, peregrinari voluit vbicumque sibi commodum reperisset. Cumque venisset in montem Ephraim, iter faciens, & declinasset parumper in domum Michæ, *interrogatus est ab eo vnde venisset. Qui respondit: Leuita sum de Bethlehem Iuda, & vado vt habitem vbi potuero, & vtile mihi esse perspexero. * Dixitq; Michas: Mane apud me, & esto mihi parens ac sacerdos: daboq; tibi per annos singulos decem argenteos, ac vestem duplicem, & quæ ad victum sunt necessaria. * Acquieuit, & mansit apud hominem, fuitque illi quasi vnus de filiis. *impleuitq; Michas manum eius, & habuit puerum sacerdotem apud se, *Nunc scio, dicens, quòd benefaciet mihi Deus habenti Leuitici generis sacerdotem.

CAP. XVIII.

IN diebus illis non erat rex in Israel, & tribus Dan quærebat possessionem sibi, vt habitaret in ea *: vsque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. *Miserunt ergo filij Dan, stirpis & familiæ suæ quinque viros fortissimos de Saraa & Esthaol, vt explorarent terram, & diligenter inspicerent: dixeruntque eis: Ite, & considerate terram. Qui cùm pergentes venissent in montem Ephraim, & intrassent domum Michę, requieuerunt ibi: *& agnoscentes vocem adolescentis Leuitæ, vtentesq; illius diuersorio, dixerunt ad eū: Quis te huc adduxit? quid hic agis? quam ob causam huc venire voluisti? *Qui respōdit eis: Hæc, & hæc præstitit mihi Michas, & me mercedē conduxit, vt sim ei sacerdos. * Rogauerunt autem eum, vt consuleret Dominum, vt scire possent an prospero itinere pergerent, & res haberet effectum. * Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus respicit viam vestram, & iter quo pergitis. * Euntes igitur quinque viri venerunt Lais: viderunt-que populum habitantem in ea absque vllo timore, iuxta consuetudinem Sidoniorum, securum & quietum, nullo ei penitus resistente, magnarumque opum, & procul à Sidone atque à cunctis hominibus separatum. *Reuersique ad fratres suos in Saraa & Esthaol, & quid egissent sciscitantibus responderunt: *Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram valde opulentam & vberem: nolite negligere, nolite cessare. eamus, & possideamus eam, nullus erit labor. *Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria eorum, quæ gignuntur in terra. * Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est, de Saraa & Esthaol sexcenti viri accincti armis bellicis, * ascendenteśq; manserunt in Cariathiarim Iudæ: qui locus ex eo tempore Castrorum Dan, nomen accepit, & est post tergum Cariathiarim. *Inde transierunt in montem Ephraim. Cumque venissent ad domum Michæ, *dixerunt quinque viri, qui priùs missi fuerant ad considerandam Terram Lais, ceteris fratribus suis: Nostis quòd in domibus istis sit ephod, & theraphim, & sculptile, atque conflatile: videte quid vobis placeat. * Et cùm paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis Leuitæ, qui erat in domo Michę: salutaueruntq; eum verbis pacificis. * Sexcenti autem viri ita vt erant armati, stabant ante ostium. *At illi, qui ingressi fuerant domum iuuenis, sculptile, & ephod, & theraphim, atque conflatile tollere nitebātur, & sacerdos stabat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. *Tulerunt igitur qui intrauerant, sculptile, ephod, & idola, atque conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis? * Cui responderunt: Tace, & pone digitum super os tuum: venique nobiscum, vt habeamus te patrem, ac sacerdotem. Quid tibi melius est, vt sis sacerdos in domo vnius viri, an in vna tribu & familia in Israel?

* Quod cùm audiſſet, acquieuit ſermonibus eorum,& tulit ephod, & idola, ac ſculptile, & profectus eſt cum eis. * Qui cùm pergerent,& ante ſe ire feciſſent paruulos ac iumenta,& omne quod erat pretioſum,*& iam à domo Michæ eſſent procul, viri qui habitabant in ædibus Michę conclamantes ſecuti ſunt,*& poſt tergum clamare cœperunt. Qui cùm reſpexiſſent,dixerũt ad Micham:Quid tibi vis?cur clamas? * Qui reſpondit: Deos meos,quos mihi feci,tuliſtis, & ſacerdotem, & omnia quæ habeo, & dicitis:Quid tibi eſt?*Dixeruntq;ei filij Dan: Caue ne vltrà loquaris ad nos , & veniant ad te viri animo concitati, & ipſe cum omni domo tua pereas. * Et ſic cœpto itinere perrexerunt. Videns autem Michas, quòd fortiores ſe eſſent , reuerſus eſt in domum ſuam. * Sexcenti autem viri tulerunt ſacerdotem,& quæ ſuprà diximus:veneruntque in Lais ad populum quieſcentem atque ſecurum,& percuſſerunt eos in ore gladij: vrbemque incendio tradiderunt, * nullo penitus ferente præſidium, eo quòd procul habitarent à Sidone, & cum nullo hominum haberent quidquam ſocietatis ac negotij. Erat autem ciuitas ſita in regione Rohob : quam rurſum extruentes habitauerunt in ea, * vocato nomine ciuitatis Dan iuxta vocabulum patris ſui,quem genuerat Iſrael, quæ priùs Lais dicebatur. * Poſueruntque ſibi ſculptile , & Ionathan filium Gerſam filij Moyſi, ac filios eius ſacerdotes in tribu Dan , vſque ad diem captiuitatis ſuæ. * Manſitque apud eos idolum Michæ omni tempore,quo fuit domus Dei in Silo. in diebus illis non erat rex in Iſrael.

CAP. XIX.

FVit quidam vir Leuites habitans in latere montis Ephraim , qui accepit vxorem de Bethlehem Iuda: * quæ reliquit eum , & reuerſa eſt in domum patris ſui in Bethlehem,manſitque apud eum quattuor menſibus. * Secutuſque eſt eam vir ſuus, volens reconciliari ei, atque blandiri, & ſecum reducere, habens in comitatu puerum & duos aſinos : quæ ſuſcepit eum,& introduxit in domum patris ſui. Quod cùm audiſſet ſocer eius,eumque vidiſſet,occurrit ei lætus,*& amplexatus eſt hominem. Manſitque gener in domo ſoceri tribus diebus, comedens cum eo & bibens familiariter. * Die autem quarto de nocte conſurgens, proficiſci voluit.quem tenuit ſocer,& ait ad eum:Guſta priùs pauxillum panis , & confortа ſtomachum,& ſic proficiſcêris.*Sederuntque ſimul,ac comederunt & biberunt. Dixitque pater puellæ ad generum ſuum: Queſo te vt hodie hic maneas,pariterq; lætemur. * At ille conſurgens, cœpit velle proficiſci.Et nihilominus obnixè cum ſocer tenuit,& apud ſe fecit manere. *Mane autem facto, parabat Leuites iter. Cui ſocer rurſum : Oro te, inquit, vt paululum cibi capias , & aſſumptis viribus , donec increſcat dies,poſtea proficiſcaris. Comederunt ergo ſimul. * Surrexitque adoleſcens, vt pergeret cum vxore ſua & puero. Cui rurſum locutus eſt ſocer: Conſidera quòd dies ad occaſum decliuior ſit , & propinquat ad veſperum:mane apud me etiam hodie,& duc lętum diem , & cras proficiſcêris vt vadas in domum tuam. * Noluit gener acquieſcere ſermonibus eius:ſed ſtatim perrexit, & venit contra Iebus , quæ altero nomine vocatur Ieruſalem , ducens ſecum duos aſinos onuſtos,& concubinam.*Iamq; erant iuxta Iebus,& dies mutabatur in noctem:dixitq; puer ad dominum ſuum: Veni,obſecro,declinemus ad vrbẽ Iebuſæorum , & maneamus in ea. * Cui reſpondit dominus : Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non eſt de filiis Iſrael,ſed tranſibo vſque Gabaa: * & cùm illuc peruenero, manebimus in ea, aut certè in vrbe Rama. * Tranſierunt ergo Iebus,& cœptum carpebant iter,occubuitque eis ſol iuxta Gabaa , quæ eſt in tribu Beniamin:*diuerteruntq; ad eam,vt manerent ibi . Quò cùm intraſſent, ſedebant in platea ciuitatis, & nullus eos recipere voluit hoſpitio. *Et ecce,apparuit homo ſenex,reuertens de agro & de opere ſuo veſperi , qui & ipſe de monte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in Gabaa. homines autem regionis illius erant filij Iemini. * Eleuatiſq; oculis,vidit ſenex ſedentem hominem cum ſarcinulis ſuis in platea ciuitatis: & dixit ad eum : Vnde venis? & quo vadis? * Qui reſpondit ei : Profecti ſumus de Bethlehem Iuda, & pergimus ad locum noſtrum , qui eſt in latere montis Ephraim,vnde ieramus in Bethlehem : & nunc vadimus ad domum Dei, nulluſque ſub tectum ſuum nos vult recipere,*habentes paleas & fœnum in aſinorum pabulum,& panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ vſus, & pueri, qui mecum eſt : nulla re indigemus niſi hoſpitio * Cui reſpondit ſenex : Pax tecum ſit, ego præbebo omnia quæ neceſſaria ſunt : tantùm,queſo,ne in platea maneas. *Introduxitq;eum in domum ſuam,&pabulum aſi-

nis

nis præbuit : ac postquam lauerunt pedes suos, recepit eos in conuiuium. * Illis epu- 22
lantibus, & post laborem itineris, cibo & potu reficientibus corpora, venerunt viri ciuitatis illius, filij Belial, (id est, absque iugo) & circumdantes domum senis, fores pulsare cœperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicentes: "Educ virum, qui 7
Gen. 19. b. 5 ingressus est domum tuam, vt abutamur eo. * Egressusq; est ad eos senex, & ait: No- 23 8
lite fratres, nolite facere malum hoc: quia F B
ingressus est homo hospitium meum, & cessate ab hac stultitia: * habeo filiam virgi- 24 9
nem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, vt humilietis eas, & vestram 10
libidinem compleatis: tantùm, obsecro, ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. * Nolebant acquiescere sermonibus 25
illius. quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, & eis tradidit illudendam: qua cùm tota nocte abusi essent, di- 11
miserunt eam mane. * At mulier, recedenti- 26 12
bus tenebris, venit ad ostium domus, vbi manebat dominus suus, & ibi corruit. * Ma- 27 13
ne facto, surrexit homo, & aperuit ostium, vt cœptam expleret viam: & ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. * Cui ille, putans eam quiescere, 28
loquebatur: Surge, & ambulemus. Qua G 14
nihil respondente, intelligens quòd erat mortua; tulit eam, & imposuit asino, reuersusque est in domum suam. * Quam cùm 29 15
esset ingressus, arripuit gladium, & cadauer vxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concîdens, misit in omnes terminos Israel. * Quod cùm vidissent singuli, 30
conclamabant: Nũquam res talis facta est in Israel ex eo die, quo ascenderunt patres nostri de Ægypto, vsque in præsens tempus: ferte sententiam, & in commune decernite quid facto opus sit.

CAP. XX.

EGressi itaque sunt omnes filij Israel, 1
& pariter congregati, quasi vir vnus, A
Osee 9. b. 9 de Dan, vsque Bersabee, & Terra Galaad ad Dominum in Maspha: * Omnesque an- 2
guli populorum, & cunctæ tribus Israel in ecclesiam populi Dei conuenerunt quadringenta millia peditum pugnatorum. (* Nec latuit filios Beniamin quòd ascendissent filij Israel in Maspha.) Interrogatusque Leuita, maritus mulieris interfectæ, 3
quomodo tantum scelus perpetratum esset, * respondit: Veni in Gabaa Beniamin cum 4
vxore mea, illucque diuerti: * & ecce homi- 5
nes ciuitatis illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes me occidere, & vxorem meam incredibili furore libidinis vexantes, denique mortua est. 6
* Quam arreptam, in frusta concidi, missiq; partes in omnes terminos possessionis vestræ: quia numquam tantum nefas, & tam grande piaculum factum est in Israel. * Adestis omnes filij Israel, decernite quid facere debeatis. * Stansque omnis populus, quasi vnius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisquam intrabit domum: * sed hoc contra Gabaa in commune faciamus. * Decem viri eligantur è centum ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem millibus, vt comportent exercitui cibaria, & possimus pugnare contra Gabaa Beniamin, & reddere ei pro scelere, quod meretur. * Conuenitque vniuersus Israel ad ciuitatem, quasi homo vnus eadem mente, vnoq; consilio. * & miserunt nũcios ad omnem tribum Beniamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est? * Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarunt, vt moriantur, & auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum: * sed ex cunctis vrbibus, quæ sortis suæ erat, conuenerunt in Gabaa, vt illis ferrent auxilium, & contra vniuersum populum Israel dimicarent. * Inuentiq; sunt viginti quinque millia de Beniamin educentium gladium, præter habitatores Gabaa, * qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra vt dextra præliantes: & sic fundis lapides ad certum iacientes, vt capillum quoque possent percutere, & nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. * Virorum quoque Israel, absque filiis Beniamin, inuenta sunt quadringenta millia educentium gladios, & paratorum ad pugnam. * Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est, in Silo: consulueruntque Deum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit dux vester. * Statimque filij Israel surgentes manè, castrametati sunt iuxta Gabaa: * & inde procedentes ad pugnam contra Beniamin, vrbem oppugnare cœperunt. * Egressique filij Beniamin de Gabaa, occiderunt de filiis Israel die illo viginti duo millia virorum. * Rursum filij Israel & fortitudine & numero confidentes, in eodem loco, in quo priùs certauerant, aciem direxerunt: * ita

tamen vt priùs aſcenderent & flerent coram Domino vſque ad noctem: conſulerentque eum, & dicerent: Debeo vltrà procedere ad dimicandum contra filios Beniamin fratres meos, an non? Quibus ille reſpondit: Aſcendite ad eos, & inite certamen. *Cumque filij Iſrael altera die contra filios Beniamin ad prælium proceſſiſſent, *eruperunt filij Beniamin de portis Gabaa: & occurrentes eis tanta in illos cæde bacchati ſunt, vt decem & octo millia virorum educentium gladium proſternerẽt. *Quamobrem omnes filij Iſrael venerunt in domum Dei, & ſedentes flebant coram Domino: ieiunaueruntq; die illo vſque ad veſperam, & obtulerunt ei holocauſta, atque pacificas victimas, *& ſuper ſtatu ſuo interrogauerunt. Eo tempore ibi erat arca fœderis Dei, * & Phinees filius Eleazari filij Aaron præpoſitus domus. Conſuluerunt igitur Dominum, atque dixerunt: Exire vltrà debemus ad pugnam contra filios Beniamin fratres noſtros, an quieſcere? Quibus ait Dominus: Aſcendite, cras enim tradam eos in manus veſtras. *Poſueruntq; filij Iſrael inſidias per circuitum vrbis Gabaa: * & tertia vice, ſicut ſemel & bis, contra Beniamin exercitum produxerunt. * Sed & filij Beniamin audacter eruperunt de ciuitate, & fugientes aduerſarios longiùs perſecuti ſunt, ita vt vulnerarent ex eis ſicut primo die & ſecundo, & cæderent per duas ſemitas vertentes terga, quarum vna ferebatur in Bethel, & altera in Gabaa, atque proſternerent triginta circiter viros: * putauerunt enim ſolitò eos more cædere. Qui fugam arte ſimulantes inierunt conſilium vt abſtraherent eos de ciuitate, & quaſi fugientes ad ſupradictas ſemitas perducerent. *Omnes itaque filij Iſrael ſurgentes de ſedibus ſuis, tetenderunt aciem in loco, qui vocatur Baalthamar. Inſidiæ quoque, quæ circa vrbem erant, paulatim ſe aperire cœperunt, *& ab Occidẽtali vrbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorũ de vniuerſo Iſrael, habitatores vrbis ad certamina prouocabant. Ingrauatumq; eſt bellum contra filios Beniamin: & non intellexerunt quòd ex omni parte illis inſtaret interitus. * Percuſſitque eos Dominus in conſpectu filiorum Iſrael, & interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque millia, & centum viros, omnes bellatores & educentes gladium. *Filij autem Beniamin, cùm ſe inferiores eſſe vidiſſent, cœperunt fugere. Quod cernentes filij Iſrael, dederunt eis ad fugiendum locum, vt ad præparatas inſidias deuenirent, quas iuxta vrbem poſuerant. *Qui cùm repentè de latibulis ſurrexiſſent, & Beniamin terga cædentibus daret, ingreſſi ſunt ciuitatem, & percuſſerunt eam in ore gladij. *Signum autem dederant filij Iſrael his, quos in inſidiis collocauerant, vt poſtquam vrbem cepiſſent, ignem accenderent: vt aſcendente in altum fumo, captam vrbem demonſtrarent. *Quod cùm cernerent filij Iſrael in ipſo certamine poſiti (putauerunt enim filij Beniamin eos fugere, & inſtantiùs perſequebantur, cæſis de exercitu eorum triginta viris.) *& viderent quaſi columnam fumi de ciuitate conſcendere. Beniamin quoque aſpiciens retrò, cùm captam cerneret ciuitatem, & flãmas in ſublime ferri: *qui priùs ſimulauerant fugam, verſa facie fortiùs reſiſtebant. Quod cùm vidiſſent filij Beniamin, in fugam verſi ſunt, *& ad viam deſerti ire cœperunt, illuc quoque eos aduerſariis perſequentibus. ſed & hi, qui vrbem ſuccenderant, occurrerunt eis. *Atque ita factum eſt, vt ex vtraque parte ab hoſtibus cæderentur, nec erat vlla requies moriẽtium. Ceciderunt, atq; proſtrati ſunt ad Orientalem plagam vrbis Gabaa. *Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti ſunt, decem & octo millia virorum, omnes robuſtiſſimi pugnatores. *Quod cùm vidiſſent, qui remanſerant de Beniamin, fugerunt in ſolitudinem: & pergebant ad Petram, cuius vocabulum eſt Remmon. In illa quoque fuga palantes, & in diuerſa tendentes, occiderunt quinque millia virorum. Et cùm vltrà tenderent, perſecuti ſunt eos, & interfecerunt etiam alia duo millia. *Et ſic factum eſt, vt omnes qui ceciderant de Beniamin in diuerſis locis, eſſent vigintiquinque millia, pugnatores ad bella promptiſſimi. *Remanſerunt itaque de omni numero Beniamin, qui euadere, & fugere in ſolitudinem potuerunt, ſexcenti viri: ſederuntque in Petra Remmon menſibus quattuor. *Regreſſi autem filij Iſrael, omnes reliquias ciuitatis à viris vſque ad iumenta gladio percuſſerunt, cunctasque vrbes & viculos Beniamin vorax flamma conſumpſit.

CAP. XXI.

IVrauerunt quoque filij Iſrael in Maſpha & dixerunt: Nullus noſtrûm dabit filiis Beniamin de filiabus ſuis vxorem. *Veneruntq; omnes ad domum Dei in Silo, & in conſpectu eius ſedentes vſque ad veſperam, leua-

leuauerunt vocem, & magno vlulatu cœperunt flere, dicentes: * Quare Domine Deus Israel factum est hoc malum in populo tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex nobis? * Altera autem die diluculo consurgentes, extruxerunt altare: obtuleruntq; ibi holocausta, & pacificas victimas, & dixerunt: * Quis non ascendit in exercitu Domini de vniuersis tribubus Israel? Grandi enim iuramento se constrinxerant, cùm essent in Maspha, interfici eos qui defuissent. * Ductiq; pœnitentia filij Israel super fratre suo Beniamin, cœperunt dicere: Ablata est tribus vna de Israel, * vnde vxores accipient? omnes enim in commune iurauimus, non daturos nos his filias nostras. * Idcirco dixerunt: Quis est de vniuersis tribubus Israel, qui non ascendit ad Dominum in Maspha? Et ecce inuenti sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. (* Eo quoque tempore cùm essent in Silo, nullus ex eis ibi repertus est.) * Miserunt itaque decem millia viros robustissimos, & præceperunt eis: Ite, & percutite habitatores Iabes Galaad in ore gladij, tam vxores quàm paruulos eorum. * Et hoc erit quod obseruare debebitis: * Omne generis masculini, & mulieres, quæ cognouerunt viros, interficite, virgines autem reseruate. * Inuentæque sunt de Iabes Galaad quadringentæ virgines, quæ nescierunt viri thorum, & adduxerunt eas ad castra in Silo, in Terram Chanaan. * Miseruntque nuncios ad filios Beniamin, qui erant in Petra Remmon, & præceperunt eis, vt eos susciperent in pace. * Venerunt-
que filij Beniamin in illo tempore, & datæ sunt eis vxores de filiabus Iabes Galaad: alias autem non repererunt, quas simili modo traderent. * Vniuersusq; Israel valde doluit, & egit pœnitentiam super interfectione vnius tribus ex Israel. * Dixeruntque maiores natu: Quid faciemus reliquis, qui non acceperunt vxores? omnes in Beniamin feminæ conciderunt, * & magna nobis cura, ingentique studio prouidendum est, ne vna tribus deleatur ex Israel. * Filias enim nostras eis dare non possumus, constricti iuramento & maledictione, qua diximus: Maledictus qui dederit de filiabus suis vxorem Beniamin. * Ceperuntq; consilium, atque dixerunt: Ecce sollemnitas Domini est in Silo anniuersaria, quæ sita est ad Septentrionem vrbis Bethel, & ad Orientalem plagam viæ, quę de Bethel tendit ad Sichimam, & ad Meridiem oppidi Lebona. * Præceperuntque filiis Beniamin, atque dixerunt: Ite, & latitate in vineis. * Cumque videritis filias Silo ad ducendos choros ex more procedere, exite repentè de vineis, & rapite ex eis singuli vxores singulas, & pergite in Terram Beniamin. * Cumque venerint patres earum, ac fratres, & aduersum vos queri cœperint, atque iurgari, dicemus eis: Miseremini eorum: non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum, sed rogantibus vt acciperent, non dedistis, & à vestra parte peccatum est. * Feceruntq; filij Beniamin, vt sibi fuerat imperatum: & iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his, quæ ducebant choros, vxores singulas: abieruntque in possessionem suam ædificantes vrbes, & habitantes in eis. * Filij quoque Israel reuersi sunt per tribus, & familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in Israel: sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

*Num. 31. 6. 17

LIBER RVTH.

CAPVT PRIMVM.

IN diebus vnius iudicis, quando iudices præerant, facta est fames in Terra. Abiitque homo de Bethlehem Iuda, vt peregrinaretur in regione Moabitide cum vxore sua, ac duobus liberis. * ipse vocabatur Elimelech, & vxor eius Noëmi: & duo filij, alter Mahalon, & alter Chelion, Ephrathæi de Bethlehem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem, morabantur ibi. * Et mortuus est Elimelech maritus Noëmi: remansitque ipsa cum filiis. * Qui acceperunt vxores Moabitidas, quarum vna vocabatur Orpha, altera verò Ruth. Manseruntq; ibi decem annis, * & ambo mortui sunt, Mahalon videlicet & Chelion: remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. * Et surrexit vt in patriam pergeret

cum vtraque nuru sua de regione Moabitide: audierat enim quòd respexisset Dominus populum suum, & dedisset eis escas. B 1
* Egressa est itaque de loco peregrinationis suę, cum vtraque nuru: & iam in via reuertendi posita in Terram Iuda, * dixit ad eas: 7 A 2 8
Ite in domum matris vestræ, faciat vobiscum Dominus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis & mecum. *Det vobis inuenire requiem in domibus virorum, quos sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ eleuata voce flere cœperunt, * & dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. * Quibus illa respondit: Reuertimini filiæ meæ, cur venitis mecum? num vltrà habeo filios in vtero meo, vt viros ex me sperare possitis? * Reuertimini filiæ meæ, & abite: iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. etiam si possem hac nocte concipere, & parere filios, * si eos 9 * 3 10 11 4 12 5 6 13 B
expectare velitis, donec crescant, & annos C 7
pubertatis impleant, antè eritis vetulæ quàm nubatis. Nolite, quęso, filię meæ: quia vestra angustia magis me premit, * & egressa est manus Domini contra me. *Eleuata igitur voce, rursum flere cœperunt, Orpha osculata est socrum, ac reuersa est: Ruth adhęsit socrui suæ. *cui dixit Noëmi: En reuersa est cognata tua ad populum suum, & ad deos suos, vade cum ea. *Quæ respondit: Ne aduersèris mihi vt relinquam te & abeam: quocumque enim perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. Populus tuus populus meus, & Deus tuus Deus meus. *Quæ te terra moriętem susceperit, in ea moriar: ibiq; locum accipiam sepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, si non sola mors me & te separauerit. * Videns ergo Noëmi, quòd obstinato animo Ruth decreuisset secũ pergere, aduersari noluit, nec ad suos vltrà reditum persuadere: *profectæque sunt simul, & venerunt in Bethlehem. Quibus vrbem ingressis, velox apud cunctos fama percrebruit: dicebantq; mulieres: Hæc est illa Noëmi. *Quibus ait: Ne vocetis me Noëmi (id est, pulchram) sed vocate me Mara, (id est, amaram) quia amaritudine valde repleuit me Omnipotens. * Egressa sum plena, & vacuam reduxit me Dominus. Cur ergo vocatis me Noëmi, quam Dominus humiliauit, & afflixit Omnipotens? * Venit ergo Noëmi cum Ruth Moabitide nuru sua, de terra peregrinationis suæ: ac reuersa est in Bethlehem, quando primùm hordea metebantur. 14 9 15 16 10 17 11 18 D 12 19 13 20 14 21 15 22 16

CAP. II.

ERat autem vir Elimelech consanguineus, homo potens, & magnarum opum, nomine Booz. *Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam: Si iubes, vadam in agrum, & colligam spicas, quæ fugerint manus metentium, vbicumque clementis in me patris familias reperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mea. *Abiit itaque & colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem vt ager ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cognatione Elimelech. * Et ecce, ipse veniebat de Bethlehem, dixitque messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi Dominus. *Dixitque Booz iuueni, qui messoribus præerat: Cuius est hæc puella? * Cui respondit: Hæc est Moabitis, quæ venit cum Noëmi, de regione Moabitide, * & rogauit vt spicas colligeret remanentes, sequens messorum vestigia: & de mane vsque nunc stat in agro, & ne ad momentum quidem domum reuersa est. * Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab hoc loco: * sed iungere puellis meis, * & vbi messuerint, sequere. Mandaui enim pueris meis, vt nemo molestus sit tibi: sed etiam si sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt. * Quæ cadens in faciem suam & adorans super terram, dixit ad eum: Vnde mihi hoc, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse me dignareris peregrinam mulierem? * Cui ille respondit: Nunciata sunt mihi omnia, quæ feceris socrui tuæ post mortem viri tui: & quòd reliqueris parentes tuos, & terram, in qua nata es, & veneris ad populum, quem antea nesciebas. * Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedẽ recipias à Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cuius confugisti alas. * Quæ ait: Inueni gratiam apud oculos tuos domine mi, qui consolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non sum similis vnius puellarum tuarum. * Dixitq; ad eam Booz: Quando hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, & congessit polentam sibi, comeditq; & saturata est, & tulit reliquias. *Atque inde surrexit, vt spicas ex more colligeret. Præcepit autem Booz pueris suis, dicẽs: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: * & de vestris quoque mani-

pulis proiicite de induſtria, & remanere permittite, vt abſque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat. * Collegit ergo in agro vſque ad veſperam: & quæ collegerat virga cædens & excutiens, inuenit hordei quaſi ephi menſuram, id eſt, tres modios. * Quos portans reuerſa eſt in ciuitatem, & oſtendit ſocrui ſuæ: inſuper protulit, & dedit ei de reliquiis cibi ſui, quo ſaturata fuerat. * Dixitque ei ſocrus ſua: Vbi hodie collegiſti, & vbi feciſti opus? ſit benedictus qui miſertus eſt tui. Indicauitque ei apud quem ſuiſſet operata: & nomen dixit viri, quòd Booz vocaretur. * Cui reſpondit Noëmi: Benedictus ſit à Domino: quoniam eamdem gratiam, quam præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis. Rurſumque ait: Propinquus noſter eſt homo. * Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, vt tamdiu meſſoribus eius iungerer, donec omnes ſegetes meterentur. * Cui dixit ſocrus: Melius eſt, filia mea, vt cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quiſpiam reſiſtat tibi. * Iuncta eſt itaque puellis Booz: & tamdiu cum eis meſſuit, donec hordea & triticum in horreis conderentur.

CAP. III.

POſtquam autem reuerſa eſt ad ſocrum ſuam, audiuit ab ea: Filia mea, quęram tibi requiem, & prouidebo vt bene ſit tibi. * Booz iſte, cuius puellis in agro iuncta es, propinquus noſter eſt, & hac nocte aream hordei ventilat. * Lauare igitur, & vngere, & induere cultioribus veſtimentis, & deſcende in aream. non te videat homo, donec eſum potumque finierit. * Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat: veniesque & diſcooperies pallium, quo operitur à parte pedum, & proiicies te, & ibi iacebis: ipſe autem dicet tibi quid agere debeas. * Quæ reſpondit: Quidquid præceperis faciam. * Deſcenditq; in aream, & fecit omnia, quę ſibi imperauerat ſocrus. * Cumq; comediſſet Booz, & bibiſſet, & factus eſſet hilarior, iſſetq; ad dormiendum iuxta aceruum manipulorum, venit abſconditè, & diſcooperto pallio à pedibus eius, ſe proiecit. * Et ecce, nocte iam media expauit homo, & conturbatus eſt: viditque mulierem iacentem ad pedes ſuos, * & ait illi: Quæ es? Illaque reſpondit: Ego ſum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum ſuper famulam tuam, quia propinquus es. * Et ille, Benedicta, inquit, es à Domino filia, & priorem miſericordiam poſteriore ſuperaſti: quia non es ſecuta iuuenes pauperes, ſiue diuites. * Noli ergo metuere, ſed quidquid dixeris mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat intra portas vrbis meæ, mulierem te eſſe virtutis. * Nec abnuo me propinquum, ſed eſt alius me propinquior. * Quieſce hac nocte: & facto mane, ſi te voluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta eſt: ſin autem ille noluerit, ego te abſque vlla dubitatione ſuſcipiam, viuit Dominus. dormi vſque mane. * Dormiuit itaque ad pedes eius, vſque ad noctis abſceſſum. Surrexit itaque antequam homines ſe cognoſcerent mutuò, & dixit Booz: Caue ne quis nouerit quòd huc veneris. * Et rurſum, Expande, inquit, pallium tuum, quo operiris, & tene vtraque manu. Qua extendente, & tenente, menſus eſt ſex modios hordei, & poſuit ſuper eam. Quæ portans ingreſſa eſt ciuitatem, * & venit ad ſocrum ſuam. Quæ dixit ei: Quid egiſti filia? Narrauitque ei omnia, quæ ſibi feciſſet homo. * Et ait: Ecce ſex modios hordei dedit mihi, & ait: Nolo vacuam te reuerti ad ſocrum tuam. * Dixitque Noëmi: Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat. neque enim ceſſabit homo niſi compleuerit quod locutus eſt.

CAP. IIII.

AScendit ergo Booz ad portam, & ſedit ibi. Cumq; vidiſſet propinquum præterire, de quo priùs ſermo habitus eſt, dixit ad eum: Declina paululſper, & ſede hîc: vocans eum nomine ſuo. Qui diuertit, & ſedit. * Tollens autem Booz decem viros de ſenioribus ciuitatis, dixit ad eos: Sedete hîc. * Quibus ſedentibus, locutus eſt ad propinquum: Partem agri fratris noſtri Elimelec vendet Noëmi, quæ reuerſa eſt de regione Moabitide: * quod audire te volui, & tibi dicere coram cunctis ſedentibus, & maioribus natu de populo meo. Si vis poſſidere iure propinquitatis: eme, & poſſide. ſin autem diſplicet tibi, hoc ipſum indica mihi, vt ſciam quid facere debeam. nullus enim eſt propinquus, excepto te, qui prior es: & me, qui ſecundus ſum. At ille reſpondit: Ego agrum emam. * Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quæ vxor defuncti fuit, debes accipere: vt ſuſcites nomen propinqui tui in hereditate ſua. * Qui reſpondit: Cedo iuri propinquitatis: neque enim poſteritatem fa-

miliæ meæ delere debeo. tu meo vtere priuilegio, quo me libenter carere profiteor.
\\Deut. 25. b. 7 * \\ Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, vt si quando alter alteri suo iuri cedebat: vt esset firma concessio, soluebat homo calceamentum suum, & dabat proximo suo. hoc erat testimonium cessionis in Israel. * Dixit ergo propinquo suo Booz: Tolle calceamentum tuum. Quod statim soluit de pede suo. * At ille maioribus natu, & vniuerso populo, Testes vos, inquit, C estis hodie, quòd possederim omnia quæ fuerunt Elimelech; & Chelion, & Mahalon, tradente Noëmi: * & Ruth Moabitidem, vxorem Mahalon, in coniugium sumpserim, vt suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus & populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis. * Respondit omnis populus, qui erat in porta, & maiores natu: Nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel, & Liam, quæ ædificauerunt domum Israel: vt sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethlehem: * fiatq; domus tua, sicut domus Phares, \\ quem Thamar peperit Iudæ, de semine quod tibi dederit Dominus ex hac puella. * Tulit itaque Booz Ruth, & accepit vxorem: ingressusq; est ad eam, & D dit illi Dominus vt conciperet, & pareret filium. * Dixeruntque mulieres ad Noëmi: Benedictus Dominus, qui non est passus vt deficeret successor familiæ tuæ, & vocaretur nomen eius in Israel. * Et habeas qui consoletur animam tuam, & enutriat senectutem. de nuru enim tua natus est, quæ te diligit: & multo tibi melior est, quàm si septem haberes filios. * Susceptumq; Noëmi puerum posuit in sinu suo, & nutricis ac gerulæ fungebatur officio. * Vicinæ autem mulieres congratulantes ei, & dicentes: Natus est filius Noëmi: vocauerunt nomen eius Obed: hic est pater Isai, patris Dauid. * Hæ sunt generationes Phares: \\ Phares genuit Esron, * Esron genuit Aram, Aram genuit Aminadab, * Aminadab genuit Nahasson, Nahasson genuit Salmon, * Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, * Obed genuit Isai, Isai genuit Dauid.

\\ Gen. 38. b. 29

\\ 1. Par. 2. a. 9. a. 11 Matt. 1.

LIBER PRIMVS SAMVELIS,

QVEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

EVIT vir vnus de Rama-1
thaimsophim, de monte A
Ephraim, & nomen eius
Elcana, filius Ieroham, filij Eliu, filij Thohu, filij Suph, Ephratheus: * & ha-2
buit duas vxores, nomen vni Anna, & nomen secundæ Phenenna. Fueruntq; Phenennæ filij: Annæ autem non erant liberi. * Et ascendebat vir ille de ciuitate sua 3
statutis diebus, vt adoraret & sacrificaret Domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filij Heli, Ophni & Phinees, sacerdotes Domini. * Venit ergo dies, & 4
immolauit Elcana, deditque Phenennæ vxori suæ, & cunctis filiis eius, & filiabus
5 partes: * Annæ autem dedit partem vnam tristis, quia Annam diligebat. Dominus
6 autem concluserat vuluam eius. * Affligebat quoque eam æmula eius, & vehementer angebat, in tantum, vt exprobraret quòd
7 Dominus concluisset vuluam eius: * sicque faciebat per singulos annos, cùm redeunte
B tempore ascenderent ad templum Domini: & sic prouocabat eam. porrò illa flebat,
8 & non capiebat cibum. * Dixit ergo ei Elcana vir suus: Anna, cur fles? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum? numquid non ego melior tibi sum,
9 quàm decem filij? * Surrexit autem Anna postquam comederat, & biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super Sellam

ante postes templi Domini, *cùm esset Anna amaro animo, orauit ad Dominum, flens largiter, *& votum vouit, dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisque seruæ tuæ sexum virilem: dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius, & nouacula non ascendet super caput eius. * Factum est autem, cùm illa multiplicaret preces coram Domino, vt Heli obseruaret os eius. * Porrò Anna loquebatur in corde suo, tantumq; labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur. Æstimauit ergo eam Heli temulentam, * dixitq; ei: Vsquequo ebria eris? digere paulisper vinum, quo mades. * Respondens Anna, Nequaquam, inquit, domine mi: nam mulier infelix nimis ego sum, vinumq; & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini. *Ne reputes ancillam tuam quasi vnam de filiabus Belial: quia ex multitudine doloris, & mœroris mei locuta sum vsque in præsens. *Tunc Heli ait ei: Vade in pace: & Deus Israel det tibi petitionem tuã, quam rogasti eum. *Et illa dixit: Vtinam inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam, & comedit, vultusq; illius non sunt amplius in diuersa mutati. *Et surrexerunt manè, & adorauerunt coram Domino: reuersique sunt, & venerunt in domum suam Ramatha. Cognouit autem Elcana Annam vxorẽ suam: & recordatus est eius Dominus. * Et factum est post circulum dierum, concepit Anna, & peperit filium, vocauitque nomen eius Samuel: eo quòd à Domino postulasset eum. *Ascendit autem vir eius Elcana, & omnis domus eius, vt immolaret Domino hostiam sollemnem, & votum suum, *& Anna non ascendit: dixit enim viro suo: Non vadam, donec ablactetur infans, & ducam eum, vt appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi iugiter. * Et ait ei Elcana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur, & mane donec ablactes eum: precorque vt impleat Dominus verbum suum. Mansit ergo mulier, & lactauit filium suum, donec amoueret eum à lacte. * Et adduxit eum secum, postquam ablactauerat, in vitulis tribus, & tribus modiis farinæ, & amphora vini, & adduxit eum ad domum Domini in Silo. Puer autem erat adhuc infantulus: * & immolauerunt vitulum, & obtulerunt puerum Heli. * Et ait Anna: Obsecro mi domine, viuit anima tua domine: ego sum illa mulier, quæ steti coram te hîc orans Dominum. * Pro puero isto oraui, & dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulaui eum. * Idcirco & ego commodaui eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino. Et adorauerunt ibi Dominum. Et orauit Anna, & ait:

CAP. II.

EXultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo: dilatatum est os meum super inimicos meos: quia lætata sum in salutari tuo.

* Non est sanctus, vt est Dominus: neque enim est alius extra te, & non est fortis sicut Deus noster.

* Nolite multiplicare loqui sublimia, gloriantes: recedant vetera de ore vestro: quia Deus scientiarum, Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes.

* Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore.

*Repleti priùs, pro panibus se locauerunt: & famelici saturati sunt, donec sterilis peperit plurimos: & quæ multos habebat filios, infirmata est.

**Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit. **Deut. 32. f. 39 Tob. 13. a. 2 Sap. 16. b. 13*

* Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat.

* Suscitat de puluere egenum, & de stercore eleuat pauperem: vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem.

* Pedes sanctorum suorum seruabit, & impij in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir.

*Dominum formidabunt aduersarij eius: & super ipsos in cælis tonabit: Dominus iudicabit fines Terræ, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.

* Et abiit Elcana Ramatha, in domum suam: puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis.

* Porrò filij Heli, filij Belial, nescientes Dominum, * neque officium sacerdotum ad populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua, * & mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in ollam, siue in cacabum: & omne, quod leuabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic

faciebant

faciebant vniuerſo Iſraeli venientium in Silo. * Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer ſacerdotis, & dicebat immolanti: Da mihi carnem, vt coquam ſacerdoti: non enim accipiam à te carnem coctam, ſed crudam. * Dicebatque illi immolans: Incendatur primùm iuxta morem hodie adeps, & tolle tibi quantumcumque deſiderat anima tua. Qui reſpondens aiebat ei: Nequaquam: nunc enim dabis, alioquin tollam vi. * Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino: quia retrahebant homines à ſacrificio Domini. * Samuel autem miniſtrabat ante faciē Domini, puer, accinctus ephod lineo. * Et tunicam paruam faciebat ei mater ſua, quam afferebat ſtatutis diebus, aſcendens cum viro ſuo, vt immolaret hoſtiam ſollemnem. * Et benedixit Heli Elcanæ & vxori eius: dixitque ei: Reddat tibi Dominus ſemen de muliere hac, pro fœnore quod commodaſti Domino. Et abierunt in locum ſuum. * Viſitauit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias: & magnificatus eſt puer Samuel apud Dominum. * Heli autem erat ſenex valde, & audiuit omnia quę faciebant filij ſui vniuerſo Iſraeli: & quomodo dormiebant cum mulieribus quę obſeruabant ad oſtium tabernaculi: * & dixit eis: Quare facitis res huiuſcemodi, quas ego audio, res peſſimas, ab omni populo? * Nolite filij mei: non enim eſt bona fama, quam ego audio, vt tranſgredi faciatis populum Domini. * Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus: ſi autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris ſui: quia voluit Dominus occidere eos. * Puer autem Samuel proficiebat, atque creſcebat, & placebat tam Domino quàm hominibus. * Venit autem vir Dei ad Heli, & ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Numquid non apertè reuelatus ſum domui patris tui, cùm eſſent in Ægypto in domo Pharaonis? * Et elegi eum ex omnibus tribubus Iſrael mihi in ſacerdotem, vt aſcenderet ad altare meum, & adoleret mihi incenſum, & portaret ephod coram me: & dedi domui patris tui omnia de ſacrificiis filiorum Iſrael. * Quare calce abieciſtis victimam meam, & munera mea quæ præcepi vt offerrentur in templo: & magis honoraſti filios tuos quàm me, vt comederetis primitias omnis ſacrificij Iſrael populi mei? * Propterea ait Dominus Deus Iſrael: ‖ Loquens locutus ſum, vt domus tua, & domus patris tui miniſtraret in conſpectu meo, vſque in ſempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Abſit hoc à me: ſed quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. * Ecce dies veniunt: & præcîdam brachium tuum, & brachium domus patris tui, vt non ſit ſenex in domo tua. * Et videbis æmulum tuum in templo, in vniuerſis proſperis Iſrael: & non erit ſenex in domo tua omnibus diebus. * Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo: ſed vt deficiant oculi tui, & tabeſcat anima tua: & pars magna domus tuę morietur cùm ad virilem ætatem venerit. * Hoc autem erit tibi ſignum, quod venturum eſt duobus filiis tuis, Ophni & Phinees: In die vno morientur ambo. * Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet: & ædificabo ei domum fidelem, & ambulabit coram Chriſto meo cunctis diebus. * Futurum eſt autem, vt quicumque remanſerit in domo tua, veniat vt oretur pro eo, & offerat nummum argenteum, & tortam panis, dicatque: Dimitte me obſecro ad vnam partem ſacerdotalem, vt comedam buccellam panis.

CAP. III.

PVer autem Samuel miniſtrabat Domino coram Heli, & ſermo Domini erat pretioſus in diebus illis, non erat viſio manifeſta. * Factum eſt ergo in die quadam, Heli iacebat in loco ſuo, & oculi eius caligauerant, nec poterat videre: * lucerna Dei antequam extingueretur, Samuel dormiebat in templo Domini, vbi erat arca Dei. * Et vocauit Dominus Samuel. Qui reſpondens, ait: Ecce ego. * Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego: vocaſti enim me. Qui dixit: Non vocaui: reuertere, & dormi. Et abiit, & dormiuit. * Et adiecit Dominus rurſum vocare Samuelem. Conſurgenſque Samuel, abiit ad Heli, & dixit: Ecce ego: quia vocaſti me. Qui reſpondit: Non vocaui te fili mi: reuertere & dormi. * Porrò Samuel necdum ſciebat Dominum, neque reuelatus fuerat ei ſermo Domini. * Et adiecit Dominus, & vocauit adhuc Samuelem tertiò. Qui conſurgēs abiit ad Heli, * & ait: Ecce ego: quia vocaſti me. Intellexit ergo Heli quia Dominus vocaret puerum: & ait ad Samuelem: Vade, & dormi: & ſi deinceps vocauerit te, dices: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormiuit in loco ſuo.

3. Reg 2. 27

* Et

* Et venit Dominus, & ſtetit: & vocauit, ſicut vocauerat ſecundò, Samuel, Samuel. Et ait Samuel: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. * Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio verbum in Iſrael: quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures eius. * In die illa ſuſcitabo aduerſum Heli omnia quæ locutus ſum ſuper domum eius: incipiam, & complebo. * Prædixi enim ei quòd iudicaturus eſſem domum eius in æternum, propter iniquitatem, eo quòd nouerat indignè agere filios ſuos, & non corripuerit eos. * Idcirco iuraui Domui Heli quòd non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vſque in æternum. * Dormiuit autem Samuel vſque manè, aperuitque oſtia domus Domini. Et Samuel timebat indicare viſionem Heli. * Vocauit ergo Heli Samuelem, & dixit: Samuel fili mi? Qui reſpondens, ait: Præſto ſum. * Et interrogauit eum: Quis eſt ſermo, quem locutus eſt Dominus ad te? oro te ne celaueris me. hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, ſi abſconderis à me ſermonem ex omnibus verbis, quæ dicta ſunt tibi. * Indicauit itaque ei Samuel vniuerſos ſermones, & non abſcondit ab eo. Et ille reſpondit: Dominus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis faciat. * Creuit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. * Et cognouit vniuerſus Iſrael à Dan, vſque Berſabee, quòd fidelis Samuel propheta eſſet Domini. * Et addidit Dominus vt appareret in Silo, quoniam reuelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, iuxta verbum Domini. Et euenit ſermo Samuelis vniuerſo Iſraeli.

CAP. IIII.

ET factum eſt in diebus illis, conuenerunt Philiſthiim in pugnam: & egreſſus eſt Iſrael obuiam Philiſthiim in prælium, & caſtrametatus eſt iuxta Lapidem adiutorij. Porrò Philiſthiim venerunt in Aphec, * & inſtruxerũt aciem contra Iſrael. Inito autem certamine, terga vertit Iſrael Philiſthæis: & cæſa ſunt in illo certamine paſſim per agros, quaſi quattuor millia virorum. * Et reuerſus eſt populus ad caſtra: dixeruntque maiores natu de Iſrael: Quare percuſſit nos Dominus hodie coram Philiſthiim? Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in medium noſtri, vt ſaluet nos de manu inimicorum noſtrorum. * Miſit ergo populus in Silo, & tulerunt inde arcam fœderis Domini exercituum ſedentis ſuper Cherubim: erantque duo filij Heli cum arca fœderis Dei, Ophni & Phinees. * Cumque veniſſet arca fœderis Domini in caſtra, vociferatus eſt omnis Iſrael clamore grandi, & perſonuit terra. * Et audierunt Philiſthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam eſt hæc vox clamoris magni in caſtris Hebræorum? Et cognouerunt quòd arca Domini veniſſet in caſtra. * Timueruntque Philiſthiim, dicentes: Venit Deus in caſtra. Et ingemuerunt, dicentes: * Væ nobis: non enim fuit tanta exultatio heri & nudiuſtertius: væ nobis. Quis nos ſaluabit de manu Deorum ſublimium iſtorum? hi ſunt Dij, qui percuſſerunt Ægyptum omni plaga, in deſerto. * Confortamini, & eſtote viri, Philiſthiim: ne ſeruiatis Hebræis, ſicut & illi ſeruierunt vobis: confortamini, & bellate. * Pugnauerunt ergo Philiſthiim, & cæſus eſt Iſrael, & fugit vnuſquiſque in tabernaculum ſuum: & facta eſt plaga magna nimis: & ceciderunt de Iſrael triginta millia peditum. * Et arca Dei capta eſt: duo quoque filij Heli mortui ſunt, Ophni & Phinees. * Currens autem vir de Beniamin ex acie, venit in Silo in die illa, ſciſſa veſte, & conſperſus puluere caput. * Cumque ille veniſſet, Heli ſedebat ſuper ſellam contra viam ſpectans. Erat enim cor eius pauens pro arca Dei. Vir autem ille poſtquam ingreſſus eſt, nunciauit vrbi: & vlulauit omnis ciuitas. * Et audiuit Heli ſonitum clamoris, dixitque: Quis eſt hic ſonitus tumultus huius? At ille feſtinauit, & venit, & nunciauit Heli. * Heli autem erat nonaginta & octo annorum, & oculi eius caligauerant, & videre non poterat. * Et dixit ad Heli: Ego ſum qui veni de prælio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum eſt fili mi? * Reſpondens autem ille, qui nunciabat, Fugit, inquit, Iſrael coram Philiſthiim, & ruina magna facta eſt in populo: inſuper & duo filij tui mortui ſunt, Ophni & Phinees: & arca Dei capta eſt. * Cumque ille nominaſſet arcam Dei, cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtium, & fractis ceruicibus mortuus eſt. Senex enim erat vir & grandæuus: & ipſe iudicauit Iſrael quadraginta annis. * Nurus autem eius, vxor Phinees, prægnans erat, vicinaq; partui: & audito nuncio quòd capta eſſet arca Dei, & mortuus eſſet ſocer ſuus, & vir ſuus, incuruauit ſe & peperit: irruerant enim in eam dolores ſubiti. * In ipſo autem mo-

mento mortis eius, dixerunt ei quæ ſtabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperiſti. Quæ non reſpondit eis, neque animaduertit. * Et vocauit puerum, Ichabod, dicens: Tranſlata eſt gloria de Iſrael, quia capta eſt arca Dei, & pro ſocero ſuo & pro viro ſuo; * & ait: Tranſlata eſt gloria ab Iſrael, eo quòd capta eſſet arca Dei.

CAP. V.

PHiliſthiim autem tulerunt arcam Dei, & aſportauerunt eam à Lapide adiutorij in Azotum. * Tuleruntq; Philiſthiim arcam Dei, & intulerunt eam in templum Dagon, & ſtatuerunt eam iuxta Dagon. * Cumque ſurrexiſſent diluculo Azotij altera die, ecce Dagon iacebat pronus in terra ante arcam Domini: & tulerunt Dagon, & reſtituerunt eum in locum ſuum. * Rurſumque manè die altera conſurgentes, inuenerunt Dagon iacentem ſuper faciem ſuam in terra coram arca Domini: caput autem Dagon, & duæ palmæ manuum eius abſciſſæ erant ſuper limen: * porrò Dagon ſolus truncus remanſerat in loco ſuo. Propter hanc cauſam non calcant ſacerdotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur templum eius, ſuper limen Dagon in Azoto, vſque in hodiernum diem. * Aggrauata eſt autem manus Domini ſuper Azotios, & demolitus eſt eos: \\ & percuſſit in ſecretiori parte natium Azotum, & fines eius. Et ebullierunt villæ & agri in medio regionis illius, & nati ſunt mures, & facta eſt confuſio mortis magnæ in ciuitate. * Videntes autem viri Azotij huiuſcemodi plagam, dixerunt: Non maneat arca Dei Iſrael apud nos: quoniam dura eſt manus eius ſuper nos, & ſuper Dagon deum noſtrum. * Et mittentes congregauerunt omnes ſatrapas Philiſthinorum ad ſe, & dixerunt: Quid faciemus de arca Dei Iſrael? Reſponderuntque Gethæi: Circumducatur arca Dei Iſrael. Et circumduxerunt arcam Dei Iſrael. * Illis autem circumducentibus eam, fiebat manus Domini per ſingulas ciuitates interfectionis magnæ nimis: & percutiebat viros vniuſcuiuſque vrbis, à paruo vſque ad maiorem, & computreſcebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethæi conſilium, & fecerunt ſibi ſedes pelliceas. * Miſerunt ergo arcam Dei in Accaron. Cumque veniſſet arca Dei in Accaron, exclamauerunt Accaronitæ, dicentes: Adduxerunt ad nos arcam Dei Iſrael, vt interficiat nos & populum noſtrum. * Miſerunt itaque & congregauerunt omnes ſatrapas Philiſthinorum: qui dixerunt: Dimittite arcam Dei Iſrael, & reuertatur in locum ſuum, & non interficiat nos cum populo noſtro. * Fiebat enim pauor mortis in ſingulis vrbibus, & grauiſſima valde manus Dei. viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in ſecretiori parte natium: & aſcendebat vlulatus vniuſcuiuſque ciuitatis in cælum.

\\ Pſal. 77. & 66

CAP. VI.

FVit ergo arca Domini in regione Philiſthinorum ſeptem menſibus. * Et vocauerunt Philiſthiim ſacerdotes & diuinos, dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum ſuum. Qui dixerunt: * Si remittitis arcam Dei Iſrael, nolite dimittere eam vacuam, ſed quod debetis, reddite ei pro peccato, & tunc curabimini: & ſcietis quare non recedat manus eius à vobis. * Qui dixerunt: Quid eſt quod pro delicto reddere debeamus ei? Reſponderuntque illi: * Iuxta numerum prouinciarum Philiſthinorum quinque anos aureos facietis, & quinque mures aureos: quia plaga vna fuit omnibus vobis, & ſatrapis veſtris. Facietiſque ſimilitudines anorum veſtrorum, & ſimilitudines murium, qui demoliti ſunt terram. & dabitis Deo Iſrael gloriam: ſi fortè releuet manum ſuam à vobis, & à diis veſtris, & à terra veſtra. * Quare aggrauatis corda veſtra, ſicut aggrauauit Aegyptus, & Pharao cor ſuum? \\ nónne poſtquam percuſſus eſt, tunc dimiſit eos, & abierunt? * Nunc ergo arripite & facite plauſtrum nouum vnum: & duas vaccas fœtas, quibus non eſt impoſitum iugum, iungite in plauſtro, & recludite vitulos earum domi. * Tolletiſque arcam Domini, & ponetis in plauſtro, & vaſa aurea, quæ exoluiſtis ei pro delicto, ponetis in capſellam ad latus eius: & dimittite eam vt vadat. * Et aſpicietis: & ſi quidem per viam finium ſuorum aſcenderit contra Bethſames, ipſe fecit nobis hoc malum grande: ſin autem, minimè: ſciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, ſed caſu accidit. * Fecerunt ergo illi hoc modo: & tollentes duas vaccas, quæ lactabant vitulos, iunxerunt ad plauſtrum, vitulóſque earum concluſerunt domi. * Et poſuerunt arcam Dei ſuper plauſtrum, & capſellam, quæ habebat mures aureos & ſimilitudines anorum. * Ibant autem in

\\ Exod. 9.

directum vaccæ per viam, quæ ducit Beth-
ſames, & itinere vno gradiebantur, pergen-
tes & mugientes: & non declinabant ne-
que ad dextram, neque ad ſiniſtram: ſed &
ſatrapæ Philiſthiim ſequebantur vſque ad
terminos Bethſames. * Porrò Bethſamitæ 13
metebant triticum in valle: & eleuantes
oculos ſuos, viderunt arcam, & gauiſi ſunt
cùm vidiſſent. * Et plauſtrũ venit in agrum 14
Ioſue Bethſamitæ, & ſtetit ibi. Erat autem
ibi lapis magnus, & conciderũt ligna plau-
ſtri, vaccaſque impoſuerunt ſuper ea holo-
cauſtum Domino. * Leuitæ autem depo- 15
ſuerunt arcam Dei, & capſellam, quæ erat
iuxta eam, in qua erant vaſa aurea, & po-
ſuerunt ſuper lapidem grandem. Viri au-
tem Bethſamitæ obtulerunt holocauſta, &
immolauerunt victimas in die illa Domi-
no. * Et quinque ſatrapæ Philiſthinorum 16
viderunt, & reuerſi ſunt in Accaron in die
illa. * Hi ſunt autem ani aurei, quos red- 17
diderunt Philiſthiim pro delicto, Domi- D
no: Azotus vnum, Gaza vnum, Aſcalon
vnum, Geth vnum, Accaron vnum: * & 18
mures aureos ſecũdùm numerum vrbium
Philiſthiim, quinque prouinciarum, ab vr-
be murata, vſque ad villam, quæ erat abſ-
que muro, & vſque ad Abelmagnum, ſu-
per quem poſuerunt arcam Domini, quæ
erat vſque in illũ diem in agro Ioſue Beth-
ſamitis. * Percuſſit autem de viris Bethſa- 19
mitibus, eo quòd vidiſſent arcam Domini:
& percuſſit de populo ſeptuaginta viros, &
quinquaginta millia plebis. Luxitque po-
pulus, eo quòd Dominus percuſſiſſet ple-
bem plaga magna. * Et dixerunt viri Beth- 20
ſamitæ: Quis poterit ſtare in conſpectu
Domini Dei ſancti huius? & ad quẽ aſcen-
det à nobis? * Miſeruntque nuncios ad ha- 21
bitatores Cariathiarim, dicentes: Reduxe-
runt Philiſthiim arcam Domini, deſcendi-
te, & reducite eam ad vos.

CAP. VII.

VEnerunt ergo viri Cariathiarim, & 1
reduxerunt arcam Domini, & intu- A
lerunt eam in domum Abinadab in Ga-
baa: Eleazarum autem filium eius ſancti-
ficauerunt, vt cuſtodiret arcam Domini.
* Et factum eſt, ex qua die manſit arca Do- 2
mini in Cariathiarim, multiplicati ſunt
dies (erat quippe iam annus vigeſimus) &
requieuit omnis domus Iſrael poſt Domi-
num. * Ait autem Samuel ad vniuerſam do- 3
mum Iſrael, dicens: "Si in toto corde veſtro
reuertimini ad Dominũ, auferte deos alie-

"Deut. 6. c. 13 Mat 4. b. 11

nos de medio veſtri, Baalim & Aſtaroth:
& præparate corda veſtra Domino, & ſer-
uite ei ſoli, & eruet vos de manu Phili-
4 ſthiim. * Abſtulerunt ergo filij Iſrael Baa-
B lim & Aſtaroth, & ſeruierunt Domino ſo-
5 li. * Dixit autem Samuel: Congregate vni-
uerſum Iſrael in Maſphath, vt orem pro
6 vobis Dominum. * Et conuenerunt in Maſ-
phath: hauſeruntq; aquam, & effuderũt in
conſpectu Domini, & ieiunauerunt in die
illa, atque dixerunt ibi: Peccauimus Domi-
no. Iudicauitq; Samuel filios Iſrael in Maſ-
7 phath. * Et audierũt Philiſthiim quòd con-
gregati eſſent filij Iſrael in Maſphath, &
aſcenderunt ſatrapæ Philiſthinorum ad Iſ-
rael. Quod cùm audiſſent filij Iſrael, timue-
8 runt à facie Philiſthinorum. * Dixeruntque
ad Samuelem: Ne ceſſes pro nobis clamare
C ad Dominum Deum noſtrũ vt ſaluet nos
9 de manu Philiſthinorum. * Tulit autẽ Sa-
muel agnum lactentem vnum, & obtulit
illum holocauſtum integrum Domino: &
clamauit Samuel ad Dominum pro Iſrael,
10 & exaudiuit eum Dominus. * Factum eſt
autem, cùm Samuel offerret holocauſtum,
Philiſthiim iniere prælium contra Iſrael:
intonuit autẽ Dominus fragore magno in
die illa ſuper Philiſthiim, & exterruit eos,
11 & cæſi ſunt à facie Iſrael. * "Egreſſique viri "Eccli. 46. d. 21
Iſrael de Maſphath perſecuti ſunt Phili-
ſthęos, & percuſſerunt eos vſque ad locum,
12 qui erat ſubter Bethchar. * Tulit autem Sa-
muel lapidem vnum, & poſuit eum inter
Maſphath & inter Sen: & vocauit nomen
D loci illius, Lapis adiutorij. Dixitque: Huc-
13 uſque auxiliatus eſt nobis Dominus. * Et
humiliati ſunt Philiſthiim, nec appoſuerũt
vltra vt venirent in terminos Iſrael. Facta eſt
itaque manus Domini ſuper Philiſthæos,
14 cunctis diebus Samuelis. * Et redditæ ſunt
vrbes, quas tulerant Philiſthiim ab Iſrael,
Iſraeli, ab Accaron vſque Geth, & terminos
ſuos: liberauitque Iſrael de manu Philiſthi-
norum, eratque pax inter Iſrael & Amor-
15 rhæum. * Iudicabat quoque Samuel Iſrae-
16 lem cunctis diebus vitæ ſuæ: * & ibat per
ſingulos annos circuiens Bethel & Galgala
& Maſphath, & iudicabat Iſraelẽ in ſupra-
17 dictis locis. * Reuertebaturque in Ramatha:
ibi enim erat domus eius, & ibi iudicabat
Iſraelẽ: ædificauit etiam ibi altare Domino.

CAP. VIII.

1 FActum eſt autem cùm ſenuiſſet Sa-
A muel, poſuit filios ſuos iudices Iſrael.
2 * Fuitque nomen filij eius primogeniti Ioel:

& nomen ſecundi Abia, iudicum in Berſabee. * Et non ambulauerunt filij illius in viis eius: ſed declinauerunt poſt auaritiam, acceperúntque munera, & peruerterunt iudicium. * Congregati ergo vniuerſi maiores natu Iſrael, venerunt ad Samuelem in Ramatha. * Dixeruntque ei: Ecce tu ſenuiſti, & filij tui non ambulant in viis tuis: " conſtitue nobis regem, vt iudicet nos, ſicut & vniuerſæ habent nationes. * Diſplicuit ſermo in oculis Samuelis, eo quòd dixiſſent: Da nobis regem, vt iudicet nos. Et orauit Samuel ad Dominum. * Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi. non enim te abiecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos. * Iuxta omnia opera ſua, quæ fecerunt à die qua eduxi eos de Ægypto vſque ad diem hanc: ſicut dereliquerunt me, & ſeruierunt diis alienis, ſic faciunt etiam tibi. * Nunc ergo vocem eorum audi: verumtamen conteſtare eos, & prædic eis ius regis, qui regnaturus eſt ſuper eos. * Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum, qui petierat à ſe regem, * & ait: Hoc erit ius regis, qui imperaturus eſt vobis: Filios veſtros tollet, & ponet in curribus ſuis, facietque ſibi equites & præcurſores quadrigarum ſuarum, * & conſtituet ſibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum ſuorum, & meſſores ſegetum, & fabros armorum & cutruum ſuorum. * Filias quoque veſtras faciet ſibi vnguentarias, & focarias, & panificas. * Agros quoque veſtros, & vineas, & oliueta optima tollet, & dabit ſeruis ſuis. * Sed & ſegetes veſtras, & vinearum reditus addecimabit, vt det eunuchis & famulis ſuis. * Seruos etiam veſtros, & ancillas, & iuuenes optimos, & aſinos auferet, & ponet in opere ſuo. * Greges quoque veſtros addecimabit, voſque eritis ei ſerui. * Et clamabitis in die illa à facie regis veſtri, quem elegiſtis vobis: & non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petiſtis vobis regem. * Noluit autem populus audire vocem Samuelis, ſed dixerunt: Nequaquam: rex enim erit ſuper nos, * & erimus nos quoque ſicut omnes gentes: & iudicabit nos rex noſter, & egredietur ante nos, & pugnabit bella noſtra pro nobis. * Et audiuit Samuel omnia verba populi, & locutus eſt ea in auribus Domini. * Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem eorum, & conſtitue ſuper eos regem. Et ait Samuel ad viros Iſrael: Vadat vnuſquiſque in ciuitatem ſuam.

\\Oſee 13. c. 10 Act. 13. c. 21

CAP. IX.

ET erat vir de Beniamin nomine Cis, filius Abiel, filij Seror, filij Bechorath, filij Aphia, filij viri Iemini, fortis robore. * Et erat ei filius vocabulo Saul, electus & bonus: & non erat vir de filiis Iſrael melior illo. ab humero & ſurſum eminebat ſuper omnem populum. * Perierant autem aſinæ Cis patris Saul: & dixit Cis ad Saul filium ſuum: Tolle tecum vnum de pueris, & conſurgens vade, & quære aſinas. Qui cùm tranſiſſent per montem Ephraim, * & per terram Saliſa, & non inueniſſent, tranſierunt etiam per Terrã Salim, & non erant: ſed & per Terram Iemini, & minimè repererunt. * Cùm autem veniſſent in Terram Suph, dixit Saul ad puerum, qui erat cũ eo: Veni & reuertamur, ne fortè dimiſerit pater meus aſinas, & ſolicitus ſit pro nobis. * Qui ait ei: Ecce vir Dei eſt in ciuitate hac, vir nobilis: omne, quod loquitur, ſine ambiguitate venit. nunc ergo eamus illuc, ſi fortè indicet nobis de via noſtra, propter quam venimus. * Dixítque Saul ad puerum ſuum: Ecce ibimus: quid feremus ad virum Dei? panis defecit in ſitarciis noſtris: & ſportulam non habemus, vt demus homini Dei, nec quidquã aliud. * Rurſum puer reſpondit Sauli, & ait: Ecce inuenta eſt in manu mea quarta pars ſtatêris argenti, demus homini Dei, vt indicet nobis viã noſtram. * (Olim in Iſrael ſic loquebatur vnuſquiſque vadens conſulere Deum: Venite, & eamus ad Videntem. Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.) * Et dixit Saul ad puerum ſuũ: Optimus ſermo tuus, Veni, eamus. Et ierunt in ciuitatem, in qua erat vir Dei. * Cumq; aſcenderent cliuum ciuitatis, inuenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam, & dixerunt eis: Num hic eſt Videns? * Quæ reſpondentes, dixerunt illis: Hic eſt: ecce ante te, feſtina nunc: hodie enim venit in ciuitatem, quia ſacrificium eſt hodie populi in excelſo. * Ingredientes vrbẽ, ſtatim inuenietis eum antequam aſcendat excelſum ad veſcendum. neque enim comeſurus eſt populus donec ille veniat: quia ipſe benedicit hoſtiæ, & deinceps comedunt qui vocati ſunt. Nunc ergo conſcendite, quia hodie reperietis eum. * Et aſcenderunt in ciuitatem. Cúmque illi ambularent in medio vrbis, apparuit Samuel egrediens obuiam eis, vt aſcenderet in excelſum. * " Dominus autem reuelauerat auriculam Samuelis ante vnã diem quàm

Act. 13. c. 21

veniret

veniret Saul, dicens: * Hac ipsa hora, quæ 16
nunc est, cras mittam virum ad te de Ter-
ra Beniamin, & vnges eum ducem super
populum meum Israel: & saluabit popu-
lum meum de manu Philisthinorum: quia
respexi populum meũ, venit enim clamor
eorum ad me. * Cumque aspexisset Samuel 17
Saulem, Dominus dixit ei: Ecce, vir, quem
dixerã tibi, iste dominabitur populo meo.
* Accessit autem Saul ad Samuelem in me- 18
dio portæ, & ait: Indica, oro, mihi, vbi est
domus Videntis. * Et respondit Samuel 19
Sauli dicens: Ego sum Videns. ascende an-
te me in excelsum, vt comedatis mecũ ho-
die, & dimittam te mane: & omnia, quæ
sunt in corde tuo, indicabo tibi. * Et de asi- 20
nis, quas nudiustertius perdidisti, ne soli-
citus sis, quia inuentæ sunt. Et cuius erunt
optima quæque Israel? nónne tibi & om-
ni domui patris tui? * Respondens au- 21
tem Saul, ait: Numquid non filius Iemini
ego sum de minima tribu Israel, & cogna-
tio mea nouissima inter omnes familias de
tribu Beniamin? quare ergo locutus es mi-
hi sermonem istum? * Assumens itaque Sa- 22
muel Saulem, & puerum eius, introduxit D
eos in triclinium, & dedit eis locum in ca-
pite eorum, qui fuerant inuitati. erant enim
quasi triginta viri. * Dixitque Samuel coco: 23
Da partem, quam dedi tibi, & præcepi vt
reponeres seorsum apud te. * Leuauit au- 24
tem cocus armum, & posuit ante Saul. Di-
xitque Samuel: Ecce quod remansit, pone
ante te, & comede: quia de industria serua-
tum est tibi, quando populum vocaui. Et
comedit Saul cum Samuele in die illa. * Et 25
descẽderunt de excelso in oppidum, & lo-
cutus est cum Saule in solario: strauitque
Saul in solario, & dormiuit. * Cumque ma- 26
ne surrexissent, & iam elucesceret, vocauit
Samuel Saulem in solario, dicens: Surge, &
dimittam te. Et surrexit Saul: egressiq; sunt
ambo, ipse videlicet, & Samuel. * Cumque 27
descenderent in extrema parte ciuitatis, Sa-
muel dixit ad Saul: Dic puero vt antecedat
nos, & transeat: tu autem subsiste paulis-
per, vt indicem tibi verbum Domini.

CAP. X.

Act. 13. c. 21

TVlit autem Samuel lenticulam olei, 1
& effudit super caput eius, & deos- A
culatus est eum, & ait: Ecce, vnxit te Do-
minus super hereditatem suam in princi-
pem, & liberabis populum suum de mani-
bus inimicorum eius, qui in circuitu eius
sunt. Et hoc tibi signũ, quia vnxit te Deus
2 in principem. * Cùm abieris hodie à me,
inuenies duos viros iuxta sepulchrum Ra-
chel in finibus Beniamin, in Meridie, di-
centque tibi: Inuentæ sunt asinæ, ad quas
ieras perquirẽdas: & intermissis pater tuus
asinis, solicitus est pro vobis, & dicit: Quid
3 faciam de filio meo? * Cumque abieris in-
de, & vltra transieris, & veneris ad quercum
Thabor, inuenient te ibi tres viri ascenden-
tes ad Deum in Bethel, vnus portans tres
hœdos, & alius tres tortas panis, & alius
4 portans lagenam vini. * Cumque te saluta-
uerint, dabunt tibi duos panes, & accipies
5 de manu eorum. * Post hæc venies in col-
lem Dei, vbi est statio Philisthinorum: &
cùm ingressus fueris ibi vrbẽ, obuium ha-
bebis gregem prophetarum descẽdentium
de excelso, & ante eos psalterium & tympa-
num, & tibiam, & citharam, ipsósque pro-
6 phetantes. * Et insiliet in te Spiritus Domi-
B ni, & prophetabis cum eis, & mutaberis in
7 virum alium. * Quando ergo euenerint si-
gna hæc omnia tibi, fac quæcumque inue-
nerit manus tua, quia Dominus tecum est.
8 * Et descendes ante me in Galgala, (ego
quippe descendam ad te) vt offeras obla-
tionem, & immoles victimas pacificas: se-
ptem diebus expectabis, donec veniam ad
9 te, & ostendam tibi quid facias. * Itaque
cùm auertisset humerum suum vt abiret à
Samuele, immutauit ei Deus cor aliud, &
10 venerunt omnia signa hæc in die illa. * Ve-
neruntque ad prædictum collem, & ecce
cuneus prophetarum obuius ei: & insiluit
super eum Spiritus Domini, & prophetauit
11 in medio eorum. * Videntes autem omnes
qui nouerant eum heri & nudiustertius,
quòd esset cum prophetis, & prophetaret,
dixerunt ad inuicem: Quænam res accidit
12 filio Cis? num & Saul inter prophetas? * Re-
C sponditq; alius ad alterum, dicens: Et quis
pater eorum? propterea versum est in pro-
uerbium: Num & Saul inter prophetas? Inf. 19. d. 24
13 * Cessauit autem prophetare, & venit ad ex-
14 celsum. * Dixitque patruus Saul ad eum, &
ad puerum eius: Quo abistis? Qui respon-
derunt: Quærere asinas: quas cùm non re-
15 perissemus, venimus ad Samuelem. * Et di-
xit ei patruus suus: Indica mihi quid dixe-
16 rit tibi Samuel. * Et ait Saul ad patruum
suum: Indicauit nobis quia inuentæ essent
asinæ. De sermone autem regni non indi-
17 cauit ei quem locutus fuerat ei Samuel. * Et
conuocauit Samuel populũ ad Dominum
18 in Maspha: * & ait ad filios Israel: Hæc di-
cit Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel

de Ægypto,& erui vos de manu Ægyptiorum,& de manu omnium regum qui affligebant vos. * Vos autem hodie proiecistis 19
Deum vestrum, qui solus saluauit vos de vniuersis malis & tribulationibus vestris:
\\ Sup.8. d.19 & dixistis: \\ Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo state corã Do- D
mino per tribus vestras,& per familias. * Et 20
applicuit Samuel omnes tribus Israel,& cecidit sors tribus Beniamin. * Et applicuit 21
tribum Beniamin & cognationes eius, & cecidit cognatio Metri, & peruenit vsque ad Saul filium Cis. Quæsierunt ergo eum, & non est inuentus. * Et consuluerunt post 22
hæc Dominum vtrumnam venturus esset illuc. Respondit; Dominus: Ecce absconditus est domi. * Cucurrerunt itaque & tu- 23
lerunt eum inde: stetitque in medio populi, & altior fuit vniuerso populo ab humero & sursum. * Et ait Samuel ad omnẽ po- 24
pulum: Certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamauit omnis populus, & ait: Viuat Rex. * Locutus est autem Samuel ad 25
populũ legem regni, & scripsit in libro, & reposuit corã Domino: & dimisit Samuel omnem populum,singulos in domũ suam. * Sed & Saul abiit in domum suam in Ga- 26
baa: & abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda.* Filij verò Belial 27
dixerunt: Num saluare nos poterit iste? Et despexerunt eum,& non attulerunt ei munera: ille verò dissimulabat se audire.

CAP. XI.

ET factum est quasi post mensem, 1
ascendit Naas Ammonites,& pugna- A
re cœpit aduersum Iabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Iabes ad Naas: Habeto nos fœderatos,& seruiemus tibi. * Et re- 2
spõdit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum fœdus, vt eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamq; vos opprobrium in vniuerso Israel. * Et dixerunt 3
ad eum seniores Iabes: Concede nobis septem dies, vt mittamus nuncios ad vniuersos terminos Israel: & si non fuerit qui defendat nos,egrediemur ad te.* Venerunt 4
ergo nuncij in Gabaa Saulis: & locuti sunt B
verba hęc,audiente populo: & leuauit omnis populus vocem suam, & fleuit. * Et ec- 5
ce Saul veniebat, sequens boues de agro,& ait: Quid habet populus quod plorat? Et narrauerunt ei verba virorum Iabes. * Et 6
insiliuit Spiritus Domini in Saul, cùm audisset verba hæc, & iratus est furor eius ni- 7
mis. * Et assumens vtrumque bouem,concîdit in frusta,misitque in omnes terminos C
Israel per manum nũciorum,dicens: Quicumque non exierit, & secutus fuerit Saul & Samuel, sic fiet bobus eius. Inuasit ergo timor Domini populum, & egressi sunt 8
quasi vir vnus.* Et recensuit eos in Bezech: fuerũntque filiorum Israel trecenta millia: virorum autem Iuda triginta millia. * Et 9
dixerunt nunciis, qui venerant: Sic dicetis viris, qui sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis salus, cùm incaluerit sol. Venerunt ergo nuncij,& annunciauerunt viris Iabes: 10
qui lætati sunt. * Et dixerunt: Mane exibimus ad vos: & facietis nobis omne quod 11
placuerit vobis. * Et factum est, cùm dies D
crastinus venisset, constituit Saul populum in tres partes: & ingressus est media castra in vigilia matutina, & percussit Ammon vsque dum incalesceret dies: reliqui autem dispersi sunt, ita vt non relinquerentur in 12
eis duo pariter. * Et ait populus ad Samuelem: \\ Quis est iste qui dixit: Saul num re- \\ Sup.10 d.27
gnabit super nos? Date viros, & interficiemus eos. * Et ait Saul: Non occidetur quis- 13
quam in die hac,quia hodie fecit Dominus 14
salutem in Israel. * Dixit autem Samuel ad populum: Venite, & eamus in Galgala,& 15
innouemus ibi regnum. * Et perrexit omnis populus in Galgala, & fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, & immolauerunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et lætatus est ibi Saul, & cuncti viri Israel nimis.

CAP. XII.

DIxit autem Samuel ad vniuersum Is- 1
rael: Ecce audiui vocem vestram iu- A
xta omnia quæ locuti estis ad me, & constitui super vos regem. * Et nunc rex gradi- 2
tur ante vos: ego autem senui, & incanui: porrò filij mei vobiscum sunt: itaque conuersatus coram vobis ab adolescentia mea 3
vsque ad hãc diem,ecce præsto sum. * \\ Loquimini de me coram Domino, & coram \\ Exod. d.22
Christo eius,vtrum bouem cuiusquam tulerim,aut asinum: si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi: & contemnam illud hodie, restituamque vobis. * Et dixe- 4
runt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicuius 5
quippiam. * Dixitq; ad eos: Testis est Dominus aduersum vos,& testis Christus eius in die hac, quia non inueneritis in manu 6
mea quippiam. Et dixerunt: Testis. * Et

ait Samuel ad populum: Dominus qui fecit Moysen & Aaron, & eduxit patres nostros de Terra Ægypti. * Nunc ergo state, 7 B
vt iudicio cõtendam aduersum vos coram Domino de omnibus misericordiis Domini, quas fecit vobiscũ, & cum patribus vestris: * "quo modo Iacob ingressus est in 8
Ægyptum, & clamauerunt patres vestri ad Dominum: & misit Dominus Moysen & Aaron, & eduxit patres vestros de Ægypto: & collocauit eos in loco hoc. * Qui obliti 9
sunt Domini Dei sui, " & tradidit eos in manu Sisaræ magistri militiæ Hasor, & in manu Philisthinorum, & in manu regis Moab, & pugnauerũt aduersum eos. * Post- 10 1 A
ea autem clamauerunt ad Dominum, & dixerunt: Peccauimus, quia dereliquimus Dominum, & seruiuimus Baalim & Astaroth: nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, & seruiemus tibi. * "Et mi- 11
sit Dominus Ierobaal, & Badan, & Iephte, & Samuel, & eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, & habitastis confidenter. * Videntes autem quòd Naas 12 C
rex filiorũ Ammon venisset aduersum vos, dixistis mihi: "Nequaquam, sed rex imperabit nobis: cùm Dominus Deus vester regnaret in vobis. * Nunc ergo præsto est rex 13
vester, quem elegistis & petistis: ecce dedit vobis Dominus regem. * Si timueritis Dominum, & seruieritis ei, & audieritis vocem eius, & non exasperaueritis os Domini: eritis & vos, & rex qui imperat vobis, sequentes Dominum Deum vestrum. * si autem non audieritis vocem Domini, sed exasperaueritis sermones eius, erit manus Domini super vos, & super patres vestros. * Sed 16 B
& nunc state & videte rem istam grandem quam facturus est Dominus in conspectu vestro. * Numquid non messis tritici est hodie? inuocabo Dominum, & dabit voces & 17
pluuias: & scietis, & videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos regem. * Et clamauit 18
Samuel ad Dominum, & dedit Dominus D
voces & pluuias in illa die. * Et timuit omnis populus nimis Dominum & Samuelem, & dixit vniuersus populus ad Samuelem: Ora pro seruis tuis ad Dominũ Deum tuum, vt non moriamur. addidimus enim vniuersis peccatis nostris malum, vt peteremus nobis regem. * Dixit autem Samuel ad 20
populum: Nolite timere, vos fecistis vniuersum malum hoc: verumtamen nolite recedere à tergo Domini, sed seruite Domino in omni corde vestro. * Et nolite decli- 21

nare post vana, quæ non proderunt vobis, 22
neque eruent vos, quia vana sunt. * Et non derelinquet Dominus populum suum propter nomen suum magnum: quia iurauit 23
Dominus facere vos sibi populum. * Absit autem à me hoc peccatum in Dominum, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos 24
viam bonam & rectam. * Igitur timete Dominũ, & seruite ei in veritate, & ex toto corde vestro. vidistis enim magnifica quæ in 25
vobis gesserit. * Quòd si perseueraueritis in malitia: & vos & rex vester pariter peribitis.

CAP. XIII.

FIlius vnius anni erat Saul cùm regnare cœpisset, duobus autem annis regnauit super Israel. * Et elegit sibi Saul tria mil- 1 A 2
lia de Israel: & erant cum Saul duo millia in Machmas, & in monte Bethel: mille autem cum Ionatha in Gabaa Beniamin. porrò ceterum populum remisit vnumquem- 3
que in tabernacula sua. * Et percussit Ionathas stationem Philisthinorum, quæ erat in Gabaa. Quod cùm audissent Philisthiim, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens: 4
Audiant Hebræi. * Et vniuersus Israel audiuit huiuscemodi famam: Percussit Saul stationem Philisthinorum: & erexit se Israel aduersus Philisthiim. Clamauit ergo 5
populus post Saul in Galgala. * Et Philisthiim cõgregati sunt ad præliandum contra Israel, triginta millia curruum, & sex millia equitum, & reliquum vulgus, sicut arena quæ est in littore maris plurima. Et 6
ascendentes castrametati sunt in Machmas ad Orientem Bethauen. * Quod cùm vidissent viri Israel se in arcto positos, (afflictus enim erat populus) absconderunt se in 7
speluncis, & in abditis, in petris quoque, & in antris, & in cisternis. * Hebræi autem transierunt Iordanem in Terram Gad & Galaad. Cumque adhuc esset Saul in Gal- 8
gala, vniuersus populus perterritus est, qui sequebatur eum. * Et expectauit septem diebus iuxta placitum Samuelis, & non venit 9
Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo. * Ait ergo Saul: Afferte mihi holocaustũ, & pacifica. Et obtulit holocaustum. 10
* Cumque complesset offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat: & egressus est 11
Saul obuiam ei vt salutaret eum. * Locutusque est ad eum Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quòd populus dilaberetur à me, & tu non veneras iuxta placitos dies, porrò Philisthiim congregati 12
fuerant in Machmas, * dixi: Nunc descen-

"Gen.46. a.5

"Iudic.4. a.1

"Iudic.6. c.14

"Sup.8. d.19. & 10.c.19

dent Philisthiim ad me in Galgala, & faciem Domini nõ placaui. Necessitate compulsus, obtuli holocaustũ. * Dixitq; Samuel ad Saul: Stultè egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod si non feciſſes, iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum, * sed nequaquam regnum tuum vltra consurget. \\ Quæsiuit Dominus sibi virum iuxta cor suum: & præcepit ei Dominus vt esset dux super populũ suum, eo quòd non seruaueris quæ præcepit Dominus. * Surrexit autem Samuel, & ascendit de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et reliqui populi ascenderũt post Saul obuiam populo, qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa, in colle Beniamin. Et recensuit Saul populum, qui inuenti fuerant cum eo, quasi sexcentos viros. * Et Saul & Ionathas filius eius, populusque qui inuentus fuerat cum eis, erat in Gabaa Beniamin: porrò Philisthiim consederant in Machmas. * Et egressi sunt ad prædandum de castris Philisthinorum tres cunei. Vnus cuneus pergebat contra viam Ephra ad Terram Sual. * porrò alius ingrediebatur per viam Beth horon. tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli Seboim contra desertum. * Porrò faber ferrarius non inueniebatur in omni Terra Israel. cauerant enim Philisthiim, ne fortè facerent Hebræi gladium aut lanceam. * Descẽdebat ergo omnis Israel ad Philisthiim, vt exacueret vnusquisque vomerem suum, & ligonem & securim & sarculum. * Retusæ itaque erãt acies vomerum, & ligonum, & tridentum, & securium, vsque ad stimulum corrigendum. * Cumque venisset dies prælij, non est inuentus ensis & lancea in manu totius populi, qui erat cum Saule & Ionatha, excepto Saul & Ionatha filio eius. * Egressa est autem statio Philisthiim, vt transcenderet in Machmas.

\\ Act. 13. d. 22

Cap. XIIII.

ET accidit quadam die vt diceret Ionathas filius Saul ad adolescentem armigerum suum: Veni, & transeamus ad stationem Philisthinorum, quæ est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicauit. * Porrò Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub malogranato, quę erat in Magron: & erat populus cũ eo quasi sexcentorum virorum. * Et Achias filius Achitob fratris Ichabod filij Phinees, \\ qui ortus fuerat ex Heli sacerdote Domini in Silo, portabat ephod. Sed & populus ignorabat quò isset Ionathas. * Erant autem inter ascensus, per quos nitebatur Ionathas transire ad stationem Philisthinorum, eminentes petræ ex vtraque parte, & quasi in modum dentium scopuli hinc & inde prę rupti, nomen vni Bosez, & nomen alteri Sene: * vnus scopulus prominens ad Aquilonem ex aduerso Machmas, & alter ad Meridiem contra Gabaa. * Dixit autem Ionathas ad adolescentem armigerum suum: Veni, transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si fortè faciat Dominus pro nobis: quia non est Domino difficile saluare vel in multis, vel in paucis. * Dixitque ei armiger suus: Fac omnia quæ placent animo tuo: perge quò cupis, & ero tecum vbicumque volueris. * Et ait Ionathas: Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, * si taliter locuti fuerint ad nos, manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro, nec ascendamus ad eos. * Si autem dixerint: Ascendite ad nos: ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris, hoc erit nobis signum. * Apparuit igitur vterque stationi Philisthinorum: dixerúntque Philisthiim: En Hebræi egrediuntur de cauernis, in quibus absconditi fuerant. * Et locuti sunt viri de statione ad Ionatham, & ad armigerum eius, dixerúntque: Ascendite ad nos, & ostendemus vobis rem. Et ait Ionathas ad armigerum suum: Ascendamus, sequere me: \\ tradidit enim Dominus eos in manus Israel. * Ascendit autem Ionathas manibus & pedibus reptans, & armiger eius post eum. Itaque alij cadebant ante Ionatham, alios armiger eius interficiebat sequens eum. * Et facta est plaga prima, qua percussit Ionathas & armiger eius, quasi viginti virorũ in media parte iugeri, quam par boum in die arare consueuit. * Et factum est miraculum in castris, per agros: sed & omnis populus stationis eorum, qui ierant ad prædandum, obstupuit, & conturbata est terra: & accidit quasi miraculum à Deo. * Et respexerunt speculatores Saul, qui erant in Gabaa Beniamin, & ecce multitudo prostrata, & huc illucque diffugiens. * Et ait Saul populo, qui erat cum eo: Requirite, & videte quis abierit ex nobis. Cúmque requisissent, repertum est non adesse Ionatham, & armigerum eius. * Et ait Saul ad Achiam: Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israel.) * Cumque loqueretur Saul ad sa-

\\ 1. Mac. d. 30

\\ Sup. 4. d. 21

cerdo-

cerdotem, tu multus magnus exortus est in
castris Philistinorum: crescebatque paulatim, & clariùs resonabat. Et ait Saul ad
sacerdotem: Contrahe manum tuã. * Conclamauit ergo Saul, & omnis populus, qui
erat cum eo, & venerunt vsque ad locum
certaminis: & ecce versus fuerat gladius
vniuscuiusque ad proximum suum, & cædes magna nimis. * Sed & Hebræi qui fuerant cum Philisthiim heri & nudiustertius,
ascenderantque cum eis in castris, reuersi
sunt vt essent cum Israel, qui erant cũ Saul
& Ionatha. * Omnes quoque Israelitæ, qui
se absconderant in monte Ephraim, audientes quòd fugissent Philisthæi, sociauerunt se cum suis in prælio. Et erant cum
Saul, quasi decem millia virorum. * Et saluauit Dominus in die illa Israel. pugna autem peruenit vsque ad Bethauen. * Et viri
Israel sociati sunt sibi in die illa: adiurauit
autem Saul populum, dicens: Maledictus
vir, qui comederit panem vsque ad vesperam, donec vlciscar de inimicis meis. Et
non mãducauit vniuersus populus panem:
* omnéque terræ vulgus venit in saltum, in
quo erat mel super faciem agri. * Ingressus
est itaq; populus saltum, & apparuit fluens
mel, nulluscq; applicuit manũ ad os suum.
timebat enim populus iuramentum. * Porrò Ionathas non audierat cùm adiuraret
pater eius populum: extenditque summitatem virgæ, quam habebat in manu, & intinxit in fauum mellis: & conuertit manum suam ad os suum, & illuminati sunt
oculi eius. * Respondénsque vnus de populo, ait: Iureiurando constrinxit pater tuus
populum, dicens: Maledictus vir, qui comederit panem hodie. (defecerat autem populus) * Dixítque Ionathas: Turbauit pater meus terram: vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quòd gustauerim
paululum de melle isto: * quanto magis si
comedisset populus de præda inimicorum
suorum, quam reperit? nónne maior plaga
facta fuisset in Philisthiim? * Percusserunt
ergo in die illa Philisthæos à Machmis vsque in Aialon. Defatigatus est autem populus nimis: * & versus ad prædam tulit
oues, & boues, & vitulos, & mactauerunt
in terra: comeditque populus cum sanguine. * Nunciauerunt autem Sauli dicentes
quòd populus peccasset Domino, comedens cum sanguine. Qui ait: Præuaricati
estis: voluite ad me iam nunc saxum grande. * Et dixit Saul: Dispergimini in vulgus, & dicite eis vt adducat ad me vnus-
quisque bouem suum & arietem, & occidite super istud, & vescimini, & non peccabitis Domino comedẽtes cum sanguine.
Adduxit itaque omnis populus vnusquisque bouem in manu sua vsque ad noctem:
& occiderunt ibi. * Ædificauit autem Saul
altare Domino; tuncq; primùm cœpit ædificare altare Domino. * Et dixit Saul: Irruamus super Philisthæos nocte, & vastemus
eos vsquedum illucescat manè, nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus:
Omne quod bonum videtur in oculis tuis,
fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad
Deum. * Et consuluit Saul Dominũ: Num
persequar Philisthiim? si trades eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa.
* Dixitque Saul: Applicate huc vniuersos
angulos populi: & scitote, & videte per
quem acciderit peccatum hoc hodie. * Viuit Dominus saluator Israel, quia si per Ionatham filium meum factum est, absque
retractatione morietur. Ad quod nullus
contradixit ei de omni populo: * Et ait ad
vniuersum Israel: Separamini vos in partem vnam, & ego cum Ionatha filio meo
ero in parte altera. Respondítque populus
ad Saul: Quod bonum videtur in oculis
tuis, fac. * Et dixit Saul ad Dominũ Deum
Israel: Domine Deus Israel da indicium:
quid est quòd non responderis seruo tuo
hodie? Si in me, aut in Ionatha filio meo
est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si
hæc iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathas & Saul,
populus autem exiuit. * Et ait Saul: Mittite
sortem inter me, & inter Ionatham filium
meum. Et captus est Ionathas. * Dixit autem Saul ad Ionatham: Indica mihi quid
feceris. Et indicauit ei Ionathas, & ait: Gustans gustaui in summitate virgæ, quæ erat
in manu mea, paululum mellis, & ecce ego
morior. * Et ait Saul: Hæc faciat mihi Deus,
& hæc addat, quia morte morieris Ionatha.
* Dixitque populus ad Saul: Ergóne Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? hoc nefas est: viuit Dominus, si ceciderit capillus de capite eius in
terram, quia cum Deo operatus est hodie.
Liberauit ergo populus Ionatham, vt non
moreretur. * Recessitque Saul, nec persecutus est Philisthiim: porrò Philisthiim
abierunt in loca sua. * Et Saul, confirmato regno super Israel, pugnabat per circuitum aduersum omnes inimicos eius, contra Moab, & filios Ammon, & Edom, & reges Soba, & Philisthæos: & quocum-

que se verterat, superabat. * Congregatoq; exercitu, percussit Amalec, & eruit Israel de manu vastatorum eius. * Fuerunt autem filij Saul, Ionathas & Iessui, & Melchisua: & nomina duarum filiarum eius, nomen primogenitæ Merob, & nomen minoris Michol. * Et nomen vxoris Saul, Achinoam filia Achimaas: & nomen principis militiæ eius Abner, filius Ner, patruelis Saul. * Porrò Cis fuit pater Saul, & Ner pater Abner, filius Abiel. * Erat autem bellum potens aduersum Philisthæos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, & aptum ad prælium, sociabat eum sibi.

CAP. XV.

ET dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, vt vngerem te in regem super populum eius Israel: nunc ergo audi vocem Domini: * Hæc dicit Dominus exercituum: Recensui quæcũque fecit Amalec Israeli quomodo restitit ei in via cùm ascenderet de Ægypto. * Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire vniuersa eius: non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice à viro vsque ad mulierem, & paruulum atque lactentem, bouem & ouem, camelum & asinum. * Præcepit itaque Saul populo, & recensuit eos quasi agnos: ducenta millia peditum, & decem millia virorum Iuda. * Cumque venisset Saul vsque ad ciuitatem Amalec, tetendit insidias in torrente. * Dixitque Saul Cinæo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec: ne fortè inuoluam te cum eo. tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel, cùm ascenderent de Ægypto. Et recessit Cinæus de medio Amalec. * Percussitque Saul Amalec ab Heuila, donec venias ad Sur, quæ est è regione Ægypti. * Et apprehendit Agag regem Amalec viuum: omne autem vulgus interfecit in ore gladij. * Et pepercit Saul, & populus Agag, & optimis gregibus ouium & armentorum, & vestibus & arietibus, & vniuersis, quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea: quidquid verò vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt. * Factum est autem verbum Domini ad Samuel, dicens: * Pœnitet me quòd constituerim Saul regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non impleuit. Contristatusque est Samuel, & clamauit ad Dominum tota nocte. * Cumque de nocte surrexisset Samuel, vt iret ad Saul manè, nunciatum est Samueli, eo quòd venisset Saul in Carmelum, & erexisset sibi fornicẽ triumphalem, & reuersus transisset, descendissetque in Galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, & Saul offerebat holocaustum Domino de initiis prædarum, quę attulerat ex Amalec. * Et cùm venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, impleui verbum Domini. * Dixitque Samuel: Et quæ est hæc vox gregũ, quæ resonat in auribus meis, & armentorum, quam ego audio? * Et ait Saul: De Amalec adduxerunt ea: pepercit enim populus melioribus ouibus & armentis vt immolarentur Domino Deo tuo, reliqua verò occidimus. * Ait autem Samuel ad Saul: Sine me, & indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad me nocte. Dixitq; ei: Loquere. * Et ait Samuel: Nónne cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? vnxitq; te Dominus in regem super Israel, * & misit te Dominus in viã, & ait: Vade, & interfice peccatores Amalec, & pugnabis contra eos vsque ad internecionem eorum. * Quare ergo non audisti vocem Domini: sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini? * Et ait Saul ad Samuelem: Immò audiui vocem Domini, & ambulaui in via per quam misit me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec, & Amalec interfeci. * Tulit autem de præda populus oues & boues, primitias eorum quæ cæsa sunt, vt immolet Domino Deo suo in Galgalis. * Et ait Samuel: Numquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potiùs vt obediatur voci Domini? MELIOR est enim obedientia quàm victimæ: & auscultare magis quàm offerre adipem arietum. * quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Pro eo ergo quòd abiecisti sermonem Domini, abiecit te Dominus ne sis rex. * Dixitque Saul ad Samuelem: Peccaui, quia præuaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum. * Sed nunc porta, quæso, peccatum meum, & reuertere mecum, vt adorem Dominum. * Et ait Samuel ad Saul: Non reuertar tecum, quia proiecisti sermonem Domini, & proiecit te Dominus ne sis rex super Israel. * Et conuersus est Samuel vt abiret: ille autem apprehendit summitatem pallij eius, quæ & scissa est. * Et ait ad eum Samuel: Scidit Dominus regnum Israel à te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te. * Porrò Triumphator in Is-

rael

rael non parcet, & pœnitudine non flectetur: neque enim homo est vt agat pœnitentiam. * At ille ait: Peccaui: sed nunc honora me coram senioribus populi mei, & coram Israel, & reuertere mecum, vt adorem Dominum Deum tuum. * Reuersus ergo Samuel secutus est Saulem: & adorauit Saul Dominum. * Dixitque Samuel: Adducite ad me Agag regem Amalec. Et oblatus est ei Agag pinguissimus, & tremens. Et dixit Agag: Siccine separat amara mors? * Et ait Samuel: Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concîdit eum Samuel coram Domino in Galgalis. * Abiit autem Samuel in Ramatha: Saul verò ascendit in domum suam in Gabaa. * Et non vidit Samuel vltrà Saul vsque ad diem mortis suæ: verumtamen lugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum pœnitebat quòd constituisset eum regem super Israel.

CAP. XVI.

DIxitque Dominus ad Samuelem: Vsquequo tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum ne regnet super Israel? Imple cornu tuum oleo, & veni, vt mittam te ad Isai Bethlehemitem: prouidi enim in filiis eius mihi regem. * Et ait Samuel: Quo modo vadam? audiet enim Saul, & interficiet me. Et ait Dominus: Vitulum de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immolandum Domino veni. * Et vocabis Isai ad victimam, & ego ostendam tibi quid facias, & vnges quemcumque monstrauero tibi. * Fecit ergo Samuel, sicut locutus est ei Dominus. Venitque in Bethlehem, & admirati sunt seniores ciuitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificúsne est ingressus tuus? * Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino veni, sanctificamini, & venite mecum vt immolem. Sanctificauit ergo Isai & filios eius, & vocauit eos ad sacrificium. * Cumque ingressi essent, vidit Eliab, & ait: Num coram Domino est Christus eius? * Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturæ eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico: homo enim videt ea quæ parent, " Dominus autem intuetur cor. * Et vocauit Isai Abinadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.. * Adduxit autem Isai Samma, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus. * Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuele: & ait Samuel ad Isai: Non elegit Dominus ex istis. * Dixitque Samuel ad Isai: Numquid iam completi sunt filij? Qui respondit: Adhuc reliquus est paruulus, & pascit oues. Et ait Samuel ad Isai: Mitte, & adduc eum: nec enim discumbemus priùs quàm huc ille veniat. * Misit ergo, & adduxit eum. Erat autem rufus, & pulcher aspectu, decoraque facie. & ait Dominus: Surge, vnge eum, ipse est enim. * Tulit ergo Samuel cornu olei, & vnxit eum in medio fratrum eius: & " directus est Spiritus Domini à die illa in Dauid, & deinceps: surgensque Samuel abiit in Ramatha. * Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequam, à Domino. * Dixeruntque serui Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te. * Iubeat dominus noster, & serui tui, qui coram te sunt, quærent hominem scientem psallere cithara, vt quando arripuerit te spiritus Domini malus, psallat manu sua, & leuiùs feras. * Et ait Saul ad seruos suos: Prouidete ergo mihi aliquem bene psallentem, & adducite eum ad me. * Et respondens vnus de pueris, ait: Ecce vidi filium Isai Bethlehemitem scientem psallere, & fortissimum robore, & virum bellicosum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum: & Dominus est cum eo. * Misit ergo Saul nuncios ad Isai, dicens: Mitte ad me Dauid filium tuum, qui est in pascuis. * Tulit itaque Isai asinum plenum panibus, & lagenam vini, & hœdum de capris vnum, & misit per manum Dauid filij sui Sauli. * Et venit Dauid ad Saul, & stetit coram eo: at ille dilexit eum nimis, & factus est eius armiger. * Misitque Saul ad Isai dicens: Stet Dauid in conspectu meo: inuenit enim gratiam in oculis meis. * Igitur quandocúmque spiritus Domini malus arripiebat Saul, Dauid tollebat citharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & leuiùs habebat. recedebat enim ab eo spiritus malus.

CAP. XVII.

COngregantes autem Philisthiim agmina sua in prælium, conuenerunt in Socho Iudæ: & castrametati sunt inter Socho & Azeca in finibus Dommim. * Porrò Saul & filij Israel congregati venerunt in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthiim. * Et Philisthiim stabant super montẽ ex parte hac, & Israel stabat supra montẽ ex altera parte:

vall is-

" Psal. 7. v. 10

" 2. Reg. 7. b. 8 Psal. 77. g. 76. 38. v. 21 Act. 7 f. 46. & 13. e. 36

vallisque erat inter eos. * Et egressus est vir 4
spurius de castris Philisthinorum nomine
Goliath, de Geth, altitudinis sex cubitorum
& palmi: * & cassis ærea super caput eius, & 5
lorica squamata induebatur. porrò pondus
loricæ eius, quinque millia siclorum æris
erat: * & ocreas æreas habebat in cruribus: 6
& clypeus æreus tegebat humeros eius. * ha- 7
stile autẽ hastæ eius erat quasi liciatorium
texentium. ipsum autem ferrum hastæ eius
sexcentos siclos habebat ferri: & armiger
eius antecedebat eum. * Stansque clamabat 8
aduersum phalangas Israel, & dicebat eis:
Quare venistis parati ad prælium? Num-
quid ego non sum Philisthæus, & vos serui
Saul? Eligite ex vobis virum, & descendat B
ad singulare certamen. * si quiuerit pugna- 9
re mecum, & percusserit me, erimus vobis
serui: si autem ego prævaluero, & percusse-
ro eum, vos serui eritis, & seruietis nobis.
* Et aiebat Philisthæus: Ego exprobraui ag- 10
minibus Israel hodie: Date mihi virum, &
ineat mecum singulare certamen. * Audiens 11
autem Saul, & omnes Israelitæ sermones
Philisthæi huiuscemodi, stupebant, & me-
tuebant nimis. * Dauid autem erat filius vi- 12
1.Sup.16. ri Ephrathæi, de quo \ suprà dictum est, de
a.1 Bethlehem Iuda, cui nomen erat Isai, qui
habebat octo filios, & erat vir in diebus
Saul senex, & grandæuus inter viros. * Ab- 13
ierunt autem tres filij eius maiores post
Saul in prælium: & nomina trium filio-
rum eius, qui perrexerunt ad bellum, Eliab
primogenitus, & secundus Abinadab, ter-
tiusque Samma. * Dauid autem erat mini- 14
mus. Tribus ergo maioribus secutis Sau-
lem, * abiit Dauid, & reuersus est à Saul, vt 15
pasceret gregem patris sui in Bethlehem.
* Procedebat verò Philisthæus manè & ve- 16
sperè, & stabat quadraginta diebus. * Dixit 17
autem Isai ad Dauid filium suum: Accipe
fratribus tuis ephi polentæ, & decem
panes istos, & curre in castra ad fratres
tuos, * & decem formellas casei has deferes 18
ad tribunum: & fratres tuos visitabis, si re- C
ctè agant: & cum quibus ordinati sunt, di-
sce. * Saul autem, & illi, & omnes filij Israel 19
in Valle terebinthi pugnabant aduersum
Philisthiim. * Surrexit itaque Dauid manè, 20
& commendauit gregem custodi: & onu-
stus abiit, sicut præceperat ei Isai. Et venit
ad locum Magala, & ad exercitum, qui e-
gressus ad pugnam vociferatus erat in cer-
tamine. * Direxerat enim aciem Israel, sed 21
& Philisthiim ex aduerso fuerant præpara-
ti. * Derelinquens ergo Dauid vasa quæ at- 22

tulerat, sub manu custodis ad sarcinas, cu-
currit ad locum certaminis, & interroga-
bat si omnia rectè agerentur erga fratres
suos. * Cumque adhuc ille loqueretur eis, 23
apparuit vir ille spurius ascendens, Goliath
nomine, Philisthæus, de Geth, de castris
Philisthinorum: & loquente eo hæc eadem
verba audiuit Dauid. * Omnes autem Is- 24
raelitæ, cùm vidissent virum, fugerunt à fa-
cie eius, timentes eum valde. * Et dixit vnus 25
quispiam de Israel: Num vidistis virum
hunc, qui ascendit? ad exprobrãdum enim
Israeli ascendit. Virum ergo, qui percusse- D
rit eum, ditabit rex diuitiis magnis, & fi-
liam suam dabit ei, & domum patris eius
faciet absque tributo in Israel. * Et ait Da- 26
uid ad viros, qui stabant secum, dicens:
Quid dabitur viro, qui percusserit Philis-
thæum hunc, & tulerit opprobrium de
Israel? quis enim est hic Philisthæus incir-
cumcisus, qui exprobrauit acies Dei viuen-
tis? * Referebat autem ei populus eumdem 27
sermonem, dicens: Hæc dabuntur viro,
qui percusserit eum. * Quod cùm audisset 28
Eliab frater eius maior, loquente eo cum
aliis, iratus est contra Dauid, & ait: Quare
venisti, & quare dereliquisti pauculas oues
illas in deserto? ego noui superbiam tuam,
& nequitiam cordis tui: quia vt videres
prælium, descendisti. * Et dixit Dauid: 29
Quid feci? numquid non verbum est? * Et 30
declinauit paululum ab eo ad alium: dixit-
que eumdem sermonem. Et respondit ei
populus verbum sicut priùs. * Audita sunt 31
autem verba, quæ locutus est Dauid, & an-
nunciata in conspectu Saul. * Ad quem 32
cùm fuisset adductus, locutus est ei: Non
concidat cor cuiusquam in eo: ego seruus
tuus vadam, & pugnabo aduersus Philis-
thæum. * Et ait Saul ad Dauid: Non vales 33
resistere Philisthæo isti, nec pugnare aduer-
sus eum: quia puer es, hic autem vir bellator
est ab adolescentia sua. * Dixitq; Dauid ad 34
Saul: \ Pascebat seruus tuus patris sui gre- E \1.
gem, & veniebat leo, vel vrsus, & tollebat 4.1
arietem de medio gregis: * & persequebar 35
eos, & percutiebam, eruebamq; de ore eo-
rum: & illi consurgebant aduersum me, &
apprehendebam mentum eorum, & suffo-
cabam, interficiebamque eos. * Nam & 36
leonem, & vrsum interfeci ego seruus tuus:
erit igitur & Philisthæus hic incircumcisus,
quasi vnus ex eis. Nunc vadam, & aufe-
ram opprobrium populi: quoniam quis est
iste Philisthæus incircumcisus, qui ausus
est maledicere exercitui Dei viuentis? * Et 37

ait Dauid: Dominus qui eripuit me de manu leonis, & de manu vrsi, ipse me liberabit de manu Philisthæi huius. Dixit autem Saul ad Dauid: Vade, & Dominus tecum sit. * Et induit Saul Dauid vestimentis suis, 38
& imposuit galeam æreā super caput eius, & vestiuit eum lorica. * Accinctus ergo 39
Dauid gladio eius super vestem suam, cœpit tentare si armatus posset incedere: non enim habebat consuetudinem. Dixitque Dauid ad Saul: Non possum sic incedere, quia non vsum habeo. Et deposuit ea, * & 40
tulit baculum suum, quem semper habebat in manibus: & elegit sibi quinque limpidissimos lapides de torrente, & misit eos in peram pastoralem, quā habebat secum, & fundam manu tulit: & processit aduersum Philisthæum. * ibat autem Philisthæus 41
incedens, & appropinquans aduersum Dauid, & armiger eius ante eum. * Cumque 42
inspexisset Philisthæus, & vidisset Dauid, despexit eum. Erat enim adolescens: rufus, & pulcher aspectu. * Et dixit Philisthæus 43
ad Dauid: Numquid ego canis sum, quòd tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philisthæus Dauid in diis suis: * dixitque ad 44
Dauid: Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ. * Dixit autem Dauid ad Philisthæum: Tu venis ad 45
me cum gladio, & hasta, & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israel, quibus exprobrasti * hodie, & dabit te Dominus in 46
manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: & dabo cadauera castrorum Philisthiim hodie volatilibus cæli, & bestiis terræ: vt sciat omnis terra quia est Deus in Israel. * Et nouerit vniuersa eccle- 47
sia hæc, quia non in gladio, nec in hasta saluat Dominus: ipsius enim est bellum, & tradet vos in manus nostras. * Cùm ergo 48
surrexisset Philisthæus, & veniret, & appropinquaret contra Dauid, festinauit Dauid, & cucurrit ad pugnā ex aduerso Philisthæi. * Et misit manum suam in peram, 49
tulitque vnum lapidem, & funda iecit, & circumducens percussit Philisthæum in fronte: & infixus est lapis in fronte eius, & cecidit in faciem suam super terram. * \\ Præ- 50
ualuitque Dauid aduersum Philisthæum in funda & lapide, percussumque Philisthæum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu Dauid, * cucurrit, & ste- 51
tit super Philisthæum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eum, præciditque caput eius. Videntes autem Philisthiim, quòd mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt. * Et consurgentes viri Israel & Iuda vociferati sunt, & persecuti sunt Philisthæos vsque dum venirent in vallem, & vsque ad portas Accaron, ceciderunt; vulnerati de Philisthiim in via Saraim, & vsque ad Geth, & vsque ad Accaron. * Et reuertentes filij Israel post- 52 53
quam persecuti fuerant Philisthæos, inuaserunt castra eorum. * Assumens autem Dauid caput Philisthæi, attulit illud in Ierusalem: arma verò eius posuit in tabernaculo 54
suo. * Eo autem tempore, quo viderat Saul Dauid egredientem contra Philisthæum, ait ad Abner principem militiæ: De qua stirpe descendit hic adolescens, Abner? Dixitque Abner: Viuit anima tua, rex, si noui. 55 56
* Et ait rex: Interroga tu, cuius filius sit iste puer. * Cumque regressus esset Dauid, per- 57
cusso Philisthæo, tulit eum Abner, & introduxit coram Saule, caput Philisthæi habentem in manu. * Et ait ad eum Saul: De 58
qua progenie es ô adolescēs? Dixit; Dauid: Filius serui tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

CAP. XVIII.

ET factum est cùm complesset loqui ad Saul: anima Ionathæ conglutinata est animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam. * Tulitque eum Saul in die illa, & non concessit ei vt reuerteretur in domum patris sui. * Inierunt autem Dauid & Ionathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam. * Nam expoliauit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam Dauid, & reliqua vestimenta sua vsque ad gladium & arcū suum, & vsque ad balteum. * Egrediebatur quoque Dauid ad omnia quæcumque misisset eum Saul, & prudenter se agebat: posuit; eum Saul super viros belli, & acceptus erat in oculis vniuersi populi, maximéque in conspectu famulorum Saul. * Porrò cùm reuerteretur percusso Philisthæo Dauid, egressæ sunt mulieres de vniuersis vrbibus Israel, cantantes, chorósque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis lætitiæ, & in sistris. * Et præcinebant mulieres ludentes, atque dicentes: \\ Percussit Saul mille, & Dauid decem millia. * Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis eius sermo iste: dixitque: Dederunt Dauid decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei superest, nisi solum regnum? * Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat Dauid à die illa, & deinceps. * Post diem autem alteram,

1 A 2 3 4 5 B 6 7 8 C 9 10

\\ Eccli. 4. a. 4 1. Mach. 4. d. 30

\\ Eccli. 47. a. 7

inuasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ: Dauid autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies. tenebatque Saul lanceam, * & misit eam, 11
putans quòd configere posset Dauid cum pariete: & declinauit Dauid à facie eius secundò. * Et timuit Saul Dauid, eo quòd 12
Dominus esset cum eo, & à se recessisset. * Amouit ergo eum Saul à se, & fecit eum 13
tribunum super mille viros: & egrediebatur, & intrabat in cõspectu populi. * In omnibus quoque viis suis Dauid prudenter 14
agebat, & Dominus erat cum eo. * Vidit itaque Saul quòd prudens esset nimis, & cœpit cauere eum. * Omnis autem Israel & Iuda diligebat Dauid: ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos. * Dixitq; Saul 17
ad Dauid: Ecce filia mea maior Merob, ipsam dabo tibi vxorem: tantummodo esto vir fortis, & præliare bella Domini. Saul autẽ reputabat, dicens: Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philisthinorum. * Ait autem Dauid ad Saul: Quis 18
ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, vt fiam gener regis? * Factum est autem tempus cùm deberet dari 19
Merob filia Saul Dauid, data est Hadrieli Molathitæ vxor. * Dilexit autem Dauid 20
Michol filia Saul altera. Et nunciatum est Saul, & placuit ei. * Dixitque Saul: Dabo 21
eam illi, vt fiat ei in scandalum, & sit super eum manus Philisthinorum. Dixitq; Saul ad Dauid: In duabus rebus gener meus eris hodie. * Et mandauit Saul seruis suis: Lo- 22
quimini ad Dauid clam me, dicentes: Ecce places regi, & omnes serui eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. * Et locuti 23
sunt serui Saul in auribus Dauid omnia verba hæc. Et ait Dauid: Num parum videtur vobis, generum esse regis? Ego autem sum vir pauper & tenuis. * Et renun- 24
ciauerunt serui Saul, dicentes: Huiuscemodi verba locutus est Dauid. * Dixit autem 25
Saul: Sic loquimini ad Dauid: Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantùm centum præputia Philisthinorum, vt fiat vltio de inimicis regis. Porrò Saul cogitabat tradere Dauid in manus Philisthinorum. * Cumque renunciassent serui eius Dauid 26
verba, quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis Dauid, vt fieret gener regis. * Et 27
post paucos dies surgens Dauid, abiit cum viris, qui sub eo erant. Et percussit ex Philisthiim ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumerauit ea regi, vt esset gener eius. Dedit itaque Saul ei Michol 28
filiam suam vxorem. * Et vidit Saul, & intellexit quòd Dominus esset cum Dauid. Michol autem filia Saul diligebat 29
eum. * Et Saul magis cœpit timere Dauid: factusque est Saul inimicus Dauid cunctis diebus. * Et egressi sunt principes 30
Philisthinorum. à principio autem egressionis eorum, prudentiùs se gerebat Dauid quàm omnes serui Saul, & celebre factum est nomen eius nimis.

CAP. XIX.

LOcutus est autem Saul ad Ionathan 1
filium suum, & ad omnes seruos suos, vt occiderent Dauid. Porrò Ionathas filius Saul diligebat Dauid valde. * Et indicauit 2
Ionathas Dauid, dicens: Quærit Saul pater meus occidere te: quapropter obserua te, quæso, manè, & manebis clàm, & abscondêris. * Ego autem egrediens stabo iu- 3
xta patrem meum, in agro vbicumque fueris: & ego loquar de te ad patrem meum: & quodcũque videro, nunciabo tibi. * Lo- 4
cutus est ergo Ionathas de Dauid bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex in seruum tuum Dauid, quia non peccauit tibi, & opera eius bona sunt tibi valde. * Et posuit animam suam in manu sua, & percussit Philisthæũ, & fecit Dominus salutẽ magnam vniuerso Israeli: vidisti, & lętatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens Dauid, qui est 6
absque culpa? * Quod cùm audisset Saul, placatus voce Ionathæ, iurauit: Viuit Dominus, quia non occidetur. * Vocauit itaque Ionathas Dauid, & indicauit ei omnia verba hæc: & introduxit Ionathas Dauid ad Saul, & fuit ante eum, sicut fuerat heri & nudiustertius. * Motum est autem rursum bellum: & egressus Dauid, pugnauit aduersum Philisthiim: percussitq; eos plaga magna, & fugerunt à facie eius. * Et factus est spiritus Domini malus in Saul. sedebat autem in domo sua, & tenebat lanceam: porrò Dauid psallebat manu sua. * Nisusque est Saul configere Dauid lancea in pariete, & declinauit Dauid à facie Saul: lancea autem casso vulnere perlata est in parietem, & Dauid fugit, & saluatus est 11
nocte illa. * Misit ergo Saul satellites suos in domum Dauid, vt custodirent eum, & interficeretur manè. Quod cùm annunciasset Dauid Michol vxor sua, dicens: Nisi saluaueris te nocte hac, cras morieris: * de- 12
posuit eum per fenestram. porrò ille abiit & aufugit, atque saluatus est. * Tulit 13

autem Michol ſtatuam, & poſuit eam ſuper lectum, & pellem piloſam caprarum poſuit ad caput eius, & operuit eam veſtimentis. * Miſit autem Saul apparitores, qui raperent Dauid: & reſponſum eſt quòd ægrotaret. * Rurſumq; miſit Saul nuncios vt viderent Dauid, dicens: Afferte eum ad me in lecto, vt occidatur. * Cumque veniſſent nuncij, inuentum eſt ſimulacrum ſuper lectum, & pellis caprarum ad caput eius. * Dixitq; Saul ad Michol: Quare ſic illuſiſti mihi, & dimiſiſti inimicum meum vt fugeret? Et reſpondit Michol ad Saul: Quia ipſe locutus eſt mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te. * Dauid autem fugiens, ſaluatus eſt, & venit ad Samuel in Ramatha, & nũciauit ei omnia quæ fecerat ſibi Saul: & abierunt ipſe & Samuel, & morati ſunt in Naioth. * Nunciatum eſt autem Sauli à dicentibus: Ecce Dauid in Naioth in Ramatha. * Miſit ergo Saul lictores, vt raperent Dauid: qui cùm vidiſſent cuneũ prophetarũ vaticinantium, & Samuelem ſtantem ſuper eos, factus eſt etiam Spiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipſi. * Quod cùm nunciatum eſſet Sauli, miſit & alios nuncios: prophetauerunt autem & illi. Et rurſum miſit Saul tertios nuncios: qui & ipſi prophetauerunt. Et iratus iracundia Saul, * abiit etiam ipſe in Ramatha, & venit vſque ad ciſternam magnam, quæ eſt in Socho, & interrogauit, & dixit: In quo loco ſunt Samuel & Dauid? Dictumque eſt ei: Ecce in Naioth ſunt in Ramatha. * Et abiit in Naioth in Ramatha, & factus eſt etiam ſuper eum Spiritus Domini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat vſquedum veniret in Naioth in Ramatha. * Et expoliauit etiam ipſe ſe veſtimentis ſuis, & prophetauit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota die illa & nocte. Vnde & exiuit prouerbium: "Num & Saul inter prophetas?

"Sup. 10. 6. 12

CAP. XX.

FVgit autem Dauid de Naioth, quæ eſt in Ramatha, venienſque locutus eſt coram Ionatha: Quid feci? quæ eſt iniquitas mea, & quod peccatum meum in patrem tuum, quia quærit animam meam? * Qui dixit ei: Abſit, non morieris: neque enim faciet pater meus quidquam grande vel paruum, niſi prius indicauerit mihi: hunc ergo celauit me pater meus ſermonem tantummodo? nequaquam erit iſtud. * Et iurauit rurſum Dauidi. Et ille ait: Scit profectò pater tuus quia inueni gratiam in oculis tuis, & dicet: Neſciat hoc Ionathas, ne fortè triſtetur. Quinimmò viuit Dominus, & viuit anima tua, quia vno tantùm (vt ita dicam) gradu, ego morſque diuidimur. * Et ait Ionathas ad Dauid: Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi. * Dixit autem Dauid ad Ionathan: Ecce calendæ ſunt craſtino, & ego ex more ſedere ſoleo iuxta regem ad veſcendum: dimitte ergo me vt abſcondar in agro vſque ad veſperam diei tertiæ. * Si reſpiciens requiſierit me pater tuus, reſpondebis ei: Rogauit me Dauid, vt iret celeriter in Bethlehem ciuitatem ſuam: quia victimæ ſollemnes ibi ſunt vniuerſis contribulibus ſuis. * Si dixerit, Bene: pax erit ſeruo tuo. ſi autem fuerit iratus, ſcito quia completa eſt malitia eius. * Fac ergo miſericordiam in ſeruum tuum: quia fœdus Domini me famulum tuum tecum inire feciſti. ſi autem eſt iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me. * Et ait Ionathas: Abſit hoc à te: neque enim fieri poteſt, vt ſi certè cognouero completam eſſe patris mei malitiam contra te, non annunciem tibi. * Reſponditque Dauid ad Ionathan: Quis renunciabit mihi, ſi quid fortè reſpõderit tibi pater tuus durè de me? * Et ait Ionathas ad Dauid: Veni, & egrediamur foras in agrum. Cumque exiſſent ambo in agrum, * ait Ionathas ad Dauid: Domine Deus Iſrael, ſi inueſtigauero ſententiam patris mei craſtino vel perendie: & aliquid boni fuerit ſuper Dauid, & non ſtatim miſero ad te, & notum tibi fecero, * hæc faciat Dominus Ionathæ, & hæc addat. Si autem perſeuerauerit patris mei malitia aduerſum te, reuelabo aurem tuam, & dimittam te, vt vadas in pace, & ſit Dominus tecum, ſicut fuit cum patre meo. * Et ſi vixero, facies mihi miſericordiam Domini: ſi verò mortuus fuero, * non auferes miſericordiam tuam à domo mea vſque in ſempiternum, quando eradicauerit Dominus inimicos Dauid, vnumquemque de terra: auferat Ionathan de domo ſua, & requirat Dominus de manu inimicorum Dauid. * Pepigit ergo Ionathas fœdus cum domo Dauid: & requiſiuit Dominus de manu inimicorum Dauid. * Et addidit Ionathas deierare Dauid, eo quòd diligeret illum: ſicut enim animam ſuam, ita diligebat eum. * Dixitque ad eum Ionathas: Cras calendæ ſunt, & requirêris: * requiretur enim ſeſſio tua vſque perendie. Deſcendes

ergo festinus, & venies in locum vbi celandus es in die qua operari licet, & sedebis iuxta lapidem, cui nomen est Ezel. * Et ego tres sagittas mittam iuxta eum, & iaciam quasi exercens me ad signum. * Mittam quoque & puerum, dicens ei: Vade, & affer mihi sagittas. * Si dixero puero: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali, viuit Dominus. Si autem sic locutus fuero puero: Ecce sagittæ vltra te sunt: vade in pace, quia dimisit te Dominus. * De verbo autem quod locuti sumus ego & tu, sit Dominus inter me & te vsque in sempiternum. * Absconditus est ergo Dauid in agro, & venerunt calendæ, & sedit rex ad comedendum panem. * Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundùm consuetudinem) quę erat iuxta parietem, surrexit Ionathas, & sedit Abner ex latere Saul, vacuuque apparuit locus Dauid. * Et non est locutus Saul quidquam in die illa: cogitabat enim quòd fortè euenisset ei, vt non esset mundus, nec purificatus. * Cumque illuxisset dies secunda post calendas, rursus apparuit vacuus locus Dauid. Dixitq; Saul ad Ionathan filium suum: Cur non venit filius Isai nec heri, nec hodie ad vescēdum? * Respondit que Ionathas Sauli: Rogauit me obnixè, vt iret in Bethlehem, * & ait: Dimitte me, quoniam sacrificium sollemne est in ciuitate, vnus de fratribus meis accersiuit me: nunc ergo si inueni gratiam in oculis tuis, vadam citò, & videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis. * Iratus autem Saul aduersum Ionathan, dixit ei: Fili mulieris virum vltrò rapientis, numquid ignoro quia diligis filium Isai in confusionem tuam, & in confusionem ignominiosæ matris tuæ? * Omnibus enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte, & adduc eum ad me: quia filius mortis est. * Respondens autem Ionathas Sauli patri suo, ait: Quare morietur? quid fecit? * Et arripuit Saul lanceam vt percuteret eum. Et intellexit Ionathas quòd definitum esset à patre suo, vt interficeret Dauid. * Surrexit ergo Ionathas à mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem. Contristatus est enim super Dauid, eo quòd confudisset eum pater suus. * Cumque illuxisset manè, venit Ionathas in agrum iuxta placitum Dauid, & puer paruulus cum eo, * & ait ad puerum suum:

G Vade, & affer mihi sagittas, quas ego iacio. Cumque puer cucurrisset, iecit aliam sagittam trans puerum. * Venit itaque puer ad locum iaculi, quod miserat Ionathas: & clamauit Ionathas post tergum pueri, & ait: Ecce ibi est sagitta porrò vltra te. * Clamauitque iterum Ionathas post tergum pueri, dicens: Festina velociter, ne steteris. Collegit autem puer Ionathę sagittas, & attulit ad dominum suum: * & quid ageretur, penitùs ignorabat: tantummodo enim Ionathas & Dauid rem nouerant. * Dedit ergo Ionathas arma sua puero, & dixit ei: Vade, & defer in ciuitatem. * Cumque abiisset puer, surrexit Dauid de loco, qui vergebat ad Austrum, & cadens pronus in terram, adorauit tertiò: & osculantes se alterutrum, fleuerunt pariter, Dauid autem amplius. * Dixit ergo Ionathas ad Dauid: Vade in pace: quæcumque iurauimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus sit inter me & te, & inter semen meum & semen tuum vsque in sempiternum. * Et surrexit Dauid, & abiit: sed & Ionathas ingressus est ciuitatem.

CAP. XXI.

VEnit autem Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotem: & obstupuit Achimelech, eo quòd venisset Dauid. Et dixit ei: Quare tu solus, & nullus est tecum? * Et ait Dauid ad Achimelech sacerdotem: Rex præcepit mihi sermonem, & dixit: Nemo sciat rem, propter quam missus es à me, & cuiusmodi præcepta tibi dederim: nam & pueris condixi in illū & illum locū. * Nunc ergo siquid habes ad manum, vel quinque panes, da mihi, aut quidquid inueneris. * Et respondens sacerdos ad Dauid, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantùm panem sanctum: si mundi sunt pueri, maximè à mulieribus? * Et respondit Dauid sacerdoti, & dixit ei: Equidem, si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri & nudiustertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puerorum sancta. porrò via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis. * Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. neque enim erat ibi panis, nisi tantùm panes propositionis, qui sublati fuerant à facie Domini, vt ponerentur panes calidi. * Erat autem ibi vir quidam de seruis Saul, in die illa, intus in tabernaculo Domini: & nomen eius Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul. * Dixit

autem

autem Dauid ad Achimelech: Si habes hîc ad manum haſtam, aut gladium? quia gladium meum, & arma mea non tuli mecum. ſermo enim regis vrgebat. * Et dixit ſacerdos: Ecce hic gladius Goliath Philiſthæi, quem percuſſiſti in Valle terebinthi, eſt inuolutus pallio poſt ephod: ſi iſtum vis tollere, tolle. neque enim hîc eſt alius abſque eo. Et ait Dauid: Non eſt huic alter ſimilis, da mihi eum. * Surrexit itaque Dauid, & fugit in die illa à facie Saul: & venit ad Achis regem Geth: * dixeruntque ſerui Achis ad eum cùm vidiſſent Dauid: Numquid non iſte eſt Dauid rex terræ? nónne huic cantabant per choros, dicentes: "Percuſſit Saul mille, & Dauid decem millia? * Poſuit autem Dauid ſermones iſtos in corde ſuo, & extimuit valde à facie Achis regis Geth. * Et immutauit os ſuum coram eis, & collabebatur inter manus eorum, & impingebat in oſtia portæ, defluebantque ſaliuæ eius in barbam. * Et ait Achis ad ſeruos ſuos: Vidiſtis hominem inſanum: quare adduxiſtis eum ad me? * An deſunt nobis furioſi, quòd introduxiſtis iſtum, vt fureret me præſente? hiccine ingredietur domum meam?

"Sup. 18. b. 7 Eccli. 47. a. 7

CAP. XXII.

ABiit ergo Dauid inde, & fugit in ſpeluncam Odollam. Quod cùm audiſſent fratres eius, & omnis domus patris eius, deſcenderunt ad eum illuc. * Et conuenerunt ad eum omnes, qui erant in anguſtia conſtituti, & oppreſſi ære alieno, & amaro animo: & factus eſt eorũ princeps, fueruntque cum eo quaſi quadringenti viri. * Et profectus eſt Dauid inde in Maſpha, quæ eſt Moab: & dixit ad regem Moab: Maneat, oro, pater meus & mater mea vobiſcũ, donec ſciam quid faciat mihi Deus. * Et reliquit eos ante faciem regis Moab: manſeruntque apud eum cunctis diebus, quibus Dauid fuit in præſidio. * Dixítque Gad propheta ad Dauid: Noli manere in præſidio, proficiſcere, & vade in Terram Iuda. Et profectus eſt Dauid, & venit in ſaltum Haret. * Et audiuit Saul quòd apparuiſſet Dauid, & viri qui erant cum eo. Saul autẽ cùm maneret in Gabaa, & eſſet in nemore, quod eſt in Rama, haſtam manu tenens, cunctíque ſerui eius circumſtarent eum, * ait ad ſeruos ſuos qui aſſiſtebant ei: Audite nunc filij Iemini: numquid omnibus vobis dabit filius Iſai agros & vineas, & vniuerſos vos faciet tribunos, & centuriones: * quoniam coniuraſtis omnes aduerſum me, & non eſt qui mihi renunciet, maximè cùm & filius meus fœdus inierit cum filio Iſai? Non eſt qui vicẽ meam doleat ex vobis, nec qui annunciet mihi: eo quòd ſuſcitauerit filius meus ſeruũ meum aduerſum me, inſidiantem mihi vſque hodie. * Reſpondens autem Doeg Idumæus, qui aſſiſtebat, & erat primus inter ſeruos Saul, Vidi, inquit, filium Iſai in Nobe apud Achimelech filium Achitob ſacerdotem. * Qui conſuluit pro eo Dominum, & cibaria dedit ei: ſed & gladium Goliath Philiſthæi dedit illi. * Miſit ergo rex ad accerſendum Achimelech ſacerdotem filium Achitob, & omnem domum patris eius, ſacerdotum, qui erant in Nobe, qui vniuerſi venerunt ad regem. * Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui reſpondit: Præſto ſum domine. * Dixítque ad eum Saul: Quare coniuraſtis aduerſum me, tu & filius Iſai, & dediſti ei panes & gladium, & conſuluiſti pro eo Deum, vt conſurgeret aduerſum me, inſidiator vſque hodie permanens? * Reſpondenſq; Achimelech regi, ait: Et quis in omnibus ſeruis tuis, ſicut Dauid fidelis, & gener regis, & pergens ad imperium tuum, & glorioſus in domo tua? * Num hodie cœpi pro eo cõſulere Deum? abſit hoc à me: ne ſuſpicetur rex aduerſus ſeruum ſuum rem huiuſcemodi, in vniuerſa domo patris mei: non enim ſciuit ſeruus tuus quidquam ſuper hoc negotio, vel modicum vel grande. * Dixítque rex: Morte morieris Achimelech, tu, & omnis domus patris tui. * Et ait rex emiſſariis, qui circumſtabant eum: Conuertimini, & interficite ſacerdotes Domini: nam manus eorum cum Dauid eſt: ſcientes quòd fugiſſet, & non indicauerunt mihi. Noluerunt autem ſerui regis extendere manus ſuas in ſacerdotes Domini. * Et ait rex ad Doeg: Conuertere tu, & irrue in ſacerdotes. Conuerſuſque Doeg Idumæus, irruit in ſacerdotes, & trucidauit in die illa octoginta quinque viros veſtitos ephod lineo. * Nobe autem ciuitatem ſacerdotum percuſſit in ore gladij, viros & mulieres, & paruulos, & lactentes, bouemque & aſinum, & ouem in ore gladij. * Euadens autem vnus filius Achimelech, filij Achitob, cuius nomen erat Abiathar, fugit ad Dauid, * & annunciauit ei quòd occidiſſet Saul ſacerdotes Domini. * Et ait Dauid ad Abiathar: Sciebã in die illa, quòd cùm ibi eſſet Doeg Idumæus, proculdubio annunciaret Sauli:

ego sum reus omnium animarum patris tui. * Mane mecum, ne timeas: si quis quæsierit animam meam, quæret & animam tuam, mecumque seruaberis.

CAP. XXIII.

ET annunciauerunt Dauid, dicentes: Ecce Philisthiim oppugnant Ceilam, & diripiunt areas. * Consuluit ergo Dauid Dominum, dicens: Num vadam, & percutiam Philisthæos istos? Et ait Dominus ad Dauid: Vade, & percuties Philisthæos, & Ceilam saluabis. * Et dixerunt viri, qui erant cum Dauid, ad eum: Ecce nos hîc in Iudæa consistentes timemus: quanto magis si ierimus in Ceilam aduersum agmina Philisthinorum? * Rursum ergo Dauid consuluit Dominum. Qui respondens, ait ei: Surge, & vade in Ceilam: ego enim tradam Philisthæos in manu tua. * Abiit ergo Dauid, & viri eius in Ceilam, & pugnauit aduersum Philisthæos, & abegit iumenta eorum, & percussit eos plaga magna: & saluauit Dauid habitatores Ceilæ. * Porrò eo tempore, quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad Dauid in Ceilam, ephod secum habens descenderat. * Nunciatum est autem Sauli quòd venisset Dauid in Ceilam: & ait Saul: Tradidit eum Deus in manus meas, conclususque est introgressus vrbem, in qua portæ & seræ sunt. * Et præcepit Saul omni populo vt ad pugnam descenderet in Ceilam: & obsideret Dauid, & viros eius. * Quod cùm Dauid resciisset quia præpararet ei Saul clàm malum, dixit ad Abiathar sacerdotem: Applica ephod. * Et ait Dauid: Domine Deus Israel, audiuit famam seruus tuus, quòd disponat Saul venire in Ceilam, vt euertat vrbem propter me: * Si tradent me viri Ceilæ in manus eius? & si descendet Saul, sicut audiuit seruus tuus? Domine Deus Israel indica seruo tuo. Et ait Dominus: Descendet. * Dixitque Dauid: Si tradẽt me viri Ceilæ, & viros qui sunt mecum, in manus Saul? Et dixit Dominus: Tradent. * Surrexit ergo Dauid & viri eius quasi sexcenti, & egressi de Ceila, huc atque illuc vagabantur incerti: nunciatumque est Sauli quòd fugisset Dauid de Ceila, & saluatus esset: quam ob rem dissimulauit exire. * Morabatur autem Dauid in deserto in locis firmissimis, mansitque in monte solitudinis Ziph, in monte opaco: quærebat eum tamen Saul cunctis diebus: & non tradidit eum Deus in manus eius. * Et vidit Dauid quòd egressus esset Saul vt quæreret animam eius. Porrò Dauid erat in deserto Ziph in silua. * Et surrexit Ionathas filius Saul, & abiit ad Dauid in siluam, & confortauit manus eius in Deo: dixitque ei: * Ne timeas: neque enim inueniet te manus Saul patris mei, & tu regnabis super Israel, & ego ero tibi secundus, sed & Saul pater meus scit hoc. * Percussit ergo vterque fœdus coram Domino: mansitq; Dauid in silua: Ionathas autem reuersus est in domum suam. * \\ Ascenderunt autem Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Nónne ecce Dauid latitat apud nos in locis tutissimis siluæ, in Colle Hachila, quæ est ad dexteram deserti? * Nunc ergo, sicut desiderauit anima tua vt descenderes, descende: nostrum autem erit vt tradamus eum in manus regis. * Dixitque Saul: Benedicti vos à Domino, quia doluistis vicem meam. * Abite ergo, oro, & diligentiùs præparate, & curiosiùs agite, & considerate locum vbi sit pes eius, vel quis viderit eum ibi, recogitat enim de me, quòd callidè insidier ei. * Considerate & videte omnia latibula eius, in quibus absconditur: & reuertimini ad me ad rem certam, vt vadam vobiscum. quòd si etiam in terram se abstruserit, perscrutabor eum in cunctis millibus Iuda. * At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul: Dauid autem & viri eius erant in deserto Maon, in campestribus, ad dexteram Iesimon. * Iuit ergo Saul & socij eius ad quęrendum eum: & nunciatum est Dauid, statimq; descendit ad petram, & versabatur in deserto Maon. quod cùm audisset Saul, persecutus est Dauid in deserto Maon. * Et ibat Saul ad latus montis ex parte vna: Dauid autẽ & viri eius erant in latere montis ex parte altera: porrò Dauid desperabat se posse euadere à facie Saul: itaque Saul, & viri eius in modũ coronę cingebant Dauid, & viros eius, vt caperent eos. * Et nuncius venit ad Saul, dicens: Festina, & veni, quoniã infuderunt se Philisthiim super terram. * Reuersus est ergo Saul desistens persequi Dauid, & perrexit in occursum Philisthinorum. propter hoc vocauerunt locum illum, Petram diuidentem.

CAP. XXIIII.

ASCendit ergo Dauid inde: & habitauit in locis tutissimis Engaddi. * Cumque reuersus esset Saul, postquam persecutus est Philisthæos, nunciauerunt ei, dicentes: Ecce, Dauid in deserto est Engaddi. * Assumens ergo Saul tria millia electo-

\\ Inf. 26. a. 1

rum virorum ex omni Israel, perrexit ad inuestigandum Dauid & viros eius, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus peruiæ sunt. * Et venit ad caulas ouium, quę se offerebant vianti. eratque ibi spelunca, quam ingressus est Saul, vt purgaret ventrem: porrò Dauid & viri eius in interiore parte speluncæ latebant. * Et dixerunt serui Dauid ad eum: Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid & præcîdit oram chlamydis Saul silenter. * Post hæc percussit cor suum Dauid, eo quòd abscidisset oram chlamydis Saul. * Dixitque ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo, christo Domini, vt mittam manũ meam in eum, quia christus Domini est. * Et confregit Dauid viros suos sermonibus, & non permisit eos vt consurgerent in Saul: porrò Saul exurgẽs de spelunca, pergebat cœpto itinere. * Surrexit autem & Dauid post eum: & egressus de spelunca, clamauit post tergum Saul, dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: & inclinans se Dauid pronus in terram, adorauit, * dixítque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium, Dauid quærit malum aduersum te? * Ecce hodie viderunt oculi tui quòd tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca: & cogitaui vt occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus Domini est. * Quin potiùs pater mi, vide, & cognosce oram chlamydis tuæ in manu mea: quoniam cùm prę scinderem summitatem chlamydis tuæ, nolui extendere manum meã in te. animaduerte, & vide, quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccaui in te: tu autem insidiaris animæ meæ vt auferas eam. * Iudicet Dominus inter me & te, & vlciscatur me Dominus ex te: manus autem mea non sit in te. * Sicut & in prouerbio antiquo dicitur: AB IMPIIS egredietur impietas: manus ergo mea non sit in te. * Quem persequeris, rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem vnum. * Sit Dominus iudex, & iudicet inter me & te: & videat, & iudicet causam meam, & eruat me de manu tua. * Cùm autem complesset Dauid loquẽs sermones huiuscemodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hæc tua est fili mi Dauid? Et leuauit Saul vocem suam, & fleuit: * dixítque ad Dauid: Iustior tu es quàm ego: tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. * Et tu indicasti hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Dominus in manum tuã, & non occideris me. * Quis enim cùm inuenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc pro eo quod hodie operatus es in me. * Et nunc quia scio quòd certissimè regnaturus sis, & habiturus in manu tua regnum Israel: * iura mihi in Domino, ne deleas semen meum post me, neque auferas nomen meum de domo patris mei. * Et iurauit Dauid Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam: & Dauid, & viri eius ascenderunt ad tutiora loca. *

CAP. XXV.

MOrtuus \\ est autem Samuel, & congregatus est vniuersus Israel, & plãxerunt eum, & sepelierunt eum in domo sua in Ramatha. Consurgenscq; Dauid descendit in desertum Pharan. * Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, & possessio eius in Carmelo, & homo ille magnus nimis: erantque ei oues tria millia, & mille capræ: & accidit vt tonderetur grex eius in Carmelo. * Nomen autem viri illius erat Nabal: & nomen vxoris eius Abigail. eratque mulier illa prudentissima & speciosa: porrò vir eius durus, & pessimus, & malitiosus: erat autem de genere Caleb. * Cùm ergo audisset Dauid in deserto quòd tonderet Nabal gregem suum, * misit decem iuuenes, & dixit eis: Ascendite in Carmelũ, & venietis ad Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo pacificè. * Et dicetis: Sit fratribus meis, & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque habes, sit pax. * Audiui quòd tonderent pastores tui, qui erant nobiscum in deserto: numquam eis molesti fuimus, nec aliquãdo defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscũ in Carmelo. * Interroga pueros tuos, & indicabunt tibi. Nunc ergo inueniant pueri tui gratiam in oculis tuis: in die enim bona venimus. quodcumque inuenerit manus tua, da seruis tuis, & filio tuo Dauid. * Cumque venissent pueri Dauid, locuti sunt ad Nabal omnia verba hęc ex nomine Dauid: & siluerunt. * Respondens autem Nabal pueris Dauid, ait: Quis est Dauid? & quis est filius Isai? hodie increuerũt serui qui fugiũt dominos suos. * Tollã ergo panes meos, & aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, &

\\ *Eccli. 46. d. 23 Inf. 28. a. 3*

dabo viris quos neſcio vnde ſint? * Regreſſi ſunt itaque pueri Dauid per viam ſuam, & reuerſi venerunt, & nunciauerunt ei omnia verba quæ dixerat. * Tunc ait Dauid pueris ſuis: Accingatur vnuſquiſque gladio ſuo. C Et accincti ſunt ſinguli gladiis ſuis, accinctuſque eſt & Dauid enſe ſuo: & ſecuti ſunt Dauid quaſi quadringenti viri: porrò ducenti remanſerunt ad ſarcinas. * Abigail autem vxori Nabal nunciauit vnus de pueris ſuis, dicens: Ecce Dauid miſit nuncios de deſerto, vt benedicerent domino noſtro: & auerſatus eſt eos. * homines iſti, boni ſatis fuerunt nobis, & non moleſti: nec quidquam aliquando periit omni tempore, quo fuimus conuerſati cum eis in deſerto: * pro muro erant nobis tam in nocte quàm in die, omnibus diebus quibus pauimus apud eos greges. * Quam ob rem conſidera, & recogita quid facias: quoniam completa eſt malitia aduerſum virum tuum, & aduerſum domum tuam, & ipſe eſt filius Belial, ita vt nemo poſſit ei loqui. * Feſtinauit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duos vtres vini, & quinque arietes coctos, & quinque ſata polentæ, & centum ligaturas vuę paſſæ, & ducentas maſſas caricarum, & poſuit ſuper aſinos: * dixítque pueris ſuis: Prędcedite me: ecce, ego poſt tergum ſequar vos: viro autem ſuo Nabal non indicauit. * Cùm ergo aſcendiſſet aſinum, & deſcenderet ad radices montis, Dauid & viri eius deſcendebant in occurſum eius: quibus & illa occurrit. * Et ait Dauid: Verè fruſtra ſeruaui omnia quæ huius erant in deſerto, & non periit quidquam de cunctis quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi malum pro bono. * Hæc faciat Deus inimicis Dauid, & hæc addat, ſi reliquero de omnibus quæ ad ipſum pertinent vſque manè, mingentem ad parietem. * Cùm autem vidiſſet Abigail Dauid, feſtinauit, & deſcendit de aſino, & procidit coram Dauid ſuper faciem ſuam, & adorauit ſuper terram, * & cecidit ad pedes eius, & dixit: In me ſit, domine mi, hæc iniquitas: loquatur, obſecro, ancilla tua in auribus tuis: & audi verba famulæ tuæ. * Ne ponat, oro, dominus meus rex cor ſuum ſuper virum iſtum iniquum Nabal: quoniam ſecundùm nomen ſuum ſtultus eſt, & ſtultitia eſt cum eo: ego autem ancilla tua non vidi pueros tuos, domine mi, quos miſiſti. * Nunc ergo domine mi, viuit Dominus, & viuit anima tua, E qui prohibuit te ne venires in ſanguinem, & ſaluauit manũ tuam tibi: & nunc fiant ſicut Nabal inimici tui, & qui quærunt domino meo malum. * Quapropter ſuſcipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi domino meo: & da pueris qui ſequuntur te dominum meum. * Aufer iniquitatem famulæ tuæ: faciens enim faciet Dominus tibi domino meo domum fidelem, quia prælia Domini, domine mi, tu præliaris: malitia ergo non inueniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ. * Si enim ſurrexerit aliquando homo perſequens te, & quærens animam tuam, erit anima domini mei cuſtodita quaſi in faſciculo viuentium, apud Dominum Deum tuum: porrò inimicorum tuorum anima rotabitur, quaſi in impetu & circulo fundæ. * Cùm ergo fecerit Dominus tibi domino meo omnia quæ locutus eſt bona de te, & conſtituerit te ducem ſuper Iſrael, * non erit tibi hoc in ſingultum, & in ſcrupulum cordis domino meo, quòd effuderis ſanguinem innoxium, aut ipſe te vltus fueris: & cùm benefecerit Dominus domino meo, recordaberis ancillæ tuæ. * Et ait Dauid ad Abigail: Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui miſit hodie te in occurſum meum, & benedictum eloquium tuum, * & benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu mea. * Alioquin viuit Dominus Deus Iſrael qui prohibuit me ne malum facerem tibi: niſi citò veniſſes in occurſum mihi, non remanſiſſet Nabal vſque ad lucem matutinam, mingens ad parietem. * Suſcepit ergo Dauid de manu eius omnia quæ attulerat ei, dixítque ei: Vade pacificè in domũ tuam, ecce audiui vocem tuam, & honoraui faciem tuam. * Venit autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei conuiuium in domo eius, quaſi conuiuium regis, & cor Nabal iucundum: erat enim ebrius nimis: & non indicauit ei verbum puſillum aut grande vſque manè. * Diluculo autem cùm digeſſiſſet vinum Nabal, indicauit ei vxor ſua verba hæc, & emortuum eſt cor eius intrinſecus, & factus eſt quaſi lapis. * Cumque pertranſiſſent decem dies, percuſſit Dominus Nabal, & mortuus eſt. * Quod cùm audiſſet Dauid mortuum Nabal, ait: Benedictus Dominus, qui iudicauit cauſam opprobrij mei de manu Nabal, & ſeruum ſuum cuſtodiuit à malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput eius. Miſit ergo Dauid, & locutus eſt ad Abigail, vt ſumeret eam ſibi in vxorem. * Et venerunt pueri Dauid ad Abigail in Car-

melum,

melum,& locuti sunt ad eam,dicentes:Dauid misit nos ad te, vt accipiat te sibi in vxorem.* Quæ consurgens adorauit prona 41
in terram,& ait: Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorũ domini mei.
* Et festinauit,& surrexit Abigail, & ascendit super asinum, & quinque puellæ ierunt 42
cum ea, pedissequæ eius,& secuta est nuncios Dauid: & facta est illi vxor. * Sed & 43
Achinoam accepit Dauid de Iezrael:& fuit vtraque vxor eius. * Saul autem dedit Michol filiam suam vxorem Dauid Phalti, filio Lais, qui erat de Gallim. 44

CAP. XXVI.

ET venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa,dicentes: Ecce,Dauid absconditus est in colle Hachila, quæ est ex aduerso solitudinis.* Et surrexit Saul,& descendit in
desertum Ziph, & cum eo tria millia virorum de electis Israel, vt quæreret Dauid in deserto Ziph. * Et castrametatus est Saul in
Gabaa Hachila,quæ erat ex aduerso solitudinis in via: Dauid autem habitabat in deserto. Videns autẽ quòd venisset Saul post se in desertum, * misit exploratores, & didicit quòd illuc venisset certissimè.* Et surrexit Dauid clàm, & venit ad locũ vbi erat
Saul:cumq; vidisset locum,in quo dormiebat Saul,& Abner filius Ner, princeps militiæ eius,& Saulem dormientem in tentorio, & reliquum vulgus per circuitum eius,
* ait Dauid ad Achimelech Hethæum, & Abisai filium Saruiæ,fratrem Ioab,dicens: Quis descendet mecum ad Saul in castra? Dixítque Abisai: Ego descendam tecum.
* Venerunt ergo Dauid,& Abisai ad populum nocte,& inuenerunt Saul iacentem & dormientem in tentorio, & hastam fixam in terra ad caput eius: Abner autem & populum dormientes in circuitu eius.* Dixitque Abisai ad Dauid: Conclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas: nunc ergo perfodiam eum lancea in terra, semel, & secundò opus non erit. * Et dixit Dauid ad Abisai; Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in christum Domini,& innocens erit? * Et dixit Dauid:Viuit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius venerit vt moriatur, aut in prælium descendens perierit:* propitius sit mihi Dominus ne extendam manum meam in christum Domini. nunc igitur tolle hastam, quæ est ad caput eius, & scyphum aquæ,& abeamus.* Tulit igitur Dauid hastam, & scyphum aquæ, qui erat ad caput Saul, & abierunt: & non erat quisquã,qui videret,& intelligeret,& euigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos.* Cumq; transisset Dauid ex aduerso,& stetisset in vertice montis de longè,&esset grande interuallũ inter eos,
* clamauit Dauid ad populum, & ad Abner filium Ner,dicens:Nónne respondebis Abner? Et respondens Abner, ait: Quis es tu, qui clamas,& inquietas regem? * Et ait
Dauid ad Abner: Numquid non vir tu es? & quis alius similis tui in Israel? quare ergo non custodisti dominum tuum regem? ingressus est enim vnus de turba vt interficeret regem, dominum tuum. * Non est
bonum hoc, quod fecisti: viuit Dominus, quoniam filij mortis estis vos, qui non custodistis dominum vestrum,christum Domini. nunc ergo vide vbi sit hasta regis, & vbi sit scyphus aquæ, qui erat ad caput
eius.* Cognouit autem Saul vocem Dauid, & dixit: Numquid vox hæc tua, fili mi Dauid? & ait Dauid: Vox mea, domine
mi rex. * Et ait: Quam ob causam dominus meus persequitur seruum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea?
* Nunc ergo audi, oro,domine mi rex, verba serui tui: Si Dominus incitat te aduersum me, odoretur sacrificium: si autem filij hominum, maledicti sunt in conspectu
Domini: qui eiecerunt me hodie, vt non habitem in hereditate Domini, dicentes:
Vade, serui diis alienis. * Et nunc non effundatur sanguis meus in terrã coram Domino: quia egressus est rex Israel vt quærat
pulicem vnum, sicut persequitur perdix in montibus. * Et ait Saul: Peccaui, reuertere fili mi Dauid: nequaquam enim vltrà tibi malefaciam, eo quòd pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim
quòd stultè egerim, & ignorauerim multa nimis. * Et respondens Dauid,ait:Ecce hasta regis: transeat vnus de pueris regis, &
tollat eam.* Dominus autem retribuet vnicuique secundùm iustitiam suam, & fidem: tradidit enim te Dominus hodie in manum meam,& nolui extendere manum
meam in christum Domini. * Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, & liberet me de omni angustia. * Ait ergo Saul ad Dauid: Benedictus
tu fili mi Dauid: & quidem faciens facies, & potens poteris. Abiit autẽ Dauid in viam suam, & Saul reuersus est in locum suum.

CAP. XXVII.

ET ait Dauid in corde suo: Aliquando incidam vna die in manus Saul: nónne melius est vt fugiam, & saluer in Terra Philisthinorum, vt desperet Saul, cessetque me quærere in cūctis finibus Israel? fugiam ergo manus eius.* Et surrexit Dauid, & abiit ipse, & sexcenti viri cum eo, ad Achis filium Maoch regē Geth. * Et habitauit Dauid cum Achis in Geth, ipse & viri eius; vir & domus eius; & Dauid, & duæ vxores eius, Achinoam Iezrahelitis, & Abigail vxor Nabal Carmeli. * Et nunciatum est Sauli quòd fugisset Dauid in Geth, & non addidit vltrà quærere eum. * Dixit autem Dauid ad Achis: Si inueni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in vna vrbium regionis huius, vt habitem ibi: cur enim manet seruus tuus in ciuitate regis tecū?* Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg: propter quam causam facta est Siceleg regum Iuda, vsque in diem hanc. * Fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philisthinorum, quattuor mensium. * Et ascendit Dauid, & viri eius, & agebant prędas de Gessuri, & de Gerzi, & de Amalecitis: hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus, euntibus Sur vsque ad Terrā Ægypti.* Et percutiebat Dauid omnem terram, nec relinquebat viuentem virum & mulierem: tollensque oues, & boues, & asinos, & camelos, & vestes, reuertebatur, & veniebat ad Achis. * Dicebat autem ei Achis: In quem irruisti hodie? Respondebat Dauid: Contra meridiem Iudæ, & cōtra meridiem Ierameel, & cōtra meridiem Ceni.* Virum & mulierem non viuificabat Dauid, nec adducebat in Geth, dicēs: Ne fortè loquantur aduersum nos: Hæc fecit Dauid: & hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitauit in regione Philisthinorum.* Credidit ergo Achis Dauid, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel: erit igitur mihi seruus sempiternus.

CAP. XXVIII.

FActum est autem in diebus illis, congregauerunt Philisthiim agmina sua, vt præpararentur ad bellum contra Israel: dixitq; Achis ad Dauid: Sciens nunc scito, quoniam mecum egredieris in castris tu, & viri tui. * Dixitque Dauid ad Achis: Nunc scies quæ facturus est seruus tuus. Et ait Achis ad Dauid: Et ego custodē capitis mei ponam te cunctis diebus.* "Samuel autem mortuus est, planxitque cum omnis Israel, & sepelierunt eum in Ramatha vrbe sua. Et Saul abstulit magos, & hariolos de terra. * Congregatique sunt Philisthiim, & venerunt, & castrametati sunt in Sunam: congregauit autem & Saul vniuersum Israel, & venit in Gelboe. * Et vidit Saul castra Philisthiim, & timuit, & expauit cor eius nimis.* Consuluitque Dominum, & non respondit ei neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas. * Dixitque Saul seruis suis: Quærite mihi mulierem habentem "pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt serui eius ad eum: Est mulier pythonem habens in Endor. * Mutauit ergo habitum suum: vestitusq; est aliis vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, & ait illi: Diuina mihi in pythone, & suscita mihi quem dixero tibi. * Et ait mulier ad eum: Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, & quo modo erasserit magos & hariolos de terra: quare ergo insidiaris animæ meæ, vt occidar? * Et iurauit ei Saul in Domino, dicens: Viuit Dominus, quia non eueniet tibi quidquam mali propter hanc rem.* Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita. * Cùm autem vidisset mulier Samuelem, exclamauit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. * Dixitque ei rex: Noli timere: quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. * Dixitque ei: Qualis est forma eius? Quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quòd Samuel esset, & inclinauit se super faciem suam in terra, & adorauit. * Dixit autem Samuel ad Saul: "Quare inquietasti me vt suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philisthiim pugnant aduersum me, & Deus recessit à me, & exaudire me noluit neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocaui ergo te, vt ostenderes mihi quid faciam. * Et ait Samuel: Quid interrogas me, cùm Dominus recesserit à te, & transierit ad æmulum tuum? * Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo Dauid: * quia non obedisti voci Domini, neque feciisti iram furoris eius in Amalec. idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. * Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthiim: cras autem tu & filij tui mecum eritis: sed & castra Israel

tradet

tradet Dominus in manus Philisthiim. *Statimq; Saul cecidit porrectus in terrā: extimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo, quia non comederat panē tota die illa. * Ingressa est itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum: Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ, & posui animam meam in manu mea: & audiui sermones tuos, quos locutus es ad me. * Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellā panis, vt comedens conualescas, & possis iter agere. * Qui renuit, & ait: Non comedam. Coegerunt autem eum serui sui & mulier, & tandem audita voce eorum surrexit de terra, & sedit super lectum. * Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, & festinauit, & occidit eum: tollensque farinam, miscuit eam, & coxit azyma, * & posuit ante Saul & ante seruos eius. Qui cùm comedissent, surrexerunt, & ambulauerunt per totam noctem illam.

CAP. XXIX.

COngregata sunt ergo Philisthiim vniuersa agmina in Aphec: sed & Israel castrametatus est super fontem, qui erat in Iezrahel. * Et satrapæ quidem Philisthiim incedebant in centuriis & millibus: Dauid autem & viri eius erant in nouissimo agmine cum Achis. * Dixeruntque principes Philisthiim ad Achis: Quid sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim: Num ignoratis Dauid, qui fuit seruus Saul regis Israel, & est apud me multis diebus, vel annis, & non inueni in eo quidquam ex die qua transfugit ad me, vsque ad diem hanc? * ‖ Irati sunt autem aduersus eum principes Philisthiim, & dixerunt ei: Reuertatur vir iste, & sedeat in loco suo, in quo constituisti eum, & non descendat nobiscum in prælium, ne fiat nobis aduersarius, cùm præliari cœperimus: quomodo enim aliter poterit placare dominū suum, nisi in capitibus nostris? * Nónne iste est Dauid, cui cantabant in choris, dicentes: Percussit Saul in millibus suis, & Dauid in decem millibus suis? * Vocauit ergo Achis Dauid, & ait ei: Viuit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspectu meo: & exitus tuus, & introitus tuus mecum est in castris: & non inueni in te quidquam mali ex die qua venisti ad me, vsque in diem hanc: sed satrapis non places. * Reuertere ergo, & vade in pace, & non offendas oculos satraparum Philisthiim. * Dixitq; Dauid ad Achis: Quid enim feci, & quid inueniſti in me seruo tuo à die qua fui in conspectu tuo vsque in diem hanc, vt non veniam, & pugnem contra inimicos domini mei regis? * Respondens autem Achis, locutus est ad Dauid: Scio quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei: sed principes Philisthinorum dixerunt: Non ascendet nobiscum in prælium. * Igitur consurge manè tu, & serui domini tui, qui venerunt tecū: & cùm de nocte surrexeritis, & cœperit diluescere, pergite. * Surrexit itaque de nocte Dauid ipse & viri eius, vt proficiscerentur manè, & reuerterentur ad Terram Philisthiim: Philisthiim autem ascenderunt in Iezrahel.

CAP. XXX.

CVmque ‖ venissent Dauid & viri eius in Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, & percussérant Siceleg, & succenderant eam igni. * Et captiuas duxerant mulieres ex ea, à minimo vsque ad magnum: & non interfecerant quemquam, sed secum duxerant, & pergebant itinere suo. * Cùm ergo venissent Dauid & viri eius ad ciuitatem, & inuenissent eam succensam igni, & vxores suas, & filios suos, & filias ductas esse captiuas, * leuauerunt Dauid & populus qui erat cum eo voces suas, & planxerunt donec deficerent in eis lacrymæ. * Siquidem & duæ vxores Dauid captiuæ ductæ fuerāt, Achinoam Iezrahelites, & Abigail vxor Nabal Carmeli. * Et contristatus est Dauid valde: volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima vniuscuiusque viri super filiis suis, & filiabus: confortatus est autem Dauid in Domino Deo suo. * Et ait ad Abiathar sacerdotē filium Achimelech: Applica ad me ephod. Et applicauit Abiathar ephod ad Dauid, * & consuluit Dauid Dominum, dicens: Persequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus: Persequere: absque dubio enim cōprehendes eos, & excuties prædam. * Abiit ergo Dauid ipse, & sexcēti viri qui erant cum eo, & venerūt vsque ad Torrentem Besor: & lassi quidam substiterunt. * Persecutus est autē Dauid ipse, & quadringēti viri: substiterant enim ducenti, qui lassi transire non poterant Torrentē Besor. * Et inuenerunt virum Ægyptium in agro, & adduxerunt eum ad Dauid: dederuntq; ei panē vt comederet, & biberet aquam, * sed & fragmen massæ caricarum, & duas ligaturas vuæ passæ. Quæ cùm comedisset,

‖ 1. Par. 12. d. 19

‖ 1. Par. 12. d. 20

reuersus est spiritus eius, & refocillatus est: non enim comederat panem, neque biberat aquã, tribus diebus & tribus noctibus. * Dixit itaque ei Dauid: Cuius es tu? vel vnde? & quò pergis? Qui ait: Puer Ægyptius ego sum, seruus viri Amalecitæ: dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare cœpi nudiustertius. * Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi, & contra Iudam, & ad Meridiem Caleb, & Siceleg succendimus igni. * Dixítq; ei Dauid: Potes me ducere ad cuneum istũ? Qui ait: Iura mihi per Deum, quòd nõ occidas me, & non tradas me in manus domini mei, & ego ducam te ad cuneum istum. Et iurauit ei Dauid. * Qui cùm duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem vniuersæ terræ comedentes & bibentes, & quasi festũ celebrantes diem, pro cuncta præda, & spoliis quæ ceperant de Terra Philisthiim, & de Terra Iuda. * Et percussit eos Dauid à vespere vsque ad vesperam alterius diei, & non euasit ex eis quisquã, nisi quadringenti viri adolescentes, qui ascenderant camelos, & fugerant. * Eruit ergo Dauid omnia, quæ tulerant Amalecitæ, & duas vxores suas eruit. * Nec defuit quidquam à paruo vsque ad magnũ, tam de filiis quàm de filiabus, & de spoliis, & quæcumque rapuerant omnia reduxit Dauid. * Et tulit vniuersos greges & armenta, & minauit ante faciẽ suam: dixeruntq́ue: Hæc est præda Dauid. * Venit autem Dauid ad ducentos viros, qui lassi substiterant, nec sequi potuerant Dauid, & residere eos iusserat in Torrente Besor: qui egressi sunt obuiam Dauid, & populo qui erat cum eo. Accedens autẽ Dauid ad populum, salutauit eos pacificè. * Respondensq́ue omnis vir pessimus, & iniquus de viris, qui ierant cum Dauid, dixit: Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quidquam de præda, quã eruimus: sed sufficiat vnicuique vxor sua & filij: quos cùm acceperint, recedant. * Dixit autem Dauid: Non sic facietis fratres mei de his, quæ tradidit nobis Dominus, & custodiuit nos, & dedit latrunculos, qui eruperant aduersum nos, in manus nostras: * nec audiet vos quisquã super sermone hoc. æqua enim pars erit descendentis ad præliũ, & remanentis ad sarcinas, & similiter diuident. * Et factum est hoc ex die illa, & deinceps constitutum & præfinitum, & quasi lex in Israel vsque in diem hãc. * Venit ergo Dauid in Siceleg, & misit dona de prẽda senioribus Iuda proximis suis, dicens: Accipite benedictionem de præda hostium Domini: * His, qui erant in Bethel, & qui in Ramoth ad Meridiem, & qui in Iether, * & qui in Aroër, & qui in Sephamoth, & qui in Esthamo, * & qui in Rachal, & qui in vrbibus Ierameel, & qui in vrbibus Ceni, * & qui in Arama, & qui in lacu Asan, & qui in Athach, * & qui in Hebron, & reliquis qui erant in his locis, in quibus commoratus fuerat Dauid ipse, & viri eius.

CAP. XXXI.

PHilisthiim autem pugnabant aduersum Israel: & fugerunt viri Israel ante faciẽ Philisthiim, & ceciderũt interfecti in monte Gelboe. * Irrueruntq́; Philisthiim in Saul, & in filios eius, & percusserunt Ionathan, & Abinadab, & Melchisua filios Saul, * totumq́; põdus prælij versum est in Saul: & consecuti sunt eum viri sagittarij, & vulneratus est vehemẽter à sagittariis. * Dixitq́ue Saul ad armigerum suũ: Euagina gladium tuum, & percute me: ne forte veniant incircumcisi isti, & interficiant me, illudentes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat enim nimio terrore perterritus. arripuit itaq; Saul gladium, & irruit super eum. * Quod cùm vidisset armiger eius, videlicet quòd mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, & mortuus est cum eo. * Mortuus est ergo Saul, & tres filij eius, & armiger illius, & vniuersi viri eius in die illa pariter. * Videntes autem viri Israel, qui erant trans vallem, & trans Iordanem, quòd fugissent viri Israelitæ, & quòd mortuus esset Saul, & filij eius, reliquerunt ciuitates suas, & fugerunt: veneruntq́; Philisthiim, & habitauerunt ibi. * Facta autem die altera, venerunt Philisthiim, vt spoliarent interfectos, & inuenerunt Saul & tres filios eius iacentes in monte Gelboe. * Et præciderunt caput Saul, & spoliauerunt eum armis: & miserunt in Terram Philisthinorũ per circuitum, vt annunciaretur in templo idolorum, & in populis. * Et posuerunt arma eius in templo Astaroth, corpus verò eius suspenderunt in muro Bethsan. * Quod cùm audissent habitatores Iabes Galaad, quæcumque fecerant Philisthiim Saul, * surrexerunt omnes viri fortissimi, & ambulauerunt tota nocte, & tulerunt cadauer Saul, & cadauera filiorum eius de muro Bethsan: veneruntq́ue Iabes Galaad, & combusserunt ea ibi: * & tulerunt ossa eorum, & sepelierunt in nemore Iabes, & ieiunauerunt septem diebus.

LIBER SECVNDVS SAMVELIS,

QVEM NOS SECVNDVM REGVM DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

FACTVM est autem, 1
postquam mortuus est A
Saul, vt Dauid reuerteretur à cęde Amalec, & maneret in Siceleg duos dies.
*In die autem tertia appa- 2
ruit homo veniés de castris Saul veste conscissa, & puluere conspersus caput. & vt venit ad Dauid, cecidit super faciem suam, & adorauit. * Dixitq; ad eum Dauid: Vn- 3
de venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi. * Et dixit ad eum Dauid: Quod est 4
verbum quod factū est? indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prælio, & multi corruentes è populo mortui sunt: sed & Saul & Ionathas filius eius interierunt. * Dixít- 5
que Dauid ad adolescētem, qui nunciabat ei: Vnde scis quia mortuus est Saul, & Ionathas filius eius? * Et ait adolescens, qui 6
nunciabat ei: Casu veni in montem Gelboe, & Saul incumbebat super hastā suam: porrò currus & equites appropinquabant ei, * & cōuersus post tergum suum, vidēs- 7
que me vocauit. Cui cùm respondissem: B
Adsum: * dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio 8
ad eum: Amalecites ego sum. * Et locutus 9
est mihi: Sta super me, & interfice me: quoniam tenent me angustiæ, & adhuc tota anima mea in me est. * Stansq. super eum, 10
occidi illum: sciebam enim quòd viuere non poterat post ruinam: & tuli diadema quod erat in capite eius, & armillam de brachio illius, & attuli ad te dominum meum huc. * Apprehendens autem Dauid 11
vestimenta sua scidit, omnesque viri, qui erant cum eo, * & planxerunt, & fleuerunt, 12
& ieiunauerunt vsque ad vesperam super Saul, & super Ionathan filium eius, & super populum Domini, & super domum Israel, eo quòd corruissent gladio. * Dixitque 13
Dauid ad iuuenem qui nunciauerat ei: Vnde es tu? Qui respondit: Filius hominis aduenæ Amalecitæ ego sum. * Et ait ad eum 14
C Dauid: \\ Quare non timuisti mittere ma- \\ Ps. 104. b. 15
num tuam vt occideres christum Domini?
*Vocansq. Dauid vnum de pueris suis, ait: 15
Accedens irrue in eū. Qui percussit illum,
& mortuus est. * Et ait ad eum Dauid: San- 16
guis tuus super caput tuum: os enim tuum locutum est aduersum te, dicēs: Ego interfeci christū Domini. * Planxit autem Dauid 17
planctū huiuscemodi super Saul, & super
Ionathan filium eius, (* & præcepit vt docerent filios Iuda arcum, sicut scriptum est in 18
Libro iustorum.) Et ait: Cōsidera Israel pro his, qui mortui sunt super excelsa tua vul-
nerati. * Inclyti, Israel, super mōtes tuos in- 19
terfecti sunt: quo modo ceciderunt fortes?
* Nolite annunciare in Geth, neq; annun- 20
D cietis in cōpitis Ascalonis: ne forte lętentur filię Philisthiim, ne exultent filię incircūcisorum. * Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia 21
veniant super vos, neque sint agri primitiarum: quia ibi abiectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi nō esset vnctus oleo. * A 22
sanguine interfectorū, ab adipe fortium, sagitta Ionathæ nūquam rediit retrorsum, & gladius Saul nō est reuersus inanis. * Saul & 23
Ionathas amabiles, & decori in vita sua, in morte quoq; non sunt diuisi: aquilis velociores, leonibus fortiores. * Filiæ Israel su- 24
per Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui præbebat ornamēta aurea cultui vestro. * Quomodo ceciderunt fortes in 25
prælio? Ionathas in excelsis tuis occisus est?
* Doleo super te frater mi Ionatha decore 26
nimis, & amabilis super amorē mulierum. Sicut mater vnicum amat filium suum, ita
ego te diligebam. * Quo modo ceciderunt 27
robusti, & perierunt arma bellica?

CAP. II.

1 GItur post hæc consuluit Dauid Dominum, dicens: Num ascendam in vnam A
de ciuitatibus Iuda? Et ait Dominus ad
eum: Ascende. Dixítque Dauid: Quò
ascendam? Et respondit ei: In Hebron.
2 * Ascendit ergo Dauid, & duæ vxores eius,
Achinoam Iezraelites, & Abigail vxor Na-
bal Carmeli: 3 * sed & viros, qui erant cum
eo, duxit Dauid singulos cum domo sua:
& manserunt in oppidis Hebron. 4 * Vene-
rúntque viri Iuda, & vnxerunt ibi Dauid,
vt regnaret super domum Iuda. Et nuncia-
tum est Dauid, quòd viri Iabes Galaad se-
pelissent Saul. 5 * Misit ergo Dauid nũcios ad
viros Iabes Galaad, dixítq; ad eos: Benedi-
cti vos Domino, qui fecistis misericordiam
hanc cum domino vestro Saul, & sepeli-
stis eum. 6 * Et nunc retribuet vobis qui B
dem Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, eo quòd
fecistis verbum istud. 7 * Confortentur manus vestræ, & estote filij fortitudinis: licet enim mortuus sit dominus vester Saul,
tamen me vnxit domus Iuda in regem sibi. 8 * Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Isboseth filium Saul, &
circumduxit eum per castra, 9 * regémque
constituit super Galaad & super Gessuri,
& super Iezrael, & super Ephraim, & super Beniamin, & super Israel vniuersum.
10 * Quadraginta annorum erat Isboseth filius Saul cùm regnare cœpisset super Israel,
& duobus annis regnauit: sola autem do- C
mus Iuda sequebatur Dauid. 11 * Et fuit numerus dierum, quos commoratus est Dauid, imperans in Hebron super domum
Iuda, septem annorum, & sex mensium.
12 * Egressúsque est Abner filius Ner, & pueri Isboseth filij Saul de castris in Gabaon.
13 * Porrò Ioab filius Saruiæ, & pueri Dauid
egressi sunt, & occurrerunt eis iuxta pisci-
nam Gabaon. Et cùm in vnum conuenis-
sent, è regione sederunt: hi ex vna parte pi-
scinæ, & illi ex altera. 14 * Dixítque Abner ad
Ioab: Surgant pueri, & ludant coram no-
bis. Et respondit Ioab: Surgant. 15 * Surrexe-
runt ergo, & transierũt numero duodecim
de Beniamin, ex parte Isboseth filij Saul, &
duodecim de pueris Dauid. 16 * Apprehenso- D
que vnusquisque capite comparis sui, defi-
xit gladium in latus contrarij, & cecide-
runt simul: vocatúmque est nomen loci illius: Ager robustorum, in Gabaon. 17 * Et or-
tum est bellum durum satis in die illa: fu-
18 gatusque est Abner, & viri Israel à pueris
Dauid. 19 * Erant autem ibi tres filij Saruiæ,
Ioab, & Abisai, & Asael: porrò Asael cursor
velocissimus fuit, quasi vnus de capreis,
quæ morantur in siluis. 20 * Persequebatur
autem Asael Abner, & non declinauit ad
dexteram neque ad sinistram omittẽs per-
sequi Abner. 21 * Respexit itaque Abner post
tergum suum, & ait: Túne es Asael? Qui
respondit: Ego sum. 22 * Dixitque ei Abner: E
Vade ad dextram, siue ad sinistram, &
apprehende vnum de adolescentibus, &
tolle tibi spolia eius. Noluit autem Asael
omittere quin vrgeret eum. 23 * Rursúmque
locutus est Abner ad Asael: Recede, noli
me sequi, ne compellar confodere te in ter-
ram, & leuare non potero faciem meam
ad Ioab fratrem tuum. 24 * Qui audire con-
tempsit, & noluit declinare: percussit er-
go eum Abner auersa hasta in inguine, &
transfodit, & mortuus est in eodem loco:
omnésque qui transibant per locum il-
lum, in quo ceciderat Asael, & mortuus
erat, substistebant. 25 * Persequentibus au- F
tem Ioab, & Abisai fugientem Abner,
sol occubuit: & venerunt vsque ad Col-
lem aquæ ductus, qui est ex aduerso val-
lis itineris deserti in Gabaon. 26 * Congrega-
tíque sunt filij Beniamin ad Abner: &
conglobati in vnum cuneum, steterunt in
summitate tumuli vnius. 27 * Et exclama-
uit Abner ad Ioab, & ait: Num vsque
ad internecionem tuus mucro desæuiet? an
ignoras quòd periculosa sit desperatio? vs-
quequo non dicis populo vt omittat perse-
qui fratres suos? 28 * & ait Ioab: Viuit Do-
minus, si locutus fuisses, manè recessisset
populus persequens fratrem suum. 29 * In- G
sonuit ergo Ioab buccina, & stetit omnis
exercitus, nec persecuti sunt vltrà Israel, ne-
que iniere certamen. 30 * Abner autem & vi-
ri eius abierunt per campestria, tota nocte
illa: & transierunt Iordanem, & lustrata
omni Beth horon, venerunt ad castra.
31 * Porrò Ioab reuersus, omisso Abner, con-
gregauit omnem populum: & defuerunt
de pueris Dauid decem & nouem viri, ex-
cepto Asaele. 32 * Serui autem Dauid percus-
serunt de Beniamin, & de viris, qui erant
cum Abner trecentos sexaginta, qui &
mortui sunt. * Tulerúntque Asael, & se-
pelierunt eum in sepulchro patris sui in
Bethlehem: & ambulauerunt tota nocte
Ioab & viri qui erant cum eo, & in ipso
crepusculo peruenerunt in Hebron.

1. Mac. 2. 57

CAP. III.

1 FActa est ergo longa concertatio inter
A domum Saul, & inter domum Dauid:
Dauid proficiscens, & semper seipso robu-
stior, domus autē Saul decrescens quotidie.
2 * Natiq. sunt filij Dauid in Hebron: fuit-
que primogenitus eius Amnon de Achi-
noam Iezraelitide. * Et post eum Cheleab
3 de Abigail vxore Nabal Carmeli: porrò
tertius Absalom filius Maacha filiæ Thol-
mai regis Gessur. * Quartus autem Ado-
4 nias, filius Haggith: & quintus Saphathia,
filius Abital. * Sextus quoque Iethraam
5 de Egla vxore Dauid. hi nati sunt Dauid
in Hebron. * Cùm ergo esset prælium in-
6 ter domum Saul & domum Dauid, Abner
filius Ner regebat domum Saul. * Fuerat
7 autem Sauli concubina nomine Respha,
filia Aia. Dixitque Isboseth ad Abner:
B * Quare ingressus es ad concubinam patris
8 mei? Qui iratus nimis propter verba Is-
boseth, ait: Numquid caput canis ego
sum aduersum Iudam hodie, qui fecerim
misericordiam super domum Saul patris
tui, & super fratres & proximos eius, &
non tradidi te in manus Dauid, & tu re-
quisisti in me quod argueres pro muliere
9 hodie? * Hæc faciat Deus Abner, & hęc ad-
dat ei, nisi quomodo iurauit Dominus
Dauid, sic faciam cum eo, * vt transferatur
10 regnum de domo Saul, & eleuetur thro-
nus Dauid super Israel, & super Iudam, à
Dan vsque Bersabee. * Et non potuit re-
11 spondere ei quidquam, quia metuebat il-
lum. * Misit ergo Abner nuncios ad Da-
12 uid pro se dicentes: Cuius est terra? Et vt
loquerentur: Fac mecum amicitias, & erit
manus mea tecum, & reducam ad te vni-
uersum Israel. * Qui ait: Optimè: ego
13 faciam tecum amicitias: sed vnam rem
peto à te, dicens: Non videbis faciem
meam antequam adduxeris Michol filiam
C Saul: & sic venies, & videbis me. * Misit
14 autem Dauid nuncios ad Isboseth filium
Saul, dicens: Redde vxorem meam Mi-
chol, quam despondi mihi centum præpu-
15 tiis Philisthiim. * Misit ergo Isboseth, & tu-
16 lit eam à viro suo Phaltiel, filio Lais. * Se-
quebaturque eam vir suus, plorans vsque
Bahurim: & dixit ad eum Abner: Vade,
17 & reuertere. Qui reuersus est. * Sermonem
quoque intulit Abner ad seniores Israel, di-
cens: Tam heri quàm nudiustertius quæ-
rebatis Dauid vt regnaret super vos.
18 * Nunc ergo facite: quoniam Dominus lo-
cutus est ad Dauid, dicens: In manu serui
mei Dauid saluabo populum meum Israel
D de manu Philisthiim, & omnium inimi-
19 corum eius. * Locutus est autem Abner
etiam ad Beniamin. Et abiit vt loqueretur
ad Dauid in Hebron omnia quæ placue-
20 rant Israeli, & vniuerso Beniamin. * Ve-
nítque ad Dauid in Hebron cum viginti
viris: & fecit Dauid Abner, & viris eius
21 qui venerant cum eo, conuiuium. * Et di-
xit Abner ad Dauid: Surgam, vt congre-
gem ad te dominum meum regem om-
nem Israel, & ineam tecum fœdus, & im-
peres omnibus, sicut desiderat anima tua.
Cùm ergo deduxisset Dauid Abner, & ille
22 isset in pace, * statim pueri Dauid, & Ioab
venerunt, cæsis latronibus, cum præda
magna nimis: Abner autem non erat cum
Dauid in Hebron, quia iam dimiserat
23 eum, & profectus fuerat in pace. * Et Ioab,
& omnis exercitus, qui erat cum eo, posteà
venerunt: nunciatum est itaque Ioab à
E narrantibus: Venit Abner filius Ner ad
regem, & dimisit eum, & abiit in pace.
24 * Et ingressus est Ioab ad regem, & ait:
Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te: qua-
25 re dimisisti eum, & abiit & recessit? * igno-
ras Abner filium Ner, quoniam ad hoc ve-
nit ad te vt deciperet te, & sciret exitum
tuum, & introitum tuum, & nosset omnia
26 quæ agis? * Egressus itaque Ioab à Dauid,
misit nuncios post Abner, & reduxit eum
27 à cisterna Sira, ignorante Dauid. * Cúm-
que rediisset Abner in Hebron, seorsum
adduxit eū Ioab ad medium portæ, vt lo-
queretur ei, in dolo: & percussit illum ibi
in inguine, & mortuus est in vltionem san-
28 guinis Asael fratris eius. * Quod cùm au-
disset Dauid rem iam gestam, ait: Mun-
dus ego sum, & regnum meum apud Do-
minum vsque in sempiternum à sanguine
29 Abner filij Ner, * & veniat super caput
F Ioab, & super omnem domum patris eius:
nec deficiat de domo Ioab fluxum seminis
sustinens, & leprosus, & tenens fusum, &
30 cadens gladio, & indigens pane. * Igitur
Ioab & Abisai frater eius interfecerunt
Abner, eo quòd occidisset Asael fratrem
31 eorum in Gabaon in prælio. * Dixit au-
tem Dauid ad Ioab, & ad omnem popu-
lum, qui erat cum eo: Scindite vestimen-
ta vestra, & accingimini saccis, & plangite
ante exequias Abner. porrò rex Dauid se-
32 quebatur feretrum. * Cúmque sepelissent
Abner in Hebron, leuauit rex Dauid vo-
cem suam, & fleuit super tumulum Abner:

1. Par. 3. a. 1
1. Reg. 18. g. 27
3. Reg. 2. a. 5

fleuit autem & omnis populus. * Plangensque rex & lugens Abner, ait: Nequaquam vt mori solent ignaui, mortuus est Abner. * Manus tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non sunt cōpedibus aggrauati: sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, sic corruisti. Congeminansq; omnis populus fleuit super eum. * Cumque veniisset vniuersa multitudo cibum capere cum Dauid, clara adhuc die iurauit Dauid, dicens: Hęc faciat mihi Deus, & hæc addat, si ante occasum solis gustauero panē vel aliud quidquam. * Omnisque populus audiuit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conspectu totius populi. * & cognouit omne vulgus, & vniuersus Israel in die illa quoniam non actum fuisset à rege vt occideretur Abner filius Ner. * Dixit quoque rex ad seruos suos: Num ignoratis quoniam princeps & maximus cecidit hodie in Israel? * Ego autem adhuc delicatus, & vnctus rex: porrò viri isti filij Saruiæ duri sunt mihi: retribuat Dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

Cap. IIII.

AVdiuit autem Isboseth filius Saul quòd cecidisset Abner in Hebron: & dissolutæ sunt manus eius, omnisque Israel perturbatus est. * Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen vni Baana, & nomen alteri Rechab, filij Remmon Berothitæ de filiis Beniamin: siquidem & Beroth reputata est in Beniamin. * & fugerūt Berothitę in Gethaim, fueruntque ibi aduenæ vsque ad tempus illud. * Erat autem Ionathæ filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit nuncius de Saul & Ionatha ex Iezrael. tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festinaret vt fugeret, cecidit, & claudus effectus est: habuitque vocabulum Miphiboseth. * Venientes igitur filij Remmon Berothitæ, Rechab & Baana, ingressi sunt feruente die domum Isboseth: qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgās triticum, obdormiuit. * Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater eius, & fugerunt. * Cùm autem ingressi fuissent domū, ille dormiebat super lectum suum in conclaui, & percutientes interfecerunt eum: sublatoque capite eius, abierunt per viam deserti tota nocte, * & attulerunt caput Isboseth ad Dauid in Hebron: dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filij Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi vltionem hodie de Saul, & de semine eius. * Respondens autem Dauid Rechab, & Baana fratri eius, filiis Remmon Berothitæ, dixit ad eos: Viuit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, * quoniam eum, qui annunciauerat mihi, & dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nunciare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuncio. * Quanto magis nunc cùm homines impij interfecerunt virum innoxium in domo sua, super lectum suum, non quęram sanguinem eius de manu vestra, & auferam vos de terra? * Præcepit itaque Dauid pueris suis, & interfecerunt eos: præcidentesque manus & pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron: caput autem Isboseth tulerunt, & sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

Cap. V.

ET venerunt vniuersæ tribus Israel ad Dauid in Hebron, dicentes: "Ecce nos, os tuum, & caro tua sumus. * Sed & heri & nudiustertius cùm esset Saul rex super nos, tu eras educens & reducens Israel: dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, & tu eris dux super Israel. * Venerunt quoque & seniores Israel ad regem in Hebron, & percussit cum eis rex Dauid fœdus in Hebron coram Domino: vnxeruntque Dauid in regem super Israel. * Filius triginta annorum erat Dauid, cùm regnare cœpisset, " & quadraginta annis regnauit. * In Hebron regnauit super Iudam septem annis & sex mensibus: in Ierusalem autem regnauit triginta tribus annis super omnem Israel & Iudam. * Et abiit rex, & omnes viri qui erant cum eo, in Ierusalem, ad Iebusæum habitatorem terræ: dictumque est Dauid ab eis: Non ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos dicentes: Non ingredietur Dauid huc. * Cepit autem Dauid arcem Sion, hæc est ciuitas Dauid. * Proposuerat enim Dauid in die illa præmium, qui percussisset Iebusæum, & tetigisset domatum fistulas, & abstulisset cęcos & claudos odientes animam Dauid. idcirco dicitur in prouerbio: Cæcus & claudus non intrabunt in templum. * Habitauit autem Dauid in arce, & vocauit eam, Ciuitatem Dauid: & ædificauit per gyrum à Mello & intrinsecus.

trinsecus. * Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, & Dominus Deus exercituum erat cum eo. * ¶ Misit quoque Hiram rex Tyri nuncios ad Dauid, & ligna cedrina, & artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes: & ædificauerunt domum Dauid. * Et cognouit Dauid quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel, & quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel. * ¶ Accepit ergo Dauid adhuc concubinas & vxores de Ierusalem, postquam venerat de Hebron: natique sunt Dauid & alij filij & filiæ: * & hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in Ierusalem, Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon, * & Iebahar, & Elisua, & Nepheg, * & Iaphia, & Elisama, & Eliada, & Eliphaleth. * Audierunt ergo Philisthiim quòd vnxissent Dauid in regem super Israel: & ascenderunt vniuersi vt quærerent Dauid: quod cùm audisset Dauid, descendit in præsidium. * ¶ Philisthiim autẽ venientes diffusi sunt in Valle Raphaim. * & consuluit Dauid Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthiim? & si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad Dauid: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua. * ¶ Venit ergo Dauid in Baal Pharasim. & percussit eos ibi, & dixit: Diuisit Dominus inimicos meos coram me, sicut diuiduntur aquæ. Propterea vocatum est nomen loci illius, Baal Pharasim. * Et reliquerunt ibi sculptilia sua: quæ tulit Dauid, & viri eius. * Et addiderunt adhuc Philisthiim vt ascenderent, & diffusi sunt in Valle Raphaim. * Consuluit autem Dauid Dominum: Si ascendam contra Philisthæos, & tradas eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos, sed gyra post tergum eorum, & venies ad eos ex aduerso pyrorum. * Et cùm audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, vt percutiat castra Philisthiim. * Fecit itaque Dauid sicut præceperat ei Dominus, & percussit Philisthiim de Gabaa, vsque dum venias Gezer.

CAP. VI.

COngregauit autem rursum Dauid omnes electos ex Israel triginta millia. * ¶ Surrexitque Dauid, & abiit, & vniuersus populus, qui erat cum eo de viris Iuda, vt adducerent arcam Dei, super quam inuocatum est nomẽ Domini exercituum, sedentis in cherubim super eam. * Et imposuerunt arcam Dei super plaustrum nouum: tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem, & Ahio filij Abinadab, minabant plaustrum nouum. * ¶ Cumque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, custodiens arcam Dei Ahio præcedebat arcam. * Dauid autem, & omnis Israel ludebãt coram Domino in omnibus lignis fabrefactis, & citharis & lyris & tympanis & sistris & cymbalis. * Postquam autem venerunt ad Aream Nachon, extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam: quoniam calcitrabant boues, & declinauerunt eam. * Iratusq; est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate: qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei. * ¶ Contristatus est autem Dauid, eo quòd percussisset Dominus Ozam, & vocatum est nomen loci illius: Percussio Ozæ vsque in diem hanc. * Et extimuit Dauid Dominum in die illa, dicens: Quo modo ingredietur ad me arca Domini? * Et noluit diuertere ad se arcam Domini in ciuitatem Dauid: sed diuertit eam in domum Obededom Gethæi. * Et habitauit arca Domini in domo Obededom Gethæi tribus mensibus: & benedixit Dominus Obededom, & omnem domum eius. * ¶ Nunciatumq; est regi Dauid quòd benedixisset Dominus Obededom, & omnia eius propter arcam Dei. Abiit ergo Dauid, & adduxit arcam Dei de domo Obededom in ciuitatem Dauid cum gaudio: & erant cum Dauid septem chori, & victima vituli. * ¶ Cumque transcendissent qui portabant arcam Domini sex passus, immolabat bouem & arietem, * & Dauid saltabat totis viribus ante Dominum. porrò Dauid erat accinctus ephod lineo. * Et Dauid, & omnis domus Israel ducebant arcam testamenti Domini, in iubilo, & in clangore buccinæ. * Cumque intrasset arca Domini in ciuitatem Dauid, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem Dauid subsilientem, atque saltantem coram Domino: & despexit eum in corde suo. * Et introduxerunt arcam Domini, & imposuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi, quod tetenderat ei Dauid: & obtulit Dauid holocausta, & pacifica coram Domino. * Cumque complesset offerens holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum. * Et partitus est vniuersæ multitudini Israel tam viro quàm mulieri

¶ 1. Par. 14. a. 1

¶ 1. Par. 3. a. 1

¶ 1. Par. 14. b. 10

¶ Isa. 28. a. 21

¶ 1. Par. 13. b. 5

¶ 1. Reg. 7. a. 2

¶ 1. Par. 13. b. 11

¶ 1. Par. 15. d. 25

¶ 1. Par. 16. d. 26

singulis collyridam panis vnam, & assaturam bubulæ carnis vnam, & similam frixam oleo: & abiit omnis populus, vnusquisque in domum suam. * Reuersusq; est Dauid vt benediceret domui suæ: & egressa Michol filia Saul in occursum Dauid, ait: Quàm gloriosus fuit hodie rex Israel discooperiès se ante ancillas seruorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur vnus de scurris. * Dixitque Dauid ad Michol: Ante Dominũ, qui elegit me potiùs quàm patrem tuum, & quàm omnem domum eius, & præcepit mihi vt essem dux super populum Domini in Israel, * & ludam, & vilior fiam plus quàm factus sum: & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo.* Igitur Michol filiæ Saul non est natus filius vsque in diem mortis suæ.

CAP. VII.

FActum est autem cùm sedisset rex in domo sua, & Dominus dedisset ei requiem vndique ab vniuersis inimicis suis, * dixit ad Nathan prophetam: \ Vidésne quòd ego habitem in domo cedrina, & arca Dei posita sit in medio pellium?* Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade fac: quia Dominus tecum est. * Factum est autem in illa nocte: & ecce sermo Domini ad Nathan, dicens: * Vade, & loquere ad seruum meũ Dauid: Hæc dicit Dominus: Numquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum? * Neque enim habitaui in domo ex die illa, qua eduxi filios Israel de Terra Ægypti, vsque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo, & in tentorio. * Per cuncta loca, quæ trãsiui cum omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad vnam de tribubus Israel, cui præcepi, vt pasceret populum meum Israel, dicens: Quare nõ ædificastis mihi domum cedrinam?* Et nunc hæc dices seruo meo Dauid: Hæc dicit Dominus exercituũ: \ Ego tuli te de pascuis sequentem greges, vt esses dux super populum meum Israel: * & fui tecũ in omnibus vbicumque ambulasti, & interfeci vniuersos inimicos tuos à facie tua: feciq; tibi nomen grande, iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. * Et ponam locum populo meo Israel, & plantabo eum, & habitabit sub eo, & non turbabitur ampliùs: nec addent filij iniquitatis vt affligant eum sicut priùs, * ex die qua constitui iudices super populum meum Israel: & requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. prædicitq; tibi Dominus, quòd domum faciat tibi Dominus. * \ Cumq; completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de vtero tuo, & firmabo regnum eius. * \ ipse ædificabit domũ nomini meo, & stabiliam thronum regni eius vsque in sempiternum.* \ Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: qui si iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum.* \ Misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amoui à facie mea. * Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum vsque in æternũ ante faciem tuam, & \ thronus tuus erit firmus iugiter. * Secundùm omnia verba hæc, & iuxta vniuersam visionem istam, sic locutus est Nathan ad Dauid.* Ingressus est autem rex Dauid, & sedit coram Domino, & dixit: Quis ego sum Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxisti me hucusque? * Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo Domine Deus, nisi loquereris etiam de domo serui tui in longinquũ: ista est enim lex Adam, Domine Deus.* Quid ergo addere poterit adhuc Dauid, vt loquatur ad te? tu enim scis seruum tuũ Domine Deus. *Propter verbum tuum, & secundùm cor tuum feciſti omnia magnalia hæc, ita vt notum faceres seruo tuo.* Idcirco magnificatus es Domine Deus, quia non est similis tui, neque est Deus extra te, in omnibus quæ audiuimus auribus nostris.* Quæ est autem, vt populus tuus Israel, gens in terra, propter quam iuit Deus, vt redimeret eam sibi in populum, & poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia, & horribilia super terram, à facie populi tui, quem redemisti tibi ex Ægypto, gẽtem, & deum eius.* Firmasti enim tibi populum tuũ Israel in populum sempiternum: & tu Domine Deus factus es eis in Deum. * Nunc ergo Domine Deus verbum, quod locutus es super seruum tuũ, & super domum eius, suscita in sempiternũ: & fac sicut locutus es,* vt magnificetur nomen tuum vsque in sempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus super Israel. Et domus serui tui Dauid erit stabilita coram Domino,* quia tu Domine exercituũ Deus Israel reuelasti aurem serui tui, dicens: Domũ ædificabo tibi: propterea inuenit seruus tuus cor suũ vt oraret te oratione hac. * Nũc ergo Domine Deus, tu es Deus, & verba tua erunt vera: locutus es enim ad seruum tuum bona hæc. * Incipe ergo,

\ 1 Par. 17 a. 1

\ Sup. 1. Regum b 11 Psal. 77. g. 76

pe ergo,& benedic domui ſerui tui,vt ſit in ſempiternum coram te: quia tu Domine Deus locutus es,& benedictione tua benedicetur domus ſerui tui in ſempiternum.

CAP. VIII.*

FActum eſt autem poſt hæc percuſſit Dauid Philiſthiim, & humiliauit eos, & tulit Dauid Frenum tributi de manu Philiſthiim.* Et percuſſit Moab,& menſus eſt eos funiculo, coæquans terræ: menſus eſt autem duos funiculos, vnum ad occidendum, & vnum ad viuificandum: factusque eſt Moab Dauid ſeruiens ſub tributo.* Et percuſſit Dauid Adarezer filium Rohob regem Soba, quando profectus eſt vt dominaretur ſuper flumen Euphraten. * Et captis Dauid ex parte eius miſſe ſeptingentis equitibus, & viginti millibus peditum, ſubneruauit omnes iugales curruum: dereliquit autem ex eis centum currus.* Venit quoque Syria Damaſci, vt præſidium ferret Adarezer regi Soba: & percuſſit Dauid de Syria viginti duo millia virorum.*Et poſuit Dauid præſidium in Syria Damaſci: factaque eſt Syria Dauid ſeruiens ſub tributo: ſeruauitque Dominus Dauid in omnibus ad quæcumque profectus eſt. * Et tulit Dauid arma aurea, quæ habebant ſerui Adarezer,& detulit ea in Ieruſalem. * Et de Bete,& de Beroth ciuitatibus Adarezer tulit rex Dauid æs multum nimis. * Audiuit autem Thou rex Emath, quòd percuſſiſſet Dauid omne robur Adarezer,* & miſit Thou Ioram filium ſuũ ad regem Dauid, vt ſalutaret eum congratulans,& gratias ageret: eo quòd expugnaſſet Adarezer,& percuſſiſſet eum. Hoſtis quippe erat Thou Adarezer, & in manu eius erant vaſa aurea, & vaſa argentea, & vaſa ærea: * quæ & ipſa ſanctificauit rex Dauid Domino cum argento & auro, quæ ſanctificauerat de vniuerſis gentibus, quas ſubegerat *de Syria,& Moab,& filiis Ammon, & Philiſthiim,& Amalec, & de manubiis Adarezer filij Rohob regis Soba. * Fecit quoque ſibi Dauid nomen cùm reuerteretur capta Syria in Valle Salinarum, cæſis decem & octo millibus:* & poſuit in Idumæa cuſtodes,ſtatuitq; præſidium:& facta eſt vniuerſa Idumęa ſeruiens Dauid.& ſeruauit Dominus Dauid in omnibus ad quęcumque profectus eſt. * Et regnauit Dauid ſuper omnẽ Iſrael: faciebat quoque Dauid iudicium & iuſtitiam omni populo ſuo. * Ioab autem filius Saruiæ erat ſuper exercitum: porrò Ioſaphat filius Ahilud erat à commentariis: * & Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erant ſacerdotes: & Saraias, ſcriba: * Banaias autem filius Ioiadæ ſuper cerethi & pheleti: filij autem Dauid ſacerdotes erant.

CAP. IX.

ET dixit Dauid: Putáſne eſt aliquis qui remanſerit de domo Saul, vt faciam cum eo miſericordiam propter Ionathan? * Erat autem de domo Saul, ſeruus nomine Siba: quem cùm vocaſſet rex ad ſe, dixit ei: Túne es Siba? Et ille reſpondit: Ego ſum ſeruus tuus.* Et ait rex: Numquid ſupereſt aliquis de domo Saul, vt faciã cum eo miſericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Supereſt filius Ionathæ, debilis pedibus. * Vbi,inquit, eſt? Et Siba ad regem, Ecce, ait, in domo eſt Machir filij Ammiel in Lodabar. * Miſit ergo rex Dauid, & tulit eum de domo Machir filij Ammiel de Lodabar.* Cùm autem veniſſet Miphiboſeth filius Ionathæ filij Saul ad Dauid, corruit in faciem ſuã, & adorauit. Dixitq; Dauid: Miphiboſeth? Qui reſpondit: Adſum ſeruus tuus.* Et ait ei Dauid: Ne timeas,quia faciens faciam in te miſericordiam propter Ionathan patrem tuum, & reſtituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in menſa mea ſemper. * Qui adorans eum,dixit: Quis ego ſum ſeruus tuus, quoniam reſpexiſti ſuper canem mortuum ſimilem mei? * Vocauit itaque rex Sibam puerum Saul,& dixit ei: Omnia quęcũque fuerũt Saul, & vniuerſam domũ eius, dedi filio domini tui. * Operare igitur ei terram tu,& filij tui,& ſerui tui:& inferes filio domini tui cibos vt alatur: Miphiboſeth autem filius domini tui comedet ſemper panem ſuper menſam meam. Erant autẽ Sibę quindecim filij,& viginti ſerui.* Dixitq; Siba ad regem: Sicut iuſſiſti domine mi rex ſeruo tuo,ſic faciet ſeruus tuus: & Miphiboſeth comedet ſuper menſam meã, quaſi vnus de filiis regis. * Habebat autẽ Miphiboſeth filium paruulum nomine Micha: omnis verò cognatio domus Sibæ ſeruiebat Miphiboſeth.* Porrò Miphiboſeth habitabat in Ieruſalẽ: quia de mẽſa regis iugiter veſcebatur: & erat claudus vtroq; pede.

CAP. X.

FActum eſt autem poſt hæc, vt moreretur rex filiorũ Ammon, & regnauit Hanon filius eius pro eo.* Dixitq; Dauid:

1.Par.19.a.2 " Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo Dauid, cõsolans eum per seruos suos super patris interitu. Cùm autem venissent serui Dauid in terram filiorum Ammon, * dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quòd propter honorem patris tui miserit Dauid ad te consolatores, & non ideo vt inuestigaret, & exploraret ciuitatem, & euerteret eam, misit Dauid seruos suos ad te? * Tulit itaque Hanon seruos Dauid, rasitque dimidiam partem barbæ eorum, & præscidit vestes eorum medias vsque ad nates, & dimisit eos. * Quod cùm nunciatum esset Dauid, misit in occursum eorum: erant enim viri confusi turpiter valde, & mandauit eis Dauid: Manete in Iericho, donec crescat barba vestra, & tunc reuertimini. * Videtes autem filij Ammon quòd iniuriam feciissent Dauid, miserunt, & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & à rege Maacha mille viros, & ab Istob duodecim millia virorum. * Quod cùm audisset Dauid, misit Ioab & omnem exercitum bellatorum. * Egressi sunt ergo filij Ammon, & direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, & Istob, & Maacha seorsum erant in campo. * Videns igitur Ioab quòd præparatum esset aduersum se prælium, & ex aduerso & post tergum, elegit ex omnibus electis Israel, & instruxit aciem contra Syrum: * reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem aduersus filios Ammon. * Et ait Ioab: Si præualuerint aduersum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autem filij Ammon præualuerint aduersum te, auxiliabor tibi. * Esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & ciuitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. * Iniit itaque Ioab & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt à facie eius. * Filij autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abisai, & ingressi sunt ciuitatem: reuersusque est Ioab à filiis Ammon, & venit Ierusalẽ. * Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. * Misitque Adarezer, & eduxit Syros, qui erant trans fluuium, & adduxit eorum exercitum: Sobach autem, magister militiæ Adarezer, erat princeps eorum. * Quod cùm nunciatum esset Dauid, contraxit omnem Israelem, & transiuit Iordanem, venitque in Helam: & direxerunt aciem Syri ex aduerso Dauid, & pugnauerunt contra eum. * Fugeruntque Syri à facie Israel, & occidit Dauid de Syris septingentos currus, & quadraginta millia equitum: & Sobach principem militiæ percussit: qui statim mortuus est. * Videntes autem vniuersi reges, qui erant in præsidio Adarezer, se victos esse ab Israel, expauerunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Israel. Et fecerunt pacem cum Israel: & seruierunt eis, timueruntque Syri auxilium præbere vltrà filiis Ammon.

CAP. XI.

FActum est autem, " vertente anno, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, misit Dauid Ioab, & seruos suos cum eo, & vniuersum Israel, & vastauerunt filios Ammon, & obsederunt Rabba: Dauid autem remansit in Ierusalem. * Dum hęc agerentur, accidit vt surgeret Dauid de strato suo post meridiem, & deambularet in solario domus regiæ: viditque mulierem se lauantem, ex aduerso super solarium suum: erat autem mulier pulchra valde. * Misit ergo rex, & requisiuit quæ esset mulier. Nunciatumque est ei quòd ipsa esset Bethsabee filia Eliam, vxor Uriæ Hethæi. * Missis itaque Dauid nunciis, tulit eam. quæ cùm ingressa esset ad illum, dormiuit cum ea: " statimq; sanctificata est ab immunditia sua: * & reuersa est in domum suam concepto fœtu. Mittensque nunciauit Dauid, & ait: Concepi. * Misit autem Dauid ad Ioab, dicens: Mitte ad me Uriam Hethæum. Misitque Ioab Uriam ad Dauid. * Et venit Urias ad Dauid. Quæsiuitq; Dauid quàm rectè ageret Ioab, & populus, & quomodo administraretur bellum. * & dixit Dauid ad Uriam: Vade in domum tuam, & laua pedes tuos. Et egressus est Urias de domo regis, secutusq; est eum cibus regius. * Dormiuit autem Urias ante portam domus regiæ cũ aliis seruis domini sui, & non descendit ad domum suam. * Nunciatumq; est Dauid à dicẽtibus: Non iuit Urias in domum suam. Et ait Dauid ad Uriam: Numquid non de via venisti? quare non descendisti in domum tuam? * Et ait Urias ad Dauid: Arca Dei & Israel & Iuda habitant in papilionibus, & dominus meus Ioab, & serui domini mei super faciem terræ manent: & ego ingrediar

domum meam, vt comedam & bibam, &
dormiam cum vxore mea? per salutem
tuam, & per salutem animæ tuæ non fa-
ciam rem hãc. * Ait ergo Dauid ad Vriam: 12
Mane hîc etiam hodie, & cras dimittam te.
Mansit Vrias in Ierusalem in die illa & al-
tera: * & vocauit eum Dauid vt comede- 13
ret coram se & biberet, & inebriauit eum:
qui egressus vespere, dormiuit in strato suo
cum seruis domini sui, & in domum suam C
non descendit. * Factum est ergo manè, & 14
scripsit Dauid epistolam ad Ioab: misit-
que per manum Vriæ, * scribens in episto- 15
la: Ponite Vriam ex aduerso belli, vbi for-
tissimum est prelium: & derelinquite eum,
vt percussus intereat. * Igitur cùm Ioab ob- 16
sideret vrbem, posuit Vriam in loco vbi
sciebat viros esse fortissimos. * Egressique 17
viri de ciuitate, bellabant aduersum Ioab,
& ceciderunt de populo seruorum Dauid,
& mortuus est etiam Vrias Hethæus. * Mi- 18
sit itaque Ioab, & nunciauit Dauid omnia
verba prælij: * præcepítque nuncio, dicens: 19
Cùm compleueris vniuersos sermones bel-
li ad regem, * si eum videris indignari, & 20
dixerit: Quare accessistis ad murum, vt
præliaremini? an ignorabatis quòd multa
desuper ex muro tela mittantur? * Quis 21
percussit Abimelech filiũ Ierobaal? " nón-
ne mulier misit super eum fragmen molæ
de muro, & interfecit eum in Thebes?
quare iuxta murum accessistis? dices:
Etiam seruus tuus Vrias Hethæus occu- D
buit. * Abiit ergo nuncius, & venit, & 22
narrauit Dauid omnia quæ ei præceperat
Ioab. * Et dixit nuncius ad Dauid: Præ- 23
ualuerunt aduersum nos viri, & egressi
sunt ad nos in agrum: nos autem facto
impetu persecuti eos sumus vsque ad por-
tam ciuitatis. * Et direxerunt iacula sagit- 24
tarij ad seruos tuos ex muro desuper: mor-
tuique sunt de seruis regis, quinetiam ser-
uus tuus Vrias Hethæus mortuus est. * Et 25
dixit Dauid ad nuncium: Hæc dices Ioab:
Non te frangat ista res: varius enim euen-
tus est belli, nunc hunc, & nunc illum con-
sumit gladius: conforta bellatores tuos
aduersus vrbem, vt destruas eam, & ex-
hortare eos. * Audiuit autem vxor Vriæ, 26
quòd mortuus esset Vrias vir suus, & plan-
xit eum. * Transacto autem luctu mi- 27
sit Dauid, & introduxit eam in domum
suam, & facta est ei vxor, peperítque ei
filium: & displicuit verbum hoc, quod fe-
cerat Dauid, coram Domino.

" Iud. 9. g. 53

CAP. XII.

1 MIsit ergo Dominus Nathan ad Da-
A uid: qui cùm venisset ad eũ, dixit ei:
Duo viri erant in ciuitate vna, vnus diues,
2 & alter pauper. * Diues habebat oues, &
3 boues plurimos valde. * Pauper autem ni-
hil habebat omnino, præter ouem vnam
paruulam, quã emerat & nutrierat, & quæ
creuerat apud eum cum filiis eius simul,
de pane illius comedẽs, & de calice eius bi-
bens, & in sinu illius dormiens: eratq; illi
4 sicut filia. * Cùm autem peregrinus quidam
venisset ad diuitem, parcens ille sumere de
ouibus & de bobus suis, vt exhiberet con-
uiuium peregrino illi, qui venerat ad se, tu-
lit ouem viri pauperis, & præparauit cibos
5 homini qui venerat ad se. * Iratus autem
B indignatione Dauid aduersus hominem il-
lum nimis, dixit ad Nathan: Viuit Domi-
nus, quoniam filius mortis est vir qui fecit
6 hoc. * " Ouem reddet in quadruplum, eo
quòd fecerit verbum istud, & non peperce-
7 rit. * Dixit autem Nathan ad Dauid: Tu es
ille vir: Hæc dicit Dominus Deus Israel:
Ego vnxi te in regẽ super Israel, & ego erui
8 te de manu Saul, * & dedi tibi domum do-
mini tui, & vxores domini tui in sinu tuo,
dedique tibi domum Israel & Iuda: & si
parua sunt ista, adijciam tibi multo maio-
9 ra. * Quare ergo contempsisti verbum Do-
C mini vt faceres malum in conspectu meo?
Vriam Hethęum percussisti gladio, & vxo-
rem illius accepisti in vxorẽ tibi, & interfe-
10 cisti eum gladio filiorũ Ammon. * Quam
ob rem non recedet gladius de domo tua
vsque in sempiternum, eo quòd despexeris
me, & tuleris vxorem Vriæ Hethæi, vt esset
11 vxor tua. * Itaque hęc dicit Dominus: Ecce,
ego suscitabo super te malum de domo tua,
& tollam vxores tuas in oculis tuis, & " da-
bo proximo tuo, & dormiet cum vxoribus
12 tuis in oculis Solis huius. * Tu enim feci-
sti absconditè: ego autem faciam verbum
istud in conspectu omnis Israel, & in con-
13 spectu Solis. * Et dixit Dauid ad Nathan:
Peccaui Domino. Dixítq; Nathan ad Da-
uid: " Dominus quoque trãstulit peccatum
14 tuum: non morieris. * Verumtamen, quo-
niam blasphemare fecisti inimicos Domi-
D ni, propter verbum hoc, filius, qui natus est
15 tibi, morte morietur. * Et reuersus est Na-
than in domum suam. Percussit quoque
Dominus paruulum, quem pepererat vxor
16 Vriæ Dauid, & desperatus est. * Deprecatusque est Dauid Dominũ pro paruulo: &

" Exod. 12. a. 2

" Inf. 16. d. 21

" Eccl. 47. b. 13

ieiunauit

ieiunauit Dauid ieiunio, & ingressus seor-
sum, iacuit super terram. * Venerunt au- 17
tem seniores domus eius, cogentes eum vt
surgeret de terra: qui noluit, nec comedit
cum eis cibum. * Accidit autem die septima 18
vt moreretur infans: timueruntq́. serui Da-
uid nunciare ei quòd mortuus esset paruu-
lus. dixerunt enim: Ecce cùm paruulus
adhuc viueret, loquebamur ad eum, & non
audiebat vocem nostram: quanto magis si
dixerimus, Mortuus est puer, se affliget?
* Cùm ergo Dauid vidisset seruos suos 19
mussitantes, intellexit quòd mortuus esset E
infantulus: dixítque ad seruos suos: Num
mortuus est puer? Qui responderunt ei:
Mortuus est. * Surrexit ergo Dauid de ter- 20
ra: & lotus vnctusq́. est: cumq́ue mutasset
vestem, ingressus est domum Domini: &
adorauit, & venit in domum suam, petiuit-
q́ue vt ponerent ei panem, & comedit. * Di- 21
xerunt autem ei serui sui: Quis est sermo,
quem fecisti? propter infantem, cùm adhuc
viueret, ieiunasti & flebas: mortuo autem
puero, surrexisti, & comedisti panem. * Qui 22
ait: Propter infantem, dum adhuc viueret, F
ieiunaui & fleui: dicebam enim: Quis scit
si fortè donet eum mihi Dominus, & viuat
infans? * Nunc autẽ quia mortuus est, qua- 23
re ieiunẽ? Numquid potero reuocare eum
ampliùs? ego vadam magis ad eum: ille
verò non reuertetur ad me. * Et consolatus 24
est Dauid Bethsabee vxorem suam, ingres-
susq́. ad eam, dormiuit cum ea: quæ genuit
filium, & vocauit nomen eius Salomon, &
Dominus dilexit eum. * Misitq́ue in ma- 25
nu Nathan prophetæ, & vocauit nomen
eius, Amabilis Domino, eo quòd diligeret
eum Dominus. * " Igitur pugnabat Ioab 26
contra Rabbath filiorum Ammon, & ex-
pugnabat vrbem regiam. * Misitq́ue Ioab 27
nuncios ad Dauid, dicens: Dimicaui ad- G
uersum Rabbath, & capienda est Vrbs
aquarum. * Nunc igitur cõgrega reliquam 28
partem populi, & obside ciuitatem, & cape
eam: ne, cùm à me vastata fuerit vrbs, no-
mini meo ascribatur victoria. * Congrega- 29
uit itaq; Dauid omnem populum, & pro-
fectus est aduersum Rabbath: cúmque di-
micasset, cepit eam. * Et tulit diadema regis 30
eorum de capite eius, pondo auri talẽtum,
habens gemmas pretiosissimas, & impositum
est super caput Dauid. Sed & prædam
ciuitatis asportauit multam valde: * popu- 31
lum quoque eius adducens serrauit, & cir-
cumegit super eos ferrata carpenta: diui-
sitq́ue cultris, & traduxit in typo laterum:

" 1. Par. 20. a. 1

sic fecit vniuersis ciuitatibus filiorum Am-
mon: & reuersus est Dauid, & omnis ex-
ercitus in Ierusalem.

CAP. XIII.

1 FActum est autem post hæc, vt Absa-
A lom filij Dauid sororem speciosissi-
mam, vocabulo Thamar, adamaret Am-
2 non filius Dauid, * & deperiret eam valde,
ita vt propter amorem eius ægrotaret: quia
cùm esset virgo, difficile ei videbatur vt
3 quippiam inhonestè ageret cum ea. * Erat
autem Amnon amicus, nomine Ionadab
filius Semmaa fratris Dauid, vir prudens
4 valde. * Qui dixit ad eum: Quare sic atte-
nuaris macie fili regis per singulos dies? cur
non indicas mihi? Dixítque ei Amnon:
Thamar sororẽ fratris mei Absalom amo.
5 * Cui respondit Ionadab: Cuba super le-
ctum tuũ, & languorem simula: cumq́. ve-
nerit pater tuus vt visitet te, dic ei: Veniat,
oro, Thamar soror mea, vt det mihi cibũ,
& faciat pulmentum vt comedam de ma-
6 nu eius. * Accubuit itaque Amnon, & quasi
B ægrotare cœpit: cumq́ue venisset rex ad vi-
sitandum eum, ait Amnon ad regem: Ve-
niat, obsecro, Thamar soror mea, vt faciat
in oculis meis duas sorbitiũculas, & cibum
7 capiam de manu eius. * Misit ergo Dauid
ad Thamar domum, dicens: Veni in do-
mum Amnon fratris tui, & fac ei pulmen-
8 tum. * Venítque Thamar in domum Am-
non fratris sui: ille autem iacebat: quæ tol-
lens farinam commiscuit: & liquefaciẽs, in
9 oculis eius coxit sorbitiunculas. * Tollens-
q́ue quod coxerat, effudit, & posuit coram
eo, & noluit comedere: dixítque Amnon:
Eii cite vniuersos à me. Cúmque eiecissent
10 omnes, * dixit Amnon ad Thamar: Infer ci-
bum in cõclaue, vt vescar de manu tua. Tu-
lit ergo Thamar sorbitiunculas, quas fece-
C rat, & intulit ad Amnon fratrem suum in
11 conclaue. * Cumq́. obtulisset ei cibum, ap-
prehendit eam, & ait: Veni, cuba mecum
12 soror mea. * Quæ respondit ei: Noli frater
mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas
est in Israel: noli facere stultitiam hanc.
13 * Ego enim ferre non potero opprobrium
meum, & tu eris quasi vnus de insipienti-
bus in Israel: quin potius loquere ad regem,
14 & non negabit me tibi. * Noluit autem ac-
quiescere precibus eius, sed præualens viri-
15 bus oppressit eam, & cubauit cum ea. * Et
exosam eam habuit Amnon odio magno
nimis: ita vt maius esset odium, quo ode-
rat eam, amore quo ante dilexerat. Dixit-

q́ue ei

que ei Amnon: Surge, & vade. * Quæ re- 16
spondit ei: Maius est hoc malum, quod
nunc agis aduersum me, quàm quod antè
fecisti, expellens me. Et noluit audire eam:
* sed vocato puero, qui ministrabat ei, di- 17
xit: Eijce hanc à me foras, & claude ostium D
post eam. * Quæ induta erat talari tunica: 18
huiuscemodi enim filiæ regis virgines ve-
stibus vtebantur. Eiecit itaque eam minis-
ter illius foras: clausitque fores post eam.
* Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa 19 G
talari tunica, impositisque manibus super
caput suum, ibat ingrediens, & clamans.
* Dixit autẽ ei Absalom frater suus: Num- 20
quid Amnon frater tuus cõcubuit tecum?
sed nunc soror tace, frater tuus est: neque
affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque
Thamar contabescens in domo Absalom
fratris sui. * Cùm autem audisset rex Da- 21
uid verba hæc, contristatus est valde, &
noluit contristare spiritum Amnon filij
sui, quoniam diligebat eum, quia primo-
genitus erat ei. * Porrò non est locutus Ab- 22
salom ad Amnon nec malum, nec bonum: E
oderat enim Absalom Amnon, eo quòd
violasset Thamar sororem suam. * Factum 23
est autem post tempus biennij, vt tõderen-
tur oues Absalom in Baalhasor, quę est iu-
xta Ephraim: & vocauit Absalom omnes
filios regis, * venítque ad regem, & ait ad 24
eum: Ecce tondentur oues serui tui: veniat,
oro, rex cum seruis suis ad seruum suum.
* Dixítque rex ad Absalom: Noli fili mi, 25
noli rogare vt veniamus omnes, & grauemus te. Cùm autem cogeret eum, & noluisset ire, benedixit ei. * Et ait Absalom: Si 26
non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum
saltem Amnon frater meus. Dixítque ad
eum rex: Non est necesse vt vadat tecum.
* Coegit itaque Absalom eum, & dimi- 27
sit cum eo Amnon & vniuersos filios re-
gis. Fecerátque Absalom conuiuium quasi
conuiuium regis. * Præceperat autem Ab- 28
salom pueris suis, dicens: Obseruate cùm F
temulentus fuerit Amnon vino, & dixero
vobis: Percutite eum, & interficite, nolite
timere: ego enim sum qui præcipio vobis:
roboramini, & estote viri fortes. * Fecerunt 29
ergo pueri Absalom aduersum Amnon, si-
cut præceperat eis Absalom. Surgentésque
omnes filij regis ascenderunt singuli mulas
suas, & fugerunt. * Cúmque adhuc perge- 30
rent in itinere, fama peruenit ad Dauid, di-
cens: Percussit Absalom omnes filios re-
gis, & non remansit ex eis saltẽ vnus. * Sur- 31
rexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: &
cecidit super terram, & omnes serui illius,
qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua.
* Respondens autem Ionadab filius Sem- 32
maa fratris Dauid, dixit: Ne æstimet do-
minus meus rex, quòd omnes pueri filij
regis occisi sint: Amnon solus mortuus
est, quoniam in ore Absalom erat positus
ex die qua oppressit Thamar sororem eius.
* Nunc ergo ne ponat dominus meus rex 33
super cor suum verbum istud, dicens: Om-
nes filij regis occisi sunt: quoniam Amnon G
solus mortuus est. * Fugit autem Absalom: 34
& eleuauit puer speculator oculos suos, &
aspexit: & ecce populus multus veniebat
per iter deuium ex latere montis. * Dixit 35
autem Ionadab ad regem: Ecce filij regis
adsunt: iuxta verbum serui tui sic factum
est. * Cumq. cessasset loqui, apparuerunt & 36
filij regis: & intrantes leuauerunt vocem
suam, & fleuerunt: sed & rex & omnes ser-
ui eius fleuerunt ploratu magno nimis.
* Porrò Absalom fugiens, abiit ad Tholo- 37
mai filium Ammiud regem Gessur. Luxit
ergo Dauid filium suum cunctis diebus.
* Absalom autem cùm fugisset, & venisset 38
in Gessur, fuit ibi tribus annis. * Cessauítq; 39
rex Dauid persequi Absalom, eo quòd con-
solatus esset super Amnon interitu.

CAP. XIIII.

INtelligens autem Ioab filius Saruiæ, 1
quòd cor regis versum esset ad Absalom, A
* misit Thecuam, & tulit inde mulierem sa- 2
pientem: dixítque ad eam: Lugere te si-
mula, & induere veste lugubri, & ne vnga-
ris oleo, vt sis quasi mulier iam plurimo
tempore lugens mortuum: * & ingredieris 3
ad regem, & loquêris ad eum sermones
huiuscemodi. Posuit autem Ioab verba in
ore eius. * Itaque cùm ingressa fuisset mu- 4
lier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo
super terram, & adorauit, & dixit: Serua me
rex. * Et ait ad eam rex: Quid causæ ha- 5
bes? Quæ respondit: Heu, mulier vidua
ego sum: mortuus est enim vir meus. * Et 6 B
ancillæ tuæ erant duo filij: qui rixati sunt
aduersum se in agro, nullúsque erat, qui eos
prohibere posset: & percussit alter alte-
rum, & interfecit eum. * Et ecce consur- 7
gens vniuersa cognatio aduersum ancillam
tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fra-
trem suum, vt occidamus eum pro anima
fratris sui, quem interfecit, & deleamus he-
redem: & quærunt extinguere scintillam
meã, quę relicta est, vt nõ supersit viro meo
nomen, & reliquiæ super terram. * Et ait 8

rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego iubebo pro te. * Dixitq; mulier Thecuitis ad regem: In me, domine mi rex, sit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus eius sit innocẽs. * Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & vltra non addet vt tangat te. * Quæ ait: Recordetur rex Domini Dei sui, vt non multiplicentur proximi sanguinis ad vlciscendum, & nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Viuit Dominus, quia non cadet de capillis filij tui super terram. * Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere. * Dixitque mulier: Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum Dei, & locutus est rex verbum istud, vt peccet, & non reducat eiectum suum? * Omnes morimur, & quasi aquę dilabimur in terram, quæ non reuertuntur: nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitãs ne penitus pereat qui abiectus est. * Nunc igitur veni, vt loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præsente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quo modo faciat rex verbũ ancillæ suæ. * Et audiuit rex, vt liberaret ancillam suam de manu omnium, qui volebant de hereditate Dei delere me, & filium meum simul. * Dicat ergo ancilla tua, vt fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim Angelus Dei, sic est dominus meus rex, vt nec benedictione, nec maledictione moueatur: vnde & Dominus Deus tuus est tecum. * Et respondens rex, dixit ad mulierẽ: Ne abscondas à me verbum, quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex. * Et ait rex: Numquid manus Ioab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier, & ait: Per salutem animæ tuæ, domine mi rex, nec ad siniſtram, nec ad dexteram est ex omnibus his, quæ locutus est dominus meus rex: seruus enim tuus Ioab, ipse præcepit mihi, & ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc. * Vt verterem figuram sermonis huius, seruus tuus Ioab præcepit istud: tu autem domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei, vt intelligas omnia super terram. * Et ait rex ad Ioab: Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, & reuoca puerum Absalom. * Cadensque Ioab super faciem suam in terram, adorauit & benedixit regi: & dixit Ioab: Hodie intellexit seruus tuus, quia inueni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonem serui tui. * Surrexit ergo Ioab & abiit in Gessur, & adduxit Absalom in Ierusalem. * Dixit autem rex: Reuertatur in domum suam, & faciem meam non videat. Reuersus est itaque Absalom in domum suam, & faciem regis non vidit. * Porrò sicut Absalom, vir non erat pulcher in omni Israel, & decorus nimis: à vestigio pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula. * Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum cæsaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico. * Nati sunt autem Absalom filij tres: & filia vna nomine Thamar, elegantis formæ. * Mansitq. Absalom in Ierusalem duobus annis, & faciem regis non vidit. * Misit itaque ad Ioab, vt mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumq. secundò misisset, & ille noluisset venire ad eum, * dixit seruis suis: Scitis agrum Ioab iuxta agrum meum, habẽtem messem hordei: ite igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo serui Absalom segetem igni. Et venientes serui Ioab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt serui Absalom partem agri igni. * Surrexitque Ioab, & venit ad Absalom in domum eius, & dixit: Quare succenderunt serui tui segetẽ meam igni? * Et respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te obsecrans vt venires ad me, & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo vt videam faciem regis: quòd si memor est iniquitatis meæ, interficiat me. * Ingressus itaque Ioab ad regem, nunciauit ei omnia: vocatusq; est Absalom, & intrauit ad regem, & adorauit super faciem terræ coram eo: osculatusque est rex Absalom.

Ezech. 18. g. 32 & 33. c. 11

CAP. XV.

IGitur post hæc fecit sibi Absalom currus, & equites, & quinquaginta viros, qui præcederent eum. * Et manè consurgẽs Absalom, stabat iuxta introitũ portæ, & omnem virum, qui habebat negotium vt veniret ad regis iudicium, vocabat Absalom ad se, & dicebat: De qua ciuitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex vna tribu Israel ego sum seruus tuus. * Respondebatq. ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni & iusti. Sed non est qui te audiat constitutus à rege. dicebatq; Absalom: * Quis me constituat iudicem super terrã, vt ad me veniant omnes, qui habent negotium, & iustè iudicem? * Sed & cùm accederet ad eum homo vt saluta-

vt salutaret illum, extendebat manum B
suam, & apprehendens, osculabatur eum.
* Faciebatque hoc omni Israel venienti ad 6
iudicium, vt audiretur à rege, & solicitabat
corda virorum Israel. * Post quadraginta 7
autem annos, dixit Absalom ad regem Da-
uid: Vadam, & reddam vota mea quæ
voui Domino in Hebron. * Vouens enim 8
vouit seruus tuus, cùm esset in Gessur Syriæ,
dicens: Si reduxerit me Dominus in Ieru-
salem, sacrificabo Domino. * Dixitque ei 9
rex Dauid: Vade in pace. Et surrexit, &
abiit in Hebron. * Misit autem Absalom 10
exploratores in vniuersas tribus Israel, di-
cens: Statim vt audieritis clangorem buc-
cinæ, dicite: Regnauit Absalom in Hebron.
* Porrò cum Absalom ierunt ducenti viri 11
de Ierusalem vocati, euntes simplici corde,
& causam penitus ignorantes. * Accersiuit 12
quoque Absalom Achitophel Gilonitem C
consiliarium Dauid, de ciuitate sua Gilo.
Cumq; immolaret victimas, facta est coniu-
ratio valida, populusque concurrens au-
gebatur cum Absalom. * Venit igitur nun- 13
cius ad Dauid, dicēs: Toto corde vniuersus
Israel sequitur Absalom. * Et ait Dauid ser- 14
uis suis, qui erāt cum eo in Ierusalem: Sur-
gite, fugiamus: neque enim erit nobis effu-
gium à facie Absalom: festinate egredi, ne
fortè veniens occupet nos, & impellat su-
per nos ruinam, & percutiat ciuitatem in
ore gladij. * Dixeruntq; serui regis ad eum: 15
Omnia quæcumque præceperit Dominus
noster rex, libenter exequemur serui tui.
* Egressus est ergo rex, & vniuersa domus 16
eius pedibus suis: & dereliquit rex decem
mulieres concubinas ad custodiēdam do-
mum. * Egressusque rex & omnis Israel pe- 17
dibus suis, stetit procul à domo: * & vni- 18
uersi serui eius ambulabant iuxta eum, & D
legiones Cerethi, & Pheleti, & omnes Ge-
thæi, pugnatores validi, sexcenti viri, qui se-
cuti eum fuerant de Geth pedites, præcede-
bant regem. * Dixit autem rex ad Ethai Ge- 19
thæum: Cur venis nobiscum? reuertere, &
habita cū rege, quia peregrinus es, & egres-
sus es de loco tuo. * Heri venisti, & hodie 20
compellēris nobiscum egredi? ego autem
vadam quò iturus sum: reuertere, & reduc
tecum fratres tuos, & Dominus faciet te-
cum misericordiam, & veritatē, quia osten-
disti gratiam & fidem. * Et respondit Ethai 21
regi, dicens: Viuit Dominus, & viuit domi-
nus meus rex: quoniam in quocumque lo-
co fueris domine mi rex, siue in morte, siue
in vita, ibi erit seruus tuus. * Et ait Dauid 22

E Ethai: Veni, & transi. Et transiuit Ethai Ge-
thæus, & omnes viri, qui cum eo erant, &
23 reliqua multitudo. * Omnesque flebant vo-
ce magna, & vniuersus populus transibat:
rex quoque transgrediebatur Torrentem
Cedron, & cūctus populus incedebat con-
24 tra viam, quæ respicit ad desertum. * Venit
autem & Sadoc sacerdos, & vniuersi Leui-
tæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei,
& deposuerunt arcam Dei: & ascendit
Abiathar, donec expletus esset omnis popu-
25 lus, qui egressus fuerat de ciuitate. * Et dixit
rex ad Sadoc: Reporta arcā Dei in vrbem:
si inuenero gratiam in oculis Domini, re-
ducet me, & ostēdet mihi eam, & taberna-
26 culum suum. * Si autem dixerit mihi: Non
F places: præsto sum, faciat quod bonum est
27 corā se. * Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem:
O videns reuertere in ciuitatem in pace: &
Achimaas filius tuus, & Ionathas filius
Abiathar duo filij vestri, sint vobiscum.
28 * Ecce ego abscondar in campestribus de-
serti, donec veniat sermo à vobis indicans
29 mihi. * Reportauerunt ergo Sadoc, & Abia-
thar arcam Dei in Ierusalem: & mansérunt
30 ibi. * Porrò Dauid ascendebat Cliuum
oliuarum, scandens & flens, nudis pedibus
incedens, & operto capite, sed & omnis po-
pulus, qui erat cum eo, operto capite ascen-
31 debat plorans. * Nunciatum est autem Da-
uid quòd & Achitophel esset in coniura-
tione cum Absalom, dixitque Dauid: Infa-
tua, quæso, Domine cōsilium Achitophel.
32 * Cumque ascenderet Dauid summitatem
G mōtis, in quo adoraturus erat Dominum,
ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa ve-
33 ste, & terra pleno capite. * Et dixit ei Dauid:
34 Si veneris mecum, eris mihi oneri: * si au-
tem in ciuitatem reuertaris, & dixeris Ab-
salom: Seruus tuus sum, rex: sicut fui ser-
uus patris tui, sic ero seruus tuus: dissipabis
35 consilium Achitophel. * Habes autem te-
cum Sadoc, & Abiathar sacerdotes: & om-
ne verbum quodcumque audieris de do-
mo regis, indicabis Sadoc, & Abiathar sa-
36 cerdotibus. * Sunt autem cum eis duo filij
eorum Achimaas filius Sadoc, & Ionathas
filius Abiathar: & mittetis per eos ad me
37 omne verbum quod audieritis. * Veniente
ergo Chusai amico Dauid in ciuitatem,
Absalom quoque ingressus est Hierusalem.

CAP. XVI.

1 CVmque Dauid transisset paululum
A montis verticem, apparuit Siba puer
Miphiboseth in occursum eius, cū duobus

asinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis vuę passæ, & centum massis palatharum, & vtere vini. * Et dixit rex Sibæ: Quid sibi volunt hæc? Respondituq. Siba: Asini, domesticis regis vt sedeãt: panes & palathę ad vescendum pueris tuis: vinum autem vt bibat siquis defecerit in deserto. * Et ait rex: Vbi est filius domini tui? ‖ Respondituque Siba regi: Remansit in Ierusalem, dicens: Hodie restituet mihi domus Israel regnum patris mei. * Et ait rex Sibæ: Tua sint omnia quæ fuerunt Miphiboseth. Dixituq. Siba: Oro vt inueniam gratiam coram te, domine mi rex. * Venit ergo rex Dauid vsq; Bahurim: & ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebatuq. egrediens, & ‖ maledicebat, * mittebatq; lapides contra Dauid, & contra vniuersos seruos regis Dauid: omnis autem populus, & vniuersi bellatores à dextro, & à sinistro latere regis incedebant. * Ita autem loquebatur Semei cùm malediceret regi: Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial. * Reddidit tibi Dominus vniuersum sanguinem domus Saul: quoniam inuasisti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in manu Absalom filij tui, & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es. * Dixit autem Abisai filius Saruiæ, regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, & amputabo caput eius. * Et ait rex: Quid mihi & vobis est filij Saruię? dimittite eum, vt maledicat: Dominus enim præcepit ei vt malediceret Dauid: & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit? * Et ait rex Abisai, & vniuersis seruis suis: Ecce filius meus, qui egressus est de vtero meo, quærit animam meam: quanto magis nunc filius Iemini? dimittite eum vt maledicat iuxta præceptum Domini: * si fortè respiciat Dominus afflictionem meam: & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. * Ambulabat itaque Dauid & socij eius per viam cum eo. Semei autem per iugum montis ex latere, contra illum gradiebatur, maledicens, & mittens lapides aduersum eum, terramque spargens. * Venit itaque rex, & vniuersus populus cum eo lassus, & refocillati sunt ibi. * Absalom autem & omnis populus eius ingressi sunt Ierusalem, sed & Achitophel cum eo. * Cùm autem venisset Chusai Arachites amicus Dauid ad Absalom, locutus est ad eum: Salue rex, salue rex. * Ad quem Absalom, Hæc est, inquit, gratia tua ad amicum tuum? quare non iuisti cum amico tuo? * Respondituq; Chusai ad Absalom: Nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus, & omnis hic populus, & vniuersus Israel, & cum eo manebo. * Sed vt & hoc inferam, cui ego seruiturus sum? nónne filio regis? sicut parui patri tuo, ita parebo & tibi. * Dixit autem Absalom ad Achitophel: Inite consilium quid agere debeamus. * Et ait Achitophel ad Absalom: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: vt cùm audierit omnis Israel quòd fœdaueris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum. * ‖ Tetenderunt ergo Absalom tabernaculum in solario, ingressusque est ad concubinas patris sui coram vniuerso Israel. * Consilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi siquis consuleret Deum: sic erat omne consilium Achitophel, & cùm esset cum Dauid, & cùm esset cum Absalom.

Inf. 19. a.17

3. Reg. 2. b.8

Sup. 12. a.11

CAP. XVII.

DIxit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & consurgens persequar Dauid hac nocte. * Et irruens super eum (quippe qui lassus est, & solutis manibus) percutiam eum: cumque fugerit omnis populus, qui cum eo est, percutiam regem desolatũ. * Et reducam vniuersum populum, quomodo vnus homo reuerti solet: vnũ enim virum tu quæris: & omnis populus erit in pace. * Placuituq; sermo eius Absalom, & cunctis maioribus natu Israel. * Ait autem Absalom: Vocate Chusai Arachiten, & audiamus quid etiam ipse dicat. * Cumq; venisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Huiuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium? * Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice. * Et rursum intulit Chusai: Tu nosti patrem tuum, & viros, qui cum eo sunt, esse fortissimos & amaro animo, veluti si vrsa raptis catulis in saltu sæuiat: sed & pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo. * Forsitan nunc latitat in foueis, aut in vno, quo voluerit, loco: & cùm ceciderit vnus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, & dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom. * Et fortissimus quisque, cuius cor est quasi leonis, pauore soluetur: scit enim omnis populus Israel fortem esse patrem

tuum,& robuſtos omnes qui cum eo ſunt.
* Sed hoc mihi videtur rectum eſſe conſi- 11
lium: Congregetur ad te vniuerſus Iſrael, 24
à Dan vſque Berſabee, quaſi arena maris G
innumerabilis: & tu eris in medio eorum. 25
* Et irruemus ſuper eum in quocumque lo- 12
co inuentus fuerit: & operiemus eum, ſi-
cut cadere ſolet ros ſuper terram: & non
relinquemus de viris, qui cum eo ſunt, ne
vnum quidem. * Quòd ſi vrbem aliquam 13 26
fuerit ingreſſus, circumdabit omnis Iſrael
ciuitati illi funes, & trahemus eam in tor- 27
rentem, vt non reperiatur ne calculus qui-
dem ex ea. * Dixitque Abſalom,& omnes 14
viri Iſrael: Melius eſt conſilium Chuſai D
Arachitæ, conſilio Achitophel: Domini
autem nutu diſſipatum eſt cõſilium Achi- 28
tophel vtile, vt induceret Dominus ſuper
Abſalom malum. * Et ait Chuſai Sadoc,& 15 29
Abiathar ſacerdotibus: Hoc & hoc modo
conſilium dedit Achitophel Abſalom, &
ſenioribus Iſrael: & ego tale & tale dedi cõ-
ſilium. * Nunc ergo mittite cito,& nuncia- 16
te Dauid,dicentes: Ne morêris nocte hac in
campeſtribus deſerti, ſed abſque dilatione
tranſgredere: ne fortè abſorbeatur rex, & 1
omnis populus qui cum eo eſt. * Ionathas 17 A
autem & Achimaas ſtabant iuxta Fontem E 2
rogel: abiit ancilla & nunciauit eis: & illi
profecti ſunt, vt referrent ad regem Dauid
nuncium: non enim poterãt videri, aut in-
troire ciuitatem. * Vidit autem eos quidam 18
puer,& indicauit Abſalom: illi verò concito
gradu ingreſſi ſunt domum cuiuſdam
viri in Bahurim, qui habebat puteum in
veſtibulo ſuo, & deſcenderunt in eum.
* Tulit autem mulier, & expandit vela- 19
men ſuper os putei, quaſi ſiccans ptiſanas:
& ſic latuit res. * Cumque veniſſent ſerui 20 4
Abſalom in domum, ad mulierem dixe-
runt: Vbi eſt Achimaas & Ionathas? Et
reſpondit eis mulier: Tranſierunt feſtinan-
ter, guſtata paululum aqua. At hi qui que- 5
rebant,cùm non reperiſſent, reuerſi ſunt in B
Ieruſalem. * Cumq. abiiſſent,aſcenderũt illi 21
de puteo, & pergentes nunciauerunt regi F
Dauid,& dixerunt: Surgite, & tranſite citò 6
fluuium: quoniã huiuſcemodi dedit con-
ſilium contra vos Achitophel. * Surrexit 22 7
ergo Dauid,& omnis populus qui cum eo
erat, & tranſierunt Iordanem, donec di-
luceſceret: & ne vnus quidem reſiduus 8
fuit, qui non tranſiſſet fluuium. * Porrò 23
Achitophel videns quòd nõ fuiſſet factum
conſilium ſuum, ſtrauit aſinum ſuum,
ſurrexitque & abiit in domum ſuam & in
ciuitatem ſuam: & diſpoſita domo ſua,
ſuſpendio interiit, & ſepultus eſt in ſepul-
chro patris ſui. * Dauid autem venit in 24
Caſtra, & Abſalom tranſiuit Iordanem, G
ipſe & omnes viri Iſrael cum eo. * Ama- 25
ſam verò conſtituit Abſalom pro Ioab ſu-
per exercitum: Amaſa autem erat filius
viri, qui vocabatur Ietra de Ieſraeli, qui
ingreſſus eſt ad Abigail filiam Naas, ſoro-
rem Saruiæ, quæ fuit mater Ioab. * Et ca- 26
ſtrametatus eſt Iſrael cum Abſalom in
Terra Galaad. * Cumque veniſſet Dauid 27
in Caſtra, Sobi filius Naas de Rabbath fi-
liorum Ammon, & Machir filius Ammi-
hel de Lodabar, & Berzellai Galaadites de
Rogelim, * obtulerunt ei ſtratoria,& tape- 28
tia,& vaſa fictilia, frumẽtum,& hordeum,
& farinam,& polentam, & fabam, & len-
tem,& ſrixum cicer, * & mel,& butyrum, 29
oues,& pingues vitulos. dederuntque Da-
uid,& populo,qui cum eo erat, ad veſcen-
dum: ſuſpicati enim ſunt,populum fame,
& ſiti fatigari in deſerto.

CAP. XVIII.

IGitur conſiderato Dauid populo ſuo conſtituit ſuper eos tribunos & centu- 1
riones, * & dedit populi tertiam partem ſub A
manu Ioab, & tertiam partem ſub manu 2
Abiſai filij Saruiæ fratris Ioab, & tertiam
partem ſub manu Ethai, qui erat de Geth,
dixitque rex ad populum: Egrediar & ego
vobiſcum. * Et reſpondit populus: Non 3
exibis: ſiue enim fugerimus,non magno-
pere ad eos de nobis pertinebit: ſiue me-
dia pars ceciderit è nobis, non ſatis cura-
bunt: quia tu vnus pro decem millibus
computaris: melius eſt igitur vt ſis nobis in
vrbe præſidio. * Ad quos rex ait: Quod vo- 4
bis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo
rex iuxta portam: egrediebaturque popu-
lus per turmas ſuas centeni, & milleni. * Et 5
præcepit rex Ioab, & Abiſai, & Ethai, di- B
cens: Seruate mihi puerum Abſolom. Et
omnis populus audiebat præcipientem re-
gem cunctis principibus pro Abſalom.
* Itaque egreſſus eſt populus in campum 6
contra Iſrael, & factum eſt prælium in ſal-
tu Ephraim. * Et cæſus eſt ibi populus Iſ- 7
rael ab exercitu Dauid, factaque eſt plaga
magna in die illa, viginti millium. * Fuit 8
autem ibi prælium diſperſum ſuper faciem
omnis terræ, & multo plures erant, quos
ſaltus conſumpſerat de populo, quàm hi,
quos vorauerat gladius in die illa. * Acci- 9
dit autem vt occurreret Abſalom ſeruis

Dauid, ſedens mulo: cumq; ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum & magnam, adhæſit caput eius quercui: & illo ſuſpenſo inter cælum & terram, mulus, cui inſederat, pertranſiuit. * Vidit autē hoc quiſpiam, & nunciauit Ioab, dicens: Vidi Abſalom pendere de quercu. * Et ait Ioab viro, qui nūciauerat ei: Si vidiſti, quare non confodiſti eum cum terra, & ego dediſſem tibi decem argēti ſiclos, & vnum balteum? * Qui dixit ad Ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis: audientibus enim nobis præcepit rex tibi, & Abiſai, & Ethai, dicens: Cuſtodite mihi puerum Abſalom. * Sed & ſi feciſſem contra animam meā audacter, nequaquam hoc regem latere potuiſſet, & tu ſtares ex aduerſo? * Et ait Ioab: Non ſicut tu vis, ſed aggrediar eum coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu ſua, & infixit eas in corde Abſalom: cumq; adhuc palpitaret hærens in quercu, * cucurrerunt decem iuuenes armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt eum. * Cecinit autem Ioab buccina, & retinuit populum, ne perſequeretur fugientem Iſrael, volens parcere multitudini. * Et tulerunt Abſalom, & proiecerunt eum in ſaltu, in foueam grandem, & comportauerunt ſuper eum aceruum lapidū magnum nimis: omnis autem Iſrael fugit in tabernacula ſua. * Porrò Abſalom erexerat ſibi, cùm adhuc viueret, titulum qui eſt in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, & hoc erit monimētum nominis mei. Vocauitque titulum nomine ſuo, & appellatur Manus Abſalom, vſque ad hanc diem. * Achimaas autem filius Sadoc, ait: Curram, & nunciabo regi, quia iudicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum eius. * Ad quem Ioab dixit: Non eris nuncius in hac die, ſed nunciabis in alia: hodie nolo te nunciare, filius enim regis eſt mortuus. * Et ait Ioab Chuſi: Vade, & nuncia regi quæ vidiſti. Adorauit Chuſi Ioab, & cucurrit. * Rurſus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Ioab: Quid impedit ſi etiam ego curram poſt Chuſi? Dixitq; ei Ioab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuncij baiulus. * Qui reſpondit: Quid enim ſi cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendij, tranſiuit Chuſi. * Dauid autem ſedebat inter duas portas: ſpeculator verò, qui erat in faſtigio portæ ſuper murum, eleuans oculos, vidit hominem currentem ſolum. * Et exclamans indicauit regi: dixitque rex: Si ſolus eſt, bonus eſt nuncius in ore eius. Properante autem illo, & accedente propius, * vidit ſpeculator hominem alterum currētem, & vociferans in culmine, ait: Apparet mihi alter homo currens ſolus. Dixitq. rex: Et iſte bonus eſt nuncius. * Speculator autem, Contemplor, ait, curſum prioris, quaſi curſum Achimaas filij Sadoc. Et ait rex: Vir bonus eſt: & nuncium portans bonum, venit. * Clamans autem Achimaas, dixit ad regem: Salue rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait: Benedictus Dominus Deus tuus, qui concluſit homines qui leuauerunt manus ſuas contra dominum meum regem. * Et ait rex: Eſtne pax puero Abſalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumultū magnum, cùm mitteret Ioab ſeruus tuus, ô rex, me ſeruum tuum: neſcio aliud. * Ad quem rex: Tranſi, ait, & ſta hîc. Cumque ille tranſiſſet, & ſtaret, * apparuit Chuſi: & veniens ait: Bonum apporto nuncium, domine mi rex: iudicauit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui ſurrexerunt contra te. * Dixit autē rex ad Chuſi: Eſtne pax puero Abſalom? Cui reſpondens Chuſi, Fiant, inquit, ſicut puer, inimici domini mei regis, & vniuerſi qui cōſurgunt aduerſus eum in malum. * Contriſtatus itaque rex, aſcendit cœnaculum portæ, & fleuit. Et ſic loquebatur, vadens: \ Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi: quis mihi tribuat vt ego moriar pro te, Abſalom fili mi, fili mi Abſalom? \ Inf. 2. 4

CAP. XIX.

NVnciatum eſt autem Ioab quòd rex fleret & lugeret filium ſuum: * & verſa eſt victoria in luctum in die illa omni populo: audiuit enim populus in die illa dici: Dolet rex ſuper filio ſuo. * Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem, quomodo declinare ſolet populus verſus & fugiens de prælio. * Porrò rex operuit caput ſuum, & clamabat voce magna: Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi, fili mi. * Ingreſſus ergo Ioab ad regem in domum, dixit: Confudiſti hodie vultus omniū ſeruorum tuorum, qui ſaluā fecerunt animam tuam, & animam filiorum tuorum, & filiarum tuarum, & animam vxorum tuarum, & animam concubinarum tuarum. * Diligis odientes te, & odio habes diligentes te: & oſtendiſti hodie quia non curas de ducibus tuis, & de ſeruis tuis: & verè cognoui modò, quia ſi Abſalom viueret, & omnes nos occubuiſſemus, tunc placeret tibi. * Nunc igi-

tur ſur-

tur surge, & procede, & alloquens satisfac seruis tuis: iuro enim tibi per Dominum, quòd si non exieris, ne vnus quidē remansurus sit tecum nocte hac: & peius erit hoc tibi, quàm omnia mala, quæ venerunt super te ab adolescentia tua vsque in præsens. * Surrexit ergo rex & sedit in porta: & omni populo nunciatum est quòd rex sederet in porta: venitque vniuersa multitudo coram rege: Israel autem fugit in tabernacula sua. * Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Israel, dicens: Rex liberauit nos de manu inimicorum nostrorum, ipse saluauit nos de manu Philisthinorum: & nunc fugit de terra propter Absalom. * Absalom autem, quem vnximus super nos, mortuus est in bello: vsquequo siletis, & non reducitis regem? * Rex verò Dauid misit ad Sadoc, & Abiathar sacerdotes, dicens: Loquimini ad maiores natu Iuda, dicentes: Cur venitis nouissimi ad reducendum regem in domum suam? (Sermo autem omnis Israel peruenerat ad regem in domo eius.) * Fratres mei vos, os meum, & caro mea vos, quare nouissimi reducitis regem? * Et Amasæ dicite: Nónne os meum, & caro mea es? Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si non magister militiæ fueris coram me omni tempore pro Ioab. * Et inclinauit cor omnium virorum Iuda, quasi viri vnius: miseruntque ad regem, dicentes: Reuertere tu, & omnes serui tui. * Et reuersus est rex: & venit vsque ad Iordanem, & omnis Iuda venit vsque in Galgalam, vt occurreret regi, & traduceret eum Iordanem. * ‖ Festinauit autem Semei filius Gera filij Iemini de Bahurim, & descendit cum viris Iuda in occursum regis Dauid * cum mille viris de Beniamin, & Siba puer de domo Saul: & quindecim filij eius, ac viginti serui erant cum eo: & irrumpentes Iordanem, ante regem * transierunt vada, vt traducerent domum regis, & facerent iuxta iussionem eius: Semei autem filius Gera prostratus coram rege, cùm iam trāsisset Iordanem, * dixit ad eum: Ne reputes mihi domine mi iniquitatem, neque memineris iniuriarum serui tui in die qua egressus es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo. * Agnosco enim seruus tuus peccatum meum: & idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendique in occursum domini mei regis. * Respondens verò Abisai filius Saruiæ, dixit: Numquid pro his verbis non occidetur Semei, quia maledixit christo Domini? * Et ait Dauid: Quid mihi, & vobis filij Saruiæ? cur efficimini mihi hodie in satan? ergóne hodie interficietur vir in Israel? an ignoro hodie me factū regem super Israel? * Et ait rex Semei: Non morieris. Iurauitq; ei. * Miphiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis illotis pedibus, & intonsa barba: vestesque suas non lauerat à die qua egressus fuerat rex, vsque ad diem reuersionis eius in pace. * Cumque Ierusalem occurrisset regi, dixit ei rex: Quare non venisti mecum Miphiboseth? * Et respondens ait: Domine mi rex, seruus meus contempsit me: dixiq; ei ego famulus tuus vt sterneret mihi asinum, & ascendens abirem cum rege: claudus enim sum seruus tuus. * ‖ Insuper & accusauit me seruū tuum ad te dominum meum regem: tu autem domine mi rex, sicut angelus Dei es, fac quod placitum est tibi. * Neque enim fuit domus patris mei, nisi morti obnoxia domino meo regi: tu autem posuisti me seruum tuum inter conuiuas mensæ tuæ: quid ergo habeo iustæ querelæ? aut quid possum vltrà vociferari ad regem? * Ait ergo ei rex: Quid vltrà loqueris? fixum est quod locutus sum: tu, & Siba diuidite possessiones. * Respondítque Miphiboseth regi: Etiam cuncta accipiat, postquam reuersus est dominus meus rex pacificè in domum suam. * Berzellai quoque Galaadites, descendens de Rogelim, traduxit regem Iordanem, paratus etiam vltra fluuium prosequi eum. * ‖ Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est octogenarius, & ipse præbuit alimenta regi, cùm moraretur in Castris: fuit quippe vir dives nimis. * Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecū, vt requiescas securus mecum in Ierusalem. * Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vitæ meæ, vt ascendam cum rege in Ierusalem? * ‖ Octogenarius sum hodie: numquid vigent sensus mei ad discernendum suaue, aut amarum? aut delectare potest seruum tuum cibus & potus? vel audire possum vltrà vocem cantorum, atque cantatricum? quare seruus tuus sit oneri domino meo regi? * Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum: non indigeo hac vicissitudine, * sed obsecro vt reuertar seruus tuus, & moriar in ciuitate mea, & sepeliar iuxta sepulchrum patris mei, & matris meæ. Est autem seruus tuus Chamaam, ipse vadat tecum, domine mi rex, & fac ei quidquid tibi bonum videtur. * Dixit itaque ei rex: Mecum transeat Chamaam, & ego faciam

‖ 3. Reg. 2. b. 8

‖ 3. Reg. 2. b. 7

‖ Sup. 16. a. 3

‖ Sup. 17. a. 27.

ei quidquid tibi placuerit, & omne, quod petieris à me, impetrabis. * Cumque transisset vniuersus populus & rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai, & benedixit ei: & ille reuersus est in locum suum. * Transiuit ergo rex in Galgalam, & Chamaam cum eo. omnis autem populus Iuda traduxerat regem, & media tantùm pars affuerat de populo Israel. * Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, & traduxerunt regem & domum eius Iordanem, omnesque viros Dauid cum eo? * Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia mihi propior est rex: cur irasceris super hac re? numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? * Et respondit vir Israel ad viros Iuda, & ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet Dauid quàm ad te: cur fecisti mihi iniuriam, & non mihi nunciatum est priori, vt reducerem regem meum? Duriùs autem responderunt viri Iuda viris Israel.

CAP. XX.

ACcidit quoque vt ibi esset vir Belial, nomine Seba, filius Bochri, vir Iemineus: & cecinit buccina, & ait: Non est nobis pars in Dauid, neque hereditas in filio Isai: reuertere in tabernacula tua Israel. * Et separatus est omnis Israel à Dauid, secutusque est Seba filium Bochri: viri autem Iuda adhæserunt regi suo à Iordane vsque Ierusalem. * Cumque venisset rex in domum suam in Ierusalem, tulit decem mulieres concubinas, quas dereliquerat ad custodiendam domum, & tradidit eas in custodiam, alimenta eis præbens: & non est ingressus ad eas, sed erant clausæ vsque in diem mortis suæ in viduitate viuentes. * Dixit autem rex Amasæ: Conuoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, & tu adesto præsens. * Abiit ergo Amasa vt conuocaret Iudam, & moratus est extra placitum quod ei constituerat rex. * Ait autem Dauid ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Seba filius Bochri quàm Absalom: tolle igitur seruos domini tui, & persequere eum, ne fortè inueniat ciuitates munitas, & effugiat nos. * Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cerethi quoque & Phelethi: & omnes robusti exierunt de Ierusalem ad persequendum Seba filium Bochri. * Cumque illi essent iuxta lapidem grandem, qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. Porrò Ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, & desuper accinctus gladio dependente vsque ad ilia, in vagina, qui fabricatus leui motu egredi poterat, & percutere. * Dixit itaque Ioab ad Amasam: Salue mi frater. Et tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum. * Porrò Amasa non obseruauit gladium, quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere, & effudit intestina eius in terram, nec secundum vulnus apposuit, & mortuus est. Ioab autem, & Abisai frater eius persecuti sunt Seba filium Bochri. * Interea quidam viri, cùm stetissent iuxta cadauer Amasæ, de sociis Ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes Dauid. * Amasa autem conspersus sanguine, iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir quòd subsisteret omnis populus ad videndum eum, & amouit Amasam de via in agrum, operuitque eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter eum. * Amoto ergo illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Seba filium Bochri. * Porrò ille transierat per omnes tribus Israel in Abelam, & Bethmaacha: omnesque viri electi congregati fuerant ad eum. * Venerunt itaq; & oppugnabant eum in Abela, & in Bethmaacha, & circumdederunt munitionibus ciuitatem, & obsessa est vrbs: omnis autem turba, quæ erat cum Ioab, moliebatur destruere muros. * Et exclamauit mulier sapiens de ciuitate: Audite, audite, dicite Ioab: Appropinqua huc, & loquar tecum. * Qui cùm accessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab? Et ille respondit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancillæ tuæ. Qui respondit: Audio. * Rursumq; illa, Sermo, inquit, dicebatur in veteri prouerbio: Qui interrogant, interrogent in Abela: & sic perficiebant. * Nónne ego sum quæ respondeo veritatem in Israel, & tu quæris subuertere ciuitatem, & euertere matrem in Israel? Quare præcipitas hereditatem Domini? * Respondensque Ioab, ait: Absit, absit hoc à me: non præcipito, neque demolior. * Non sic se habet res, sed homo de monte Ephraim Seba, filius Bochri cognomine, leuauit manum suam cõtra regem Dauid: tradite illum solũ, & recedemus à ciuitate. Et ait mulier ad Ioab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum. * Ingressa est ergo ad omnem populum, & locuta est eis sapienter: qui abscisum caput Seba filij Bochri proiecerunt ad Ioab. & ille cecinit

tuba,

tuba, & receſſerunt ab vrbe, vnuſquiſque in tabernacula ſua: Ioab autem reuerſus eſt Ieruſalem ad regem. * ¶ Fuit ergo Ioab ſuper omnem exercitum Iſrael: Banaias autem filius Ioiadæ ſuper Cerethæos & Phelethæos. * Aduram verò ſuper tributa: porrò Ioſaphat filius Ahilud, à commentariis. * Siua autem, ſcriba: Sadoc verò & Abiathar, ſacerdotes. * Ira autem Iairites erat ſacerdos Dauid.

¶ 2.Sap.8.d. 16

CAP. XXI.

FActa eſt quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter: & conſuluit Dauid oraculum Domini. Dixitque Dominus: Propter Saul, & domum eius ſanguinum, quia occidit Gabaonitas. * Vocatis ergo Gabaonitis rex, dixit ad eos. (Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Iſrael, ſed reliquiæ Amorrhæorum: ¶ filij quippe Iſrael iurauerant eis, & voluit Saul percutere eos zelo, quaſi pro filiis Iſrael & Iuda.) * Dixit ergo Dauid ad Gabaonitas: Quid faciam vobis? & quod erit veſtri piaculum, vt benedicatis hereditati Domini? * Dixeruntque ei Gabaonitæ: Non eſt nobis ſuper argẽto & auro quæſtio, ſed contra Saul, & contra domum eius: neque volumus vt interficiatur homo de Iſrael. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis vt faciam vobis? * Qui dixerunt regi: Virum, qui attriuit nos & oppreſſit iniquè, ita delere debemus, vt ne vnus quidem reſiduus ſit de ſtirpe eius in cunctis finibus Iſrael. * Dentur nobis ſeptem viri de filiis eius, vt crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul, quondam electi Domini. Et ait rex: Ego dabo. * ¶ Pepercitque rex Miphiboſeth filio Ionathæ filij Saul, propter iuſiurandum Domini, quod fuerat inter Dauid & inter Ionathan filium Saul. * Tulit itaq; rex duos filios Reſpha filiæ Aia, quos peperit Sauli, Armoni, & Miphiboſeth: & quinque filios Michol filię Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi, * & dedit eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino: & ceciderunt hi ſeptem ſimul occiſi in diebus meſſis primis, incipiẽte meſſione hordei. * Tollens autem Reſpha filia Aia, cilicium ſubſtrauit ſibi ſupra petram ab initio meſſis, donec ſtillaret aqua ſuper eos de cælo: & non dimiſit aues lacerare eos per diem, neq; beſtias per noctem. * Et nunciata ſunt Dauid quæ fecerat Reſpha, filia Aia, concubina Saul. * Et abiit Dauid, & tulit oſſa Saul, & oſſa Ionathæ filij eius à viris Iabes Galaad, ¶ qui furati fuerãt ea de platea Bethſan, in qua ſuſpẽderant eos Philiſthiim cùm interfeciſſent Saul in Gelboe: * & aſportauit inde oſſa Saul, & oſſa Ionathæ filij eius: & colligentes oſſa eorum, qui affixi fuerant, * ſepelierũt ea cum oſſibus Saul & Ionathæ filij eius in Terra Beniamin, in latere, in ſepulchro Cis patris eius: feceruntque omnia, quæ præceperat rex, & repropitiatus eſt Deus terræ poſt hæc. * Factum eſt autem rurſum prælium Philiſthinorum aduerſum Iſrael, & deſcendit Dauid, & ſerui eius cum eo, & pugnabant contra Philiſthiim. Deficiente autem Dauid, * Iesbibenob, qui fuit de genere arapha, ¶ cuius ferrum haſtæ trecentas vncias appendebat, & accinctus erat enſe nouo, niſus eſt percutere Dauid. * Præſidioque ei fuit Abiſai filius Saruiæ, & percuſſum Philiſthæum interfecit. Tunc iurauerunt viri Dauid, dicentes: Iam non egredieris nobiſcum in bellum, ne extinguas lucernam Iſrael. * ¶ Secundum quoque bellum fuit in Gob contra Philiſthæos: tunc percuſſit Sobochai de Huſati, Saph de ſtirpe arapha de genere gigantum. * Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philiſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius Saltus polymitarius Bethlehemites Goliath Gethæum, cuius haſtile haſtæ erat quaſi liciatorium texentium. * Quartum bellum fuit in Geth: in quo vir fuit excelſus, qui ſenos in manibus pedibusque habebat digitos, id eſt viginti quattuor, & erat de origine arapha. * Et blaſphemauit Iſrael: percuſſit autẽ eum Ionathan filius Samaa fratris Dauid. * Hi quattuor nati ſunt de arapha in Geth, & ceciderunt in manu Dauid, & ſeruorum eius.

¶ 1.Reg. 31. c.19

¶ 1.Reg. 17. a.7

¶ 1.Par.20. c.4

¶ 1.Reg. 28.a.3

CAP. XXII.

LOcutus eſt autem Dauid Domino verba carminis huius, in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum ſuorum, & de manu Saul. * & ait:

¶ Dominus petra mea, & robur meum, & ſaluator meus.

¶ Pſal.17. a.8

* Deus fortis meus ſperabo in eum: ſcutum meum, & cornu ſalutis meæ: eleuator meus, & refugium meum: ſaluator meus, de iniquitate liberabis me.

¶ * Laudabilem inuocabo Dominum: & ab inimicis meis ſaluus ero.

¶ Pſal.17. a.3

* Quia circumdederunt me contritiones mortis: torrentes Belial terruerunt me.

* Funes inferni circumdederunt me: præuenerunt me laquei mortis. 6
* In tribulatione mea inuocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo: & exaudiet de templo ſuo vocem meam, & clamor meus veniet ad aures eius. 7
* Commota eſt & cõtremuit terra: fundamenta montium concuſſa ſunt, & conquaſſata, quoniam iratus eſt eis. 8
* Aſcendit fumus de naribus eius, & ignis de ore eius vorabit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo. 9
* Inclinauit cælos, & deſcendit: & caligo ſub pedibus eius. 10
* Et aſcendit ſuper cherubim, & volauit: & lapſus eſt ſuper pennas venti. 11
* Poſuit tenebras in circuitu ſuo latibulum: cribrans aquas de nubibus cęlorum. 12
* Præ fulgore in conſpectu eius, ſuccenſi ſunt carbones ignis. 13
* Tonabit de cælo Dominus: & excelſus dabit vocem ſuam. 14
* Miſit ſagittas & diſſipauit eos: fulgur, & conſumpſit eos. 15
* Et apparuerunt effuſiones maris, & reuelata ſunt fundamenta orbis ab increpatione Domini, ab inſpiratione ſpiritus furoris eius. 16
* Miſit de excelſo, & aſſumpſit me: & extraxit me de aquis multis. 17
* Liberauit me ab inimico meo potentiſſimo, & ab his qui oderãt me: quoniam robuſtiores me erant. 18
* Prœuenit me in die afflictionis meæ, & factus eſt Dominus firmamentum meum. 19
* Et eduxit me in latitudinem: liberauit me, quia complacui ei. 20
* Retribuet mihi Dominus ſecundùm iuſtitiam meam: & ſecundùm munditiam manuum mearum reddet mihi. 21
* Quia cuſtodiui vias Domini, & non egi impiè, à Deo meo. 22
* Omnia enim iudicia eius in cõſpectu meo: & præcepta eius non amoui à me. 23
* Et ero perfectus cum eo: & cuſtodiam me ab iniquitate mea. 24 C
* Et reſtituet mihi Dominus ſecundùm iuſtitiam meam: & ſecundùm munditiam manuum mearum, in conſpectu oculorum ſuorum. 25
* Cum ſancto ſanctus eris: & cum robuſto perfectus. 26
* Cum electo electus eris: & cum peruerſo peruertêris. 27
* Et populum pauperem ſaluum facies: oculisque tuis excelſos humiliabis. 28
* Quia tu lucerna mea Domine: & tu Domine illuminabis tenebras meas. 29
* In te enim curram accinctus: in Deo meo tranſiliam murum. 30
* Deus, immaculata via eius, eloquium Domini igne examinatum: ſcutum eſt omnium ſperantium in ſe. 31
* Quis eſt Deus præter Dominum: & quis fortis præter Deum noſtrum? 32
* Deus qui accinxit me fortitudine: & complanauit perfectam viam meam. 33
* Coæquans pedes meos ceruis, & ſuper excelſa mea ſtatuens me. 34
* " Docens manus meas ad prælium, & componens quaſi arcum æneum brachia mea. 35 Pſal. 17.
* Dediſti mihi clypeum ſalutis tuæ: & manſuetudo tua multiplicauit me. 36
* Dilatabis greſſus meos ſubtus me: & non deficient tali mei. 37 D
* Perſequar inimicos meos, & conteram: & non conuertar donec conſumam eos. 38
* Conſumam eos & confringam, vt non conſurgant: cadent ſub pedibus meis. 39
* Accinxiſti me fortitudine ad prœlium: incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me. 40
* Inimicos meos dediſti mihi dorſum: odientes me, & diſperdam eos. 41
* Clamabunt, & non erit qui ſaluet, ad Dominum, & non exaudiet eos. 42
* Delebo eos vt puluerem terræ: quaſi lutum platearum comminuam eos atque confringam. 43
* Saluabis me à contradictionibus populi mei: cuſtodies me in caput Gentium: populus, quem ignoro, ſeruiet mihi. 44
* Filij alieni reſiſtent mihi, auditu auris obedient mihi. 45
* Filij alieni defluxerunt, & contrahentur in anguſtiis ſuis. 46
* Viuit Dominus, & benedictus Deus meus: & exaltabitur Deus fortis ſalutis meæ. 47
* Deus qui das vindictas mihi, & deijcis populos ſub me. 48
* Qui educis me ab inimicis meis, & à reſiſtentibus mihi eleuas me: " à viro iniquo liberabis me: 49 Pſal. 43.
* " Propterea confitebor tibi Domine in gentibus: & nomini tuo cantabo. 50 Rom. 15.9
* Magnificans ſalutes regis ſui, & faciens miſericordiam chriſto ſuo Dauid, & ſemini eius in ſempiternum. 51

CAP. XXIII.

HÆc autem sunt verba Dauid nouissima. Dixit Dauid filius Isai: Dixit vir, cui constitutum est de christo Dei Iacob, egregius psaltes Israel: * Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam. * Dixit Deus Israel mihi, locutus est Fortis Israel, Dominator hominum, iustus dominator in timore Dei. * Sicut lux aurorę, oriente sole, manè absque nubibus rutilat, & sicut pluuiis germinat herba de terra. * Nec tanta est domus mea apud Deum, vt pactum æternum iniret mecum firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea, & omnis voluntas: nec est quidquam ex ea quod non germinet. * Præuaricatores autem quasi spinæ euellentur vniuersi: quæ non tolluntur manibus. * Et si quis tangere voluerit eas, armabitur ferro & ligno lanceato, igneque succensæ comburentur, vsque ad nihilum. * " Hæc nomina fortium Dauid. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu vno. * Post hunc, Eleazar filius patrui eius Ahohites inter tres fortes, qui erãt cum Dauid quando exprobrauerunt Philisthiim, & congregati sunt illuc in prælium. * Cumque ascendissent viri Israel, ipse stetit & percussit Philisthęos donec deficeret manus eius, & obrigesceret cum gladio: fecitq; Dominus salutem magnam in die illa: & populus, qui fugerat, reuersus est ad cæsorum spolia detrahenda. * Et post hunc, Semma filius Age de Arari. & congregati sunt Philisthiim in statione: erat quippe ibi ager lente plenus. Cumq; fugisset populus à facie Philisthiim, * stetit ille in medio agri, & tuitus est eum, percussitque Philisthæos: & fecit Dominus salutem magnam. * Necnon & ante descenderant tres qui erant principes inter triginta, & venerãt tempore messis ad Dauid in speluncam Odollam: castra autẽ Philisthinorum erant posita in Valle gigantum. * Et Dauid erat in præsidio: porrò statio Philisthinorum tunc erat in Bethlehem. * Desiderauit ergo Dauid, & ait: O si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem iuxta portam! * Irruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat iuxta portam, & attulerunt ad Dauid: at ille noluit bibere, sed libauit eam Domino, * dicens: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc: num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere, hæc fecerunt tres robustissimi. * Abisai quoque frater Ioab filius Saruiæ, princeps erat de tribus: ipse est qui leuauit hastam suam contra trecentos, quos interfecit, nominatus in tribus, * & inter tres nobilior, erátque eorum princeps, sed vsque ad tres primos non peruenerat. * Et Banaias filius Ioiadæ viri fortissimi, magnorum operum, de Cabseel: ipse percussit duos leones Moab, & ipse descendit, & percussit leonem in media cisterna in diebus niuis. * Ipse quoque interfecit virum Ægyptium, virum dignum spectaculo, habentem in manu hastam: itaque cùm descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam de manu Ægyptij, & interfecit eum hasta sua. * hæc fecit Banaias filius Ioiadæ. * Et ipse nominatus inter tres robustos, qui erant inter triginta nobiliores: verumtamen vsque ad tres nõ peruenerat: fecitq; eum sibi Dauid auricularium, à secreto. * Asael frater Ioab inter triginta, Elehanan filius patrui eius de Bethlehem, * Semma de Harodi, Elica de Harodi, * Heles de Phalti, Hira filius Acces de Thecua, * Abiezer de Anathoth, Mobonnai de Husati, * Selmon Ahohites, Maharai Netophathites, * Heled filius Baana, & ipse Netophathites, Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin, * Banaia Pharathonites, Heddai de Torrente Gaas, * Abialbon Arbathites, Azmaueth de Beromi, * Eliaba de Salaboni. Filij Iassen, Ionathan, * Semma de Orori, Aiam filius Sarar Arorites, * Eliphelet filius Aasbai filij Machati, Eliam filius Achitophel Gelonites, * Hesrai de Carmelo, Pharai de Arbi, * Igaal filius Nathan de Soba, Bonni de Gadi, * Selec de Ammoni, Naharai Berothites armiger Ioab filij Saruię, * Ira Iethrites Gareb & ipse Iethrites, * Vrias Hethæus. Omnes triginta septem.

CAP. XXIIII.

ET " addidit furor Domini irasci contra Israel, commouitque Dauid in eis dicentem: Vade, numera Israel & Iudam. * Dixitq; rex ad Ioab principem exercitus sui: Perambula omnes tribus Israel à Dan vsque Bersabee, & numerate populum, vt sciam numerum eius. * Dixitq; Ioab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populũ tuum, quantus nunc est, iterumque centu-

plicet

" 1. Par. 11. 1. 10

" 1. Par. 21. 1.

plicet in conſpectu domini mei regis: ſed quid ſibi dominus meus rex vult in re huiuſcemodi? * Obtinuit autem ſermo regis 4
verba Ioab,& principũ exercitus: egreſſuſque eſt Ioab, & principes militum à facie regis, vt numerarẽt populum Iſrael.* Cumque pertranſiſſent Iordanem, venerunt in Aroer ad dexteram vrbis, quæ eſt in Valle Gad:* & per Iazer tranſierunt in Galaad,& 6
in terram inferiorem Hodſi,& venerunt in Dan ſilueſtria. Circumeuntesque iuxta Sidonem,* tranſierunt prope mœnia Tyri,& 7
omnem terram Heuæi & Chananęi,veneruntq; ad meridiẽ Iuda in Berſabee:* & luſtrata vniuerſa terra,affuerunt poſt nouem 8
menſes & viginti dies in Ieruſalem.* Dedit ergo Ioab numerum deſcriptionis populi regi, & inuenta ſunt de Iſrael octingenta millia virorum fortium, qui educerẽt gladium: & de Iuda quingenta millia pugnatorum.* Percuſſit autem cor Dauid eum, 10
poſtquam numeratus eſt populus: & dixit Dauid adDominum: Peccaui valde in hoc facto:ſed precor Domine,vt transferas iniquitatẽ ſerui tui,quia ſtultè egi nimis.* Surrexit itaque Dauid manè, & ſermo Domini factus eſt ad Gad prophetam & Videntem Dauid,dicens:* Vade, & loquere ad 12
Dauid: Hæc dicit Dominus: Trium tibi datur optio, elige vnum quod volueris ex his,vt faciam tibi.* Cumque veniſſet Gad 13
ad Dauid,nunciauit ei,dicens: Aut ſeptem annis veniet tibi fames in terra tua:aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos,& illi te perſequentur: aut certè tribus diebus
C erit peſtilentia in terra tua.Nunc ergo delibera, & vide quem reſpondeam ei, qui me miſit,ſermonem.* Dixit autem Dauid ad 14
Gad:Coarctor nimis:\ ſed melius eſt vt incidam in manus Domini (multę enim miſericordiæ eius ſunt) quàm in manus hominum.* Immiſitque Dominus peſtilen- 15
tiam in Iſrael, de manè vſque ad tempus conſtitutum, & mortui ſunt ex populo à Dan vſque ad Berſabee ſeptuaginta millia 16
virorum.* Cumq. extẽdiſſet manum ſuam Angelus Domini ſuper Ieruſalem vt diſperderet eam, miſertus eſt Dominus ſuper afflictione, & ait Angelo percutiẽti populum: Sufficit: nunc contine manum tuam. erat autem Angelus Domini iuxta aream
17 Areuna Iebuſæi.* Dixitq. Dauid ad Dominum cùm vidiſſet Angelum cædentem populum: Ego ſum qui peccaui, ego iniquè egi:iſti qui oues ſunt,quid fecerunt? vertatur,obſecro,manus tua cõtra me,& contra
18 domum patris mei.* Venit autem Gad ad
D Dauid in die illa,& dixit ei: Aſcẽde,& conſtitue altare Domino in area Areuna Iebuſæi.* Et aſcendit Dauid iuxta ſermonẽ Gad, 19
quem præceperat ei Dominus.* Conſpiciensq. Areuna,animaduertit regẽ & ſeruos 20
eius tranſire ad ſe:* & egreſſus adorauit regem prono vultu in terram, & ait: Quid cauſæ eſt vt veniat dominus meus rex ad 21
ſeruum ſuũ? Cui Dauid ait: Vt emam à te aream,& ędificem altare Domino,& ceſſet
22 interfectio quæ graſſatur in populo.* Et ait Areuna ad Dauid: Accipiat, & offerat dominus meus rex, ſicut placet ei: habes boues in holocauſtum, & plauſtrum, & iuga
23 boum in vſum lignorum.* Omnia dedit Areuna rex regi: dixitque Areuna ad regem: Dominus Deus tuus ſuſcipiat votum
24 tuum.* Cui reſpondens rex, ait: Nequaquam vt vis, ſed emam pretio à te, & non offeram Domino Deo meo holocauſta gratuita. Emit ergo Dauid aream,
25 & boues, argenti ſiclis quinquaginta:* & ædificauit ibi Dauid altare Domino, & obtulit holocauſta & pacifica: & propitiatus eſt Dominus terræ, & cohibita eſt plaga ab Iſrael.

\ 1.Par.21. b.13 Dan.13. c.23

LIBER

LIBER REGVM TERTIVS,

SECVNDVM HEBRÆOS PRIMVS MALACHIM.

CAPVT PRIMVM.

ET rex Dauid ſenuerat, habebatq́ue ætatis plurimos dies: cumq́ue operiretur veſtibus, non calefiebat. * Dixerunt ergo ei ſerui ſui: Quæramus domino noſtro regi adoleſcẽtulam virginem, & ſtet coram rege, & foueat eum, dormiatq́ue in ſinu ſuo, & calefaciat dominum noſtrum regem. * Quæſierunt igitur adoleſcentulam ſpecioſam in omnibus finibus Iſrael, & inuenerũt Abiſag Sunamitidem, & adduxerunt eam ad regem. * Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatq́ue cum rege, & miniſtrabat ei, rex verò non cognouit eam. * Adonias autem filius Haggith eleuabatur, dicens: Ego regnabo. Fecitq́ue ſibi currus & equites, & quinquaginta viros, qui currerent ante eum. * Nec corripuit eum pater ſuus aliquando, dicens: Quare hoc feciſti? Erat autem & ipſe pulcher valde, ſecundus natu poſt Abſalom. * Et ſermo ei cum Ioab filio Saruiæ, & cum Abiathar ſacerdote, qui adiuuabant partes Adoniæ. * Sadoc verò ſacerdos, & Banaias filius Ioiadæ, & Nathan propheta, & Semei & Rei, & robur exercitus Dauid nõ erat cum Adonia. * Immolatis ergo Adonias arietibus & vitulis, & vniuerſis pinguibus iuxta Lapidem zoheleth, qui erat vicinus Fonti rogel, vocauit vniuerſos fratres ſuos filios regis, & omnes viros Iuda ſeruos regis. * Nathan autem prophetam, & Banaiam, & robuſtos quoſque, & Salomonem fratrem ſuum non vocauit. * Dixit itaque Nathan ad Bethſabee matrẽ Salomonis: Num audiſti, quòd regnauerit Adonias filius Haggith, & dominus noſter Dauid hoc ignorat? * Nunc ergo veni, accipe conſilium à me, & ſalua animam tuam, filijq́ue tui Salomonis. * Vade, & ingredere ad regem Dauid, & dic ei: Nónne tu domine mi rex iuraſti mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſolio meo? quare ergo regnat Adonias? * Et adhuc ibi te loquẽte cum rege, ego veniam poſt te, & cõplebo ſermones tuos. * Ingreſſa eſt itaque Bethſabee ad regẽ in cubiculum: rex autem ſenuerat nimis, & Abiſag Sunamitis miniſtrabat ei. * inclinauit ſe Bethſabee, & adorauit regem. Ad quã rex, Quid tibi, inquit, vis? * Quæ reſpondens, ait: Domine mi, tu iuraſti per Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſolio meo. * Et ecce nunc Adonias regnat, te, domine mi rex, ignorante. * Mactauit boues, & pinguia quęque, & arietes plurimos, & vocauit omnes filios regis, Abiathar quoque ſacerdotem, & Ioab principem militię: Salomonem autem ſeruum tuũ non vocauit. * Verumtamẽ domine mi rex, in te oculi reſpiciunt totius Iſrael, vt indices eis, quis ſedere debeat in ſolio tuo domine mi rex poſt te. * Eritq́; cùm dormierit dominus meus rex cũ patribus ſuis, erimus ego & filius meus Salomon peccatores. * Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit. * Et nunciauerunt regi, dicẽtes: Adeſt Nathan propheta. Cumq́ue introiſſet in conſpectu regis, & adoraſſet eum pronus in terram, * dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixiſti: Adonias regnet poſt me, & ipſe ſedeat ſuper thronum meum? * Quia deſcendit hodie, & immolauit boues, & pinguia, & arietes plurimos, & vocauit vniuerſos filios regis & principes exercitus, Abiathar quoque ſacerdotem: illisq́ue veſcentibus, & bibentibus coram eo, & dicentibus: Viuat rex Adonias: * Me ſeruum tuum, & Sadoc

sacerdotem, & Banaiam filium Ioiadæ, & Salomonem famulum tuum non vocauit.
* Numquid à domino meo rege exiuit hoc verbum, & mihi non indicasti seruo tuo quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum? * Et respondit rex Dauid, dicens: Vocate ad me Bethsabee. Quæ cùm fuisset ingressa coram rege, & stetisset ante eum, * iurauit rex, & ait: Viuit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, * quia sicut iurauí tibi per Dominum Deum Israel, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciam hodie. * Summissoque Bethsabee in terram vultu, adorauit regem, dicens: Viuat dominus meus Dauid in æternum. * Dixit quoque rex Dauid: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaiam filiũ Ioiadæ. Qui cùm ingressi fuissent coram rege, * dixit ad eos: Tollite vobiscum seruos domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam: & ducite eum in Gihon. * & vngat eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta in regem super Israel: & canetis buccina, atque dicetis: Viuat rex Salomon. * Et ascẽdetis post eum, & veniet, & sedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me: illiq́ue præcipiam vt sit dux super Israel, & super Iudam. * Et respondit Banaias filius Ioiadæ, regi, dicẽs: Amen: sic loquatur Dominus Deus domini mei regis. * Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium eius à solio domini mei regis Dauid. * Descendit ergo Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, & Banaias filius Ioiadæ, & Cerethi, & Phelethi: & imposuerunt Salomonem super mulam regis Dauid, & adduxerunt eum in Gihon. * Sumpsitq́ue Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & vnxit Salomonem: & cecinerunt buccina, & dixit omnis populus: Viuat rex Salomon. * Et ascendit vniuersa multitudo post eum, & populus canentium tibiis, & lætantium gaudio magno, & insonuit terra à clamore eorum. * Audiuit autem Adonias, & omnes, qui inuitati fuerant ab eo, iamq́ue conuiuium finitum erat: sed & Ioab, audita voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor ciuitatis tumultuantis? * Adhuc illo loquente, Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortis es, & bona nuncians.
Respondit́que Ionathas Adoniæ: Nequaquam: Dominus enim noster rex Dauid regem constituit Salomonem: * misitq́ue cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ, & Cerethi & Phelethi, & imposuerunt eum super mulam regis. * Vnxeruntq́ue eum Sadoc sacerdos, & Nathan propheta regem in Gihon: & ascenderunt inde lætantes, & insonuit ciuitas: hæc est vox, quam audistis. * Sed & Salomon sedet super solium regni. * Et ingressi serui regis benedixerunt domino nostro regi Dauid, dicentes: Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adorauit rex in lectulo suo: * & locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit hodie sedentem in solio meo, videntibus oculis meis. * Territi sunt ergo, & surrexerunt omnes, qui inuitati fuerant ab Adonia, & iuit vnusquisque in viam suam. * Adonias autem timens Salomonem, surrexit, & abiit, tenuitq́ue cornu altaris. * Et nunciauerunt Salomoni, dicẽtes: Ecce Adonias timens regem Salomonem, tenuit cornu altaris, dicens: Iuret mihi rex Salomon hodie, quòd non interficiat seruum suum gladio. * Dixitq́ue Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne vnus quidem capillus eius in terram: sin autem malum inuentum fuerit in eo, morietur. * Misit ergo rex Salomon, & eduxit eum ab altari: & ingressus adorauit regem Salomonem: dixitq́ue ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAP. II.

APpropinquauerunt autem dies Dauid vt moreretur, præcepitq́ue Salomoni filio suo, dicẽs: * Ego ingredior viam vniuersæ terræ: confortare, & esto vir. * Et obserua custodias Domini Dei tui, vt ambules in viis eius, vt custodias ceremonias eius, & præcepta eius, & iudicia, & testimonia, ‖ sicut scriptum est in lege Moysi: vt intelligas vniuersa quę facis, & quocumque te verteris: * vt confirmet Dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens: Si custodierint filij tui vias suas, & ambulauerint corã me in veritate, in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israel. * Tu quoque nosti quæ fecerit mihi Ioab filius Saruiæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus Israel, ‖ Abner filio Ner, & ‖ Amasę filio Iether: quos occidit, & effudit sanguinẽ belli in pace, & posuit cruorem prælij in

‖ Deut. 17.16

‖ 2. Reg. 2.27
‖ 2. Reg. 3.10

balteo

balteo ſuo, qui erat circa lumbos eius, & in calceamento ſuo, quod erat in pedibus eius.
6 *Facies ergo iuxta ſapientiam tuam, & non deduces canitiem eius pacificè ad inferos.
7 * Sed & filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in menſa tua: "occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Abſalom fratris tui. * "
8 Habes quoque apud te Semei filium Gera filij Iemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione peſſima, quando ibam ad Caſtra: ſed quia deſcendit mihi in occurſum cùm tranſirem Iordanem, & iuraui ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio:
9 * tu noli pati eum eſſe innoxium. Vir autem ſapiens es, vt ſcias quæ facies ei, deduceſq; canos eius cum ſanguine ad inferos. *
10 "Dormiuit igitur Dauid cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in ciuitate Dauid.
11 * Dies autem quibus regnauit Dauid ſuper Iſrael, quadraginta anni ſunt: in Hebron regnauit ſeptem annis: in Ieruſalem, triginta tribus.
12 * Salomon autem ſedit ſuper thronum Dauid patris ſui, & firmatum eſt regnum eius nimis.
13 * Et ingreſſus eſt Adonias filius Haggith ad Bethſabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei: Pacificúſne eſt ingreſſus tuus? Qui reſpondit: Pacificus.
14 *Addiditque: Sermo mihi eſt ad te. Cui ait: Loquere. Et ille:
15 * Tu, inquit, noſti, quia meum erat regnũ, & me præpoſuerat omnis Iſrael ſibi in regem: ſed tranſlatum eſt regnum, & factum eſt fratris mei: à Domino enim cõſtitutum eſt ei.
16 * Nunc ergo petitionem vnam precor à te; ne confundas faciem meã. Quæ dixit ad eum: Loquere.
17 * Et ille ait: Precor vt dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam poteſt) vt det mihi Abiſag Sunamitidem vxorem.
18 * Et ait Bethſabee: Bene, ego loquar pro te regi.
19 * Venit ergo Bethſabee ad regem Salomonem, vt loqueretur ei pro Adonia: & ſurrexit rex in occurſum eius, adorauítque eam, & ſedit ſuper thronum ſuum: poſituſque eſt thronus matri regis, quę ſedit ad dexteram eius.
20 * Dixítque ei: Petitionem vnam paruulam ego deprecor à te, ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea: neque enim fas eſt vt auertam faciem tuam.
21 * Quæ ait: Detur Abiſag Sunamitis Adoniæ fratri tuo vxor.
22 * Reſpondítque rex Salomon, & dixit matri ſuæ: Quare poſtulas Abiſag Sunamitidem Adoniæ? poſtula ei & regnũ: ipſe eſt enim frater meus maior me, & habet Abiathar ſacerdotem, & Ioab filium Saruiæ.
23 * Iurauit itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam ſuam locutus eſt Adonias verbum hoc.
24 * Et nunc viuit Dominus, qui firmauit me, & collocauit me ſuper ſolium Dauid patris mei, & qui fecit mihi domum, ſicut locutus eſt, quia hodie occidetur Adonias.
25 * Miſitque rex Salomon per manum Banaiæ filij Ioiadæ, qui interfecit eum, & mortuus eſt.
26 * Abiathar quoque ſacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es: ſed hodie te non interficiam, quia portaſti arcam Domini Dei coram Dauid patre meo, & ſuſtinuiſti laborem in omnibus, in quibus laborauit pater meus.
27 * Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non eſſet ſacerdos Domini, "vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo. "1.Reg.2. f.31
28 * Venit autem nuncius ad Ioab, quòd Ioab declinaſſet poſt Adoniam, & poſt Salomonem non declinaſſet: fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.
29 * Nunciatumque eſt regi Salomoni quòd fugiſſet Ioab in tabernaculum Domini, & eſſet iuxta altare: miſitque Salomon Banaiam filium Ioiadæ, dicẽs: Vade, interfice eum.
30 * Et venit Banaias ad tabernaculum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, ſed hic moriar. Renunciauit Banaias regi ſermonem, dicens: Hæc locutus eſt Ioab, & hęc reſpondit mihi.
31 * Dixítque ei rex: Fac ſicut locutus eſt: & interfice eum, & ſepeli, & amouebis ſanguinem innocentem, qui effuſus eſt à Ioab, à me, & à domo patris mei.
32 * Et reddet Dominus ſanguinem eius ſuper caput eius quia interfecit duos viros iuſtos, melioréſque ſe: & occidit eos gladio, patre meo Dauid ignorante, "Abner filium Ner principem militiæ Iſrael, & "Amaſam filium Iether principem exercitus Iuda: "2.Reg.3. f.27 "2.Reg.20. f.9
33 * & reuertetur ſanguis illorum in caput Ioab, & in caput ſeminis eius in ſempiternum. Dauid autem & ſemini eius, & domui, & throno illius ſit pax vſque in æternum à Domino.
34 * Aſcendit itaque Banaias filius Ioiadæ, & aggreſſus eum interfecit: ſepultuſque eſt in domo ſua in deſerto.
35 * Et conſtituit rex Banaiam filium Ioiadæ pro eo ſuper exercitum, & Sadoc ſacerdotem poſuit pro Abiathar.
36 * Miſit quoque rex, & vocauit Semei, dixítque ei: Ædifica tibi domum in Ieruſalem, & habita ibi: & non egredieris inde huc atque illuc.
37 * Quacumque autem die egreſſus fueris, & tranſieris Torrentem

Cedron, scito te interficiendum: sanguis tuus erit super caput tuum. * Dixitque Semei regi: Bonus sermo. sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet seruus tuus. Habitauit itaque Semei in Ierusalem diebus multis. * Factum est autem post annos tres vt fugerent serui Semei ad Achis filium Maacha regem Geth: nunciatumq; est Semei quòd serui eius essent in Geth. * Et surrexit Semei, & strauit asinum suum: iuitq; ad Achis in Geth ad requirendum seruos suos, & adduxit eos de Geth. * Nunciatum est autē Salomoni quòd esset Semei in Geth de Ierusalem, & rediisset. * Et mittens vocauit eum, dixitq; illi: Nónne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi: Quacumque die egressus, ieris huc & illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti mihi: Bonus sermo, quem audiui. * Quare ergo non custodisti iusiurandum Domini, & præceptum quod præceperam tibi? * Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum, cuius tibi conscium est cor tuū, quod fecisti Dauid patri meo: reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum. * Et rex Salomon benedictus, & thronus Dauid erit stabilis coram Domino vsque in sempiternum. * Iussit itaque rex Banaiæ filio Ioiadę: qui egressus, percussit eum, & mortuus est.

CAP. III.

2. Par. 1. a. 1

CONfirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate coniunctus est Pharaoni regi Ægypti: accepit namque filiam eius, & adduxit in ciuitatem Dauid, donec compleret ędificans domum suam, & domum Domini, & murum Ierusalem per circuitum. * Attamen populus immolabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini vsque in diem illū. * Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis Dauid patris sui, excepto quòd in excelsis immolabat, & accendebat thymiama. * Abiit itaque in Gabaon, vt immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maximum: mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon. * Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis vt dem tibi. * Et ait Salomon: Tu fecisti cum seruo tuo Dauid patre meo misericordiam magnam, sicut ambulauit in conspectu tuo in veritate, & iustitia, & recto corde tecum: custodisti ei misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie. * Et nunc Domine Deus, tu regnare fecisti seruum tuum pro Dauid patre meo: ego autem sum puer paruulus, & ignorans egressum, & introitum meum. * Et seruus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti, qui numerari & supputari non potest pręmultitudine. * " Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum. quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum? * Placuit ergo sermo coram Domino, quòd Salomon postulasset huiuscemodi rem. * Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernēdum iudicium: * ecce feci tibi secundùm sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum vt nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. * " Sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi: diuitias scilicet, & gloriam, vt nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. * Si autem ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. * Igitur euigilauit Salomon, & intellexit quòd esset somnium: cumq; venisset Ierusalem, stetit coram arca fœderis Domini, & obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grāde conuiuium vniuersis famulis suis. * Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad regem, steteruntq; coram eo, * quarum vna ait: Obsecro, mi domine: ego & mulier hæc habitabamus in domo vna, & peperi apud eam in cubiculo. * Tertia autem die postquam ego peperi, peperit & hæc: & eramus simul, nullusq; alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus. * Mortuus est autem filius mulieris huius nocte. dormiens quippe oppressit eum. * Et consurgens intempestæ noctis silētio, tulit filium meū de latere meo ancillæ tuæ dormientis, & collocauit in sinu suo: suū autem filiū, qui erat mortuus, posuit in sinu meo. * Cumq; surrexissem mane vt darem lac filio meo, apparuit mortuus: quē diligentiùs intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram. * Respondit que altera mulier: Non est ita vt dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem viuit. Econtrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus viuit, & filius tuus mortuus est. Atq; in hunc modum contēdebant coram rege.

" 2. Par. c. 10

" Sap. 8. 11 Matth. 6. 29.

* Tunc rex ait: Hæc dicit, Filius meus viuit, & filius tuus mortuus est. Et ista respondit, Non, sed filius tuus mortuus est, meus autē viuit. * Dixit ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege, * Diuidite, inquit, infantem viuum in duas partes, & date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri. * Dixit autem mulier, cuius filius erat viuus, ad regem: (commota sunt quippe viscera eius super filio suo) Obsecro domine, date illi infantem viuum, & nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat: Nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur. * Respondit rex, & ait: Date huic infantem viuum, & non occidatur: hæc est enim mater eius. * Audiuit itaque omnis Israel iudicium quod iudicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

ERat autem rex Salomon regnans super omnem Israel: * & hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc sacerdotis: * Elihoreph, & Ahia filij Sisa scribæ: Iosaphat filius Ahilud à commētarijs: * Banaias filius Ioiadæ super exercitum: Sadoc autem, & Abiathar sacerdotes. * Azarias filius Nathan super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan sacerdos, amicus regis: * & Ahisar præpositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa. * Habebat autem Salomon duodecim prefectos super omnē Israel, qui præbebant annonam regi & domui eius: per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabāt. * Et hæc nomina eorū: Benhur, in monte Ephraim. * Bendecar, in Macces, & in Salebim, & in Bethsames, & in Elon, & in Bethanan. * Benheséd in Aruboth: ipsius erat Socho, & omnis terra Epher. * Benabinadab, cuius omnis Nephath dor, Tapheth filiam Salomonis habebat vxorem. * Bana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo, & vniuersam Bethsan, quæ est iuxta Sarthana subter Iezrael, à Bethsan vsque Abelmehula è regione Iecmaan. * Bengaber in Ramoth Galaad: habebat Auothiair filij Manasse in Galaad, ipse præerat in omni regione Argob, quæ est in Basan, sexaginta ciuitatibus magnis atque muratis, quæ habebant seras æreas. * Ahinadab filius Addo præerat in Manaim. * Achimaas in Nephthali: sed & ipse habebat Basemath filiam Salomonis in coniugio. * Baana filius Husi, in Aser, & in Baloth. * Iosaphat filius Pharuë, in Issachar. * Semei filius Ela, in Beniamin. * Gaber filius Vri, in terra Galaad, in terra Sehon regis Amorrhæi & Og regis Basan, super omnia quæ erant in illa terra. * Iuda & Israel innumerabiles, sicut arena maris in multitudine: comedētes, & bibentes, atque lætantes. * Salomon autem erat in ditione sua, habens omnia regna à flumine terræ Philisthiim vsque ad terminum Ægypti: offerentium sibi munera, & seruientium ei cunctis diebus vitæ eius. * Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori similæ, & sexaginta cori farinæ, * decem boues pingues, & viginti boues pascuales, & centum arietes, excepta venatione ceruorum, caprearum, atque bubalorum, & auium altilium. * Ipse enim obtinebat omnem regionem, quæ erat trans flumen, à Thaphsa vsque ad Gazan, & cunctos reges illarum regionum: & habebat pacem ex omni parte in circuitu. * Habitabatque Iuda, & Israel absque timore vllo, vnusquisque sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan vsque Bersabee cunctis diebus Salomonis. * Et habebat Salomon quadraginta millia præsepia equorū currilium, & duodecim millia equestrium. * Nutriebantque eos supradicti regis præfecti: sed & necessaria mensę regis Salomonis cum ingenti cura præbebant in tempore suo. * Hordeum quoque & paleas equorum, & iumentorum deferebant in locum vbi erat rex, iuxta constitutum sibi. * Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni & prudētiam multam nimis, & latitudinem cordis quasi arenam, quæ est in littore maris. * Et præcedebat sapiētia Salomonis sapientiam omniū Orientalium & Ægyptiorum, * & erat sapientior cunctis hominibus: sapientior Ethan Ezrahita, & Heman, & Chalcol, & Dorda filiis Mahol: & erat nominatus in vniuersis gentibus per circuitum. * Locutus est quoque Salomon tria millia parabolas: & fuerunt carmina eius quinque & mille. * Et disputauit super lignis à cedro, quæ est in Libano, vsque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete: & disseruit de iumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus. * Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis, & ab vniuersis regibus terræ, qui audiebant sapientiam eius.

* Eccl. 47. c. 16

* 2. Par. 9. f. 25

* Eccli. 47. c. 16

CAP. V.

MIsit quoque Hiram rex Tyri seruos suos ad Salomonem: audiuit enim quòd ipsum vnxissent regē pro patre eius:

quia amicus fuerat Hiram Dauid omni tempore. * Misit autem Salomon ad Hiram, dicens: * Tu scis voluntatem Dauid patris mei, & quia non potuerit ædificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum eius. * Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non est satan, neque occursus malus. *\" Quamobrem cogito ædificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus Dauid patri meo, dicens: Filius tuus, quem dabo pro te super solium tuum, ipse ædificabit domum nomini meo. * Præcipe igitur vt præcîdant mihi serui tui cedros de Libano, & serui mei sint cum seruis tuis: mercedem autem seruorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris: scis enim quomodo non est in populo meo vir qui nouerit ligna cædere sicut Sidonij. * Cùm ergo audisset Hiram verba Salomonis, lætatus est valdè, & ait: Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit Dauid filium sapientissimum super populum hunc plurimum. * Et misit Hiram ad Salomonem, dicens: Audiui quæcumque mandasti mihi: ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis. * Serui mei deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus in mari vsque ad locum, quem significaueris mihi; & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbebisque necessaria mihi, vt detur cibus domui meæ. * Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, iuxta omnem voluntatem eius. * Salomon autem præbebat Hiram coros tritici, viginti millia, in cibum domui eius, & viginti coros purissimi olei: hæc tribuebat Salomon Hiram per singulos annos. *\" Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei: & erat pax inter Hiram & Salomonem, & percusserunt ambo fœdus. * Elegitque rex Salomon operarios de omni Israel, & erat indictio triginta millia virorum. * Mittebatque eos in Libanum, decem millia per menses singulos vicissim, ita vt duobus mensibus essent in domibus suis: & Adoniram erat super huiuscemodi indictione. * Fueruntque Salomoni septuaginta millia eorum qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte: * absque præpositis qui præerant singulis operibus, numero trium millium, & trecentorum præcipientium populo & his qui faciebant opus. * Præcepitque rex, vt tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, & quadrarent eos: * quos dolauerunt cæmentarij Salomonis, & cæmentarij Hiram: porrò Giblij præparauerunt ligna & lapides ad ædificandam domum.

\"2.Reg.7. b.13 1.Par.22. c.10

\"Sup.3. b.12

CAP. VI.

FActum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de Terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio, (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit domus Domino. * Domus autem, quam ædificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine. * Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis, iuxta mẽsuram latitudinis templi: & habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi. * Fecitque in templo feneſtras obliquas. * Et ædificauit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu. * Tabulatum, quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus, vt non hærerent muris templi. * Domus autem cùm ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est: & malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo cùm ædificaretur. * Ostium lateris medij in parte erat domus dextræ: & per cochleam ascendebant in medium cœnaculum, & à medio in tertium. * Et ædificauit domum, & consummauit eam: texit quoque domum laquearibus cedrinis. * Et ædificauit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis, & operuit domũ lignis cedrinis. * Et factus est sermo Domini ad Salomonem, dicens: * Domus hæc, quam ædificas, si ambulaueris in præceptis meis, & iudicia mea feceris, & custodieris omnia mandata mea, gradiens per ea: firmabo sermonem meum tibi, \"quem locutus sum ad Dauid patrem tuum. *\" Et habitabo in medio filiorum Israel, & non derelinquam populum meum Israel. * Igitur ædificauit Salomon domũ, & consummauit eam. * Et ædificauit parietes domus intrinsecus, tabulatis cedrinis, à pauimẽto domus vsq; ad

1.Par. a.1

\"2.Par. c.17 \"1.Par. b.9

ſummitatem parietum,& vſque ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinſecus: & texit pauimentum domus tabulis abiegnis.
16 *Ædificauitque viginti cubitorum ad poſteriorem partem templi tabulata cedrina, à pauimento vſque ad ſuperiora:& fecit interiorem domum oraculi in Sanctum ſanctorum. 17 *Porrò quadraginta cubitorum erat ipſum templum pro foribus oraculi.
18 *Et cedro omnis domus intrinſecus veſtiebatur, habens tornaturas,& iuncturas ſuas fabrefactas & cælaturas eminentes: omnia cedrinis tabulis veſtiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete. 19 *Oraculum autē in medio domus,in interiori parte fecerat,vt poneret ibi arcam fœderis Domini. 20 *Porrò oraculum habebat viginti cubitos longitudinis,& viginti cubitos latitudinis,& viginti cubitos altitudinis: & operuit illud atque veſtiuit auro puriſſimo.ſed & altare veſtiuit cedro. 21 * Domum quoque ante oraculum operuit auro puriſſimo, & affixit laminas clauis aureis. 22 *Nihilque erat in templo quod non auro tegeretur: ſed & totum altare oraculi texit auro. 23 * Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis oliuarū, decem cubitorum altitudinis. 24 * Quinque cubitorum ala cherub vna, & quinque cubitorum ala cherub altera:id eſt,decem cubitos habētes,à ſummitate alæ vnius vſque ad alæ alterius ſummitatem. 25 *Decem quoque cubitorum erat cherub ſecundus: in menſura pari,& opus vnum erat in duobus cherubim, 26 *id eſt, altitudinē habebat vnus cherub decem cubitorum,& ſimiliter cherub ſecundus. 27 * Poſuitq; cherubim in medio templi interioris: extendebant autem alas ſuas cherubim, & tangebat ala vna parietem, & ala cherub ſecundi tangebat parietem alterum:alæ autem alteræ in media parte templi ſe inuicem contingebant. 28 *Texit quoque cherubim auro. 29 * Et omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis cælaturis & torno:& fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias, quaſi prominētes de pariete, & egredientes. 30 *Sed & pauimentum domus texit auro intrinſecus & extrinſecus. 31 * Et in ingreſſu oraculi fecit oſtiola de lignis oliuarum, poſteſq; angulorum quinque. 32 *Et duo oſtia de lignis oliuarum: & ſculpſit in eis picturam cherubim, & palmarum ſpecies, & anaglypha valde prominētia:& texit ea auro:& operuit tam cherubim quàm palmas, & cetera, auro. 33 *Fecitque in introitu templi poſtes de lignis oliuarum quadrangulatos: 34 * & duo oſtia de lignis abiegnis altrinſecus: & vtrumque oſtium duplex erat, & ſe inuicem tenens aperiebatur. 35 *Et ſculpſit cherubim, & palmas,& cælaturas valde eminentes:operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. 36 * Et ædificauit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorū,& vno ordine lignorum cedri. 37 *Anno quarto fundata eſt domus Domini in menſe Zio: 38 * & in anno vndecimo,mēſe Bul(ipſe eſt menſis octauus) perfecta eſt domus in omni opere ſuo, & in vniuerſis vtenſilibus ſuis: ædificauitque eam annis ſeptem.

CAP. VII.

1 DOmum autem ſuam ædificauit Salomon ‖ tredecim annis, & ad perfectum vſque perduxit. 2 *Ædificauit quoque domum ſaltus Libani centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis: & quattuor deambulacra inter columnas cedrinas: ligna quippe cedrina exciderat in columnas. 3 * Et tabulatis cedrinis veſtiuit totam cameram, quæ quadraginta-quinque columnis ſuſtentabatur. Vnus autem ordo habebat columnas quindecim 4 *contra ſe inuicē poſitas,*& è regione ſe reſpicientes, æquali ſpatio inter columnas,& ſuper colūnas quadrangulata ligna in cunctis æqualia. 6 * Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorū longitudinis, & triginta cubitorum latitudinis: & alteram porticum in facie maioris porticus: & columnas, & epiſtylia ſuper columnas. 7 * Porticum quoque ſolij, in qua tribunal eſt,fecit: & texit lignis cedrinis à pauimento vſque ad ſummitatem. 8 *Et domuncula, in qua ſedebatur ad iudicandum, erat in media porticu,ſimili opere. Domum quoque fecit filiæ Pharaonis (‖ quam vxorem duxerat Salomon)tali opere, quali & hanc porticum. 9 *Omnia lapidibus pretioſis, qui ad normam quandam atque menſuram tam intrinſecus quàm extrinſecus ſerrati erant: à fundamento vſque ad ſummitatem parietū,& extrinſecus vſque ad atrium maius. 10 * Fundamenta autem de lapidibus pretioſis,lapidibus magnis decem ſiue octo cubitorum. 11 * Et deſuper lapides pretioſi æqualis menſuræ ſecti erant, ſimiliterque de cedro. 12 * Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus ſectis,& vnius ordinis de dolata cedro: necnon & in atrio domus Domini interiori,& in porticu domus. 13 * Miſit quoque rex Salomon, & tulit

‖ *Inf. 9. b. 10*

‖ *Sup. 3. a. 3*

Hiram de Tyro, * filium mulieris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum sapientia, & intelligentia, & doctrina ad faciendū omne opus ex ære. Qui cùm venisset ad regem Salomonem, fecit omne opus eus. * Et finxit duas columnas æreas, decem & octo cubitorum altitudinis columnam vnam: \"& linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vtramque. *Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur super capita columnarum, fusilia ex ære: quinque cubitorum altitudinis capitellum vnum, & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum: * & quasi in modum retis, & catenarum sibi inuicem miro opere contextarum. Vtrumque capitellum columnarum fusile erat: septena versuum retiacula in capitello vno, & septena retiacula in capitello altero. * Et perfecit columnas, & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, vt tegerent capitella, quæ erant super summitatem, malogranatorum: eodem modo fecit & capitello secundo. * Capitella autem, quæ erant super capita columnarum, quasi opere lilij fabricata erant in porticu quattuor cubitorum. * Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper iuxta mensuram columnæ contra retiacula: malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi. * Et statuit duas columnas in porticu templi: cumque statuisset columnam dexteram, vocauit eam nomine Iachin: similiter erexit columnam secundam: & vocauit nomen eius Booz. * Et super capita columnarum opus in modum lilij posuit: perfectumque est opus columnarum. *\"Fecit quoque mare fusile decem cubitorum à labio vsque ad labium, rotundum in circuitu: quinque cubitorum altitudo eius, & resticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. * Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare: duo ordines sculpturarum striatarum erant fusiles. * Et stabat super duodecim boues, è quibus tres respiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occidentē, & tres ad Meridiem, & tres ad Orientem, & mare super eos desuper erat: quorum posteriora vniuersa intrinsecus latitabant. * Grossitudo autem luteris trium vnciarum erat: labiumque eius, quasi labium calicis, & folium repandi lilij: duo millia batos capiebat. * Et fecit decem bases æneas, quattuor cubitorum longitudinis bases singulas, & quattuor cubitorum latitudinis, & trium cubitorum altitudinis. * Et ipsum opus basium, interrasile erat: & sculpturæ inter iuncturas. *Et inter coronulas & plectas, leones & boues & cherubim: & in iuncturis similiter desuper: & subter leones, & boues quasi lora ex ære dependentia. *Et quattuor rotæ per bases singulas, & axes ærei: & per quattuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles, contra se inuicem respectantes. * Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate: & quod forinsecus apparebat, vnius cubiti erat totum rotundum, pariterque habebat vnum cubitum & dimidium: in angulis autem columnarum variæ cælaturæ erant: & media intercolumnia, quadrata non rotunda. * Quattuor quoque rotę, quæ per quattuor angulos basis erant, cohærebant sibi subter basim: vna rota habebat altitudinis cubitum & semis. *Tales autem rotæ erant quales solent in curru fieri: & axes earum, & radij, & canthi, & modioli, omnia fusilia. *Nam & humeruli illi quattuor per singulos angulos basis vnius, ex ipsa basi fusiles & coniuncti erant. * In summitate autem basis erat quædam rotunditas dimidij cubiti, ita fabrefacta, vt luter desuper posset imponi, habens cælaturas suas, variasque sculpturas ex semetipsa. *Sculpsit quoque in tabulatis illis quæ erant ex ære, & in angulis, cherubim, & leones, & palmas, quasi in similitudinem hominis stantis, vt non cælata, sed apposita per circuitum viderentur. *In hūc modum fecit decem bases, fusura vna, & mensura, sculpturaque consimili. * Fecit quoque decem luteres æneos: quadraginta batos capiebat luter vnus, eratque quattuor cubitorum: singulos quoque luteres per singulas, id est, decem bases, posuit. *Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram: mare autem posuit ad dexteram partē templi contra Orientem ad Meridiem. *Fecit ergo Hiram lebetes, & scutras, & hamulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini. * Columnas duas, & funiculos capitellorum super capitella columnarum duos: & retiacula duo, vt operirent duos funiculos, qui erant super capita columnarum. *Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis, ad operiendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum. * Et bases decem, & luteres decem super bases. * Et

\"Ier. 52. c. 21

\"2. Par. 4. a. 2

mare vnum, & boues duodecim subter mare. * Et lebetes, & scutras, & hamulas. 45
omnia vasa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant. G
*In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochoth & Sarthan. 46
* Et posuit Salomon omnia vasa: propter multitudinem autē nimiam non erat pondus æris. *Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini: altare aureum, & mensam, super quam ponerentur panes propositionis, auream: *& candelabra aurea, quinque ad dexteram, & quinque ad sinistram contra oraculū ex auro puro: & quasi lilij flores, & lucernas desuper aureas: & forcipes aureos, * & hydrias, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula, de auro purissimo: & cardines ostiorum domus interioris Sancti sanctorum, & ostiorū domus templi, ex auro erant. *" Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini, & intulit quæ sanctificauerat Dauid pater suus, argentum & aurum, & vasa, reposuitque in thesauris domus Domini. 47 48 49 50 51

"2. Par. 5. a. 1

CAP. VIII.

"2. Par. 5. a. 2

TVnc "congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem: vt deferrent arcam fœderis Domini, de ciuitate Dauid, id est, de Sion. * Conuenitque ad regē Salomonem vniuersus Israel in mense Ethanim, in sollemni die, ipse est mensis septimus. * Veneruntque cuncti senes de Israel, & tulerunt arcam sacerdotes, *& portauerunt arcam Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia vasa Sanctuarij, quæ erant in tabernaculo: & ferebant ea sacerdotes & Leuitæ. *Rex autem Salomon, & omnis multitudo Israel, quę conuenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant oues & boues absque ęstimatione & numero. * Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, in oraculum templi, in Sanctum sanctorum subter alas cherubim. *Siquidem cherubim expandebant alas super locum arcæ, & protegebant arcam, & vectes eius desuper. * Cumque eminerent vectes, & apparerent summitates eorum foris Sanctuarium ante oraculum, non apparebant vltrà extrinsecus, qui & fuerunt ibi vsque in præsentem diem. * In arca autem non erat aliud "nisi duæ tabulæ lapideæ, quas posuerat in ea Moyses in Horeb, quando 1 A 2 3 4 5 6 7 8 9

"Exod. 34. d. 27 Hebr. 9. a. 4

pepigit Dominus fœdus cum filijs Israel, cùm egrederentur de Terra Ægypti. * Factum est autem, cùm exissent sacerdotes de Sanctuario, nebula impleuit domum Domini, * & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam: impleuerat enim gloria Domini domum Domini. * Tunc ait Salomon: "Dominus dixit vt habitaret in nebula. * Ædificans ædificaui domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternū. *Conuertitque rex faciem suam, & benedixit omni ecclesiæ Israel: omnis enim ecclesia Israel stabat. * Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Israel, qui locutus est ore suo ad Dauid patrem meum, & in manibus eius perfecit, dicens: *A die, qua eduxi populum meum Israel de Ægypto, non elegi ciuitatem de vniuersis tribubus Israel, vt ædificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed elegi Dauid vt esset super populum meum Israel. *" Voluitque Dauid pater meus ædificare domum nomini Domini Dei Israel: * & ait Dominus ad Dauid patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans. * Verumtamen tu non ædificabis mihi domum, sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse ædificabit domum nomini meo. * Confirmauit Dominus sermonem suum, quem locutus est: stetique pro Dauid patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificaui domum nomini Domini Dei Israel. * Et constitui ibi locum arcæ, in qua fœdus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de Terra Ægypti. * Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu ecclesiæ Israel, & expandit manus suas in cælum, * & ait: Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cęlo desuper, & super terram deorsum: qui custodis pactum & misericordiam seruis tuis, qui ambulabant coram te in toto corde suo. * Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei: ore locutus es, & manibus perfecisti, vt hęc dies probat. *Nunc igitur Domine Deus Israel, conserua famulo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei, dicens: "Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filij tui viam suam, vt ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. * Et nunc Domine Deus Israel firmentur verba tua, 10 B 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 C 23 24 25 26

"2. Par. 6. a. 1

"2. Reg. 7. a. 5

"2. Reg. 7. b. 12

quæ locutus es ſeruo tuo Dauid patri meo.
* Ergóne putandum eſt quòd verè Deus habitet ſuper terram? ſi enim cęlum,& cæli cælorum te capere non poſſunt, quanto magis domus hæc, quam ædificaui? * Sed reſpice ad orationem ſerui tui, & ad preces eius Domine Deus meus: audi hymnum & orationem, quam ſeruus tuus orat coram te hodie: * vt ſint oculi tui aperti ſuper domum hanc nocte ac die: ſuper domum, de qua dixiſti: ‖Erit nomen meum ibi: vt exaudias orationem, quam orat in loco iſto ad te ſeruus tuus.* Vt exaudias deprecationem ſerui tui & populi tui Iſrael, quodcumque orauerint in loco iſto; & exaudies in loco habitaculi tui in cælo, & cùm exaudieris, propitius eris. * Si peccauerit homo in proximum ſuum, & habuerit aliquod iuramentum, quo teneatur aſtrictus; & venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam, * tu exaudies in cælo: & facies, & iudicabis ſeruos tuos, condemnans impium, & reddens viam ſuam ſuper caput eius, iuſtificanſque iuſtum, & retribuens ei ſecundùm iuſtitiam ſuam. * Si fugerit populus tuus Iſrael inimicos ſuos (quia peccaturus eſt tibi) & agentes pœnitentiam,& confitentes nomini tuo, venerint, & orauerint, & deprecati te fuerint in domo hac; * exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Iſrael, & reduces eos in terram, quam dediſti patribus eorum. * Si clauſum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco iſto, pœnitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis ſuis conuerſi fuerint propter afflictionem ſuam: * exaudi eos in cælo,& dimitte peccata ſeruorum tuorum, & populi tui Iſrael: & oſtende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluuiam ſuper terram tuam, quam dediſti populo tuo in poſſeſſionem. * Fames ſi oborta fuerit in terra, aut peſtilentia, aut corruptus aër, aut ærugo, aut locuſta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus eius portas obſidens, omnis plaga, vniuerſa infirmitas, * cuncta douotatio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Iſrael: ſi quis cognouerit plagam cordis ſui, & expanderit manus ſuas in domo hac, * tu exaudies in cælo in loco habitationis tuæ, & repropitiaberis, & facies vt des vnicuique ſecundùm omnes vias ſuas, ſicut videris cor eius(quia tu noſti ſolus cor omnium filiorum hominum) * vt timeant te cunctis diebus, quibus viuunt ſuper faciem terræ, quam dediſti patribus noſtris. * Inſuper & alienigena, qui non eſt de populo tuo Iſrael, cùm venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum *extentum vbique)cùm venerit ergo, & orauerit in hoc loco, * tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, & facies omnia, pro quibus inuocauerit te alienigena: vt diſcant vniuerſi populi terrarum nomen tuum timere, ſicut populus tuus Iſrael, & probent quia nomen tuum inuocatum eſt ſuper domum hanc, quam ædificaui. * Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos ſuos, per viam, quocumque miſeris eos, orabunt te contra viam ciuitatis,quam elegiſti,& cõtra domum,quam ædificaui nomini tuo, * & exaudies in cælo orationes eorum,& preces eorum,& facies iudicium eorum. * Quòd ſi peccauerint tibi (‖non eſt enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis ſuis,& captiui ducti fuerint in terram inimicorum longè vel propè, * & egerint pœnitentiam in corde ſuo in loco captiuitatis, & conuerſi deprecati te fuerint in captiuitate ſua, dicentes: Peccauimus, iniquè egimus, impiè geſſimus: * & reuerſi fuerint ad te in vniuerſo corde ſuo,& tota anima ſua in terra inimicorum ſuorum,ad quam captiui ducti fuerint: & orauerint te contra viam terræ ſuæ, quam dediſti patribus eorum, & ciuitatis quam elegiſti,& templi quod ędificaui nomini tuo: * exaudies in cælo, in firmamento ſolij tui orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum: * & propitiaberis populo tuo qui peccauit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum,quibus pręuaricati ſunt in te: & dabis miſericordiam coram eis, qui eos captiuos habuerint, vt miſereantur eis. * Populus enim tuus eſt, & hereditas tua,quos eduxiſti de Terra Ægypti, de medio fornacis ferreæ. * Vt ſint oculi tui aperti ad deprecationem ſerui tui, & populi tui Iſrael, & exaudias eos in vniuerſis pro quibus inuocauerint te. * Tu enim ſeparaſti eos tibi in hereditatem de vniuerſis populis terræ, ſicut locutus es per Moyſen ſeruum tuum, quando eduxiſti patres noſtros de Ægypto Domine Deus. * Factum eſt autem, cùm compleſſet Salomon orans Dominum omnem orationem, & deprecationem hanc,ſurrexit de conſpectu altaris Domini: vtrumque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in

‖Deut. 12. b. 11

‖1. Reg. 8. 46. 1. Ioan. 1. d. 8. Eccleſ. 7. 21

cælum. * Stetit ergo, & benedixit omni ec- 55
clesiæ Israel voce magna, dicens: * Benedi- 56
ctus Dominus, qui dedit requiem populo
suo Israel, iuxta omnia quæ locutus est:
non cecidit ne vnus quidem sermo ex om-
nibus bonis, quæ locutus est per Moysen
seruum suum. * Sit Dominus Deus noster 57
nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris,
non derelinquens nos, neque proijciens.
* Sed inclinet corda nostra ad se, vt ambu- 58
lemus in vniuersis vijs eius, & custodia-
mus mandata eius, & ceremonias eius, &
iudicia quęcumque mandauit patribus no-
stris. * Et sint sermones mei isti, quibus de- 59
precatus sum coram Domino, appropin- G
quantes Domino Deo nostro die ac nocte,
vt faciat iudicium seruo suo, & populo suo
Israel per singulos dies: * vt sciant omnes 60
populi terræ, quia Dominus ipse est Deus,
& non est vltra absque eo. * Sit quoque cor 61
nostrum perfectũ cum Domino Deo no-
stro, vt ambulemus in decretis eius, & cu-
stodiamus mandata eius, sicut & hodie.
* Igitur rex, & omnis Israel cum eo, immo- 62
labant victimas coram Domino. * Macta- 63
uitque Salomon hostias pacificas, quas im-
molauit Domino, boum viginti duo mil-
lia, & ouium centum viginti millia: & de-
dicauerũt templum Domini rex, & filij Is-
rael. * In die illa sanctificauit rex medium 64
atrij, quod erat ante domum Domini: fecit
quippe holocaustum ibi, & sacrificium, &
adipem pacificorũ: quoniam altare æreum,
quod erat corã Domino, minus erat, & ca-
pere nõ poterat holocaustũ, & sacrificium,
& adipem pacificorum. * Fecit ergo Salo- 65
mon in tempore illo festiuitatẽ celebrem,
& omnis Israel cum eo, multitudo magna
ab introitu Emath vsque ad Riuum Ægy-
pti, coram Domino Deo nostro, septẽ die-
bus & septem diebus, id est, quattuordecim
diebus. * Et in die octaua dimisit populos: 66
qui benedicentes regi, profecti sunt in ta-
bernacula sua lætantes, & alacri corde su-
per omnibus bonis, quæ fecerat Dominus
Dauid seruo suo, & Israel populo suo.

CAP. IX.

FActum est autem cùm perfecisset Sa- 1
lomon ædificium domus Domini, & A
ædificium regis, & omne quod optauerat
& voluerat facere, * apparuit ei Dominus 2
secundò ‖ sicut apparuerat ei in Gabaon.
* Dixitq; Dominus ad eum: Exaudiui ora- 3
tionem tuam & deprecationẽ tuam, quam
deprecatus es coram me: sanctificaui do-
mum hanc, quam ædificasti, vt ponerem
nomen meum ibi in sempiternum, & erũt
oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.
4 * Tu quoque si ambulaueris coram me,
sicut ambulauit pater tuus, in simplicitate
cordis, & in æquitate: & feceris omnia, quæ
præcepi tibi, & legitima mea & iudicia
5 mea seruaueris, *‖ ponam thronum regni
tui super Israel in sempiternum, sicut locu-
tus sum Dauid patri tuo, dicens: Non au-
6 feretur vir de genere tuo de solio Israel. * Si
autem auersione auersi fueritis vos & filij
vestri, non sequentes me, nec custodientes
mandata mea, & ceremonias meas, quas
proposui vobis, sed abieritis & colueritis
7 deos alienos, & adoraueritis eos: * auferam
B Israel de superficie terræ, quam dedi eis: &
templum, quod sanctificaui nomini meo,
proijciam à conspectu meo, eritque Israel
in prouerbium, & in fabulam cunctis po-
8 pulis. * Et domus hæc erit in exemplum:
omnis, qui transierit per eam, stupebit, &
sibilabit, & dicet: ‖ Quare fecit Dominus
9 sic terræ huic, & domui huic? * Et respon-
debunt: Quia dereliquerunt Dominum
Deum suum, qui eduxit patres eorum de
Terra Ægypti, & secuti sunt deos alienos,
& adorauerunt eos, & coluerunt eos: idcir-
co induxit Dominus super eos omne ma-
10 lum hoc. *‖ Expletis autẽ annis viginti post-
quam ædificauerat Salomon duas domos,
id est domum Domini, & domum regis,
11 * (Hiram rege Tyri præbente Salomoni li-
gna cedrina & abiegna, & aurũ iuxta om-
ne quod opus habuerat) tunc dedit Salo-
mon Hiram viginti oppida in Terra Gali-
12 lææ. * Et egressus est Hiram de Tyro, vt vi-
deret oppida, quæ dederat ei Salomon, &
13 non placuerũt ei, * & ait: Hæcine sunt ciui-
C tates, quas dedisti mihi, frater? Et appellauit
eas Terram chabul, vsque in diem hanc.
14 * Misit quoque Hiram ad regem Salomo-
15 nem centum viginti talenta auri. * Hæc est
summa expensarũ, quam obtulit rex Salo-
mon ad ædificandam domum Domini &
domum suam, & Mello, & murum Ierusa-
16 lem, & Heser, & Mageddo, & Gazer. * Pha-
rao rex Ægypti ascẽdit, & cepit Gazer, suc-
cenditq; eam igni: & Chananæum, qui ha-
bitabat in ciuitate, interfecit, & dedit eam
17 in dotem filiæ suę vxori Salomonis. * Ædi-
ficauit ergo Salomon Gazer, & Bethoron
18 inferiorẽ, * & Baalath, & Palmiram in Ter-
19 ra solitudinis. * Et omnes vicos, qui ad se
pertinebant, & erant absque muro, muni-
uit, & ciuitates curruũ & ciuitates equitum,

‖ 2. Par. 7. c. 11 Sup. 3. a. 5

‖ 2. Reg. 7. b. 12. c. 16

‖ Deut. 29. d. 24 Ier. 22. c. 8

‖ 2. Par. 8. a. 1

& quod-

& quodcumque ei placuit vt ædificaret in Ieruſalem, & in Libano, & in omni terra poteſtatis ſuæ. * Vniuerſum populum, qui remanſerat de Amorrhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Heuæis, & Iebuſæis, qui non ſunt de filijs Iſrael: * horum filios, qui remanſerant in terra, quos ſcilicet non potuerant filij Iſrael exterminare: fecit Salomon tributarios, vſque in diem hanc. * De filijs autem Iſrael non conſtituit Salomon ſeruire quemquam, ſed erant viri bellatores, & miniſtri eius, & principes, & duces, & præfecti curruum & equorum. * Erant autem principes ſuper omnia opera Salomonis præpoſiti quingenti quinquaginta, qui habebant ſubiectum populum, & ſtatutis operibus imperabant. * Filia autem Pharaonis aſcēdit de ciuitate Dauid in domum ſuam, quam ædificauerat ei Salomon: tunc ædificauit Mello. * Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos ſingulos holocauſta, & pacificas victimas ſuper altare, quod ædificauerat Domino, & adolebat thymiama coram Domino: perfectumque eſt templum. * Claſſem quoque fecit rex Salomon in Aſiongaber, quæ eſt iuxta Ailath in littore Maris rubri, in Terra Idumææ. * Miſitque Hiram in claſſe illa ſeruos ſuos viros nauticos & gnaros maris, cum ſeruis Salomonis. * Qui cùm veniſſent in Ophir, ſumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

CAP. X.

SEd & Regina Saba, audita fama Salomonis in nomine Domini, venit tentare eum in ænigmatibus. * Et ingreſſa Ieruſalem multo cum comitatu, & diuitijs, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretioſas, venit ad regem Salomonem, & locuta eſt ei vniuerſa quæ habebat in corde ſuo. * Et docuit eam Salomon omnia verba, quæ propoſuerat: non fuit ſermo, qui regem poſſet latēre, & non reſponderet ei. * Videns autem regina Saba omnem ſapientiam Salomonis, & domū, quam ædificauerat, * & cibos menſæ eius, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium, veſteſque eorum, & pincernas, & holocauſta, quæ offerebat in domo Domini: non habebat vltrà ſpiritum. * dixitq; ad regem: Verus eſt ſermo, quem audiui in terra mea * ſuper ſermonibus tuis, & ſuper ſapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipſa veni, & vidi oculis meis, & probaui quòd media pars mihi nunciata non fuerit: maior eſt ſapientia & opera tua, quàm rumor, quem audiui. * Beati viri tui, & beati ſerui tui, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam. * Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti, & poſuit te ſuper thronum Iſrael, eo quòd dilexerit Dominus Iſrael in ſempiternum, & conſtituit te regem, vt faceres iudicium & iuſtitiam. * Dedit ergo regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretioſas: non ſunt allata vltrà aromata tam multa, quàm ea quæ dedit regina Saba regi Salomoni. (* Sed & claſſis Hiram, quæ portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas pretioſas. * Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, & domus regiæ, & citharas lyraſque cantoribus: non ſunt allata huiuſcemodi ligna thyina, neque viſa vſque in præſentem diem.) * Rex autem Salomon dedit reginæ Saba omnia quæ voluit, & petiuit ab eo: exceptis his, quæ vltro obtulerat ei munere regio. Quæ reuerſa eſt, & abijt in terram ſuam cum ſeruis ſuis. * Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per annos ſingulos, ſexcentorum ſexaginta ſex talentorum auri: * excepto eo, quod afferebant viri, qui ſuper vectigalia erant, & negotiatores, vniuerſique ſcruta vendentes, & omnes reges Arabiæ, ducesque terræ. * Fecit quoque rex Salomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos auri ſiclos dedit in laminas ſcuti vnius. * Et trecentas peltas ex auro probato: trecentæ minæ auri vnam peltam veſtiebant: poſuitque eas rex in domo ſaltus Libani. * Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem: & veſtiuit eum auro fuluo nimis, * qui habebat ſex gradus: & ſummitas throni rotunda erat in parte poſteriori: & duæ manus hinc atque inde tenentes ſedile: & duo leones ſtabant iuxta manus ſingulas. * Et duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc atque inde: non eſt factum tale opus in vniuerſis regnis. * Sed & omnia vaſa, quibus potabat rex Salomon, erant aurea: & vniuerſa ſupellex domus ſaltus Libani de auro puriſſimo: non erat argentum, nec alicuius pretij putabatur in diebus Salomonis, * quia claſſis regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per tres annos ibat in Tharſis, deferens inde aurum, & argentum, & dentes elephantorum, & ſimias, & pauos.

* Magni-

* Magnificatus est ergò rex Salomon super omnes reges terræ diuitiis, & sapientia. * Et vniuersa terra desiderabat vultum Salomonis, vt audiret sapientiam eius, quam dederat Deus in corde eius. * Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea & aurea, vestes & arma bellica, aromata quoque, & equos & mulos per annos singulos. * \" Congregauitque Salomon currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & disposuit eos per ciuitates munitas, & cum rege in Ierusalem. * Fecitque vt tanta esset abundatia argenti in Ierusalem, quanta & lapidum: & cedrorum præbuit multitudinem quasi sycomoros, quæ nascuntur in campestribus. * Et educebantur equi Salomoni de Ægypto, & de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa, & statuto pretio perducebant. * Egrediebatur autem quadriga ex Ægypto sexcentis siclis argenti, & equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos venundabant.

\1. Par. 1. a. 14

CAP. XI.

\" Deut. 17. d. 17 Eccli. 47. c. 21

REx autem Salomon \" adamauit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hetthæas: * de gentibus, super quibus dixit Dominus filiis Israel: \" Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras: certissimè enim auertent corda vestra vt sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore. * Fueruntque ei vxores quasi reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ: & auerterunt mulieres cor eius. * Cumque iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur deos alienos: nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris eius. * Sed colebat Salomon Astarthen deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum. * Fecitque Salomon quod non placuerat coram Domino, & non adimpleuit vt sequeretur Dominum, sicut Dauid pater eius. * Tunc ædificauit Salomon fanum Chamos, idolo Moab, in monte qui est contra Ierusalem, & Moloch idolo filiorum Ammon. * Atque in hunc modum fecit vniuersis vxoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura, & immolabant diis suis. * Igitur iratus est Dominus Salomoni, quòd auersa esset mens eius à Domino Deo Israel, qui \" apparuerat ei secundò,

\" Exod. 34. b. 16

\" sup. 9. a. 6

* & præceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos, & non custodiuit quæ mandauit ei Dominus. * Dixit itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum, & præcepta mea, quæ mandaui tibi, disrumpens scindam regnum tuum, & dabo illud seruo tuo. * \" Verumtamen in diebus tuis non faciam propter Dauid patrem tuum: de manu filij tui scindam illud, * nec totum regnum auferam, sed tribum vnam dabo filio tuo propter Dauid seruum meum, & Ierusalem quam elegi. * Suscitauit autem Dominus aduersarium Salomoni Adad Idumæum de semine regio, qui erat in Edom. * \" Cùm enim esset Dauid in Idumæa, & ascendisset Ioab princeps militiæ ad sepeliendum eos, qui fuerant interfecti, & occidisset omne masculinum in Idumæa (* sex enim mensibus ibi moratus est Ioab, & omnis Israel, donec interimeret omne masculinum in Idumæa) * fugit Adad ipse, & viri Idumæi de seruis patris eius cum eo, vt ingrederetur Ægyptum: erat autem Adad puer paruulus. * Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros de Pharan, & introierunt Ægyptũ ad Pharaonem regem Ægypti: qui dedit ei domum, & cibos constituit, & terram delegauit. * Et inuenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum vt daret ei vxorem, sororem vxoris suæ germanam Taphnes reginæ. * Genuitque ei soror Taphnes Genubath filium, & nutriuit eum Taphnes in domo Pharaonis: eratque Genubath habitans apud Pharaonem cũ filiis eius. * Cumque audisset Adad in Ægypto, dormisse Dauid cum patribus suis, & mortuum esse Ioab principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimitte me, vt vadam in terram meam. * Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges, vt quæras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla: sed obsecro te vt dimittas me. * Suscitauit quoque ei Deus aduersarium Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer regem Soba dominũ suum: * & congregauit contra eum viros, & factus est princeps latronum cùm interficeret eos Dauid: abieruntque Damascum, & habitauerunt ibi, & constituerũt eum regem in Damasco, * eratque aduersarius Israeli cunctis diebus Salomonis: & hoc est malum Adad, & odium contra Israel, regnauitque in Syria. * \" Ieroboam quoque filius Nabath, Ephrathæus, de Sareda, seruus Salomonis, cuius mater erat nomine Sarua,

\" Inf. 12. d. 15

\" 2. Reg. 8. d. 14

\" 2. Par. 13. a. 6

mulier

mulier vidua : leuauit manum contra regem. * Et hæc est causa rebellionis aduersus eum, quia Salomon ædificauit Mello, & coæquauit voraginem ciuitatis Dauid patris sui. * Erat autem Ieroboam vir fortis & potens : videnſque Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, constituerat eum præfectum super tributa vniuersæ domus Ioseph. * Factum est igitur in tempore illo, vt Ieroboam egrederetur de Ierusalem, & inueniret eum Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio nouo: erat autem duo tantùm in agro. * Apprehendensque Ahias pallium suum nouum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes. * Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras: hæc enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus. * Porrò vna tribus remanebit ei propter seruum meum Dauid, & Ierusalem ciuitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israel: * eo quòd dereliquerit me, & adorauerit Astarthen deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon : & non ambulauerit in viis meis, vt faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia sicut Dauid pater eius. * Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter Dauid seruum meum, quem elegi, qui custodiuit mandata mea & præcepta mea. * Auferam autem regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem tribus : * filio autem eius dabo tribum vnam, vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem ciuitate, quam elegi vt esset nomen meum ibi. * Te autem assumam, & regnabis super omnia, quæ desiderat anima tua, eriſque rex super Israel. * Si igitur audieris omnia, quæ præcepero tibi, & ambulaueris in viis meis, & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea, sicut fecit Dauid seruus meus: ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificaui Dauid domum, & tradam tibi Israel : * & affligam semen Dauid super hoc, verumtamen non cunctis diebus. * Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam : qui surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sesac regem Ægypti, & fuit in Ægypto vsque ad mortem Salomonis. * Reliquum autem verborum Salomonis, & omnia quæ fecit, & sapientia eius: ecce vniuersa scripta sunt in Libro verborum dierum Salomonis. * Dies autem, quos regnauit Salomon in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt. * Dormiuitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in Ciuitate Dauid patris sui, regnauitque Roboam filius eius pro eo.

\2. Par. 10. d. 15

CAP. XII.

VEnit autem Roboam in Sichem: illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem. * At verò Ieroboam filius Nabat, cùm adhuc esset in Ægypto profugus à facie regis Salomonis, audita morte eius, reuersus est de Ægypto. * Miseruntque & vocauerunt eum : venit ergo Ieroboam, & omnis multitudo Israel, & locuti sunt ad Roboam, dicentes: * Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de iugo grauissimo, quod imposuit nobis, & seruiemus tibi. * Qui ait eis: Ite vsque ad tertium diem, & reuertimini ad me. Cumq; abiisset populus, * iniit consilium rex Roboam cum senioribus, qui assistebãt coram Salomone patre eius, cùm adhuc viueret, & ait: Quod datis mihi consilium, vt respondeam populo huic? * Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic, & seruieris, & petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi serui cunctis diebus. * Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi, * dixitque ad eos : Quod mihi datis consilium, vt respondeam populo huic, qui dixerunt mihi : Leuius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos? * Et dixerunt ei iuuenes qui nutriti fuerant cum eo : Sic loquêris populo huic, qui locuti sunt ad te, dicentes : Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, tu releua nos. Sic loquêris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. * Et nunc pater meus posuit super vos iugum graue, ego autem addam super iugum vestrum : pater meus cecîdit vos flagellis, ego autem cędam vos scorpionibus. * Venit ergo Ieroboam, & omnis populus ad Roboam die tertia, sicut locutus fuerat rex, dicens : Reuertimini ad me die tertia. * Responditque rex populo dura, derelicto cõsilio seniorum, quod ei dederant, * & locutus est eis secundùm consilium iuuenum, dicens : Pater meus aggrauauit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro : pater meus cecîdit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus. * Et non

\2. Par. 10. a. 1

acquie-

acquieuit rex populo: quoniam auersatus fuerat eum Dominus, vt suscitaret verbum suum, quod locutus fuerat in manu Ahiæ Silonitæ, ad Ieroboam filium Nabat. * Videns itaque populus quòd noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Quæ nobis pars in Dauid? vel quæ hereditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israel, nunc vide domum tuam Dauid. Et abiit Israel in tabernacula sua. * Super filios autem Israel, quicumq; habitabant in ciuitatibus Iuda, regnauit Roboam. * Misit ergo rex Roboam Aduram, qui erat super tributa: & lapidauit eum omnis Israel, & mortuus est. Porrò rex Roboam festinus ascendit currum, & fugit in Ierusalem: * recessitque Israel à domo Dauid, vsque in præsentem diem. * Factum est autem cùm audisset omnis Israel, quòd reuersus esset Ieroboam, miserunt, & vocauerunt eum congregato cœtu, & constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum Dauid præter tribum Iuda solam. * Venit autem Roboam Ierusalem, & congregauit vniuersam domum Iuda, & tribum Beniamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, vt pugnarent contra domum Israel, & reducerẽt regnum Roboam filio Salomonis. * "Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei, dicens: * Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem domum Iuda, & Beniamin, & reliquos de populo, dicens: * Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel: reuertatur vir in domum suam, à me enim factũ est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reuersi sunt de itinere sicut eis præceperat Dominus. * Ædificauit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim, & habitauit ibi: & egressus inde ædificauit Phanuel. * Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc reuertetur regnum ad domum Dauid, * si ascenderit populus iste vt faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem: & conuertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me, & reuertentur ad eum. * "Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite vltrà ascendere in Ierusalem: "Ecce dij tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti. * Posuitque vnum in Bethel, & alterum in Dan: * & factum est verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adorandum vitulũ vsque in Dan.

* Et fecit fana in excelsis, & "sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Leui. * Constituítque diem sollemnem in mense octauo, quintadecima die mensis, in similitudinem sollemnitatis, quæ celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare, similiter fecit in Bethel, vt immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: constituítque in Bethel sacerdotes excelsorum, quæ fecerat. * Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel, quintadecima die mensis octaui, quem finxerat de corde suo: & fecit sollemnitatem filiis Israel, & ascendit super altare, vt adoleret incensum.

"2.Par.11. c.15

CAP. XIII.

ET ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Ieroboam stante super altare, & thus iaciente. * Et exclamauit contra altare in sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus: "Ecce filius nascetur domui Dauid, Iosias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet. * Dedítque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effundetur cinis qui in eo est. * Cúmque audisset rex sermonem hominis Dei, quem inclamauerat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius, quam extenderat contra eum: nec valuit retrahere eam ad se. * Altare quoque scissum est, & effusus est cinis de altari, iuxta signum quod prædixerat vir Dei in sermone Domini. * Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, vt restituatur manus mea mihi. Orauitq; vir Dei faciem Domini, & reuersa est manus regis ad eum, & facta est sicut priùs fuerat. * Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecũ domum vt prandeas, & dabo tibi munera. * Respondítque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam panem, neq; bibam aquam in loco isto: * sic enim mandatum est mihi in sermone Domini præcipiẽtis: Non comedes panem, neque bibes aquam, nec reuertêris per viam, qua venisti. * Abiit ergo per aliam viam, & non est reuersus per iter, quo venerat in Bethel. * Prophetes autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filij sui, & narrauerunt ei omnia opera, quæ fecerat vir Dei illa die in Bethel:

"4.Reg.23. d.17

& verba quæ locutus fuerat ad regem, nar-
rauerunt patri suo. * Et dixit eis pater eo- 12
rum: Per quam viam abiit? Ostenderunt
ei filij sui viam, per quam abierat vir Dei,
qui venerat de Iuda. * Et ait filiis suis: Ster- 13
nite mihi asinũ. Qui cùm strauissent, ascen-
dit, * & abiit post virum Dei, & inuenit 14
eum sedentem subtus terebinthum: & ait
illi: Tu ne es vir Dei qui venisti de Iuda? D
Respondit ille: Ego sum. * Dixitq; ad eum: 15
Veni mecum domum, vt comedas panem.
* Qui ait: Non possum reuerti, neque ve- 16
nire tecum, nec comedam panem, neq; bi-
bam aquam in loco isto: * quia locutus est 17
Dominus ad me in sermone Domini, di-
cens: Non comedes panem, & non bibes
aquam ibi, nec reuertêris per viam, qua ie-
ris. * Qui ait illi: Et ego propheta sum simi- 18
lis tui: & angelus locutus est mihi in ser-
mone Domini, dicens: Reduc eum tecum
in domum tuam, vt comedat panem, & bi-
bat aquã. Fefellit eum, * & reduxit secum: 19
comedit ergo panem in domo eius, & bibit
aquam. * Cumque sederent ad mensam, fa- 20
ctus est sermo Domini ad prophetam, qui E
reduxerat eum. * Et exclamauit ad virum 21
Dei, qui venerat de Iuda, dicens: Hæc dicit
Dominus: Quia non obediens fuisti ori
Domini, & non custodisti mãdatum, quod
præcepit tibi Dominus Deus tuus, * & re- 22
uersus es, & comedisti panem, & bibisti
aquam in loco in quo pręcepit tibi ne com-
ederes panem, neque biberes aquam, non
inferetur cadauer tuum in sepulchrum pa-
trum tuorum. * Cumq; comedisset & bi- 23
bisset, strauit asinum suũ prophetæ, quem
reduxerat. * Qui cùm abiisset, inuenit eum 24
leo in via, & occidit, & erat cadauer eius
proiectum in itinere: asinus autem stabat
iuxta illum, & leo stabat iuxta cadauer. * Et 25
ecce, viri transeuntes viderunt cadauer pro-
iectum in via, & leonem stantem iuxta ca-
dauer. Et venerunt & diuulgauerunt in ci-
uitate, in qua prophetes ille senex habita-
bat. * Quod cùm audisset propheta ille, qui 26
reduxerat eum de via, ait: Vir Dei est, qui F
inobediens fuit ori Domini, & tradidit eum
Dominus leoni, & confregit eum, & occi-
dit iuxta verbum Domini, quod locutus
est ei. * Dixitque ad filios suos: Sternite mi- 27
hi asinum. Qui cùm strauissent, * & ille 28
abiisset, inuenit cadauer eius proiectum in
via, & asinum & leonem stantes iuxta cada-
uer: non comedit leo de cadauere, nec læsit
asinum. * Tulit ergo prophetes cadauer viri 29
Dei, & posuit illud super asinum, & reuer-
sus intulit in ciuitatem prophetæ senis vt
30 plangeret eum. * Et posuit cadauer eius in
sepulchro suo: & planxerunt eum: Heu
31 heu mi frater. * Cumque planxissent eum,
G dixit ad filios suos: Cùm mortuus fuero,
sepelite me in sepulchro, in quo vir Dei se-
pultus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea.
32 * Profectò enim veniet sermo, quem præ-
dixit in sermone Domini contra altare
quod est in Bethel, & contra omnia fana
excelsorum, quæ sunt in vrbibus Samariæ.
33 * Post verba hæc non est reuersus Iero-
boam de via sua pessima, sed econtrario
fecit de nouissimis populi sacerdotes excel-
sorum: quicumque volebat, implebat ma-
num suam, & fiebat sacerdos excelsorum.
34 * Et propter hanc causam peccauit domus
Ieroboam, & euersa est, & deleta de su-
perficie terræ.

CAP. XIIII.

1 IN tempore illo ægrotauit Abia filius Ie-
2 roboam. * Dixítque Ieroboam vxori suæ:
A Surge, & commuta habitum, ne cognosca-
ris quòd sis vxor Ieroboam: & vade in Silo,
vbi est Ahias propheta, "qui locutus est "Sup. f. 31
mihi, quòd regnaturus essem super popu-
3 lum hunc. * Tolle quoque in manu tua de-
cem panes, & crustulam, & vas mellis, &
vade ad illum: ipse enim indicabit tibi
4 quid euenturum sit puero huic. * Fecit vt
dixerat, vxor Ieroboam: & consurgens ab-
iit in Silo, & venit in domum Ahiæ: at ille
non poterat videre, quia caligauerant oculi
5 eius præ senectute. * Dixit autem Dominus
B ad Ahiam: Ecce vxor Ieroboam ingredi-
tur vt consulat te super filio suo qui ægro-
tat. hæc & hæc loquêris ei. Cùm ergo illa
intraret, & dissimularet se esse quæ erat,
6 * audiuit Ahias sonitum pedum eius intro-
euntis per ostium, & ait: Ingredere vxor Ie-
roboam: quare aliam te esse simulas? ego
7 autẽ missus sum ad te durus nuncius. * Va-
de, & dic Ieroboam: Hæc dicit Dominus
Deus Israel: Quia exaltaui te de medio po-
puli, & dedi te ducem super populũ meum
8 Israel: * & scidi regnum domus Dauid, &
dedi illud tibi, & nõ fuisti sicut seruus meus
Dauid, qui custodiuit mandata mea, & se-
C cutus est me in toto corde suo, faciens quod
9 placitum esset in conspectu meo: * sed ope-
ratus es mala super omnes, qui fuerunt ante
te, & fecisti tibi deos alienos & conflatiles,
vt me ad iracundiam prouocares, me au-
10 tem proiecisti post corpus tuum: * idcirco
ecce ego inducam mala super domum Iero-

boam,

boam, & ‖ percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, & clausum, & nouissimum in Israel: & mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mundari solet fimus vsque ad purum. * Qui mortui fuerint de Ieroboam in ciuitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabũt eos aues cæli: quia Dominus locutus est.
* Tu igitur surge, & vade in domum tuam: & in ipso introitu pedum tuorum in vrbem, morietur puer, * & planget eum omnis Israel, & sepeliet: iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inuentus est super eo sermo bonus à Domino Deo Israel, in domo Ieroboam. * Constituit autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiet domũ Ieroboam in hac die, & in hoc tempore: * & percutiet Dominus Deus Israel, sicut moueri solet arundo in aqua: & euellet Israel de terra bona hac, quam dedit patribus eorum, & ventilabit eos trans Flumen: quia fecerunt sibi lucos, vt irritarent Dominum. * Et tradet Dominus Israel propter peccata Ieroboam, qui peccauit, & peccare fecit Israel.
* Surrexit itaque vxor Ieroboam, & abiit, & venit in Thersa: cumq; illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est, * & sepelierũt eum. Et planxit eum omnis Israel iuxta sermonem Domini, quem locutus est in manu serui sui Ahiæ prophetæ. * Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnauerit, & quomodo regnauerit, ecce scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel. * Dies autem, quibus regnauit Ieroboam, viginti duo anni sunt: & dormiuit cum patribus suis: regnauitq; Nadab filius eius pro eo. * ‖ Porrò Roboam filius Salomonis regnauit in Iuda. Quadraginta & vnius anni erat Roboam, cùm regnare cœpisset: decem & septem annos regnauit in Ierusalem ciuitate, quam elegit Dominus vt poneret nomen suum ibi, ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis. * Et fecit Iudas malum coram Domino, & irritauerunt eum super omnibus, quæ fecerant patres eorum in peccatis suis, quæ peccauerunt. * Ædificauerunt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos super omnẽ collem excelsum, & subter omnem arborem frondosam: * sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntq; omnes abominationes gentium, quas attriuit Dominus ante faciem filiorum Israel. * In quinto autẽ anno regni Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti in Ierusalem, * & tulit thesauros domus Domini, & thesauros regios, & vniuersa diripuit: scuta quoque aurea, quæ fecerat Salomon: * ‖ pro quibus fecit rex Roboam scuta ærea, & tradidit ea in manum ducum scutariorum, & eorum qui excubabant ante ostiũ domus regis. * Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officium: & postea reportabant ad armamentarium scutariorum. * Reliqua autem sermonum Roboam, & omnia quæ fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda. * Fuitque bellum inter Roboam & Ieroboam cunctis diebus. * Dormiuitq; Roboam cum patribus suis, & sepultus est cum eis in ciuitate Dauid: nomen autem matris eius Naama Ammanitis: & regnauit Abiam filius eius pro eo.

CAP. XV.

IGitur in octauo decimo anno regni Ieroboam filij Nabat, regnauit Abiam super Iudam. * Tribus annis regnauit in Ierusalem: ‖ nomen matris eius Maacha filia Abessalom. * Ambulauitq; in omnibus peccatis patris sui, quæ fecerat ante eum: nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris eius. * Sed propter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, vt suscitaret filium eius post eum, & statueret Ierusalem: * eo quòd fecisset Dauid rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ, ‖ excepto sermone Vriæ Hethæi. * Attamen bellum fuit inter Roboam, & Ieroboam omni tempore vitæ eius. * Reliqua autem sermonũ Abiam, & omnia quæ fecit, nónne hæc ‖ scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? Fuitque prælium inter Abiam & inter Ieroboam. * Et dormiuit Abiam cũ patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid: ‖ regnauitque Asa filius eius pro eo. * In anno ergo vigesimo Ieroboam regis Israel regnauit Asa rex Iuda, * & quadraginta & vno anno regnauit in Ierusalem. Nomen matris eius Maacha, filia Abessalom. * Et fecit Asa rectum ante conspectũ Domini, sicut Dauid pater eius: * & abstulit effeminatos de terra, purgauitque vniuersas sordes idolorum, quæ fecerant patres eius. * Insuper & Maacham matrem suam amouit, ne esset princeps in sacris Priapi, & in luco eius, quem consecrauerat: subuertitq; specum eius, & confregit simulachrum turpissimum, & combussit in

‖ Inf. 15. f. 29
‖ 2. Par. 12. c. 13
‖ Sup. 10. c. 16
‖ 2. Par. 15. a. 2
‖ 2. Reg. 11. a. 4
‖ 2. Par. 13. a. 1
‖ 2. Par. 14. a. 1

Torrente Cedron:* excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis: * & intulit ea, quæ sanctificauerat pater suus, & vouerat, in domum Domini, argentum & aurum, & vasa. * Bellum autem erat inter Asa, & Baasa regem Israel cunctis diebus eorum. * "Ascendit quoque Baasa rex Israel in Iudam, & ædificauit Rama, vt non posset quispiam egredi vel ingredi de parte Asa regis Iuda. * Tollens itaque Asa omne argentum, & aurum, quod remanserat in thesauris domus Domini, & in thesauris domus regiæ, dedit illud in manus seruorum suorum: & misit ad Benadad filium Tabremon filij Hezion, regem Syriæ, qui habitabat in Damasco, dicens: * Fœdus est inter me & te, & inter patrem meum, & patrem tuum: ideo misi tibi munera, argentum & aurum: & peto vt venias, & irritum facias fœdus, quod habes cum Baasa rege Israel, & recedat à me. * Acquiescens Benadad regi Asa, misit principes exercitus sui in ciuitates Israel, & percusserunt Ahion, & Dan, & Abeldomum Maacha, & vniuersam Cenneroth, omnem scilicet Terram Nephthali.* Quod cùm audisset Baasa, intermisit ædificare Rama, & reuersus est in Thersa. * Rex autem Asa nuncium misit in omnem Iudam dicens: Nemo sit excusatus. & tulerunt lapides de Rama, & ligna eius, quibus ædificauerat Baasa, & extruxit de eis rex Asa Gabaa Beniamin, & Maspha.* Reliqua autem omnium sermonum Asa, & vniuersæ fortitudines eius, & cũcta quæ fecit, & ciuitates, quas extruxit, nónne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? Verumtamen in tempore senectutis suæ doluit pedes. * Et dormiuit cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Ciuitate Dauid patris sui. "Regnauitque Iosaphat filius eius pro eo.* Nadab verò filius Ieroboam regnauit super Israel anno secundo Asa regis Iuda: regnauitque super Israel duobus annis.* Et fecit quod malum est in conspectu Domini, & ambulauit in viis patris sui, & in peccatis eius, quibus peccare fecit Israel. * Insidiatus est autem ei Baasa filius Ahiæ de domo Issachar, & percussit eum in Gebbethon, quæ est vrbs Philisthinorum: siquidem Nadab & omnis Israel obsidebant Gebbethon. * Interfecit ergo illum Baasa in anno tertio Asa regis Iuda, & regnauit pro eo. * Cumque regnasset, " percussit omnem domum Ieroboam: non dimisit ne vnam quidem animam de semine eius, donec deleret eum iuxta verbũ Domini, "quod locutus fuerat in manu serui sui Ahię Silonitis,* propter peccata Ieroboam, quæ peccauerat, & quibus peccare fecerat Israel: & propter delictum, quo irritauerat Dominum Deum Israel. * Reliqua autem sermonum Nadab, & omnia quæ operatus est, nónne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel? * Fuitque bellum inter Asa, & Baasa regem Israel cunctis diebus eorum. * Anno tertio Asa regis Iuda regnauit Baasa filius Ahiæ, super omnem Israel in Thersa viginti quattuor annis. * Et fecit malum coram Domino, ambulauitque in via Ieroboam, & in peccatis eius, quibus peccare fecit Israel.

CAP. XVI.

FActus est autem sermo Domini ad Iehu filium Hanani contra Baasa, dicens:* Pro eo quòd exaltaui te de puluere, & posui te ducem super populum meum Israel, tu autem ambulasti in via Ieroboam, & peccare fecisti populum meum Israel, vt me irritares in peccatis eorum: * ecce, ego demetam posteriora Baasa, & posteriora domus eius: & faciam domum tuam sicut domum Ieroboam filij Nabat. * "Qui mortuus fuerit de Baasa in ciuitate, comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedẽt eum volucres cæli.* "Reliqua autem sermonum Baasa, & quæcumque fecit, & prælia eius, nónne hęc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?* Dormiuit ergo Baasa cum patribus suis, sepultusque est in Thersa: & regnauit Ela filius eius pro eo. * Cùm autem in manu Iehu filij Hanani prophetæ verbum Domini factum esset contra Baasa, & contra domũ eius, & contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in operibus manuum suarum, vt fieret sicut domus Ieroboam: ob hanc causam occidit eum, hoc est, Iehu filium Hanani, prophetam.* Anno vigesimosexto Asa regis Iuda, regnauit Ela filius Baasa super Israel in Thersa duobus annis. * Et rebellauit contra eum seruus suus Zambri, dux mediæ partis equitum: erat autem Ela in Thersa bibens, & temulentus in domo Arsa præfecti Thersa. * "Irruens ergo Zambri, percussit, & occidit eum anno vigesimo septimo Asa regis Iuda, & regnauit pro eo. * Cumq; regnasset, & sedisset super solium eius, percussit omnẽ domum Baasa, & non

dereliquit ex ea mingentem ad parietem, & propinquos & amicos eius. * Deleuitque 12
Zambri omnem domum Baasa, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu prophetæ, * propter vniuersa peccata Baasa, & peccata Ela filij eius, 13
qui peccauerunt, & peccare fecerunt Israel prouocãtes Dominum Deum Israel in vanitatibus suis. * Reliqua autem sermonum 14
Ela, & omnia quæ fecit, nónne hæc scripta D
sunt in libro verborum dierum regum Israel? * Anno vigesimo septimo Asa regis 15
Iuda, regnauit Zambri septem diebus in Thersa: porrò exercitus obsidebat Gebbethon vrbem Philisthinorum. * Cumque 16
audisset rebellasse Zambri, & occidisse regem, fecit sibi regẽ omnis Israel Amri, qui erat princeps militiæ super Israel in die illa in castris. * Ascendit ergo Amri, & omnis 17
Israel cum eo de Gebbethon, & obsidebant Thersa. * Videns autem Zambri quòd ex- 18
pugnanda esset ciuitas, ingressus est palatium, & succendit se cum domo regia: & 1
mortuus est * in peccatis suis, quæ peccauerat faciens malum coram Domino, & ambulans in via Ieroboam, & in peccato eius, 19
quo fecit peccare Israel. * Reliqua autem 20
sermonum Zambri, & insidiarum eius, & E
tyrannidis, nónne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? * Tunc di- 21
uisus est populus Israel in duas partes: media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth, vt constitueret eum regem: & media pars Amri. * Præualuit autem populus, 22
qui erat cum Amri, populo qui sequebatur Thebni filiũ Gineth: mortuusq; est Thebni, & regnauit Amri. * Anno trigesimo primo 23
Asa regis Iuda regnauit Amri super Israel, duodecim annis: in Thersa regnauit sex annis. * Emitque montem Samariæ à Somer 24
duobus talentis argenti: & ædificauit eum, & vocauit nomen ciuitatis, quam extruxerat, nomine Semer Domini montis Samariam. * Fecit autem Amri malum in con- 25
spectu Domini, & operatus est nequiter F
super omnes, qui fuerunt ante eum. * Ambulauitque in omni via Ieroboam filij Nabat, 26
& in peccatis eius quibus peccare fecerat Israel: vt irritaret Dominum Deum Israel in vanitatibus suis. * Reliqua autem sermo- 27
num Amri, & prælia eius, quæ gessit, nónne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? * Dormiuitq; Amri cum pa- 28
tribus suis, & sepultus est in Samaria: regnauitq; Achab filius eius pro eo. * Achab 29
verò filius Amri regnauit super Israel anno

trigesimo octauo Asa regis Iuda. Et regnauit Achab filius Amri super Israel in Samaria viginti & duobus annis. * Et fecit 30
Achab filius Amri malum in conspectu G
Domini super omnes, qui fuerunt ante eum. * Nec sufficit ei vt ambularet in pec- 31
catis Ieroboam filij Nabat: insuper duxit vxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit, & seruiuit Baal, & ado- 32
rauit eum. * Et posuit aram Baal in templo 33
Baal, quod ædificauerat in Samaria, * & plantauit lucum: & addidit Achab in opere suo, irritans Dominum Deum Israel super omnes reges Israel, qui fuerũt ante eum.
* ‖ In diebus eius ædificauit Hiel de Bethel, 34 ‖ Ioſ. 6. d. 26
Iericho: in Abiram primitiuo suo fundauit eam, & in Segub nouissimo suo posuit portas eius: iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Iosue filij Nun.

CAP. XVII.

ET dixit Elias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Viuit Do- 1 A Eccl. 48. a. 1 Iac. 5. d. 17
minus Deus Israel, in cuius conspectu sto, si erit annis his ros & pluuia, nisi iuxta oris 2
mei verba. * Et factum est verbum Domini ad eum, dicens: * Recede hinc, & vade 3
contra Orientem, & abscondere in Torrente carith, qui est contra Iordanem, * & ibi 4
de torrente bibes: coruisque præcepi vt pascant te ibi. * Abiit ergo, & fecit iuxta ver- 5
bum Domini: cumq; abiisset, sedit in Torrente carith, qui est cõtra Iordanem. * Corui quoque deferebant ei panem & carnes 6
manè, similiter panem & carnes vesperi, & bibebat de torrente. * Post dies autem sic- 7
catus est torrens: non enim pluerat super terram. * Factus est ergo sermo Domini ad 8
eum, dicens: * Surge, & vade in Sarephta Si- 9
doniorũ, & manebis ibi: præcepi enim ibi B
mulieri viduæ vt pascat te. * ‖ Surrexit, & 10 ‖ Luc. 4. d. 26
abiit in Sarephta. Cumque venisset ad portam ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocauit eam, dixitque ei: Da mihi paululum aquæ in vase, vt bibam.
* Cumque illa pergeret vt afferret, clamauit 11
post tergum eius, dicens: Affer mihi, obsecro, & buccellam panis in manu tua.
* Quæ respondit: Viuit Dominus Deus 12
tuus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho: en colligo duo ligna vt ingrediar & faciam illum mihi & filio meo, vt comedamus, & moriamur.
* Ad quam Elias ait: Noli timere, sed va- 13
de, & fac sicut dixisti: verumtamen mihi C

primum fac de ipsa farinula subcineritium panem paruulum, & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies postea. * Hæc autem 14
dicit Dominus Deus Israel: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur vsque ad diem, in qua Dominus daturus est pluuiam super faciem terræ. * Quæ ab- 15
iit, & fecit iuxta verbum Eliæ: & comedit ipse, & illa, & domus eius: & ex illa die * hydria farinæ non defecit, & lecythus olei 16
non est imminutus, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Eliæ. * Factum est autem post hæc, ægrotauit filius 17
mulieris matris familias, & erat languor fortissimus ita vt non remaneret in eo halitus. * Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi & 18
tibi vir Dei? ingressus es ad me, vt rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum? * Et ait ad eam Elias: Da mihi filium tuum. Tulitque eum de sinu 19
eius, & portauit in cœnaculum vbi ipse manebat, & posuit super lectulum suum. * Et 20
clamauit ad Dominum, & dixit: Domine Deus meus, etiam ne viduam, apud quam ego vtcumque sustentor, afflixisti vt interficeres filium eius? * Et expandit se, atque 21
mensus est super puerum tribus vicibus, & clamauit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, reuertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius. * Et exaudiuit Do- 22
minus vocem Eliæ: & reuersa est anima pueri intra eum, & reuixit. * Tulitq; Elias 23
puerum, & deposuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri suæ, & ait illi: En viuit filius tuus. * Dixitque 24
mulier ad Eliam: Nunc, in isto cognoui quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est.

CAP. XVIII.

POst dies multos factum est verbum 1
Domini ad Eliam, in anno tertio di- A
cens: Vade, & ostende te Achab, vt dem pluuiam super faciē terræ. * Iuit ergo Elias, 2
vt ostenderet se Achab: erat autem fames vehemens in Samaria. * Vocauitque Achab 3
Abdiam dispēsatorem domus suæ: Abdias autem timebat Dominum valde. * Nam 4
cùm interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauit eos pane & aqua. * Dixit 5
ergo Achab ad Abdiam: Vade in terram ad vniuersos fontes aquarū, & in cunctas valles, si fortè possimus inuenire herbam, & saluare equos & mulos, & non penitus iu- 6
menta intereant. * Diuiseruntque sibi regio- B
nes, vt circuirent eas: Achab ibat per viam vnam, & Abdias per viam alterā seorsum. 7
* Cumque esset Abdias in via, Elias occurrit ei: qui cùm cognouisset eum, cecidit super faciem suam, & ait: Num tu es, domine mi, Elias? * Cui ille respondit: Ego. Vade, 8
& dic domino tuo: Adest Elias. * Et ille, 9
Quid peccaui, inquit, quoniam tradis me seruum tuum in manu Achab, vt interfi- 10
ciat me? * Viuit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quò non miserit dominus meus te requirens: & respondentibus cunctis: Non est hîc: adiurauit regna singula & gentes, eo quòd minimè reperireris. * Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic 11
domino tuo: Adest Elias. * Cumque recessero à te, Spiritus Domini asportabit te in 12
locum, quem ego ignoro: & ingressus nunciabo Achab, & non inueniens te, interficiet me: seruus autem tuus timet Dominum ab infantia sua. * Numquid non indi- 13
catum est tibi domino meo, quid fecerim C
cùm interficeret Iezabel prophetas Domini, quòd absconderim de prophetis Domini centum viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauerim eos pane 14
& aqua? * Et nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias: vt interficiat me? 15
* Et dixit Elias: Viuit Dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia hodie 16
apparebo ei. * Abiit ergo Abdias in occursum Achab, & indicauit ei: venitq; Achab 17
in occursum Eliæ. * Et cùm vidisset eum, 18
ait: Túne es ille, qui conturbas Israel? * Et ille ait: Non ego turbaui Israel, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. * Verum- 19
tamen nunc mitte, & congrega ad me vniuersum Israel in mōte Carmeli, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasq; lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel. * Misit Achab ad 20
omnes filios Israel, & congregauit prophetas in monte Carmeli. * Accedens autem 21
Elias ad omnem populum, ait: Vsquequo D
claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus 22
verbum. * Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi propheta Domini solus: prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt. * Dentur nobis duo bo- 23
ues, & illi eligant sibi bouem vnum, & in frusta cedentes, ponant super ligna, ignem autē non supponant: & ego faciam bouem

alterum, & imponam ſuper ligna, ignem autem non ſupponam. * Inuocate nomina 24
deorum veſtrorum, & ego inuocabo nomen Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem, ipſe ſit Deus. Reſpondens omnis populus ait: Optima propoſitio. * Dixit 25
ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bouem vnum, & facite primi, quia vos plures eſtis: & inuocate nomina deorum veſtrorum, ignemque non ſupponatis. * Qui cùm 26
tuliſſent bouem, quem dederat eis, fecerunt: & inuocabant nomen Baal de manè vſque ad meridiem, dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui reſponderet: tranſiliebantq; altare quod fecerant. * Cumque eſſet iam meridies, illudebat illis Elias, 27
dicens: Clamate voce maiore: Deus enim eſt, & forſitan loquitur, aut in diuerſorio eſt, aut in itinere, aut certè dormit, vt excitetur. * Clamabant ergo voce magna, & in- 28
cidebant ſe iuxta ritum ſuũ cultris & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine. * Poſtquam autem tranſiit meridies, & il- 29
lis prophetantibus venerat tempus, quo ſacrificium offerri ſolet, nec audiebatur vox, nec aliquis reſpondebat, nec attendebat orantes: * dixit Elias omni populo: Venite 30
ad me. Et accedente ad ſe populo, curauit altare Domini, quod deſtructum fuerat. * Et tulit duodecim lapides iuxta nume- 31
rum tribuum filiorum Iacob, ad quem factus eſt ſermo Domini, dicens: "Iſrael erit nomen tuum. * Et ædificauit de lapidibus 32
altare in nomine Domini: fecitque aquæductum, quaſi per duas aratiunculas in circuitu altaris, * & compoſuit ligna: diuiſitq; 33
per membra bouem, & poſuit ſuper ligna, * & ait: Implete quattuor hydrias aqua, & 34
fundite ſuper holocauſtum, & ſuper ligna. Rurſumque dixit: Etiam ſecundò hoc facite. Qui cùm feciſſent ſecundò, ait: Etiam tertiò idipſum facite. Feceruntque tertiò, * & currebant aquæ circum altare, & foſſa 35
aquæductus repleta eſt. * Cumq; iam tempus eſſet vt offerretur holocauſtum, accedens Elias propheta, ait: Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſrael, oſtende hodie quia tu es Deus Iſrael, & ego ſeruus tuus, & iuxta præceptum tuum feci omnia verba hæc. * Exaudi me Domine, exaudi me: 37
vt diſcat populus iſte, quia tu es Dominus Deus, & tu conuertiſti cor eorum iterum. * Cecidit autem ignis Domini, & vorauit 38
holocauſtum, & ligna, & lapides, puluerem quoque, & aquam, quæ erat in aquæductu lambens. * Quod cùm vidiſſet omnis po- 39

"Gen. 32. f. 28

pulus, cecidit in faciem ſuam, & ait: Dominus ipſe eſt Deus, Dominus ipſe eſt Deus.
40 G * Dixitque Elias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, & ne vnus quidem effugiat ex eis. Quos cùm apprehendiſſent, duxit eos Elias ad Torrentem ciſon, & interfecit eos
41 ibi. * Et ait Elias ad Achab: Aſcende, comede, & bibe: quia ſonus multæ pluuiæ eſt.
42 E * Aſcendit Achab vt comederet & biberet: Elias autem aſcendit in verticem Carmeli, & pronus in terram poſuit faciem ſuam
43 inter genua ſua, * & dixit ad puerum ſuum: Aſcende, & proſpice contra mare. Qui cùm aſcendiſſet, & contemplatus eſſet, ait: Non eſt quidquam. Et rurſum ait illi: Reuertere
44 ſeptem vicibus. * In ſeptima autem vice, Ecce nubecula parua quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari. Qui ait: Aſcende, & dic Achab: Iunge currum tuum & de-
45 ſcende, ne occupet te pluuia. * Cumque ſe verteret huc atque illuc, ecce cæli contenebrati ſunt, & nubes, & ventus, & facta eſt
46 pluuia grandis. Aſcendens itaq; Achab abiit in Iezrahel: * & manus Domini facta eſt ſuper Eliam, accinctiſque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Iezrahel.

CAP. XIX.

1 NVnciauit autem Achab Iezabel omnia quæ fecerat Elias, & quo modo
A 2 occidiſſet vniuerſos prophetas gladio. * Miſitque Iezabel nuncium ad Eliam, dicens: Hæc mihi faciant dij, & hæc addant, niſi hac hora cras poſuero animam tuam ſicut
F 3 animam vnius ex illis. * Timuit ergo Elias, & ſurgens abiit quocumque eum ferebat voluntas: venitque in Berſabee Iuda, & dimiſit ibi puerum ſuum, * & perrexit in
4 deſertum, viam vnius diei. Cumque veniſſet, & ſederet ſubter vnam iuniperum, petiuit animæ ſuæ vt moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam:
5 neque enim melior ſum, quàm patres mei. * Proiecitque ſe, & obdormiuit in vmbra iuniperi: & ecce Angelus Domini tetigit
6 B eum, & dixit illi: Surge, & comede. * Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit,
7 & rurſum obdormiuit. * Reuerſuſque eſt Angelus Domini ſecundò, & tetigit eum, dixitque illi: Surge, comede: grandis enim
8 tibi reſtat via. * Qui cùm ſurrexiſſet, comedit & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, vſque ad montem Dei
9 Horeb. * Cumque veniſſet illuc, manſit

in spelunca: & ecce sermo Domini ad eum, dixitque illi: Quid hîc agis Elia? * At ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filij Israel: altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam vt auferant eam. * Et ait ei: Egredere, & sta in monte coram Domino: & ecce Dominus transit, & spiritus grandis & fortis subuertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus, * & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis. * Quod cùm audisset Elias, operuit vultum suum pallio, & egressus stetit in ostio speluncæ, & ecce vox ad eum dicens: Quid hîc agis Elia? Et ille respondit: * Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum: \\quia dereliquerunt pactum tuum filij Israel: altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam vt auferant eam. * Et ait Dominus ad eum: Vade, & reuertere in viam tuam per desertum in Damascum: cumque perueneris illuc, vnges Hazael regem super Syriam, * & Iehu filium Namsi vnges regem super Israel: Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmeula, vnges prophetam pro te. * \\ Et erit, quicumque fugerit gladium Hazael, occidet eum Iehu: & quicumque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus. * \\ Et derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os, quod non adorauit eum osculans manus. * Profectus ergo inde Elias, reperit Eliseum filium Saphat, arantem in duodecim iugis boum. & ipse in duodecim iugis boum arantibus vnus erat: cumq; venisset Elias ad eum, misit pallium suum super illũ. * Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, & ait: Osculer, oro, patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te. Dixitque ei: Vade, & reuertere: quod enim meum erat, feci tibi. * Reuersus autem ab eo, tulit par boum, & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt: consurgensque abiit, & secutus est Eliam, & ministrabat ei.

\\ Rom. 11. n. 3

\\ 4. Reg. 9. n. 1

\\ Rom. 11. n. 4

CAP. XX.

POrrò Benadad rex Syriæ, congregauit omnem exercitum suum, & triginta duos reges secum, & equos, & currus: & ascendens pugnabat contra Samariam, & obsidebat eam. * Mittensq; nũcios ad Achab regem Israel in ciuitatem, * ait: Hæc dicit Benadad: Argentum tuum, & aurũ tuum meum est: & vxores tuæ, & filij tui optimi, mei sunt. * Responditque rex Israel: Iuxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum ego, & omnia mea. * Reuertentesque nuncij, dixerunt: Hæc dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, & aurum tuum, & vxores tuas, & filios tuos dabis mihi. * Cras igitur hac eadem hora mittam seruos meos ad te, & scrutabuntur domum tuam, & domum seruorum tuorum: & omne, quod eis placuerit, ponent in manibus suis, & auferent. * Vocauit autem rex Israel omnes seniores terræ, & ait: Animaduertite, & videte, quoniam insidietur nobis. misit enim ad me pro vxoribus meis, & filiis, & pro argento & auro: & non abnui. * Dixeruntque omnes maiores natu, & vniuersus populus ad eum: Non audias, neque acquiescas illi. * Respondit itaque nunciis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia propter quæ misisti ad me seruum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum. * Reuersique nuncij retulerunt ei. Qui remisit, & ait: Hæc faciant mihi dij, & hæc addant, si sufficerit pulus Samariæ pugillis omnis populi, qui sequitur me. * Et respondens rex Israel, ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus æquè vt discinctus. * Factum est autem, cùm audisset Benadad verbum istud, bibebat ipse & reges in vmbraculis, & ait seruis suis: Circumdate ciuitatem. Et circumdederunt eam. * Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Israel, ait ei: Hæc dicit Dominus: Certè vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce, ego tradam eam in manu tua hodie: vt scias, quia ego sum Dominus. * Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hæc dicit Dominus: Per pedisequos principum prouinciarum. Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille dixit: Tu. * Recensuit ergo pueros principum prouinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & recensuit post eos populum, omnes filios Israel, septem millia. * & egressi sunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in vmbraculo suo, & reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant. * Egressi sunt autem pueri principum prouinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad. Qui nunciauerũt ei,

dicen-

dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. * Et ille ait: Siue pro pace veniunt, apprehendite eos viuos: siue vt prælientur, viuos eos capite. * Egressi sunt ergo pueri principum prouinciarum, ac reliquus exercitus sequebatur: * & percussit vnusquisque virum, qui contra se veniebat: fugeruntque Syri, & persecutus est eos Israel. Fugit quoque Benadad Rex Syriæ in equo cum equitibus suis. * Necnon egressus rex Israel percussit equos & currus, & percussit Syriam plaga magna. * (Accedens autem propheta ad regem Israel, dixit ei: Vade, & confortare, & scito, & vide quid facias: sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te.) * Serui verò regis Syriæ dixerunt ei: Dij montium sunt dij eorum, ideo superauerunt nos: sed melius est vt pugnemus contra eos in campestribus, & obtinebimus eos. * Tu ergo verbum hoc fac: Amoue reges singulos ab exercitu tuo, & pone principes pro eis: * & instaura numerum militum, qui ceciderunt de tuis, & equos secundùm equos pristinos, & currus secundùm currus, quos antè habuisti: & pugnabimus cõtra eos in campestribus, & videbis quòd obtinebimus eos. Credidit consilio eorum, & fecit ita. * Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros, & ascendit in Aphec vt pugnaret contra Israel. * Porrò filij Israel recensiti sunt, & acceptis cibariis profecti ex aduerso, castraque metati sunt contra eos, quasi duo parui greges caprarum: Syri autem repleuerunt terram. (* Et accedens vnus vir Dei, dixit ad regem Israel: Hæc dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus, & non est Deus Vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, & scietis quia ego sum Dominus.) * Dirigebantque septem diebus ex aduerso hi, atq; illi acies, septima autem die commissum est bellum: percusseruntque filij Israel de Syris centum millia peditum in die vna. * Fugerunt autem qui remanserant in Aphec, in ciuitatem: & cecidit murus super viginti septem millia hominum, qui remanserant. Porrò Benadad fugiens ingressus est ciuitatem, in cubiculum quod erat intra cubiculum. * dixeruntque ei serui sui: Ecce, audiuimus quòd reges domus Israel clemẽtes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel: forsitan saluabit animas nostras. * Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israel, & dixerunt ei: Seruus tuus Benadad dicit: Viuat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc viuit, frater meus est. * Quod acceperunt viri pro omine: & festinantes rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixerunt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite, & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad, & leuauit eum in currum suum. * Qui dixit ei: Ciuitates, quas tulit pater meus à patre tuo, reddam: & plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in Samaria, & ego fœderatus recedam à te. Pepigit ergo fœdus, & dimisit eum. * Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere. * Cui ait: Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percutiet te leo. Cumq; paululum recessisset ab eo, inuenit eum leo, atque percussit. * Sed & alterum inueniens virum, dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eũ, & vulnerauit. * Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos. * Cumque rex transisset, clamauit ad regem, & ait: Seruus tuus egressus est ad præliandum cominus: cumq; fugisset vir vnus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti appendes. * Dum autem ego turbatus huc illucq; me verterem, subitò non comparuit. Et ait rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum, quod ipse decreuisti. * At ille statim abstersit puluerem de facie sua, & cognouit eum rex Israel, quòd esset de prophetis. * Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus: "Quia dimisisti virum dignũ morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. * Reuersus est igitur rex Israel in domum suam, audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.

" *Inf. 22. f. 38*

CAP. XXI.

POst verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Iezrahelitæ, qui erat in Iezrahel, iuxta palatium Achab regis Samariæ. * Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens: Da mihi vineam tuam, vt faciam mihi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum meam, daboque tibi pro ea vineam meliorẽ: aut si commodius tibi putas, argenti pretium, quanto digna est. * Cui respondit Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatẽ patrum meo-

rum tibi. * Venit ergo Achab in domum 4
suam indignans, & frendens super verbo,
quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezra-
helites, dicens: Non dabo tibi hereditatem B
patrum meorum. Et proiiciens se in lectu-
lum suum, auertit faciem suã ad parietem,
& non comedit panem. * Ingressa est autem 5
ad eum Iezabel vxor sua, dixitque ei: Quid
est hoc, vnde anima tua contristata est? &
quare non comedis panem? * Qui respon- 6
dit ei: Locutus sum Naboth Iezrahelitæ,
& dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta
pecunia: aut, si tibi placet, dabo tibi vineam
meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi
vineam meam. * Dixit ergo ad eum Ieza- 7
bel vxor eius: Grandis auctoritatis es, & be-
ne regis regnum Israel. Surge, & comede pa-
nem, & æquo animo esto, ego dabo tibi
vineam Naboth Iezrahelitæ. * Scripsit ita- 8
que litteras ex nomine Achab, & signauit C
eas annulo eius, & misit ad maiores natu,
& optimates, qui erant in ciuitate eius, &
habitabant cum Naboth. * Litterarum au- 9
tem hæc erat sententia: Prædicate ieiunium,
& sedere facite Naboth inter primos popu-
li, * & submittite duos viros filios Belial 10
contra eum, & falsum testimonium dicant:
Benedixit Deum & regem: & educite eum,
& lapidate, sicque moriatur. * Fecerunt er- 11
go ciues eius maiores natu & optimates,
qui habitabant cum eo in vrbe, sicut præ-
ceperat eis Iezabel, & sicut scriptum erat in
litteris quas miserat ad eos: * prædicauerunt 12
ieiunium, & sedere fecerunt Naboth inter D
primos populi. * Et adductis duobus viris 13
filiis diaboli, fecerũt eos sedere contra eum:
at illi, scilicet vt viri diabolici, dixerunt con-
tra eum testimonium coram multitudine:
Benedixit Naboth Deum & regem: quam
ob rem eduxerunt eum extra ciuitatem, &
lapidibus interfecerunt. * Miseruntque ad 14
Iezabel, dicentes: Lapidatus est Naboth, &
mortuus est. * Factum est autem, cùm au- 15
disset Iezabel lapidatum Naboth, & mor-
tuum, locuta est ad Achab: Surge, & possi-
de vineam Naboth Iezrahelitæ, qui noluit
tibi acquiescere, & dare eam accepta pecu-
nia: non enim viuit Naboth, sed mortuus
est. * Quod cùm audisset Achab, mortuum 16
videlicet Naboth, surrexit, & descendebat
in vineam Naboth Iezrahelitæ, vt possideret
eam. * Factus est igitur sermo Domini 17
ad Eliam Thesbiten, dicens: * Surge, & de- 18
scende in occursum Achab regis Israel, qui E
est in Samaria: ecce ad vineam Naboth
descendit, vt possideat eam: * & loquêris 19
ad eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Oc-
cidisti, insuper & possedisti. Et post hæc ad-
des: Hæc dicit Dominus: " In loco hoc, in
quo linxerunt canes sanguinem Naboth, 20
lambent quoque sanguinem tuum. * Et ait
Achab ad Eliam: Num inuenisti me ini-
micum tibi? Qui dixit: Inueni, eo quòd
venundatus sis, vt faceres malum in con-
spectu Domini. * " Ecce ego inducam su- 21
per te malum, & demetam posteriora tua,
& interficiam de Achab mingentem ad
parietem, & clausum & vltimum in Israel.
* Et dabo domum tuam sicut " domum Ie- 22
roboam filij Nabat, & sicut domum " Baasa F
filij Ahia: quia egisti, vt me ad iracundiam
prouocares, & peccare fecisti Israel. * " Sed 23
& de Iezabel locutus est Dominus, dicens:
Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel.
* Si mortuus fuerit Achab in ciuitate, com- 24
edent eum canes: si autem mortuus fuerit
in agro, comedent eum volucres cæli. * Igi- 25
tur non fuit alter talis sicut Achab, qui ve-
nundatus est vt faceret malum in conspe-
ctu Domini: concitauit enim eum Ieza-
bel vxor sua, * & abominabilis factus est, 26
in tantum vt sequeretur idola, quæ fecerant G
Amorrhæi, quos consumpsit Dominus à
facie filiorum Israel. * Itaque cùm audisset 27
Achab sermones istos, scidit vestimenta
sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiuna-
uitque & dormiuit in sacco, & ambulauit
demisso capite. * Et factus est sermo Do- 28
mini ad Eliam Thesbiten, dicens: * Nónne 29
vidisti humiliatum Achab coram me? quia
igitur humiliatus est mei causa, non indu-
cam malum in diebus eius, sed " in diebus
filij sui inferam malum domui eius.

CAP. XXII.

TRansierunt igitur tres anni absque 1
bello inter Syriam & Israel. * In anno 2
autem tertio, descendit Iosaphat rex Iuda A
ad regem Israel. (* Dixitque rex Israel ad ser- 3
uos suos: Ignoratis quòd nostra sit Ramoth
Galaad, & negligimus tollere eã de manu
regis Syriæ?) * Et ait ad Iosaphat: Venies ne 4
mecum ad præliandũ in Ramoth Galaad?
* Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Sicut 5
ego sum, ita & tu: populus meus, & popu-
lus tuus vnum sunt: & equites mei, equi-
tes tui. Dixitque Iosaphat ad regem Israel:
Quære, oro te, hodie sermonem Domini.
* Congregauit ergo rex Israel prophetas, 6
quadringentos circiter viros, & ait ad eos:
Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellan-
dũ, an quiescere? Qui responderunt: Ascen-

de, &

de, & dabit eam Dominus in manu regis.
* Dixit autem Ioſaphat: Non eſt hîc pro- 7
pheta Domini quiſpiam, vt interrogemus
per eum? * Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat: Re- 8
manſit vir vnus, per quem poſſumus inter-
rogare Dominum: ſed ego odi eum, quia B
non prophetat mihi bonum, ſed malum,
Michæas filius Iemla. Cui Ioſaphat ait: Ne
loquaris ita rex. * Vocauit ergo rex Iſrael eu- 9
nuchum quendam, & dixit ei: Feſtina ad-
ducere Michæam filium Iemla. * Rex au- 10
tem Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda ſedebant
vnuſquiſque in ſolio ſuo veſtiti cultu regio,
in area iuxta oſtium portæ Samariæ, & vni-
uerſi prophetæ prophetabant in conſpectu
eorum. * Fecit quoque ſibi Sedecias filius 11
Chanaana cornua ferrea, & ait: Hæc dicit
Dominus: His ventilabis Syriam, donec
deleas eam. * Omneſque prophetæ ſimili- 12
ter prophetabant, dicentes: Aſcende in Ra-
moth Galaad, & vade proſperè, & tradet
Dominus in manus regis. * Nuncius verò, 13
qui ierat vt vocaret Michæam, locutus eſt
ad eum, dicens: Ecce ſermones prophetа-
rum ore vno regi bona prædicant: ſit ergo
ſermo tuus ſimilis eorum, & loquere bona.
* Cui Michæas ait: Viuit Dominus, quia 14
quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc
loquar. * Venit itaque ad regem, & ait illi 15
rex: Michæa, ire debemus in Ramoth Ga-
laad ad præliandum, an ceſſare? Cui ille re-
ſpondit: Aſcende, & vade proſperè, & tra- C
det eam Dominus in manus regis. * Dixit 16
autem rex ad eum: Iterum atque iterum
adiuro te, vt non loquaris mihi niſi quod
verum eſt, in nomine Domini. * Et ille ait: 17
Vidi cunctum Iſrael diſperſum in monti-
bus, quaſi oues non habentes paſtorem. &
ait Dominus: Non habent iſti dominum:
reuertatur vnuſquiſque in domum ſuam in
pace. (* Dixit ergo rex Iſrael ad Ioſaphat: 18
Numquid non dixi tibi, quia non prophe-
tat mihi bonum, ſed ſemper malum?) * Ille 19
verò addens, ait: Propterea audi ſermonem
Domini: Vidi Dominum ſedentem ſuper
ſolium ſuum, & omnem exercitum cæli aſ-
ſiſtentem ei à dextris & à ſiniſtris: * & ait 20
Dominus: Quis decipiet Achab regem Iſ-
rael, vt aſcendat, & cadat in Ramoth Ga-
laad? Et dixit vnus verba huiuſcemodi, &
alius aliter. * Egreſſus eſt autem ſpiritus, & 21
ſtetit coram Domino, & ait: Ego decipiam
illum. Cui locutus eſt Dominus: In quo?
* Et ille ait: Egrediar, & ero ſpiritus men- 22
dax in ore omnium prophetarum eius. Et D
dixit Dominus: Decipies, & præualebis:
egredere, & fac ita. * Nunc igitur ecce de- 23
dit Dominus ſpiritũ mendacij in ore om-
nium prophetarum tuorum, qui hîc ſunt,
& Dominus locutus eſt contra te malum.
* Acceſſit autem Sedecias filius Chanaana, 24
& percuſſit Michæam in maxillam, & di-
xit: Me ne ergo dimiſit Spiritus Domini,
& locutus eſt tibi? * Et ait Michæas: Viſu- 25
rus es in die illa, quando ingredieris cubi-
culum, intra cubiculum vt abſcondaris.
* Et ait rex Iſrael: Tollite Michæam, & ma- 26
neat apud Amon principem ciuitatis, &
apud Ioas filium Amelech, * & dicite eis: 27
Hæc dicit rex: Mittite virum iſtum in car-
cerem, & ſuſtentate eum pane tribulatio-
nis, & aqua anguſtiæ, donec reuertar in pa-
ce. * Dixítq; Michæas: Si reuerſus fueris in 28
pace, non eſt locutus in me Dominus. Et
ait: Audite populi omnes. * Aſcendit ita- 29
que rex Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda in Ra-
moth Galaad. * Dixit itaque rex Iſrael ad 30
Ioſaphat: Sume arma, & ingredere præ-
lium, & induere veſtibus tuis. porrò rex Iſ-
rael mutauit habitum ſuum, & ingreſſus
eſt bellum. * Rex autem Syriæ præceperat 31
principibus curruum triginta duobus, di- E
cens: Non pugnabitis contra minorem, &
maiorem quempiam, niſi contra regem Iſ-
rael, ſolum. * Cùm ergo vidiſſent principes 32
curruum Ioſaphat, ſuſpicati ſunt quòd ipſe
eſſet rex Iſrael, & impetu facto pugnabant
contra eum: & exclamauit Ioſaphat. * In- 33 C
tellexeruntq; principes curruum quòd non
eſſet rex Iſrael, & ceſſauerunt ab eo. * Vir au- 34
tem quidam tetendit arcum, in incertum
ſagittam dirigens, & caſu percuſſit regem
Iſrael inter pulmonem & ſtomachum. At
ille dixit aurigæ ſuo: Verte manũ tuam, &
eiice me de exercitu, quia grauiter vulne-
ratus ſum. * Commiſſum eſt ergo prælium 35
in die illa, & rex Iſrael ſtabat in curru ſuo
contra Syros, & mortuus eſt veſpere: fluе-
bat autem ſanguis plagæ in ſinum currus,
* & pręco inſonuit in vniuerſo exercitu an- 36
tequam ſol occumberet, dicens: Vnuſquiſ-
que reuertatur in ciuitatem, & in terram
ſuam. * Mortuus eſt autem rex, & perlatus 37
eſt in Samariam: ſepelieruntque regem in
Samaria, * & ‖ lauerunt currum eius in 38 ‖ Sup. 22.
piſcina Samariæ, & linxerunt canes ſan- F e. 19
guinem eius, & habenas lauerũt, iuxta ver-
bum Domini quod locutus fuerat. * Reli- 39
qua autem ſermonum Achab, & vniuerſa
quæ fecit, & domus eburnea, quam ædifi-
cauit, cunctarumq; vrbium, quas extruxit,
nonne hęc ſcripta ſunt in Libro ſermonum

dierum

dierum regũ Iſrael? * Dormiuit ergo Achab 40
cum patribus ſuis, & regnauit Ochozias fi-
lius eius pro eo. * Ioſaphat verò filius Aſa 41
regnare cœperat ſuper Iudam anno quar-
to Achab regis Iſrael. * Triginta quinque 42
annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & vi-
gintiquinque annis regnauit in Ieruſalem:
nomen matris eius Azuba filia Salai. * Et 43
ambulauit in omni via Aſa patris ſui, &
non declinauit ex ea: fecítque quod rectum
erat in conſpectu Domini. * Verumtamen 44
excelſa non abſtulit: adhuc enim populus
ſacrificabat, & adolebat incenſum in excel-
ſis. * Pacemque habuit Ioſaphat cum rege 45
Iſrael. * Reliqua autem verborum Ioſaphat, 46
& opera eius, quæ geſſit, & prælia, nónne
hæc ſcripta ſunt in Libro verborum die-
rum regum Iuda? * Sed & reliquias effemi- 47
natorum, qui remanſerant in diebus Aſa
patris eius, abſtulit de terra. * Nec erat tunc 48
rex conſtitutus in Edom. * Rex verò Ioſa- 49
phat fecerat claſſes in mari, quæ nauigarent
in Ophir propter aurum: & ire non potue-
runt, quia confractæ ſunt in Aſiongaber.
* Tunc ait Ochozias filius Achab ad Ioſa- 50
phat: Vadant ſerui mei cum ſeruis tuis in
nauibus. Et noluit Ioſaphat. * Dormiuítq; 51
Ioſaphat cum patribus ſuis, & ſepultus eſt
cum eis in Ciuitate Dauid patris ſui: re-
gnauitque Ioram filius eius pro eo. * Ocho- 52
zias autem filius Achab regnare cœperat
ſuper Iſrael in Samaria, anno ſeptimodeci-
mo Ioſaphat regis Iuda, regnauitque ſuper
Iſrael duobus annis. * Et fecit malum in 53
conſpectu Domini, & ambulauit in via pa-
tris ſui & matris ſuæ, & in via Ieroboam
filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael. * Ser- 54
uiuit quoque Baal, & adorauit eum, & irri-
tauit Dominum Deum Iſrael, iuxta omnia
quæ fecerat pater eius.

LIBER REGVM QVARTVS,

SECVNDVM HEBRÆOS

MALACHIM SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

PRAEVARICATVS eſt 1
autẽ Moab in Iſrael, poſt- A
quam mortuus eſt Achab.
* Cecidítque Ochozias per 2
cãcellos cœnaculi ſui, quod
habebat in Samaria, & æ-
grotauit: miſitque nuncios, dicens ad eos:
Ite, conſulite Beelzebub deum Accaron,
vtrum viuere queam de infirmitate mea
hac. * Angelus autem Domini locutus eſt 3
ad Eliam Thesbiten, dicẽs: Surge, & aſcen-
de in occurſum nunciorum regis Samariæ,
& dices ad eos: Numquid non eſt Deus in
Iſrael, vt eatis ad conſulendum Beelzebub
deum Accaron? * Quam ob rem hæc dicit 4
Dominus: De lectulo, ſuper quem aſcen-
diſti, non deſcendes, ſed morte morieris.
Et abiit Elias. * Reuerſíque ſunt nuncij ad 5
B Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reuerſi
6 eſtis? * At illi reſponderunt ei: Vir occur-
rit nobis, & dixit ad nos: Ite, & reuertimi-
ni ad regem, qui miſit vos, & dicetis ei:
Hæc dicit Dominus: Numquid, quia non
erat Deus in Iſrael, mittis vt cõſulatur Beel-
zebub deus Accaron? Idcirco de lectulo
ſuper quem aſcendiſti, non deſcendes, ſed
7 morte morieris. * Qui dixit eis: Cuius figu-
ræ & habitus eſt vir ille, qui occurrit vobis,
8 & locutus eſt verba hæc? * At illi dixerunt:
Vir piloſus, & zona pellicea accinctus reni-
9 bus. Qui ait: Elias Thesbites eſt. * Miſit-
que ad eum quinquagenarium principẽ, &
quinquaginta qui erant ſub eo. Qui aſcen-
dit ad eum: ſedentíq; in vertice montis, ait:
10 Homo Dei, rex præcepit vt deſcendas. * Re-
C ſpondenſque Elias, dixit quinquagenario:

Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de cælo, & deuorauit eum, & quinquaginta qui erant cum eo.
* Rursumq; misit ad eum principem quinquagenarium alterũ, & quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, hæc dicit rex: Festina, descende. * Respondens Elias ait: Si homo Dei ego sum, descendat ignis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de cælo, & deuorauit illum, & quinquaginta eius. * Iterum misit principẽ quinquagenarium tertium, & quinquaginta qui erant cum eo. Qui cùm veniſſet, curuauit genua contra Eliam, & precatus est eum, & ait: Homo Dei, noli despicere animam meam, & animas seruorum tuorum qui mecum sunt.
* Ecce descendit ignis de cælo, & deuorauit duos principes quinquagenarios primos, & quinquagenos, qui cum eis erant: sed nunc obsecro vt miserearis animæ meæ. * Locutus est autem Angelus Domini ad Eliam, dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur, & descendit cum eo ad regem, * & locutus est ei: Hæc dicit Dominus: Quia misisti nuncios ad consulendũ Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, super quem ascendisti, non descẽdes, sed morte morieris. * Mortuus est ergo iuxta sermonẽ Domini, quem locutus est Elias, & regnauit Ioram frater eius pro eo, anno secundo Ioram filij Iosaphat regis Iudæ: non enim habebat filiũ.
* Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus est, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

CAP. II.

FActum est autem, cùm leuare vellet Dominus Eliam per turbinem in cælum, ibant Elias & Eliseus de Galgalis. * Dixitque Elias ad Eliseum: Sede hîc, quia Dominus misit me vsque in Bethel. Cui ait Eliseus: Viuit Dominus, & viuit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, * egressi sunt filij prophetarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum, & dixerunt ei: Numquid nosti, quia hodie Dominus tollet dominum tuum à te? Qui respondit: Et ego noui: silete. * Dixit autem Elias ad Eliseum: Sede hîc, quia Dominus misit me in Iericho. Et ille ait: Viuit Dominus, & viuit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Iericho, * accesserunt filij prophetarum, qui erant in Iericho, ad Eliseum, & dixerunt ei: Numquid nosti quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Et ait: Et ego noui: silete. * Dixit autem ei Elias: Sede hîc, quia Dominus misit me vsque ad Iordanem. Qui ait: Viuit Dominus, & viuit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter, * & quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui & steterunt econtra, longè: illi autem ambo stabant super Iordanem. * Tulitque Elias pallium suum, & inuoluit illud, & percussit aquas, quæ diuisæ sunt in vtramque partem, & transierunt ambo per siccum. * Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod vis vt faciam tibi, antequam tollar à te. Dixitq; Eliseus: Obsecro vt fiat in me duplex spiritus tuus. * Qui respondit: Rem difficilem postulasti: attamen si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit. * Cumque pergerent, & incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus, & equi ignei diuiserunt vtrumque: & ascendit Elias per turbinem in cælum, * Eliseus autem videbat, & clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga eius. Et non vidit eum amplius: apprehenditq; vestimenta sua, & scidit illa in duas partes.
* Et leuauit pallium Eliæ, quod ceciderat ei: reuersusque stetit super ripam Iordanis, * & pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit aquas, & non sunt diuisæ. & dixit: Vbi est Deus Eliæ etiam nunc? Percussitque aquas, & diuisæ sunt huc, atque illuc, & transiit Eliseus. * Videntes autem filij prophetarum, qui erant in Iericho econtra, dixerũt: Requieuit spiritus Eliæ super Eliseum. Et venientes in occursum eius, adorauerunt eum proni in terram, * dixeruntque illi: Ecce, cum seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, & quærere dominum tuum, ne fortè tulerit eum Spiritus Domini, & proiecerit eum in vnũ montium, aut in vnam vallium. Qui ait: Nolite mittere.
* Coëgeruntque eum, donec acquiesceret, & diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros: qui cùm quæsissent tribus diebus, non inuenerunt. * Et reuersi sunt ad eum: at ille habitabat in Iericho, & dixit eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? * Dixerunt quoque viri ciuitatis ad Eliseum: Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sicut tu ipse domine perspicis: sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis. * At ille ait: Afferte mihi vas nouum, & mittite in illud

* 1. Mac 2. c. 58 Eccl. 48. b. 13

illud sal. Quod cùm attulissent, * egressus 21
ad fontem aquarum, misit in illum sal, &
ait: Hæc dicit Dominus: Sanaui aquas has,
& non erit vltrà in eis mors, neque sterilitas.
* Sanatæ sunt ergo aquæ vsque in diẽ hanc, 22
iuxta verbũ Eliśei, quod locutus est. * Ascen- 23
dit autem inde in Bethel: cumque ascende-
ret per viam, pueri parui egressi sunt de ci-
uitate, & illudebant ei, dicentes: Ascende
calue, ascende calue. * Qui cùm respexisset, 24
vidit eos, & maledixit eis in nomine Do-
mini: egressique sunt duo vrsi de saltu, &
lacerauerunt ex eis quadraginta duos pue-
ros. * Abiit autem inde in montem Carme- 25
li, & inde reuersus est in Samariam.

CAP. III.

IOram verò filius Achab regnauit super 1
Israel in Samaria anno decimo octauo A
Iosaphat regis Iudæ. Regnauitque duode-
cim annis. * Et fecit malum coram Domi- 2
no, sed non sicut pater suus & mater: tulit
enim statuas Baal, quas fecerat pater eius.
* Verumtamen in peccatis Ieroboam filij 3
Nabat, qui peccare fecit Israel, adhæsit, nec
recessit ab eis. * Porrò Mesa rex Moab, nu- 4
triebat pecora multa, & soluebat regi Israel
centum millia agnorum, & centum millia
arietum cum velleribus suis. * Cumq; mor- 5
tuus fuisset Achab, præuaricatus est fœdus,
quod habebat cum rege Israel. * Egressus est 6
igitur rex Ioram in die illa de Samaria, &
recensuit vniuersum Israel. * Misitque ad 7
Iosaphat regem Iuda, dicens: Rex Moab re-
cessit à me, veni mecum contra eum ad
prælium. Qui respondit: Ascendam: qui
meus est, tuus est: populus meus, populus
tuus: & equi mei, equi tui. * Dixitque: Per 8
quam viam ascendemus? At ille respondit:
Per desertum Idumææ. * Perrexerunt igi- 9
tur rex Israel, & rex Iuda, & rex Edom, & B
circuierunt per viam septem dierum, nec
erat aqua exercitui, & iumentis, quæ seque-
bantur eos. * Dixitque rex Israel: Heu heu 10
heu, congregauit nos Dominus tres reges, vt
traderet in manus Moab. * Et ait Iosaphat: 11
Est ne hîc propheta Domini, vt deprece-
mur Dominum per eum? Et respõdit vnus
de seruis regis Israel: Est hic Eliśeus filius
Saphat, qui fundebat aquam super manus
Eliæ. * Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo 12
Domini. Descenditque ad eum rex Israel,
& Iosaphat rex Iuda, & rex Edom. * Dixit 13
autem Eliśeus ad regem Israel: Quid mihi
& tibi est? vade ad prophetas patris tui, &
matris tuæ. Et ait illi rex Israel: Quare con-
gregauit Dominus tres reges hos, vt trade- 14
ret eos in manus Moab? * Dixitque ad eum
Eliśeus: Viuit Dominus exercituum, in cu-
ius conspectu sto, quòd si non vultum Io-
saphat regis Iudæ erubescerem, non atten-
dissem quidem te, nec respexissem. * Nunc 15
autem adducite mihi psaltem. Cumque C
caneret psaltes, facta est super eum ma-
nus Domini, & ait: * Hæc dicit Dominus: 16
Facite alueum torrentis huius fossas, & fos-
sas. * Hæc enim dicit Dominus: Non vide- 17
bitis ventum, neque pluuiam: & alueus
iste replebitur aquis, & bibetis vos, & fa-
miliæ vestræ, & iumenta vestra. * Parum- 18
que est hoc in conspectu Domini: insuper
tradet etiam Moab in manus vestras. * Et 19
percutietis omnem ciuitatem munitam, &
omnem vrbem electam, & vniuersum li-
gnum fructiferum succidetis, cunctosque
fontes aquarum obturabitis, & omnem a-
grum egregium operietis lapidibus. * Fa- 20
ctum est igitur mane, quando sacrificium
offerri solet, & ecce, aquæ veniebant per
viam Edom, & repleta est terra aquis. * Vni- 21
uersi autem Moabitæ audientes quòd a-
scendissent reges vt pugnarent aduersum
eos, conuocauerunt omnes qui accincti e-
rant balteo desuper, & steterunt in termi-
nis. * Primoque mane surgentes, & orto iam 22
sole ex aduerso aquarum, viderunt Moabi-
tæ ecòntrà aquas rubras quasi sanguinem,
* dixeruntque: Sanguis gladij est: pugna- 23
uerunt reges contra se, & cæsi sunt mutuò: D
nunc perge ad prædam Moab. * Perrexe- 24
runtque in castra Israel: porrò consurgens
Israel, percussit Moab: at illi fugerunt co-
ram eis. Venerunt igitur qui vicerant, &
percusserunt Moab, * & ciuitates destruxe- 25
runt: & omnem agrum optimum, mitten-
tes singuli lapides, repleuerunt: & vniuer-
sos fontes aquarum obturauerunt: & om-
nia ligna fructifera succiderunt, ita vt muri
tantùm fictiles remanerent: & circumdata
est ciuitas à fundibulariis, & magna ex par-
te percussa. * Quod cùm vidisset rex Moab, 26
præualuisse scilicet hostes, tulit secum se-
ptingentos viros educentes gladium, vt ir-
rumperent ad regem Edom: & non potue-
runt. * Arripiensque filium suum primo- 27
genitum, qui regnaturus erat pro eo, ob-
tulit holocaustum super murum: & facta
est indignatio magna in Israel, statimque
recesserunt ab eo, & reuersi sunt in ter-
ram suam.

CAP. IIII.

MVlier autem quædam de vxoribus prophetarum clamabat ad Eliseum, dicens: Seruus tuus vir meus mortuus est, & tu nosti quia seruus tuus fuit timens Dominum: & ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiendum sibi. * Cui dixit Eliseus: Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua? At illa respondit: Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, nisi parum olei, quo vngar. * Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca. * Et ingredere, & claude ostium tuum, cùm intrinsecus fueris tu, & filij tui: & mitte inde in omnia vasa hæc: & cùm plena fuerint, tolles. * Iuit itaque mulier, & clausit ostium super se, & super filios suos: illi offerebant vasa, & illa infundebat. * Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum. * Venit autem illa, & indicauit homini Dei. Et ille, Vade, inquit, vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem, & filij tui viuite de reliquo. * Facta est autem quædam dies, & transibat Eliseus per Sunam: erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum vt comederet panem: cumque frequenter inde transiret, diuertebat ad eam vt comederet panem. * Quæ dixit ad virum suum: Animaduerto quòd vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. * Faciamus ergo ei cœnaculum paruum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum, vt cùm venerit ad nos, maneat ibi. * Facta est ergo dies quædam, & veniens diuertit in cœnaculum, & requieuit ibi. * Dixitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitidem istam. Qui cùm vocasset eam, & illa stetisset coram eo, * dixit ad puerum suum: Loquere ad eam: Ecce, sedulè in omnibus ministrasti nobis, quid vis vt faciam tibi? numquid habes negotium, & vis vt loquar regi, siue principi militiæ? Quæ respondit: In medio populi mei habito. * Et ait: Quid ergo vult vt faciam ei? Dixitque Giezi: Ne quæras: filium enim non habet, & vir eius senex est. * Præcepit itaque vt vocaret eam: quæ cùm vocata fuisset, & stetisset ante ostium, * dixit ad eam: In tempore isto, & in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in vtero filium. At illa respondit: Noli quæso domine mi, vir Dei, noli mentiri ancillæ tuæ. * Et concepit mulier, & peperit filium in tempore, & in hora eadem, qua dixerat Eliseus. * Creuit autem puer. Et cùm esset quædam dies, & egressus isset ad patrem suum, ad messores, * ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum doleo. At ille dixit puero: Tolle, & duc eum ad matrem suam. * Qui cùm tulisset, & duxisset eum ad matrem suam, posuit eum illa super genua sua vsque ad meridiem, & mortuus est. * Ascendit autem, & collocauit eum super lectulū hominis Dei, & clausit ostium: & egressa, * vocauit virum suum, & ait: Mitte mecū, obsecro, vnum de pueris, & asinam, vt excurram vsque ad hominem Dei, & reuertar. * Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eum? hodie non sunt Calendæ, neque Sabbatum. Quæ respondit: Vadam. * Strauitque asinam, & præcepit puero: Mina, & propera, ne mihi moram facias in eundo: & hoc age quod præcipio tibi. * Profecta est igitur, & venit ad virum Dei in montem Carmeli: cumq; vidisset eam vir Dei econtra, ait ad Giezi puerum suum: Ecce Sunamitis illa. * Vade ergo in occursum eius, & dic ei: Rectè ne agitur circa te, & circa virum tuum, & circa filium tuū? Quæ respondit: Rectè. * Cumque venisset ad virum Dei in montem, apprehendit pedes eius: & accessit Giezi vt amoueret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illam: anima enim eius in amaritudine est, & Dominus celauit à me, & non indicauit mihi. * Quæ dixit illi: Numquid petiui filium à domino meo? numquid non dixi tibi: Ne illudas me? * Et ille ait ad Giezi: Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meū in manu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum: & si salutauerit te quispiam, non respondeas illi: & pones baculum meum super faciē pueri. * Porrò mater pueri ait: Viuit Dominus, & viuit anima tua, non dimittam te. Surrexit ergo, & secutus est eam. * Giezi autem præcesserat ante eos, & posuerat baculum super faciem pueri, & non erat vox, neque sensus: reuersusque est in occursum eius, & nunciauit ei, dicens: Non surrexit puer. * Ingressus est ergo Eliseus domum, & ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius: * ingressusque clausit ostium super se, & super puerum: & orauit ad Dominum. * Et ascendit, & incubuit super puerum: posuitque os suum super os eius, & oculos suos super oculos eius, & manus suas super manus eius: & incuruauit se super eum, & calefacta est caro pueri. * At ille reuersus, deambulauit in domo, semel

huc atque illuc: & ascendit, & incubuit super eum: & oscitauit puer septies, aperuitq; oculos. * At ille vocauit Giezi, & dixit ei: 36
Voca Sunamitidem hanc. Quæ vocata, ingressa est ad eum. Qui ait: Tolle filium tuum. * Venit illa, & corruit ad pedes eius, 37
& adorauit super terram: tulitque filium suum, & egressa est, * & Eliseus reuersus est 38
in Galgala. Erat autem fames in terra, & filij prophetarum habitabant coram eo. dixitque vni de pueris suis: Pone ollam grandem, & coque pulmentum filiis prophetarum. * Et egressus est vnus in agrum vt colligeret herbas agrestes: inuenitque quasi vitem siluestrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, & impleuit pallium suum, & reuersus concidit in ollam pulmenti: nesciebat enim quid esset. * Infuderunt ergo 40
sociis, vt comederent: cumque gustassent de coctione, clamauerunt, dicentes: Mors in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere. * At ille, Afferte, inquit, farinam. Cumque tulissent, misit in ollam, & ait: Infunde turbæ, vt comedant. Et non fuit ampliùs quidquam amaritudinis in olla. * Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, & frumentum nouum in pera sua. At ille dixit: Da populo, vt comedat. * Respondit que ei minister eius: Quantum 43
est hoc, vt apponam centum viris? Rursum ille ait: Da populo, vt comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent, & supererit. * Posuit itaque coram eis: qui comederunt, 44
& superfuit iuxta verbum Domini.

CAP. V.

NAaman princeps militiæ regis Syriæ, 1
erat vir magnus apud dominum A
suum, & honoratus: per illum enim dedit Dominus salutem Syriæ: erat autē vir fortis & diues, sed leprosus. * Porrò de Syria 2
egressi fuerant latrūculi, & captiuam duxerant de Terra Israel puellam paruulam, quę erat in obsequio vxoris Naaman, * quæ ait 3
ad dominam suam: Vtinam fuisset dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria: profectò curasset eum à lepra, quam habet. * Ingressus est itaque Naaman ad do- 4
minum suum, & nunciauit ei, dicens: Sic & sic locuta est puella de Terra Israel. * Di- 5
xítque ei rex Syriæ: Vade, & mittam litteras ad regem Israel. Qui cùm profectus esset, & tulisset secum decem talenta argenti, & sex millia aureos, & decē mutatoria vestimentorum, * detulit litteras ad regem 6

Israel, in hæc verba: Cùm acceperis epistolam hanc, scito quòd miserim ad te Naaman seruum meum, vt cures eum à lepra sua. * Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua, & ait: Nūquid Deus ego sum, vt occidere possim, & viuificare, quia iste misit ad me, vt curem hominem à lepra sua? animaduertite, & videte quòd occasiones quærat aduersum me. * Quod 8
cùm audisset Eliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad C
eum, dicens: Quare scidisti vestimenta tua? veniat ad me, & sciat esse prophetam in Israel. * Venit ergo Naaman cum equis, G 9
& curribus, & stetit ad ostium domus Elisei: * misitque ad eum Eliseus nuncium, 10
dicens: Vade, & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis. * Iratus Naaman recedebat, di- 11
cens: Putabam quòd egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret me. * Numquid non meliores sunt Abana, & Pharphar fluuij Damasci omnibus 12
aquis Israel, vt lauer in eis, & munder? Cùm D
ergo vertisset se, & abiret indignans, * ac- 13
cesserunt ad eum serui sui, & locuti sunt ei: Pater, & si rem grandem dixisset tibi propheta, certè facere debueras: quanto magis quia nunc dixit tibi: Lauare, & mundaberis? * \" Descendit, & lauit in Iordane septies 14 Lu. 4.27
iuxta sermonem viri Dei, & restituta est caro eius, sicut caro pueri paruuli, & mundatus est. * Reuersusque ad virum Dei cum 15
vniuerso comitatu suo, venit, & stetit coram eo, & ait: Verè scio quòd non sit alius Deus in vniuersa terra, nisi tantùm in Israel. Obsecro itaque vt accipias benedi- 16
ctionem à seruo tuo. * At ille respondit: E
Viuit Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitùs 17
non acquieuit. * Dixitque Naaman: Vt vis: sed, obsecro, concede mihi seruo tuo vt tollam onus duorum burdonum de terra: non enim faciet vltrà seruus tuus holocaustū, aut victimam diis alienis, nisi Do- 18
mino. * Hoc autem solum est, de quo deprecetis Dominum pro seruo tuo, quando ingredietur dominus meus templum Remmon, vt adoret: & illo innitente super manum meam, si adorauero in templo Remmon, adorante eo in eodem loco, vt ignoscat mihi Dominus seruo tuo pro hac re. 19
* Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab 20
eo electo terræ tempore. * Dixitque Giezi F
puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naa-

man Syro isti, vt non acciperet ab eo quæ attulit: viuit Dominus, quia curram post eum, & accipiam ab eo aliquid. * Et secutus est Giezi post tergũ Naaman: quem cùm vidisset ille currentem ad se, desiliit de curru in occursum eius, & ait: Rectè ne sunt omnia? * Et ille ait: Rectè. dominus meus misit me ad te, dicens: Modò venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim, ex filiis prophetarum: da eis talentum argenti, & vestes mutatorias duplices. * Dixitque Naaman: Melius est vt accipias duo talenta. Et coëgit eum, ligauitque duo talenta argenti in duobus saccis, & duplicia vestimenta, & imposuit duobus pueris suis, qui & portauerunt coram eo. * Cumq; venisset iam vesperi, tulit de manu eorum, & reposuit in domo, dimisitque viros, & abierunt. * ipse autem ingressus, stetit coram domino suo. Et dixit Eliseus: Vnde venis Giezi? Qui respondit: Non iuit seruus tuus quoquam. * At ille ait: Nónne cor meum in præsenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum, & accepisti vestes vt emas oliueta, & vineas, & oues, & boues, & seruos, & ancillas. * Sed & lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo, vsque in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

CAP. VI.

DIxerunt autem filij prophetarum ad Eliseum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis. * Eamus vsque ad Iordanem, & tollant singuli de silua materias singulas, vt ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit: Ite. Et ait vnus ex illis: Veni ergo & tu cum seruis tuis. Respondit: Ego veniam. * Et abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem, cedebant ligna. * Accidit autem, vt cùm vnus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam: exclamauítque ille, & ait: Heu heu heu domine mi, & hoc ipsum mutuo acceperam. * Dixit autem homo Dei: Vbi cecidit? At ille monstrauit ei locum. præcîdit ergo lignum, & misit illuc: natauítque ferrum, * & ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit illud. * Rex autem Syriæ pugnabat contra Israel, consiliumque iniit cum seruis suis, dicens: In loco illo, & illo ponamus insidias. * Misit itaque vir Dei ad regem Israel, dicens: Caue ne transeas in locum illum: quia ibi Syri in insidiis sunt. * Misit itaque rex Israel ad locum, quem dixerat ei vir Dei, & præoccupauit eum, & obseruauit se ibi non semel neque bis. * Conturbatúmque est cor regis Syriæ pro hac re: & conuocatis seruis suis, ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel? * Dixítque vnus seruorum eius: Nequaquam domine mi rex, sed Eliseus própheta, qui est in Israel, indicat regi Israel omnia verba quæcumq; locutus fueris in conclaui tuo. * Dixítq; eis: Ite, & videte vbi sit: vt mittam, & capiam eum. Annunciauerúntq; ei, dicentes: Ecce in Dothan. * Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus: qui cùm venissent nocte, circumdederunt ciuitatem. * Consurgens autem diluculo minister viri Dei, egressus, vidit exercitum in circuitu ciuitatis, & equos & currus: nunciauítque ei, dicens: Heu heu heu domine mi, quid faciemus? * At ille respondit: Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis. * Cúmq; orasset Eliseus, ait: Domine, aperi oculos huius, vt videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum, in circuitu Elisei. * Hostes verò descenderunt ad eum: porrò Eliseus orauit ad Dominum, dicens: Percute, obsecro, gentem hanc cæcitate. Percussitq; eos Dominus, ne viderent, iuxta verbum Elisei. * Dixit autem ad eos Eliseus: Non est hæc via, neque ista est ciuitas: sequimini me, & ostendam vobis virum, quem quæritis. Duxit ergo eos in Samariam: * cúmque ingressi fuissent in Samariam, dixit Eliseus: Domine aperi oculos istorum, vt videant. Aperuítq; Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samariæ. * Dixitque rex Israel ad Eliseum, cùm vidisset eos: Nunquid percutiam eos, pater mi? * At ille ait: Non percuties: neque enim cepisti eos gladio, & arcu tuo, vt percutias: sed pone panẽ, & aquam coram eis, vt comedant, & bibant, & vadant ad dominum suum. * Appositáq; est eis ciborum magna pręparatio, & comederunt, & biberunt, & dimisit eos, abierúntq; ad dominum suum, & vltrà non venerunt latrones Syriæ in Terram Israel. * Factum est autem post hæc, congregauit Benadad rex Syriæ, vniuersum exercitum suum, & ascendit, & obsidebat Samariam. * Factaque est fames magna in Samaria: & tandiu obsessa est, donec venundaretur caput asini octoginta argenteis, & quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. * Cúmque rex Israel transiret per murum,

mulier quædam exclamauit ad eum, dicens: Salua me domine mi rex. * Qui ait: Non te ſaluat Dominus: vnde te poſſum ſaluare? de area, vel de torculari? Dixitq; ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ reſpondit: * Mulier iſta dixit mihi: Da filium tuum, vt comedamus eum hodie, & filium meum comedemus cras. * Coximus ergo filium meum, & comedimus. Dixiq́ue ei die altera: Da filium tuum, vt comedamus eum. Quæ abſcondit filium ſuum. * Quod cùm audiſſet rex, ſcidit veſtimenta ſua, & tranſibat per murum. Vidítque omnis populus cilicium, quo veſtitus erat ad carnem intrinſecus. * Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, & hæc addat, ſi ſteterit caput Eliſei filij Saphat ſuper ipſum hodie. * Eliſeus autem ſedebat in domo ſua, & ſenes ſedebant cum eo. Præmiſit itaque virum: & antequam veniret nuncius ille, dixit ad ſenes: Numquid ſcitis quòd miſerit filius homicidę hic, vt præcidatur caput meum? videte ergo, cùm venerit nuncius, claudite oſtium, & non ſinatis eum introire: ecce enim ſonitus pedũ domini eius poſt eum eſt. * Adhuc illo loquẽte eis, apparuit nũcius, qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum malũ à Domino eſt: quid amplius expectabo à Domino.

F 27 28 29 30 G 31 32 33

CAP. VII.

DIxit autem Eliſeus: Auditẽ verbum Domini: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc cras modius ſimilę vno ſtatere erit, & duo modij hordei ſtatere vno, in porta Samariæ. * Reſpondens vnus de ducibus, ſuper cuius manum rex incumbebat, homini Dei, ait: Si Dominus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid poterit eſſe quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, & inde non comedes. * Quattuor ergo viri erant leproſi iuxta introitum portę: qui dixerunt ad inuicem: Quid hic eſſe volumus donec moriamur? * ſiue ingredi voluerimus ciuitatem, fame moriemur: ſiue manſerimus hîc, moriendum nobis eſt: venite ergo, & transfugiamus ad caſtra Syriæ. ſi pepercerint nobis, viuemus: ſi autem occidere voluerint, nihilominus moriemur. * Surrexerunt ergo veſperi, vt venirent ad caſtra Syriæ. Cumq́ue veniſſent ad principium caſtrorum Syriæ, nullum ibidem repererunt. * Siquidem Dominus ſonitum audiri fecerat in caſtris Syriæ, curruum, & equorum, & exercitus plurimi: dixeruntq́ue ad inuicem: Ecce mercede conduxit aduerſum nos rex Iſrael reges Hethæorum, & Ægyptiorum, & venerunt ſuper nos. * Surrexerunt ergo, & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria ſua, & equos & aſinos in caſtris, fugeruntq́ue animas tantum ſuas ſaluare cupientes. * Igitur cùm veniſſent leproſi illi ad principium caſtrorum, ingreſſi ſunt vnum tabernaculum, & comederunt & biberunt: tuleruntq́ue inde argentum, & aurum, & veſtes, & abierunt, & abſconderunt: & rurſum reuerſi ſunt ad aliud tabernaculum, & inde ſimiliter auferentes abſconderunt. * Dixeruntq; ad inuicem: Non rectè facimus: hæc enim dies boni nuncij eſt. Si tacuerimus, & noluerimus nunciare vſque mane, ſceleris arguemur: venite, eamus, & nunciemus in aula regis. * Cumq́ue veniſſent ad portam ciuitatis, narrauerunt eis, dicentes: Iuimus ad caſtra Syriæ, & nullum ibidem reperimus hominem, niſi equos, & aſinos alligatos, & fixa tentoria. * Ierunt ergo portarij, & nunciauerunt in palatio regis intrinſecus. * Qui ſurrexit nocte, & ait ad ſeruos ſuos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri: Sciunt quia fame laboramus, & idcirco egreſſi ſunt de caſtris, & latitant in agris, dicentes: Cùm egreſſi fuerint de ciuitate, capiemus eos viuos, & tunc ciuitatem ingredi poterimus. * Reſpondit autem vnus ſeruorum eius: Tollamus quinque equos, qui remanſerunt in vrbe (quia ipſi tantum ſunt in vniuerſa multitudine Iſrael, alij enim conſumpti ſunt) & mittentes, explorare poterimus. * Adduxerunt ergo duos equos, miſitq́ue rex in caſtra Syrorum, dicens: Ite, & videte. * Qui abierunt poſt eos vſque ad Iordanem: ecce autem omnis via plena erat veſtibus, & vaſis, quæ proiecerant Syri cùm turbarentur: reuerſiq́ue nuncij indicauerunt regi. * Et egreſſus populus diripuit caſtra Syriæ: factuſq́ue eſt modius ſimilæ ſtatere vno, & duo modij hordei ſtatere vno, iuxta verbum Domini. * Porrò rex ducem illum, in cuius manu incumbebat, conſtituit ad portam: quem conculcauit turba in introitu portæ, & mortuus eſt, iuxta quod locutus fuerat vir Dei, quando deſcenderat rex ad eum. * Factumq́ue eſt ſecundùm ſermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait: Duo modij hordei ſtatere vno erunt, & modius ſimilæ ſtatere vno, hoc eodem tempore cras in porta Samariæ: * quando reſponderat dux ille viro Dei, & dixerat: Etiamſi Dominus fecerit cataractas in cælo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, & inde non

1 A 2 3 4 5 6 B 7 8 9 C 10 11 12 13 14 15 D 16 17 18 19

comedes. * Euenit ergo ei sicut prædictum fuerat, & conculcauit eum populus in porta, & mortuus est.

CAP. VIII.

ELiseus autem locutus est ad mulierem, \ cuius viuere fecerat filium, dicens: Surge, vade tu & domus tua, & peregrinare vbicumque repereris: vocauit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis. * Quæ surrexit, & fecit iuxta verbum hominis Dei: & vadens cum domo sua, peregrinata est in Terra Philisthiim diebus multis. * Cumque finiti essent anni septem, reuersa est mulier de Terra Philisthiim: & egressa est vt interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis. * Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus. * Cumque ille narraret regi quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier, cuius viuificauerat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est filius eius, quem suscitauit Eliseus. * Et interrogauit rex mulierem: quę narrauit ei. Deditq; ei rex eunuchũ vnum, dicens: Restitue ei omnia quæ sua sunt, & vniuersos reditus agrorum à die, qua reliquit terram vsque ad præsens. * Venit quoque Eliseus Damascum, & Benadad rex Syriæ ægrotabat: nunciauerúntque ei, dicentes: Venit vir Dei huc. * Et ait rex ad Hazael: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens: Si euadere potero de infirmitate mea hac? * Iuit igitur Hazael in occursum eius, habens secum munera, & omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac? * Dixitq; ei Eliseus: Vade, dic ei: Sanaberis: porrò ostendit mihi Dominus quia morte morietur. * Stetitque cum eo, & conturbatus est vsque ad suffusionẽ vultus: fleuitq; vir Dei. * Cui Hazael ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quæ facturus sis filiis Israel mala. Ciuitates eorum munitas igne succendes, & iuuenes eorum interficies gladio, & paruulos eorum elides, & prægnantes diuides. * Dixitque Hazael: Quid enim sum seruus tuus canis, vt faciam rem istam magnã? Et ait Eliseus: Ostendit mihi Dominus te regẽ Syriæ fore. * Qui cùm recessisset ab Eliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliseus? At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem. * Cumq; venisset dies altera, tulit stragulum, & infudit aquam, & expandit super faciem eius: quo mortuo, regnauit Hazael pro eo. * Anno quinto Ioram filij Achab regis Israel, & Iosaphat regis Iuda, regnauit Ioram filius Iosaphat rex Iuda. * \ Triginta duorum annorum erat cùm regnare cœpisset, & octo annis regnauit in Ierusalem. * Ambulauitque in viis regum Israel, sicut ambulauerat domus Achab: filia enim Achab erat vxor eius: & fecit quod malum est in conspectu Domini. * \ Noluit autẽ Dominus disperdere Iudam, propter Dauid seruum suum, sicut promiserat ei, vt daret illi lucernam, & filiis eius cunctis diebus. * \ In diebus eius recessit Edom, ne esset sub Iuda, & constituit sibi regem. * Venitq; Ioram Seira, & omnes currus cũ eo: & surrexit nocte, percussitq; Idumæos, qui eum circumdederant, & principes curruum, populus autem fugit in tabernacula sua. * Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda, vsque ad diem hanc. Tunc recessit & Lobna in tempore illo. * Reliqua autem sermonum Ioram, & vniuersa, quæ fecit, nónne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? * Et dormiuit Ioram cum patribus suis, sepultusq; est cum eis in Ciuitate Dauid, & regnauit Ochozias filius eius pro eo. * \ Anno duodecimo Ioram filij Achab regis Israel regnauit Ochozias filius Ioram regis Iudæ. * Viginti duorum annorum erat Ochozias cùm regnare cœpisset, & vno anno regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Athalia filia Amri regis Israel. * Et ambulauit in viis domus Achab: & fecit quod malum est coram Domino, sicut domus Achab: gener enim domus Achab fuit. * Abiit quoque cum Ioram filio Achab, ad præliandum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth Galaad, & vulnerauerunt Syri Ioram: * qui reuersus est vt curaretur, in Iezrahel: quia vulnerauerant eum Syri in Ramoth præliantem contra Hazael regem Syriæ. Porrò Ochozias filius Ioram rex Iuda, descendit inuisere Ioram filium Achab in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAP. IX.

ELiseus autem prophetes vocauit vnum de filiis prophetarum, & ait illi: Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei hanc in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. * \ Cumq; veneris illuc, videbis Iehu

filium Ioſaphat filij Namſi: & ingreſſus ſuſcitabis eum de medio fratrum ſuorum, & introduces in interius cubiculum. * Tenenſque lenticulam olei, fundes ſuper caput eius, & dices: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem ſuper Iſrael. Aperiéſque oſtium, & fugies, & non ibi ſubſiſtes. * Abiit ergo adoleſcens puer prophetæ in Ramoth Galaad, * & ingreſſus eſt illuc: ecce autem principes exercitus ſedebant, & ait: Verbum mihi ad te ô princeps. Dixitque Iehu: Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te ô princeps. * Et ſurrexit & ingreſſus eſt cubiculum: at ille fudit oleum ſuper caput eius, & ait: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Vnxi te regem ſuper populum Domini Iſrael, * & percuties domum Achab domini tui, & vlciſcar ſanguinem ſeruorum meorum prophetarum, & ſanguinem omnium ſeruorum Domini de manu Iezabel. * "Perdamq; omnem domum Achab: & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clauſum, & nouiſſimum in Iſrael. * Et dabo domum Achab, ſicut "domum Ieroboam filij Nabat, & ſicut domum "Baaſa filij Ahia. * Iezabel quoque comedent canes in agro Iezrahel, nec erit qui ſepeliat eam. Aperuitque oſtium, & fugit. * Iehu autem egreſſus eſt ad ſeruos domini ſui: qui dixerunt ei: Rectè ne ſunt omnia? quid venit inſanus iſte ad te? Qui ait eis: Noſtis hominem, & quid locutus ſit. * At illi reſponderunt: Falſum eſt, ſed magis narra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus eſt mihi, & ait: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem ſuper Iſrael. * Feſtinauerunt itaque, & vnuſquiſque tollens pallium ſuum poſuerunt ſub pedibus eius, in ſimilitudinẽ tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt: Regnauit Iehu. * Coniurauit ergo Iehu filius Ioſaphat filij Namſi contra Ioram: "porrò Ioram obſederat Ramoth Galaad, ipſe, & omnis Iſrael contra Hazael regem Syriæ: * & reuerſus fuerat vt curaretur in Iezrahel propter vulnera, quia percuſſerant eum Syri, prælianté contra Hazael regem Syriæ. Dixitque Iehu: Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de ciuitate, ne vadat, & nunciet in Iezrahel. * Et aſcendit, & profectus eſt in Iezrahel: Ioram enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Iuda deſcéderat ad viſitandum Ioram. * Igitur ſpeculator qui ſtabat ſuper turrim Iezrahel, vidit globum Iehu venientis, & ait: Video ego globum. Dixitque Ioram: Tolle currum, & mitte in occurſum eorum, & dicat vadens: Rectè ne ſunt omnia? * Abiit ergo, qui aſcenderat currum, in occurſum eius, & ait: Hæc dicit rex: Pacata ne ſunt omnia? Dixitq; Iehu: Quid tibi & paci? tranſi, & ſequere me. Nunciauit quoque ſpeculator, dicens: Venit nuncius ad eos, & non reuertitur. * Miſit etiam currum equorum ſecundum: venitque ad eos, & ait: Hæc dicit rex: Numquid pax eſt? Et ait Iehu: Quid tibi & paci? tranſi, & ſequere me. * Nunciauit autẽ ſpeculator, dicens: Venit vſque ad eos, & non reuertitur: eſt autem inceſſus quaſi inceſſus Iehu filij Namſi, præceps enim graditur. * Et ait Ioram: Iunge currũ. Iunxeruntq; currum eius, & egreſſus eſt Ioram rex Iſrael, & Ochozias rex Iuda, ſinguli in curribus ſuis, egreſſique ſunt in occurſum Iehu, & inuenerunt eum in agro Naboth Iezrahelitæ. * Cumq; vidiſſet Ioram Iehu, dixit: Pax eſt Iehu? At ille reſpondit: Quæ pax? adhuc fornicationes Iezabel matris tuæ, & veneficia eius multa vigent. * Conuertit autem Ioram manum ſuam, & fugiens ait ad Ochoziam: Inſidiæ Ochozia. * Porrò Iehu tetendit arcũ manu, & percuſſit Ioram inter ſcapulas: & egreſſa eſt ſagitta per cor eius, ſtatimque corruit in curru ſuo. * Dixitque Iehu ad Badacer ducẽ: Tolle, proiice eum in agro Naboth Iezrahelitæ: memini enim quando ego & tu ſedẽtes in curru ſequebamur Achab patrem huius, quòd Dominus onus hoc leuauerit ſuper eum, dicens: * "Si non pro ſanguine Naboth, & pro ſanguine filiorũ eius, quem vidi heri, ait Dominus, reddam tibi in agro iſto, dicit Dominus. Nunc ergo tolle, & proiice eum in agrum iuxta verbũ Domini. * Ochozias autem rex Iuda videns hoc, fugit per viam domus horti: perſecutuſque eſt eum Iehu, & ait: Etiam hunc percutite in curru ſuo. & percuſſerunt eum in aſcenſu Gauer, qui eſt iuxta Ieblaam: qui fugit in Mageddo, & mortuus eſt ibi. * Et impoſuerunt eum ſerui eius ſuper currum ſuum, & tulerunt in Ieruſalem: ſepelieruntque eum in ſepulchro cum patribus ſuis in Ciuitate Dauid. * Anno vndecimo Ioram filij Achab, regnauit Ochozias ſuper Iudam, * venitque Iehu in Iezrahel. Porrò Iezabel introitu eius audito, depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornauit caput ſuum, & reſpexit per feneſtram * ingredientem Iehu per portam, & ait: "Numquid pax poteſt eſſe Zambri, qui interfecit dominum ſuũ? * Leuauitque Iehu faciem ſuam ad feneſtram, & ait: Quę eſt iſta? & inclinauerunt ſe ad eum duo, vel tres eunuchi. * At ille dixit eis: Præcipitate eam

"3.Reg.21. f.20
"3.Reg.15. f.29
"3.Reg 16. f.3
"Sup.8. f.28
"3.Reg.21. f.23
"4.Reg.10. f.10

eam deorsum. & præcipitauerũt eam, aspersusque est sanguine paries, & equorum vngulæ conculcauerunt eam. * Cumq; introgressus esset, vt comederet, biberetque, ait: Ite, & videte maledictam illam, & sepelite eam: quia filia regis est. * Cumque issent vt sepelirent eam, non inuenerunt nisi caluariam, & pedes, & summas manus. * Reuersique nunciauerunt ei. Et ait Iehu: "Sermo Domini est, quem locutus est per seruum suum Eliam Thesbiten, dicens: In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel, * & erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Iezrahel, ita vt prætereuntes dicant: Hæccine est illa Iezabel?

"3.Reg.21. f.23

CAP. X.

ERant autem Achab septuaginta filij in Samaria: scripsit ergo Iehu litteras, & misit in Samariam, ad optimates ciuitatis, & ad maiores natu, & ad nutritios Achab, dicens: * Statim vt acceperitis litteras has, qui habetis filios domini vestri, & currus, & equos, & ciuitates firmas, & arma, * eligite meliorem, & eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri, & eum ponite super solium patris sui, & pugnate pro domo domini vestri. * Timuerunt illi vehementer, & dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, & quo modo nos valebimus resistere? * Miserunt ergo præpositi domus, & prefecti ciuitatis, & maiores natu, & nutritij, ad Iehu, dicentes: Serui tui sumus, quæcumque iusseris faciemus, nec constituemus nobis regem: quæcumq; tibi placent, fac. * Rescripsit autem eis litteras secundò, dicens: Si mei estis, & obeditis mihi, tollite capita filiorum domini vestri, & venite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel. Porrò filij regis, septuaginta viri apud optimates ciuitatis nutriebantur. * Cumque venissent litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt septuaginta viros, & posuerunt capita eorum in cophinis, & miserunt ad eum in Iezrahel. * Venit autem nuncius, & indicauit ei, dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos aceruos iuxta introitum portæ vsque mane. * Cumq; diluxisset, egressus est, & stans dixit ad omnem populum: Iusti estis: si ego coniuraui contra dominum meum, & interfeci eum, quis percussit omnes hos? * "Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Domini in terram, quos locutus est Dominus super domum Achab, & Dominus fecit quod locutus est in manu serui sui Eliæ. * Percussit igitur Iehu omnes, qui reliqui erãt de domo Achab in Iezrahel, & vniuersos optimates eius, & notos, & sacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquiæ. * Et surrexit, & venit in Samariam: cumque venisset ad cameram pastorum in via, * inuenit fratres Ochoziæ regis Iuda, dixitq; ad eos: Quinam estis vos? Qui responderũt: Fratres Ochoziæ sumus, & descendimus ad salutandos filios regis, & filios reginæ. * Qui ait: Comprehendite eos viuos. Quos cùm comprehendissent viuos, iugulauerunt eos in cisterna iuxta Cameram, quadraginta duos viros, & non reliquit ex eis quemquam. * Cumque abiisset inde, inuenit Ionadab filium Rechab in occursum sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum: Numquid est cor tuum rectum, sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Ionadab: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille leuauit eum ad se in currum: * dixitque ad eum: Veni mecum, & vide zelum meum pro Domino. Et impositum in curru suo, * duxit in Samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria vsque ad vnum, iuxta verbũ Domini, quod locutus est per Eliam. * Congregauit ergo Iehu omnẽ populum, & dixit ad eos: "Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. * Nunc igitur omnes prophetas Baal, & vniuersos seruos eius, & cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me: nullus sit qui non veniat, sacrificium enim grande est mihi Baal: quicumque defuerit, non viuet. Porrò Iehu faciebat hoc insidiosè, vt disperderet cultores Baal. * Et dixit: Sanctificate diem sollemnem Baal. Vocauitque, * & misit in vniuersos terminos Israel, & venerunt cuncti serui Baal: non fuit residuus ne vnus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum Baal: & repleta est domus Baal, à summo vsque ad summum. * Dixitque his, qui erant super vestes: Proferte vestimenta vniuersis seruis Baal. Et protulerunt eis vestes. * Ingressusque Iehu, & Ionadab filius Rechab templum Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite, & videte, ne quis forte vobiscum sit de seruis Domini, sed vt sint serui Baal soli. * Ingressi sunt igitur vt facerẽt victimas & holocausta: Iehu autem præparauerat sibi foris octoginta viros, & dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his, quos ego adduxero in manus vestras, anima eius erit pro anima illius. * Factum est autem, cùm completum esset holocaustum, præcepit

"3.Reg.21. f.29

"3.Reg.16. f.31

cepit Iehu militibus & ducibus suis: Ingredimini,& percutite eos,nullus euadat. Percusseruntque eos in ore gladij, & proiecerunt milites & duces:& ierunt in ciuitatem templi Baal,* & protulerunt statuam de fano Baal,& combusserunt,* & comminuerunt eam. Destruxerunt quoque ædē Baal, & fecerunt pro ea latrinas vsque in diem hanc. * Deleuit itaque Iehu Baal de Israel: *verumtamen à peccatis Ieroboam filij Nabat,qui peccare fecit Israel, non recessit,nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in Bethel,& in Dan. * Dixit autem Dominus ad Iehu: Quia studiosè egisti quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab: ‖ filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. * Porrò Iehu non custodiuit vt ambularet in lege Domini Dei Israel in toto corde suo: non enim recessit à peccatis Ieroboam,qui peccare fecerat Israel.* In diebus illis cœpit Dominus tædere super Israel: percussitque eos Hazael in vniuersis finibus Israel, * à Iordane contra Orientalem plagam, omnem Terram Galaad, & Gad, & Ruben,& Manasse,ab Aroër,quæ est super Torrentem Arnon, & Galaad, & Basan. * Reliqua autem verborum Iehu, & vniuersa quæ fecit,& fortitudo eius,nónne hęc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel? * Et dormiuit Iehu cum patribus suis,sepelieruntque eum in Samaria:& regnauit Ioachaz filius eius pro eo. * Dies autem, quos regnauit Iehu super Israel, viginti & octo anni sunt, in Samaria.

CAP. XI.

AThalia verò mater Ochoziæ, videns mortuum filium suum, surrexit, & interfecit omne semen regium. * Tollens autem Iosaba filia regis Ioram,soror Ochoziæ,Ioas filium Ochoziæ,furata est eum de medio filiorum regis, qui interficiebantur, & nutricem eius de triclinio: & abscondit eum à facie Athaliæ vt non interficeretur. * Eratque cum ea sex annis clàm in domo Domini: porrò Athalia regnauit super terram. * ‖Anno autem septimo misit Ioiada, & assumens centuriones, & milites introduxit ad se in templum Domini, pepigitq; cum eis fœdus: & adiurans eos in domo Domini,ostendit eis filium regis: * & præcepit illis,dicens: Iste est sermo,quem facere debetis: * Tertia pars vestrûm introeat sabbato, & obseruet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam Sur:& tertia pars sit ad portam, quæ est post habitaculum scutariorum:& custodietis excubias domus Messa. * Duæ verò partes è vobis, omnes egredientes sabbato, custodiant excubias domus Domini circa regem. * Et vallabitis eum, habentes arma in manibus vestris: si quis autē ingressus fuerit septum templi,interficiatur: eritisque cum rege introeunte & ingrediente. * Et fecerunt centuriones iuxta omnia, quæ præceperat eis Ioiada sacerdos: & assumentes singuli viros suos, qui ingrediebantur sabbatū, cum his qui egrediebantur sabbato,venerunt ad Ioiadam sacerdotem. * Qui dedit eis hastas, & arma regis Dauid, quæ erant in domo Domini. * Et steterunt singuli habentes arma in manu sua à parte templi dextera, vsque ad partem sinistram altaris, & ædis,circum regem.*Produxitque filium regis, & posuit super eum diadema, & testimonium: feceruntq; eum regem, & vnxerunt: & plaudentes manu,dixerunt: Viuat rex.*Audiuit autem Athalia vocem populi currentis: & ingressa ad turbas in templum Domini, * vidit regem stantem super tribunal iuxta morem, & cantores, & tubas prope eum, omnemq; populum terræ lætantem, & canentem tubis: & scidit vestimenta sua,clamauitque: Coniuratio, coniuratio. * Præcepit autem Ioiada centurionibus, qui erant super exercitum, & ait eis: Educite eam extra septa templi,& quicumque eam secutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini. * Imposueruntque ei manus, & impegerunt eam per viam introitus equorum, iuxta palatium, & interfecta est ibi. * Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominum, & inter regem, & inter populum, vt esset populus Domini, & inter regem & populum. * Ingressusque est omnis populus terræ templum Baal,& destruxerūt aras eius,& imagines contriuerunt validè: Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini. * Tulitque centuriones, & Cerethi & Phelethi legiones, & omnem populum terræ, deduxeruntque regem de domo Domini: & venerunt per viam portæ scutariorum in palatium, & sedit super thronum regum. * Lætatusque est omnis populus terræ, & ciuitas conquieuit: Athalia autem occisa est gladio in domo regis. * Septemque annorum erat Ioas, cùm regnare cœpisset.

CAP.

CAP. XII.

ANno ſeptimo Iehu regnauit Ioas: & quadraginta annis regnauit in Ieruſalem. nomen matris eius Sebia de Berſabee. *Fecitque Ioas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Ioiada ſacerdos.* Verumtamen excelſa non abſtulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat in excelſis incenſum. * Dixitq; Ioas ad ſacerdotes: Omnem pecuniam ſanctorum, quæ illata fuerit in templum Domini à prætereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ, & quam ſponte & arbitrio cordis ſui inferunt in templum Domini: * accipiant illam ſacerdotes iuxta ordinem ſuum, & inſtaurent ſartatecta domus, ſiquid neceſſarium viderint inſtauratione. *Igitur vſque ad vigeſimum tertium annum regis Ioas, non inſtaurauerunt ſacerdotes ſartatecta templi. * Vocauitque rex Ioas Ioiadam pontificem & ſacerdotes, dicens eis: Quare ſartatecta non inſtauratis templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem veſtrũ, ſed ad inſtaurationem templi reddite eam. * Prohibitiq́ue ſunt ſacerdotes vltrà accipere pecuniam à populo, & inſtaurare ſartatecta domus. * Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium vnum, aperuitq; foramen deſuper, & poſuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo ſacerdotes, qui cuſtodiebant oſtia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini. * Cúmque viderent nimiam pecuniã eſſe in gazophylacio, aſcendebat ſcriba regis, & pontifex, effundebantque & numerabant pecuniam, quæ inueniebatur in domo Domini: * & dabãt eam iuxta numerum atque menſuram in manu eorum, qui præerant cæmentariis domus Domini: qui impẽdebant eam in fabris lignorum, & in cæmentariis iis, qui operabantur in domo Domini, * & ſartatecta faciebant: & in iis, qui cædebant ſaxa, & vt emerent ligna, & lapides, qui excidebantur, ita vt impleretur inſtauratio domus Domini in vniuerſis, quæ indigebant expenſa ad muniendam domum. * Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrię templi Domini, & fuſcinulæ, & thuribula, & tubæ, & omne vas aureum & argenteum de pecunia, quæ inferebatur in templum Domini. * iis enim, qui faciebant opus, dabatur vt inſtauraretur templum Domini: * & non fiebat ratio iis hominibus, qui accipiebant pecuniam vt diſtribuerent eam artificibus, ſed in fide tractabant eam. * Pecuniam verò pro delicto, & pecuniam pro peccatis non inferebant in templum Domini, quia ſacerdotum erat. *Tunc aſcendit Hazael rex Syrię, & pugnabat contra Geth, cepitq; eam: & direxit faciẽ ſuam vt aſcenderet in Ieruſalem. * Quam ob rem tulit Ioas rex Iuda omnia ſanctificata, quæ conſecrauerant Ioſaphat, & Ioram, & Ochozias patres eius reges Iuda, & quę ipſe obtulerat: & vniuerſum argentum, quod inueniri potuit in theſauris templi Domini, & in palatio regis: miſitq; Hazaeli regi Syriæ, & receſſit ab Ieruſalem. * Reliqua autem ſermonum Ioas, & vniuerſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iuda? * Surrexerunt autem ſerui eius, & coniurauerunt inter ſe, percuſſeruntque Ioas in Domo Mello in deſcenſu Sella. * Ioſachar namque filius Semaath, & Iozabad filius Somer ſerui eius, percuſſerunt eum, & mortuus eſt: & ſepelierũt eum cum patribus ſuis in Ciuitate Dauid, regnauitque Amaſias filius eius pro eo.

CAP. XIII.

ANno vigeſimo tertio Ioas filij Ochozię regis Iuda, regnauit Ioachaz filius Iehu ſuper Iſrael in Samaria decẽ & ſeptem annis. * Et fecit malum coram Domino, ſecutuſque eſt peccata Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael, & non declinauit ab eis. * Iratuſque eſt furor Domini contra Iſrael, & tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ, & in manu Benadad filij Hazael cunctis diebus. *Deprecatus eſt autem Ioachaz faciem Domini, & audiuit eum Dominus: vidit enim anguſtiam Iſrael, quia attriuerat eos rex Syriæ: * & dedit Dominus ſaluatorem Iſraeli, & liberatus eſt de manu regis Syrię: habitaueruntq; filij Iſrael in tabernaculis ſuis ſicut heri & nudiuſtertius. * Verumtamen non receſſerunt à peccatis domus Ieroboam, qui peccare fecit Iſrael, ſed in ipſis ambulauerunt: ſiquidem & lucus permanſit in Samaria. * Et non ſunt derelicti Ioachaz de populo niſi quinquaginta equites, & decem currus, & decẽ millia peditum: interfecerat enim eos rex Syrię, & redegerat quaſi puluerem in tritura areę. * Reliqua autem ſermonũ Ioachaz, & vniuerſa quę fecit, & fortitudo eius, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſrael? * Dormiuitq; Ioachaz cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in Samaria:

regna-

regnauitque Ioas filius eius pro eo. * Anno trigesimo septimo Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis, * & fecit quod malum est in conspectu Domini: non declinauit ab omnibus peccatis Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulauit. * Reliqua autem sermonũ Ioas, & vniuersa quæ fecit, & fortitudo eius, quomodo pugnauerit contra Amasiam regẽ Iuda, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonũ dierum regum Israel? * Et dormiuit Ioas cum patribus suis: Ieroboam autem sedit super solium eius. Porrò Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel. * Eliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est: descenditque ad eum Ioas rex Israel, & flebat coram eo, dicebátque: Pater mi, pater mi, currus Israel & auriga eius. * Et ait illi Eliseus: Affer arcum, & sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum, & sagittas, * dixit ad regem Israel: Pone manum tuam super arcum. Et cùm posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus manus suas manibus regis, * & ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit Eliseus: Iace sagittam. Et iecit. Et ait Eliseus: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: percutiésque Syriam in Aphec, donec consumas eam. * Et ait: Tolle sagittas. Qui cùm tulisset, rursum dixit ei: Percute iaculo terram. Et cùm percussisset tribus vicibus, & stetisset, * iratus est vir Dei contra eum, & ait: Si percussisses quinquies, aut sexies, siue septies, percussisses Syriam vsque ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam. * Mortuus est ergo Eliseus, & sepelierunt eum. Latrunculi autem de Moab venerunt in terram in ipso anno. * Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, & proiecerunt cadauer in sepulchro Elisei. Quod cùm tetigisset ossa Elisei, reuixit homo, & stetit super pedes suos. * Igitur Hazael rex Syriæ afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz: * & misertus est Dominus eorum, & reuersus est ad eos propter pactum suum, quod habebat cum Abraham, & Isaac, & Iacob: & noluit disperdere eos, neque proiicere penitus vsque in præsens tempus. * Mortuus est autem Hazael rex Syriæ, & regnauit Benadad filius eius pro eo. * Porrò Ioas filius Ioachaz tulit vrbes de manu Benadad filij Hazael, quas tulerat de manu Ioachaz patris sui iure prælij, tribus vicibus percussit eum Ioas, & reddidit ciuitates Israel.

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

*Eccli. 48. v. 14

CAP. XIIII.

IN anno secundo Ioas filij Ioachaz regis Israel regnauit Amasias filius Ioas regis Iuda. * "Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpisset: viginti autem & nouem annis regnauit in Ierusalem, nomen matris eius Ioadan de Ierusalem. * Et fecit rectum coram Domino, verumtamen non vt Dauid pater eius. Iuxta omnia, quæ fecit Ioas pater suus, fecit: * nisi hoc tantùm quòd excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat incensum in excelsis. * Cumque obtinuisset regnum, percussit seruos suos, qui interfecerant regem patrem suum: * filios autem eorum, qui occiderant, non occidit, iuxta quod scriptum est in libro legis Moysi, sicut præcepit Dominus, dicens: "Non morientur patres pro filiis, neque filij morientur pro patribus: sed vnusquisque in peccato suo morietur. * Ipse percussit Edom in Valle Salinarum decem millia, & apprehendit petram in prælio, vocauitque nomen eius Iectehel vsque in præsentem diem. * Tunc misit Amasias nuncios ad Ioas filium Ioachaz, filij Iehu regis Israel, dicens: Veni, & videamus nos. * Remisitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem Iuda, dicens: Carduus Libani misit ad cedrum, quæ est in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo vxorem. Transieruntque bestiæ saltus, quæ sunt in Libano, & conculcauerunt carduum. * Percutiens inualuisti super Edom, & subleuauit te cor tuum: contentus esto gloria, & sede in domo tua: quare prouocas malum, vt cadas tu & Iudas tecum? * Et non acquieuit Amasias: ascenditque Ioas rex Israel, & viderunt se, ipse & Amasias rex Iuda in Bethsames oppido Iudæ. * Percussusque est Iuda coram Israel, & fugerunt vnusquisque in tabernacula sua. * Amasiam verò regem Iuda filium Ioas filij Ochoziæ cepit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit eum in Ierusalem: & interrupit murum Ierusalem, à porta Ephraim vsque ad portam anguli, quadringentis cubitis. * Tulitq; omne aurum, & argentum, & vniuersa vasa, quæ inuenta sunt in domo Domini, & in thesauris regis, & obsides, & reuersus est in Samariam. * Reliqua autem verborum Ioas quæ fecit, & fortitudo eius qua pugnauit contra Amasiam regẽ Iuda, nõne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? * Dormiuitque Ioas cum patribus suis, &

1 A 2 3 4 B 5 6 C 7 8 9 C 10 11 D 12 13 D 14 15 16

"Deut. 24. v. 16. 4. Reg. 14. v. 6. Ezech. 18. v. 20.

sepultus

sepultus est in Samaria cum regibus Israel: E
& regnauit Ieroboam filius eius pro eo.
*Vixit autem Amasias, filius Ioas, rex Iuda, 17
postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz
regis Israel quindecim annis. * Reliqua au- 18 6
tem sermonum Amasiæ, nónne hæc scripta
sunt in Libro sermonum dierum regum
Iuda? *Factaque est contra eum coniuratio 19 7
in Ierusalem: at ille fugit in Lachis. Mise-
runtque post eum in Lachis, & interfece-
runt eum ibi. * Et asportauerunt in equis, 20 8
sepultusque est in Ierusalem cum patribus
suis in Ciuitate Dauid. *\Tulit autem vni- 21
2.Par.26. a.1 uersus populus Iudæ Azariam annos na- F 9
tum sedecim, & constituerunt eum regem
pro patre eius Amasia. * Ipse ædificauit Æ- 22
lath, & restituit eam Iudæ, postquam dor-
miuit rex cum patribus suis. * Anno quin- 23
todecimo Amasiæ filij Ioas regis Iuda, re-
gnauit Ieroboam filius Ioas regis Israel in
Samaria, quadraginta & vno anno: *& fecit 24
quod malum est coram Domino. Non re-
cessit ab omnibus peccatis Ieroboam filij
Nabat, qui peccare fecit Israel. *Ipse restituit 25
terminos Israel ab introitu Emath, vsque
ad mare solitudinis, iuxta sermonem Do-
mini Dei Israel, quem locutus est per ser- G
\Ion.1.a.1 uum suum \ Ionam filium Amathi pro-
phetam, qui erat de Geth, quę est in Opher.
* Vidit enim Dominus afflictionem Israel 26
amaram nimis, & quòd consumpti essent
vsq; ad clausos carcere, & extremos, & non
esset qui auxiliaretur Israeli. * Nec locutus 27
est Dominus vt deleret nomen Israel de sub
cælo, sed saluauit eos in manu Ieroboam fi-
lij Ioas. * Reliqua autem sermonum Iero- 28
boam, & vniuersa quæ fecit, & fortitudo
eius, qua præliatus est, & quomodo resti-
tuit Damascum, & Emath Iudæ in Israel,
nónne hæc scripta sunt in Libro sermo-
num dierum regum Israel? * Dormiuitque 29
Ieroboam cum patribus suis regibus Israel,
& regnauit Zacharias filius eius pro eo.

CAP. XV.

ANno vigesimo septimo Ieroboam 1
regis Israel regnauit Azarias filius A- A
masiæ regis Iuda. * Sedecim annorum erat 2
cùm regnare cœpisset, & quinquaginta
duobus annis regnauit in Ierusalem: no-
men matris eius Iechelia de Ierusalem. * Fe- 3
citque quod erat placitum coram Domi-
no, iuxta omnia quæ fecit Amasias pater
eius. * Verumtamen excelsa non est demo- 4
litus: adhuc populus sacrificabat, & adole-
2.Par.26. a.21 bat incensum in excelsis. *\ Percussit au- 5
tem Dominus regem, & fuit leprosus vsque
in diem mortis suæ, & habitabat in domo
libera seorsum: Ioathan verò filius regis gu-
bernabat palatium, & iudicabat populum
terræ. * Reliqua autem sermonum Azariæ, 6 B
& vniuersa quæ fecit, nónne hæc scripta
sunt in Libro verborum dierum regum Iu-
da? * Et dormiuit Azarias cum patribus 7
suis: sepelieruntque eum cum maioribus
suis in ciuitate Dauid, & regnauit Ioathan
filius eius pro eo. * Anno trigesimo octauo 8
Azariæ regis Iuda, regnauit Zacharias filius
Ieroboam super Israel in Samaria sex men-
sibus: *& fecit quod malum est coram Do- 9 F
mino, sicut fecerant patres eius: non re-
cessit à peccatis Ieroboam filij Nabat, qui
peccare fecit Israel. *Coniurauit autem con- 10
tra eum Sellum filius Iabes: percussitque
eum palàm, & interfecit, regnauitque pro
eo. * Reliqua autem verborum Zachariæ, 11
nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum
dierum regum Israel? * \Iste est sermo Do- 12 \Sup.10. f.30
mini, quem locutus est ad Iehu, dicens: Fi- C
lij tui vsque ad quartam generationem se-
debunt super thronum Israel. Factumque
est ita. * Sellum filius Iabes regnauit trige- 13
simo nono anno Azariæ regis Iuda: regna-
uit autem vno mense in Samaria. *Et ascen- 14
dit Manahem filius Gadi de Thersa: ve-
nitque in Samariam, & percussit Sellum fi-
lium Iabes in Samaria, & interfecit eum, re-
gnauitq; pro eo. *Reliqua autem verborum 15
Sellum, & coniuratio eius, per quam teten-
dit insidias, nónne hæc scripta sunt in Libro
sermonum dierum regum Israel? * Tunc 16
percussit Manahem Thapsam, & omnes
qui erant in ea, & terminos eius de Thersa.
noluerant enim aperire ei: & interfecit om-
nes prægnantes eius, & scidit eas. * Anno 17 D
trigesimo nono Azariæ regis Iuda regnauit
Manahem filius Gadi super Israel decem
annis in Samaria. *Fecitq; quod erat malum 18
coram Domino: non recessit à peccatis Ie-
roboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel
cunctis diebus eius. *Veniebat Phul rex As- 19
syriorũ in terram, & dabat Manahem Phul
mille talenta argenti, vt esset ei in auxilium,
& firmaret regnum eius. *Indixitq; Mana- 20
hem argentum super Israel cunctis potenti-
bus & diuitibus, vt daret regi Assyriorum
quinquaginta siclos argenti per singulos: re-
uersusq; est rex Assyriorum, & non est mo- 21
ratus in terra. * Reliqua autem sermonum
Manahem, & vniuersa quæ fecit, nónne hęc
scripta sunt in Libro sermonum dierum re-
gum Israel? * Et dormiuit Manahem cum 22

patribus suis : regnauitque Phaceia filius E
eius pro eo. *Anno quinquagesimo Azariæ 23
regis Iuda regnauit Phaceia filius Mana- 1
hem super Israel in Samaria biennio: *& fe- 24 A
cit quod erat malum coram Domino: non 2
recessit à peccatis Ieroboam filij Nabat, qui
peccare fecit Israel. *Coniurauit autem ad- 25
uersus eum Phacee filius Romeliæ, dux
eius, & percussit eum in Samaria in turre 3
domus regiæ iuxta Argob, & iuxta Arie,
& cum eo quinquaginta viros de filiis Ga-
laaditarum, & interfecit eum, regnauit-
que pro eo. * Reliqua autem sermonum 26 4
Phaceia, & vniuersa quæ fecit, nónne hæc
scripta sunt in Libro sermonum dierum re-
gum Israel? * Anno quinquagesimo se- 27 5
cundo Azariæ regis Iuda regnauit Phacee F
filius Romeliæ super Israel in Samaria vi-
ginti annis. * Et fecit quod erat malum co- 28 6
ram Domino: non recessit à peccatis Iero- B
boam filij Nabat, qui peccare fecit Israel.
* In diebus Phacee regis Israel venit The- 29
glathphalasar rex Assur, & cepit Aion, & 7
Abel Domum, Maacha & Ianoe, & Cedes,
& Asor, & Galaad, & Galilæam, & vniuer-
sam Terram Nephthali: & transtulit eos
in Assyrios. *Coniurauit autem, & teten- 30
dit insidias Osee filius Ela contra Phacee 8
filium Romeliæ, & percussit eum, & in-
terfecit: regnauitque pro eo vigesimo an-
no Ioatham filij Oziæ. * Reliqua autem 31 9
sermonum Phacee, & vniuersa quæ fecit,
nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum
2.Par.27. dierum regum Israel? * " Anno secundo 32
1 Phacee, filij Romeliæ regis Israel, regnauit
Ioatham filius Oziæ regis Iuda. * Viginti 33
quinque annorum erat cùm regnare cœpis- G
set, & sedecim annis regnauit in Ieruса-
lem: nomen matris eius Ieruса, filia Sadoc.
* Fecitque quod erat placitum coram Do- 34 11
mino: iuxta omnia, quæ fecerat Ozias pa- C
ter suus, operatus est. * Verumtamen ex- 35
celsa non abstulit: adhuc populus immo-
labat, & adolebat incensum in excelsis: ip-
se ædificauit portam domus Domini sub-
limissimam. *Reliqua autem sermonum 36
Ioatham, & vniuersa quæ fecit, nónne hæc 13
scripta sunt in Libro verborum dierum re-
gum Iuda? *In diebus illis cœpit Dominus 37 14
mittere in Iudam Rasin regem Syriæ, &
Phacee filium Romeliæ. *Et dormiuit Ioa- 38
tham cum patribus suis, sepultusque est
cum eis in Ciuitate Dauid patris sui, & re-
gnauit Achaz filius eius pro eo.

CAP. XVI.

ANno decimo septimo Phacee filij
Romeliæ regnauit Achaz filius Ioa-
tham regis Iuda. *" Viginti annorum erat 4.Reg.16.2.
Achaz cùm regnare cœpisset, & sedecim 4.1
annis regnauit in Ierusalem: non fecit quod
erat placitum in conspectu Domini Dei
sui, sicut Dauid pater eius. * sed ambulauit
in via regum Israel: insuper & filium suum
consecrauit, transferens per ignem secun-
dùm idola Gentium: quæ dissipauit Do-
minus coram filiis Israel. *Immolabat quo- 4
que victimas, & adolebat incensum in ex-
celsis, & in collibus, & sub omni ligno
frondoso. *"Tunc ascendit Rasin rex Syriæ, "16.5.
& Phacee filius Romeliæ rex Israel in Ieru- 4.1
salem ad præliandum: cumque obsiderent
Achaz, non valuerunt superare eum. * In 6
tẽpore illo restituit Rasin rex Syriæ, Ailam B
Syriæ, & eiecit Iudæos de Aila: & Idumæi
venerunt in Ailam, & habitauerunt ibi vs-
que in diem hanc. *Misit autem Achaz nun- 7
cios ad Theglathphalasar regem Assyrio-
rum, dicens: Seruus tuus, & filius tuus ego
sum: ascende, & saluum me fac de manu
regis Syrię, & de manu regis Israel, qui con-
surrexerunt aduersum me. * Et cùm colle- 8
gisset argentum & aurum, quod inueniri
potuit in domo Domini, & in thesauris re-
gis, misit regi Assyriorum munera. * Qui 9
& acquieuit voluntati eius: ascendit enim
rex Assyriorum in Damascum, & vastauit
eam: & transtulit habitatores eius Cyre-
nen, Rasin autem interfecit. *Perrexitq; rex 10
Achaz in occursum Theglathphalasar regi
Assyriorum in Damascum. cumq; vidisset
altare Damasci, misit rex Achaz ad Vriam
sacerdotem exemplar eius, & similitudi-
nem iuxta omne opus eius. *Extruxitq; V- 11
rias sacerdos altare iuxta omnia, quæ præ- C
ceperat rex Achaz, de Damasco, ita fecit sa-
cerdos Vrias, donec veniret rex Achaz de
Damasco. *Cumque venisset rex de Dama- 12
sco, vidit altare, & veneratus est illud: ascen-
ditque & immolauit holocausta, & sacrifi-
cium suum, * & libauit libamina, & fudit 13
sanguinem pacificorum, quæ obtulerat su-
per altare. * Porrò altare æreum, quod erat 14
coram Domino, transtulit de facie templi,
& de loco altaris, & de loco templi Domi-
ni: posuitque illud ex latere altaris ad Aqui-
lonem. *Præcepit quoque rex Achaz Vriæ 15
sacerdoti, dicens: Super altare maius of-
fer holocaustum matutinum, & sacrifi-
D cium vespertinum, & holocaustum regis,

& sa-

& sacrificium eius, & holocaustum vniuersi populi terræ, & sacrificia eorum, & libamina eorum: & omnem sanguinem holocausti, & vniuersum sanguinem victimæ super illud effundes: altare verò æreum erit paratum ad voluntatem meam. * Fecit igitur Vrias sacerdos iuxta omnia, quæ præceperat rex Achaz. * Tulit autem rex Achaz cælatas bases, & luterem, qui erat desuper: & mare deposuit de bobus æreis, qui sustentabant illud, & posuit super pauimentum stratum lapide. * Musach quoque sabbati, quod ædificauerat in templo: & ingressum regis exteriùs conuertit in templum Domini propter regem Assyriorum. * Reliqua autem verborum Achaz, quæ fecit, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? * Dormiuitque Achaz cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Ciuitate Dauid, & regnauit Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XVII.

ANno duodecimo Achaz regis Iuda, regnauit Osee filius Ela in Samaria super Israel nouem annis. * Fecitque malum coram Domino: sed non sicut reges Israel, qui ante eum fuerant. * \" Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei Osee seruus, reddebatque illi tributa. * Cumq; deprehendisset rex Assyriorum Osee, quòd rebellare nitens misisset nuncios ad Sua regem Ægypti, ne præstaret tributa regi Assyriorum sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum, & vinctum misit in carcerem. * Peruagatusq; est omnem terram: & ascendens Samariam, obsedit eam tribus annis. * \" Anno autem nono Osee, cepit rex Assyriorũ Samariam, & transtulit Israel in Assyrios: posuitq; eos in Hala, & in Habor iuxta fluuium Gozan, in ciuitatibus Medorum. * Factum est enim, cùm peccassent filij Israel Domino Deo suo, qui eduxerat eos de Terra Ægypti, de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerunt deos alienos. * Et ambulauerunt iuxta ritum Gentium, quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel, & regum Israel: quia similiter fecerant. * Et offenderunt filij Israel verbis non rectis Dominum Deum suum: & ædificauerunt sibi excelsa in cunctis vrbibus suis à Turre custodum vsque ad Ciuitatem munitam. * Feceruntque sibi statuas, & lucos in omni colle sublimi, & subter omne lignũ nemorosum: * & adolebant ibi incensum super aras in morem Gentium, quas transtulerat Dominus à facie eorum: feceruntq; verba pessima irritãtes Dominum. * & coluerunt immunditias, de quibus præcepit eis Dominus ne facerent verbum hoc. * Et testificatus est Dominus in Israel & in Iuda per manum omnium Prophetarum & Videntium, dicens: \" Reuertimini à viis vestris pessimis, & custodite præcepta mea, & ceremonias iuxta omnem legem, quam præcepi patribus vestris: & sicut misi ad vos in manu seruorum meorum Prophetarum. * Qui nõ audierunt, sed indurauerunt ceruicem suam iuxta ceruicem patrũ suorum, qui noluerunt obedire Domino Deo suo. * Et abiecerunt legitima eius, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & testificationes, quibus contestatus est eos: secutiq; sunt vanitates, & vanè egerũt: & secuti sunt Gentes, quæ erant per circuitum eorum, super quibus præceperat Dominus eis vt non facerent sicut & illæ faciebant. * Et dereliquerũt omnia præcepta Domini Dei sui: feceruntq; sibi conflatiles duos vitulos, & lucos, & adorauerunt vniuersam militiam cæli: seruieruntq; Baal, * & consecrauerunt filios suos, & filias suas per ignem: & diuinationibus inseruiebant & auguriis: & tradiderunt se vt facerent malum coram Domino, vt irritarent eum. * Iratusque est Dominus vehementer Israeli, & abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iuda tantummodo. * Sed nec ipse Iuda custodiuit mandata Domini Dei sui: verùm ambulauit in erroribus Israel, quos operatus fuerat. * Proiecitq; Dominus omne semen Israel, & afflixit eos, & tradidit eos in manu diripientium, donec proiiceret eos à facie sua: * \" ex eo iam tempore, quo scissus est Israel à domo Dauid, & constituerunt sibi regem Ieroboam filium Nabat: separauit enim Ieroboam Israel à Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum. * Et ambulauerunt filij Israel in vniuersis peccatis Ieroboam quæ fecerat: & nõ recesserunt ab eis, * \" vsque quo Dominus auferret Israel à facie sua, sicut locutus fuerat in manu omnium seruorum suorum Prophetarum: translatusq; est Israel de terra sua in Assyrios, vsq; in diem hanc. * Adduxit autẽ rex Assyriorum de Babylone, & de Cutha, & de Auah, & de Emath, & de Sepharuaim: & collocauit eos in ciuitatibus Samariæ pro filiis Israel: qui possederunt Samariam, & habitauerunt in vrbibus eius. * Cumque ibi habitare cœpissent,

Vnfrà 18. b.9 Tob.1.a.2

Vnf. 18. b.10

3.Reg 12. c.19

Ier.25. a.5

Ier.25. b.9

non timebant Dominum : & immisit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos.
* Nunciatumque est regi Assyriorum, & dictum : Gentes, quas transtulisti, & habitare fecisti in ciuitatibus Samariæ, ignorant legitimã Dei terræ : & immisit in eos Dominus leones, & ecce interficiunt eos, eo quòd ignorent ritum Dei terræ. * Præcepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc vnum de sacerdotibus, quos inde captiuos adduxistis, & vadat, & habitet cum eis : & doceat eos legitima Dei terræ. * Igitur cùm venisset vnus de sacerdotibus his, qui captiui ducti fuerant de Samaria, habitauit in Bethel, & docebat eos quomodo colerent Dominum. *Et vnaquæque Gens fabricata est Deum suum : posueruntque eos in fanis excelsis, quæ fecerant Samaritæ, Gens & Gens in vrbibus suis, in quibus habitabat.
* Viri enim Babylonij fecerunt Sochothbenoth : viri autem Chutæi fecerunt Nergel : & viri de Emath fecerunt Asima.
* Porrò Heuæi fecerunt Nebahaz & Tharthac. Hi autem, qui erant de Sepharuaim, comburebant filios suos igni, Adramelech & Anamelech diis Sepharuaim, * & nihilominus colebant Dominum. Fecerunt autem sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum, & ponebant eos in fanis sublimibus.
* Et cùm Dominum colerent, diis quoque suis seruiebant iuxta consuetudinem Gentium, de quibus translati fuerant Samariam: *vsque in præsentem diem morem sequuntur antiquum : non timent Dominum, neque custodiunt ceremonias eius, iudicia, & legem, & mandatum, quod præceperat Dominus filiis Iacob, "quem cognominauit Israel : * & percusserat cum eis pactum, & mandauerat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, & non adoretis eos, neque colatis eos, & non immoletis eis: * Sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de Terra Ægypti in fortitudine magna, & in brachio extento, ipsum timete, & illum adorate, & ipsi immolate. * Ceremonias quoque, & iudicia, & legem, & mandatum, quod scripsit vobis, custodite vt faciatis cunctis diebus : & non timeatis deos alienos. *Et pactum, quod percussit vobiscum, nolite obliuisci : nec colatis deos alienos, * sed Dominum Deum vestrum timete, & ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. *Illi verò non audierunt, sed iuxta consuetudinem suam pristinã perpetrabant. *Fuerunt igitur Gentes istę timentes quidem Dominum, sed nihilominus & idolis suis seruientes: nam & filij eorum, & nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt vsque in præsentem diem.

CAP. XVIII.

ANno "tertio Osee filij Ela regis Israel, regnauit Ezechias filius Achaz regis Iuda. * Vigintiquinque annorum erat, cùm regnare cœpisset : & vigintinouem annis regnauit in Ieruſalem : nomen matris eius Abi filia Zachariæ. * Fecitque quod erat bonum coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat Dauid pater eius. * Ipse dissipauit excelsa, & contriuit statuas, & succidit lucos, confregitq; serpentem æneum, "quem fecerat Moyses : siquidem vsque ad illud tempus filij Israel adolebant ei incensum: vocauitq; nomen eius Nohestan. * In Domino Deo Israel sperauit : itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda, sed neque in his, qui ante eum fuerunt: * & adhæsit Domino, & non recessit à vestigiis eius, fecitque mandata eius, quæ præceperat Dominus Moysi. * Vnde & erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, sapienter se agebat. Rebellauit quoque contra regem Assyriorum, & non seruiuit ei.
* Ipse percussit Philisthæos vsque ad Gazam, & omnes terminos eorum, à Turre custodum vsque ad Ciuitatem munitam.
* "Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat annus septimus Osee filij Ela regis Israel, ascendit Salmanasar rex Assyriorum in Samariam, & oppugnauit eam, * & cepit. Nam post annos tres, anno sexto Ezechiæ, id est nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria : * & transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitque eos in Hala, & in Habor fluuiis Gozan in ciuitatibus Medorum: * quia non audierunt vocem Domini Dei sui, sed prætergressi sunt pactum eius: omnia, quæ præceperat Moyses seruus Domini, non audierunt, neque fecerunt. *"Anno quartodecimo regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda munitas : & cepit eas. *Tunc misit Ezechias rex Iuda nuncios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens : Peccaui, recede à me : & omne, quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiæ regi Iudæ trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri. * Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo Domini, & in thesauris regis. * In tempore illo confregit Ezechias valuas templi Domini, & laminas auri,

quas

quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorum. * Misit autem rex Assyriorum 17
Tharthan, & Rabsaris, & Rabsacen de
Lachis ad regem Ezechiam cum manu va-
lida Ierusalem: qui cùm ascendissent, ve- D 32
nerunt Ierusalem, & steterunt iuxta aquæ-
ductum piscinæ superioris, quæ est in via G
Agrifullonis. * Vocaueruntque regem: 18
egressus est autem ad eos Eliacim filius
Helciæ præpositus domus, & Sobna scri-
ba, & Ioahe filius Asaph à commentariis.
* Dixitque ad eos Rabsaces: Loquimini 19 33
Ezechiæ: Hæc dicit rex magnus, rex As- 34
syriorum: Quæ est ista fiducia, qua nite-
ris? * Forsitan inisti consilium, vt præpares 20
te ad prælium. In quo confidis, vt audeas
rebellare? * an speras in baculo arundineo 21 35
atque confracto Ægypto, super quem, si in-
cubuerit homo, comminutus ingredietur
manum eius, & perforabit eam? sic est Pha-
rao rex Ægypti omnibus, qui confidunt
in se. * Quòd si dixeritis mihi: In Domino 22
Deo nostro habemus fiduciam: nónne iste E 37
est, cuius abstulit Ezechias excelsa & alta-
ria: & præcepit Iudæ & Ierusalem: Ante al-
tare hoc adorabitis in Ierusalem? * Nunc 23
igitur transite ad dominum meum regem
Assyriorum, & dabo vobis duo millia
equorum, & videte an habere valeatis
ascensores eorum. * Et quo modo potestis re- 24 1
sistere ante vnum satrapam de seruis domi- A
ni mei minimis? An fiduciam habes in Æ- 2
gypto propter currus & equites? * Num- 25
quid sine Domini voluntate ascendi ad lo-
cum istum, vt demolirer eum? Dominus
dixit mihi: Ascende ad terram hanc, & de- 3
molire eam. * Dixerunt autem Eliacim fi- 26
lius Helciæ, & Sobna, & Ioahe Rabsaci:
Precamur vt loquaris nobis seruis tuis Sy-
riacè: siquidem intelligimus hanc linguam:
& non loquaris nobis Iudaicè, audiente po- 4
pulo, qui est super murum. * Respondítque 27
eis Rabsaces, dicens: Numquid ad domi- F
num tuum, & ad te misit me dominus
meus, vt loquerer sermones hos, & non po-
tiùs ad viros, qui sedent super murum, vt 5 6
comedant stercora sua, & bibant vrinam B
suam vobiscum? * Stetit itaque Rabsaces, & 28
exclamauit voce magna Iudaicè, & ait: Au-
dite verba regis magni, regis Assyriorum. 7
* Hæc dicit rex: Non vos seducat Ezechias: 29
non enim poterit eruere vos de manu mea.
* Neque fiduciam vobis tribuat super Do- 30 8
minum, dicens: Eruens liberabit nos Do-
minus, & non tradetur ciuitas hæc in ma-
nu regis Assyriorum. * Nolite audire Eze- 31 9
chiam. Hæc enim dicit rex Assyriorum: Fa-
cite mecum quod vobis est vtile, & egre-
dimini ad me: & comedet vnusquisque de
vinea sua, & de ficu sua: & bibetis aquas de
cisternis vestris, * donec veniam, & trans- 32
feram vos in terram, quæ similis est terræ G
vestræ, in terram fructiferam, & fertilem
vini, terram panis & vinearum, terram oli-
uarum, & olei ac mellis, & viuetis, & non
moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui
vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos.
* Numquid liberauerunt dij Gentium ter- 33
ram suam de manu regis Assyriorum? * Vbi 34
est Deus Emath, & Arphad? vbi est Deus
Sepharuaim, Ana, & Aua? numquid li-
berauerunt Samariam de manu mea?
* Quinam illi sunt in vniuersis diis terra- 35
rum, qui eruerunt regionem suam de manu
mea vt possit eruere Dominus Ierusalem
de manu mea? * Tacuit itaque populus, & 36
non respondit ei quidquam: siquidem præ-
ceptum regis acceperant vt non responde-
rent ei. * Venitque Eliacim filius Helciæ, 37
præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioa-
he filius Asaph à commentariis ad Eze-
chiam scissis vestibus, & nunciauerunt ei
verba Rabsacis.

CAP. XIX.

QVæ cùm audisset Ezechias rex, scidit Isa. 37.
vestimenta sua, & opertus est sacco, a. 2
ingressúsque est domum Domini. * Et misit
Eliacim præpositum domus, & Sobnam
scribam, & senes de sacerdotibus opertos
saccis, ad Isaiam prophetam filium Amos.
* Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies 3
tribulationis, & increpationis, & blasphe-
miæ dies iste: venerunt filij vsque ad par-
tum, & vires non habet parturiens. * Si for- 4
tè audiat Dominus Deus tuus vniuersa ver-
ba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum
dominus suus, vt exprobraret Deum viuen-
tem, & argueret verbis, quæ audiuit Domi-
nus Deus tuus: & fac orationem pro reli-
quiis, quæ repertæ sunt. * Venerunt ergo ser- 5
ui regis Ezechiæ ad Isaiam. * Dixitq; eis Isa- 6
ias: Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit B
Dominus: Noli timere à facie sermonum,
quos audisti, quibus blasphemauerũt pueri
regis Assyriorum me. * Ecce, ego immittam 7
ei spiritum, & audiet nũcium, & reuertetur
in terram suam, & deiiciam eum gladio in
terra sua. * Reuersus est ergo Rabsaces, & 8
inuenit regem Assyriorum expugnantem
Lobnam: Audierat enim quòd recessisset
de Lachis. * Cumque audisset de Tharaca 9

rege Æthiopiæ, dicentes: Ecce, egressus est vt pugnet aduersum te: & iret contra eum, misit nuncios ad Ezechiam, dicens: * Hæc dicite Ezechiæ regi Iuda: Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas: Non tradetur Ierusalem in manus regis Assyriorum. * Tu enim ipse audisti quæ fecerunt reges Assyriorum vniuersis terris, quo modo vastauerunt eas: num ergo solus poteris liberari? * Numquid liberauerunt dij Gentium singulos, quos vastauerunt patres mei, Gozan videlicet, & Haran, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thelassar? * Vbi est rex Emath, & rex Arphad, & rex ciuitatis Sepharuaim, Ana, & Aua? * Itaque cùm accepisset Ezechias litteras de manu nunciorum, & legisset eas, ascendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino, * & orauit in conspectu eius, dicens: Domine Deus Israel, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus regum omnium terræ: tu fecisti cęlum & terram. * Inclina aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide: audi omnia verba Sennacherib, qui misit vt exprobraret nobis Deum viuentem. * Verè Domine dissipauerunt reges Assyriorum Gentes, & terras omnium. * Et miserunt deos eorum in ignem: non enim erant dij, sed opera manuum hominum ex ligno & lapide, & perdiderunt eos. * Nunc igitur Domine Deus noster, saluos nos fac de manu eius, vt sciant omnia regna terræ, quia tu es Dominus Deus solus. * Misit autem Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quæ deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum, audiui. * Iste est sermo, quem locutus est Dominus de eo: Spreuit te, & subsannauit te virgo filia Sion: post tergum tuum caput mouit, filia Ierusalem. * Cui exprobrasti, & quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos? contra sanctum Israel. * Per manum seruorum tuorum exprobrasti Domino, & dixisti: In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani, & succidi sublimes cedros eius, & electas abietes illius. Et ingressus sum vsque ad terminos eius, & saltum carmeli eius * ego succîdi. Et bibi aquas alienas, & siccaui vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. * Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmaui illud, & nunc adduxi: eruntq; in ruinam collium pugnantium ciuitates munitæ. * Et qui sedent in eis, humiles manu, contremuerunt & confusi sunt, facti sunt velut fœnum agri, & virens herba tectorum, quæ arefacta est antequam veniret ad maturitatem. * Habitaculum tuum, & egressum tuum, & introitum tuum, & viam tuam ego præsciui, & furorem tuum contra me. * Insaniisti in me, & superbia tua ascendit in aures meas: ponam itaque circulum in naribus tuis, & camum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti. * Tibi autem Ezechia hoc erit signum: Comede hoc anno quæ repereris: in secundo autem anno, quæ sponte nascuntur: porrò in tertio anno seminate & metite: plantate vineas, & comedite fructum earum. * Et quodcumque reliquum fuerit de domo Iuda, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum. * De Ierusalem quippe egredientur reliquiæ, & quod saluetur de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet hoc. * Quam ob rem hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non ingredietur vrbem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitio. * Per viam, qua venit, reuertetur: & ciuitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus. * Protegamque vrbem hanc, & saluabo eam propter me, & propter Dauid seruum meum. * "Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octogintaquinque millia. Cumque diluculo surrexisset, vidit omnia corpora mortuorum: & recedens abiit, * & reuersus est Sennacherib rex Assyriorum, & mansit in Niniue. * "Cumque adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech & Sarasar filij eius percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram Armeniorum, & regnauit Asarhaddon filius eius pro eo.

CAP. XX.

IN diebus illis ægrotauit Ezechias vsque ad mortem: & venit ad eum Isaias filius Amos, propheta, dixitque ei: Hæc dicit Dominus Deus: Præcipe domui tuæ: morieris enim tu, & non viues. * Qui conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: * Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te, fecerim. Fleuit itaque Ezechias fletu magno. * Et antequam egrederetur Isaias mediam partem atrij,

factus est sermo Domini ad eum, dicens:
*Reuertere, & dic Ezechiæ duci populi mei: Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Audiui orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce sanaui te, die tertio ascendes templum Domini. * Et addam diebus tuis quindecim annos: sed & de manu regis Assyriorum liberabo te, & ciuitatem hanc, & protegam vrbem istam propter me, & propter Dauid seruum meum. *Dixitque Isaias: Afferte massam ficorum. Quam cùm attulissent, & posuissent super hulcus eius, curatus est. * Dixerat autem Ezechias ad Isaiam: Quod erit signum, quia Dominus me sanabit, & quia ascensurus sum die tertia templum Domini? * Cui ait Isaias: Hoc erit signum à Domino, quòd facturus sit Dominus sermonem, quem locutus est: Vis vt ascendat vmbra decem lineis, an vt reuertatur totidem gradibus? * Et ait Ezechias: Facile est, vmbram crescere decem lineis: nec hoc volo vt fiat, sed vt reuertatur retrorsum decem gradibus. *Inuocauit itaque Isaias prophetam Dominum, & reduxit vmbram per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus. * "In tempore illo misit Berodach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim quòd ægrotasset Ezechias. * Lætatus est autem in aduentu eorum Ezechias, & ostendit eis domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua. * Venit autem Isaias propheta ad regem Ezechiam, dixitque ei: Quid dixerunt viri isti? aut vnde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me de Babylone. * At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæcumque sunt in domo mea, viderunt: nihil est quod non monstrauerim eis in thesauris meis. * Dixit itaque Isaias Ezechiæ: Audi sermonem Domini: *Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui vsque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quidquam, ait Dominus. *Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. * Dixit Ezechias ad Isaiam: Bonus sermo Domini, quem locutus es: sit pax & veritas in diebus meis. * Reliqua autem sermonum Ezechiæ, & omnis fortitudo eius, & quomodo fecerit piscinam, & aquæductum, & introduxerit aquas in ciuitatem, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? * Dormiuitque Ezechias cum patribus suis, & regnauit Manasses filius eius pro eo.

Isa.39. a.1

CAP. XXI.

DVodecim annorum erat Manasses cùm regnare cœpisset, & quinquaginta quinque annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Haphsiba. *Fecitq; malum in cõspectu Domini, iuxta idola Gentium, quas deleuit Dominus à facie filiorum Israel. * "Conuersusq; est, & ædificauit excelsa, quæ dissipauerat Ezechias pater eius: & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab rex Israel, & adorauit omnem militiam cæli, & coluit eam. * Extruxitque aras in domo DominI, de qua dixit Dominus: " In Ierusalem ponam nomen meum. * Et extruxit altaria vniuersæ militiæ cæli in duobus atriis templi Domini. * Et traduxit filium suum per ignem: & ariolatus est, & obseruauit auguria, & fecit pythones, & aruspices multiplicauit, vt faceret malum coram Domino, & irritaret eum. *Posuit quoque idolum luci, quem fecerat in templo Domini, * super quod locutus est Dominus ad Dauid, " & ad Salomonem filium eius: In templo hoc, & in Ierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum. * Et vltrà non faciam commoueri pedem Israel de terra, quam dedi patribus eorum: si tamen custodierint opere omnia quæ præcepi eis, & vniuersam legem, quam mãdauit eis seruus meus Moyses. * Illi verò non audierunt: sed seducti sunt à Manasse, vt facerent malum super Gentes, quas contriuit Dominus à facie filiorum Israel. * Locutusque est Dominus in manu seruorum suorum Prophetarum, dicens: * " Quia fecit Manasses rex Iuda abominationes istas pessimas, super omnia quæ fecerunt Amorrhæi ante eum, & peccare fecit etiam Iudam in immunditiis suis: * propterea hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego inducam mala super Ierusalem & Iudam: vt quicumque audierit, tinniant ambæ aures eius. * Et extendam super Ierusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Achab: & delebo Ierusalem,

2.Par.33. a.1

"2.Par.33. a.3

"2.Reg.7. b.10

"2.Reg.7. d.10 "3.Reg.8. b.16.& 9. a.5

"Ier.15. a.4

salem, sicut deleri solent tabulæ: & delens vertam, & ducam crebriùs stylum super faciem eius. *Dimittam verò reliquias he- 14
reditatis meæ, & tradam eas in manus ini- 6
micorum eius: eruntq; in vastitatem, & in B
rapinam cunctis aduersariis suis: *eo quòd 15
fecerint malum coram me, & perseuerauerint irritantes me, ex die qua egressi sunt patres eorum ex Ægypto, vsque ad hanc diem. 7
*Insuper & sanguinem innoxium fudit 16 8
Manasses multum nimis, donec impleret Ierusalem vsque ad os: absque peccatis suis, quibus peccare fecit Iudam, vt faceret malum coram Domino. *Reliqua autem ser- 17
monum Manasse, & vniuersa quæ fecit, & peccatum eius, quod peccauit, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? *Dormiuitque Manasses cum 18
patribus suis, & sepultus est in horto domus suæ, in horto Oza: & regnauit Amon filius eius pro eo. *Viginti duorum annorum erat 19
Amon cùm regnare cœpisset: duobus D
quoque annis regnauit in Ierusalem. nomen matris eius Messalemeth filia Harus de Ieteba. *Fecitq; malum in conspectu Domi- 20
ni, sicut fecerat Manasses pater eius. *Et am- 21
bulauit in omni via, per quam ambulauerat pater eius: seruiuitq; immunditiis, quibus seruierat pater eius, & adorauit eas, * & 22
dereliquit Dominum Deum patrum suorum, & non ambulauit in via Domini. *Tetenderuntque ei insidias serui sui, & in- 23
terfecerunt regem in domo sua. *Percussit 24
autem populus terræ omnes, qui coniurauerant contra regem Amon: & constituerunt sibi regem Iosiam filium eius pro eo. *Reliqua autem sermonum Amon quæ 25
fecit, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? *Sepelierunt- 26
que eum in sepulchro suo, in horto Oza: & regnauit Iosias filius eius pro eo.

CAP. XXII.

Octo annorum erat Iosias cùm regnare cœpisset, triginta & vno anno re- 1
gnauit in Ierusalem: nomen matris eius Idida, filia Hadaia de Besecath. *Fecitque quod 2
placitum erat coram Domino, & ambulauit per omnes vias Dauid patris sui: non declinauit ad dexteram, siue ad sinistram. *Anno autem octauo decimo regis Iosiæ, 3
misit rex Saphan filium Aslia, filij Messulam scribam templi Domini, dicens ei: *Va- 4
de ad Helciam sacerdotem magnum, vt confletur pecunia, quę illata est in templum Domini, quam collegerunt ianitores templi 5
à populo, *deturq; fabris per prępositos domus Domini: qui & distribuant eam his qui operantur in templo Domini, ad instauranda sartatecta templi: *tignariis videlicet & cæmentariis, & iis, qui interrupta componunt: & vt emantur ligna, & lapides de lapicidinis ad instaurãdum templum Domini. *Verumtamen non supputetur eis ar- 7
gentum quod accipiunt, sed in potestate habeant, & in fide. *Dixit autem Helcias 8
pontifex ad Saphan scribam: Librum legis reperi in domo Domini: deditque Helcias 9
volumen Saphan, qui & legit illud. *Venit 10
quoque Saphan scriba ad regem, & renunciauit ei quod præceperat, & ait: Conflauerunt serui tui pecuniam, quæ reperta est in domo Domini: & dederunt vt distribueretur fabris à prępectis operum templi Domini. *Narrauit quoque Saphan scriba regi, di- 11
cens: Librum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem cùm legisset Saphan coram rege, *& 12
audisset rex verba Libri Legis Domini, scidit vestimenta sua. *Et præcepit Helciæ sa- 13
cerdoti, & Ahicam filio Saphan, & Achobor filio Micha, & Saphan scribæ, & Asaiæ seruo regis, dicens: *Ite & consulite Domi- C
num super me, & super populo, & super omni Iuda, de verbis voluminis istius, quod inuentum est: magna enim ira Domini succensa est contra nos: quia non audierunt patres nostri verba Libri huius, vt facerent 14
omne quod scriptum est nobis. *Ierunt itaque Helcias sacerdos, & Ahicam, & Achobor, & Saphan, & Asaia ad Holdam prophetidem vxorem Sellum filij Thecuæ, filij Araas custodis vestium, quæ habitabat in Ierusalem in Secunda: locutique sunt ad eam. *Et illa respondit eis: Hæc dicit 15
Dominus Deus Israel: Dicite viro, qui misit vos ad me: *Hæc dicit Dominus: Ecce, ego 16
adducam mala super locum istum, & su- D
per habitatores eius, omnia verba Legis 17
quæ legit rex Iuda: *quia dereliquerunt me, & sacrificauerunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum: & succendetur indignatio mea in loco hoc, 18
& non extinguetur. *Regi autem Iuda, qui misit vos vt consuleretis Dominum, sic dicetis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: pro 19
eo quòd audisti verba voluminis, * & perterritum est cor tuum, & humiliatus es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum, & habitatores eius, quòd videlicet fierent in stupore & in maledictum: & scidisti vestimenta tua, & fleuisti coram me, & ego audiui, ait Dominus: * idcirco 20

r.34.

colligam

colligam te ad patres tuos, & colligêris ad sepulchrum tuum in pace, vt non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus sum super locum istum.

CAP. XXIII.

ET renunciauerunt regi quod dixerat. 1
2 Par. 34. f. 29 Qui misit: & congregati sunt ad eum A
omnes senes Iuda & Ierusalem. *Ascenditque 2
rex templum Domini, & omnes viri Iuda, vniuersíque qui habitabant in Ierusalem cum eo sacerdotes & prophetæ, & omnis populus à paruo vsque ad magnum: legitque cunctis audientibus omnia verba libri fœderis, qui inuentus est in domo Domini. * Stetitq; rex super gradum: & fœdus 3
percussit coram Domino, vt ambularent D
post Dominum, & custodirent præcepta eius, & testimonia, & ceremonias in omni corde, & in tota anima, & suscitarent verba fœderis huius, quæ scripta erant in libro illo: acquieuitque populus pacto. *Et præce- 4
pit rex Helciæ pontifici, & sacerdotibus se-
Eccl. 49. a. 3 cundi ordinis, & ianitoribus, \vt proiicerent B
de templo Domini omnia vasa, quæ facta fuerant Baal, & in luco, & vniuersæ militiæ cæli: & combussit ea foris Ierusalem in Conualle cedron, & tulit puluerem eorum in Bethel. * Et deleuit aruspices, quos 5
posuerant reges Iuda ad sacrificandum in excelsis per ciuitates Iuda, & in circuitu Ierusalem: & eos, qui adolebant incensum Baal, & Soli, & Lunæ, & duodecim signis, & omni militiæ cæli. *Et efferri fecit lucum 6
de domo Domini foras Ierusalem in Conualle cedron, & combussit eum ibi, & redegit in puluerem, & proiecit super sepulchra vulgi. * Destruxit quoque ædiculas effemi- 7
natorum, quæ erant in domo Domini, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. * Congregauitque omnes sacerdo- 8
tes de ciuitatibus Iuda: & contaminauit excelsa, vbi sacrificabant sacerdotes de Gabaa vsque Bersabee: & destruxit aras portarum in introitu ostij Iosue principis ciuitatis, quod erat ad sinistram portæ ciuitatis. * Verumtamen non ascendebant sacer- 9
dotes excelsorum ad altare Domini in Ierusalem: sed tantùm comedebant azyma in medio fratrum suorum. *Contaminauit 10
quoque Topheth, quod est in Conualle filij Ennom: vt nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem, Moloch. * Abstulit 11
quoque equos, quos dederant reges Iuda, Soli, in introitu templi Domini iuxta exedram Nathanmelech eunuchi, qui erat in Pharurim: currus autem Solis combussit 12
igni. * Altaria quoque, quæ erant super tecta cœnaculi Achaz, quæ fecerant reges Iuda, & altaria quæ fecerat Manasses in duobus atriis templi Domini, destruxit rex: & cucurrit inde, & dispersit cinerem eorum in 13
Torrentem cedron. * Excelsa quoque, quæ erant in Ierusalem ad dexteram partem Montis offensionis, \quæ ædificauerat Salo- \3. Reg. 11. b. 7
mon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Melchom abominationi filiorum Ammon, 14
polluit rex. *Et contriuit statuas, & succidit lucos: repleuitque loca eorum ossibus mortuorum. *\Insuper & altare, quod erat in Be- 15 \3. Reg. 13 g. 32
thel, & excelsum, quod fecerat Ieroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel: & altare illud, & excelsum destruxit, atque combussit, & comminuit in puluerem, succenditque etiam lucum. *Et conuersus Iosias, vi- 16
dit ibi sepulchra, quæ erant in monte: misitq; & tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare, & polluit illud iuxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei, 17
qui prædixerat verba hæc. * \Et ait: Quis \2. Par. 35. a. 1
est titulus ille, quem video? Responderuntque ei ciues vrbis illius: Sepulchrum est hominis Dei, qui venit de Iuda, & prædixit verba hæc, quæ fecisti super altare Bethel. 18
* Et ait: Dimittite eum, nemo commoueat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophetæ, qui venerat de Samaria. * Insuper & omnia fana excelsorum, 19
quæ erant in ciuitatibus Samariæ, quę fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Iosias: & fecit eis secundùm omnia 20
opera, quæ fecerat in Bethel. * Et occidit vniuersos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea: reuersusque est Ierusalem. 21
* \Et præcepit omni populo, dicens: Faci- \3. Reg. 13. a. 1
E te Phase Domino Deo vestro, secundùm quod scriptum est in libro fœderis huius. 22
* Nec enim factum est Phase tale à diebus iudicum, qui iudicauerunt Israel, & omnium dierum regum Israel, & regum Iuda, 23
*sicut in octauo decimo anno regis Iosiæ factum est Phase istud Domino in Ierusalem. 24
*Sed & pythones, & ariolos, & figuras idolorum, & immunditias, & abominationes, quæ fuerant in terra Iuda & Ierusalem, abstulit Iosias: vt statueret verba legis, quæ scripta sunt in Libro, quem inuenit Helcias 25
sacerdos in templo Domini. * Similis illi non fuit ante eum rex, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota

anima sua, & in vniuersa virtute sua iuxta omnem legem Moysi: neque post eum surrexit similis illi. * Verumtamen non est auersus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor eius contra Iudam: propter irritationes, quibus prouocauerat eum Manasses. *\"Dixit itaque Dominus: Etiam Iudam auferam à facie mea, sicut abstuli Israel: & proiiciam ciuitatem hanc, quam elegi Ierusalem, & domum, de qua dixi: Erit nomen meum ibi. *Reliqua autem sermonum Iosiæ, & vniuersa quæ fecit, nónne hęc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? *\"In diebus eius ascendit Pharao Nechao rex Ægypti, contra regem Assyriorum ad flumen Euphraten: & abiit Iosias rex in occursum eius: & occisus est in Mageddo, cùm vidisset eum. * Et portauerunt eum serui sui mortuum de Mageddo: & pertulerunt in Ierusalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitq; populus terræ Ioachaz filium Iosiæ: & vnxerunt eum, & constituerunt eum regem pro patre suo. *\"Viginti trium annorum erat Ioachaz cùm regnare cœpisset, & tribus mensibus regnauit in Ierusalem: nomẽ matris eius Amital, filia Ieremię, de Lobna. *Et fecit malum coram Domino, iuxta omnia quæ fecerant patres eius. *Vinxitq; eum Pharao Nechao in Rebla, quæ est in terra Emath, ne regnaret in Ierusalem: & imposuit mulctam terræ, centum talentis argenti, & talento auri. * Regemq; constituit Pharao Nechao Eliacim filium Iosiæ pro Iosia patre eius: vertitque nomen eius Ioakim. porrò Ioachaz tulit, & duxit in Ægyptum, & mortuus est ibi. *Argentum autem, & aurum dedit Ioakim Pharaoni cùm indixisset terræ per singulos, vt conferretur iuxta prœceptum Pharaonis: & vnumquemque iuxta vires suas exegit, tam argentum quàm aurum de populo terræ: vt daret Pharaoni Nechao. * Vigintiquinque annorum erat Ioakim cùm regnare cœpisset: & vndecim annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Zebida filia Phadaia de Ruma. * Et fecit malum coram Domino iuxta omnia, quæ fecerant patres eius.

CAP. XXIIII.

IN diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Ioakim seruus tribus annis: & rursum rebellauit contra eum. * Immisitque ei Dominus latrunculos Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, & latrunculos Moab, & latrunculos filiorum Ammon: & immisit eos in Iudam, vt disperderent eum, \"iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat per seruos suos prophetas. *Factum est autem hoc per verbum Domini contra Iudam, vt auferret eum coram se propter peccata Manasse vniuersa quę fecit, *& propter sanguinem innoxium, quem effudit, & impleuit Ierusalem cruore innocentium: & ob hanc rem noluit Dominus propitiari. *Reliqua autẽ sermonum Ioakim, & vniuersa quæ fecit, nónne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? Et dormiuit Ioakim cum patribus suis: * & regnauit Ioachin filius eius pro eo. *Et vltrà nõ addidit rex Ægypti, vt egrederetur de terra sua: tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti vsque ad fluuium Euphraten, omnia quæ fuerant regis Ægypti. *Decem & octo annorum erat Ioachin cùm regnare cœpisset, & tribus mẽsibus regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Nohesta filia Elnathan de Ierusalem. * Et fecit malum coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat pater eius. *\"In tẽpore illo ascenderunt serui Nabuchodonosor regis Babylonis in Ierusalem, & circumdata est vrbs munitionibus. *Venitq; Nabuchodonosor rex Babylonis ad ciuitatem cum seruis suis vt oppugnarẽt eam. *Egressusq; est Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis, ipse & mater eius, & serui eius, & principes eius, & eunuchi eius: & suscepit eũ rex Babylonis anno octauo regni sui. * Et protulit inde omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regiæ: & concîdit vniuersa vasa aurea, quæ fecerat Salomon rex Israel in templo Domini iuxta verbum Domini. *Et trãstulit omnem Ierusalem, & vniuersos principes, & omnes fortes exercitus, decem millia, in captiuitatem: & omnẽ artificem & clusorem: nihilq; relictum est, exceptis paupe-ribus populi terrę. *\"Transtulit quoque Ioachin in Babylonem, & matrẽ regis, & vxores regis, & eunuchos eius: & iudices terræ duxit in captiuitatem de Ierusalem in Babylonem. *Et omnes viros robustos, septem millia, & artifices, & clusores mille, omnes viros fortes & bellatores: duxitque eos rex Babylonis captiuos in Babylonem. *\" Et constituit Matthaniam patruum eius pro eo: impositque nomen ei Sedeciam. * Vigesimum & primum annum ætatis habebat Sedecias cùm regnare cœpisset, & vndecim annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius erat Amital, filia Ieremiæ de Lobna. *Et fecit malum coram Domino,